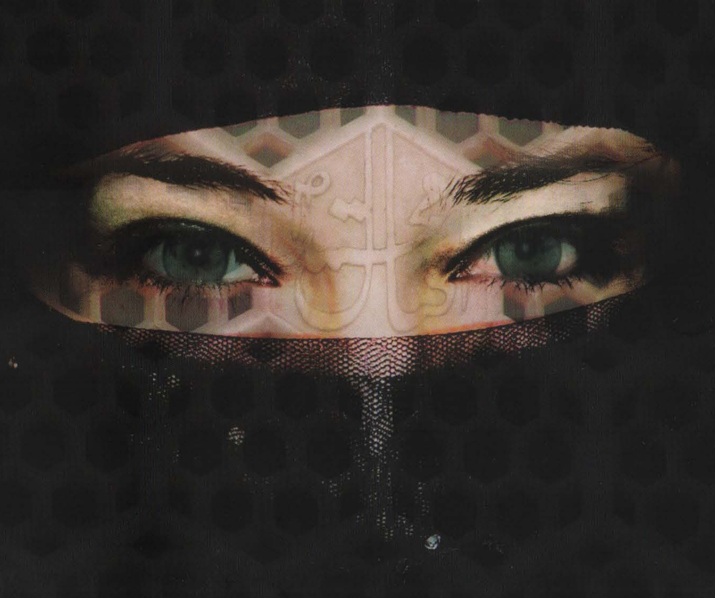
ARİF TEKİN

İSLAM'DA CİNSELLİK

BERFİN

ARİF TEKİN

İSLAM'DA CİNSELLİK

İnsanlık olarak barbarlıktan – uygarlık aşamasına mı geçtik? Yoksa uygarlıktan – barbarlığa geri adım mı attık? Anaerkil bir toplumdan ataerkil bir topluma geçtiğimiz eşikte, barbarlıktan – uygarlığa atladığımızı söyleyemeyiz. Arif Tekin bu eserinde, İslami kaynaklar eşliğinde iki tabuyu (din-cinsellik) ele alarak, dokunulmayanlara dokunuyor; nesnel bir çerçevede çarpıcı eleştiriler getiriyor. Emperyalizmin körükleyip, din savaşlarının sürdüğü dünyada; çocuk gelinlerin, kadın cinayetlerin kol gezdiği günümüz toplumunda, Arif Tekin'in yapıtı daha anlamlı bir hal alıyor.

- **İslam'da Evlilik için kızlarda yaş sınırı**
- **Kur'an'da Mut'a nikahı (ücretli cinsellik)**
- **İslam'a göre Cariye statüsü. Bu konuda mezhep liderlerinin görüşleri**
- **Ünlü Sahabilerden kan dondurucu uygulamalar**
- **Kur'an ve hadisler penceresinden bakarak İslam'da livata, lezbiyenlik ve anal cinsellik**
- **Kur'an'da yalnız erkeklere huri sözü**
- **Kur'an'a göre cariye – başörtüsü ilişkisi**

Suudi Arabistan müftüsü Muhammed el Arifi'nin Suriye'de Esat rejimine karşı savaşan el-Kaide/en-Nusra militanları için Suriyeli kadınlara "Suriye'de mevcut rejime karşı savaşan mücahit erkekler ücret karşılığı kadınlarla cinsel ilişkide bulunabilirler. Böylece militanların morali ve azimleri artmış olacak. Cihada katkılarından dolayı bu kadınlar cennete girme yolunda önemli bir mesafe almış olacaklar" sözü ve mantığı, Arif Tekin'in bu başucu kitabını daha önemli kılıyor.

BERFİN

ARİF TEKİN

İslam'da Cinsellik

BERFİN

Berfin Yayınları : 222
Araştırma-İnceleme : 85

ISBN 978 - 605 - 4399 - 27 - 7
Yayıncı Sertifika No: 10859
Matbaa Sertifika No: 12156

Arif Tekin : İslam'da Cinsellik
Yayın Yönetmeni : İsmet Arslan
Düzelti : Güzide Bulut
Kapak : Mehmet Özalp
Baskı Cilt : Kayhan Matbaası (Davutpaşa Cad. Güven Sanayi Sitesi, C Blok No: 244 Topkapı / İstanbul)
Birinci Baskı : Mart 2014

Berfin Basın Yayın ve Tic. Ltd. Şti.
Cağaloğlu Yokuşu, Evren Han, No: 29 / 62
Kat: 3 Cağaloğlu 34112 / İstanbul
Tel: (0.212) 513 79 00 - **Faks:** (0.212) 512 37 20
www.berfin.net **e-posta:** berfin@berfin.net

ARİF TEKİN

İslam'da Cinsellik

BERFİN
YAYINLARI

ARİF TEKİN

Diyarbakır iline bağlı Kulp ilçesinin Gavgas köyünde doğdu. Köyünde ilkokul olmadığından medreselerde Arapça tahsiline başladı. Birkaç yıl okuduktan sonra hastalandı ve zorunlu olarak öğrenimine ara verdi. Daha sonra kendi çabasıyla, hocalara gitmeden kaldığı yerden devam etti; özellikle İslam felsefesi hakkında bilgisini geliştirmeye çalıştı. Zaman içinde Latin alfabesini öğrendi. Türkçesini geliştirdi ve okul dışından ilkokul diplomasını aldı. Bu arada bölge düzeyinde yapılan sınavı din görevlisi olarak kazanarak Diyarbakır merkeze bağlı Alıcık Köyü Camii İmamlığına atandı. Süreç içinde sınavlara hazırlandı ve sonuçta Diyarbakır İmam Hatip Lisesi diplomasını yine okul dışından aldı. Girdiği sınavlarda İnönü Üniversitesi matematik bölümünü kazandı; ancak ailevi sorunlarından dolayı okumaktan vazgeçti. Daha sonra yine sınavlara girdi; bu kez İzmir 9 Eylül İlahiyat'ı kazandı ve 1994'te mezun oldu. 1999 yılında *"Kur'an'ın Kökeni"* adlı ilk çalışmasıyla *Turan Dursun Araştırma Ödülü*'nü kazandı. Arif Tekin halen Kur'an, hadis ve İslamî ilimler üzerinde çalışmalarını sürdürmektedir.

"Eğer Tanrı konuştuysa, neden herkes ikna olmadı?" **Percy Bysshe Shelley** *(1822.ö)*

"İnanmak, düşünmekten kolay! Bu yüzden, düşünenden çok inanan var." **Bruce Calvert** *(1852.ö)*

"Çağlar boyu güçlü zayıfı ezdi; kurnaz ve kalpsiz, aptal ve masum olanları tuzağa düşürdü ve köleleştirdi. İnsanlık tarihinde tanrı hiçbir yerde ezilenlerin yardımına koşmadı." **Robert Ingersoll** *(1899.ö)*

"Hatalı insanları yaratıp sonra onları kendi hataları yüzünden suçlayan, her şeyi bilen ve her şeye gücü yeten bir tanrı hikâyesinin mantığını sorgulamamız gerekir." **Gene Roddenberry** *(1991.ö)*

Bu çalışmamı, erkek egemen sisteme karşı mücadele eden, özgürlük ve eşitlik isteyen tüm kadınlara ithaf ediyorum.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ

Bilindiği gibi Suudi Arabistan müftüsü **Muhammed el Arifi**'nin Suriye'de sözde Esat rejimine karşı savaşan el-Kaide/en-Nusra militanları için Suriyeli kadınlara bir çağrısı olmuştu. Bu hem görsel, hem de yazılı medyada işlendi. Şöyle diyordu Suud müftüsü: "Suriye'de mevcut rejime karşı savaşan mücahit erkekler ücret karşılığı kadınlarla cinsel ilişkide bulunabilirler. Böylece militanların morali yükselecek ve Esad taraftarlarına karşı mücadele azimleri daha da artmış olacak. Mücahitlerin cinsel ihtiyaçlarını karşılamak için yapılacak mut'a evliliklerinde 14 yaşından büyük kadınlarla, dul ve boşanmış kadınlar tercih edilmelidir. Cihada katkılarından dolayı bu kadınlar cennete girme yolunda önemli bir mesafe katetmiş olacaklar."

Bu savaşçıların cinsel ihtiyaçlarını karşılamak için özellikle Tunus'tan Suriye'ye çok sayıda kızlar geldi ve çoğu hamile kalarak memleketlerine döndü. Bu yüzden Tunus İçişleri Bakanı **Lütfü bin Ceddo** isyan etti. Bakanın açıklamasına göre her kızla en az yüz erkek cinsel ilişkide bulunmuş. Bunlar medyada işlendi. Suud müftüsünü, *"Baş kaldırdıklarını gördüğünüz kadınlara öğüt verin, onları yataklarında yalnız bırakın ve onları dövün!"* denilen **Nisa** suresi 34. ayeti üzerine bir tv kanalında konuşurken, cebinden bir misvak çıkarıp kadınların nasıl dövüleceğini yanındakilere göstererek anlatışını bizzat izledim.[1]

Aynı müftünün Hz. Ayşe'nin dokuz yaşında evlenmesine ilişkin yaptığı ilginç yorumları da dinledim. Kendisi, "O zamanlar Ye-

---

[1] http://www.youtube.com/watch?v=rvJxJQFtpUM

men'de kızlar dokuz yaşlarında ergenlik çağına gelirdi. Bu büluğ çağı coğrafyadan coğrafyaya değişir ve zaten hadis de vardır ki, kız çocukların ergenlik yaşı dokuzdur...." diye izahatta bulunuyordu. "Ayrıca Hz. Muhammed Ayşe'yi daha önce babasından istemiş ve düğün için dokuz yaşını beklemiştir..." diye vurgu yapıyordu.[2]

Özellikle Suriye'de devam eden savaş nedeniyle son zamanlarda bazı din adamlarının fetvalarını çoğumuz medyadan takip etmekteyiz. Örneğin bundan bir süre önce Selefi şeyhlerinden Nasır el-Ömer'in, Şia karşıtı yayın yapan "**Visal TV**" kanalında, "Silahlı mücahitler, namahrem kadınlar bulamıyorlarsa, kendi mahremleriyle (anneleriyle, kızlarıyla...) evlilik yapsınlar..." açıklaması olmuştu. Bunun da ötesinde, bazı Arap televizyon kanallarında daha çirkin, insanlığa sığmayan fetvaların verildiğini de izledik. "Kadınların yokluğu söz konusu olduğunda, savaşa giden erkekler daha önce makatlarını alıştırıp cinselliği rahat kaldırabilecek hale getirerek böylece savaş halinde ara sıra erkekler birbirlerinin cinsel ihtiyaçlarını kendileri giderirlerse dinen bunun yeri nedir?" şeklinde sorulan soruya şeyhin verdiği yanıt şu: "Aslında homoseksüellik İslam'da iyi bir şey değildir; ancak Allah rızası için cihada gidiliyorsa ve cinsel arzuyu karşılayacak başka çare de yoksa, böyle bir yönteme başvurmakta dinen sorun yoktur. Çünkü normalde yasak olanlar mazeret anında helal sayılır."[3]

Söz yasak edilenlerin mazeret zamanında helal olduğundan açılmışken, burada ilginç gördüğüm bir yazıyı paylaşmak isterim. Mısır'da Ezher üniversitesi bünyesinde bulunan bir lisenin ikinci sınıfında okutulan bir kitapta, şayet günün birinde bir Müslümanın elinde yiyecek hiçbir şey yoksa, o zaman o kişi insan etini yiyebilir. Yerken pişirmemeli; çiğ yemeli. Aç kalan bir Müslüman, İslam dininden çıkan birini öldürüp etini yiyebilir. Kendileriyle savaş halinde olan insanları -çocuk ve kadın da dâhil- katledip etlerini yiyebilir. Çünkü bu zaruret halidir. Yine zinakârları, namaz kılmayanları öldürüp etlerini yiyebilir. Bir de

---

[2] http://www.youtube.com/watch?v=vIL8MTGkrjA

[3] Ahlulbeyt Haber Ajansı, Naci Kaptan kaleminden. İnternet adresi: http://nacikaptan.com/?p=6352 ve http://www.youtube.com/watch?v=-BV9R_S_UvU

savaştığı insanlardan bir çocukla bir erkek ortada varsa, erkeği öldürüp yiyebilir. Çünkü büyük olanı Müslümanlar için sakıncalıdır. Çocuk ise Müslümanlar tarafından eğitilip ilerisi için faydalı olabilir (cihada gönderilir) deniliyor kitapta. Şayet Müslüman olmayan bir insan aç kalırsa ve başka da bir şey yoksa, ortada yalnız bir Müslümanın cesedi varsa, bu adam ölse de ondan yiyemez. Çünkü İslam'ın şerefi kırılır. Ama bir Müslüman inanmayan ölü birinin etini yiyebilir![4]

Bu gibi enteresan açıklamalar eskiden beri var. Hicri 255'te vefat eden **Cahız**, *"er-Resail"* (Mektuplar) adlı kitabının 13. mektubunda şöyle diyor: Sahabilerden sonraki (tabiin) dönemde bazı salih kişiler dua ederken *"Allah'ım; tenasül organıma kuvvet ver ki, bana helal kıldığın kadınların hakkından geleyim!"* diyormuş. Evet; bu şekilde dua edenlerden **"Salih kişiler"** diye bahsediyor Cahız.

En eski hadis âlimlerinden **Sait b. Mansur** (h.227.ö) *Sünen*'inde Ebu Cafer Ka'kaa b. Yezit'ten bir örnek aktarıyor. İlkin bu kişi hakkında kısa bir bilgi vereyim, sonra olayını anlatayım. Bu adam döneminde Medine'de müftülük yapan biri, hicri 130'da vefat etmiş. Ayrıca Tecvid konusunda (Kur'an'ın hangi sitille okunacağını öğreten dal) meşhur on kişiden biridir. Kısacası, hadis âlimleri hep ondan övgüyle söz etmişlerdir. İşte bu zat şöyle bir anısını anlatıyor: Bir cariyem vardı, onunla cinsel ilişki yaşıyordum. Cariyenin ayrıca sütten yeni kesilmiş bir kız çocuğu vardı (Gerçi belirtmiyor; ancak öyle anlaşılıyor ki, kız başka birindenmiş) diyor ve öyle devam ediyor: Ben bazen onu çıplak olarak kucağıma aldığımda bana öyle etki yapardı ki, sinirlerim geriliyordu, canım cinsel ilişki istiyordu...[5]

İşte hem günümüzde bu tür haberleri duyarken, hem de eskiden beri benzer şeyler söylenmişken, sağlam kabul edilmiş İslami kaynakları baz alıp, özel olarak bu gibi konular, genel olarak da İslam'ın cinselliğe bakışı hakkında kapsamlı bir araştırma ya-

---

4 Hatib'i Şerbini, el-İkna' fi Helli Elfazi Ebi Şecaa', c. 2/562, Zebaih kısmında.

5 Sait b. Mansur, Sünen, c. 2/123. Kitabı tahkik eden Habiburrahman A'zami, Dar'u Selefiyye, 1. baskı, Hindistan/1982.

parak kitap halinde kamuoyuyla paylaşmaya karar verdim. Ben ilmihal falan anlatmıyorum; tersine işin özüne, damarına dokunuyorum. O yüzden hesaplarına gelmeyenler, hakkımda, **"Müslümanlara hakaret ediyor, İslam'a saldırıyor!"** gibi ucuz edebiyat yapacaklardır; bu bilinen bir şeydir. Müslümanları kırmak için bunları yazmıyorum. Konuların doğasında zaten sertlik havası var. Bu benim duygusal davrandığım anlamına gelmemeli. Ben kesinlikle hakaret içerikli terim ve kavramlardan uzak durmaya özen gösteriyorum. Ancak İslam hakkında bildiklerime de ambargo koyamıyorum. Bundan kimsenin gücenmemesi gerekiyor. Çalışmama dikkatle bakılırsa görülecektir ki, bazen bir söz ortaya atıyorum; iki-üç satırlık bir yer tutuyor ama onunla ilgili dipnot olarak eklediğim kaynaklar on-on beş sayfayı geçiyor, üstelik de %100 sağlam Sünni kaynaklar.

Alanımla ilgili bildiklerimi kamuoyuyla paylaşmayı kendim için bir insanlık görevi sayıyorum; inancım budur. Eğer gelinen aşamada demokrasi ve özgürlükler benimseniyorsa buna ancak saygı duyulmalı. Yazılarıma karşı itirazı olanlar varsa bilgiyle karşı tezlerini ortaya koyabilirler. Bu durumda ancak memnuniyet duyarım. Düşüncemi, ne demek istediğimi bir iki örnekle daha da somutlaştırayım.

Tevrat'ta hemen ilk başta **Tekvin** bölümü bab **9/29**'da Nuh'un 950 yıl yaşadığı belirtiliyor. Kur'an'da da **Ankebut** suresi 14. ayette Nuh'un 950 sene yaşadığı ifade ediliyor. Burada, bu bilgi olduğu gibi Tevrat'tan Kur'an'a kopyalanmış demek mi daha mantıklı, yoksa Nuh'un yaşı insanlık için hayati önem arz ediyormuş da bu yüzden Allah Tevrat'tan yaklaşık iki bin yıl sonra bir daha Cebrail'i bunun için özel olarak göndermiş diyerek, böyle kabul etmek mi daha mantıklı? Kaldı ki Kur'an'da "Cebrail ona, süresi **elli bin yıl** olan bir günde yükselir" deniliyor (Mearic, 4. ayet). Yani Cebrail'in yolculuğu da hayli uzun ve bir yaş bildirme mesajı için bu kadar mesafe alıyor.

İkinci bir örnek: Nur suresi 33. ayette, **"Evlenme imkânı bulamayanlar** (yoksullar), **Allah kendilerini lütfundan zenginleştirinceye kadar iffetlerini korusunlar!"** deniliyor. Peki, gerçekten yoksullar, imkânsızlık nedeniyle evlenemeyenler sabrederler-

se Kur'an'da iddia edildiği gibi onlara bir yerlerden tanrı yardımı gelecek mi! Ha şu var: Kişi kendi imkânlarıyla çaba gösterip zengin olur, evlenirse bu ayrı bir şey; tanrıyı buna karıştırmayalım. Üstelik verdiğim her iki örnek de hadis değil; ayettir.

Yine Kur'an'dan bir örnek verelim. Hicr suresi 24. ayet. Burada şöyle deniliyor: **"And olsun biz** (yani Allah) **sizden öne geçmek isteyenleri de, arkaya çekilmek isteyenleri de biliriz."** Peki, olay nedir ki tanrı yeminle ben sizi bilirim, diyor! Bunu sahabi **İbni Abbas**'tan dinleyelim: "Çok güzel bir kadın da gelip camide saf tutar namaz kılardı. Namazda secdeye vardığında/eğildiğinde arkadan kadına bakmasınlar diye kimileri öne geçerdi. Bazı sahabiler de kadın namazda eğilirken ona arkadan bakmak için bilerek kadının arkasında saf tutardı. Arkada duran erkekler namaz içinde göz ucuyla kadını takip ederdi (bunlar sahabi!)" diyor ve az önceki ayetin bu olay üzerine indiğine vurgu yapıyor. Acaba anlatılanları hemen sorgusuz sualsiz kabul mü edelim? Bu olay sayısız İslami kaynakta anlatılmaktadır. Bir kere ilgili ayet hakkında birçok Kur'an yorumcusu bunu işlemiştir. Ayrıca hadis âlimlerinden Tirmizi, Nesai, İbni Mace, Taberani, mezhep lideri Ahmet b. Hanbel, Hâkim Nisaburi, Beyhaki, İbni Hibban, İbni Huzeyme; Teyalisi ve sayamadığım birçok hadis âlimi bu olayı işlemiştir.[6]

Basit bir örnek daha verelim: Malum, Tevrat'a göre haftalık tatil günü Cumartesidir. Daha sonra tanrı Hz. İsa'yı gönderince bunu değiştirip Pazar yapıyor. Zaman içinde İslam lideri Muhammed'e gönderirken bunu da değiştiriyor, Cuma diyor ve üstelik Cuma'yı Kur'an'da bir sureye ad yapıyor. Peki, bu kolay iş

---

[6] a) Tirmizi, Tefsir, Hicr suresi, no: 3122.
b) İbni Mace, Namaz bölümü, bab 68/1046.
c) Taberani, Mucem-i Kebir, c. 12/171, no: 12791.
d) Beyhaki, Şüabu'l İman, c. 7/313, no: 5059.
e) Ahmet b. Hanbel, Müsned, İbni Abbas hadisleri, no: 2784.
f) Nesai, İmamet bölümü, bab 62/870.
g) Sahih-i İbni Hibban bi Tertib-i İbni Belban, 2/124, no: 401.
h) Hâkim Nisaburi, Müstedrek, Tefsir bölümü, Hicr suresi c. 2/384, no: 3346.
ı) Suyuti, İbni Kesir, Kurtubi, Taberi gibi uzun tefsirlerde de işlenmiştir.

mi ki, durmadan haftalık tatil günü değiştirilmiş olsun! Diyelim Yahudi ve Hıristiyanlar tanrıyı dinlemediler, o da ceza olarak bu değişikliği yaptı. Bu durumda şunu diyebilir miyiz: Demek ki tanrı şu an Suud yönetiminden, Yemen, Bahreyn, Birleşik Arap Emirlikleri ve topyekûn var olan İslami yönetimlerden memnun olmalı ki değişiklik yapmıyor; İslam'a devam diyor.

Burada önemli gördüğüm bir kitaptan kısa bir alıntı yapıp asıl konulara geçelim. Kitap, Mısır Din İşleri Yüksek Kurulunca hazırlanıp yayınlanmış. Sözde Kur'an'a değişik konularda yapılan itirazlara yanıt mahiyetinde hazırlanmış bir kitap. Bilindiği gibi İslam inancına göre **Kur'an hem anlam, hem de dilbilgisi bakımından eksiklerden uzaktır** deniliyor. İşte o heyet Kur'an'da kural dışı bulunan bazı hatalı kelimeler konusunda yorum yaparken şunları yazmış: Kur'an gramatik olarak da fevkalade bir kitaptır. Şayet Kur'an'da Arapça kurallarına uymayan örnekler varsa, bize düşen bunların neden bu şekilde geldiğini araştırmaktır. Yanıt bulursak ne mutlu; diyelim ki ayet Arapça kurallarına uygun değil ve biz de bunun yanıtını bulamadık, o zaman bize düşen inanmak, saygı duymaktır. İşte burada şunu demek istiyorum: Eğer insanoğlu peşin hükümlü/taklide dayanarak/rastgele hemen işin başında kararını verip körü körüne teslim olursa, o zaman onun yanlışlar bulması mümkün olamıyor.[7]

Öz olarak; her şeye rastgele inanmak mı, yoksa kurcalayıp ilim ve mantık süzgecinden geçirmek mi (hele bu teknoloji çağında) daha doğru ve yararlı? İşte İslam'ın yasalarını ilim ve mantık süzgecinden geçirmek, o ülkelerde saltanat kurmuş egemenlerin ve topyekûn dinden beslenenlerin işine gelmiyor. Gelmeyince de gerçekleri su yüzüne çıkarmaya çalışanlara karşı karalama yöntemlerine başvuruyorlar. Sadece karalama yöntemleriyle yetinirler mi? Fırsat bulurlarsa beterin beterini yaparlar! Bunlar bilinen şeyler; görünen köy kılavuz istemiyor!

---

[7] Hakaikul'l İslam fi Müvacehet-i Şübehati'l Müşekkikin, s. 199-200. Mısır Evkaf bakanlığı yayını, Kahire/2002. Hazırlayanlar: Evkaf bakanı Dr. Mahmut Hamdi Zakzuk, Dr. A. Sabur Marzuk, Dr. A. Azim Mut'ini, Dr. Ali Cuma Muhammed, Dr. Muhammed Ammare.

BAŞLARKEN

Konu İslam'da cinsellik olunca hemen ilk başta İslam lideri Muhammed'in evlilikleri akla gelir. Bu yüzden de bir yönüyle hanımları hakkında biraz bilgi vermek isterim. Bilindiği gibi kendisi Medine'de hâkimiyet kurduğu on yıllık süre içinde birçok kadınla evlenir. Hatta ilk eşi Hatice vefat edince hem dul olan Sevde binti Zem'a, hem de meşhur Hz. Ayşe ile aynı günlerde evlenir. Sevde'yi hemen getirir, Ayşe'yi ise nikâhına alır; ancak yaşı küçük olduğu için bekler, onunla hicretten sonra düğün yapar. Medine döneminde bazen yıl içinde 3-4 kadınla evlendiği de olmuştur. Mesela Ömer kızı Hafsa ve Hüzeyme kızı Zeynep ile hicri üçüncü yılda, yine Cüveyriye, Reyhane ve olayı meşhur olan Zeynep binti Cahş ile hicri beşinci yılda, Ümmü Habibe, Safiye ve cariye olan Marya ile hicri yedinci yılda evlenmiştir. On yıllık Medine döneminde tempo bu şekilde devam etmiştir.[8]

Kimi İslam savunucuları İslam lideri Muhammed'in bu polijini yapısını farklı bir değerlendirmeye tabi tutmuşlar. Söyle ki: Efendim, Hz. Muhammed bu kadar kadınla zevk için evlenmemiş. Bundan amacı, hanımları aracılığıyla kadın sorunlarını halletmekmiş. Eşleri ne kadar fazla olsaymış onun mesajları kadınlara o oranda daha çok ulaşırmış. O yüzden bu kadar kadınla evlenmiş. Yani adeta bunlar onun yanında bir nevi sekreterlik görevi yapmışlar gibi yorumlar yapmışlar. Bakalım, onun bu kadınlarla evliliği iddia edildiği gibi sekreterlik amaçlı mıymış yoksa aşk için mi; bu çalışmamın başında biraz bunun üzerinde durmak

---

[8] Kur'an'da Kadın ve Hz. Muhammed'in Hanımları adlı kitabımda (2. baskı, Berfin yay., İstanbul/2013) bu konuda detaylı bilgi var.

isterim. Bu kadınların önemli bir şey yapıp yapmamalarının en sağlam göstergesi aktardıkları hadislerle belli olur. Sunacağım bilgiler buna somut bir yanıt olacaktır.

İslam'da Kur'an'dan sonra en güvenilir belgeler **Buhari** ve **Müslim**'deki hadislerdir. O zaman biz de Hz. Muhammed'in eşleri tarafından rivayet edilen hadislerin izini bu iki kaynakta sürelim, bakalım neler aktarmışlar, gerçekten önemli boşlukları doldurmuşlar mı?

İslam lideri Muhammed'in peygamberlik süresi 23 yıldır. Bunun ilk 13 yılı Mekke'de, kalan 10 yılı da Medine'de geçmiştir. İlk evliliği Hatice iledir ve Hatice Mekke'deki peygamberlik döneminde onunladır. Hatta kimi Kur'an yorumcuları **Nahl** suresi 103. ayetini yorumlarken Hatice'nin ismini burada zikretmişlerdir. Ayette söylenen şu: Derler ki, Hz. Muhammed Kur'an'ı bir insandan öğrenip ortaya atıyor/bunun tanrısal yanı yoktur. İşte o öğretici insan Hatice'ymiş. Yani kadın o kadar zeki ve becerikli ki Kur'an gibi bir kitabı ortaya koymakla itham ediliyor. İşte bu pozisyonda olan bir Hatice'nin aktardığı hadisler yok. Mesela Muhammed'e ilk vahiy geldiğinde Ayşe hayatta yok. Ama ilk vahiy olayını Hatice değil; Ayşe anlatıyor. Hatice'nin hiç hadis aktarmaması tek başına soru işaretidir.

Hatice'nin ölümünden sonra İslam lideri Muhammed'le ilk evlenen kadın **Sevde binti Zem'a**'dır dedik. Bu kadın Muhammed'den yıllar sonra vefat etmiş. Yani nerdeyse peygamberlik boyunca hep onunla beraber yaşamış biri. Gelgelelim onun **Buhari**'de tek bir rivayeti vardır; o da iyi içerikli değildir. Şöyle anlatıyor: "Bizim bir hayvanımız ölmüştü. Derisinden yararlanmak için onu tabakladık ve o deri eskiyinceye kadar biz onun içine nebiz (şarap) koyduk."

Nebizin ne olduğu hakkında bir çalışmamda detaylı bilgi vermiştim.[9] Her ne kadar zoraki yorumlar yapılmışsa da, nebiz o günkü şartlara göre bugünkü şarap demek. O çalışmamda birçok örnek vermiştim ki, bunu içenler sarhoş oluyordu ve halife Ömer

---

[9] Bkz.: Arif Tekin, "İslam'da İçki", Berfin yay., İstanbul/2013.

de onlara ceza veriyordu. Evet; Sevde'ye ait Buhari'de geçen tek rivayetin hikâyesi bu.[10]

Eşlerinden **Safiye**'nin Buhari ve Müslim'de tek bir rivayeti geçiyor. O da şöyledir: Hz. Muhammed camide itikâftaydı;[11] ben geceleyin onu ziyaret etmek üzere yanına geldim. Bir süre onunla kaldıktan sonra kalkıp odama geri döndüm. O da beni geçirmek için benimle beraber kalktı. O sırada Ensar'dan iki kişi oradan geçiyordu. Bunlar bizi görünce (Muhammed'in yanında bir kadın var diye) acele ile gitmek istediler. Bunun üzerine Muhammed onlara, acele etmeyin, durun dedi. Onlar da durdular. Hz. Muhammed onlara, yanımdaki kadın eşim Safiye'dir, dedi. Evet; Safiye'nin de **Buhari** ile **Müslim**'de ortak işlenen rivayeti bu.[12]

Eşlerinden Haris kızı **Cüveyriye**'nin Buhari'de bir, Müslim'de iki rivayeti geçiyor. Buhari'de geçen hadis şöyledir: Bir Cuma günü Hz. Muhammed yanıma geldi, ben o gün niyetliydim. (Ramazan orucu dışında sevap kazanmak için tuttuğu oruçtan söz ediyor). Benden sordu, sen dün oruç tuttun mu? Hayır, dedim. Yarın tutacak mısın? Yine hayır dedim. Bunun üzerine bana orucunu boz dedi. Hadis bu kadar! Belli ki kadınla sevişmek istemiş; ancak niyetli olunca elbette olmaz. O yüzden bahane bulup onun orucunu bozdurmuş. Yoksa kadın oruç tutmuşsa ne zararı var ki? Zaten İslam'da ara sıra oruç tutmak sevaptır. İslami kesimden sorulsa buna da bir kılıf uydururlar.

Cüveyriye'nin **Müslim**'de geçen iki rivayetinden biri dua ile ilgilidir, önemli içerik taşımadığı için buraya almaya değmez. Diğerini şöyle anlatıyor: Hz. Muhammed yanıma geldi, acıkmışım yiyecek bir şey var mı, diye sordu. Ben de yoktur; ancak azatlı cariyemin sadaka verdiği bir koyun kemiği var yanımda, dedim. Bu-

---

10 Buhari, Eyman 21/6686. Nebiz hakkında "İslam'da İçki" adlı kitabımda özel bir bölüm açarak detaylı bilgi vermiştim. Ki genel kanı şarap demektir. Ancak Hz. Muhammed ve önemli sahabeler içtikleri için farklı anlamlar yükleyenler de var.

11 Ramazan ayının son on gününde camiye kapanıp ibadet etmeye itikâf denir.

12 a) Buhari, İtikâf, bab 8/2035, bab 11/2038, bab 12/2039. Farzu'l Humus, bab 4/3101, Bedü-l Halk, bab 11, no: 3281, Edep, bab 121/6219 ve Ahkâm, bab 21/7171. b) Müslim, Selam, bab 9/2175.

nun üzerine o, getir; sadaka yerini bulmuştur, karşılığını verdi. Bunun da her iki hadis kaynaklarında geçen rivayetleri bunlar.[13]

Olay meşhurdur (hani Muhammed onu çıplak görünce âşık olur ve Ahzab suresi 37. ayeti gelince onu Zeyd'den alır...). Cahş kızı **Zeynep**'in Müslim ve Buhari'de ortak işlenen rivayetleri ikidir. Onlardan biri şöyledir: Hz. Muhammed bir ara telaşla yanıma geldi ve gelmesi yaklaşan bir beladan, büyük bir fitneden dolayı vay Arap'ın haline, dedi! Bugün Ye'cüc ve Me'cüc'ün seddinden şunun gibi bir delik açıldı dedi ve başparmağıyla şahadet parmağını yüzük gibi halka yaparak sözünü ettiği deliği bu şekilde gösterdi. Bunun üzerine, içimizde bu kadar iyi insanlar varken biz helak olacak mıyız, diye sordum. Hz. Muhammed, evet; ahlaksızlık ve günah çoğaldığı zaman (siz de helak olacaksınız) karşılığını verdi, diyor. Görüldüğü gibi bu da içeriği boş bir açıklama. Maksat, etrafındaki insanları korkutmak! Zeynep'in her iki kaynakta geçen ikinci hadisi ise şöyledir: Kumam Ümmü Habibe'nin babası Ebu Süfyan ölmüştü, ben de Ümmü Habibe'nin yanına gittim. O sırada Ümmü Habibe yanındaki kadınlara koku sürdü, kendisi de kullandı ve şunu söyledi: Hz. Muhammed, inanan bir kadına ölü için üç günden fazla yas tutması helal değildir. Yalnız kocası için dört ay on gün yas tutması müstesna (bu kadar bekleyip ondan sonra evlenebilir) dediğine şahidim dedi. Zeynep'in **Buhari** ve **Müslim**'de geçen rivayetleri bunlar. Bu son hadisi doğrudan Hz. Muhammed'den almıyor; Ümmü Habibe'den aktarıyor.[14]

Muhammed'in eşlerinden Ebu Süfyan kızı **Ümmü Habibe**'nin Buhari ve Müslim'de ortak işlenen rivayetleri ikidir. Ümmü Habibe bir gün Hz. Muhammed'e, kız kardeşimi nikâhına al, onunla evlen diye teklif sunar. Hz. Muhammed, ciddi misin, kıskanmıyor musun diye sorar. Ümmü Habibe, ciddiyim. Çünkü biliyorum ki ben yalnız seninle kalmayacağım/başkalarıyla da ev-

---

13 Buhari, bab 63/1986, Müslim, Zekât, no: 1073 ve Zikir no: 2726.

14 a) Buhari: Cenaiz, bab 30/1282, Ehadisi Enbiya, bab 7/3346, Menakıb, bab 25/3598 ve Talak bab 46/5335, Fiten, bab 4/7059 ve 28/7135. b) Müslim: Talak, no: 1486-1489 ve Fiten, no: 2880.

leneceksin. O yüzden isterim ki, bari kız kardeşim kumam olsun (yabancı olsa birbirimizi yeriz) der. Bunun üzerine Hz. Muhammed, iyi bil ki, kız kardeşin bana helal olmaz (çünkü erkeğin eşi hayatta iken kendi baldızıyla evlenemez), diye karşılık verir. Ümmü Habibe, biz duyuyoruz ki, sen Ebu Seleme'nin kızını nikâh etmek istiyormuşsun (endişem bu), der. Hz. Muhammed, eşim Ümmü Seleme'nin kızını mı kastediyorsun, diye sorunca da, Ümmü Habibe, evet onu kastediyorum, der. Hz. Muhammed, "Ümmü Seleme'nin kızı Zeynep'in bana nikâhı helal değildir. Çünkü o benim sütkardeşimin kızıdır: Beni ve onun babası olan Ebu Seleme'yi Suveybe adındaki kadın emzirmiştir. Bir daha kızlarınızı ve kız kardeşlerinizi bana teklif etmeyin!" der. Hep tekrarlıyorum: Tek bir hadis bazen Buhari ve Müslim'de defalarca geçiyor. Bu da onlardan biri![15]

Ümmü Habibe'nin Buhari ve Müslim'de geçen ikinci hadisi ise, az önce geçen koku hadisi ki, babası Ebu Süfyan vefat edince bir açıklama yapmış ve bunu Zeynep binti Cahş ondan aktarmıştır. Ayşe hariç Muhammed'in kalan eşleri de fazla hadis rivayet etmemişlerdir. **Ümmü Seleme** biraz fazla hadis rivayet etmiş. Onun Buhari ve Müslim'de geçen toplam rivayet sayısı on üçtür. Çoğu boş olmakla birlikte içlerinde ilginç olanları da vardır.

Ümmü Seleme'nin aktardığı hadislerden birkaç örnek verelim:

* Bir kadın gelip Hz. Muhammed'e, kadın da rüyasında ihtilam (orgazm) olur mu, diye soruyor. O da evet; kadın da erkek gibi rüyasında ihtilam olabilir ve bu durumda ona da boy abdesti gerekir, diyor.[16]

* Hz. Muhammed yanımda, yüzünde sarılık eseri bulunan bir cariye gördü. O sırada, bu cariyeye "Rukye" tedavisini uygulayın (yani dua okuyun, üfürüp püfürün iyileşsin demek istiyor), çünkü kıza nazar değmiştir, dedi.[17]

---

[15] a) Buhari: Nikâh, bab 20/5101, 25/5106, 26/5107 ve Nikâh 33/5123. Nafakalar: bab 16/5372. b) Müslim, Reda', bab 4/1449.

[16] a) Buhari: İlim başlığı altında bab 50/130; Gusüli, bab 22/282; Ehadisi Enbiya, bab 1/3328; Edep, bab 68/6091 ve bab 79/6121. b) Müslim, Hayız, no: 313.

[17] a) Buhari: Tıp bab 35/5739. b) Müslim, Selam no: 2197.

* Hz. Muhammed yanımdaydı. O sırada **"Hit"** adında kadın huylu bir erkek de yanımızda vardı. Baktım ki erkek kardeşim Abdullah'a şunu diyor: Abdullah, ne dersin! Yarın Taif'i ele geçirirseniz Gaylan'ın tombul kızını hemen (cariye olarak) ele geçir! O kız dört büklüm karşılar, sekiz büklüm de arkaya döner (yani harika biridir demek ister). Hz. Muhammed bunu duyunca, "Bu gibi insanları buradan uzaklaştırın!" dedi.[18]

* Ümmü Seleme'nin eski eşinden çocukları vardı. Hz. Muhammed'den soruyor: Acaba çocuklarıma bir iyilik yapsam bana sevap var mı? Çünkü onlar benim çocuklarım. Hz. Muhammed, yardımcı ol, sevap kazanırsın, diyor.[19]

* Hac sırasında hasta olduğumu Hz. Muhammed'e bildirdim. O bana, devene binerek insanların arkasından tavaf et dedi. Ben o şekilde tavaf ettim.[20] (Evet; Ümmü Seleme deveye binerek Kâbe'yi tavaf ediyor, Kâbe etrafında deve ile tur atıyor. Birileri bunu okuyunca bana kızabilirler: Kâbe içinde deve ne gezer diye! Ama hem Buhari, hem de Müslim'de böyle anlatılıyor. Kaldı ki Buhari bunu beş ayrı yerde tekrarlamıştır. Bugün nerdeyse Avrupa'da her evin bir köpeği var. Bunlar köpeklerini dışarı çıkartınca yanlarında poşet bulundururlar. Bir yere pislediğinde hemen onu alıp poşete koyarak bir çöp bidonuna bırakırlar. Acaba Ümmü Seleme Kâbe etrafında deve ile tur atarken böyle bir tedbir alınmış mıydı; elbette ki hayır!)

* Ben Muhammed'le beraber saçaklı kadife örtünün altında yattığım sırada birden hayız başladı/adet gördüm. Bu yüzden ben yavaşça sıyrılıp adet için kullandığım elbisemi aldım. Muhammed, neyin var, hayız mı başladı yoksa, diye sordu. Evet, dedim. Daha sonra ikimiz saçaklı kadife örtünün içine girdik. Ben-

---

[18] a) Buhari: Megazi, bab 56/4324; Nikâh, bab 113/5235; Libas, bab 62/5887. b) Müslim, Selam no: 2180.

[19] a) Buhari: Zekât, bab 48/1467 ve Nafakat, bab 14/5369. b) Müslim, Zekât, no: 1001.

[20] a) Buhari: Namaz, bab 78/464; Hac, bab 64/1619, 71/1626, 74/1633; Tefsir, Tur suresi, bab 1/4853. b) Müslim, Hac, no: 1276.

le Muhammed bir kap içinde boy abdesti alırdık. Ayrıca Muhammed oruçlu olduğu halde beni öperdi.[21]

* Kocası ölen bir kadının yakınları, bu kadının gözlerinin ağrımasından endişe edip Hz. Muhammed'e gelerek kadının gözlerine sürme çekmek hususunda izin istediler (Muhtemeldir ki kadın çok ağlamış da ondan). Bunun üzerine Hz. Muhammed, "Gözüne sürme çekme! Eskiden bir kadının kocası öldüğünde en kötü elbiseleri içinde -veya evin en kötü yerinde- bir sene beklerdi; ondan sonra yanından bir köpek geçtiği zaman ona bir deve tezeği atardı ve bu suretle eşinin ölümü için gerekli olan bekleme süresi biterdi. Dört ay on gün geçinceye kadar sakın gözlerine sürme çekme! Kocası dışında şayet kadının başka akrabası ölse üç günden fazla matem tutup ziynet ve süsünü terk etmesi helal olmaz. Ancak kocasının ölümü üzerine dört ay on gün süslenmeyi terk etmeli!" dedi.[22]

* Hz. Muhammed'den sorduk, ikindi namazından sonra sünnet namazı var mı diye? O, hayır yoktur, dedi.[23]

* Muaviye, Ümmü Seleme'ye haber gönderiyor: Acaba insan cünüp iken boy abdesti almadan sabahlarsa, bir sorun var mı? O da, "Hayır! Hz. Muhammed çok kez cünüp kalırdı ta sabaha kadar ve ondan sonra kalkar boy abdesti alırdı" diyor.[24]

Ümmü Seleme'nin bu rivayetlerini ondan aktaran, eski eşinden olan kızı Zeynep'tir. Sunduğum bu rivayetlerin hepsini Zeynep ondan aktarmıştır. Bu da başlı başına bir soru işaretidir: Neden hep kızı; yoksa bunlar uydurma mı?

"Hz. Muhammed kendi eşleri aracılığıyla insanlara fazla bilgi aktarmak için çok evlilik tercih etmiştir; yoksa zevk için de-

---

[21] a) Buhari: Hayız, bab 4/298, 21/322, 22/323, Oruç, bab 24/1829. b) Müslim, Hayız, no: 296.

[22] a) Buhari: Talak, bab 46/5336-38, Tıp, bab 18/5706. b) Müslim, Talak, no: 1488.

[23] a) Buhari: Sehiv bölümü, bab 8/1233; Meğazi, bab 69/4370. b) Müslim, Müsafirler Namazı, no: 834.

[24] a) Buhari: Oruç, bab 25/1932. b) Müslim: Oruç, no: 1109.

ğildir..." diyenlere işte somut yanıt. Görüldüğü gibi dağ fare bile doğurmuyor.

İslam'da cinsellik denince, özellikle bir kız çocuğu kaç yaşına gelirse evlenmesinde sorun yoktur sorusu akla gelir. İslam ülkelerine bakıyoruz, kız çocukları genellikle küçük yaşlarda evlendiriliyorlar. Bu da, ister istemez insanın aklına şunu getiriyor: Acaba İslam dininde evlenen kızlar için bir yaş sınırı, bir kural konulmamış mıdır ki Müslümanlar bu ufacık çocukları evlendiriyorlar? O yüzden ben de, ilkin yaş sınırından başlamak isterim. Konuya ilişkin bir ayet var; evvela ondan başlayacağım, daha sonra sağlam hadis ve kaynaklarla devam edeceğim.

I. BÖLÜM

İSLAM'DA KIZLAR İÇİN EVLİLİK YAŞI

a) Konuya İlişkin Ayet

İslam'da evlenen kızlar için ne ergenlik çağı, ne de bir yaş sınırı belirlenmemiştir. Konuya ilişkin **Talak** suresi dördüncü ayette, "(Dul kalan) **kadınlarınızdan adetten kesilmiş olanlarla, henüz adet görmeyenler hakkında şüphe ederseniz, onların bekleme süresi üç aydır. Hamile olanların bekleme süresi ise, doğum yapmalarıyla sona erer...**" deniliyor.

Burada bir hatırlatma yapmam uygun olur! Kimileri başka Kur'an meallerine bakınca benim verdiğim anlam ile o mealler arasında fark bulabilirler. Onlar adeta kelime kelime tercüme ediyorlar. Böyle olunca okur bazen hiçbir şey anlamayabilir. O yüzden ben ayetlerin anlamını anlaşılır halde sunuyorum. Şayet görünürde fark varsa bundandır.

Az önceki ayetin içinde bulunduğu surenin adı Talak/boşanma suresidir ve ayette dul kalan kadınların statüsünden söz ediliyor. Kur'an'a göre ister bir kadının dul kalma nedeni boşanma olsun, ister eşinin ölümü olsun, yeni bir evlilik için kadın belli bir süre beklemeli. **Bakara** suresinde, eşi ölen kadın hamile değilse, o zaman dört ay on günlük bir süre beklemesi gerekir, ancak dul kalma nedeni boşanma ise o zaman yeni bir evlilik için bekleme süresi üç sefer adet görmesidir, denilmektedir. **Talak** suresinde, özel bir durumdan da söz edilir: Dul kalan kadın artık

ya adetten düşmüş (menopoza girmiş), ya henüz adet görmemiş veya ölen eşinden hamile kalmıştır. Hamile ise çocuk doğurduğu zaman bekleme süresi biter/evlenebilir. Adetten kesilmişse veya henüz adet görmemiş ise o zaman bekleme süresi üç aydır. Bütün bunlar Kur'an'da var.[25]

Konumuz değil ama, burada gördüğüm bir garipliği hatırlatmak isterim. **Dul kalma nedeni ölümse dört ay on gün, boşanmaysa üç sefer adet görsün,** deniliyor Kur'an'da. Peki, niye bu fark olsun? Diyelim ki eşi ölmüşse ona hürmeten biraz fazla beklesin diye bu kastedilmiş; o zaman bu hürmet neden erkek için söz konusu değil, niye kendisi, hanımı ölür ölmez veya boşanır boşanmaz hemen evlenebilir de kadınsa eşine hürmeten belli bir süre fazladan beklesin? Hz. Fatma vefat edince Hz. Ali bir hafta sonra başka bir evlilik yapıyor. Ayrıca eğer olay hürmetse, diyelim bir kadının eşi öldü ve kendisi dokuz aylık hamile; ayete göre kadın bu ölümden hemen sonra bir iki gün içinde doğum yapsa, onun bekleme süresi biter ve hemen evlenebilir. O zaman hani nerde kaldı hürmet payı? Görüldüğü gibi işler karışık, kural yok, mantık işlemiyor.

Bir de neden menopoz dönemine giren veya küçükken evlenip de dul kalan ve henüz adet görmeyenler için üç ay bekleme süresi olsun, buna ne gerek var? Diyelim ki, o zamanlarda tıp gelişmediği için bir kadının hamile kalıp kalmaması konusunda garanti yoktu ve bu yüzden bir nevi ihtiyati tedbir şeklinde bir zaman dilimi içinde beklemesi gerekiyordu. Ama günümüzde dul kalan bir hanımın hamile olup olmadığı konusunda tıp kesin sonuç gösteriyor. Kur'an evrenseldir, tüm zamanları kapsıyor diyenler acaba bu gibi ayetleri ne yapacaklar? Günümüzde bir kadın dul kalsa, acaba hamile olup olmadığını anlamak için tıp formülü mü daha garantili, yoksa Kur'an'da belirlenen süre kadar beklemesi mi? Elbette ki tıp formülü daha garantili. Öyleyse, günümüz için Kur'an'da belirlenen bu süre geçersizdir. Hatta bazen kadınlar açısından bu beklemenin zararı da olabilir. Diyelim bir devlette Avrupa tipi sosyal hak yoksa (yoksul bir kişiye dev-

---

[25] Kur'an: Bakara suresi, ayetler 228 ve 234; Talak suresi, ayet 4.

let yardım etmiyorsa ve dul kalan kadının başka kimsesi yoksa, yardıma muhtaçsa) ve o arada bir hayat arkadaşı ona talip çıkıyorsa, o zaman neden bu kadar beklesin ki? Kadın hemen bir sağlık merkezine gidip testini yaptırır, kesin sonucu alır ve eğer gebe değilse yoluna devam eder (evlenir). Konu bu değil; ancak ayetlerde bunlar olunca kısaca hatırlatmak istedim.

Kur'an'da, eğer bir kadın evlenir; ancak herhangi bir nedenle eşiyle birlikte olmadan evlilikleri bozulursa, bu durumda kadın için bekleme süresi hiç yoktur, diye kesin bilgi var. **Ahzab** suresinde bu belirtiliyor. İlgili ayetin anlamı şu: **"Ey iman edenler! Mü'min kadınları nikâhlayıp, sonra onlara dokunmadan** (cinsel ilişkide bulunmadan) **kendilerini boşadığınızda, onlar üzerinde sizin sayacağınız bir iddet** (bekleme süresi) **hakkınız yoktur..."**[26]

Demek ki dul kalan kadınların beklemelerinden amaç, bunca gürültü, onların hamile olup olmadığını anlamak, bunu garantiye almak! Nitekim Sübey'atü'l Eslemiye binti Haris adında hamile bir kadının eşi Sad b. Havle, Veda haccından sonra vefat ediyor. Kimi rivayetlere göre 15 gün, kimilerine göre 25, kimilerine göre 27, bazılarına göre de 40 gün sonra kadın doğum yapınca İslam lideri Muhammed ona, **sen artık evlenebilirsin**, diyor. Hadis metninde o sırada ona evlilik teklifini sunanlar arasında Ebu Senabil de varmış gibi detaylar da var. Bunlar en başta **Buhari**'de anlatılır. Hatta halife Ömer bu konuda daha kesin konuşarak, **şayet hamile bir kadın eşinin ölümü nedeniyle dul kalır ve eşinin cenazesi henüz gömülmemiş iken doğum yaparsa, o kadın için evlilik yolu o andan itibaren açıktır,** diyor.[27]

Benim bu konuyu işlememin amacı şu: Yukarıda anlamı sunulan Talak suresindeki ayette, **"Eşlerinden dul kalıp adet görmeyenlerin bekleme süresi üç aydır"** diye bir ifade var; bunun

---

[26] Ahzab suresi 49.

[27] a) Suyuti, Dürrü'l Mensur, Talak suresi ayet 4, c. 14/550-557.

b) Buhari, Tefsir bölümü, Talak suresi, no: 4909.

c) Müslim, Talak, bab 8/1485.

d) İbni Hacer Askalani, Telhisü'l Habir, c. 3/465, no: 1801.

için o kadar açıklama yaptım. Çünkü dul kalıp da adet görmüyorsa bu ya yaşça büyüktür; ancak bir sağlık sorunu vardır ki adet göremiyor veya küçük yaşta evlendirilip henüz adet görme yaşına gelmeden kocası vefat ediyor demektir. Ayetten her iki ihtimali anlamak mümkün! Ancak asıl niyet her ikisi midir, yoksa biri midir bunun üzerinde duracağım.

Zaman zaman kimi din hocaların çeşitli platformlarda, "Şayet bir kız 15-20 yaşlarına gelmiş ve adet görmeden evlenip dul kalmışsa, ayet bu gibi sağlık sorunları olan kadınlarla ilgilidir; yoksa ayetten kastedilen küçük yaşta evlendirilip dul kalan ufak kızlar değildir..." gibi yorumlar yaptıklarını görüyoruz. Evet; cümle denkleminden hem sağlık sorunları olanlar, hem de küçük yaşta olmalarından dolayı adet görmeyenler anlaşılır; ancak bunun kesin adresi İslam lideri Muhammed ve dört sahabe dönemindeki pratik ve bunlardan gelen açıklamalardır. Bu arada ilk asırlardan günümüze kadar meşhur olan müfessirlerin ayete verdikleri anlam da bir o kadar önemli. Elbette ki ayetin sebep sonuç ilişkisi de önemlidir. Hepsini anlatacağım. Bakalım ayetten kasıt neymiş?

Önce dul kalan kadınlarla ilgili inen bu ayetlerin nasıl ve niçin indiklerini izah etmeye çalışalım, çünkü önemli bilgiler var. **Bakara** suresinde, şayet bir kadın eşinin ölümü nedeniyle dul kalırsa, dört ay on gün beklesin, boşanmadan dolayı dul kalırsa o zaman üç sefer adet görmeden evlenmesin, deniliyor. Bunu az önce de belirttim. Konuya ilişkin ilk gelen ayetler bunlar. Elbette ki yalnız bu iki ayet tüm dullara yanıt olamıyor. Çünkü dul kalanlar arasında hamilesi olabilir, yaşça büyük; ancak sağlık sorunlarından dolayı adet göremeyen olabilir, küçükken evlendirilip de kocası ölen ufak kızlar olabilir, zifaf yapılmadan ayrılanlar olabilir. Nitekim Bakara suresinin az önceki ayetleri indiğinde sahabiler İslam lideri Muhammed'den soruyorlar. Bunlar arasında ünlü sahabi Ubey b. K'ab, Hallac b. Numan, Muaz b. Cebel gibi isimler var. Soru şu: "Ey Muhammed, kadınlar diyorlar ki bekleme süresiyle ilgili Bakara suresindeki açıklamalar tüm kadınları kapsamıyor; ne dersin?" Buna karşı Muhammed soru-

yor: "**Nedir o eksikler, ayetler nelere yanıt olamıyor?**" Ubey devam ediyor: "Küçük yaşta evlendirilip dul kalanlar, çok yaşlı olanlar (adetten kesilenler) ve hamile kadınlar bu ayetlerde yok; onlar dul kalırlarsa peki durumları ne olacak?" şeklinde sıralıyor. Muhammed bu bilgileri aldıktan sonra, **Talak** ve **Ahzab** surelerinde konuya ilişkin ayetler gelerek eksikler tamamlanmaya çalışılıyor. Ki, hamilelerin bekleme süresi doğumla biter, menopoza girmiş yaşlılarla ufak yaşta evlenenlerin bekleme süresi üç aydır ve zifaf gerçekleşmeden ayrılma olursa bekleme gerekmiyor... şeklinde gelen yeni ayetlerle sorulara yanıt veriliyor. Zaten konunun bir parçasının ta Kur'an'ın baş kısmında bulunan **Bakara** suresinde, kalan parçalarının da **Ahzab** ve **Talak** surelerinde olması, konu hakkında var olan bu ayetlerin dağınıklığını gösteriyor. Hz. Muhammed bir defada hazır değilmiş ki hemen konuyu tek bir yerde kapatsın. Tam tersi olmalı ki, zaman içinde gelen sorulara bakarak ayetler şekilleniyor ve sonuçta Kur'an'da böylesine dağınık bir manzara ortaya çıkmış oluyor.

Şu bilgi önemli: O zaman Muhammed'den, eğer bir kadının yaşı büyükse, ancak adet görmemişse (sağlık sorunlarından ötürü) ve böyle biri dul kalırsa durumu ne olacak, şeklinde bir soru söz konusu değildir. İslam âlimleri nezdinde ayetten kasıt, henüz adet görme yaşına gelmeden evlendirilip dul kalan kız çocuklarıdır. Hatta kimi müfessirler, *"Adetten kesilen yaşlı kadınlarla ufak yaşta evlendirilen kızların -dul kaldıklarında- bekleme süreleri"* şeklinde başlık atmışlardır. Mesela **Cessas** ve **Vehbe Züheyli** böyle yapmışlar. Ayetin bu sorular üzerine indiğine ve Kur'an yorumcularının da kahir ekseriyeti için; ayetten gaye, henüz adet görme yaşına gelmeyip evlendirilen ve bu arada dul kalan ufak kızlar olduklarına dair fikir beyan eden Kur'an yorumcularından Taberi, İbni Kesir, Suyuti, İbni Ebi Hatem er-Razi, Kurtubi, Begavi, Cessas, İbn-il Cevzi, Maverdi, Sa'lebi, Alusi, Sabuni ve daha sayamadığım birçok müfessir vardır. Yine hadis âlimlerinden İbni Hacer Askalani, İbni Ebi Şeybe, Hâkim Nisaburi, İbni Kayyim el-Cevziyye, el-Mütteki'l Hindi ve birçok tabakat, müsned âlimleri, Talak suresi dördüncü ayetinde geçen,

"Adet görmemişler (dul kalırlarsa)" ifadesinden kasıt, henüz hayız (adet görme) yaşına gelmeden küçük yaşta evlendirilen ve bu arada dul kalan ufak kızlar olduklarını, yine bu ayetin durup dururken inmediğini; ancak gelen sorular üzerine indiğini belirtmişlerdir. Bir de İslam lideri Muhammed'e kadınların soruları iletilirken onun, **"Peki, var olan ayetler hangi konularda yanıt olamıyor?"** diye sorması dikkat çekici. Ordaki o eksik noktaları kadınlardan öğreniyor ve ondan sonra ayetler şekilleniyor.

Yukarıda isimlerini sunduğum İslam âlimleri değişik asırlarda yaşayanlardan. Bir iki örnek de çağımızın modern yorumcularından verelim. Vehbe Züheyli (1932.d) kendi tefsirinde, *"Adetten kesilen (menopoza giren) ve ufak yaşta evlendirilip daha sonra dul kalan kız çocukların bekleme süresi"* diye başlık atmış, detay kısmında da, dul kalan ufak kızlar ile dul kalan hamile ve yaşlı kadınlar ne kadar süre beklemeli diye sahabeler zamanında Hz. Muhammed'e sorular sorulmuş, Talak suresindeki ayet bu sorular üzerine inmiştir, diyor. Yine **Seyyit Kutup** (1966.ö), Talak suresindeki **"adet görmemişler"** kavramından kasıt, biyolojik sorunu olanlarla küçük yaştaki kızlar demektir şeklinde yorumlamış. Elbette ki bu onun yorumudur. O zaman Hz. Muhammed'den sorulan sorularda henüz adet görmeyip de evlenen ufak kızlar dul kalırlarsa durum ne olur sorusu var; ancak yaşları büyük; fakat biyolojik sorunlarından dolayı adet görmeyenler şeklinde sorulan bir soru yoktur. Aynı bilgiler **Seyyit Sabık** tarafından da paylaşılmıştır. Kısacası, bu ayetten birinci derecede anlaşılan, dul kalan ufak kızlardır; ancak eski müfessirlerden değil de; yenilerden -az da olsa- ergenlik çağına gelip de sağlık sorunlarından ötürü adet görmeyen dul kadınları içine alanlar da var. Belirtildiği gibi, ayet tüm müfessirlerce ufak kızları içeriyor ve konuyla ilgili var olan hadisler de zaten bunu teyit ediyor. Belli ki, günümüzde bazı din âlimlerinin ayetten kasıt yaşça büyük; ancak sağlık sorunlarından dolayı adet görmemiş kadınlardır demelerinin nedeni, ayet üzerine toplanan şimşekleri dağıtmaktır; yoksa var olan bilgiler ufak kızları gösteriyor. Bu başlık altında sunacağım bilgiler yan yana gelirse, net olarak or-

taya çıkacak ki ayetten kasıt ufak kızlardır. O yüzden olaya bir bütün olarak bakmakta fayda var.[28]

Eğer İslam'da ufak kızlarla evlilik meşru olmasaydı, tarih boyunca ve bugün İslam ülkelerinde bu ufacık kızlarla evlilikler olur muydu? İran'da kızlarda evlilik yaşı 13, Yemen'de daha da düşük. İran'da yeni kanun çıkardılar, bir üvey baba yetiştirdiği bir kızla evlenebilir, diye. Ne diyelim; o zaman gidin yoksul ülkelerden ufak kızlar getirin, karınlarını doyurup büyütün, ondan sonra da onlarla evlenin, ne güzel değil mi?

Evet; kızlarda evlenme yaşıyla ilgili var olan ayet bu! Bir de dört Sünni mezhebin kaynaklarında bu konuda neler yazılıp çizilmiş bunlara bakalım.[29]

---

[28] a) İbni Ebi Şeybe, Musannaf, Nikâh bölümü, bab 150, c. 6/202, hadis no: 17376.

b) Hakim, Müstedrek, Tefsir bölümü, c. 2/533; Talak suresi, no: 3821.

c) İbni Ebi Hatem, 1) Tefsiru'l Kur'ani'l Azim, Talak suresi, c. 10, no: 18915. 2) 'El-ilel' adlı yapıtında da yazmış: 4/137, no: 1316.

d) Vahidi, "Esbabi Nüzul", Talak suresi, s. 375. Ayrıca, "el-Vesit fi Tefsiri'l Kur'an", c. 4/314, Talak suresi.

e) Taberi, Cami'ul Beyan Tefsiri, c. 21/47; Talak suresi 4. ayet açıklamasında.

f) İbni Kesir Tefsiri, c. 8/149.

g) Zerkeşi, el-Burhan, Esbabi Nuzül başlığı altında s. 1/29.

h) İbni Hacer Askalani, el-Metalibü'l Aliyye, c.15/359, no: 3758.

ı) İbni'l Cevzi, Zadü-l Mesir, Talak suresi, ayet 4, s. 1446.

j) Cessas, Ahkâmü-l Kur'an, Talak suresi, ayet 4, c. 5/351.

k) İbni Kayyim-el Cevziyye, Zadü'l Mesir, c. 5/588.

l) Maverdi, en-Nüket'ü ve'l Uyun Tefsiri, c. 6/32; Talak suresi, ayet 4.

m) Sa'lebi, el-Keşf'ü ve'l Beyan, c. 9/339; Talak suresi 4. ayet açıklamasında.

n) Alusi, Ruhu'l Maani, c. 28/1 37, Talak suresi 4. ayet.

o) Suyuti, Dürrü'l Mensur Tefsiri, Talak suresi 4. ayet açıklamasında, c. 14/549. Ayrıca Tefsir usulü kitabı olan İtkan'da da aynı bilgileri yazmıştır. C. 1/72, 9. bölüm olan Sebebi Nüzul başlığı altında.

p) Beyhaki, Süneni Kübra, Aded bölümü, c. 7/690, no: 15416.

r) Hindi, Kenzül Ummal, no: 4659, Ezkar, Talak suresi başlığında.

s) Kurtubi, Camiu Ahkâmü'l Kur'an, c. 18/165, Talak suresi. 4. ayet açıklamasında.

t) Begavi, Mealim'ü Tenzil, Talak suresi 4, c. 8/152.

u) Vehbe Zuhayli, Tefsirü'l Münir, Talak suresi 4. ayet, c. 14/663.

v) Seyyit Kutup, fi Zilali'l Kur'an, Talak suresi ayet 4. c. 6/360.

y) Seyyit Sabık, Fıkh'ü Sünne, c. 2/329, İddet kısmında.

[29] http://www.mynet.com/haber/dunya/uvey-baba-kiziyla-evlenecek-814180-1

b) Evlilik Yaşıyla İlgili Dört Mezhebin Görüşü

Hanefi mezhebinden **Zeylai** şunları anlatıyor: Bir erkek ufak bir kızla evlendiğinde, kız cinselliği kaldıracak yaşa gelmediyse, erkek o kız çocuğun nafakasını vermekle mükellef değildir. Çünkü bu durumda erkeğin bir çıkarı yoktur. Ulema, Hz. Muhammed'in dokuz yaşındaki Ayşe ile evlenmesini örnek göstererek bir kızın cinselliği kaldırabilecek yaşının dokuz olduğunu belirtmişlerdir, diyor. Daha önemlisi **Zeylai**, sağlam olan görüşe göre dokuz yaş sınırının olmaması; organların biraz gelişip erkeğin cinsel isteklerine yanıt verebilmesi durumunda kız çocuk dokuzdan da küçük olabilir diye bilgi veriyor. Şayet küçük yaşta erkeğin cinsel ihtiyacını karşılayabiliyorsa o zaman cumhura göre erkek, kızın nafakasını vermek durumundadır. Eğer denilse ki, adet/aybaşı halinde olan bir kadın da belli bir süre erkeğin cinsel arzusunu karşılayamaz, peki niye erkek o zaman onun nafakasını verir? **Zeylai** kendisi yanıt veriyor: Çünkü normal bir kadın adet halini görse de, erkek yine o kadının başka yerlerini kullanarak kendi cinsel ihtiyacını karşılayabilir veya kadın hayızlı iken hiç olmazsa evde başka işler yapar. Ancak ufak bir kız o yaşta hiçbir şeye yaramaz. O yüzden erkek, dini nikâh kıyılan ufak bir kızın ihtiyaçlarını karşılamak zorunda değildir, diyor. Evet; bunlar, Müslüman müçtehitlerin açıklamaları.

İbni Hacer Askalani, Buhari üzerine yazdığı şerh kitabında, İbni Battal'a göre şayet ufak bir kız beşikte iken velisi tarafından biriyle evlendirilirse bu evlilik sahihtir; ancak kız belli bir yaşa gelmeden onunla cinsel ilişki yaşayamaz demiştir, diyor.[30] Bu gibi görüşlerin kanıtı da Hz. Ayşe'nin şu açıklamasıdır: Annem bir an önce beni Hz. Muhammed'e teslim etmek için kilo alayım diye bana bazı yiyecekler yediriyordu; ancak ben hiçbirini sevmiyordum. Daha sonra zaman zaman bana salatalık ile taze hur-

---

30 a) Zeylai, Tebyinü'l Hakaik, c. 3/52, Talak bölümü, Nafaka kısmında. b) İbni Hacer Askalani, Fethu'l Bari, Nikâh bölümü bab 11/5081, c. 11/347.

ma yedirdi, ben bunları kullandığımda kilo aldım, diyor. Zaten bu başlıkta anlatacağım tüm hadis kaynaklarında Ayşe'nin, **ben dokuz yaşında gelin oldum,** açıklaması var. Müctehitlerin fetvasıyla Ayşe'nin açıklaması birbirlerini tamamlıyor.[31]

Hanefi mezhebi âlimlerinden **Kasani** şu örneği veriyor: Diyelim ki sütte olan bir kız çocuk biriyle evlendirildi ve damat olan kişinin annesi (kızın kayınvalidesi) ona sütünden içirdi, bu durumda gelin olan ufak kız eşinin sütkardeşi sayıldığından boşanır. Ya da damadın kızı (başka eşinden) o evlendirilen ufak kıza sütünü içirdi, yine kocasına haram sayılır.[32] Yine Hanefi mezhebi âlimlerinden **İbni Abidin** bu konuda, mesela adamın biri iki ufak kızla evlense ve bir kadın onlara sütünden içirse bunlar sütkardeşi sayılır ve erkek iki kız kardeşle evlenemez, diyor. Yine diyelim ki erkek üç kadınla evlendi. Bunlardan biri büyük, ikisi ufak kızlar ve büyük olanı onlara sütünden içirdi ne olur... gibi örnekler sunuyor.

Biz burada süt içerse ne olur sorusuna yanıt aramıyoruz. Burada bir insanlık suçu söz konusu: Küçük yaşta kızlar evlendiriliyor, onlarsa, bilmem bu kumalar birbirlerinin sütünü içse durum ne olur gibi hikâyelerin peşine düşmüşler. Evet; o kadar küçük yaşta evlendirilmiş ki daha süte muhtaç! Çünkü bir insanın sütten akraba sayılabilmesi için henüz sütle beslenmesi şart/çocuk olmalı. Denilebilir ki bunlar küçük yaşta nasıl evlenmiş, kim onları evlendirmiş, olacak iş mi? Evet; olacak iş! Çünkü baba, dede gibi birinci dereceden akraba olanlar kızlarını zorla da olsa evlendirebilirler. Babaya İslam fıkhında **"Veliyyü'l Mücbir"** denir. Yani zorla da olsa kızını evlendirebilen kişi.[33]

Hanefi âlimlerinden **Serahsi** şu açıklamayı yapıyor: Şayet bir erkek öylesine ufak bir kızla zina yapsa ki onun emsalleri henüz cinsellik nedir bilmiyorsa ve bunun sonucu olarak kızcağızın idrar yollarında ariza meydana gelse, o erkeğe had cezası yoktur.

---

31 a) Ebu Davud, Tıp, bab 20/3903. b) Tirmizi, Et'mime, bab 37/3324.

32 Alaettin Kasani, Bedaiu Sanayi' fi Tertibi Şerayi, c. 5/97.

33 İbni Abidin, Bahru Raik Şerh'ü Kenz'i Dekaik, Radaa bölümü, c. 3/401.

Ancak zarar miktarı ne ise onu tazmin eder.[34] Benzer fetvaları Hanefi âlimlerinden **Ali b. Muhammed Heddadi** de yazmıştır. Verdiği örnekler şöyle: Şayet bir erkek sütte olan ufak bir kızla nikâh akdi yapsa ve damadın annesi o kıza sütünden içirse, kızcağız adama haram olur. Çünkü bu durumda onun sütkardeşi sayılır. (Buna benzer bir örnek yukarıda başka kaynaktan verildi.) Yine diyelim bir erkek sütte olan iki ufak kızla (bunlar yakın akraba değil) nikâh akdi yaptı; ancak başka bir kadın gelip sütüyle onları besledi, her ikisi de boşanır. Çünkü ikisi bu durumda sütkardeşi sayılır. Ayete göre de insanın eşi hayatta iken baldızıyla evlenemediğine göre bunlar boş sayılır.[35]

Hanefi mezhebinden örnekler verince, sanki onu özel olarak eleştiriyorum gibi bir anlayış ortaya çıkmasın! Adalet yerini bulsun diye öbür mezheplerden de benzer örneklere yer vereceğim. Zaten aşağı yukarı hepsinin adresi aynı, hepsi aynı telden çalıyor.

Şafii mezhebinde meşhur olan İbni Şihab Remeli; İbni Abidin ve Kasani'nin verdikleri örneklerin nerdeyse aynısını işlemiştir. **Hanbeli** mezhebinden el-Buhuti'den birkaç örnek verelim: Bir erkek dört kadınla evlense ve onlardan biri daha önce başkasıyla evlenip çocuk doğurmuş, hâlâ sütü varsa, diğer üçü de süt çocuklarıysa ve kadın her üçüne sütünden içirirse, hepsi boşanır. Çünkü bu durumda bunlar anne-kız sayılırlar... diyor.[36]

Buhuti, Ahmet b. Hanbel'e göre cinsellik yaşı kızlarda dokuzdur. Kanıt da Hz. Ayşe'nin bu yaşta Hz. Muhammed'le evlenmesidir, diyor. Şayet bir kız dokuzdan önce evlendirilirse erkek ona dokunmamalı; ancak dokuza gelince erkek onunla cinsel ilişkide bulunabilir, kimse kızı ondan alıkoyma hakkına sahip değildir. Kız fiziki olarak zayıf da olsa sorun yoktur. Ancak diyelim öyle bir yapısı var ki cinsel ilişkiyi kaldıramaz/zarar görür; o zaman onunla normal yolla cinsel ilişkide bulunmayacak. Bu durumda bir erkek nasıl hanımı adet halindeyken onun tenasül

---

35 Ali b. Muhammed Heddadi, Cevheret'ü Neyyire, Reda başlığı altında, c. 2/97.

36 El-Bühuti, Keşşafu'l Kenaa, Reda bölümü, c. 4/389.

34 Serahsi, el-Mebsut, Hudud 9/75.

organı dışında ondan yararlanıyorsa o da kızcağızın başka yerleriyle sevişsin, diyor. Şayet erkek dese ki kız yalan konuşur, aslında cinselliği kaldırabilir. O zaman kız şahit göstermeli. Çünkü İslam'da şahitler davacıya düşer, diyor. Böyle bir durumda hakem bir kadın gider, hem erkeğin hem de kızın tenasül organlarına bakar, ona göre kızın cinsel ilişkiyi kaldırıp kaldıramayacağına karar verir. Hatta hakem olan kadın tam isabetli karar verebilsin diye, onları sevişirken seyredebilir diyor Hanefi mezhebi âlimlerinden el-Buhuti.[37]

Maliki mezhebini de işin içine katalım; bakalım onlarda herhangi bir değişiklik var mı?

İbni Kudame bu konuda şöyle diyor: Bir adam, biri büyük diğeri de sütte olan iki kadınla evlenirse ve büyük olanı bir önceki kocasından çocuk sahibi olup sütü devam ediyorsa ve o küçük kumasına içirirse, eğer koca büyük olanla o ana kadar ilişkiye girmemişse, o zaman küçük olan kendisine helal olur/eşidir; büyük ise boşanır. Eğer büyük olanla ilişkiye girmişse, o zaman ikisi de boştur.

Dikkat edilirse her dört mezhepten örnekler sunuldu ki, sütte olan kız evlendirilebilir. İşte yukarıda sözü edilen Talak suresi dördüncü ayeti ne anlama gelir sorusunun asıl yanıtı bu gibi somut örneklerde vardır: Ki ayetten kasıt, evlendirilen ufak kızlardır. Bir de sormak lazım: Eğer ayetten kasıt ufak kızlar değilse o zaman zor muydu ki, **"Sakın ola kız çocuklar akil-baliğ olmadan evlenmesinler!"** anlamında kısa bir ayet gönderilmemiş olsun! Böyle olsaydı tartışmalar da bu seviyede olmazdı. Kur'an'da Ebabil kuşlarına yer var, yaklaşık 24 İsrailoğulları peygamberinin hikâyelerine yer var, Ashab-ı Kehf ve köpeklerine yer var/bunlar anlatılır; ancak bu kadar hayati olan bir konuda ufak bir cümle yok. Bu zaten bakış açısının göstergesidir.[38]

---

[37] El-Bühuti, Keşşafu'l Kenaa, Nikâh, c. 4/164 ve Uşret-i Nisa, c. 4/164.

[38] a) İmam Remeli, Nihayetü'l Muhtac, c. 7/179, Radda bölümü. b) İbni Küdame, el-Muğni, Radda bölümü, c. 11/327.

c) İslam Liderinden Çarpıcı Örnekler:

1) İslam Lideri Emekleyerek Yürüyen Bir Kız İçin Evlilikten Söz Ediyor!

Ayşe evlenirken yaşı kaçtı sorusuna yanıt vermeden önce, İslam lideri Muhammed'le ilgili saptadığım bazı önemli bilgiler var; önce onları paylaşmak isterim. Çünkü konumuzla yakından alakalıdır.

Hz. Muhammed bir gün Abbas'ın kızı Ümmü Habibe'yi görünce ondan hoşlanır ve "**Ergenlik çağına geldiğinde ben hâlâ yaşıyorsam onunla evleneceğim!**" der. Peki, Muhammed bu sözü söylerken acaba kız kaç yaşlarındaymış? Bunun yanıtı hadiste net olarak geçiyor. Bilgiler şöyle: Muhammed bunu söyleyince kız henüz sütten kesilmiş, emekleyerek yürüyordu. Ancak kız büyümeden Muhammed erken vefat ediyor; daha sonra büyüyünce Esved b. Sinan adında bir erkekle evleniyor ve bu çiftten Rızk adında bir erkek çocukla Lübabe adında bir kız çocuk dünyaya geliyorlar...

Evet; bu hadise İslami kaynaklarda anlatılmaktadır. Peki, bu vahim, ürkütücü olayın kaynakları güçlü mü? Evet kaynaklar güçlü. Dört hak mezhepten biri olan Ahmet b. Hanbel (h.241.ö), Ebu Ya'li (h.307.ö), Taberani (h.360.ö), İbni Abdilberr (h.463.ö), İbni Esir (h.630.ö), Heysemi (h.807.ö), İbni Hacer Askalani (h.852.ö), Ali el-Mütteki (h.975.ö) ve daha adını sayamadığım pek çok İslam âlimi bu konuyu işlemişlerdir. Adını saydığım bu âlimler bunu anlatırken de, Hz. Muhammed bu yaştaki bir kız çocuğuna nasıl böyle söyler demeleri gerekirken, tersine; acaba bu küçük yaşta Hz. Muhammed'i gören bir kız kaçıncı dereceden sahabi sayılır gibi gülünç ve ibretlik konular üzerinde durmuşlardır. Bunu bu şekilde anlatanın, **İbni Hacer Askalani** gibi ünlü bir İslam âlimi olması daha da ilginç![39]

---

[39] a) Ahmet b. Hanbel, Müsned, Ümmü'l Fadl binti Abbas rivayetleri bölümü, no: 27407.

b) Taberani, Mucem'i Kebir, c. 25/92. →

2) Güzel Kadını İslam Liderinden Niye Kaçırıyorlar?

Sunacağım örneği başka kaynaklarımda -detaylı olmasa dagündeme getirdim. Burada konunun bütünlüğü açısından bir kez daha değinmekte yarar var.

Çarpıcı örneğimiz şöyle: Bir gün Muhammed'in eşlerinden Ebubekir ve Ömer kızları Ayşe ve Hafsa, evleri yanında oturup sohbet ederken o sırada Sevde Yemani adında genç bir kadın yanlarına gelir. Sevde hem fizik olarak gayet güzel, hem de o sırada giyindiği elbise ancak özel günlerde kullanılan tipten. Ayşe ve Hafsa kadını bu halde görünce buna bir çare bulalım diye kendi aralarında konuşurlar. Hatta şunu söylerler: Hz. Muhammed az sonra gelir; bize kıyasla bu parlayan kadını görürse niyeti bozulur, derler. O yüzden hemen bir plan kurarak kadını, daha önce tandır yeri olarak kullanılan ve içi toz, pislik dolu kötü bir yere gönderirler ve tahmin ettikleri tehlikeyi bu formülle atlatmış olurlar.

Burada şu söylenebilir: Efendim Hz. Muhammed'in iki eşi onun hakkında böyle düşünmüşse, kendisi ne yapsın? Hayır; böyle demekle konu kapatılamaz! Çünkü Ayşe ile Hafsa Hz. Muhammed'in en popüler, işin hakkını veren, okur-yazar hanımları. Onu bu konularda çok iyi tanıdıkları için bunu söylüyorlar. Eğer Muhammed'in anlayışı farklı olsaydı bu tür kötü niyetler onların aklına gelmezdi. Hz. Muhammed'in kadınlarla ilişkisi konusunda genel durumu da göz önüne alındığında (Eşi Zeynep'i binbir senaryo ile Zeyd'den alması, Safiye'nin güzelliğine hayran kalınca onu Dihye'den alması, Hafa gününde ve onun odasında

---

c) Ebu Ya'li el-Mevsıli, Müsned, c. 12/502, no: 7075.
d) Heysemi, Beğiyyet'ü Raid, Nikâh, c. 4/507, no: 7456.
e) Mütteki el-Hindi, Kenzü'l Ummal, no: 34428.
f) İbni Hacer Askalani, İsabe, c. 14/323, no: 12098.
g) İbni Esir, Üsdü'l Gabe, c. 7/301, no: 7406.
h) İbni Abdilberr, İstiab, no: 4134.
ı) Ebu'l Ferec Esbehani, Mekatilü Talibin, s. 27-28.
j) Ebu Naim Esbehani, Marifet'ü Sahabe, no: 3970.
k) Ebu'l Kasım Esbehani, el-Hücce fi Beyani-l Mahacce, c. 1/451, no: 287.
l) Zehebi, Siyer-i A'lam, c. 2118, no: 17, Fatma binti Esed başlığında.

Marya ile sevişirken yakalanması, Cüveyriye, Reyhane ve diğer hanımlarıyla ilgili hayat hikâyesine bir bütün olarak bakıldığında) tereddütsüz olarak şu söylenebilir ki, şayet Ayşe-Hafsa o kadını o hale getirmemiş olsalardı muhakkak Muhammed ona el koyardı. Baksanıza yukarıdaki örnekte ufak kız, daha yeni sütten kesilmiş, emekleyerek yürüyor; kendisi ise altmış yaşlarında ve büyüdüğünde ben hayatta isem onunla evleneceğim, diyor. Ayşe ve Hafsa yangından mal kaçırır gibi kızı Muhammed'den kaçırıyorlar! Bunlardan daha net örnek ne olabilir?

Sevde Yemani olayını **İbni Ebi Asım** (h.287.ö), **Ebu Ya'li** (h.308.ö), **Taberani** (h360.ö), **Heysemi** (h.807.ö) bunu iki kaynağında, **Ahmet b. Ebubekir Buseyri** (h.840.ö) iki yerde ve **İbni Hacer Askalani** (h.852.ö) gibi isimler işlemişlerdir. Önceki olayda itiraz eden olmadığı gibi burada da hem kimse konuyu yalanlamamış/olayın meydana geldiğini kabul etmiş, hem de "Kardeşim, Hz. Muhammed kadın konusunda çok mu tehlikeliymiş ki onun hakkında bu inanılmaz olaylar güvenilir İslami kaynaklarda anlatılır?" gibi eleştirel bir yaklaşımda bulunmamıştır.[40]

3) Bir Kadın İslam Liderine Evlilik Teklif Edince!

Sunacağım olay **Buhari**'de on üç sefer tekrar edilerek anlatılmıştır.

Aktaran **Sehl b. Sad**: Bir kadın Hz. Muhammed'e geldi ve ona, nefsimi sana hibe etmek için (evlilik için) geldim, dedi. Hz. Muhammed aşağıdan yukarıya doğru kadına baktı, sonra başını önüne eğdi ve kadına, **bugün kadınlara ihtiyacım yoktur,** yanıtını verdi. Bunun üzerine kadın orada oturdu. Cemaatten biri

---

40 a) İbni Ebi Asım, el-Ahad ve'l Mesani, c. 6/208, no: 3438.

b) Ebu Ya'li, Müsned, c. 13/89, no: 7160.

c) Taberani, Mucem-i Kebir, c. 24/278, no: 706.

d) Heysemi, Beğiyyet-ü Raid, Nikâh bölümü, bab 64, c. 4/578, no: 7684, Maksadu'l Aliyy, no: 793, c. 1/351.

e) Ahmet Buseyri, İthafu'l Hayre, Nikâh bölümü, Üşreti Nisa 4/519, no: 4291 ve Edep, 7/508, no: 7412.

ayağa kalkıp Hz. Muhammed'e, senin bu kadına ihtiyacın yoksa onu benimle evlendir, dedi. Hz. Muhammed adama, **"Mehr olarak kadına verebilecek bir şeyin var mı?"** diye sordu. Adam, hayır; vallahi bir şeyim yoktur, dedi. Hz. Muhammed, o zaman yakınlarına git de bak, belki onlar sana bir şey verecekler, dedi. Adam gitti sonra dönüp geldi ve bir şey bulamadığını söyledi. Hz. Muhammed ona, bak; demirden bir yüzük bile olsun bul, ben sizi evlendireyim, dedi. Adam bir daha kayboldu ve bir süre sonra gelip yine bir şey bulamadığını söyledi. Ancak bir peştamalım var; belden aşağı takıyorum; yarısı onun olsun, dedi. Bunun üzerine Hz. Muhammed, peştemalınla ne yapabilirsin ki; onu sen giyersen kadının üstünde bir şey bulunmaz, açıkta kalır; kadın giyerse senin üzerinde bir şey kalmaz, sen çıplak kalırsın, dedi. Adamcağız (ümitsiz bir şekilde) bulunduğu yere oturdu. Sonunda kalkıp gitti. O sırada Hz. Muhammed bu adamın arkasını çevirip gittiğini görünce, onun geri gelmesini istedi. Geldiği zaman Hz. Muhammed ona, "Kur'an'dan senin ezberinde ne var?" diye sordu. Adam, ezberimde şu, şu sureler var dedi ve saydı. Hz. Muhammed ona, sen bu sureleri ezberden okuyor musun, dedi. Adam, evet okuyorum, karşılığını verdi. Hz. Muhammed, öyleyse git, Kur'an'dan ezberindeki surelerle seni bu kadına malik kıldım/evlendirdim, dedi.

Bu olay elbette başka birçok kaynakta da anlatılıyor. **Buhari**'den az farkla birkaç versiyonla anlatılıyor. Çoğunda, kadın ona teklif sununca Hz. Muhammed baştan aşağı kadını yokladı, ona baktı ve sesini çıkarmadan başını önüne eğdi, bilgileri geçiyor. Bazı versiyonlarda, bugün kadınlara ihtiyacım yok, dediği yazılı. Bazılarında, kadınlara ihtiyacım yok şeklinde karşılık verdi deniliyor. Bu anlatılanlara karşı söylenecek birkaç söz var. Acaba kadın güzel olsaydı Muhammed onu kaptırır mıydı? Demek ki ona göre değilmiş. Hele olayın bu kadar ajitasyon şeklinde anlatımı daha ilginç! Hani hiç olmazsa demirden bir halka (yüzük) getir kadına ver, senin olsun diyor. Adam kaç sefer kalkıp gidiyor, bir şey bulamıyor ve tekrar geri geliyor. Bir kere olay Medine'de oluyor ve o zaman artık ganimetlerden dolayı herkes keyif safa içinde. Madem Muhammed o kadar yardımse-

ver biriydi, acaba hiç imkânı yok muydu ki adama bir şeyler versin de, adam kadınla evlensin! Madem iş paslı bir demir halkasıyla bitiyorsa, acaba o kadar da mı yoktu ki adama yardım etsin! Ezberinde Kur'an varsa bu mehr ücreti yerine geçsin, diyor. Peki, mehr kadının hakkı; ancak erkek Kur'an biliyorsa iş tamamdır, diyor. Gerçi mehr İslam'da sembolik bir şey, fazla değeri yok; ama yine de hak kadınındır. O Kur'an biliyorsa, niye kadın hakkından vazgeçsin? Öyle anlaşılıyor ki, adam Kur'an'dan bir şeyler bilmemiş olsa, bu evlilik de olmazdı.[41]

4. İslam Lideri Bir Kadına Geceleri Neden Giderdi?

Bilindiği gibi, İslam lideri Muhammed'in Medine döneminde evlendiği gencecik eşlerini kontrol altında tutabilmesi için birçok ayet iniyor. Örneğin; yollarda çalımlı yürümeyin, siz diğer kadınlar gibi değilsiniz, evlerinizde durun, örtünün ve hatta Hz. Muhammed ölse bile siz artık başkalarıyla evlenemezsiniz... gibi disiplin ayetleri.[42]

Oysa, kendisi başka erkeklerin kadınlarına karşı bu hassasiyeti göstermemişti; o ardına kadar özgürdü. Birçok savaş dönüşü hep yeni kadınla geldiği malum. İlginçtir, anlatacağım hadise bundan önceki olay gibi **Buhari**'de on üç sefer tekrar edilerek anlatılıyor; aynı zamanda **Müslim**'de de geçiyor. Ashabdan Ubade b. Samıt'ın eşi Ümmü Hiram diye bir kadın vardı. Bunlar Medine'nin dışında **Kubâ** denilen yerde yaşıyorlardı. Muhammed'in hizmetlisi Enes, Hz. Muhammed bu kadının evine ara sıra giderdi; yine bir gün oraya gidip geceleyin onda kaldı, diyor. Ayrıca kaynaklarda bu kadının Enes'in teyzesi olduğu belirtiliyor.[43]

---

41 Buhari: Vekâlet, bab 9/2310; Fedail'i Kur'an, bab 21/5029, bab 22/5030; Nikâh, bab 14/5087, 31/5121, 35/3126, 37/5132, 40/5135, 44/5141, 50/5149, 51/5150. Libas bölümü, bab 49/5871; Tevhid bab 21/7417.

42 Ahzab suresi 36-37, 41, 53.

43 a) Buhari: Cihat, bab 3, no: 2788-89, bab 8, no: 2799-2800, bab 63, no: 2877-2878, bab 75, no: 2894-2895, bab 92, no: 2924; İstizan, no: 6282-6283; Tabir bölümü bab 12, no: 7001-7002. b) Müslim, Emare, no: 1912.

Bundan sonrasını ev sahibi kadından dinleyelim: "Hz. Muhammed gece evimde kaldı. Yatağı yatağıma yakındı. Geceleyin bir ara baktım, uykudan kalktı ve güldü. Neden gülüyorsun diye sordum. Bazı şeyler anlattı (sözde o gece kadının evinde keramet içerikli rüyalar görmüş de kalkıp kadına anlatıyor). Sonra yine uzandı ve bir süre sonra bir daha kalkıp gülmeye başladı."

Bir kere onun gece yarısı iki sefer kalkıp gülmesinin bir hikmeti olmalı! Manzaradan gece yarısı kalkmasının başka nedeni olduğu anlaşılıyor; ancak onun yaveri Enes uyanık olduğu için, maksadına ulaşamayınca işi kerametli rüyalara çevirmek zorunda kalıyor. Burada demek istediğim şu: Hadiste deniliyor ki, Ümmü Hiram'a gitti, evinde kaldı, kadınla geceleyin aynı odada kaldı ve yatakları birbirlerine yakındı. Kadının kocası Ubade'den hiç söz edilmiyor. Anlaşılan, Ubade bir asker gibi hep baskınlarda, talan peşinde ve kadın tek başınaymış. Olay yalnız bu kadar da değil. Kadın devam ediyor: "Hz. Muhammed'in bakımını yaptım, saçını taradım" diyor. Burada şunu eklemekte yarar var: Muhammed, ben cinsellik konusunda zayıftım, Cebrail gelip bana bir şey yedirdi, ondan sonra bu hususta güçlendim, diyor. Hatta en başta **Buhari**'de geçiyor ki, Hz. Muhammed Cebrail'in getirmiş olduğu yemeği yedikten sonra o kadar güçlenir ki, bir saatte dokuz-on kadını tatmin eder hale gelir.[44]

Yukarıda önemli örneklerden söz ettik. Yemenli güzel kadını Ayşe ve Hafsa Muhammed'den kaçırıyorlar diye izah ettik. Sütten yeni ayrılmış, emekleyerek yürüyen bir kız için onun, büyüdüğünde ben hâlâ yaşıyorsam onu eş olarak alırım açıklamasını sunduk. İşte, Muhammed'in gece yarısı bir yabancı kadınla yalnız kalmasının, yataklarının yakın olmasının ne anlama geldiği bizce bellidir![45] Bu durumda, Hz. Muhammed'in o kadınla gece yarısı yan yana kalması ister istemez akıllara farklı şeyler getirir. Kadına anlatmak istediği bir şey varsa sabah olunca gündüz vakti anlatabilirdi. Gece yarısı -hem de iki kez- uykudan kalkması

---

[44] Arif Tekin, Kur'an'da Kadın ve Hz. Muhammed'in Hanımları, s.76-85,2. Baskı, Berfin yay., İstanbul/2013.

[45] Age., s.74.

normal bir hadise değildir! Benzer örnekler çoğaltılabilir. Bundan amacım, kendi eşlerini kontrol altında tutan, onlar için akıl almaz ayetler indi diyen biri, neden gece vakti başkalarının eşleri yanında ve bu şekilde kalıyor?

Belki şu denebilir: Efendim o bir peygamber olduğu için kadınlarla da konuşurdu/konuşmalıydı. Ben konuşmasın demiyorum; ancak bu şekilde teke tek misafir olup da geceleyin onda kalmak, saçını kadına taratmak, habire kalkıp gece yarısı kadına, gel sana gördüğüm rüyamı anlatayım demek normal bir durum olmasa gerek. Hatta hadiste şu da var: Hz. Muhammed gece kalktı, güldü, kadın hayırdır diye sordu ve yine yattı. Gece yarısı bir daha kalktı, bir daha güldü ve aynı olay. Bu kenardan bir açıklama değil, neredeyse tüm hadis külliyatında işlenmiştir. Kimi rivayetlere göre Ubade daha sonra onunla evlendi, kimilerine göre de o zaman artık Ubade'nin eşiydi, şeklinde bilgi var. Ama ne olursa olsun kadın genç. İşte olay bu kadar somut iken kimse kalkıp bir şey dememiş; sadece kafayı keramet ve mucizeye takmışlar. O mucize de şuymuş: Sözde rüyadan kalkıp gülünce kadın sormuş: Nedir seni güldüren? O da, bana rüyamda ümmetimden birtakım insanlar şu engin deniz üstünde, tahtları üzerine kurulmuş hükümdarlar halinde gemilere binmişler de ihtişamlı bir şekilde cihad için deniz savaşına giderlerken gösterildiler, diyor. Bunun üzerine ev sahibi Ümmü Hiram, beni de o deniz gazilerinden kılması için Allah'a dua et, diyor. Hz. Muhammed, hem dua ediyor hem de sen birincilerdensin (yani deniz gazilerindensin) diyor. Burada **Enes** şunu da ekliyor: Gerçekten bu kadın, Muaviye'nin Şam valiliği döneminde düzenlenen deniz gazasında gemiye biner, denizden karaya çıktığı zaman bindiği hayvanından düşer ve ölür. Böylece cihat yolunda şehit olur, diyor. İşin mitolojik yanı bir tarafa; o zaman kadın kısmı savaşa katılmıyordu ki, kadın Hz. Muhammed'e bana dua et, ben de o savaşçılardan olayım, desin! Bu iddia teamüllere uygun değil.

Hadisi hem **Ümmü Hiram** anlatıyor, hem de **Enes b. Malik**. Enes bazen direkt aktarıyor, bazen de Ümmü Hiram'dan alıntı yapıyor. Bazı tabakat ve tarih kitaplarında bu deniz savaşının halife Osman zamanında h. 27 yılında, Muaviye idaresinde ve Kıb-

rıs'a karşı olduğu belirtiliyor. Sözde bu kadın da savaşa katılmış ve adada ölmüştür. Belli ki işin olumsuz tarafını kapatmak için bilerek böyle bir senaryo uydurmuşlar. Sanki, mucize yoluyla Müslümanların gidip Kıbrıs'ı almaları insani bir şeymiş gibi. Kıbrıs'ın talancılar eline geçmesi ve ora halkının haraca bağlanması tasvip edilen bir şey olur mu? Bunlar, o gece olup bitenleri kapatacak mazeretlerdir.[46]

5) İslam Lideri Ölü Bir Kadının Mezarına Uzanıyor!

Hz. Ali'nin annesi Fatma binti Esed hastalanınca Hz. Muhammed'e vasiyet ediyor ve o da kabul ediyor. Vasiyetin ne olduğu direkt belli değil; ancak olayların seyrinden ortaya çıkıyor ki, kadın ona, ben ölünce fistanını bana giydir ve beni kabre bıraktıkları zaman sen de yanımda belli bir süre kabirde uzan, diyor..

Ebu'l Ferec Esfehani'nin aktardıklarını baz alarak konuyu özetlemek isterim: Kadın vefat edince İslam lideri Muhammed gömleğini/fistanını (o zaman üzerinde ne varsa) çıkarıp ona giydiriyor (kefen gibi) ve kadın mezara bırakıldığı zaman henüz üzeri kapatılmadan Hz. Muhammed onunla birlikte belli bir süre kabirde uzanıyor. Daha sonra mezardan çıkınca, oradakiler (çoğu rivayetlerde halife Ömer'in ismi geçiyor) soruyorlar, şimdiye kadar kimseye yapmadığını yaptın, bunun anlamı ne? Kendisi şöyle yanıt veriyor: Ebu Talip'ten sonra bundan daha fazla bana iyilik yapan biri yoktu. Onun bu iyiliğine karşı kendisine fistanımı giydirdim ki cennette güzel bir elbise giymiş olsun. Kabrinde uzanmamın nedeni de, kabir azabı ona hafif gelsin diyedir.

Taberani bunu iki kitabında iki farklı raviden aktarmış. Bir yerde **Enes b. Malik**'ten aktarıyor. Yine işin içinde abasını çıkarıp kadına giydirmek ve onun kabrinde uzanmak var. Ancak bu

---

46 a) Buhari, Cihad, bab 3, no: 2789. bab 8/2800, bab 63/2878, bab 75/2895. İstizan bab 41/6282, Tabir, bab 12/7001.

b) Müslim, Emirlik, no: 1912.

c) Ebu Davud, Cihad, no: 2490.

d) Tirmizi, Fedail-i Cihad, bab 15, no: 1645.

e) Nesai, Cihad no: 3171. Askalani, İsabe, c. 14/328, no: 12109.

rivayette kadınla birlikte kabirde uzandı ifadesi geçmiyor. Hz. Muhammed ona dua ediyor, diyor ve bitiriyor. Niye abasını giydirdi, neden kabirde uzandı sorularının yanıtı hadisin bu versiyonunda yok. Diğer kitabındaki rivayet İbni Abbas'a dayanır. Burada hem aba çıkarıp giydirmek, hem de kadınla birlikte kabirde uzanmak var. Neden böyle yaptın sorusuna karşı, az önce **Ebu'l Ferec**'in anlattığı gerekçeleri öne sürüyor. Kısacası, bazılarında kadınla birlikte kabirde uzandı, bazılarında yalnız kabirde uzandı ifadesi var. **Hâkim Nisaburi** daha farklı şeyler anlatıyor ve ravinin şunları anlattığını söylüyor: Hz. Muhammed onun kabrinde epey kaldı; hatta sandık ki içerde kabri genişletiyor. Sonunda dışarı çıkınca gözlerinden yaşlar akıyordu. O sırada cemaate, Cebrail geldi, 'bu kadın cennetliktir' dedi ve Allah'ın emriyle yetmiş bin melek onun cenaze namazına katılmış, dedi.

Son zamanlarda Arap medyasında bu hadisi farklı yönlere çeken kesimleri görüyorum. Ben o gibi lüzumsuz ve hakaret içerikli yorumları hem doğru bulmuyorum, hem de buraya almıyorum. Çünkü onlar tamamen kuru iddia, tek kelimeyle saçma. Benim bundan anladığım, Muhammed -kendince- saygıdan dolayı bunu yapmıştır. Çünkü kadın henüz sağ iken de Muhammed zaman zaman onu ziyaret etmiş, öğlen vakitleri evinde dinlenmiştir. **Askalani**, bunu Zübeyr b. Bekâr'dan aktarıyor. Kadın Muhammed'in amcası Ebu Talip'in eşi ve Hz. Ali'nin de annesi ve Muhammed'in de dediği gibi dar günlerde ona faydası olmuş. O yüzden saygıdan dolayı böyle bir şey yapmıştır.

Ancak Muhammed'in, vahiy geldi kadın cennetliktir, binlerce melek onun cenaze namazına katılmış, abamı ona giydirdim ki cennette güzel bir elbise giyinmiş olsun, kabirde uzandım ki kabir azabı ona hafif gelsin gibi anlatımları anlamsız; ancak o günkü şartlarda kendine göre anlamlı bulmuş. Çevreyi etkilemek için böyle bir taktik uygulamış. Ben bu tür masalımsı konular üzerinde durmam. Kaldı ki ben şahsen İslam liderinin inandığı için bunları yaptığına ihtimal vermiyorum. Nasıl politikasını ganimet-cariye üzerinden götürmüşse, bir taraftan da insanları cehennemle, kabir azabıyla, cin, şeytan gibi varlıklarla korkutmuştur. Hatta Kur'an'da bir de cinlere özel bir sure ayrılmıştır. El-

bette başka surelerde de cinlerden söz edilmiştir. Kim İslamiyet'i benimsiyorsa, ona zarar vermezler... gibi sözlerle insanın korkmasına neden olan bu eski batıl inançlar topluma karşı güzelce kullanılmıştır. Hâlâ da bu gibi şeylerin etkisinde kalan milyonlarca Müslüman sanki yok mu? İşte kabirde dua okumakla, kabre girip kadının yanında uzanmakla aslında canlı insanlara mesaj vermek istemiş, onları korkutmak istemiş ve bu yöntemle kendine bağlatmak istemiştir.[47]

Olayı rivayet edenler arasında Hz. Ali, Enes b. Malik, Cabir ve en çok da İbni Abbas vardır. Ayrıca bu olayı birçok İslam âlimi işlemiştir. Uzunca bir kaynak listesini ekliyorum.[48]

İslam lideri Muhammed'in bu tarz davranışları çoktu! Kişinin nabzına göre hareket ediyordu. Büheyse adında bir kadın anlatıyor: Babam Hz. Muhammed'e, izin var mı ben arkandan seninle fistanın arasına gireyim, dedi. Hz. Muhammed izin verdi. Babam arkasından onunla fistanı arasına girdi ve göğsünü Hz. Muhammed'in sırtına sürttü... Bu hadisi mezhep lideri **Ahmet b. Hanbel** ve **Ebu Davud** işlemişlerdir. Garip bir şey![49]

---

[47] İbni Asakir, Tarih'ü Medinet'i Dımaşk, c. 42/8; Askalani, İsabe, c. 14/98, no: 11724.

[48] a) Taberani: Mucem-i Kebir, c. 24/351, no: 871. Ravi Enes b. Malik; M. Evsat, c. 7/87, no: 6935.

b) İbni Hacer Askalani, İsabe, c. 14/98, no: 11724.

c) İbni Esir, Üsdü'l Gabe, c. 7/213, no: 7176.

d) Heysemi, Beğiyyet-ü Raid, c. 9/415, no: 15399-15400.

e) Hakim, Müstedrek, Menakıb, c. 3/117, no: 4574.

f) İbni Abdilberr, İsitab, no: 4052.

g) Ebu Naim Esbahani, Marifet'ü Sahabe, Menakıb başlığı altında, no: 3970/7782.

h) Hindi, Kenzu'l Ummal, Menakıb bölümü, no: 34424 ve 34425.

ı) Ebu'l Ferec Esfehani, Mekatil'ü et-Talibin, s. 27-28.

j) Ebu'l Kasım Esbehani, el-Hucce fi Beyani'l Mehecce, 1/451, no: 287.

k) Zehebi, Siyer-i A'lam, c. 2/118, no: 17, Fatma Binti Esed kısmında.

l) İbni Ebi Hatem, el-İlel, c. 3/558, no: 1080.

m) İbni'l Cevzi, el-İlelü'l Mütenahiye, s. 269, no: 433.

[49] a) Ahmet b. Hanbel, Müsned, Büheyse bölümü, no: 16041-42. b) Ebu Davud, Zekât, bab 35/1669. İbni Esir, Üsdü'l Gabe, Büheyse md. 7/448, no: 6783.

Yine bir gün bir toplantıda Hz. Muhammed bir çubukla şaka ile meşhur birinin böğrüne dokunup dürtüyor. Adam Hz. Muhammed'e, senin fistanın var, benimki yok, diyor. O sırada Hz. Muhammed fistanını kaldırınca, adam Hz. Muhammed'in böğrünü öpüyor. Bu da **Ebu Davud**'dan.[50]

İslam lideri Muhammed'den yukarıdaki çarpıcı örnekleri sunduktan sonra asıl konumuza devam edelim.

Ufak kızlarla ilgili Sünni kesimin ünlülerinden bilgiler aktardık; bir de Şia kesimin lideri **Humeyni** ufak kızlarla ilişki konusunda neler söylemiş ondan da kısa bir bilgi ekleyelim. Humeyni şöyle diyor: İnsanın nikâhlısı dokuz yılı tamamlamamışsa onunla cinsel ilişkide bulunmak caiz değildir. Bu nikâh ister daimi olsun (Sünniler gibi), ister geçici olsun (mut'a nikâhı, paralı ilişki) fark etmez. Ancak dokuz yaşından önce şayet kıza zarar vermeden onunla cinsel ilişki yaşıyorsa, bu durumda erkeğe herhangi bir maddi ceza uygulanmaz; yalnız bunu yapan günaha girer (manevi ceza)... Daha çirkin şeyler de anlatıyor; ancak bu kadarı yeterli. Yani ona göre kızlarda evlilik yaşı dokuzdur.[51]

Kaynaklarda **İmam Şafii**'den şu bilgiler aktarılıyor: Kendisi, ben Yemen/San'a'da bir kadını gördüm, 21 yaşındaydı ve torunu vardı. Kadın 9 yaşında adet görmüş, on yaşında bir kız çocuk doğurmuş. Kız da annesi gibi dokuzda evlenip on yaşında çocuk sahibi olmuş. Ayrıca Yemen'de birçok kız gördüm dokuz yaşlarında iken adet görmüşlerdi, diyor. İşte böyle: Hz. Muhammed dokuz yaşında Ayşe ile gerdeğe girince başta mezhep liderleri olmak üzere İslam âlimlerine iş düşmüş, bunu haklı çıkarmak için de bin dereden sular getirmiş, bilmem duyduğumuza göre falanca memlekette bir kız çocuk şu yaşta adet görmüş, çocuk sahibi olmuş gibi gülünç savunmalar yapmışlardır. Tamam da; diyelim

---

50 Ebu Davud, Edep, bab 148/2524.

51 a) İbni Hacer Askalani, Telhisü'l Habir, c. 3/465, no: 1801.

b) Buhari, Tefsir bölümü, Talak suresi, bab 2/4909 ve Talak bölümü, bab 39/5318.

c) İmam Malik, Muvatta c. 2/589, no: 83-84, Beyhaki, Süneni Kübra, Aded bölümü, c. 7/706.

d) Humeyni, Tahrirü'l Vesile, 2/221, Nikâh bölümü, mesele 12.

dokuzda adet gördü. Ama adet gördü diye o ufak kızı hemen evlendirmek mi gerekir? Evlense de kalkıp kendi dedesi yaşındaki (54 yaşında) biriyle mi evlendirmek gerekir? Bunu haklı çıkaracak bir neden olur mu? Yukarıda da ifade ettim; Ayşe'nin yaşı konusunda bu başlık altında geniş bir bilgi sunacağım.[52]

Söz, İmam Şafii'nin Yemen kızlarıyla ilgili yorumundan açılmışken, basında okuduğum bir haberi paylaşmak isterim. Yemen'de 2009'da bir kanun çıkardılar; kız çocuğu 17 yaşından önce evlenemez, diye. Ancak bu şeriata aykırıdır diye -özellikle kadınlar tarafından- yapılan yürüyüşler sonucu hükümet geri adım attı ve kanunu tekrar ortadan kaldırdı. Bundan iki-üç yıl önce medyada şöyle bir olay okumuştum, onu da paylaşmak isterim. Bir Afrika ülkesinde imamın biri 84 yaşında, hanımlarının sayısı ise 86. Kanuna göre 4'ten fazlası yasak diye, imam 82'sini boşuyor. Bunun üzerine boşanan o 82 kadın ellerine pankart alıp, kocamızı isteriz diye yürüyüşe geçiyorlar. İnanç böyledir işte. Son günlerde, yine Yemen'de, 8 yaşında Rewan adında ufak bir kız çocuğunun 40 yaşında bir erkekle evlendirildiğini ve zifaf gecesi aşırı kanamadan dolayı vefat ettiğini medyadan öğrendik. Yemen kızları erken ergenlik çağına gelirler diyorsan ve şeriat da buna müsaade ediyorsa, sonuçta böyle şeyler olacaktır.[53]

Konu Ayşe olduğu için, onunla ilgili önemli bir hadis aktarmak isterim. Gerçi konu dışıdır; ancak bazen bir nevi mola gibi benzer ilginç hadisleri konular arasına sığdırıp paylaşmak isterim. **Ebu Seleme** anlatıyor: Ben ve Ayşe'nin erkek kardeşi beraberce Ayşe'nin yanına vardık. Ayşe'nin erkek kardeşi ondan Hz. Muhammed'in nasıl yıkandığını sordu. Bunun üzerine Ayşe bir sâ' miktarı (dört avuç dolusu) su alacak bir kap istedi. Ayşe onunla yıkandı ve başının üzerine su akıttı. Bunu yaparken de bizimle kendisi arasında (bedeninin aşağısını perdeleyen) bir perde vardı diyor ravi. Bu hadis **Buhari**'de geçiyor. Diyelim biri

---

52 Müslim, Hac bölümü, no: 1217; Zehebi, Siyer'i A'lam, c. 10/91, İmam Şafii bölümünde.

53 http://haber.mynet.com/dunya/8-yasindaki-gelin-gerdek-gecesi-oldu-793267-1.

Ayşe'nin kardeşi; bunda sorun yok. Ama diğer erkek, yabancı ve Ayşe onların yanında Hz. Muhammed'in nasıl boy abdesti aldığını uygulamalı bir şekilde gösteriyor. Burada deniliyor ki bunu perde arkasında yaptı. O zaman adamların sorularına yanıt olmaz ki. Nasıl gusül yapıyordu diye soruyorlar. Kadın da su isteyip kendi şahsında bunun pratiğini gösteriyor. İşte televizyonda adamın biri bunu Arap molladan sorunca, o şu karşılığı veriyor: Kur'an'a göre Ayşe Müslümanların annesidir. O halde bedeni dışarıda da olsa sorun olmaz. Öbür adam için de, Ayşe'ye pek yabancı değildi, sütten akraba sayılırdı gibi yorumlar yapılmış. Buhari'de anlatılan bu olayı garip gördüğüm için paylaştım.[54]

Yaş sınırı için Hz. Ayşe'ye atfedilen şöyle bir hadis var: Kızlar dokuz yaşlarına geldiler mi artık buluğ çağına gelmişler demektir.[55]

Ayşe evlenirken yok büyükmüş, yok dokuz yaşında değilmiş gibi laflar öne sürenler acaba şu gerçeğe ne diyebilirler? Nerdeyse Hz. Muhammed'le Ebubekir ve Ömer aynı yaştaydılar. Malum Hz. Muhammed geç evlenmişti. Anlatacağım olay İslamiyet'ten önce olsaydı, diyebilirdik ki bu eski adetlerin devamıdır; ne yazık ki İslamiyet'ten sonra olmuş ve o sırada Ebubekir'le Ömer artık Müslüman olmuşlardı. Mesele şu: İlkin Ebubekir gidip Muhammed'in kızı Fatma'yı kendine istiyor; ancak Muhammed vermiyor. Ebubekir durumu Ömer'e anlatınca, bu kez Ömer gidip kendisi için istiyor. Muhammed ona da olumsuz yanıt veriyor ve bu olup bitenlerden sonra Hz. Ali'ye veriyor. Peki, bu da zihniyet mi ki Ebubekir'le Ömer o yaşta gidip Muhammed'den Fatma'yı istiyorlar! Bunlar Muhammed'in yaşıtı olduklarına ve Muhammed de 25 yaşında iken evlendiğine ve Fatma'nın da Kasım, Rukiye, Ümmü Gülsüm'den sonra dünyaya geldiği bilindiğine göre, acaba o sıra Ebubekir'le Ömer kaç yaşlarındaydı, Fatma kaç yaşında? Yine bu ne zihniyet ki Ebubekir'in talip olduğu kızı, Ömer de gidip kendisi için istiyor ve üstelik Ebubekir, ben gidip istedim vermedi diye Ömer'e söylüyor. Samimi iki insan

---

54 Buhari, Gusül, bab 3/251.

55 Tirmizi, Nikâh bölümü, bab 19/1109.

birbirlerine böyle yapar mı? Biri isteyip de başaramazsa diğer dostu, hele ben kendim için bir gidip isteyeyim der mi?[56]

Bu konuda daha ilginç şeyler de anlatılır İslami kaynaklarda. Örneğin; Hz. Muhammed henüz Fatma'yı Ali'ye teslim etmeden Esma binti Umeys'ten bir leğen istiyor. İçi dolu su, üfürüp püfürerek suyu ilkin kendi yüzüne ve ayaklarına sürüyor. Daha sonra Fatma'yı çağırıp o sudan avucuna alarak sırayla onun başına, göğüslerine serpiyor. Sonra yine kendi bedenine ve Fatma'nın bedenine sürüyor. O arada bunu yaparken dua da ediyor. Daha sonra Ali'yi çağırarak aynı şeyleri ona da yapıyor ve Fatma ile Ali'yi bir odaya bırakıp kendi eliyle kapıyı üzerlerine kapatıyor. Zaman içinde bunlar çocuk sahibi olunca İslam lideri Muhammed'in ara sıra Hasan ile Hüseyin'i kucağına alıp onların bacaklarını açarak pipilerini öptüğü bilgisi de var. Kimisi buna olumlu, kimisi de negatif bakabilir. Ben sadece var olan bilgiyi aktarmak istedim.[57]

İslam'da kız çocuklarının evlilik yaşıyla ilgili farklı bir örnek sunacağım. Bu konu, en başta **Buhari** ve **Müslim**'de geçiyor. Hz. Ali, Fatma hayatta olduğu sürece onun üzerine kuma getirmemişti. Elbette Medine döneminde savaş esiri cariyelerden zaman zaman yararlanıyordu; bunun somut örnekleri var. Ancak ben burada farklı bir şey anlatmak isterim. Olayı, Medine'nin Hazrec kabilesinden **Ebu Katade** anlatıyor: Hz. Muhammed namaza durduğunda onun torunu Emame -ki Hz. Muhammed'in kızı Zeynep'le Ebu'l As b. Rebia'dan doğmaydı- omuzlarına çıkıyordu. Hz. Muhammed secdeye vardığında onu yere bırakır -düşmesin diye- ondan sonra secde ederdi. Secdeden kalktığında

---

56 a) Heysemi, Beğiyyet'ü Raid, c. 9/331, no: 15210, Fatma'nın Menakıb-i bölümünde. b) Taberani, Mucemi Kebir, c. 22/408, no: 1021.

57 a) Taberani, Mucemi Kebir, c. 3/45, no: 2658 12/108, no: 12615 ile c. 22/410, no: 1022 hadisler.

b) Heysemi, Beğiyyet'ü Raid, c. 9/335, no: 15213.

c) Askalani, Tehzib'ü Tehzib, c. 4/401, Yahya b. Ya'li el-Eslami bölümü ve Telhisü'l Habir c. 1/221, no: 168.

d) Muhibbüddin Taberi, Zehairü'l Ukba, s.67-80.

e) A. Rauf Menavi, Faydü'l Kedir, c. 1/105, Elbani, İrvaü'l Galil c. 6/213, no: 1811.

f) İbni Asakir, Tarih'ü Medinet'i Dımaşk, c. 13/222.

tekrar kızı alır, omzuna bırakır ve namazına devam ederdi... diyor. Evet; garip gelebilir; ancak İslam'da Kur'an'dan sonra en güçlü kaynak olarak kabul edilen **Buhari** ve **Müslim**'de anlatılıyor. Ben namazda böyle olur mu olmaz mı tartışmalarına girmiyorum; amacım bu değil. Demek istediğim şu: Medine'de bu kızcağız bir süt çocuğu ve Hz. Ali de o sırada Fatma ile evli. İşte Fatma'dan sonra Ali ikinci evliliğini ilk kez bu kızla yapıyor. Fatma babasının vefat ettiği hicri 10. yılında vefat ediyor ve aynı günlerde Ali bu kızla evleniyor. Peki, o zaman bu kızcağız kaç yaşlarındaydı ki Ali onunla evlendi?

Bu çarpıcı örnekleri sunduktan sonra, şimdi de Ayşe evlenirken kaç yaşlarındaydı sorusuna yanıt arayalım. Bu konuda çok şeyler yazılıp çizilmiş, hâlâ da ara sıra bakıyorum televizyonlarda çarpıtılarak işlenmeye devam ediliyor. Eğer bilinen şeyleri tekrar ediyorsak bunun bir anlamı olmaz. Öyle inanıyorum ki, burada Ayşe'nin yaş konusuna açıklık getireceğiz. Bunu söylerken eldeki sağlam İslami kaynakları baz alarak iddialı konuşuyorum. Yoksa 14 asır önce dünyaya gelen birinin doğum tarihini nasıl bileceğiz? Kaldı ki bu modern çağda bile, ben şahsen kendi doğum tarihim hakkında bile kesin konuşamam. Çünkü ilkokul çağına geldiğimde, hâlâ nüfusta kaydım yoktu.[58]

6) Ayşe Gerçekten Dokuz Yaşında Gelin mi Olmuş?

İfk olayında İslam lideri Muhammed birçok kişiden Ayşe'nin böyle bir şeye (zina yapmaya) meyilli olup olmadığını soruyor. Onlardan biri de Ayşe'ye hizmet eden cariye asıllı Berire'dir. Hz. Muhammed ondan sorunca, kadın şu akıllıca yanıtı veriyor: Ayşe küçük yaşta bir kadın. Hamurunu yoğururken evcil keçi gelip hamurunu yiyor, kendisi farkında bile olmuyor. Bu açıklamalar en başta **Buhari**'de ve **Müslim**'de geçiyor.[59] Ayşe, "Ben babam-

---

58 Buhari: Namaz bab 106/516 ve Edep bab 18/5996. Müslim, Mesacid, bab 9/543.

59 Buhari, Şehadet, bab 2/2637 ve bab 15/2661 ve Megazi bab 34/4141. Müslim, Tevbe, bab 10/2770.

dan istenirken **6**, düğünüm yapılırken **9** ve Muhammed'den dul kalırken de **18** yaşlarındaydım" diyor. Ayşe'nin bu açıklaması da Buhari'de, Müslim'de ve tüm hadis külliyatında geçiyor.[60] Ayşe, hicri 58 yılında 63 yaşında iken hayata veda ediyor. Bu da tartışmasız![61] Bunu bu şekilde Ayşe'den aktaranlar, onun ablası Esma'nın oğlu Urve, Esved ve Yahya b. Abdurrahman b. Hatip'tir.

Ayşe'nin yaşı konusunda başka kaynaklarımda yeterince bilgi verdim. Burada bunu bir daha kaleme almamın nedeni, bazı sözde ilahiyatçı akademisyenlerin televizyon ekranlarına çıkıp Ayşe'nin yaş konusunu çarpıtarak anlatmalarıdır. Bu aynı zamanda onlara da bir yanıttır. Ayşe'nin yaşıyla ilgili ilkin altı hadis kitabındaki bilgiden ve elbette hadis kaynakları denince ilk akla gelen **Buhari**'den başlayalım.

Ayşe evlilik hikâyesini kendisi anlatıyor: "Ben altı yaşında iken Muhammed beni babamdan isteyip nikâh etti. Sonra biz Medine'ye hicret ettik. Haris b. Hazrecoğullarının yanına/mahallelerine yerleştik. Bir ara ben sıtmaya yakalandım, bu hastalıktan saçım döküldü. Sonra iyileştim ve saçlarım tekrar gürleşti, omuzlarıma kadar uzadı. Bir defasında ben arkadaşlarımla beraber salıncakta oynarken annem Ümmü Ruman yanıma gelip beni çağırdı. Ben de yanına vardım. Ne yapmak istediğini bilmiyordum. Elimi tuttu, eve doğru gidiyoruz. Evin kapısına vardığımızda durduk. Ben yorgunluktan kaba kaba soluyordum. Sonunda soluğum biraz yatıştı. Sonra annem su aldı, onunla yüzümü, başımı sıvazladı ve beni eve koydu. O sırada Ensar'dan birtakım kadınlar hazır bulunuyordu. Onlar bana, hayır ve bereket üzere geldin, hayırlı kısmete geldin, dediler. Annem beni bu kadınlara teslim etti. Bunlar da benim kılığımı kıyafetimi düzelttiler ve Muhammed'e teslim ettiler. Ben Muhammed'i ansızın görünce sıkıldım. Ensar kadınları beni Muhammed'e teslim ettiklerinde, dokuz yaşındaydım..." diyor. Ayrıca Ayşe'nin altı yaşında nişanlandığını ve do-

---

60 Buhari: Menakıb'i Ensar, bab 44/3894 ve 3896; Nikâh bab 38/5133, 39/5134, bab 57/5156, bab 59/5158, bab 61/5160; Müslim, Nikâh, no: 1422; Ebu Davud, Edep, bab 55/4933-4937.

61 Zehebi, Siyer'i A'lam, c. 2/192.

kuz yaşında iken Muhammed'in onunla gerdeğe girdiğini net bir şekilde belirten hadisler **Buhari**'de beş yerde geçiyor.[62]

Müslim de az önce Buhari'den sunduğum bilgileri paylaşıyor. Yani Ayşe altı yaşında iken babasından istenir, nişan yapılır, dokuz yaşında Hz. Muhammed onunla gerdeğe girer hikâyesi her iki kaynakta ortak olarak işlenmiştir.[63] **Ebu Davud,** Buhari ve Müslim gibi Ayşe altı yaşında iken istenir, dokuz yaşında düğünü yapılır bilgisini aktarıyor.[64] **Nesai,** defalarca Ayşe'nin altı yaşında istendiğini, dokuz yaşında onunla zifafa girildiğini yazıyor.[65] **İbni Mace** de bu altı ve dokuz yaş olayını aynı şekilde paylaşıyor.[66] **İbni Hacer Askalani**, Ayşe hicretten sekiz veya dokuz yıl önce doğmuştur rivayetini de aktarıyor; ancak o da Buhari ve Müslim gibi hadislerde geçen altı yaşındayken nişan, dokuz yaşındayken de evlilik bilgisini detaylıca anlatıyor: Hicretten sekiz veya dokuz yıl sonra bilgisi bir kere Buhari ve Müslim'de yok. **Askalani**, Ayşe peygamberlikten dört veya beş yıl sonra dünyaya gelmiştir, şeklinde bir rivayet de aktarıyor. Bu, zaten altıda istendi, dokuzda düğün yapıldı hadisine ters bir aktarım değil![67] **Zehebi**, Ayşe, Hz. Muhammed peygamber olduktan sonra dünyaya geldi ve yaş olarak da Hz. Muhammed'in kızı Fatma'dan sekiz yaş küçüktü rivayetini aktarıyor. Ayşe, "Ben anne-babamı Müslüman olarak gördüm" diyor.[68]

Ayşe'nin nişan ve düğünü hakkında bu konuda açık, güvenilir kaynaklar varken, kimilerinin başvurdukları yalan dolan bazı ilginç yöntemler var; bunlar üzerinde duracağım. Bazı kaynak-

---

62 Buhari, Menakıb'i Ensar, bab 44/3895-96, Nikâh, bab 38/5133, bab 39/5134, bab 57/5156, bab 59/5158 ve bab 61/5160.

63 Müslim, Nikâh, bab 10/1422/69-72.

64 Ebu Davud, Edep, bab 55/4933-37.

65 Nesai, Nikâh, bab 29/3255-58.

66 a) İbni Mace, Nikâh, bab 13/1876-77 ve Et'ime, bab 37/3324.
b) Ebu Davud, Tıp bölümü, bab 20/3903.
c) Serahsi, Mebsut, Nikâh kısmında, c. 4/213.

67 Askalani, İsabe, c. 14/27, no: 11593.

68 Zehebi, Siyer'i A'lam, c. 2/139.

larda Ayşe'nin ablası Esma, Ayşe'den on veya on küsur yaş büyüktü diye geçiyor. Hemen söyleyeyim ki, bu bilgi Buhari ile Müslim'de yok. İşte bu bilgiye dayanarak farklı bir yaş ortaya koymaya çalışmışlar. Ama anlatacağım gibi bu görüşün hiç şansı yok. Ayşe ile Esma'nın anneleri aynı değildi. Ayşe'nin annesi Ümmü Ruman (Zeynep), Esma'nınki ise Kuteyle idi.

Asıl konuya biraz ara verip Esma hakkında önemli gördüğüm bir bilgiyi kısaca eklemek isterim. Esma'nın şanssız bir evlilik yaptığı tarihi kaynaklarda anlatılıyor. Zaten *Kur'an'da Kadın* adlı yapıtımda bu konuda bazı bilgiler vermiştim. Kadıncağız cennet müjdesini alan Zübeyr b. Avvam'la evlenir. Bir gün Zübeyr onu döverken Esma can acısından bağırır. Sesini duyan oğlu Abdullah yardıma gelir. Zübeyr onu görünce, şayet kapıdan içeri girersen, anneni elimden alırsan, onu boşarım diyerek, oğlunu tehdit eder ki içeri girip annesini elinden kurtarmasın! Ama oğlu dinlemez ve kadını kurtarır. Sonunda Zübeyr onu boşar. Ömer halife olunca, Mekke'den hicret eden kadınlara on bin dirhem pay verir. Bu Esma da onlar arasındadır, ona da bu kadar para verir. Daha sonra mut'a nikâhı konusunda değineceğim gibi; Esma henüz Zübeyr'le nikâhı kıyılmadan önce onunla mut'a nikâhıyla/ücretle cinsel ilişki yaşıyor. Bu konuda onun itirafları var; hatırlatmış olalım.[69]

Kimi tarihçiler az önce geçen rivayeti kanıt göstererek Ayşe evlenirken dokuz yaşından fazlaymış gibi bir sonuç çıkarmaya çalışmışlar. İşlerine geldiği için bu zayıf bilgiyi adeta bir ayet kadar değerli bulmuşlardır. Tek kanıt bu rivayettir! Esma'nın hayatı anlatılırken de, kimi kaynaklarda hicri 73'te vefat ettiğinde yüz yaşlarındaymış ve tek bir dişi de düşmemiş diye mübalağalı bilgi veriliyor. Bu durumda hicret esnasında Esma **27**, Ayşe ise **17** yaşlarında oluyor. Ayşe'nin Esma'dan on yaş küçük olduğu rivayetini Beyhaki, İbni Abdilberr, İbni Asakir ve Zehebi bir nevi not şeklinde işlemişlerdir. Bütün bunlar Ayşe'nin altı yaşında iken babasından istendiğini, dokuz yaşına gelince düğünün yapıldığını zaten yazıyorlar. Yaşı hakkında genel bilgi verirken, iki kız

---

69 Zehebi, Siyer'i A'lam, c. 2/288-293.

kardeş arasındaki yaş farkının on yıl olduğunu söyleyenler de vardır şeklinde adeta kenardan bir bilgi olarak bunu da işlemişlerdir. Buhari, Müslim ve diğer hadis kaynaklarında geçmiyor diye hemen yalan olduğuna karar veremeyiz: Ya eğer doğruysa! Onun için konu hakkında kapsamlı bir bilgi vermek gerekiyor. Burada, var olan tüm görüş ve argümanlar üzerinde duracağız.[70]

7) Ayşe'nin 6 Yaşında İstenip 9 Yaşında Balayı Yaşadığı Görüşünün Kanıtları:

Başta **Buhari** ve **Müslim** olmak üzere tüm hadis külliyatında -hem de defalarca- Ayşe'nin ağzından aktarılıyor ki, kendisi altı yaşında babasından istenip dini nikâhı kıyılıyor, dokuz yaşında da Muhammed onunla gerdeğe giriyor, on sekiz yaşında iken de Muhammed'den dul kalıyor. Bu rivayetlerin hem kaynakları güçlü, kimse bunlara itiraz etmemiş, hem de Ayşe'nin bizzat ağzından çıkan açıklamalar.

Konuya ilişkin Diyanet yayınları arasında meşhur olan *Tecrid-i Sarih*'teki bilgiyle işe başlayalım. Ayşe, ben altı yaşında iken Hz. Muhammed beni nikâhına aldı. Üç sene sonra biz Medine'ye hicret ettik. Daha sonra ben sıtma hastalığına yakalandım... şeklinde yukarıda sunduğumuz gibi olayı anlatıyor; annem beni eve götürüp Ensar kadınlarına bırakırken, onlar da beni süsleyip Hz. Muhammed'e teslim ederken o sırada dokuz yaşındaydım, diyor. Diyanet'in tercümesi bu ve aksi bir yorum da söz konusu değil. Elbette ki kitabı tercüme eden bunu kafadan oraya yazmamış; **Buhari**'de geçen hadisin tercümesini yapmıştır.[71]

---

70 a) İbni Abdilberr, İstiab, Sait b. Zeyd b. Amr başlığı altında, no: 982.

b) İbni Asakir, Tarih'ü Medinet'i Dımaşk, cilt 69/10, no: 9294, Esma binti Abdillah Ebubekir başlığı altında.

c) Zehebi, Siyer-i A'lam, c. 2/289.

d) Beyhaki, Sünen-i Kübra, c. 6/336, no: 12147, Lukata kısmında.

71 a) Tecrid-i Sarih, Diyanet tercemesi, c. 10/78, hadis no: 1553. 6. baskı, Başbakanlık matbaası, 1983.

b) Fuad Abdulbaki, el-Lü'lüü ve'l Mercan, Nikâh, c. 2/93, no: 897.

Az önce de geçtiği gibi Ayşe'nin altı ve dokuz yaş hikâyesi Buhari'de ve Müslim'de birkaç yerde aktarılmış. **Nesai** üst üste dokuz farklı rivayetle işlemiş. Ebu Davud birkaç kez, İbni Mace iki kez bunu aktarmışlardır.[72]

Ayşe şunu da söylüyor: Ben arkadaşlarla salıncakta oynardım. Annem geldi, elimden tutup eve götürdü, su getirdi yüzüme döktü. Ayşe salıncakta oynadığına göre demek ki henüz çocuk. Büyükler salıncakta oynar mı? Ayşe'nin yine en başta **Buhari**'de geçen bir ifadesi var ve üstelik o sırada artık evlenmiştir. Şunu anlatıyor: "Mahallenin çocukları yanıma gelirdi, biz oynardık. Hz. Muhammed geldiğinde onlar kaçar, gizlenirdi. Kendisi gider, onları alarak yanıma getirirdi ve biz yine oynamaya devam ederdik, diyor. Bir diğer açıklaması şöyle: Biz çocuklar kendi aramızda tahtalardan oyuncak at yapmıştık. O sırada Hz. Muhammed yanımıza geldi ve sordu, bu da ne? Ben de dedim ki, hani anlatılıyor ya, Süleyman peygamberin atı varmış, işte bu odur. Ben böyle deyince Hz. Muhammed güldü, diyor. Evet; kadın artık evli ve çocuklarla ve oyuncaklarla oynuyor! Bu anlatılanlar, en başta **Buhari**'de geçiyor.[73]

Yine yukarıda geçen, Ayşe'nin, kilo alayım da bir an öce Hz. Muhammed'e teslim edileyim diye annem bana özel yiyecekler veriyordu açıklaması da var.[74] Ayşe'nin yaşını tespit etmek için Fatma'nın yaşını bilmek de önemli. Şu tartışmasızdır ki Muhammed'in kızı Fatma Ayşe'den büyüktü. Kimi rivayetlere göre bu

---

72 a) Buhari: Menakıb-i Ensar, bab 44/3894 ve bab 44/3896, Nikâh, bab 38/5133, 39/5134, 57/5156, 59/5158 ve 61/5160.

b) Müslim, Nikâh, bab 10/1422/69-72.

c) Nesai, Sünen-i Kübra, c. 5/169, no: 5345'ten 5350 ve no: 5543-44.

d) Ebu Davud, Nikâh bölümü, bab 33/2121 ve Edep, bab 55/4933-36.

e) İbni Mace, Nikâh bölümü, bab 13/1876-77.

73 Buhari, Edep, bab 81/ 6130; Müsned-i Ebi Avane, c. 3/79, no: 4265, 3/80, 4270. Zehebi, Siyeri A'lam, c. 2/150, Ayşe bölümü ve Ebu Davud, Edep, bab 54/4932. Nesai, Sünen-i Kübra, Uşret-i Nisa bölümü, c. 8/180, hadis no: 8901.

74 a) Nesai, Süneni Kübra, Velime bölümü, c. 6/2511, no: 6691.

b) İbni Mace, Et'ime, bab 37/3324.

c) Ebu Davud, Tıp bölümü, bab 20/3903.

yaş farkı sekiz yıldı.[75] Bu bilgiler hem İslam âleminde sağlam olarak kabul edilen en başta **Buhari-Müslim** ve diğer kaynaklarda geçiyor. Ayşe bizzat kendi hayat hikâyesini anlatıyor ve en önemlisi de bunlara itiraz yapılmadığı gibi; tersine doğru olduğuna vurgu yapılıyor. Örneğin; Kur'an yorumcusu ve tarihçi **İbni Kesir** bu konuda şu net bilgiyi veriyor: "Ayşe'nin altı yaşında nikâhlanmasında, dokuzunda gelin olmasında âlimler arasında ihtilaf yoktur!" diyor.[76]

Ayrıca, Ayşe'nin dokuz yaşında evlendiğini sadece Ayşe'nin kendisi anlatmıyor. Bunu anlatan başka sahabiler de var. Ebu Seleme ve Yahya ikilisi uzunca bir hadis anlatıyorlar. Hatice vefat ettiğinde Havle binti Hâkim adında bir kadın Hz. Muhammed'e iki teklif götürüyor. Dullardan istersen Sevde binti Zem'a vardır, bakirelerden istersen Ebubekir kızı Ayşe vardır diyor. Hz. Muhammed, git ikisini de iste diyor. İşte bu uzunca hadiste belirtiliyor ki Ayşe istenirken altı yaşındaydı. Şunu da belirtelim ki, Muhammed her ikisiyle de evleniyor; bunda tartışma yok![77]

Mezhep imamları, fıkıh âlimleri bu açıklamalardan yola çıkarak kitaplarını şu fetvayla doldurmuşlar: Bir kızla dokuz yaşında cinsel ilişkiye girilebilir, diye. Kanıt olarak da deminden beri anlatılan Ayşe'nin dokuz yaş hikâyesini göstermişler. Ayşe'nin altı yaşında istendi, dokuzunda düğünü oldu hikâyesinde ihtilaf olmadığı için bunun üzerinde fazla durmaya gerek yok. Asıl üzerinde durulması gereken, Ayşe'nin evlenirken yaşının dokuzdan büyük olduğunu öne sürenlerin argümanıdır.

Bir kez daha hatırlatalım ki; yukarıda geçen, Ayşe ablası Esma'dan 10 yıl küçükmüş bilgisi, ne altı hadis külliyatında, ne dört mezhep imamlarından birinin kaynaklarında ve ne de diğer müsnedlerde geçmiyor. Birkaç İslami kaynakta kısa değinmeler şeklinde, kenardan bir bilgi olarak geçiyor. Bunu işleyenler bile doğru olanın Ayşe'nin zifaf gecesinde dokuz, dul kaldığında onsekiz yaşında olduğunu belirtmişlerdir. Gelgelelim olay sadece

---

[75] Zehebi, Siyer'i A'lam, c. 2/139 ve 2/288-89.

[76] İbni Kesir, Bidaye-Nihaye, c. 4/327.

[77] Ahmet b. Hanbel, "Müsned", Hz. Ayşe Hadisleri, no: 26288.

bu da değildir. Bir kere, hadis uzmanları böyle bir bilgiyi doğru kabul etmemişlerdir. Önce geçtiği yerlerde nasıl anlatılmış buna bakalım, sonra rivayetin hadis âlimlerince nasıl değerlendirildiğine geçelim.

İbni Abdilberr (h.463.ö), ravileri şöyle sıralıyor: Nasr b. Ali Es'mai'den, o da İbni Ebi Zenad'dan aktarmış ki, Ayşe Esma'dan on yaş küçükmüş şeklinde yazmış.[78] **Beyhaki**'de (h.458.ö), ravi listesi şöyledir: Ebu Abdillah b. Mendeh İbni Ebi Zenad'dan aktararak Ayşe on yıl ablasından küçükmüş diyor. Beyhaki de bu doğrudur demiyor. O da diğerleri gibi altı ve dokuz yaş hikâyelerini yazıyor; ancak böyle bir rivayet de vardır diyor.[79] **İbni Asakir** (h.571.ö), Muhammed b. Ebi Safvan Es'mai'den, o da İbni Ebi Zenad'dan aktarmış ki Ayşe on yıl Esma'dan küçükmüş. İbni Asakir de bu doğrudur demiyor. Tüm rivayetleri anlatırken böyle bir rivayetin de var olduğunu belirtiyor.[80] **Zehebi** (h.748.ö), İbni Ebi Zenad (Abdurrahman), Ayşe ile Esma arasındaki yaş farkı on yıldır demiş, şeklinde yazmış.[81]

Bu rivayetin şansı var mı yok mu iyi anlamak için bazı ek bilgiler vermem gerekir. Hadis ilminde *Usulü'l hadis* denen bir dal vardır. Bir hadisi değişik yönlerden ele alır. Onlardan biri, hadisi aktaran kişinin güvenilir olup olmamasıdır. Eğer güvenilir değilse ve o rivayetin arkasında başka sağlam kişiler de yoksa, doğru olarak kabul edilmez. Durum bu iken Esma'nın Ayşe'den on yıl büyük olduğunu, bu durumda evlendiğinde dokuz yaştan daha fazla olduğunu öne süren İbni Ebi Zenad'a bu açıdan bir bakmak lazım. Bir başka ifadeyle İbni Ebi Zenad kimdir? Çünkü yukarıda sunduğum her dört kaynakta bu rivayet **İbni Ebi Zenad**'a dayanır. Onun dışında başka bir ravi yok.

Her şeyden önce televizyonlara çıkıp da kafa karıştıran, Ayşe evlenirken 14-18 yaşlarındaydı diyen kişilerin elinde var olan

---

78 İbni Abdilberr, İstiab, Sait b. Zeyd b. Amr başlığı altında, no: 982.

79 Beyhaki, Sünen-i Kübra, Lükata bölümü, c. 6/336, no: 12147.

80 İbni Asakir, Tarih'ü Medinet'i Dımaşk, c. 69/10, no: 9294, Ebubekir kızı Esma başlığı altında.

81 Zehebi, Siyer-i A'lam, c. 2/289, Ebubekir kızı Esma bölümünde.

rivayet yalnız İbni Ebi Zenad'a dayanır. Bunun dışında başka rivayet yoktur. Yukarıda da belirttim; bu bilgi altı hadis külliyatında, dört mezhep lideri kaynaklarında geçmiyor. Üstelik bunu kitaplarına alan âlimler de bu görüş doğrudur dememişlerdir. Kenardan bir bilgi olarak eklemişlerdir. İş sadece bunlarla da bitmiyor. Ciddi eksikler var. O yüzden bu rivayetin doğruluk şansı hiç yoktur. Şöyle ki: Altı hadis âlimlerinden **Nesai**, "İbni Ebi Zenad'ın rivayetleri güvensizdir" demiş; **İbni Adiyy**, "Onun kimi rivayetlerine uyulmaz" yorumunda bulunmuş; İmam **Ahmet bin Hanbel**, "Hadisleri karışıktır/güvensizdir" şeklinde fikir beyanında bulunmuş; **Ebu Hatem,** "Hadislerini kendisi uydurmuş" şeklinde görüş bildirmiştir. **Yakup b. Şeybe**, "Hafızası zayıf biridir; ayrıca ondan alınan Medine rivayetleriyle Irak rivayetleri arasında fark vardır. Irak rivayetlerine yalan karışmıştır" demiştir. Bunu aynı zamanda Amr b. Ali, Ali b. Medeni, Zekeriya b. Yahya ve İbni Hacer Askalani de yazmışlardır. İbni Hacer *Takrib'ü Tehzib* adlı yapıtında, "Bu adam Bağdat'a geçtikten sonra hafızası bozulmuştur" demiş; **İbni Muin** alaylı bir şekilde, "Hayret! Kimileri bunu da hadis ravisi olarak saymışlar" demiştir. **İbni Mehdi** onun hakkında, "Zayıf biridir", **Fellas**, "Aktardıkları zayıftır", **İbni Hibban**, "Bu adam kötü hafızalı, güvensiz biridir" demişlerdir.[82]

Görüldüğü gibi hadisleri değerlendiren âlimler de bunu ravi olarak kabul etmemiş; nerdeyse yalancı/iftiracı biri olarak ilan edilmiştir.

Buhari bundan iki hadis almış. Biri namazla ilgilidir, diğeri de İbrahim peygamberin hanımı **Sare** için yalan konuşarak kardeşimdir dediği rivayetidir. Yani önemli konular hakkında ondan alıntı yapmamıştır. **İbrahim** yalanıyla ilgili başka raviler de vardır. Yani iş sadece ona kalmamıştır. **Müslim** yalnız önsözünde

---

82 a) Askalani, Takrib-ü Tehzib, no: 3886.

b) Zehebi, Mizanü'l İtidal, c. 4/300, no: 4913 ve Siyeri A'lam, c. 8/168, İbni Ebi Ziyad bölümü.

c) Ukeyli, Kitab'ü Duafaa, no: 940.

ondan söz etmiş, kendisinden başka hadis almamıştır. Kısacası, bunun hakkında hadis uzmanları olumlu bir bilgi vermemişlerdir. Bu onun genel durumuyla ilgili verdikleri rapordur; ancak konumuz olan Ayşe'nin yaş meselesiyle ilgili rivayetin başka açıdan da kabul edilir yanı yoktur. Şöyle ki; yine Usulü'l Hadis ilmine göre kim bir rivayet öne sürüyorsa, ta Hz. Muhammed'e kadar kim kimden almışsa o kişilerin listesi baştan sona kadar hadis metninde yazılmalı. Bu adam bu konuda böyle bir liste sunmamıştır. Direkt olarak, Ayşe Esma'dan on yıl küçüktü, ifadesini kullanmıştır. Bu rivayet hangi kaynakta geçmişse, **"İbni Ebi Zenad, Esma Ayşe'den 10 yaş büyükmüş, demiş"** şeklindedir.[83]

İşte bu şekilde bir rivayet yalan sayılır/kabul edilemez. Çünkü İbni Ebi Zenad Ayşe ile Esma'yı görmemiştir. Kendisi sahabi değildir. Hatta sahabilerden sonra gelen ve kendilerine tabiin denen kişileri görme ihtimali bile risklidir. Bu adam hicretten **yüz** yıl sonra dünyaya gelmiş ve hicri **174'**te vefat etmiştir. Peki, madem sen Ayşe ile Esma zamanında yoktun, bu yaşla ilgili bilgiyi kimden aldın veya eğer bunu birilerinden duymuşsan neden o aradaki kişileri yazmadın? Durum böyle olunca, zaten kural gereği bu rivayet yok sayılır/bir hiç değerindedir. Bunu ben söylemiyorum; hadisle uğraşan âlimlerin görüşüdür ve mantığın da gereği budur. Onun bir başka özelliği de var: Babası Abdullah b. Zekvan halife Ömer'i katleden Firuz'un kardeşiydi. Artık bu bir eksiklik kabul edilir mi edilmez mi ben buna karar veremem. Ancak böyle bir gerçek de var; sadece hatırlatmak istedim. Bir diğer eksik, Ayşe'nin Esma'dan on yaş küçük olduğu rivayetinde de bir istikrar yoktur. Mesela **Zehebi**, altı yaşında istendi, dokuzda gerdeğe girildi deniliyor, diyor ve tüm bunları anlattıktan sonra, kimileri onun yaşı konusunda **Esma'dan on küsur yaş**

---

83 a) İmam Müzi, Tehzib'i Kemal, c. 17/95-102, no: 3816.

b) İbni Abdilberr, Temhid, c. 18/5. Burada babası Firuz'un kardeşi diye geçiyor.

c) İbni Asakir, Tarih-ü Medinet-i Dımaşk, c. 28/48. Burada da babası Firuz'un kardeşidir diye geçiyor.

d) Zehebi, Siyer-i A'lam, c. 8/169.

e) İbni Sad, Tabakat, 6. derece Medine tabiileri kısmında c. 5/297.

küçüktü demişler... diyor. Yani tam on yaş da demiyor. Bu durumda aralarındaki yaş farkı on bir de, on dokuz da olabilir. On küsur denince sonuç bu olur.[84]

Özet olarak; bir tarafta başta tüm hadis kaynaklarında defalarca anlatılan, çoğu, Ayşe'nin kendi açıklamalarına dayanan, her dört mezhep nezdinde kabul gören, buna dayanarak evlilik yapan kızlarda yaş sınırı en az dokuz yıldır hükmüne kanıt teşkil eden sağlam bir bilgi var. Diğer tarafta hadis külliyatında bulunmayan bir rivayet söz konusu! Üstelik bunun hakkında hiç kimsenin, bu rivayet gerçektir demediği, ayrıca bunu anlatan kişinin nasıl biri olduğu ortada iken, kalkıp onu kanıt olarak göstermek gerçeği saptırmaktan başka bir şey değildir.

Yukarıda anlatıldığı gibi Ayşe kendisi yaşını söylüyor. Peki, kendine iftira mı ediyor, böyle söylemekle ne kazanmak istemiş olabilir ki?

Ayşe, ben salıncakta çocuklarla oynarken annem gelip elimi tuttu, biz eve gittik diyor. Yani kendi ifadesine göre salıncakta oynayan bir çocuk. Yine; ara sıra çocuklarla oynardım, Hz. Muhammed gelince onlar saklanır dağılırdı, kendisi gider onları tekrar getirirdi ve biz oyunumuza devam ederdik, oyuncaklar yapardık... diyor. Diğer bir husus, Ayşe'nin beşle on yaş arası Fatma'dan küçük olmasıdır ki, bütün bunlar en başta **Buhari** ve diğer hadis külliyatına anlatılıyor. Ama her şeye rağmen, kabul edelim ki Ayşe evlendiğinde dokuzdan fazlaymış. Peki, ya Muhammed o sırada kaç yaşlarındaydı? Kendisi kırk yaşında peygamber olduğunu ilan ediyor. On üç yıl Mekke'de peygamberlik yapıyor ve Medine'ye hicret ederken ikinci yılında Ayşe ile zifafa giriyor; en az 54 yıl. Peki, yine arada 40 yıl civarı yaş fark var; acaba hangi baba kendi kızını böyle bir dedeye kurban eder! Yine ilgili tüm kaynaklarda Ayşe hicri 57 veya 58'de vefat ederken 63 yaşındaydı bilgisi var. Bu da Ayşe'nin hicret yılında altı veya yedi yaşlarında olduğunu gösteriyor. Burada Ebubekir'in olayını da işin içine katmak lazım. Hz. Muhammed ondan soruyor, han-

---

[84] Buhari, Namaz, bab 40/418, Ezan, bab 87/741, Büyu', bab 100/2217, Edep, bab 58/6066. İmam Müzi, Tehzibi Kemal, c. 14/476, no: 3253 ve Askalani, Tehzibi Tehzib, c. 2/329. Zehebi, Siyeri A'lam, c. 2/288-89.

gimiz daha yaşlıyız? O, sen benden hürmet olarak büyüksün; ancak ben senden yaşlıyım diyor ve bu Ebubekir Hz. Muhammed'in kızı Fatma'ya talip çıkıyor.

Olay keşke sadece Ayşe olsa; daha beter örnekler var. Örneğin halife Osman Muhammed'le yaşıt ve Muhammed yirmi beş yaşında iken evlenir. Henüz Mekke'de iken iki kızını Osman'la evlendirir (Rukiye ve Ümmü Gülsüm). Bu normal bir şey mi, hangisini savunacağız? Hz. Muhammed bu kızları Osman'a verirken acaba Osman kaç yaşında, kızlar kaç yaşındaydı? Yine halife Ömer'in, halifelik makamını kullanarak Hz. Ali-Fatma'nın dokuz-on yaşlarındaki kızları Ümmü Gülsüm'ü çok çirkin bir yöntemle ele geçirmesi olayı var. Bunları diğer kaynaklarımda detaylıca anlattım.

Muhammed'in diğer eşlerinin yaşı bu konuda önemli bir göstergedir. Az sonra sunacağım gibi, Ayşe dışında diğer eşleri arasında nerdeyse Muhammed'den üç kat küçük olanları vardı. Keza Kur'an'da evlenecek kız çocuklarının yaşlarıyla ilgili bir açıklamanın bulunmamış olması, İslam'ın bu yaş konusundaki bakışını tescil ediyor. Ayrıca Hz. Ali'nin Fatma'nın ölümünden hemen sonra Fatma'nın ablasının kızıyla evlenmesi olayı var. Ki kız o kadar küçük ki Hz. Muhammed namaz kılarken onun sırtına çıkıyordu.

Kısacası, İslam'da ergenlik çağına varmamış, henüz hayız bile görmemiş küçücük kızlarla evlenmek meşru görülmüş; hatta biraz boylu posluysa bu küçük yaşta bile onunla ilişki yaşamak yasaklanmamıştır. Bu konuda tüm mezheplerden çarpıcı örnekler verildi, birçok bilgi sunuldu.

İslam'ın küçük kızlarla evliliği teşvik konusunda İslam liderinin evlendiği kadınların yaşı önemli dedik. Yaşlarıyla ilgili kısa bir özet eklemekte fayda var.

8) İslam Lideri Muhammed'in Bazı Eşlerinin Yaşları

Hz. Muhammed'in ilk eşi Hatice vefat edene kadar kendisi başkasıyla evlenemiyordu. Çünkü kadın aşırı derecede zengin biriydi, Muhammed bir yanlış yaptığında onu rahatlıkla ortadan kaldırabilirdi. Hatice vefat edince Muhammed ilk olarak Sevde

ile evlenir. O sırada ikisinin de yaşı hemen hemen aynı, 50 yaşlarında. Daha sonra Ayşe ile evlenir. Onun hikâyesini yukarıda anlattık. Medine dönemi 3. yılında Ömer kızı Hafsa ile evlenir. O sırada kendisi 56, Hafsa ise 17-21 yaş arasında. Yine Medine dönemi 3. yılında Hüzeyme kızı Zeynep ile evlenir. O zaman kendisi yine 56, kadınsa 30 yaşında; nerdeyse iki kat fark var. Medine dönemi 4. yılında Ümmü Seleme ile evlenir. O zaman Muhammed 57, kadınsa 27-29 yaşlarında. Haris kızı Cüveyriye, Reyhane ve Zeynep binti Cahş üçlüsü ile aynı yılda (hicri 5. yılında) evlenir. Kendisi 58 yaşlarında, kadınlardan Cüveyriye 20, Zeynep binti Cahş 35, Reyhane de bu yaşlardaydı. Ebu Süfyan kızı Ümmü Habibe, Meymune, Safiye ve Marya Kıpti ile aynı yılda (hicri 7. yılında) evlenir. O zaman kendisi 60 yaşlarında, onlardan Marya 20, Meymune 26-36 arası, Safiye 17 ve Ümmü Habibe 30 yaşlarındaydı. Elbette ki Muhammed'in evlendiği ve sözleştiği başka kadınlar da vardı; ancak ben örnek olarak meşhur olanları yazdım. Aslında Muhammed'in yaşıyla onların yaşlarını yan yana getirdiğimizde ve ayrıca bu kısa zaman dilimi içinde Muhammed'in bazı yıllarda 3-4 sefer evlendiği göz önüne alındığında, bu durum bize birçok şey gösteriyor.[85]

Fıkıh kitaplarında, sözde eşler arasında denklikten söz edilir. Yani eşlerin birbirlerinin dengi olması gerekir. Bir kere denklik konusu Kur'an'da yoktur. Bu, fıkıh âlimleri tarafından ortaya atılan bir durumdur. Bunu şunun için anlatıyorum: Kimileri işte dinde denklik vardır. Dolayısıyla ufak bir kız çocuğu büyük birine verilmez. Hal bu iken tartışmalara gerek yok gibi düşünceler öne sürebilirler. O yüzden diyorum ki, hem denk olmak Kur'an ve hadislerde yoktur; ancak fıkıh âlimlerin görüşüdür, hem de denk oldukları özellikler belirlenmiştir. Mesela biri hürdür, diğeri köledir. Ya da birinin mesleğinin toplum içinde saygın yeri vardır, diğerininki daha düşüktür. Yine denklik konusunda mal-mülk, soy-sop gibi kıstaslar öne sürülmüştür ki; bugün bunlar da artık geçerli değildir. Kısacası, her ne kadar denklik İslam âlimlerinin görüşü de olsa; ayet ve hadis bu konuda yoksa

---

[85] Daha detaylı bilgi için bu konuya özel hazırladığım bir çalışmam var, ona bakılabilir: Kur'an'da Kadın ve Hz. Muhammed'in Hanımları.

da, denklik maddeleri arasında yaş farkından söz edilmemiştir. Biri yaşça büyük, diğeri küçükse bunlar denk değiller denilmemiştir. Denklikle ilgili yanılmayalım! Bunun hele de yaş farkıyla hiç ilgisi yoktur. O yüzden üzerinde durmaya değmez.

Başka bir konuya geçmeden önce, kız çocuklarının evlilik yaşıyla ilgili halife Ömer'den kısa bir söz ekleyelim. Halife Ömer, kim on yaşındaki bir kız çocukla evlenirse bu görenleri mutlu eder diyor ve yaşları elliye kadar olan kadınların özelliklerini anlatıyor. Burada önemli olan onun on yaşındaki kız çocuğunu da listeye eklemiş olması. Bu bilgiyi **İmam Müzi** işlemiştir.[86]

9) İslam Lideriyle Ayşe Arasındaki Çarpıcı Diyalog!

Sunacağım bilgi **Buhari**'de iki yerde geçiyor. Diğer kaynakları hiç saymıyorum.

Ayşe bir gün şiddetli bir baş ağrısına tutulunca, vay başım diyor. O sırada Muhammed ona, "Eğer sen benden önce ölürsen, ben senin için mağfiret diler, dua ederim (günahların bağışlanması için Allah'a seslenirim)!" diyor. Bunun üzerine Ayşe, "Vay başıma gelenler! Vallahi öyle anlıyorum ki, sen ölümümü istiyorsun. Eğer ben ölürsem, sen o günün akşamında kadınların biriyle sevişirsin!" diyor.

Bunlar aslında önemli saptamalardır. Ayşe onun bu konudaki yapısını çok iyi kavramış; yoksa durup dururken neden bunları söylesin? Hani bir söz vardır: İlim maluma tabidir diye. Ayşe onda böyle bir şey görmemiş olsaydı, herhalde bunu demezdi.

Ayşe'nin bu konularda çok önemli sözleri vardır. Beni Mustalık baskınında Ayşe, Cüveyriye'yi görünce güzelliğine hayran kalır ve o sırada "**Muhammed görse bunu başkasına kaptırmaz!**" der. Nitekim başkasına düştüğü halde Hz. Muhammed onu görünce adamdan alır. O yüzden, Ayşe kadın meselesinde Muhammed'i iyi tanırdı, diyorum.[87]

---

86 İmam Müzi, Tehzibü'l Kemal, c. 8/175, Halit b. Muhacir kısmında, no: 1654.

87 Buhari, Merza/Hastalıklar bölümü, bab 16/5666 ve Ahkâm, bab 51/7217. Cüveyriye ile geniş bilgiyi Kur'an'da Kadın ve Muhammed'in Hanımları adlı kitabımda vermiştim.

II. BÖLÜM

KUR'AN'DA EVLENME GÜCÜ OLMAYANLARA VERİLEN SÖZ

"Sizden evli olmayanlarınızı ve köle ile cariyelerinizden evlenebilecek durumda olanları evlendirin. **Onlar yoksul iseler, Allah lütfuyla zenginleştirir.**"[88]

Evet; bu ayettir. Kur'an'da bu ayetle maddi imkânsızlıklar yüzünden evlenemeyenlere söz veriliyor, evlenin Allah size yardımcı olur, deniliyor. Buna önsözde de kısa değindik; burada geniş açıklamasını yapacağız. Acaba yoksullar evlendiklerinde diyelim kendileri kazanamazlarsa, birileri onlara bir bağışta bulunmazsa veya toto-loto, yılbaşı bileti gibi maddi nedenlerle varlık sahibi olamazlarsa tanrı hemen onlara bir şeyler gönderir mi?

Kur'an'da başka konuda da zenginlik sözü veriliyor. Tanrı, müşrikler Mescidi-i Haram'a girmesinler, buna izin vermeyin diyor ve bununla ilgili şu ayeti gönderiyor: "Ey inananlar, (Allah'a) **ortak koşanlar** pisliktir, artık bu yıldan sonra Mescid-i Haram'a yaklaşmasınlar! Eğer (onların hacca gelmemeleri sonucu ekonominiz bozulup) yoksulluğa düşmekten korkarsanız; biliniz ki **Allah dilerse** yakında sizi kendi lütfundan zengin edecektir!" deniliyor.[89]

---

[88] Nur suresi, ayet 32.

[89] Tevbe suresi, ayet 28.

Görüldüğü gibi az önceki ayette, **"Evli olmayanlarınızı evlendirin! Yoksul iseler, Allah lütfundan onları zenginleştirir!"** ifadesi vardı. Bu ikinci ayette ise, hac nedeniyle ticarette bir aksama olursa ben istersem size yardım ederim, deniliyor. Ancak söz verildiği halde bakıyoruz aynı ayetten hemen sonra gelen ikinci ayette bu sefer farklı bir şey söyleniyor. Onun da anlamını verelim: "**Evlilik imkânı bulamayanlar, Allah kendilerini lütfundan zengin edene kadar iffetlerini korusunlar/beklesinler!**" Gerçekten açık bir tezat! Birinde evlenin yardım ederim, diğerinde imkânınız yoksa bekleyin, ben sizi zengin edeyim o zaman evlenin deniliyor. Peki, bundan ne anladık: Yoksullar evlensinler mi evlenmesinler mi, yardım olacak mı olmayacak mı, hangisi geçerli! Bunları sağlam hadislerle biraz açalım. Ancak buna geçmeden kısa bir iki cümle eklemek isterim.[90]

Aslında bu yardım ayetleri o günkü şartlar için düşünülürse geçerli, buna itirazımız yok: Fakir Müslümanlar kısa zamanda gerçekten zengin oluyorlardı. Çünkü onları durduracak tank, top, uçak vs yoktu. Bu yüzden cihat adı altında talan ve çapulculukta başarı şansları yüksekti. Onlar ganimet ve talanla zengin olunca ayette de terslik olmazdı. Çünkü fakir iken evlenir, baskına gidip döner ve kısa zamanda zengin olurdu. Ancak günümüzde bunun geçerliliği kalmadı. Evlenen bir fakirin işi günümüzde zor! Çünkü iktidar Müslümanlarda değil ki "Hurra!" deyip hücuma geçerek talanla dönsünler. Artık bu formül tutmuyor. Tutmayınca da ayet yetersiz kalıyor. Ayette başka bir terslik daha göze çarpıyor. Tanrı, **bana şirk koşanlar pisliktir**, diyor. Kâinatın yaratıcısının, şirk koşmuşlar diye insanlara pislik demesi nasıl izah edilebilir?

Ayetlerde sözü edilen tanrı yardımı hakkında kimileri şunu diyebilirler: Efendim birçok fakir insan sıfırdan başlamış, zengin olmuş. Peki, bu tanrı vergisi değil mi? Demin de belirttim; insan çalışmayla varlıklı olabilir. Bunların tanrıyla alakası yok. Burada hep sapla saman birbirine karıştırılıyor. Eğer tanrı vergisi ise o zaman toplumda kimse mağdur kalmamalı, herkese verilmeli.

---

90 Nur suresi ayet 33.

Peki, sağlam hadisler bu konuda ne durumda; bir de onlara bakalım.

Buhari'de geçen ve ayete ters düşen Muhammed'in bir açıklaması var; ona bakalım: Ebu Hüreyre İslam lideri Muhammed'e, ben gencim, kötü bir şey yapmaktan (zina etmekten) korkarım (kimi rivayetlerde Ebu Hüreyre, iğdiş olmama izin verir misin sorusunu da yöneltmiş; rivayet içinde bu cümle de var). Evlenmek için maddi imkânım yok. Acaba ne yapayım? Hz. Muhammed karşılık vermiyor/suskunluğu tercih ediyor. Ebu Hüreyre bunu üç sefer tekrarlıyor, çarem nedir diyor; ancak Hz. Muhammed yanıt vermiyor. Dördüncü sefer bir daha yineleyince Hz. Muhammed, "Ey Eba Hüreyre! Senin kaderini yazan kalemin mürekkebi kurumuştur. Sen istersen erlik yumurtalarını çıkar/iğdiş ol, istersen bırak, senin bileceğin iştir!" diyor. Evet, adama iğdiş olma yolunu gösteriyor, sağlığını boz/sıhhatinle oyna, demeye getiriyor. Hâlbuki yukarıdaki ayette tanrı sözü vardı: Evlenin, yardım ederim, deniliyordu.

Kitapta zaman zaman gündeme getireceğim gibi, o devirde talanların haddi hesabı yoktu. O mallardan Ebu Hüreyre'nin evlilik masrafını karşılamak zor değildi. İğdiş yolu göstereceğine, baskınlarda ele geçirdiklerinden bunu karşılaşsaydı daha makbule geçerdi. Bazıları, efendim Ebu Hüreyre bu soruyu sorduğu zaman henüz ayet yoktu. O yüzden Muhammed yanıt veremiyordu. Durum bu iken ortada bir terslik söz konusu değildir gibi sözler sarf edebilirler; ancak bu söylemin şansı yok. Çünkü Ebu Hüreyre Hayber baskınından sonra Medine'ye gelip Müslüman olurken nerdeyse Kur'an ayetlerinin %90'ı inmiş, Hz. Muhammed'in ölümüne yaklaşık 3 yıllık bir süre kalmıştı. Kaldı ki ayetler de birbirlerine zıt. Çünkü hem yardım sözü var, hem de bekleyin deniliyor. Her ne ise, Muhammed'in Ebu Hüreyre'ye, "**İstersen iğdiş ol!**" demesi kabul edilir bir öneri değildir. Ona iğdiş yolunu gösteriyor; ama kendisi onlarca gencecik kadın getirebiliyor. Evet; bu hadis **Buhari**'dendi.[91]

---

91 Buhari, Nikâh, bab 8, no: 5076.

Aslında Ebu Hüreyre derdini normal şartlarda anlattığı için tatminkâr yanıt bulamamış; savaş zamanı olsaydı, Muhammed ona çözüm gösterirdi. Nitekim **İbni Mesut** baskın zamanında aynı soruyu sormuş ve olumlu yanıt almıştır. İleride mut'a kısmında detaylıca anlatılacağı gibi kendisi, biz Hz. Muhammed'le beraber savaşa gitmiştik; yanımızda kadınlar yoktu, cinsellik bize ağır basmıştı. Biz ondan sorduk, iğdiş olalım mı ne dersin? Kendisi, hayır dedi ve yol gösterdi: Yanınızda bir şeyler varsa (yiyecek, elbise, para gibi) bu kadınlara verin, buna karşılık onlarla cinsel ihtiyacınızı giderin dedi. Biz de böyle yaptık... diyor. Bu açıklama hem **Buhari**'de, hem de **Müslim**'de geçiyor.[92]

Zaman zaman anlatılan konular hakkında, **Buhari** ve **Müslim**'de geçiyor diyorum. Bu iki kaynaktaki hadisler İslam'da Kur'an'dan sonra gelen ikinci kutsal metinlerdir. Müslümanlar böyle inandıkları için ben de hatırlatıyorum, buna vurgu yapıyorum. Hâlbuki her iki kitapta da o kadar garip şeyler var ki anlatılır gibi değil. Bunlardan bir örnek vermek isterim. Hadis ravisi Ebu Hüreyre'nin kendisi. İslam lideri Muhammed'in, **"İmam namazda henüz başını secdeden** (yerden) **kaldırmadan siz ondan önce kaldırırsanız, Allah'ın kafanızı merkep kafasına çevirmesinden endişe duymaz mısınız!"** dediğini aktarıyor. Buna göre demek ki imamın arkasında duran biri, ister bilerek ister bilmeyerek ondan önce başını kaldırırsa kafası eşek kafasına dönüverirmiş. İşte Buhari ve Müslim bu gibi hurafelerle dolu. Dediğim gibi yalan mı, Muhammed bunları söylemiş mi biz bunu bilmiyoruz. İslami kesim asırlardır onun hadisleri olarak biliyor.[93]

Zenginlik sözü ile ters düşen Muhammed'in pratiğinden bir örnek daha verelim: Hz. Muhammed, kimin evlilik imkânı varsa evlensin. Çünkü evlilik insanın gözünü haramdan korur. Kimin evlenmeye gücü yoksa (evlilik masraflarını karşılamamak gibi) o zaman oruç tutsun, diyor. Bu hadis Buhari'de üç yerde ve Müslim'de geçiyor. Orucun kişiye cinsel ilişkiyi unutturup unuttur-

---

92 a) Buhari, Tefsir, Maide, bab 9, no: 4615, Nikâh, bab 6/5071 ve bab 8/5075. b) Müslim, Nikâh, no: 1404-1407.

93 Buhari, Ezan bab 53/691 ve Müslim, Namaz bab 25/427.

maması doktorların işidir; ancak bir insan sabaha karşı iyi bir yemek yiyip 12 saat oruç tutarsa cinsel ihtiyacını unutur diye ben şahsen buna ihtimal vermiyorum. Şu var; eğer sahurda yemezse veya birkaç gün üst üste yemiyorsa bu olabilir. Ancak o zaman da bunun adı oruç olmaz. Çünkü İslam'da oruç tek bir günde sabah başlar akşam biter ve zaten Muhammed de oruç sabahtan akşama kadardır; iki günü birleştirmek doğru değildir/haramdır demiştir. Sahura kalkmak İslam'da önemlidir.[94]

Yukarıdaki ayette dikkatimi çeken bir terim hakkında bir şeyler yazmak isterim. Ayette, **"Salih"** olan cariye ve kölelerinizi evlendirin, deniliyor. Salih kelimesine, müsait olan, temiz, elverişli, dindar-ahlaklı, iyi davranışlı gibi anlamlar verilmiş. Bazen hâkim ceza verirken, tutukluluk süresince sanık iyi halliydi o yüzden şu kadar indirim yapıyoruz der. Acaba Kur'an'ın kastı burada böyle bir şey mi? Cariyelik ve kölelik süresince patronun her dediğini yaptığı, ona karşı başkaldırmadığı için mi salih/iyi davranışlı sayılmış; yoksa başka şeyden mi! Bakalım buna ne gibi anlamlar verilmiş; değişik mealleri sunmakla işe başlayalım:

* Diyanet'in Kur'an mealinde salih, durumu iyi olan şeklinde tercüme edilmiş.

* Diyanet Vakfı Kur'an mealinde salih, elverişli.

* Abdulbaki Gölpınarlı Kur'an mealinde salih, temiz demek.

* Celal Yıldırım mealinde salih, yuva kurmaya, evlilik hukukuna saygılı olmaya elverişli.

* Elmalılı Hamdi Yazır, iyi davranışta olan.

* Hasan Basri Çantay, salih, mümin olan/inanan.

* Ömer Nasuhi Bilmen, salih demek salah-ı hal olan demek (Arapçayı Arapça ile açıklamış).

* Suat Yıldırım, salih evlenmeye müsait olan.

* Süleyman Ateş, salih olanlar, iyi olanlardır.

* Yaşar Nuri, durumu uygun olan demiş.

---

94 a) Buhari, Oruç, bab 10/1905, Nikâh bab 2/5065, bab 3/5066.
b) Müslim, Nikâh, bab 1/1400.
c) Ebu Davud, Nikâh bab 1/2046.

Salih terimiyle ilgili İslam tarihinde bugüne kadar yazılan tefsirlerde yapılan açıklamalar yukarıdaki meallerden farklı değil. Burada şunu sormak lazım: Acaba normal bir insan bu salih kelimesiyle ilgili verilen bu kadar farklı anlamlara baksa gerçekten bir şeyler anlar mı? Elbette ki anlamaz. Kimisi salah-ı hal demiş; kimileri iyi olanlar, doğru olanlar, evlilik hukukuna riayet edenler, temiz olanlar, elverişli olanlar şeklinde her yöne çekilebilen/göreceli anlamlar vermişler. Salih demek temiz olan demektir diyenler de var. Peki, nasıl temiz? Ancak şurası kesin ki, ayetten kasıt İslami kurallara bağlılık demektir.

Yukarıda zenginlik sözünden bahseden ayette değinilmesi gereken bir nokta daha var. İyi davranışlı cariye ve kölelerinizi evlendirin sözü o günkü şartlarda pratikte pek mümkün olmayan bir durumdu. Çünkü cariye sahipleri zaten onlarla ilişki yaşıyorlardı, adeta onların fiili olarak eşleriydi. Bir de istedikleri zaman pazara götürüp satar, paralarıyla keyiflerine bakarlardı. Durum bu iken cariyelerinizi evlendirin demek nerdeyse karşılık bulamayan bir teklif. Dediğim gibi cariye zaten patronun yedek eşiydi. Çok istisnai durumda belki zengin biri cariyenin ne gelirine, ne de cinselliğine ihtiyaç duymamış, bunu yapmış olabilir. Ya da diyelim adam yaşlı, birkaç cariye dışında kimsesi yok. Hizmet için bir-iki cariye bana yeter deyip fazla olanları azat etmiş veya evlendirmiş olabilir. Bu da çok nadir, nerdeyse kitaplarda örneği yok.

Mal gibi değerlendirildiği için kadınlar da cariye alabiliyordu. Diyelim bir patroniçe yanında birkaç genç cariye varsa, ayet buna hitap eder demek mümkün. Ancak bunun da örnekleri pek yok. Hz. Muhammed'in bazı eşlerinin cariyeleri vardı. Ama dediğim gibi topluma bakıldığında çok az bir orandı bu. İlerde bahsedeceğim gibi en başta Muhammed'in hanımları cariyelerine en ağır cezalar vermişler. Örneğin Ayşe, Hafsa gibi. Kaldı ki, cariye ve kölelerinizi evlendirin derken, hitap erkekleredir. Cümlenin kelime kalıbına bakıldığında kadın partoniçeler bu işte yok. **Hz. Ali** vefat edince, ondan on dokuz cariye dul kalmıştı. Kendisi bizzat bunlarla aşk yaşıyordu; bu kadar cariyeyi ne yapacağım evlendireyim demiyordu. Zaten vasiyeti var: **Ben hepsiyle yattım; kimisi çocuk sahibi oldu, kimisi olmadı,** diyordu. En baş-

ta dört halife olmak üzere çoğu sahabilerin cariyeleri zaten vardı ve onlar bu cariyelerle cinsel ilişkide bulunuyorlardı. Bunlardan hiç kimse, **efendim benim başka hür hanımlarım var, bu cariyeleri başkalarıyla, bizden daha genç olanlarla evlendireyim,** demiyordu. İlerde bu konuyla ilgili özel başlık altında detaylı bilgiler sunacağım. İşte bu yüzden ayette, **cariyeleri evlendirin,** sözü, karşılığı olmayan bir tekliftir diyorum.

Daha ilginci, **Nisa** suresi 25. ayette özetle, hür kadınlarla evlenme imkânınız yoksa cariyelerle evlenin; devamında **"İşte bu** (cariyelerle evlenme izni) **içinizden** (zina etme) **sıkıntısına düşmekten korkanlar içindir"** ve sonuçta **"Sabretmeniz** (dayanma gücünüz varsa cariyelerle evlenmemek) **sizin için daha hayırlıdır"** deniliyor. Bu açıklama iki yönden doğru değildir. Bir; İslam lideri Muhammed'in kendisi savaşlarda en güzel olanları (Cüveyriye, Safiye ve Reyhane gibi) kendine alıyor; bu idealde, normal insanlar için tasvip edilen bir evlilik değildir diyor. Bir de Kur'an'da cariyelerle evlilik önerilirken hemen devamında erkeklere hitaben, **"Allah imanınızı bilir"** deniliyor. Yani siz bu kadınlarla evlenirken kalbinize olumsuz bir şey gelmesin, acaba din-iman için bir zararı var mı gibi bir düşünceniz olmasın şeklinde Müslüman erkeklere moral veriliyor. Diğer yandan bu evlilik için bazı şartlar öne sürülüyor: Cariyelerin iffetli yaşamaları, zina etmemeleri ve gizli dost edinmemeleri şartıyla deniliyor. Bir diğer şart da, hürlerle evlenme imkânınız yoksa inanmış cariyelerle evlenin denilmesi. Demek ki bir cariye kendi dini üzerine kalırsa tanrı bununla evlilik yapılmasını kabul etmiyor. Peki, inanmayıp kendi dini üzerinde kalırsa onun durumu ne olacak? O zaman onun efendisi ya yedek bir hanım olarak onu zevkinde ve diğer hizmetlerinde cariye olarak kullanacak veya canı istediğinde onu pazara götürüp satacak, parasıyla da keyif yapacak.

Bu konuda zaten özel bir ayet de var; hemen yazalım: "Müşrik kadınlarla, inanıncaya kadar evlenmeyin. Allah'a ortak koşan bir kadın sizin hoşunuza gitse bile, inanmış bir cariye ondan daha hayırlıdır. Müşrik (Allah'a inanmayan, ona ortak koşan) erkeklerle de, onlar inanmadıkça kızlarınızı evlendirmeyin. İnanmış bir köle, müşrik bir erkekten, o erkek hoşunuza gitse bile da-

ha hayırlıdır. Bu müşrikler sizleri ateşe çağırırlar. Allah ise sizi cennete ve bağışlanmaya çağırır. O, ayetlerini insanlara açık açık bildirir ki, düşünüp öğüt alabilsinler."[95]

Keşke savaş esirleri cariyelere reva görülen sadece bunlar olsa! Daha beteri var; anlatacağım.

Ayetlerde imkânsızlıklar yüzünden evlenemeyenlere verilen sözler ve detayları böyle. Şimdi bir ayetin farklı bir yanı üzerinde biraz durmak isterim. Ayet uzun; ilgili bölümün anlamını Diyanet'in Kur'an tercümesinden verip açıklamasına devam edelim: "Dünya hayatının geçici menfaatlerini elde etmek için **iffetli olmak isteyen cariyelerinizi fuhşa zorlamayın**! Kim onları **zinaya zorlarsa** bilinmelidir ki hiç şüphesiz onların zorlanmasından sonra **Allah** (onları) çok bağışlayıcıdır, çok merhametlidir!" deniliyor.[96]

Burada dikkat çeken birkaç husus var: Biri, **iffetli kalmak isterlerse onları zinaya zorlamayın**, cümleciği, diğeri, **Allah çok bağışlayandır,** ifadesi. İffetli kalmak isterlerse, onları zinaya zorlamayın cümlesi gayet açık: Demek ki cariyelerin sesi çıkmıyorsa o zaman patronları onları işletebilirler.

Tarihi olaylar neyi işaret ediyor; bir de onlara bakalım. Tefsirlerde ve diğer kaynaklarda anlatılıyor ki: **Abdullah b. Selul**'ün birkaç cariyesi varmış; kendileri istemedikleri halde Abdullah para karşılığı onları zorla fuhuşta kullandırıyormuş. İslam lideri Muhammed bundan haberdar olunca bu ayet inmiş. Hatta rivayetlerde onun cariyelerinden Müseyke ve Ümeyme bu işi kabul etmeyip Hz. Muhammed'e başvurmuşlar, bunun üzerine ayet inmiş, bilgisi de var. Bazı rivayetlerde de İbni Selul'ün misafirleri olduğu vakit, misafirperverliğinin gereği olarak cariyelerini onlara ücretsiz teslim edermiş. Bir seferinde cariye kaçıp Ebubekir'e sığınınca, o da durumu Hz. Muhammed'e iletmiş ve bunun üzerine ilgili ayet inmiş şeklinde anlatılır.[97]

---

95 Bakara suresi, 221.

96 Nur, 33.

97 Suyuti, Dürrü'l Mensur, Nur suresi ayet 33, c. 11/51-54.

En eski Kur'an yorumcularından **Mükatil** (h.150.ö) bu cariyeler hakkında şunları yazıyor: İbni Selul'ün Ümeyme, Abdullah b. Nüteyl'in de Müseyke adlarında cariyeleri varmış. Ayrıca Muaze, Erva, Amre ve Kuteyle adlarında başka cariyeleri de zinada kullandırıyormuş. Bunlardan kimileri durumu Hz. Muhammed'e aktarınca yukarıdaki ayet inmiş ki, cariyeler istemeyince onları zorla bu işte kullanmayın, diye.[98] Demek ki bu şikâyetler olmasaydı bu ayet inmeyecekti. Şu da var ki, İbni Selul Medine yönetimi için Hz. Muhammed'in rakibiydi. O bakımdan bu gibi ahlaksızlıkların ona bilerek mal edildiğini söylemek yerinde olur. Her ne ise; bu ayrı bir konu!

Kendilerine zorla fuhuş yaptırılan cariyelerden söz eden ayetin son cümleciği daha enteresan. Kim onları (fuhşa) zorlarsa, şüphesiz Allah bu zorlamadan sonra (o kadınlara karşı) çok bağışlayıcı ve çok esirgeyicidir, deniliyor. Burada onları fuhşa zorlayanlar hakkında caydırıcı mahiyette bir şeyler söylenmesi gerekirken; tam tersine mağdur ve suçsuz olan cariyeler için, bağışlayıcıyım deniliyor. Peki, bunu onlara yaptıranların durumu ne olacak? Onlarla ilgili bir açıklama yok.

Eğer ayette geçen bağışlanmadan kasıt o mağdur kadınlarsa, bu açıklama lüzumsuz olur. Çünkü onlar suçlu değil ki Kur'an'da böyle söylenmiş olsun. Yok; eğer desek ki kastedilen o kadınların patronlarıdır, o zaman onlar tarafından cariyelerin fuhuşta kullanılmasına onay veriliyor demektir: Kim onları fuhşa zorlarsa ben çok merhametli ve çok bağışlayıcıyım, deniliyor. Bu ifade zalimleri cesaretlendiriyor. Kısacası, nereden bakılırsa bakılsın ayetten derde deva bir sonuç çıkmıyor.

Bir de değişik İslami kaynaklara bakalım, acaba Allah bu ayetle cariyelerin patronları için mi bağışlayıcıdır yoksa o mağdur cariyeler için mi?

Başta **Müslim**'de geçen şöyle bir hadis var: Ravi Cabir b. Abdullah'tır. Kimisine göre İbni Selul'ün bir, kimisine göre iki veya altı cariyesi varmış. Adam onları zorla para karşılığı erkeklere veriyormuş. İlgili ayet bu yüzden inmiştir... şeklinde anlatıyor

---

[98] Tefsir'ü Mukatil b. Süleyman, Nur suresi ayet 33 açıklamasında.

ve sonunda da Allah kime karşı çok bağışlayan ve merhametlidir sorusuna net yanıt veriyor: Bu ifade o cariyeler içindir, diyor.[99]

İbni Mesut'un Kur'an nüshasında ayette ek ifadeler var. O da şöyle: **"Allah o cariyeler için çok bağışlayıcı ve merhametlidir."** Şu an piyasada bulunan Kur'an nüshalarında, **"o cariyeler için"** anlamına gelen (lehünne) zamiri yoktur. Sait b. Cebir de Kur'an okurken İbni Mesut gibi o kelimeyi okuyormuş. İbni Ebi Şeybe, İbni Cerir, İbni Münzir ve İbni Ebi Hatem Mücahit'ten aktararak **bağışlama ve merhametin muhatapları zinaya zorlanan cariyelerdir**, diye tefsir etmişlerdir. **Abd b. Hamit Katade**'den rivayetle aynı düşünceyi paylaşmıştır. Tüm uzun tefsirlerde ilgili ayetin açıklamasında, bu bağışlayıcı ve merhametli ifadelerin muhatapları mağdur olan cariyelerdir, şeklinde bilgi var. İster cariyeler için söylenmiş olsun, ister onları fuhşa zorlayanlar için söylenmiş olsun fark etmez. Çünkü nereden bakılırsa ayet iyi bir anlam içermiyor. Zinaya zorlanan cariyeleri alsak, onlar zaten mağdur. Onları zorlayanları alsak, o zaman patronları daha da cesaretlendirmiş oluyor.[100]

Kadi Beydavi farklı bir yoruma yer veriyor ve şöyle diyor: Allah bağışlayandır sözünden cariyeleri zorlayan kişi de alınabilir; ama tövbe etmek şartıyla, diyor. Ancak açıklamanın devamında, bu zayıf bir görüştür diyor ve diğer yorumcular gibi o da, **ayetin muhatapları cariyelerdir**, diyor. Yalnız onun bu yorumu ayete uymuyor. Çünkü tövbe ederse fazladan bir ifade olur ki, bu ayette yok. O da, **İbni Mesut**'un Kur'an nüshasında bir zamir fazladır ve cariyelere aittir, rivayetini yazıyor.[101]

Şimdi burada asıl konuya ara verip tiyatroya benzeyen kısa bir olay anlatacağım. Kaynaklarımda sıkça vurgu yapıyorum ki,

---

99 Sahih-i Müslim, Tefsir bölümü, Nur suresi kısmında, hadis no: 3029; İmam Nevevi, el-Minhac Şerh'ü Sahih-i; Müslim, Tefsir bölümü, c. 18/163-64.

100 a) Suyuti, Dürrü'l Mensur, Nur suresi 33, c. 11/57.

b) İbni Kesir Tefsiri, Nur suresi 33, c. 6/55-57.

c) Kurtubi Tefsiri, Nur suresi 33, c. 12/254-55.

101 Kadi Beydavi Tefsiri, Nur 33, c. 4/104.

bir ayet durup dururken inmemiştir. **Nur** suresi dördüncü ayetinde, "Namuslu kadınları zina ile suçlayıp bunu dört şahitle ispatlamayanlara seksen değnek vurun! Ayrıca onların şahitliğini asla kabul etmeyin! İşte bunlar fasık kimselerdir!" deniliyor. Bu ayet indiğinde Ensar ileri gelenlerinden **Sad b. Ubade** karşı çıkıyor, ayet böyle mi gelmiş, diyor. Elbette ki bu çıkış Hz. Muhammed'in zoruna gidiyor. O sırada Ensar'a (Medineli Müslümanlara), **"Hele liderinize bakın, neler söylüyor/bana itiraz ediyor!"** diye onu şikâyet ediyor. Onlar, Sad'ın kusuruna bakma, o çok kıskançtır, karşılığını veriyorlar. Sad bu arada şunları söylüyor: Biliyorum senin dediğin Allah'tan gelen ayettir; ancak ben evime giderim, bir adamın eşimle cinsel ilişkide bulunduğunu gözlerimle görürüm ve o arada kalkar dört şahit bulurum; bu garip, mümkün olmayan bir şey. Demek ki ben adama karışmayayım, rahat rahat işine devam etsin isteniyor, diyor ve konu orada kapanıyor. Sad elbette ki haklı, çünkü bunu dört şahitle ispatlamak mümkün değil. Bunu yapanlar aptal değil ki dört kişi huzurunda yapsınlar.

O sırada Hilal b. Ümeyye (ki Kur'an'da üç kişiyle birlikte tövbesi kabul edilmiş diye hakkında ayet de var: Tevbe, 118'de.), Hz. Muhammed'e gelip başından geçen şu olayı anlatıyor: Ben işimden eve gelince gözlerimle gördüm ki bir erkek eşimle cinsel ilişki yaşıyor. Ben sesimi çıkarmadım; sabaha kadar bekledim ve geldim durumu sana anlatıyorum. Bu iş %100 oldu, bunda şüphe yok, diyor. O sırada kimi sahabiler, "Eyvah (adeta alay edercesine!) az önce inen ayete göre bu adam yandı: Dört şahitle ispat edemiyorsa hem seksen kırbaç ceza alır, hem de hayat boyu şahitliği kabul edilmez/sicili bozulur!" demeye başlıyorlar. Hz. Muhammed bu adamın söylediklerine karşılık sıkıntıya girer, ne yapacağını bilemez duruma düşer. Elbette ki adam hanımının yanında birini görmüş; Hz. Muhammed de buna inanıyor. Kalkıp az önceki ayete göre ona ceza verse olmaz. Bu arada Hilal Hz. Muhammed'e, "Senin sıkıntı çektiğini anlıyorum. Ancak ben masumum. Umarım, Allah bana bir çıkışı yolu gösterir!" diyor. Bunun üzerine Hz. Muhammed biraz düşünüyor ve her za-

manki gibi formülü ayette buluyor. "Ey Hilal! Sana müjdeler olsun; sen kurtuldun!" diyor ve Cebrail'in gelip şu ayeti getirdiğini söylüyor: "Eşlerini zina ile suçlayanlar, eğer kendilerinden başka şahitleri yoksa, o zaman kendisinin doğru söyleyenlerden olduğuna dair, Allah adına dört defa yemin ederek şahitlik etmesi, beşinci defada da; eğer yalancılardan ise, Allah'ın laneti kendi üzerine olsun demesi gerekir!"[102]

Yani Hilal adındaki o erkeğin; dört sefer, Allah'a yemin ederim ki ben doğru söylüyorum, beşinci sefer de eğer yalan konuşuyorsam Allah'ın laneti üzerimde olsun demesi gerekiyor. Hz. Muhammed, hemen kadına da haber gönderin gelsin, diyor ve uygulamaya geçiliyor. Hem erkek beş sefer yemin içiyor ki kadın bu işi yapmış, hem de kadın yemin içiyor ki eşi iftira ediyor. Sonuçta Muhammed bunlara herhangi bir ceza vermeden onları ayırıyor. Fıkıh tabiriyle bu yönteme **"Lian"** denir. Hatta kaynaklarda onun eşiyle zina yapan kişinin adı bile belli: Şerik b. Sahma. Bunlar ayrılınca kadın hamile. Muhammed, çocuk doğunca hangi erkeğe benziyorsa gerçek ortaya çıkacak, diyor. Kadın, kendisiyle zina yapan adama benzeyen bir çocuk doğuruyor. Bu arada Muhammed, ben aslında kadına ne yapacağımı bilirim; ancak olay daha önce (Lian formülüyle) kapanmıştı, diyor. Bunun gibi örnekler **Buhari**'de çok.

Yine bir gün Uveymir adında biri Hz. Muhammed'e gelip insan hanımı yanında birini görse (ki onunla zina yapıyor) ne yapmalı. Muhammed aynı yöntemi (yemin içilir diye) ona da anlatıyor. Meğer bu da hanımı yanında birini görmüş. Bakıyor ki bu iş uzun, kendisi haksız bile çıkabilir. O yüzden hemen kısa yoldan eşini boşuyor ve ondan sonra gördüklerini anlatıyor. Yalnız bu olayda da kadın hamile! Hz. Muhammed şunu söylüyor: Bekleyin bakalım; kadının doğuracağı çocuk eğer kızılca keler gibi kırmızı ve kısa boylu ise, ben elbette kadının doğru söylemiş olduğunu ve kocasının ona iftira ettiğini düşünürüm. Eğer kadın, bedeni siyah, gözleri geniş, kalçaları tombul bir çocuk doğurur-

---

102 Nur suresi ayetler: 6-7.

sa, elbette ben Uveymir'in bu kadına zina iftirasında doğru söylediğini sanırım, diyor. Daha sonra kadının doğurduğu çocuk zinakâr adama benzeyince, eşi haklı çıkıyor. Ancak daha önce ayrıldıkları için artık konu kapanıyor/Muhammed herhangi bir ceza vermiyor. İyi bir tiyatro oyunu gerçekten! Bunlar en başta **Buhari**'de anlatılan örnekler.

İmkânsızlık yüzünden evlenemeyenler evlensin, yardım ederim, ayetiyle, **imkânınız yoksa Allah sizi imkân sahibi kılana kadar bekleyin, ondan sonra evlenin,** ayeti hakkındaki açıklamalarımız burada noktalanıyor.[103]

---

[103] a) Buhari: Tefsir, Nur suresi bölümü, bab 1/4745- 2/4746 ve bab 3/4747; Talak, bab 4/5259 ve bab 29/5308-9; İtisam, bab 5/7304.

b) Suyuti, Dürrü'l Mensur, Nur suresi 5 ve 6. ayetler, c. 10/651 vd ile uzun tefsirler aynı sure aynı ayetlerin tefsirlerinde detaylı bilgiler var.

c) Ahmet b. Hanbel Müsned, İbni Abbas hadisleri başlığı altında, no: 2131.

III. BÖLÜM

KUR'AN'DA SAVAŞ ESİRİ KADINLAR ERKEKLERE HELAL KILINMIŞTIR!

Nisa suresi hemen ilk başta üçüncü ayette cariyelerle evlenilebileceği söyleniyor ve daha sonra 24. ayette özetle, **savaş esiri olarak ele geçirdiğiniz cariyeler evli de olsalar size helaldir,** diye belirtiliyor. Ayetin sonunda da, "İşte bütün bunlar Allah'ın kesin hükümleridir/kanunlarıdır!" diye nokta konuyor. Aynı surenin 25. ayetinde, "Sizden kimin, hür-mü'min kadınlarla evlenmeye gücü yetmezse, cariyelerinizden alsın!" şeklinde bir başka açıklama geliyor. Adeta sıkıntı çektiğiniz yok; alternatifsiz değilsiniz der gibi.[104]

Bu ayetin iniş nedeni ilginç; kısaca değinmek isterim. Müslümanlar baskınlarda karşı tarafın kadınlarını ele geçirince onlarla cinsel ilişkide bulunuyorlar; ancak bu, kimi Müslümanların hoşuna gitmiyor. Bu tartışmalar üzerine İslam lideri Muhammed, **Cebrail geldi, Nisa suresinden az önceki ayeti** (24. ayet) **getirdi,** diyor. Bu konuda **Ebu Sait el-Hudri**'yi dinleyelim. Kendisi bu ayetin nasıl indiğini şöyle anlatıyor: Huneyn savaşında Hz. Muhammed bir kısım Müslümanları Evtas'a (Taif'e yakın bir yere) gönderdi. Bunlar gidip düşmanla çarpıştı ve galip geldiler. Sonunda onların mallarını, kız ve kadınlarını ganimet olarak ele

104 Nisa suresi, 24-25.

geçirdiler. Bazı Müslümanlar, hem eşleri henüz hayatta olan (çünkü esir alınan çoğu kadınların kocaları hayattaydı), hem de müşrik olan bu kadınlarla biz nasıl cinsel ilişkide bulunalım, diyerek bunu tasvip etmediler. Bunun üzerine **Nisa** suresinden, **"Savaş esiri kadınlar evli de olsalar size helaldir"** ayeti indi, diyor. Bu hadis Müslim, Ebu Davud Tirmizi, birçok müsned ve ilgili ayetin birçok tefsirinde geçiyor.[105] Yani açık bir şekilde, ey Müslümanlar tiksinmeyin ve bunu ayıplamayın! Eşleri hayatta da olsa ele geçirdiğiniz kadınlarla cinsel ilişki yaşayabilirsiniz, bu Allah'ın size bir lütfudur deniliyor. Aslında bu istisna sadece evli olanlar için değildir. Daha sonra bağımsız bir bölümde anlatacağım gibi, bir kadın savaş esiri olduktan sonra en yakın akraba da olsa helaldir, kişi onunla cinsel ilişkide bulunabilir. Bu, en başta İmam-ı A'zam'ın görüşüdür.

Enteresandır ki, içinde cariyelerin de bulunduğu evlilikle ilgili bu ayetler sunulduktan sonra bir yerde, **"Allah size kolaylık sağlar, çünkü insan çok zayıf yaratılmıştır!"** deniliyor. Buradaki zaaftan kasıt; insanın cinsellik konusunda zayıf olması, nefsine hâkim olmamasıdır. Zaten birçok müfessir de bunu net olarak belirtmiştir. Kaldı ki bu olaylardan sonra böyle bir ifade kullanıldığına göre zayıflık olsa olsa cinsellikle ilgili olur.[106]

Görüldüğü gibi kimileri o esir kadınlarla birlikte olmaktan kaçınmak istiyorlar; ancak Hz. Muhammed, ayetler formülüyle çözümü Allah'a havale ederek onları bu işin içine çekiyor.[107] Felak suresi üçüncü ayetinde de insanın bu zaafıyla ilgili benzer bir yorum söz konusu. Orada deniliyor ki: **"Karanlığı çöktüğü zaman gecenin kötülüğünden Allah'a sığınırım de!"**[108] İbni Ab-

---

105 Nisa suresi, ayet 24.

a) Müslim, Reda, bab 9/1456.

b) Ebu Davud, Nikâh, bab 43/2155.

c) Tirmizi, Tefsir bölümü, Nisa suresi, bab 5/3016-17.

d) Vahidi, Esbab-i Nüzul, Nisa suresi 24. ayet, s.126.

106 Nisa 28.

107 Ebu Davud, Nikâh, bab 44/2155. Müslim, Nikâh 9, no: 1456.

108 Felak suresi, 3. ayet.

bas, burada gece kötülüğünden maksat, cinsel ilişki demektir, diyor. Bu işler genelde gece olduğu için ayette bu tabir kullanılmıştır. Örneğin İbni Atiyye, İmam Gazali, Suyuti, Taberi, Ebu Talip Mekki böyle bir bilgiyi işlemişlerdir. Hatta İmam Gazali ve İbni Atiyye, İslam lideri Muhammed'in; "Allah'ım, işitme, görme ve kalp afetlerinden sana sığınırım. Ayrıca tenasül organımın şerrinden ve menimden sana sığınırım!" şeklinde dua etmiş, diyorlar. **İbni Atiyye**, Hz. Muhammed'in bu şekilde dua ettiğine dair birçok kişiden rivayetler vardır, diyor.[109]

Burada Kur'an'da cariyelikle ilgili var olan ayetleri özetlemek isterim; sonraki bölümlerde, İslam'ın cariyeye bakışını değişik açılardan izah etmeye devam edeceğim.

Mü'minun suresinin başında mü'minlerin özellikleri sıralanırken, onlar ki zinadan uzak kalırlar; ancak hür olan hanımlar ve cariyeleriyle cinsel ilişkide bulunabilirler; bu ayrıdır, deniliyor. **Ahzab** suresinde, İslam lideri Muhammed'e özel olan cariye ayetleri var. Özet şeklinde veriyorum, çünkü ayet uzun, içinde başka şeyler de var. Ey peygamber! Ganimetten verdiğimiz cariyeleri de sana helal kıldık, deniliyor ve bu Ahzab suresinde iki yerde tekrarlanıyor.[110] **Mearic** suresinde, ırzlarını koruyanlar kurtuluşa ererler dendikten sonra; ancak eşleri, yahut sahip oldukları cariyeleri başka. Çünkü onlar (eşleri ve cariyeleri ile olan ilişkilerinden ötürü) ayıplanmazlar, deniliyor.[111]

Görüldüğü gibi bu ayetlerde özel olarak İslam lideri Muhammed için, genel olarak da Müslüman erkekler için cariyeleri kullanma izni var. Burada farklı bir noktaya dikkat çekmek isterim.

---

109 a) Taberi Tefsiri, Nisa 28, c. 6/624.

b) Suyuti, el-İtkan, 79. bölüm, s.782.

c) İbni Atiyye, Muharraru'l Veciz, Felak suresi 3. ayet, c. 5/538.

d) İmam Gazali, İhyau'l Ulum, c. 3/96. Fitnet'ü Şehveteyn bölümünde bunu anlatıyor.

e) Ebu Talip Mekki, Kutu'l Kulub, 45. fasıl s. 1608. Çoğu bu yorumu sahabi İbni Abbas'a dayandırıyorlar. Gazali burada, "cinsellik insanın kafasına vurdu mu aklın üçte ikisini götürür" diyor.

110 Ahzab suresi, 50 ve 52. ayetler.

111 Mearic, 29-30.

Diyelim, savaşlarda ele geçen erkekler köle statüsüne tabi tutuldular ve onlardan birine de bir kadın talip çıktı, ben köle alırım, erkek nasıl cariyelerle olabiliyorsa ben de aldığım köle ile aşk yaşarım, desin. İşte burada kadın evli olmasa bile, o köle ile nikâhsız yaşayamaz. Nitekim böyle yapanlar olmuş ve halife Ömer kendilerine ceza vermiştir. **Kurtubi** bu konuda örnekler veriyor. Veya şöyle diyelim. Farz edelim ki bir kadının parası var ve birçok savaş esiri erkek satın aldı. Acaba o da erkekler gibi özgür mü, tüm o kölelerle cinsel ilişkide bulunma ruhsatına sahip mi? Böyle bir yetki/ruhsat ne Kur'an'da ne de hadislerde var. Bu ayrıcalık ancak erkeklere mahsustur: Erkek asıl hanımıyla birlikte cariyeyi/cariyeleri yedek kullanabilir; ancak kadın yedek köle kullanamaz.[112]

Köle ve cariye için bunca teşvik ayeti Kur'an'da varken, elbette ki iktidar Müslümanların eline geçse her tarafı yakıp yıkarlar. Bu, adeta savaşa acil bir davetiyedir. Burada **İbni Kesir**'den kısa ve anlamlı bir örnek verelim: Emevilerden Velit b. A. Melik b. Mervan'ın halifeliği zamanında Musa b. Nusayr Endülüs'ü alınca binlerce cariye ve esir ele geçirir. Halifeye haber gönderir ki, bunlardan devlete düşen 1/5'i kırk bindir. Millet bunu duyunca inanamaz, bu adam ahmak mıdır, bu kadar insanın esir alınması zor diyerek hayretlerini dile getirir. Ama ne yazık ki söyledikleri gerçekti. Harun Reşit vefat edince ondan geriye milyonlarca altın kalır. Bazı rivayetlere göre onun cariye sayısı dört bini geçiyordu. Hatta kaynaklarda onun bir gecede iki kadınla evlenip zifafa girdiği bilgisi de var. Değişik cephelerde bunlar dünyayı viraneye çevirdiler. Sormak lazım, az önceki komutanın esir aldığı binlerce kız ve kadını ne yaptılar? İslam tarihinde kazanılan hangi savaş ele alınırsa mutlaka katliam olmuş ve kalan insanlar köle ve cariye statüsüne tabi tutulmuştur.[113]

Mekke'nin fethinden sonra Taif seferinde Uyeyne b. Hısn adındaki bir sahabi şunları söylüyor: Ben Sakif kabilesiyle sava-

---

[112] Kurtubi Tefsiri, Mü'minun suresi 6. ayet açıklamasında, c. 12/107.

[113] İbni Kesir, Bidaye ve'l Nihaye, Hicri 97. yılı olayları bağlamında c. 12/629 ve Hicri 193. yılı olayları, 14/49.

şayım diye gelmedim. Gelmemin tek amacı, belki Müslümanlar galip gelir de bu arada bana güzel bir cariye düşer diye geldim... Bu bilgiyi Taberi, İbni Hişam, Süheyli, D. bekiri, Vakıdi, İbni Kesir, İbni Esir ve daha sayamadığım birçok İslam düşünürü işlemişlerdir. Belki tekrar olur ama vurgu yapmakta fayda var: İslam lideri Muhammed ve daha sonra gelen İslam iktidarlarının dünyaya yayılmalarının asıl motor gücü cariye ve talandır. Kitabın sonuna doğru bunun üzerinde biraz daha fazla duracağım.[114]

Ayrıca, cariyeye mal gibi bakıldığı için bir kişinin alabileceği sayı konusunda herhangi bir sınırlama/kota da söz konusu değil. Tenzih ederim; nasıl insan istediği kadar deveye, koyuna, tavuğa vs sahip olabiliyorsa cariyeye de aynen böyle bakılmıştır. **Suyuti** şöyle bir örnek veriyor: Abbasi halifelerinden Mütevekkil Alallah Cafer'in dört bin cariyesi varmış ve hepsiyle de cinsel ilişkide bulunmuştur, diyor. Eh ne diyelim; adı Mütevekkil Alallah yani Allah'a tevekkül eden/bağlanan kişi ve yaptığı da bu.[115]

Başlığı kısa bir örnekle kapatalım: Bir kadın İslam lideri Muhammed'in yanına gelir, eşim benimle aşırı derecede cinsel ilişkide bulunmak istiyor diye durumunu ona aktarır. Kocası da onunla beraberdir ve şunu söyler: İzin var mı, ben zina yapayım mı? Muhammed; hayır, zina yapma, cariyeler gelirse (hep baskınlar olunca elbette her an için cariyeler gelir) ben birini sana vereceğim... der. Daha sonra cariyeler gelir ve kendisi o adama birini verir. Kitabın sonuna kadar daha neler göreceğiz neler![116]

---

114 a) İbni Hişam, Siyer, Taif seferi bölümünde, c. 4/123.
b) İbni Kesir, Bidaye ve Nihaye, c. 4/350.
c) İbni Kesir, el-Kâmil, c. 2/141.
d) D. bekiri, Tarihu'l Hamis, c. 2/111.
e) Taberi Tarihi, c. 3/85.
f) Vakıdi, el-Megazi, c. 3/937.
g) Süheyli, Revdu'l Unuf, c. 7/237.

115 Suyuti, Tarihu'l Hulefa, s. 277.

116 İbni Abdirabbih, Ikdu'l Ferid, c. 7/310.

IV. BÖLÜM

İSLAM'DA MUT'A NİKÂHI / ÜCRETLİ CİNSELLİK

a) Kur'an'da Mut'a

Bu konuyu işlemekten amaç, İslam'ın gerçeğini, özellikle kadına nasıl baktığını somut ve sağlam İslami kanıtlar çerçevesinde inceleyip okurlarla paylaşmaktır. Hakaret içerikli ifadeler kesinlikle prensibim değildir. Stilim sert, eleştirel görülebilir; ancak tüm anlattıklarım İslami kaynaklardan bire bir alıntıdır. Ben sadece konuya ilişkin olup bitenleri bir araya getiriyorum, adeta tercümanlık görevini yapıyorum ve genelde bugüne kadar dokunulmayan konulara dokunuyorum.

Mut'a, normal evlilik dışında bir erkeğin bir kadınla ücret karşılığı ve belli bir süre zarfında anlaşarak onunla cinsel ilişkide bulunması demektir. Bununla ilgili hem Kur'an'da ayet var, hem de sahih hadislerde epey bilgi bulunuyor. Tartışmalı bir konu, hakkında yazılıp çizilenler çok; ancak benim için bu hususta belirleyici olan Kur'an ve İslam lideri Muhammed'in icraatıdır. Ben bu iki temel kaynak üzerinde duracağım.

İlkin özet şeklinde ilgili ayetten başlayalım, daha sonra var olan diğer bilgileri ekleyip ayetin asıl içeriğinin ne olduğunu somutlaştırmaya çalışalım. **Nisa** suresinde, ücretli ve geçici birliktelik yaşadığınız kadınların hakkını ödeyiniz denilir. Elbette ki

Sünni âlimler burada, ayet helal nikâhtan söz eder, ücretten kasıt da kadına verilmesi gereken mehirdir; yoksa iddia edildiği gibi ayet geçici evlilikten (mut'adan) söz etmiyor diyerek ayete, **"Kadınlardan yararlanmanıza karşılık, belirlenen ücretlerini bir hak olarak onlara veriniz. Hakkın kesinleşmesinden sonra karşılıklı anlaşarak** (daha önce belirlenenden az veya çok vermenizde) **size bir günah yoktur!"** anlamını vermişlerdir.[117]

Ayette kullanılan terimler önemli. Bunlar asıl anlam için bize sağlam ipuçları verir. Yine her ne kadar şu an mevcut bulunan Kur'an'da yoksa da, kimi sahabilerin Kur'an nüshalarında ilgili ayette **"ücretli cinsel ilişki"** ifadesi yazılı olarak vardı. Bunlar Sünni kaynaklarda anlatılır. Tüm bunları yan yana getirip bir sonuç çıkarmaya çalışacağız.

Mut'anın var olduğuna dair kanıtlar o kadar güçlü ki, Sünni kesimin ünlü Kur'an yorumcuları ayeti açıklarken bunu yazmak zorunda kalmışlardır. Örneğin; **Fahrettin er-Razi** ayet hakkında bilgi verirken şunları söylüyor: İslam lideri Muhammed ve arkadaşları Umre için Mekke'ye gittiklerinde, sahabiler Mekke kadınlarının güzel giyindiklerini görünce dayanamamışlar; bunlarla cinsel ilişki yaşamak için Muhammed'den izin talebinde bulunmuşlardır. O da ücret karşılığı onlarla olabilirsiniz diye izin vermiştir... Acaba bu ücretli cinsel ilişki izni geçersiz kılınmış mı (daha sonra mensuh olmuş mu) yoksa hâlâ yürürlükte mi? İşte bu konuda farklı görüşler vardır: Bir kesim, **bu geçici ilişki yasaklanmıştır, artık geçerli değildir,** demiş; bir kesim de, **hayır kalkmamıştır,** fikrini savunmuştur... diyor.

Ayrıca Suyuti, İbni Kesir, Taberi, Şevkani ve diğer birçok müfessir/Kur'an yorumcusu ilgili ayet kısmında nerdeyse -lehte ve aleyhte olan- tüm yorumları işlemişlerdir. **Kurtubi**, başta İbni Abbas ve onun Mekke ve Yemenli tüm arkadaşları, ayrıca İmran b. Huseyn, bazı sahabeler ve bir kısım Ehl-i Beyt mut'a nikâhını meşru görmüşlerdir, diye belirtiyor. Kur'an yorumcusu **Zemahşeri**, kimilerine göre ayet mut'a nikâhı hakkında inmiştir,

---

117 Nisa suresi 24. ayet. Ayet uzun, farklı şeyler de var. Ben sadece ilgili bölümü ekledim.

dedikten sonra; böyle bir ilişkinin Mekke fethine kadar devam ettiğini, ondan sonra ortadan kaldırıldığını, belirtiyor. Hatta ilk Kur'an yorumcularından sayılan **İmam Süddi** (h.127.ö), ayet ücretli cinsel ilişkiden söz ediyor, diye yazmış; bunun dışında ayete başka bir anlam vermemiştir. Doğrusu zoraki yorumlar yapılmışsa da Sünni âlimlerin kafası bu konuda hayli karışıktır. Eminim, bu başlık altında sunacağımız sağlam bilgilerle bu kafa karışıklığına bir çözüm getireceğiz.[118]

b) Hadislerde Mut'a

Konuya ilişkin hadisleri sunmakla işe başlayalım.

1) Hz. Ali'den Rivayetler (h.40.ö): Bu konuda Hz. Ali'den farklı rivayetler aktarılmış. Bazılarında Hz. Ali'nin İbni Abbas'a, "Mut'a ile kadınlarla cinsel ilişkide bulunmak **Hayber**'de yasaklandı" dediği anlatılıyor ve bu rivayet Buhari'de geçiyor. Bunun bir diğer versiyonu, Hz. Ali İbni Abbas'a, "Sen yoldan çıkmışsın, nasıl mut'a helaldir diyorsun! Hz. Muhammed Hayber'de bunu yasakladı!" demiş şeklindedir.[119] Hz. Ali'den tam tersi rivayetler de var. Örneğin; kendisi Kûfe'de olduğu bir sırada, halife Ömer mut'a hakkında fikir belirtmemiş olsaydı/bunu yasaklamamış olsaydı aslında ben insanlara mut'a helaldir diyecektim. Bu durumda kimse zina da yapmamış olurdu/zinanın şartları ortadan kaldırılırdı... diyor. **İbni Abdilberr**, "Hz. Muhammed mut'a ni-

---

118 a) Er-Razi, Tefsiri Kebir, Nisa suresi 24, c. 10/50-51.
b) Zemahşeri, Keşşaf, Nisa suresi 24, c. 2/57.
c) Suyuti, Dürrü'l Mensur, Nisa 24, c. 4/328.
d) Taberi, Camiu'l Beyan, Nisa suresi 24, c. 6/586...
e) Kadi Beydavi, Envar'ü Tenzil, Nisa 24, c. 2/69.
f) Kurtubi, Camiu Ahkâmü'l Kur'an, Nisa 24, c. 5/130.

119 a) Buhari, Megazi, Hayber başlığı altında, bab 38/4216, Nikâh, bab 31/5115, Zebaih, Sayd-Zebaih, bab 28/5523 ve Hiyel, bab 5/6961.
b) Müslim, Nikâh, no: 1407.
c) A. Razzak, Musannaf, Mut'a bölümünde, c. 7/500, no: 14029-32.
d) İbni'l Cevzi, Zadü-l Mead, c. 3/305, Hayber Fethi bağlamında.
e) Zerkani, Muvatta Şerhi, mut'a nikâhı bölümü, c. 3/24.

kâhını **Tebük** seferinde yasakladı!" rivayetini, Hz. Ali'den aktarıyor. Hz. Ali'nin İbni Abbas'la bir konuşmasında, mut'a nikâhı **Veda** haccında yasaklanmıştır, dediği rivayeti de var.[120]

Hz. Ali'ye mal edilen rivayetler bunlar. Birbirleriyle çelişir gibi görünen bu açıklamalar hakkında ileride yeterince bilgi vereceğim.[121]

Şia kaynaklarında Hz. Ali rivayetleriyle ilgili farklı şeyler de var. Mesela Hz. Ali halife iken Kûfe taraflarında Beni Nehşel kabilesinden bir kadınla mut'a nikâhıyla yaşıyor. Daha da kötüsü, İslam lideri Muhammed'in bile hanımlarından gizli bir şekilde yabancı bir kadınla mut'a usulüyle yaşadığını iddia ediyorlar. Sonunda onun eşleri duyunca kendisini zina ile itham ediyorlar. O, **ben mut'a nikâhıyla kadınla kaldım; ancak bunu kimseye söylemeyin,** diyor. Bu yorumu yapanlar, **Tahrim** suresindeki, **"Muhammed eşlerinden birine gizli bir şey söylemişti"** ayetini bu olayla ilişkilendiriyorlar. Bunu şunun için ekledim: Kesinlikle ben bu yazılarımda güvenilir sayılan Sünni kaynaklar dışına çıkmam; yoksa görüldüğü gibi **Şia** eserlerinde daha beter bilgiler de var. İslam tarihi hep yanlı ve baskı altında yazıldığı için, kim bilir belki bu farklı bilgiler doğrudur; ama ben İslam'ın gerçeğini bugüne kadar korunan İslami kaynaklardan yola çıkarak ortaya koymaya çalışıyorum. Bir şeylerin anlaşılabilmesi için güvenilir sayılan bu Sünni kaynaklardaki bilgi yeter de artar.[122]

2) İbni Mesut (h.32.ö), aslen Mekkeli ve ilk Müslüman olan 6 kişiden biri. Uhud harbinde sahabiler Hz. Muhammed'i ortalıkta bırakınca İbni Mesut onu fedai gibi koruyan dört kişiden biri. Osman zamanında Kur'an kitap haline getirilirken şiddetle karşı çıkan, yaptığınız orijinal Kur'an değildir, diyenlerin başın-

---

120 İbni Abdilberr, Temhid, c. 10/100, Nikâh başlığı altında. Bu yazar, nerdeyse konuya ilişkin var olan tüm rivayetleri kaynağında bir araya getirmiştir. Heysemi, Beğiyyet'ü Raid, Nikâh, c. 4/487, no: 7391.

121 a) Suyuti, Dürrü'l Mensur, Nisa suresi 24, c. 4/331. b) Hindi, Kenzü'l Ummal, Nikâh bölümü, no: 45728.

122 Bunları, hicri onbirinci asırda yaşayan Muhammed b. Hasan el-Hürrü'l Amili, "Vesaili Şia" adlı yapıtında anlatıyor; c. 21/10, no: 26377-78.

da gelir. Nitekim bu yüzden ceza da alır.[123] Birinci ve ikinci Habeş hicretinde, Hudeybiye antlaşmasında bulunan, Bedir, Uhud, Hendek savaşlarına katılan ve Mekke'de Kur'an'ı ilk aşikâr okuyan kişidir. Rivayet ettiği hadislerden 120'si **Buhari** ile **Müslim**'de geçmektedir. Hicri 32. yılında 63 yaşında iken vefat etmiştir.[124] İşte bu **İbni Mesut**, biz Hz. Muhammed'le birlikte savaşa giderdik (hangi savaş olduğunu belirtmiyor; genel konuşuyor), yanımızda kadınlar yoktu. Canımız şiddetle kadın çekiyordu. Bu yüzden "iğdiş olup hadım mı olalım?" diye Hz. Muhammed'den sorduk. O bize, **"Yabancı kadınlara elbise ve benzeri bir ücret verin, onlarla cinsel ilişki yaşayın, size izin vardır!"** dedi, diyor. Abdullah konuşmasının sonunda **Maide** suresinden şu ayeti de arkadaşlarına okuyor: "Ey iman edenler, Allah'ın size helal kıldığı o en temiz şeyleri kendinize haram kılmayın. Haddi de aşmayın. Çünkü Allah haddi aşanları sevmez!" **İbni Mesut**'un, ayeti ücretli cinsel ilişki bağlamında gündeme getirmesinin anlamı vardı; o da şuydu: Tanrı bu ayetle Müslümanları uyarıyor; biz nasıl yabancı kadınlarla olabiliriz diye olumsuz evhama kapılmayın, ben size bir lütuf olarak buna izin veriyorum, demek istiyordu. Zaten buna benzer bazı bilgileri önceki bölümde **Nisa** suresi 24. ayetten söz ederken sunmuştum. Bu da onu tamamlıyor.[125]

Bu hadis Buhari'de üç yerde ve Müslim'de geçiyor. Bunların metninde, **"Cinsellik bize baskın gelmişti/arzumuz kabarmıştı, bunun için Hz. Muhammed'den çözüm istedik, o da bu işi ücretli yapın dedi!"** şeklinde net ifadeler geçiyor. Daha sonra anlatılacağı gibi Muhammed hem Kaza umresinde, hem Mekke fethinde hem de Veda haccında yine arkadaşlarına izin verip ücretli cinsel ilişkide bulunabilirsiniz demiştir. Savaş halinde elle-

---

[123] Bilinmeyen Yönleriyle Kur'an adlı yapıtımda geniş bilgi var.

[124] İbni Esir, Üsdü'l Gabe, no: 3182, c. 3/384-87, Zehebi, Siyeri A'lam, c. 1/461-499. Muhammed b. Fütuh Humeydi, el-Cem'u Beyne'l Sahihayn, c. 1/207, hadis numaraları, 225-344. Ayrıca, Bilinmeyen Yönleriyle Kur'an adlı çalışmamda halife Osman zamanında kitap haline getirilen Kur'an'a karşı gösterdiği olumsuz tepki hakkında yeterince bilgi verilmiştir.

[125] İlgili ayet, Maide suresi 87.

rine geçen kadınlara bunu yapmak normaldir diyelim. (Ki savaşta da olsa o masum kadınları ele geçirip onlarla cinsel ilişkide bulunmak asla normal bir olay olamaz; bu bir insanlık suçudur.) Peki, Veda haccında, Kaza Umresinde, Mekke fethinde ve o kutsal yer ve zamanda İslam lideri Muhammed'in kendi arkadaşlarına, gidin bu yabancı kadınlara bir şeyler verin, onlarla cinsellik yaşayın demesi, dolayısıyla onların Mekke sokaklarında kadın avına çıkması nasıl izah edilebilir? Kaldı ki Veda haccında ve Kaza umresinde savaş yoktu; bunlar ibadet niyetiyle Mekke'ye gelmişlerdi. Burada sormak lazım: Acaba sahabilerin ücretli cinsel ilişki yaşadıkları o kadınlar kimlerdi? Bunlar dul muydu, bakire miydi, evli miydi, inananlardan mıydı, yoksa inanmayanlardan mı, sahipsiz miydi, adet halinde olup olmadıkları bilinir miydi, iddet denilen süre bitmiş miydi, gerçekten o kadınlar da ister miydi yoksa Müslümanlar zorla mı onlarla cinsel ilişkide bulunuyorlardı! Evet; İslam lideri Muhammed'in değişik yer ve zamanlarda arkadaşlarına bu konuda izin verdiğine dair bilgileri kanıtlarıyla sunmaya devam edeceğiz.[126]

3) Cabir b. Abdullah (h.78.ö), aslen Medineli Hazrec kabilesindendir. Rivayetlerinden 210'u **Buhari** ve **Müslim**'de geçiyor. En çok hadis aktaran yedi kişiden biridir. Toplam rivayetleri 1540'tır ki, dört halifenin aktardıkları toplam hadisden daha fazla hadis rivayet etmiştir. Hz. Muhammed'le birlikte irili ufaklı on altı savaşa katılan ve Medine müftülüğü yapan bir isim. Babası Uhud harbinde Müslümanların saffında çarpışırken öldürülür. **Cabir**, hicri 78 yılında 94 yaşında iken vefat eder.[127] Kendisi şöyle anlatır: Biz savaştaydık. Hz. Muhammed bize uğrayıp **'Size izin verildi, mut'a ile cinsel ilişki yaşayabilirsiniz!'** dedi. Cabir'in Müslim'de geçen şu açıklaması da var: Biz Hz. Muhammed zamanında kadınlara bir avuç hurma-un vererek ücretli ilişki yaşardık... Müslim'deki bu açıklama aynı zamanda **Ebu**

---

126 a) Buhari, Tefsir, Maide suresi, bab 9/4615; Nikâh, bab 6/5071 ve 8/5075. b) Müslim, Nikâh, bab 3/1404.

127 a) Zehebi, Siyeri A'lam, c. 3/189-194, no: 38. b) Muhammed b. Fütuhü'l Humeydi, el-Cem'u Beyne'l Sahihayn, c. 2/307, hadis no: 1523-1732.

Davud'da da var. **Cabir** devam ediyor: Ebubekir halifeliği döneminde de biz ücretli cinselliğe devam ettik/yani bu ruhsat o zamana kadar da vardı. Ömer halife olunca yine bu yöntemle kadınlarla olduk; ancak Amr b. Hureys olayında (bunu daha sonra anlatacağım) Ömer mut'a nikâhına yasak getirdi... diyor. **Cabir**'le ilgili şu bilgi de var: İbni Abbas'la İbni Zübeyr arasında, İslam'da ücret karşılığı cinsel ilişki helal mi değil mi tartışmaları yaşanınca Cabir bunu duyuyor ve şu bilgiyi veriyor: **Hz. Muhammed zamanında mut'a vardı, biz yaptık; daha sonra Ömer halife olunca yasakladı; biz de bir daha bu yola başvurmadık,** diyor, yani yasağın Ömer'le geldiğini belirtiyor.[128]

Okuyucuların affına sığınarak, **Buhari** ve **Müslim** gibi önemli hadis kaynaklarında defalarca işlenen bir olayı biraz sansürden geçirerek sunmak isterim. Anlatan **Cabir b. Abdullah**: Biz sahabiler Hz. Muhammed'le yalnız hac niyetiyle ihrama girmiştik. Zilhicce ayının dördüncü sabahında Mekke'ye geldiğimizde Hz. Muhammed ihramdan çıkmamızı emretti ve kadınlarınızdan da nasiplerinizi alınız/cinsel ilişkide bulunabilirsiniz dedi. Bunun üzerine biz de kendi aramızda, Arafat'a çıkmamıza beş gün kalmış; ancak Hz. Muhammed bize kadınlarımızla cinsi münasebette bulunmamızı söylüyor (Cabir bu arada eliyle cinsel organını işaret ediyor). "Hz. Muhammed bundan çıkan meni ile bizim Arafat'a çıkmamızı emrediyor" diyor. Muhammed bu konuşmayı duyunca ortamı yatıştırmak için bir açıklama yapıyor. Elbette ki Cabir gibi sahabilerin bu izne karşı çıkışlarının nedeni, biz ibadet niyetiyle gelmişiz ve Arafat'a çıkmaya da beş gün kalmış; ondan sonra her şey bize helal olacak. O yüzden birkaç gün kalmışken Hz. Muhammed'in bu kutsal mekânlarda cinsel ilişkiye izin vermesi uygun değildir, anlayışından ileri geliyordu. **Buhari**'de, Cabir b. Abdullah'ın tenasül organını tutup salladığı cümlesi en az beş kez tekrarlanmıştır. Aslında Hz. Muhammed şöyle diyebilirdi: Siz Umreyi tamamladınız. Şimdilik çıkabilirsiniz. Siz artık sivilsiniz, her şey size helaldir; ancak Arife günü

---

128 Buhari, Nikâh, bab 31/5118; Müslim, Nikâh bab 3/1405; Ebu Davud, Nikâh, bab 28/2110.

gelince siz ihrama girer bu sefer haccınızı yaparsınız. Yalnız bunu demeyip direkt kadınlarla sevişebilirsiniz diyerek işi tekrar cinselliğe getirmesi uygun bir açıklama değildir. Bizde, hocalar vaaz verirken toplumu etkilemek için, adeta nakarat şeklinde **biz nerde ashabı kiram nerde** ifadesini sıkça kullanırlar. İşte burada sormak lazım: Acaba bugün ne kadar da cahil olsa hiçbir hacı adayı normal bir insana karşı bile tenasül organını tutup sallayarak böyle bir tepki gösterebilir mi o topraklarda![129]

Şu da hatırlatılmalı ki, Muhammed Mekke'den Medine'ye hicret ettikten sonra yalnız tek bir sefer hac etmiştir, o da Veda haccıdır. İşte İslamiyet'in zirveye ulaştığı ve Hz. Muhammed'in vefat ettiği yılda ve üstelik de hac mevsiminde Mekke'de ücretli cinsel ilişki yaşanıyor! Bununla ilgili detaylar var onları da anlatacağım. Hac mevsiminde Umre ayrı, daha sonra Hac ayrı yapılabilir fikrinde yine cinsellik yatıyor. Şöyle ki, diyelim Arafat'a bir ay kala insanlar Hacca gidip hem Umre, hem de Hac için ihrama girdiler. İşte bu durumda bunlar Arafat'a çıkmayana/hacı olmayana kadar ihramdan çıkamazlar, hanımlarıyla cinsel ilişkide bulunamazlar. Ama temettü haccı denilen ilkin Umre yapıp bu arada ihramdan çıkıp Arafat gecesi tekrar ihrama girilip Hac yapılırsa, o zaman Umre'yi yapıp ihramdan çıktıktan sonra ta Arafat'a kadar bir boşluk vardır, bu sırada hanımlarıyla sevişebilirler. İlerde halife Ömer bahsinde buna değineceğim ki, kendisi bu şekilde yapılan Umreye karşı olunca çoğu Müslüman da ona karşı çıkmışlar. Çünkü o zaman süre uzun olur ve bunlar cinsel ilişkiden epey uzak kalırlar. Kısacası, burada yine kavga cinsellik yüzündendir; bunun püf noktası bu işte.[130]

4) Abdullah b. Abbas (h.68.ö), Hz. Muhammed'in amcası Abbas'ın oğludur. Bu da en çok hadis rivayet eden 7 kişiden biridir. Aktardığı toplam hadis sayısı 1660'tır. Bunlardan iki yüzden fazlası Buhari ve Müslim'de geçmektedir. Kendisi Mek-

---

129 a) Buhari, Hac, bab 81/1651; Umre bab 6/1785; Şirket, bab 2506; Temenni, bab 3/7230 ve İtisam, bab 27/7367. b) Müslim, Hac bölümü, no: 1216.

130 İbni Kayyim el-Cevzi, Zadü-l Mead, c. 2/96, Hac bölümü; Müslim, Hac, no: 1218.

ke'de doğmuş, hicri 68 yılında 70 yaşında iken vefat etmiştir. Bazı rivayetlere göre Hz. Muhammed vefat ettiğinde İbni Abbas 13, kimi rivayetlere göre de 15 yaşlarındaymış. Ama o yaşta olmasına rağmen gerek Hz. Muhammed'den direkt, gerekse başka sahabeden almak suretiyle aktardığı hadisler her dört halifenin toplam rivayetlerinden fazladır.[131]

İbni Abbas **Nisa** suresi 25. ayetini okurken **cinsel ilişki için belli bir süreliğine anlaştığınız kadınların ücretini veriniz** şeklinde okuyordu. Ebu Cemre, İbni Abbas'tan mut'a nikâhı hakkında bilgi edinmek istedim; o, ücretli ve süreli nikâhta sakınca yoktur yanıtını verdi. O sırada onun azatlı kölesi, sizin dediğiniz, savaş zamanı gibi kadınların bulunmadığı zamanlarda olmuştur deyince; İbni Abbas, **"Doğrudur; olağanüstü durumlarda sakınca yoktur!"** dedi. Bu konuda İbni Abbas'a mal edilen hadisler hem fazla hem de çeşitlidir. Mut'a konusunda sahabiler arasında ilk başta gelen, bunun başını çeken İbni Abbas'tır dersek mübalağa olmaz. Görüşlerini paylaşanların çokluğu, onun bilgili ve Hz. Muhammed'e yakın olmasından kaynaklanır. Mekke ve Yemenli Müslümanlardan onunla aynı görüşte olanlar, **mut'a helaldir** deyip bu yöntemle kadınlarla yaşayanlar çoktu.[132]

Ebu Nadre, ben İbni Abbas'ın yanında mut'a ayetini okuyunca kendisi itiraz etti, eksik okuduğumu söyledi ve ayet içinde, **"belli bir süreliğine"** ifadesi vardır dedi. Ben de dedim ki, biz senin dediğin şekilde okumuyoruz. Buna karşı İbni Abbas, **"Allah'a yemin ederim ki Allah bu ayet içinde belli bir süreliğine ifadesini de göndermiştir"** dedi. Hâkim Nisaburi bunu işlerken sonunda, sahih bir hadistir ve Müslim'in şartlarına da uygundur diye not düşmüştür.[133]

---

131 a) İbni'l Esir, Üsdü'l Gabe, c. 3/291, no: 3037.

b) Ebu'l Fellah Dımaşkı, Şezerat'ü Zeheb, c. 1/294, h. 68. yılı olayları bağlamında.

c) Muhammed b. Fütuhü'l Humeydi, el-Cem'u Beyne'l Sahihayn, c. 1/5, hadis numaraları: 977-1240.

132 Buhari, Nikâh, bab 31/5116. İbni Rüşd, Şerh'ü Bidayeti'l Muctehid, Nikâh bölümü, s. 1370.

133 Hâkim, Müstedrek, Tefsir bölümü, Nisa suresi, c. 2/334, no: 3192.

Bilindiği gibi Kur'an henüz halife Osman tarafından kitap haline getirilmemişken nerdeyse herkesin cebinde, kafasında farklı bir Kur'an vardı. Hatta yirmi altı çeşit Kur'an'dan söz edilir. Ubey b. Ka'b ve İbni Abbas da bunlar arasındaydı, onların da özel Kur'an nüshaları vardı ve bugün var olan Kur'an'dan birçok noktada farklıydı. Bu meşhur iki sahabi mut'a nikâhıyla ilgili ayette yukarıda geçen **"belli bir süreliğine"** ifadesini yazmışlardı. Bu konuda var olan kaynakları zaten eklerim; ancak İbni Ebi Davud'un kitabında detaylı bilgiler var. Hem Ubey b. Ka'b'ın, hem de İbni Abbas'ın bu ayeti yukarıdaki gibi okuduklarını anlatırken, İbni Abbas rivayetiyle ilgili hadisi, farklı yedi ravi zinciriyle ayrı ayrı sunmuştur.[134]

5) Ubey b. Ka'b (h.30.ö), Hz. Muhammed için ne kadar önemli olduğu, Buhari'de tekrar edilerek geçen iki hadisten anlaşılır. Kaldı ki, olayı Ubey b. Ka'b kendisi de anlatmıyor; Hz. Muhammed'in yaveri Enes b. Malik anlatıyor: Hz. Muhammed, "Ey Ka'b! Allah bana Kur'an'ı (kimi hadis versiyonlarında Beyyine suresini) sana okumamı emir buyurdu!" dedi. Buna karşı Ubey, "Allah benim ismimi sana söyledi mi?" diye sordu. Hz. Muhammed, "Evet senin ismini söyledi" dedi. Ubey, "Ben âlemlerin Rabbi katında anılmış mı oldum?" deyince, Hz. Muhammed "Evet" yanıtını verdi. Ubey'le ilgili diğer önemli hadis şu: "Hz. Muhammed, Kur'an'ı dört kişiden öğrenin! Bunlardan ikisi Ubey ile Abdullah b. Mesut'tur, dedi!" diyor. Ubey ağırlığını Kur'an'a verdiği için fazla hadis aktarmamıştır. Buhari ve Müslim'de toplam hadisleri on dörttür. Elbette ki diğer kaynaklarda rivayetleri pek çoktur![135]

---

134 İbni Ebi Davud, Kitabü'l Mesahif, s. 291, no: 160; Ubey b. Ka'b bölümünde ve s. 353, İbni Abbas bölümü, no: 211-218'de. Bunu, Bilinmeyen Yönleriyle Kur'an adlı çalışmamda, 5. bölümde detaylıca anlattım.

135 a) Suyuti, Dürrü'l Mensur, Nisa 24, c. 4/327.

b) İbni Hayyan Endülüsi, Bahru'l Muhit Tefsiri, Nisa suresi 24, c. 3/225.

c) Buhari, Menakıb'i Ensar, bab 14/3806 ve 16/3808-09; Fedaili Ashab, bab 26/3758, bab 27/3760; Tefsir bölümü, Beyyine suresi, no: 4959-61.

d) Muhammed b. Fütuhü'l Humeydi, el-Cem'u Beyne'l Sahihayn, c. 1/411, no: 645-658, hadisler.

e) A. Razzak, Musannaf, c. 7/498, no: 14022.

Ubey de İbni Abbas gibi ilgili ayeti okurken, "Belli bir süreliğine anlaştığınız kadınlara ücretlerini veriniz" şeklinde okuyordu. Yani onun Kur'an nüshasında **"belli bir süreliğine"** ifadesi fazladan vardı.[136] Kısacası, Ubey b. Ka'b ve İbni Abbas'ın Kur'an nüshalarına göre **Nisa** suresi 24. ayette ilgili kısmın anlamı, "Siz cinsel ilişki için kadınlarla ücret karşılığı **belli bir süreliğine** anlaşırsanız onların hakkını veriniz!" demektir. Daha sonra gelen tabilerden Süddi, Sait b. Cübeyr gibi âlimler de ayeti bu şekilde okumuşlardır. Bunu onların bölümünde anlatacağım. Malum ayetin şu anki yazılışında belli bir süreliğine cümlesi yok. İbni Abbas ve Ubey b. Ka'b'ın ayeti yukarıda geçtiği gibi okuduklarına ilişkin bilgiler birçok tefsir ve diğer İslami kaynaklarda geçiyor. Bunu içeren önemli tefsirlerden uzun bir listeyi ekliyorum.[137]

O zaman mut'a'ya karşı olanlar İbni Abbas hakkında, millete zina öneriyor diye eleştiri yöneltince, kendisi sahabeden birçok isim sayıyor, bunların hepsi mut'a nikâhıyla kadınlarla olmuştur diyor. Yani eğer mut'a nikâhıyla bir kadınla kalmak zina sayılıyorsa isimlerini saydığı kişilerin çocukları veledi zinadır demek oluyor.[138]

Buna benzer bir olay da şöyledir: Halife Ömer zamanında Seleme b. Ümeyye, Ümmü Erak adında bir kadınla mut'a nikâhıyla yaşıyor ve kadın hamile kalıyor. Doğurduğu çocuğun adı da

---

136 a) Taberi Tefsiri, Nisa 25, c. 6/589.
b) Cessas Tefsiri, Nisa 25, c. 3/95.

137 a) İbni Kesir Tefsiri, Nisa suresi 24, c. 2/259.
b) Suyuti, Dürrü'l Mensur, Nisa 24, c. 4/327.
c) Kurtubi, Cami'u Ahkâmü'l Kur'an, Nisa 24, c. 5/130.
d) Fahrettin er-Razi, Mefatihu'l Gayb, Nisa 24, c. 10/53.
e) Taberi, Camiu'l Beyan, Nisa 24, c. 6/586-88.
f) Semerkandi, Bahru'l Ulum, Nisa 24, c. 1/346.
g) İbni Hemmam (A. Razzak), Musannaf, c. 7/498, no: 14022.
h) Endülüsi Ebu Muhammed, Muharrer'ül Veciz fi Tefsiri Kitabil Aziz, Nisa suresi ayet 24, s. 422.
ı) Cessas Tefsiri, Nisa 25, c. 3/95.
j) Ebu Hayyan Endülüsi, Bahru'l Muhit, Nisa 25, c. 3/225.

138 A. Razzak, Musannaf, Mut'a bölümü, c. 7/499, no: 14027.

Ma'bed. Bir gün İbni Safvan mut'a konusunda İbni Abbas'ı eleştirince o İbni Safvan'a şöyle diyor: "Hele git amcandan (Seleme b. Ümeyye'yi kastediyor. Çünkü bu ibni Safvan'ın amcasıydı) sor bakalım, mut'a nikâhıyla kadınlarla olmak olur mu olmaz mı?" Burada ona Ümmü Erak olayını hatırlatmak istiyor.[139]

Yine İbni Abbas'tan soruyorlar: Mut'a ile bir kadınla olmak zina mıdır yoksa nikâh mı sayılır? O, ne zinadır, ne de nikâh, bu tek başına bir formüldür diyor. Ancak kimi zamanlarda İbni Abbas'ın üzerine çok gelindiği için esnek davrandığı da anlaşılıyor. Mesela bu konu yüzünden onun aleyhine şiirler yazılıp propaganda yapılınca, ben ancak zaruret anında mut'a helaldir demiştim diyor. Bunu ilerde daha detaylı anlatacağım.[140]

İbni Abbas şunları da aktarıyor: Allah Ömer'den razı olsun; (Elbette ki tenkit anlamında söylüyor) ücretli cinsel ilişki Allah'tan bir ruhsattı, Hz. Muhammed'in ümmetine özel bir lütuftu. Şayet Ömer yasaklamasaydı nerdeyse zinaya gerek kalmazdı... diyor. Aynı sözün Hz. Ali tarafından da söylendiği rivayetleri var. Bunu az önce de belirttim. Bu bilgileri Suyuti, Fahrettin er-Razi, Taberi, Ebu Hayyan Endülüsi, Nisaburi gibi Kur'an yorumcuları Nisa suresi 24-25. ayetleri açıklamasında işlemişlerdir. Hatta İbni Abbas bu paralı cinsel ilişki konusunda halka fetva verince, İbni Ebi Amre ona, nedir senin bu fetvaların ey İbni Abbas diye tepki gösteriyor. Buna karşı İbni Abbas, "Ben bu işi Hz. Muhammed'le beraberken yaptım, sen ne diyorsun?" karşılığını veriyor.[141]

Zübeyr b. Avam'ın oğlu ve aynı zamanda Ebubekir'in torunu Abdullah, Hz. Hüseyin'in katlinden sonra halife seçilince bir ara o da Ömer gibi mut'a nikâhı üzerinde duruyor, yapmayın diyor. Abdullah b. Zübeyr İbni Abbas hakkında, **Allah gözlerini kör etmiş, kalbini de mühürlemiştir; çünkü mut'a nikâhı helaldir diyor, bu konuda fetvalar veriyor,** diyor. O sırada İbni Abbas ona, bu yöntem Hz. Muhammed zamanında vardı, biz bizzat yaşadık, Ebubekir zamanında vardı; ancak Ömer işbaşı yapınca

---

139 A. Razzak, Musannaf, Mut'a bölümü, c. 7/499, no: 14024-27.

140 Şevkani, Neylü'l Evtar, c. 7/598-600.

141 a) İbni Hemmam, Musannaf, c. 7/497, no: 14021-14033. b) Suyuti, Dürrü'l Mensur, Nisa suresi 24, c. 4/333. c) Hindi, Kenzül Ummal, Nikâh, no: 45728.

yasakladı, diyor. Buna karşı İbni Zübeyr, madem o zaman vardı, hele bir dene bakalım! Allah'a yemin ederim ki bunu yaparsan seni taşlarım, diyor (Çünkü adam halife, yetki onda). İbni Abbas, asıl senin gözlerin kör, kalbin kararmıştır. Bana bak! Aramızda hakem olarak senin annen (Ebubekir kızı) Esma yeterlidir. Mekke'de babanla neler yaptığını biliyorum, diyor. Ebu Salih adında biri Esma'ya gidip sorunca o, İbni Abbas doğru söylüyor, ben Abdullah'ın babası Zübeyr b. Avam'la mut'a nikâhıyla yaşarken oğlum böyle bir ilişkiden dünyaya geldi, diyor. Adam geri gelip Esma'nın anlattıklarını söyleyince, İbni Zübeyr'in zoruna gidiyor ve aracı kişiye hem yüz kırbaç ceza veriyor, hem de manevi bir ceza yöntemi olarak başını tıraş ettiriyor ve onu Kûfe'ye sürgüne gönderiyor. Şu hatırlatmayı da yapalım ki, Abdullah b. Zübeyr hicretten sonra Medine'de doğmuştur. İbni Abbas ise hicretten önce Mekke'de doğmuş ve en çok hadis aktaran yedi kişiden biri. Bu az önce de ifade edildi. İşte bir tarafta Hz. Muhammed'den bu kadar hadis aktaran, özel Kur'an nüshası olan biri, diğer tarafta nerdeyse sahabi bile sayılmayan (çünkü Muhammed zamanında ufak bir çocuktu); ancak makam yetkisini kullanarak işi kendi inisiyatifiyle götüren biri var. Şevkani, İbni Hacer Askalani, İbni Abbas hadisleri hakkında bilgi verirken, **sahabilere baskınlarda, savaşlarda, kadınların olmadığı zamanlarda mut'a izni vardı,** ifadesini de kullanmışlardır.[142]

---

142 a) Fakihi, Ahbar'ü Mekke, c. 3/21, no: 1720.
b) İbni Hemmam, Musannaf, Talak bölümü, Mut'a başlığı altında, c. 7/14024-31.
c) Cessas, Ahkâmü'l Kur'an, Nisa 24, c. 3/96.
d) Hindi, Kenzü'l Ummal, no: 45728 Nikâh bölümü.
e) Tahavi, Şerh'ü Meani'l Asar, c. 3/26, no: 4318.
f) Beyhaki, Süneni Kübra, Mut'a bölümü, c. 7/333, no: 14164-14170.
g) İbni Esir, Üsdü'l Gabe, c. 3/245, no: 2949.
h) Ragıp Asfahani, Muhaderatü'l Ediba, s. 887, 15. kısım, Mut'a başlığı altında.
ı) Kurtubi, Camiu Ahkâmü'l Kur'an, Nisa 24, c. 5/130.
j) Ebu Davud Teyalisi, Müsned, c. 3/208, no: 1742.
k) İbni Hacer Askalani, Telhisü'l Habir, c. 3/328, no: 1609.
l) İbni Hazm, Muhalla, Nikâh bölümü, c. 9/519, no: 1854.
m) Zehebi, Siyeri A'lam, c. 2/296.
n) Tahavi, Şerh'ü Maani'l Asar, c. 3/24, no: 4306.
o) Şevkani, Neylü'l Evtar, Nikâh, c. 7/598.

6) Seleme b. Ek'va (h.74.ö), Medinelidir. Hudeybiye antlaşması, başta Mute harbi olmak üzere Hz. Muhammed'in bizzat iştirak ettiği savaşlardan yedisinde bulunan bir sahabidir. Hz. Muhammed onu sevdiği için zaman zaman kendisini arkasında devesine bindiriyordu. Ayrıca Mekke'de müftülük yapan biri! Buhari ve Müslim'de geçen toplam hadisleri otuzdur. 90 yaşlarında iken hicri 74'te vefat etmiştir.[143] Konuya ilişkin önemli bir hadis aktarıyor: Hz. Muhammed bize, bir erkekle bir kadın kendi aralarında anlaştıkları zaman (geçici ilişki için) bunun süresi üç gece olsun. Ondan sonra ya anlaşıp süreyi uzatsınlar veya ilişkilerine nokta koysunlar, dedi şeklinde bir hadis aktarıyor ve bunun devamında da, Hz. Muhammed'in sözünü ettiği bu avantaj biz sahabeye mi özeldir; yoksa herkes için mi geçerlidir bunu bilemiyorum, diyor. Evet; bu hadis yine en başta Buhari'de geçiyor. **Seleme**'nin Buhari'de farklı bir aktarımı da var: Biz savaştaydık, Hz. Muhammed gelip bize, süreli ve ücretli cinsel ilişkide bulunmanız için size izin verildi, yapabilirsiniz dedi, ancak burada tekrar yasakladı... gibi bir ifade kullanmıyor. Başka bir rivayette şu da var: Hz. Muhammed **Evtas** harbinde bize üç günlüğüne izin verdi, ondan sonra yapmayın dedi. Değişik zaman ve mekânlarda bu izin hep verildiği için anlatımlarda farklılıklar oluyor; bu normaldir.[144]

7) Sebüre b. Ma'bed Cüheni (h.59.ö), Hz. Muhammed'in ashabından, Hendek ve sonraki savaşlara katılan biri! Buhari, Müslim ve diğer hadis külliyatında rivayetleri var. Muaviye'nin halifeliği döneminde vefat etmiştir.[145] Şunları anlatıyor: "Mekke'nin fethi sırasında Hz. Muhammed ücretli cinselliğe izin verince, ben ve bir arkadaşım Mekke içinde Amiroğullarından bir kadına gittik. Kadın fevkalade güzeldi. Biz ona teklifimizi sunduk. Sonun-

---

143 Zehebi, Siyeri A'lam, c. 3/326-31, no: 50. Muhammed b. Fütuhü'l Humeydi, el-Cem'u Beyne'l Sahihayn, c. 1/570, hadis no: 947-976.

144 Buhari, Nikâh, bab 31/ 5118-5119. Suyuti, Dürrü'l Mensur, Nisa 24, c. 4/330.

145 İbni Hacer Askalani, İsabe, 4/220, no: 3100, İmam Müzi, Tehzib'i Kemal, c. 10/203, no: 2181. Buhari'deki hadisi, Enbiya bölümü, bab 17, hadis no: 3378.

da kadınla anlaştım ve onunla üç gün kaldım. Daha sonra Hz. Muhammed, **kimin yanında böyle ücretli, geçici nikâhla kadın varsa bıraksın,** dedi. Kimi rivayetlere göre de Sebüre, ben Hz. Muhammed'e, kadınsızlığa dayanamıyoruz ne yapalım dedim. O da kadınlara bir şeyler verin, onlarla olabilirsiniz diye fetva verdi diyor. Aynı Sebüre şu farklı olayı da anlatıyor: Biz Hz. Muhammed'le birlikte **Veda haccını** yapıyorduk. İhramdan çıkınca (hac işi bitince) Hz. Muhammed bize izin verdi, kadınlarla artık ilişkiye girebilirsiniz dedi. Biz de dedik ki, kadınlar geçici bir süreliğine bizimle olmak isterler; acaba ne dersin, olur mu? Hz. Muhammed, 'Sakıncası yoktur, bunu yapın' dedi. Ben o sırada bir kadınla on günlüğüne anlaştım. Onunla yalnız bir gece beraber kaldım. Ertesi günü Hz. Muhammed bize, 'ücretle cinsel ilişki (mut'a nikâhı) için size izin verdim; ancak bu andan itibaren yasaktır, bir daha böyle yapmayın' dedi." Bazı hadis kaynaklarında bununla ilgili birçok rivayet sunulmuştur.[146]

8) Ebubekir'in kızı **Esma** (h.73.ö), Hz. Ayşe'nin ablasıdır. Zaten yukarıda da kaç kez ondan söz edildi. Halife Abdullah b. Zübeyr ile Urve'nin de annesidir. Oğlu Abdullah ile (ki daha sonra halife seçilir) hamileyken Medine'ye hicret eder. Eşi Zübeyr'le birlikte Yermuk savaşına katılır. Şöyle bir anısını anlatır: Bir gün tarladan eve geliyordum. Yolda Hz. Muhammed'le karşılaştım. Bana, gel seni arkamda deveme bindireyim öylesine eve gidelim dedi. Ben de belki eşimin zoruna gider diye kabul etmedim. Kısacası aktif bir kadın, rivayetleri tüm hadis külliyatında var; bunlardan 23'ü Buhari ile Müslim'de geçmektedir. İşte bu Esma'ya süreli ve ücretli evliliğe ne dersin, bu konuda Hz. Muhammed'den aktarabileceğin bir şey var mı diye soru yöneltiliyor. Kendisi, **biz Hz. Muhammed zamanında bunu yapardık,** yanıtını veriyor. Esma doğru söylüyor. Çünkü onun başından da bu yöntemle birliktelik geçmiş. Hatırlanacağı gibi yukarıda İbni Abbas'la Es-

---

146 Müslim, Nikâh, bab 3/1406. Beyhaki, Süneni Kübra, Nikâh, mut'a başlığı altında, 7/331, no: 14155-14178. İbni Mace, Nikâh no: 1962. A. Razzak, Musannaf, c. 7/504, no: 14041, Askalani, İsabe, c. 4/220, no: 3100, Sebüre b. Ma'bed Cüheni başlığı altında.

ma'nın oğlu halife Abdullah arasında mut'a yüzünden meydana gelen tartışmalar ve Esma'nın itirafları anlatıldı. Sözün özü, Esma'nın da mut'anın o dönem var olduğunu söylediği ve bunu kendisinin de bizzat yaptığı kaynaklarda anlatılıyor.[147]

9) İbni Ömer (h.74.ö) hakkında, Abdullah b. Ömer'den konuya ilişkin farklı rivayetler var. Mut'aya karşı olduğu yönündeki rivayetler öne çıkmışsa da lehte rivayetler de vardır. Ahmet b. Hanbel'in iki sefer tekrarladığı şöyle bir rivayet var: İbni Ömer'den, mut'a hakkında görüşün ne diye soruyorlar. Kendisi kızarak yanıt veriyor, **biz Hz. Muhammed zamanında ne zina yaptık ne de metres kullandık,** diyor. Bunu aynı zamanda İbni Abbas da söylüyor, mut'a **ne zinadır, ne de metres tutmaktır; mut'a kendi başına bir ruhsattır, ara formüldür,** diyor.[148]

10) Ebuzer-i Gıfari (h.32.ö): Hakkında çok az bir bilgi var. Kendisi, kadınlarla ücretli ve geçici bir süreliğine (mut'a nikâhıyla) kalmak Hz. Muhammed ümmetine özel bir durumdur ve savaş halinde olmuştur, diyor. Bir rivayetinde, "Bize mut'a üç gün helal kılındı, ondan sonra Hz. Muhammed yapmayın dedi!" şeklinde kısa bir bilgi aktarımında bulunmuştur.[149]

11) Ebu Hüreyre (h.58.ö), en çok hadis rivayet eden sahabidir. Meşhur biri olduğundan hakkında bilgi vermeme gerek yok. Kendisi de mut'a nikâhına tanıklık etmiş biri. Şöyle anlatıyor: Biz Tebük seferi dönüşü Medine'ye yakın bir yere geldiğimizde kadınların yükselen ağlama seslerini duyduk. Nedeni soruldu. Erkekler onlarla mut'a nikâhıyla yaşamışlar, şimdi onları bırakınca ağlıyorlar denildi. O sırada Hz. Muhammed, 'mut'a nikâhı haramdır' veya 'batıldır' açıklamasını yaptı diyor. Burada şunu hatırlamak lazım: Ebu Hüreyre Hayber fethinde Müslüman olmuş, anlattığı olay Tebük seferinden sonra olmuştur. Tebük seferi Hayber baskınından yaklaşık iki buçuk yıl sonra olmuştur.

---

147 Bunun geçtiği kaynaklar İbni Abbas bahsinde dipnot olarak eklendi.

148 Ahmet b. Hanbel, Müsned, İbni Ömer hadisleri bölümü, no: 5694 ve 5808.

149 a) Tahavi, Şerh'ü Maani'l Asar, c. 3/26, no: 4319. b) Beyhaki, Sünen-i Kübra, Nikâh bölümü, bab 188, c. 7/337, no: 14176-77. c) Şevkani, Neylü'l Evtar, Nikâh, c. 7/598.

Hani kimileri Hayber'de buna izin verilmiş, ondan sonra artık yasaklanmıştır diyorlar. Bu yanlış. Ta Veda haccına kadar ihtiyaç olduğunda Hz. Muhammed hep izin vermiştir.[150]

12) Ebu Said el-Hudri (h.74.ö): Asıl adı Sad b. Malik, kendisi Medinelidir. Döneminde Medine müftülüğü yapmış, 1170 hadisle en çok rivayet aktaran yedi kişiden biridir. Aktardığı hadislerden 61'i Buhari ve Müslim'de geçmektedir. Hz. Muhammed vefat ettiğinde kendisi 23 yaşlarında bir delikanlı. Hicri 74 yılında vefat etmiştir.[151] Onun da rivayeti şöyle: Biz Beni Mustalık harbinde Arapların kadınlarına varmıştık/ele geçirmiştik. **Kadınsızlık bize baskın gelmişti**. Biz istedik ki onlarla cinsel ilişki yaşarken menimizi dışarı akıtalım (hamile kalmamaları için). Sonra, madem Hz. Muhammed yanımızdadır bir de ondan, dinen meninin dışarı akıtılmasının yeri nedir diye soralım dedik. Sonunda sorduk, **sakıncası yoktur** diye yanıt verdi, diyor.

Burada o suçsuz kadınlarla olmak sorgulanmıyor; bu meşru görülüyor. Sorun olan, onlarla sevişirken meninin dışarı akıtılmasının caiz olup olmaması! İlginç şeyler. Bu hadis en başta Buhari'de altı yerde geçiyor. Müslim bunu birkaç ravi zinciriyle işlemiştir. **Ebu Davud** ve diğer hadis külliyatı ile nerdeyse tüm müsnet ve birçok tefsirde **Nisa** suresi 24. ayet açıklamasında geçiyor. Hatta Buhari'de iki yerde geçiyor ki, bunlar Muhammed'den az önceki fetvayı sordukları zaman, 'Biz para kazanmak isteriz. O yüzden bu esir kadınların hamile kalmasını istemiyoruz!' diyorlar. Elbette ki kadın hamile kalıp doğum yapsaydı kalitesi düşer, kimse ona fazla para vermezdi.[152] O zavallı kadınlar kimsenin umurunda değildi. Kimisinin eşi, çocukları, babaları katledilmiş, kimisinin her şeyi yok olmuş ve esir alınmış. İşte bu psikolojiye sahip olan o masum kız ve kadınlar can derdinde, karşı tarafsa cinsel ilişki derdinde. Kimse bu olayla ilgili

---

150 a) Tahavi, Şerh'ü Maani'l Asar, c. 3/26, no: 4317. b) Beyhaki, Süneni Kübra, Nikâh bölümü, c. 7/337, hadis no: 14178.

151 Zehebi, Siyeri A'lam, c. 3/168, no: 28.

152 Buhari: Büyu', bab 109/2229 ve Kader, bab 4/6603.

bugüne kadar itirazda bulunmamıştır. Bulunamazlar! Çünkü olayın kanıtları güçlü![153]

Yine adamın biri İslam lideri Muhammed'e gelip bir cariyesinin olduğunu, kendilerine hizmet ettiğini, bu yüzden hamile kalmasını istemediğini söylüyor. Muhammed ona, sevişirken spermini rahmine bırakma diyor; adam da böyle yapıyor. Ancak zamanla kadın hamile kalınca Muhammed, "İşte böyledir: Kimin kaderinde dünyaya gelmek varsa ne yapılırsa yapılsın ille de o dünyaya gelir" diyor. Hâlbuki ya adam tam tedbir almamış veya kadın başkasıyla olmuş da hamile kalmış. Ama Hz. Muhammed'in kendisi böyle bir açıklama yapıyor.[154]

Seleme, Hz. Muhammed Evtas günü bize ücretli cinsel ilişki konusunda üç gün izin verdi, sonra yine yasakladı, diyor. Evtas Mekke'nin fethinden hemen sonra oluyor. Müslim'de geçen bu hadiste Seleme kaldıkları süreyi de belirtiyor: Biz Mekke fethinde orada 15 gün kaldık diyor.[155] Bazı kaynaklarda Kur'an'ı kitap haline getiren komisyon başkanı **Zeyd b. Sabit**'in ismi de geçiyor ki, o da mut'anın helal olduğunu söyleyenlerdenmiş. Yalnız onunla ilgili bu söylem dışında somut bir örneğe rastlamadım.[156]

Halit b. Mühacir'in de mut'a hakkında aktardıkları var. Bu adam meşhur Halit b. Velid'in torunu. İbni Abbas, Muaviye ve Abdullah b. Zübeyr dönemlerinde yaşamış. Müslim'de tek bir hadisi geçiyor; o da mut'a nikâhıyla ilgilidir. Soruyorlar kendisinden, mut'a nikâhı hakkında ne dersin? Bunda sakınca yoktur, yapabilirsiniz diyor. Başka biri itiraz edince o, Allah'a yemin olsun ki bu iş Hz. Muhammed zamanında yapılmıştır, diyor. Onunla tartışan kişi, evet yapılıyordu; ancak mazeretten dolayı; daha sonra yasaklanmıştır, diyor.[157]

---

153 a) Buhari: Itk, bab 13/2542; Büyu', bab 109/2229; Megazi, bab 32/4138; Nikâh bab 96/5210; Kader bab 4/6603; Tevhid, bab 18/7409.
b) Müslim, Nikâh bab 22/1438.
c) Ebu Davud, Nikâh bab 48/2172; Beyhaki, Süneni Kübra, c. 7/331, no: 14155.

154 Müslim, Nikâh, bab 22, no: 1439.

155 Müslim, Nikâh, bab 3/1405 ve 3/1406.

156 İbni Habib, Muhabber, s. 289.

157 Müslim, Nikâh no: 1406; İmam Müzi, Tehzib'i Kemal, c. 8/174, no: 1654.

Buraya kadar sunulan örneklerde karma bir bilgi sunuldu. Kimisi Hz. Muhammed'in zaman zaman mut'a için arkadaşlarına izin verdiğini anlattı. Kimisi hem bu izinden söz etti, hem de bizzat bunu yaptıklarını anlattı. Örneğin; İbni Mesut, Cabir b. Abdullah, Ebu Sait el-Hudri, Ebubekir kızı Esma, Sebüre ve Seleme b. Ek'va hem mut'a için Hz. Muhammed'in izin verdiğini, hem de kendilerinin bu şekilde birileriyle ilişkiye girdiklerini anlattılar. Şimdi ise, bazı somut örnekler sunacağım.

c) Mut'a Yapan Ünlü Sahabilerden Örnekler:

1) Seleme b. Ümeyye, halife Ömer zamanında Ümmü Erak adında bir kadınla mut'a nikâhıyla yaşıyor ve kadın ondan hamile kalıyor. Daha sonra doğurduğu çocuğun adını Mabet takıyorlar. İbni Hazm bunu anlatırken, bu ilişkinin ya Ebubekir ya da Ömer'in halifeliği döneminde olduğunu belirtiyor. **İbni Hacer Askalani**, bu adamın Selma adında biriyle ücretli ilişki yaşadığını ve kadının hamile kalıp çocuk doğurduğunu; ancak adamın kendi çocuğuna sahip çıkmadığını/bunu kabul etmediğini yazıyor. Aynı bilgileri **İbni Şebbe** de aktarıyor. Kısacası, verilen bilgilerden bu adamın halife Ömer zamanında en az iki kadınla bu şekilde yaşadığı ortaya çıkıyor ve Ömer adama herhangi bir ceza vermiyor. Yalnız kimi rivayetlere göre Ömer bu olaydan dolayı mut'ayı yasaklıyor; kimi rivayetlerde adamı uyarıyor. Bazılarında, Ömer şahit istiyor; adam da kendi annesiyle kız kardeşini veya kadının annesiyle kız kardeşini gösteriyor. Ömer ona, git adil iki şahit getir yoksa sizi ayırırım diyor. Ancak ceza vermiyor. Sonuçta **Seleme** de ücretli ilişkide bulunan ashaptan biri. Bu adam Hz. Muhammed'le beraber Tebük seferine katılan sahabilerden biri. **Nesai** ve **İbni Mace**'de rivayetleri var.[158]

---

[158] a) A. Razzak, Musannaf, c. 7/499, no: 14024.
b) İbni Esir, Üsdü'l Gabe, c. 2/519, no: 2156.
c) İmam Müzi, Tehzib'i Kemal, c. 11/264, no: 2445.
d) İbni Hacer Askalani, İsabe, c. 4/406, no: 3380.
e) İbni Şebbe, Tarihu'l Medine, s. 718.
f) İbni Hazın, Cemheret'ü Ensabi'l Arap, s. 159, Beni Cümah başlığı altında.

2) Rabia b. Ümeyye, az önce hikâyesi anlatılan Seleme'nin kardeşidir. Bu da mut'a nikâhıyla kadınlarla birlikte olmuştur. Bir ara Hâkim kızı Havle ve başka bir kadının huzurunda mut'a yöntemiyle bir kadınla anlaşıyor. Sonuçta kadın hamile kalınca çocuğun durumu ne olacak diye Havle binti Hâkim halife Ömer'i bilgilendiriyor. Ömer buna kızıyor; ancak bu örnekte de ceza vermiyor. Birkaç yerde Ömer'in, **"Daha önce bunu yapmayın diye halkı bilgilendirseydim, yapanı taşlardım!"** sözü de geçiyor. Bu örnek mezhep liderleri **İmam Malik** ve **İmam Şafii** ile birçok İslam âlimleri tarafından işlenmiş ve herhangi bir itiraz da gelmemiştir.[159]

3) Ebu Heyseme'nin kızı anlatıyor: "Şam taraflarından biri geldi, 'Kadınsızlık bana baskın geliyor; yardımcı ol, bana bir kadın ayarla, mut'a formülüyle onunla yaşayayım!' dedi. Ben de biriyle konuştum, kadın kabul etti. Bunlar kendi aralarında şartlarını söylediler ve adil kişiler nezdinde de mut'a sözleşmesini yaptılar. Adam onun yanında epey kaldı, sonra onu bırakıp memleketine döndü. Halife Ömer bunu işitince benden sordu, doğru mu diye. Ben de doğrudur dedim. Bana, o adam gelince haber ver dedi. Bir gün geldi, ben de haber verdim. Ömer adamla konuştu, neden böyle yaptın dedi. O, biz Hz. Muhammed zamanında onun verdiği izinle bunu yaptık, Ebubekir zamanında devam ettik. Göreve başlayınca sen de bu konuda yasaklayıcı bir açıklama yapmadın. Sonuçta meşru bir şey bildiğim için yaptım dedi. Ömer sonunda adama, **siz bunu yaparken mut'a nikâhıyla zina birbirlerinden ayrılmış olsun,** dedi.

Burada bu işi yapan kişinin sahabi olduğu kesin. Çünkü daha önce Hz. Muhammed ve Ebubekir zamanında yaptık, onlar yasak koymadılar diyor. O ana kadar yasaklanmış olsaydı, Ebu Heyseme kızı o adama bu yöntemle kadın ayarlamazdı. Yasak olsaydı, Ömer gibi sert mizaçlı birinin iktidarda olduğu bir sıra-

---

[159] a) İmam Malik, Muvatta, Nikâh bölümü, c. 2/542.
b) Suyuti, Dürrü'l Mensur, Nisa suresi 24. ayet, c. 4/332.
c) A. Razzak, Musannaf, c. 7/503, no: 14038.
d) İbni Şebbe, Tarihu'l Medine, s. 718.
e) İmam Şafii, Müsned, Nikâh başlığı altında bab 21, c. 2/2395, no: 1154.

da kadın kalkıp adama yardımcı olabilir miydi? Ömer'in sertliğiyle ilgili kısa bir not ekleyelim. Eş'as b. Kays anlatıyor: "Bir gece Ömer'e misafir olmak istedim. Gece yarısı benim yanımda kalkıp eşini dövmeye başladı; ben de araya girip engel oldum. Ömer yerine geçince, Hz. Muhammed'in, 'Bir erkek eşini dövmekten sorumlu tutulmaz' dediğini hatırlattı diyor. İşte misafiri yanında eşini döven Ömer![160]

4) Amr b. Hureys (h.85.ö): Bu adam Hz. Muhammed'in ashabından, Mekke'nin Kureyş kabilesindendir. Küçükken annesi onu Hz. Muhammed'in yanına götürür ve kendisi elini onun başına sürüp ona dua eder. Büyüyünce Kûfe'ye yerleşir ve oranın en zenginleri arasında yer alır. Kadisiye savaşına katılır ve Hicri 85'te vefat eder. Bazı rivayetlere göre halife Ömer Ramazan ayında kadınlara imamlık yapsın diye ona görev verir (kadınlar imamı). Hem mut'a ile kadınlarla yaşamak, hem de kadınlara imam olmak; Ömer onu tam da istediği göreve atamış! Hadis külliyatında rivayetleri vardır.[161] İşte bu adamın mut'a formülüyle ilişkide bulunduğu kadın hamile kalınca Ömer mut'a nikâhına yasak getirmiş rivayetleri geçiyor kaynaklarda. İbni Hemmam Amr'ın mut'a ile bir kadınla yaşadığına, kadının hamile kaldığına, durum Ömer'e aktarılınca kendisinin mut'a nikâhına yasak getirdiğine ilişkin üst üste üç farklı rivayet sunmuştur.[162]

5) Muaviye b. Ebi Süfyan (h.60.ö), Hz. Muhammed'den sonra geçici ve ücretli anlaşmayla kadınlarla birlikte olanlardan biri de meşhur **Muaviye**'dir.[163] Taif tarafından bir kadınla bu

---

160 Hindi, Kenzü'l Ummal, Nikâh no: 45628 ve 45726; İbni Mace, Nikâh 51/1986.

161 a) Müslim, Namaz no: 456 ve Hac no: 1359.

b) İbni Hazın, Esma'ü Sahabeti'l Rüvvat, s. 44, no: 130. Kendisinin 12 hadis rivayet ettiğini belirtiyor.

c) İbni Esir, Üsdü'l Gabe, c. 4200, no: 3902.

d) Zehebi, Siyeri A'lam, c. 3/417, no: 70. A. Razzak, Musannaf, Mut'a bölümü, c. 7/499-502.

e) İbni Hacer Askalani, Fethu'l Bari, Nikâh bölümü, bab 31, c. 11/426.

162 A. Razzak, Musannaf, Nikâh, c. 7/499-502.

163 İbni Hazm, Muhalla, Nikâh bölümü, c. 9/519, no: 1854. Askalani, Telhis'ül Habir, c. 3/327.

yöntemle birliktelik yaşıyor. Arkadaşları, dine uygun değildir diye karşı çıkınca, durum İbni Abbas'a aktarılıyor. Kendisi, evet; İslam'da bunun yeri vardır diyor. Cabir b. Abdullah gelince ona da haber veriliyor. Cabir, biz Hz. Muhammed zamanında bu işi yaptık, Ebubekir ve Ömer döneminde de yapmaya devam ettik; ancak Ömer halifeliğin sonlarına doğru yasakladı. O da şöyle oldu: Amr b. Hureys (az önce kendisinden söz edilen kişi) mut'a ile bir kadınla beraber oldu ve kadın hamile kaldı; Ömer bunu duyunca yasakladı, diyor. **Cabir** şöyle devam ediyor: "Muaviye, **'Muane'** adındaki kadınla mut'a ile cinsel ilişki yaşarken henüz halife değildi. Daha sonra halife olduğunda kadın hâlâ yaşıyordu ve Muaviye her yıl ona hediyeler veriyordu."[164]

Örnekler çoğaltılabilir. Farklı bilgilerle, sanırım konu yavaş yavaş netleşmeye doğru gidiyor. Sahabiden sunulan bu kadar bilgi bence yeterlidir.

d) İslam Lideri Mut'aya Defalarca İzin Vermiştir!

İbni Hacer Askalani tüm rivayetleri göz önüne alarak; "ücretli cinsel ilişki için izin verilmiş, tekrar yasaklanmış, bir daha izin-yasak derken bu tekrarlar yedi sefer olmuştur" diyor. Bu yerleri de Hayber, Kaza umresi, Mekke fethi, Evtas, Tebük, Huneyn ve Veda haccı olarak sıralıyor. Bu yedi yerle ilgili var olan tüm hadisleri ayrıca detaylıca anlatıyor. Bu yedi sefer konusunu Kurtubi, Zerkani ve Ebu Hayyan Endülüsi tefsirini redakte edenler de güzel bir şekilde özetlemişlerdir.[165]

Hayber baskını miladi 628 Mayıs ayında, Umretü'l Kaza 629 Mart ayında, Mekke'nin fethi 630 Ocak ayında, Huneyn savaşı

---

164 a) A. Razzak, Musannaf, Mut'a başlığı altında, c. 7/496-99, no: 14021-14026-38. b) İbni Hacer Askalani, Fethu'l Bari, c. 11/428, Mut'a bölümü.

165 a) Müslim, Nikâh, bab 3/1407.

b) İbni Hacer Askalani, Fethu'l Bari, Nikâh, bab 31, c. 11/421.

c) Kurtubi, el-Camiu li Ahkâmü'l Kur'an, Nisa 24, c. 5/131.

d) Ebu Hayyan Endülüsi, Tefsirü'l Bahri'l Muhit, Nisa 24, c. 3/226. Zerkani, Muvatta şerhi, Nikâh kısmında, c. 3/23.

Mekke'nin fethinden hemen sonra Ocak ayının sonlarına doğru, Evtas (Huneyn baskınından kaçanların gittiği yerdir) aynı aylarda olmuştur. Müslümanlar Huneyn'den sonra Şubat ayında oraya yöneliyorlar ve onları esir alıyorlar. Bunlar adeta birbirlerinin devamı ve Ocak'ta başlayıp Şubat'ta biten baskınlar. Tebük seferi miladi 630 Ekim ayında, Veda haccı ise Mart 632'de gerçekleşiyor. Görüldüğü gibi Hayber fethi ile Veda haccı arasında yaklaşık dört yıllık bir zaman dilimi söz konusudur. Bu kısa süre zarfında Hz. Muhammed, helaldir-haramdır derken, mut'a nikâhı hakkında yedi sefer değişiklik yapmıştır.[166]

Hz. Ali kısmında ona atfedilen "mut'a nikâhı **Hayber**'de yasaklandı" sözü, her ne kadar İslam âlimlerince doğru kabul edilmemişse de, kabul edelim ki doğrudur. Bu durumda demek ki Hayber'e kadar bu ücretli-geçici ilişki varmış; ondan sonra yasaklanmış demektir (Mayıs, 628). Peki, az önce sunulan tarihlerde meydana gelen o mut'a olaylarına ne deriz? Onların hepsine yalan mı diyelim? Diyemeyiz! Çünkü her tarafta, özellikle güvenilir kaynaklarda bunlar anlatılır. Hesabıma gelmiyor, bunları kabul etmiyorum demekle olmaz.[167]

Kısaca özetlemek gerekirse; Hz. Muhammed ve beraberindeki Müslümanlar **Umretü-l Kaza** için Mekke'ye giderken orada kadınların güzel giyindiklerini görünce dayanamıyorlar. Onlarla olmak için Hz. Muhammed'den izin istiyorlar. Kendisi, ücret karşılığı bu kadınlarla olabilirsiniz diyor. Bu daha önce de anlatıldı. Burada tekrar değinmemin nedeni, bu yerleri sıralamak ve tarihlerini yazmak! Anılan Umre, Hudeybiye antlaşmasından bir yıl sonra 629'da gerçekleşir.[168]

Sebüre, "Mekke fethinde Hz. Muhammed bize geçici cinsel ilişki için izin verdi, biz kadınlarla yaşadık; ancak tekrardan ya-

---

166 İbni Kesir, el-Bidaye ve'l Nihaye, c. 6/181, 249, 393, 508 ve 7/5, 144, 404.

167 a) Buhari, Megazi, bab 38/4216, Nikâh, bab 31/5115, Zebaih-Sayd, bab 28/5523 ve Hiyel, bab 5/6961. b) Müslim, Nikâh, no: 1407.

168 Er-Razi, Mefatihu'l Gayb, Nisa suresi, 24, c. 10/50; A. Razzak, Musannaf, Mut'a başlığı altında, c. 7/504, no: 14040; İbni Hacer Askalani, Telhisü'l Habir, c. 3/321, no: 1603.

sakladı!" diyor (Ocak 630).[169] Farklı bir rivayet'te; "Mekke fethinde arkadaşlar Hz. Muhammed'e, kadınsızlığa dayanamıyoruz ne yapalım, diye sordular. O da, kadınlarla mut'a yoluyla sevişebilirsiniz, dedi. Ben de kendime bir kadın ayarladım ve onunla üç gün kaldım; daha sonra Hz. Muhammed yasakladı, diyor. **Müslim**'de bununla ilgili birçok rivayet geçiyor. Yukarıda sunuldu; ancak yinelemekte fayda var. Sebüre; "**Veda haccında** biz Asfan (Mekke'de bir yer) bölgesine gelmiş, ihramdan çıkmıştık. Hz. Muhammed bize, artık kadınlarla olabilirsiniz dedi. Biz kadınlara (oradaki yabancı kadınlara) teklifimizi sunduk; onlar, ücretli ve süreli olsun dediler. Biz durumu Hz. Muhammed'e aktarınca o, 'Olsun, onlarla ücretli yapın!' dedi. Ben de kendime birini ayarladım; ancak yalnız bir gece birlikte olduk. Ertesi günü Hz. Muhammed bir daha yasakladı..." diyor.[170] Aynı **Sebüre** bu kez, "Hz. Muhammed **Huneyn** vak'asında yasakladı" diyor. Huneyn, Mekke fethi ile Evtas arasında kalan ayrı bir bölge ve ayrı bir zamanda meydana gelen bir baskın.[171]

Seleme, "Hz. Muhammed **Evtas** harbinde bize mut'a için üç gün izin verdi, sonra yapmayın dedi" diyor. Evtas, Mekke'nin fethi ile Huneyn arasında meydana gelen ayrı bir baskın (Şubat, 630).[172] Yukarıda Ebu Hüreyre'den aktarılan **Tebük** rivayeti vardı. Ebu Hüreyre, Müslüman erkeklerin kadınlarla cinsel ilişkide bulunmaları sonucu kadınların ağladıklarını ve bu yüzden Hz. Muhammed'in yasak koyduğunu söylüyordu. **Tebük** seferi, miladi 630 Ekim ayında gerçekleşmiştir.

---

169 Müslim, bab 3/1406.

170 a) Nesai, Nikâh, Mut'a başlığı altında bab 71/3367'nin devamında.
b) İbni Hacer Askalani, Telhisü'l Habir, c. 3/321, no: 1603.
c) Zerkani, Muvata Şerhi, Nikâh bölümü, c. 3/23.
d) Beyhaki, Süneni Kübra, c. 7/331, no: 14155.

171 a) Ebu Davud, Nikâh, bab 13/2072.
b) Askalani, Telhisü'l Habir, c. 3/322, no: 1603 şerhinde ve Fethu'l Bari, c. 11/420, hadis no: 5115-19.
c) İbni Mace, Nikâh no: 1962.
d) Cessas, Ahkâmü'l Kuran, Nisa suresi, ayet 24, c. 3/100.

172 Müslim, Nikâh, bab 3/1405, Darekutni, c. 3/188, no: 3586. Sahih'i İbni Hibban, c. 9/455, no: 4151.

Tüm bu farklı rivayetleri **İbni Hacer Askalani** Buhari şerhinde güzel bir şekilde izah ediyor. Çoğu Kur'an yorumcusu da mu'ta'nın dönem dönem yasaklandığını, sonra da tekrar buna izin verildiğini **Nisa** suresi 24. ayetin açıklamasında belirtmişlerdir. Bir İslam âlimi önyargılardan uzak, tarafsız bir şekilde bu ayetin uzun tefsirlerinden **Suyuti**'nin *'Dürrü'l Mensur'*, **Kurtubi**'nin *'el-Camiu li Ahkâmü'l Kur'an'* ve **İbni Kesir**'in *'Tefsirü'l Kur'an'il Azim'* adlı eserlerine baksa, Kur'an ve İslam'ın mut'a nikâhına onay verdiğini rahatlıkla anlayacaktır.[173] İşte bu yüzden **İbni'l Arabi**: Hz. Muhammed ilk başta mut'a nikâhına izin veriyor. Daha sonra Hayber'de buna yasak getiriyor. Sonra Evtas baskınında bir daha izin veriyor ve kaç gün sonra tekrar yasaklıyor. **"Doğrusu benzer bir garipliği İslam'da görmedim"** diyor.[174]

İmam Şafii, "İslam'da bir örnek yoktur ki bir şey ilkin helal kılınsın, sonra haram, bir daha helaldir denilsin ve sonra yine haram kılınsın; ancak mut'a örneği vardır!" diyor.[175]

Bazıları tek bir kişinin aktardığı hadisi alıp tüm bu anlatılanları hiçe sayarak sanki başka hiçbir bilgi yokmuş gibi insanların gözlerine baka baka yalan konuşuyorlar, Hz. Muhammed mut'ayı ilelebet haram kılmıştır, diyorlar. O rivayetin özünü **Sebüre** anlatıyor: "Mekke fethinde Hz. Muhammed, ücretli cinsel ilişki için bize izin verdi; ben kendime bir kadın ayarladım, onunla üç gün kaldıktan sonra Hz. Muhammed yasakladı ve kıyamete kadar haramdır, dedi."

Konu açıldığında, bakıyoruz kamuoyuna hep bu **haram** cümlesi cımbızla seçilip anlatılıyor. Bu hadis üzerinde biraz duraca-

---

[173] a) Askalani, Fethu'l Bari, c. 11/420, Nikâh bölümü, bab 31, hadis no: 5115-19.
b) Kurtubi, el-Camiu li Ahkâmü'l Kur'an, Nisa 24, c. 5/130.
c) İbni Kesir, Tefsirü'l Kur'an'il Azim, Nisa 24, c. 2/259.
d) Suyuti, Dürrü'l Mensur, Nisa suresi 24, c. 4/327.

[174] a) İbni'l Arabi, Ahkâmü'l Kur'an, c. 1/ 499, Nisa 24.
b) Kurtubi, Camiu Ahkâmü'l Kur'an, Nisa 24, c. 5/131.

[175] a) İbni Hacer Askalani, Telhisü'l Habir, c. 3/320, no: 1603.
b) İbni Kayyim el-Cevzi, Zadü-l Mead, c. 3/304, Hayber Fethi kısmında.
c) İbni Kudame, Muğni, Nikâh c.10/47.

ğım. Bir kere bunun propagandasını yapanlar şu gerçeği gizliyorlar: Hadisi aktaran kişi, "Mekke fethinde Hz. Muhammed'e müracaat edenler, kadınsızlık bize baskın geliyor ne yapalım, diye sordular, o da ücretle yapın, dedi!" şeklinde net olarak belirtiyor. Veda haccında, Hz. Muhammed'in vefat ettiği yılda yine Mekke'de bize izin verdi ve ben bir kadınla anlaştım; ancak bir gece birlikte olduk, ertesi günü tekrar yasakladı, diyor. **Sebüre** işin içine Hüneyn savaşını da katıyor. Yani tek bir kişi, nerdeyse katıldığı tüm baskınlarda Hz. Muhammed'in izniyle cinsel ilişkide bulunduğunu defalarca anlatıyor. Peki, onun Mekke'de ve üstelik kim oldukları (evli mi, bakire mi) bilinmeyen o kadınlara karşı erkeklere izin vermesi normal bir şey mi? İster sonra bir daha yasaklasın ister yasaklamasın, bu izin olayı (hele Hac esnasında ve Mekke'de) tüm savunma yollarını kapatır.

Bu hadisi aktaran **Sebüre**'nin kullandığı ifadeler aynı değil. Bazı rivayetlerde Mekke fethinde Hz. Muhammed izin verdi ve yine yasakladı diyor (haramdan söz etmiyor). Kimi rivayetleri, Veda haccında izin verdi ve yasakladı şeklindedir. Bazılarında Veda haccında izin verdikten kısa bir süre sonra, kıyamete kadar haramdır dedi diyor. Hadisin kimi versiyonlarında Hz. Muhammed Veda haccında, şayet bir kadınla böyle bir pazarlık yapmışsanız artık ondan ayrılın; yalnız kim onların ücretlerini vermemişse ödesin dedi diyor. Dikkat edilirse tek bir kişiye mal edilen rivayette hem yasakladı, artık onları serbest bırakın, yapmayın gibi terimler var, hem de bir yerde kıyamete kadar haramdır ifadesi geçiyor. Kısacası, bu **kıyamete kadar haramdır** sözü yalnız bir kişiye ait ve o da görüldüğü gibi kesin değil: Kullanılan birçok terimden biridir. Ama İslami kesim hep bunu öne çıkarıyor. Veda haccına kadar görülen lüzum üzerine izin veren Hz. Muhammed, şayet yaşayıp yeni baskınlara gitseydi ashabına yine izin verebilirdi! Bu gelgitlerden durum net olarak belli oluyor.[176]

Sebüre adındaki bu kişiye dayanan **haram** ifadesiyle ilgili, ibret olsun diye dört hak mezhepten biri olan **Ahmet b. Han-**

---

176 Müslim, Nikâh, no: 1406; İbni Hacer, İsabe, Sebüre maddesi, c. 4/221, no: 3100.

bel'den çarpıcı bir örnek vermek isterim. Hanbel bu rivayeti kendi müsnedinde üst üste on farklı anlatımla sunmuştur. İlk rivayette, Hz. Muhammed mut'a nikâhını **Mekke fethinde yasakladı** diyor (haram ifadesi geçmiyor). Hemen ikinci rivayette, Hz. Muhammed **Veda haccında yasakladı** şeklinde kısa ve net bir ifade kullanılıyor (burada da haram terimi yok). Kimi yerlerde **mut'a nikâhını menetti/yasakladı**, kimi yerlerde **onlardan ayrılın dedi**, kimi aktarımlarda **haram kıldı** (kıyamete kadar yok), bazı versiyonlarda ise **kıyamete kadar haram kıldı** şeklinde karmaşık bir liste sunuyor. Diğer bir rivayette olay yeri Veda haccı olarak gösteriliyor ve detaylıca anlatılıyor: "Hz. Muhammed bize izin verince ben on günlüğüne bir kadınla anlaştım; ancak tek gece birlikte kaldık. Ertesi günü Hz. Muhammed, bu formül kıyamete kadar haram kılınmıştır, dedi." Bir diğer aktarımda, "Biz Mekke fethine gitmiştik ve orada on beş gün kaldık. Hz. Muhammed mut'aya izin verdi. Ben bir kadınla anlaştım. Ancak biz daha Mekke'den çıkmadan Hz. Muhammed tekrardan haram kıldı!" diyor. Başka bir ifadede olay yerini belirtmeden, "Hz. Muhammed bize izin verince ben bir kadınla anlaştım; ancak üç gün sonra haram kıldı!" diyor. Diğer bir sözünde yine hangi baskın olduğunu belirtmeden sadece Hz. Muhammed'in izin verdiğini, kendisinin bir kadınla anlaştığını, bu birlikteliğin üç gün sürdüğünü; ancak ondan sonra Hz. Muhammed'in, **"Kim böyle bir sözleşme yapmışsa, o kadınlardan ayrılsın!"** dediğini aktarıyor.

Mezhep lideri **Ahmet b. Hanbel** bu tek kişiye dayanan açıklamayı bu kadar farklı anlatımlarla aktarıyorsa, o zaman hadisin ne kadar sağlıksız olduğu da kolayca anlaşılır. Ahmet b. Hanbel bu adamdan toplam 15 hadis aktarmış. Görüldüğü gibi ondan aldığı bu hadislerin de on tanesi aynı konu/ücretli cinsel ilişkiyle ilgili. Ortalıkta bulunan böylesine karışık bir hadisi getirip, Hz. Muhammed'in sonsuza kadar mut'a formülünü yasakladığı noktasında kanıt olarak kullanmak doğru değil. Bu durumda baştan beri anlatılan sağlam hadis ve bilgileri ne yapacağız peki?[177]

---

[177] Ahmet b. Hanbel, Müsned, Sebre b. Ma'bed hadisleri kısmında, no: 14512-14513-14518-14519-14520-14521-14522-14523-14524 ve 14525.

e) Halife Ömer'in Mut'a Nikâhına Bakışı

Diğer sahabilerden örnekler sunarken kısmen halife Ömer'in de konuya bakışına değinildi; ancak onunla ilgili birbirinden -görünürde- farklı açıklamalar ve örnekler var. İlkin bunları değişik kategorilerde sunalım; daha sonra da bu farklılıkların nedenlerine değinelim.

Halife Ömer mut'a nikâhına göz yumuyordu: Bu konuda halife Ömer'den hem içerikleri farklı, hem de ravileri farklı olan üç olay anlatacağım. Bunlar değişik kaynaklarda geçiyor; ancak İbni Hemmam (h.211.ö) bunları üst üste anlatıyor.

Ebu Seleme aktarıyor: "Bir kadın halife Ömer'e gelip başından geçen şu olayı anlattı. Ben hayvanlarımı sürerken/otlatırken bir erkek yanıma geldi, bana bir miktar hurma verdi ve benimle cinsel ilişkide bulundu, dedi. Ömer kendisine, dediklerini bir daha tekrarlar mısın dedi. Kadın aynı şeyleri söyledi. O sırada halife Ömer eliyle işaret ederek (adamın avuçla verdiği hurmaları kastederek) sana verilen o üç avuç hurma mehrindir/ücretindir dedi ve bunu üç sefer tekrarladı, kimseye de herhangi bir ceza vermedi."

Ebu Tufeyl anlatıyor: "Aç bir kadın bir erkek çobanın yanına varıp acıktığını söylüyor, kendisine bir şeyler verilmesini talep ediyor. Erkek ona, benimle olursan karnını doyururum diyor. Kadın aç olduğu için teklifini kabul ediyor. Adam ona bir miktar hurma verip kendisiyle zina yapıyor. O kadın daha sonra durumu halife Ömer'e anlatınca, kendisi bu kadına da, senin aldığın o hurmalar mehrin/ücretin sayılır diyor ve ceza vermeden bu şekilde konuyu kapatıyor."

İbni'l Müseyyeb aktarıyor: "Bir kadın halife Ömer'e geliyor. Ovada, kırda susamıştım. Bir çobandan su istedim. Kendisi bana, vereceğim; ancak benimle olman şartıyla dedi, ben de kabul ettim" şeklinde başından geçeni anlatıyor. Ömer bu olayda da kimseye ceza vermiyor, bunu ücretli cinsel ilişki olarak değerlendiriyor.

İşte bu tür örnekler mevcut olduğundan, **İmam-ı A'zam** ücretli cinsel ilişkide bir beis görmemiştir. Onun en güçlü kanıtları ha-

life Ömer'in bu uygulamasıdır. İslami kaynaklarda bu kadar örnek halife Ömer'den aktarılıyorsa ve Ebu Hanife de bu dine inanıyorsa, elbette ki paralı cinsel ilişki ceza gerektirmez demelidir. İmam-ı A'zam'ın bu fetvalarını/görüşünü mezhep liderleri, birçok İslam düşünürü işlemişlerdir. Hanefi fıkıh kitapları bununla doludur. Ebu Hanife'nin görüşleriyle ilgili geniş bilgi ve kaynakları hem bu bölümün sonlarına doğru, hem de sonraki bölümde sunacağım; burada kısa bir hatırlatma şeklinde değindim.[178]

Halife Ömer, **"Muhammed zamanında mut'a nikâhı vardı; ben kaldırıyorum!"** diyordu. Kendisi, "Hz. Muhammed zamanında iki mut'a vardı. Ben her ikisine de yasak getirdim, kim işlese ceza veririm!" diyor. Bunlardan biri hacda yapılan mut'adır (temettu haccı), diğeri de konumuz olan mut'a nikâhıdır. Hacdaki mut'aya yukarıda kısa bir açıklık getirdim. Konumuz olmadığı için onun üzerinde durmuyorum. Ömer'in bu açıklaması öyle kitapların dipnotlarında falan geçmiyor; bu, tefsirlerde, hadislerde, tarihi kaynaklarda, müsnedlerde anlatılıyor. Halife Ömer'in oğlu Abdullah babasından şu farklı rivayeti aktarıyor: "Ömer halife olunca halka hitaben şunu söyledi: Hz. Muhammed mut'a hakkında bize üç sefer/üç gün izin verdi; ancak daha sonra haram kıldı. Allah'a yemin ederim ki evli biri bunu yapsa ben onu taşlarım; ancak bana dört şahit getirse ki Hz. Muhammed bir daha helal kılmıştır o zaman sesimi çıkarmayacağım, dedi!" diye aktarıyor. Bu hadis hem diğer hadis külliyatında geçmiyor, hem de aktaranlar arasında Ebubekir b. Hafs ismi var ki güvenirliliği tartışmalı biri. Dolayısıyla sağlam kaynaklarda tartışmasız olarak geçen halife Ömer'in, **daha önce mut'a helaldi; ancak ben kaldı-**

---

178 a) İbni Hazın, Muhalla, Hudud bölümü, Mesele 2213, c. 11/250.
b) Serahsi, el-Mebsut, Hudud bölümü, c. 9/58-59.
c) Maverdi, el-Havi'l Kebir, Hudud bölümü, c.13/218.
d) Mahmud el Musılı Hanefi, el-İhtiyar, Hudud bölümü, c. 4/89.
e) A. Razzak, Musannaf, Talak, c.7/406, no: 13652-54.
f) İbni Kudame, el-Muğni, Hudud bölümü, c. 12/378.
g) İmam Nevevi, el-Mecmu, Hudud başlığı altında, c. 22/56.
h) Hindi, Kenz, Hudud bölümü, no: 13479.
ı) İbni Mace, Nikâh, no: 1963.

rıyorum sözü yanında, az önceki tek kişiye dayalı (Ömer'in oğluna ait) rivayet ancak bir hiç değerindedir.[179]

İmran b. Huseyn[180] (h.52.ö): Çoğu kaynaklarda mut'a nikâhı konusunda bundan hadis aktarılmış ve Hz. Muhammed'in bu formüle izin verdiğine dair açıklamaları kanıt olarak gösterilmiştir. Ancak onun rivayetinde ücretli cinsel ilişki anlamına gelen mut'ayı ben şahsen görmedim. Sadece Hz. Muhammed zamanında biz mut'a yapardık; biri kalkıp (halife Ömer'i kastediyor) bunu yasakladı, diyor. Bu açıklama Buhari'de bir-iki yerde geçiyor. Biz onun bu rivayetinden mut'a nikâhını alamayız. Çünkü mut'a kelimesi yalnız kullanıldığında, eğer o cümlede başka belirleyici bir işaret yoksa bundan temettu haccı da (ilkin ihrama girilir umre yapılır, sonra ihramdan çıkılır ve zamanı gelince hac için bir daha ihrama girilir), mut'a nikâhı da kastedilmiş olabilir. Çünkü Ömer hem mut'a nikâhına, hem de hac sırasında yapılan temettü uygulamasına karşıydı. Bu az önce belirtildi. Ben, eğer hadiste mut'a nikâhı geçmiyorsa, onu geçici ilişki noktasında kanıt olarak gösteremem. İslam âlimleri bu adamın aktardığı rivayetten mut'a nikâhını almışlar; ancak; bunun doğru olduğundan emin olmadığım için rivayetini bu bağlamda kanıt olarak değerlendirmiyorum. Ancak **İmran** bu açıklamasında halife Ömer'in Hz. Muhammed'e muhalefet ettiğini, bir konuda (ister hac, ister mut'a nikâhı olsun) onu dinlemediğini belirtiyor ve bu değişiklikten dolayı da rahatsızlığını dile getiriyor. Ömer'in adını telaffuz etmeyip **"Adamın biri geldi, yasakladı!"** demesi, onun rahatsızlığının kanıtıdır. Kaldı ki bu hadisin farklı rivayetlerinde İmran, Mutarrıf adındaki kişiye şunu söylüyor: Gel sana bir şey anlatacağım. Halife Ömer, Hz. Muhammed zamanında olmayan yeni bir uygulamaya karar veriyor, mut'ayı kaldırıyor. "Benim

---

179 a) İbni Abdilberr, Temhid, c. 10/113, Mut'a nikâhı başlığı altında, ayrıca c. 23/365'te de geçiyor.

b) Zehebi, Tezkiretü'l Huffaz, c. 1/366, Mekki b. İbrahim maddesi, no: 359.

c) Darekutni, el-İlel, c. 2/156, no: 182, hadisin detayında.

d) Er-Razi, Tefsiri Kebir, Nisa 24. ayet.

e) Serahsi, Mebsut, c. 4/27, Hac kısmı, Kıran Haccı bölümünde.

f) Beyhaki, Sünen'i Kübra, c. 7/335, no: 14170.

bu açıklamam sende bir sır olarak kalsın, ama şimdi kimseye söyleme; ancak ben öldükten sonra açıkla!" diyor. Bu söz aynı zamanda ne kadar baskı olduğunu da gösteriyor. İmran bu açıklamasıyla Ömer'in bir değişiklik yaptığını ilan ediyor ve onun bu açıklaması en başta **Buhari** ve **Müslim**'de geçiyor. Bir de Cabir b. Abdullah'ın anlattıkları var, daha önce geçti. Biz Hz. Muhammed zamanında mut'a yapardık. Ömer geldi, 'Mut'a nikâhına son verin; aksi takdirde kim yaparsa ben onu taşlarım' dedi. Cabir'in bu açıklaması **Müslim**'de geçiyor. Burada Ömer, Muhammed kaldırdı ben de uygulayıcısı olurum, demiyor. Mut'a vardı ben yasaklıyorum, diyor.[181]

Halife Ömer'in değişiklik yaptığına ilişkin farklı bir kişiden bir bilgi daha eklemek isterim. Ebu Nadre Cabir'e anlatıyor: İbni Zübeyr mut'a yasaktır; ancak İbni Abbas helaldir diyor; hangisi doğru? Cabir, 'Biz Hz. Muhammed zamanında bunu yaptık; ancak Ömer yasakladı' diyor. Ahmet b. Hanbel Cabir'in bu rivayetini farklı bir versiyonla da aktarıyor: "Biz Hz. Muhammed zamanında mut'a nikâhıyla kadınlarla olduk. Ebubekir zamanında da devam ettik. Ömer halife olunca yine sürdürdük; ancak Ömer halifeliğinin sonlarına doğru buna yasak getirdi!" diyor.[182] **Ebu Nadre** aynı soruyu bir ara Ebu Said'el Hudri'ye yöneltiyor. Ebu Said tıpkı Cabir gibi Hz. Muhammed zamanında var olduğunu; ancak Ömer halife olunca yasakladığını söylüyor.[183]

Burada farklı bir şey daha ortaya çıkıyor. Bugün Müslümanlar Ömer'in karşı olduğu mut'a haccını yapabiliyor/isteyen zaten

---

[180] Bu adam, babası ve Ebu Hüreyre ile birlikte Hayber fethinde Müslüman olur. Daha sonra Hz. Muhammed'le beraber birçok savaşa katılır. Ömer halife olunca onu irşad ekibiyle Basra'ya gönderir. Zaman içinde Basra'da kadılık yapar. Hz. Muhammed'den 180 hadis rivayet eden bir sahabidir. Hicri 52'de Basra'da vefat eder.

[181] Kurtubi, Camiu Ahkâmü'l Kur'an, Nisa 24, c. 5/133; İbni Habib, Muhabber, s. 289; Buhari, Hac, bab 36/1571 ve Tefsir, Bakara suresi bab 33/4518; İbni Esir, Üsdü'l Gabe, c. 4/270, no: 4048; Zehebi, Siyeri A'lam, c.2, 508-511, no: 105; Müslim, Hac bölümü, no: 1217 ve 1226.

[182] Ahmet b. Hanbel, Müsned, Cabir hadisleri kısmında, no: 14231, 14319, 14532, 14895, 14978, 15139.

[183] Ahmet b. Hanbel, Müsned, halife Ömer hadisleri bölümünde, no: 104.

yapıyor. Ama mut'a nikâhı konusunda itiraz ediyorlar, Ömer'in mut'aya karşı çıkışını kanıt olarak gösteriyorlar. Kaldı ki Ömer'in bu iki mut'aya karşı olması aynı cümle içinde ve aynı konuşmada geçiyor; bunları ayrı ayrı söylemiyor. Bu da önemli bir not aslında: Ya onun sözünü tam tutun ya da cümlesini bölmeyin. Ömer'in mut'a haccına karşı çıkışını en başta oğlu Abdullah kabul etmiyor. Adamın biri İbni Ömer'den soruyor, hac mevsiminde insan önce Umre, daha sonra hac yaparsa ne dersin? O, olur diyor. Peki, senin baban Ömer buna karşıdır ne dersin? İbni Ömer, babamın emri mi geçerli, yoksa Hz. Muhammed'in emri mi? Hz. Muhammed bunu yapıyordu, diyor.[184]

Halife Ömer'in çelişkili açıklamalarının asıl nedeni neydi? Halife Ömer'in pratiğinde mut'a konusunda çelişkili bir durum söz konusu! Kimi erkekler bir avuç hurma vererek kadınlarla olmuş ve Ömer bunu ücret olarak değerlendirip onlara bir ceza vermemiştir. Kimi yerlerde kızmış, kim yaparsa ceza veririm demiştir. Bakalım bunun önemli bir nedeni var mı? Bunun yanıtı, Ömer'in açıklamalarında vardır. İbni Hazm, Şevkani gibi bazı İslam düşünürleri, aslında **"Ömer mut'a nikâhına karşı değildi; tasvip etmediği nokta bu anlaşmalarda iki adil şahidin gösterilmemiş olmasıydı"** diyorlar.[185]

Ashabdan **Amr b. Havşeb**, Beni Amir kabilesinden biriyle mut'a nikâhıyla cinsel ilişki yaşıyor ve kadın hamile kalıyor. O sırada artık Ömer halifedir. Adamı çağırıyor, "Nedir olay anlat, şahidin var mı ki sen mut'a nikâhıyla kadınla oldun, yoksa zina sayılır!" şeklinde onu sorguluyor. Amr, 'annesi, kız kardeşi bilir' diyor. Ömer minbere çıkıp şu açıklamayı yapıyor: Kimileri biz kadınlarla mut'a nikâhıyla yaşıyoruz diyorlar; ancak adil şahitler göstermiyorlar. Dolayısıyla, **birinin böyle yaptığını görürsem ona had cezası uygularım,** diyor. Şu da var ki, bu konuda Ömer'in o kadar tehditlerine rağmen, kendisinin mut'adan dolayı zina cezası uyguladığına dair hiçbir örnek yok. Ortada sadece

---

184 Tirmizi, Hac bab 12, no: 824.

185 Şevkani, Neylü'l Evtar, Nikâh, c. 7/597; İbni Hazm, Muhalla, Nikâh, c. 9/520, no: 1854.

tehditleri var. Bu da gösteriyor ki, Ömer'in elinde sağlam bir kanıt olsaydı cezasız bırakmazdı.[186]

Daha açık bir örnek verelim. Tarihçi ve müfessir **Taberi**, İmran b. Sevade'den şunu aktarıyor: "İmran, ben bir gün halife Ömer'in arkasında sabah namazını kıldım. Birinci rekâtta İsra suresinden okudu, diğerinde başka bir sure okudu. Namaz bitince kalkıp gitti. Ben de arkasına düştüm. Kendisi beni görünce, bir ihtiyacın mı var diye sordu. Ben de evet dedim. O arada biz konuştuk, bazı şeyler sordum, o da yanıtladı. Sorularımdan biri de şuydu: İnsanlar seni mut'a nikâhı konusunda eleştiriyorlar, Hz. Muhammed zamanında bize izin verilmişti, biz kadınlara bir avuç yiyecek verir cinsel ihtiyacımızı karşılardık; ama Ömer işbaşı yapınca yasakladı, diyorlar. Ömer, "Doğrudur; ancak o zaman durum farklıydı, mazeretler vardı; şimdi ise her tarafta bolluk var. Kimse zaten buna ihtiyaç duymuyor, gerek de yok. Canı isteyen, kadını normal nikâhla alır, beğenmedi mi üç talakla onu bırakır. O yüzden kaldırdım!" diyor."[187]

Eski İslam tarihçilerinden **İbni Şebbe**'nin (h.173-262) konuya ilişkin yazdıklarını özetle sunmak isterim. Kendisi, *"Halife Ömer mut'a nikâhını yasaklamadan önce bu işi yapan sahabeler"* diye bir başlık açmış. Burada, Amr b. Hureys ve Seleme b. Ümeyye adlarındaki kişiler mut'a nikâhıyla kadınlarla yaşıyorlar ve o kadınlar çocuk doğuruyorlar, diyor. Ancak her ikisi de çocuğa sahip çıkmıyorlar. Elbette ki çıkmayınca çocuk ortalıkta kalıyor ve toplumda sorun oluyor. Çünkü böyle bir birliktelikte amaç sadece cinsel ilişkidir. Yine Sad b. Ebi Sad adında bir erkek, Kinde kabilesinden Umeyre adında bir kadınla mut'a nikâhıyla yaşıyor. Bu çiftten Abdullah adında bir çocuk dünyaya geliyor. Fedale b. Cafer, bu formülle bir kadınla ilişkiye giriyor ve bunlardan da Behale adında bir erkek çocuk oluyor. Abdullah b. Ebi Avf mut'a nikâhıyla biriyle yaşıyor. Bunun da ilişkide bulunduğu kadından Yusuf adında bir çocuğu oluyor.

---

186 A. Razzak, Musannaf, c.7/500, no: 14031.

187 Taberi, Tarih'ül Rüsül ve'l Müluk, c. 4/225, h. 23. yılı olayları Ömer'in bazı hutbeleri başlığı altında.

İbni Şebbe özellikle Seleme ve Rabia b. Halef hakkındaki örnekleri detaylı veriyor. Onun verdiği bilgilerde farklı kişilerden de örnekler var/zengin bir liste sunuyor. İnsan bu manzaraya bakınca aslında Ömer'in iki nedenden dolayı mut'a nikâhını yasakladığını rahatlıkla görebiliyor. Biri, bu ilişkiden doğan çocukların ortalıkta sahipsiz kalması, problem teşkil etmesi! Bir diğeri, genelde bu örneklerde şahitlerin kadınlar olması veya hiç şahit bulunmaması. Çünkü kendisi, **şahitler kimlerdir diye sorduğunda, şu şu kadınlardır yanıtını alınca kızıyor ve iki adil şahit gösterin** diyordu. Belli ki reaksiyonun bir nedeni de şahitlik konusudur. İşte bunları anlamadan, efendim Ömer yasaklamıştır demek yanlış olur. Sonuçtan ziyade neden çok önemli! Ömer bu olumsuzlukları görünce hep disiplin kurmak istemiş, bunu yapmayın demiştir. Hâlbuki Hz. Muhammed ashabına izin verdiği zaman onlar da bu işi şahitsiz yapıyorlardı. Bunun herhangi bir formülü yoktu. Ancak Ömer zamanında durum değişiyor: Böyle bir ilişkiden çocuklar oluyor ve ortalıkta kalıyorlar. Bu önemli bir sorun. Hz. Muhammed zamanında adamlar cinsel ilişki anında menilerini dışarı akıtırlardı. O yüzden kadınlar hamile kalmıyorlardı. Bununla ilgili yukarıda malumat sunuldu.[188]

Buraya kadar verilen bilgiler Hz. Muhammed ve sahabilerdendi. Bakalım onların döneminden sonra gelen İslam âlimleri konu hakkında ne demişler, neler yapmışlar?

f) Asr-ı Saadetten Sonraki Dönemlerde Mut'a Nikâhı

Elbette mut'a konusunda belirleyici olan, ayetler ve Hz. Muhammed'in söz ve pratiğidir; mezhep liderlerinin beyanatları birer yorumdur. Ama yine de İslam önderleri bu konuda ne demişler diye insan merak eder. O yüzden onlardan da çarpıcı bazı bilgiler vermek isterim.

*** Sait b. Cübeyr** (h.95.ö): Bu adam sahabi değil; ancak birçok sahabeyi gören, onlardan hadis alan, özellikle İbni Abbas'tan ya-

188 İbni Şebbe, Tarih'ül Medine, c. 2/716-720.

rarlanan ve mut'a ayetini İbni Abbas gibi (belli bir süreliğine ifadesini ekleyerek) okuyan biri. Başka birçok sahabeden de aktardıkları var. **Zehebi** onun hakkında bilgi verirken, "önder, hafız, okutan, müfessir..." diye başlıyor. **İbni Hazm**, Sahabilerden sonraki dönemde mut'a helaldir diyenlerin listesini sunarken, Sait b. Cübeyr de onlardan biridir diyor. Bu adam Mekke'de Irak asıllı bir kadının evine sıkça girip çıkınca insanlar ondan bunun nedenini soruyorlar. Kendisi, "Ben mut'a nikâhıyla o kadınla yaşıyorum ve bu uygulama su içmekten daha helaldir!" diyor.[189]

* **Mücahit b. Cebr** (h.100.ö): Zamanında Kur'an tefsiri konusunda önder, İbni Abbas'tan dersler alan, birçok ashabdan rivayetler aktaran, Kur'an'ı İbni Abbas yanında otuz defadan fazla okuyan, ayetlerin anlamını, sebep-sonuç ilişkilerini sorgulayan, irdeleyen biri. Süfyani Sevri, Kur'an'ı dört kişiden alın demiş ve onlardan birinin Sait b. Cübeyr, diğerinin de Mücahit olduğunu söylemiştir. Bu da **Nisa** suresindeki mut'a ayetini okurken, tıpkı İbni Abbas gibi, "Belli bir süreliğine bir kadınla anlaşırsanız, ücretlerini ödeyiniz!" şeklinde okumuştur ve ayet mut'a nikâhı hakkında inmiştir diyenlerdendir. Bu birçok tefsirde anlatılır.[190]

* **Tavus Yemani** (h.106.ö) ve **Amr b. Dinar** (h.126.ö): İbni Hazım, İbni Kudame gibi bazı İslam ünlüleri bu ikilinin de mut'a helaldir dediklerini yazmışlardır. Tavus elliden fazla sahabe ile görüşmüş, onlardan bilgi almıştır; ancak İbni Abbas'la daha fazla kalmıştır. Kendisi ayrıca Hz. Ayşe, Ebu Hüreyre, Zeyd b. Sabit gibi sahabilerden de hadisler almıştır. Amr b. Dinar, Muaviye zamanında doğmuştur. O da İbni Abbas, Cabir, İbni Ömer gibi meşhur sahabilerden hadisler aktarmıştır. Mekke'de otuz yıl dini konularda fetvalar veren biridir. Her ikisinin de hadis külliyatında rivayetleri vardır.[191]

---

189 a) A. Razzak, Musannaf, Mut'a, c. 7/496-99, no: 14020. b) Zehebi, Siyeri A'lam, c. 4/321.

190 Zehebi, Siyeri A'lam, c. 4/449, Taberi Tefsiri, Nisa 24, c. 6/586; Suyuti, Dürrü'l Mensur, Nisa 24, c. 4/328.

191 Ebu'l Fellah Dımaşki, Şezerat'ü Zeheb, c. 1/294 ve c. 1/294 ve c. 2/115; Zehebi, Siyeri A'lam, c. 5/38 ve 300.

* **Ata b. Ebi Rabah** (h.115.ö): Halife Osman zamanında Mekke'de dünyaya gelen, döneminde Şeyhülislam, Mekke müftülüğü gibi önemli görevlerde bulunan, İslami ilimlerde ilim küpü olarak tanımlanan biri.[192] Ebi Rabah'tan soruyorlar, mut'a helal mi diye. Kendisi, bunda dinen sakınca yoktur, diyor. Bu açıklaması bazılarına garip geliyor ve gidip soruyorlar. Ata söylediklerini inkâr ediyor, bunu demedim deyince, kendisinden duyan kişi de orda hazır, hayretler içinde kalıyor (Hem bana söyledi, hem de yanımda inkâr ediyor diye). Sonra millet dağılınca adam bunun sebebini soruyor: "Neden bana helal dedin, millet gelince inkâr ettin?" diyor. Ata, eğer ben böyle bir şey söylediğimi kabul etseydim millet beni lanetlerdi, diyor. Bu da bu konuda belki halife Ömer'le başlayan ve onların zamanına kadar süregelen kamuoyu baskısının ne denli etkili olduğunu gösteriyor.[193]

* **İbni Ebi Müleyke** (h.117.ö): Maverdi mut'a hakkında bilgi verirken, "İbni Ebi Müleyke de helaldir diyenlerdi" diyor. Asıl adı Abdullah b. Ubeydullah'tır. Hz. Ali'nin halifeliği döneminde, kimi rivayetlere göre daha önce dünyaya gelmiş, birçok sahabiyle görüşüp hadisler rivayet etmiştir. Hadis külliyatında rivayetleri vardır.[194]

* **Hakem b. Uteybe** (h.125.ö): Hakem'den mut'a ile ilgili Nisa suresinde geçen ayeti soruyorlar, bunun hükmü yürürlükten kaldırılmış mı (mensuh mu) diye? O, hayır kaldırılmamıştır. Çünkü Hz. Ali'nin, Ömer mut'a nikâhını kaldırmasaydı zinaya gerek kalmazdı diye sözü vardır, diyor. Kendisi Kûfe âlimlerindendir. Özgeçmişi hakkında tabakat kitaplarında bilgi verilirken saygın ve âlim biri olarak tanıtılmıştır.[195]

* **İmam Süddi** (h.127.ö): Bu hem müfessir (Kur'an yorumcusu), hem de aynı zamanda hadislerle ilgilenen bir âlim. Enes

---

192 Zehebi, Siyeri A'lam, c. 5/78, İbni Kudame, Muğni, c. 10/46; İbni Hazın, Muhalla, Nikâh c. 9/520.

193 Fakihi, Ahbar'ü Mekke, c. 3/14, no: 1718.

194 Maverdi, Havi'l Kebir, c. 9/328 ve Zehebi, Siyeri A'lam, c. 5/88-90.

195 Taberi Tefsiri, Nisa 24, c. 6/588, İbni'l Cevzi, Nevasihu'l Kur'an, s. 270. Zehebi, Siyeri A'lam, c. 5/208.

b. Malik ve İbni Abbas gibi meşhur sahabilerle buluşmuş. Ebu Hüreyre ve Hz. Ali'nin oğlu Hasan'la görüştüğü rivayetleri de var. Birçok tefsirde mut'anın helal olduğunu söylediği ve ilgili ayeti İbni Abbas ve Ubey b. Ka'b gibi okuduğu anlatılır, hem de bunun kendi tefsiri var; mut'a ayetini açıklarken, Sünni kesimin tefsirlerinde anlatılanlardan farklı bir şekilde anlam vermiş ve o da ayetin mut'a ile ilgili olduğunu belirtmiştir.[196]

* **İbni Cüreyc** (h.150.ö): Bununki sadece anlatmak kalmaz; aynı zamanda pratik olarak bu işi yapanların da şampiyonudur desek abartı olmaz. Ahmet b. Hanbel onun hakkında "ilim deryasıdır" demiş. Buhari onunla ilgili bilgi verirken nerdeyse göklere çıkarmıştır. Kendisi Mekke'de ilim yayan ilk Müslümandır. En başta Buhari, Müslim ve tüm hadis kaynaklarında kendisinden alıntı yapılan, rivayetler alınan biridir. Döneminde Mekke müftülüğü yapmış; kimilerine göre İmam Malik'ten daha faydalı olan biri olarak değerlendirilmiştir. İmam Ebu Hanife'nin muasırıdır, aynı yılda vefat etmişlerdir. İşte hakkında övgüyle söz edilen bu zat, bakalım konumuzla ilgili neler yapmış. **İmam Şafii**'nin aktardığına göre, bu adam mut'a nikâhıyla en az 90 kadınla olmuştur. Cinsel ilişkide güçlensin diye o günkü şartlarda cinsel gücü artırıcı yiyecekler kullanıyormuş. Çocuklarına altmış kadın hakkında vasiyet ediyor ki, ben bunlarla cinsel ilişkide bulundum; haberiniz olsun: Siz ne onlarla, ne de onların çocuklarıyla evlenmeyin, demiş. Onun hakkında bu açıklamayı aktaranlar arasında sadece İmam Şafii değil; birçok ünlü isim vardır. **Zehebi** gibi bir İslam âlimi - ki yüzlerce eser bırakmış- mut'ayla ilgili bu sayı örneğini en az dört önemli kitabında işlemiştir. Yahya b. Kattan, İbni Cüreyc altmış kadınla mut'a nikâhıyla yatmıştır şeklinde bilgi veriyor. İbni Hacer Askalani bu sayıyı yetmiş olarak aktarmıştır.

İbni Hemmam, İbni Cüreyc'in talebesidir. Kendisinden şöyle bir söz aktarıyor: Eskiden erkekler bir yolunu bulup (elle müdahale gibi) tatmin olurdu. Kadınlar da bazı yöntemlerle cinsel ihtiyaçlarını karşılardı... Evet; bu bilgiler birçok sahabiyle arkadaşlık eden, döneminde Mekke müftülüğü yapan ve İslam âlim-

---

196 Tefsir'ü Süddi'l Kebir, Nisa suresi ayet 24, s. 200.

lerince anlatıla anlatıla övgüleri bitmeyen **İbni Cüreyc**'den. Soy olarak da kendisi Rum asıllıdır.[197] Bunun tüm hadis kaynaklarında rivayetleri vardır. Biz, Buhari ve Müslim'de geçen ortak bir örnek verelim:

"Hz. Muhammed namazın zamanını halka nasıl duyuracağı konusunda toplantı yapıyor. Bu konuda değişik öneriler öne sürülüyor. Ömer, namaz vakti geldiğinde biri ezan okusun, diyor ve teklifi kabul ediliyor." Bunu İbni Cüreyc Nafi'den, o da halife Ömer'in oğlu Abdullah'tan aktarıyor. Bu, Buhari ile Müslim'in ortak olarak işledikleri hadislerden. İşin ilginç yanı, Buhari'de geçen, **"Şayet biri bir kızla evlendiğini iki kezzap şahit göstererek ispat ederse, onun o kızla yaptığı cinsel ilişkide bir sorun yoktur!"** hadisini aktaranlar arasında yine İbni Cüreyc vardır. Hani bir söz vardır: Kişinin fikri ne ise zikri de odur. Bu da ağırlıklı olarak cinsel ilişkiyle ilgili rivayetler aktarmıştır. Hz. Muhammed'in nasıl dua ettiği konusuyla ilgili Buhari'de geçen hadiste de İbni Cüreyc ismi var. Bunun, içinde bulunduğu hadislerden Buhari'de geçen birkaçının yerlerini ekliyorum.[198] İbni Cüreyc'in bu ahlakından dolayı, Cerir onun hakkında, **işte bu yüzden ben hiç İbni Cüreyc'den hadis almadım,** diyor. Gençliğinde elinden geleni yapmış, mut'a nikâhı caizdir diye bu konuda on sekiz rivayet aktarmış olan bu zat, günün birinde yaşlanıp randımandan düşünce -sözde bu kez- paralı ilişkinin haram olduğunu söylemiş (eğer bu pişmanlık ona atılan iftira değilse!).[199] Adamın biri, "Ben İbni Cüreyc'in yanındaydım, kendisi

---

197 a) 1) Zehebi, Siyeri A'lam, c. 6/329-334; 2) Tezkiretü'l Huffaz, c. 1/169, no: 164; 3) Mizanü'l İtidal, c.4/404, no: 5232; 4) Tarihü'l İslam, c. 9/211 hicri 150 yılı olayları bağlamında.

b) A. Razzak, Musannaf, c. 7/391, no: 13593.

c) Muhammed Davudi, Tabakat'i Müfessirin, c. 2/359, no: 306.

d) İbni Hacer Askalani, Tehzib'ü Tehzib, c.2/618.

e) Takiyyüddin el-Fasi, İkd'ü Semin, c. 5/509, no: 1880.

f) Buhari, Tarihi Kebir, Abdulmelik b. Abdulaziz maddesinde anlatıyor.

198 a) Buhari, Ezan, bab 1/604. Oruç, bab 63/1984. Megazi, bab 56/4324. Edep, bab 41/6040. Hiyel, bab 11/6971. Tevhid bab 8/7385.

b) Müslim: Ezan no: 377, Selam bölümü, bab 21/2198-2199.

199 İmam Müzi, Tehzib-i Kemal, no: 918, c. 4/544.

namaz kılıyordu. O sırada bir kadın oradan geçti. İbni Cüreyc bana, hele bir kalk ondan sor evli mi, diye sordu. Ben de gidip sordum. Kadın bana, şu fitne adam mı 'Hele bak, kadın boş mu diyerek' seni bana gönderdi, karşılığını verdi!" diyor.[200]

* **İmam Malik** (h.179.ö): Hanefi mezhebi âlimlerinden Serahsi, İmam Malik'in görüşüne göre böyle bir birliktelik caizdir diyor. İmam Malik'in kitabı üzerine şerh yazan Zerkani şöyle diyor: "Mut'a nikâhıyla ilgili Hz. Muhammed'in yapmayın dediği sözünden İmam Malik iki anlam çıkarmıştır. Bir görüşe göre bundan haram kastedilmiştir, diğer görüşe göre maksat kerahettir (yani yapmazsanız daha iyi olur) demiştir" diyor. Ancak Zerkani, İmam Malik mut'anın haram olduğu görüşünü öne çıkarmıştır diyor. Merğinani şu açıklamayı yapıyor: "İmam Malik'e göre mut'a nikâhı caizdir. Çünkü daha önce helaldi. Dolayısıyla bu hükmü ortadan kaldıran bir kanıt olmadığına göre devam etmesinde sakınca yoktur" diyor.[201]

Burada önemli bir sahabiden ilginç bir örnek vermek isterim. Adı Ammar b. Yaser (meşhur biri). Bir gün stres içinde, sanki bir suç işlemiş gibi alelacele evinden dışarı fırlıyor. Sebebini soranlara, içerde kızımla baş başa kaldım, belki şeytan ona bir şey yapmam konusunda beni yoldan çıkarır diye korktum. O yüzden hemen dışarı fırladım diyor. Bunu işleyen, Hanefi mezhebi ünlülerinden **Serahsi.**[202] Aynı fetvayı Suudi Arabistan'ın şu anki müftüsü Muhammed el-Arifi'den televizyonda dinledim. Baba da bir beşerdir, şaşabilir. O yüzden güzel bir kız güzel elbise giyinerek babasının yanında tek başına kalmasın (ne olur ne olmaz), diyordu. **İmam-ı A'zam**'ın ücretli cinsel ilişki konusunda görüşüne değinmedim. Onun bu konuda aşırı derecede farklı düşünceleri var; onlar hakkında özel başlıklar açıp detaylı bilgiler vereceğim.[203]

---

200 Fakihi, Ahbari Mekke, c. 3/14, no: 1717.

201 a) Serahsi, Mebsut, c. 5/152/ Mut'a nikâhı başlığı altında.

b) Zerkani, Muvatta şerhi, Nikâh bölümü, c. 3/23.

c) Merğinani, el-Hidaye, Şerhu Bidayeti'l Mübtedi, Nikâh, c. 3/28.

202 Serahsi, Mebsut, İstihsan bölümü, c. 10/150.

203 http://www.youtube.com/watch?v=HUdLtIJ4YnA

g) Sünni Âlimlerin Savunmalarından Örnekler

Bu başlık altında baştan beri sunulan çok sayıda sağlam hadislere karşı mut'a yoktur diyen İslami kesimin kanıtı ne, nasıl bir savunma yapmışlar; bir de buna bakalım. Mut'a ile ilgili ayet hakkında nasıl bir savunma yapılmış, buna daha sonra değineceğim. Mut'anın ortadan kaldırıldığına ilişkin en çok öne sürülen Hz. Ali'nin rivayetidir. Bir kere hadisin geçtiği Buhari ve Müslim'de Hz. Ali'ye ait, **"Geçici cinsel ilişki kıyamete kadar haramdır/veya kıyamete kadar yasaklanmıştır!"** ifadesi geçmiyor. Hz. Ali'ye isnat edilen hadis Buhari'de iki yerde geçiyor. Birinde, İbni Abbas'a, "Hz. Muhammed Hayber'de mut'adan nehyetmiştir/yapmayın demiştir!" diyor. Diğerinde "Hz. Muhammed, **'Ücretli cinsel ilişki için ilkin üç günlük bir sözleşme yapıp birbirinizi deneyin. Anlaşırsanız süreyi uzatırsınız** (yoksa konuyu kapatırsınız)' demiştir" diyor. Devamında ravi, Hz. Ali'nin, bu yöntem mensuh olmuştur/yürürlükten kaldırılmıştır dediğini ekliyor. Hz. Ali'nin Müslim'deki rivayetinde de haram terimi yok. Sadece nehyetti/yapmayın dedi ifadesi var.[204]

Yukarıda Hz. Ali'nin mut'a nikâhı Hayber'de yasaklanmış rivayeti geçti. Evet; Hayber'de Yahudilerin kız ve kadınları esir alınmış; ama mut'a nikâhı yaşanmamıştır. Esir alınan kadınlar arasında **Zeynep** adında biri de vardır. Hz. Muhammed onu görünce cemaline âşık olur ve ona el koyar. Kısacası, Hayber'de kadınlar esir alınmıştır; ancak diğer bazı baskınlar gibi Hz. Muhammed'in, siz serbestsiniz, bu kadınlara bir şeyler verin, cinsel ihtiyaçlarınızı giderin gibi bir söylemi söz konusu olmamıştır. Bunların statüsü farklı: Bunlar cariye. O yüzden Hz. Ali'ye atfedilen, **"Hayber'de yasaklandı"** sözü, tarihi gerçeklere uymuyor. İbni Abdilberr'in de söylediği gibi yanlış ya bu sözü Hz. Ali'den aktaranlardan kaynaklanır veya Hz. Ali'nin bu rivayeti doğrudur; ancak sürekli yasaklandı, bir daha da olmadı, olmayacak anlamına gelmez. Orada yasaklanmış, başka yerde bir daha

---

[204] Buhari, Nikâh, Mut'a, no: 5115, 5119; Müslim, Nikâh, no: 1407.

izin verilmiştir, diyor. Doğruya en yakın olanı bu yorumdur. Çünkü Hayber'den sonra birkaç kez daha izin verilmiştir. Hepsi yukarıda tek tek anlatıldı.[205]

Buhari ve **Müslim**'de geçmemekle birlikte; diğer bazı kaynaklarda Ali'nin şu rivayeti de var: Sözde Hz. Ali, "Nikâh, Talak, İddet (eşi ölen veya boşanan kadınların yeni bir evlilik için belli bir süre bekleme zorunluluğu), veraset ayetleri geldikten sonra artık ücretli ve süreli birliktelikten nehyedilmiştir/yasaklanmıştır" demiş. Bunu da mut'anın haram olduğuna dair kanıt olarak öne sürüyorlar. Bir kere Hz. Ali demiyor ki, Hz. Muhammed böyle söyledi. Bu onun kendi sözüdür. Diğer yandan yine cümlede sonsuza dek haram kılındı ifadesi yok. Üçüncü önemli nokta, bu rivayette İbni Lüheyye ismi geçiyor ki dürüstlüğüne şüphe ile bakılmış/hadis zayıftır. En önemlisi de Hz. Ali böyle bir yanlışı yapmaz. Çünkü nikâh, boşanma, iddet gibi konular detaylı bir şekilde **Bakara** suresinde anlatılır ki, bu sure Medine döneminin ilk bir iki yılında inmiştir. Hz. Ali Hayber fethinden söz ediyor, orada yasaklandı, diyor. Hâlbuki **Hayber** Bakara suresinden yıllar sonra olmuştur. Bu nasıl olur! Bir de nikâh, iddet ayetleri indikten sonra yasaklanmışsa, o zaman neden Hz. Muhammed ta Veda haccına kadar taraftarlarına defalarca izin vermiş olsun?[206]

Yine bazı kaynaklarda Hz. Ali ile İbni Abbas arasında mut'a hakkında yapılan tartışmada Ali, "Sen kafayı yemişsin (İbni Abbas helaldir dediği için)! Hâlbuki Hz. Muhammed mut'ayı Veda haccında yasaklamıştır" diyor (ama haram demiyor). Yine yukarıda Ali'nin rivayetleri anlatılırken, **"Halife Ömer ücretli cinsel ilişkiyi yasaklamasaydı iyi olurdu. Hiç olmazsa kimse zina yapmazdı!"** ifadesi var.[207]

---

205 Askalani, Fethu'l Bari, Nikâh, bab 31c.11/420. Hz. Muhammed-Safiye olayını detaylıca Kur'an'da Kadın ve Hz. Muhammed'in Hanımları adlı kitabımda uzunca işledim (s. 178-191).

206 Bakara suresinin çok önceleri indiğine dair Diyanet yayınlarından Dr. Osman Keskioğlu'nun, "Kur'an Bilgileri" adlı çalışması, s. 120-129'da detaylı bilgiler var.

207 Heysemi, Beğiyyet'ü Raid, c. 4/487, no: 3791.

Görüldüğü gibi Hz. Ali'nin farklı beyanları var. Burada şu haklı olarak sorulabilir: Peki, durum böyleyse, bu çelişik manzaradan ortaya çıkan sonuç nedir? Buradan şu kesin ortaya çıkıyor ki, Hz. Muhammed mut'aya zaman zaman izin vermiş, ihtiyaç olmadığı zamanda da yapmayın demiştir. Zaten bunu çoğu İslam âlimi de paylaşıyor.

Hz. Ali'nin, **"Mut'a Hayber'de yasaklandı!"** sözü için İbni'l Cevzi, İbni Abdilberr, İbni Hacer ve Süheyli, **"Bu hadis tarihi gerçeklere terstir!"** demişler. Çünkü Hayber'e kadar ve Hayber'de de henüz mut'a nikâhı yoktu ki yasaklansın; mut'a Hayber'den sonra başlıyor. **İbni Abdilberr**'in yorumu isabetlidir. Kendisi, ihtiyaç olduğunda Hz. Muhammed arkadaşlarına ücretli cinsel ilişki için zaman zaman izin vermiş; normal hayata dönüldüğünde ise yapmayın demiştir. Bu şu demek değildir ki, sürekli yapın veya sürekli yapmayın. Ali'den sonra gelenler bilgileri ondan yanlış da almış olabilirler, diyor. Ben bu son şıkka katılmıyorum: Yanlış bilgi almak falan yok. Aynı zamanda hadisler arasında çelişki de yok. Şöyle ki, Hz. Muhammed bu kapıyı hep açık tutmuş: Yerine göre devam, yerine göre de bırakın demiştir. Yukarıda onlarca sahabeden sunulan örnekler de bunu gösteriyor. Bu kadar kanıta karşı (hâlâ da anlatacaklarım var) kalkıp da efendim haram demiş, bilmem yasaklamış demek ancak kuru bir iddia olur. Hz. Muhammed bazı yerlerde artık yapmayın, bazı yerlerde yapabilirsiniz demiş. Burada karşı olmak isteyenler, Muhammed'in **"Artık yapmayın!"** cümlesini cımbızla seçip öne çıkarmışlar. Mut'a taraftarı olanlar da, **"Bakın işte Hz. Muhammed falanca yerlerde izin vermiştir!"** deyip bunu öne çıkarmışlardır. Hâlbuki her iki görüş de yanlıştır. Birini seçip diğerini bırakmak doğru değil. Dediğim gibi özellikle savaşlarda Müslümanların moralini yüksek tutmak için defalarca izin vermiştir. Hayat normale döndüğünde ise, artık bunu yapmayın demiştir.[208]

---

208 Suyuti, Dürrü'l Mensur, Nisa suresi 24, c. 4/331; Fahrettin er-Razi, Tefsiri Kebir, Nisa 24, c. 10/51.

Burada şu söylenebilir: Efendim süreli ve ücretli evlilik daha önce varmış, Hz. Ali'nin de belirttiği gibi Hayber'de yasaklanmış. Bir kere böyle bir iddianın şansı yok. Çünkü önceki evlilik ve birlikteliklerde böyle bir gelenek yoktu. Bunu yine İslami kaynaklardan ve en başta **Buhari**'de geçen hadislerden dinleyelim. Anlatan, Hz. Muhammed'in eşi **Hz. Ayşe**: "İslamiyet'ten önceki dönemde dört çeşit birliktelik vardı. Bunlardan biri, bugün insanların yaptıkları normal nikâh gibiydi: Erkek, diğer bir erkekten velayetindeki kadını isterdi. Daha sonra onun mehri belirlenirdi ve kadın nikâh edilirdi. Diğer bir evlilik şekli şöyleydi: Erkek, kendi hanımı adetten temizlendikten sonra onu belli bir erkeğe gönderirdi ve kadın gider onunla cinsel ilişki yaşardı. O yabancı erkekten hamile kalana kadar asıl eşi onunla cinsel ilişkide bulunmazdı/ondan o süre zarfında ayrı dururdu. Kocalar bu yöntemi, falan adam asildir, bizim hanım ondan hamile kalırsa asaletli bir çocuğa sahip oluruz düşüncesiyle yaparlardı. Örneğin, hanımlarını şair-edip gibi erkeklere verirlerdi. Üçüncü bir gelenek de on kişiden az bir erkek kitlesi toplanır, kadının yanına girerdi ve her biri ayrı zamanlarda kadınla cinsel ilişki yaşardı (İslam'da nasıl erkek birden fazla kadın almakta özgürse o zamanlar bazı kadınlar da bunun tam tersine; fazla erkek alırdı). Sonuçta kadın gebe kalıp da çocuk doğurduktan birkaç gün sonra o erkeklere haber gönderirdi. Onlardan hiçbiri gelmemezlik edemezdi. Çünkü kural buydu. Nihayet hepsi kadının yanında toplanırdı ve kadın onlara, sizden hamile kaldım ve çocuk doğurdum, görüyorsunuz... derdi. Kadın onlardan hangisine çocuk senindir derse, artık onun olurdu ve erkek de bunu kabul etmek zorundaydı. Dördüncü gelenek şöyleydi: Birtakım kadınlar bulundukları yerlere bayrak gibi bir işaret asardı ki, erkekler onların cinsel ilişki için açık olduklarını anlasınlar. Burada birçok erkek bir kadınla olurdu ve bunun sonucunda kadın hamile kalıp çocuk doğurduğunda, soy tespitinde uzman sayılan ve kendilerine **"Kaaif"** denilen bilirkişi çağırılırdı. Bunlar çocuğun kime ait olduğunu söyledikleri zaman o adam onu almak zorundaydı..." şeklinde bir bilgi veriyor Ayşe.

Buhari'de farklı bir yöntem daha anlatılır; o da şöyle: Bir erkek kızını veya kız kardeşini başka bir erkekle evlendirir, sonra da karşı tarafın kız veya kız kardeşini alırdı. Bunun adı **"Şiğar"** idi. Bir de **"Makt"** adında başka bir evlilik usulü vardı. Bir erkek çocuğun babası ölür eşi dul kalırsa, ölenin büyük oğlu o kadınla evlenirdi. Tabii kadın onun üvey annesiydi. Bir başka gelenek de iki erkeğin kendi eşlerini değiştirmek şeklindeydi. Bunun da adı **"mübadele"** idi. İşte eski gelenekler böyleydi. O yüzden, mut'a vardı da Hz. Muhammed kaldırdı demek doğru değildir. işin doğrusu, Hz. Muhammed, savaşlarda, uzun yolculuklarda taraftarlarına böyle bir imkân tanımıştır.[209]

Enteresandır, İslamiyet'ten önce bazı kadınlar eşlerini boşayabilirdi/boşama yetkisi kadınlardaydı. Diyelim, eğer çadırda yaşıyorlarsa kadın eşini boşamak istediğinde çadırın kapısının yönünü değiştirirdi. Yönü doğuya dönükken batıya çevirirdi veya tam tersi. O zaman erkek kendisinin boşandığını anlar, artık o eve gelmezdi. Meşhur Hatem-i Tai'nin eşi onu bu yöntemle boşamıştır.[210]

Hz. Ali'ye mal edilen hadislerin durumu böyle! Bunun dışında geçici cinselliğin yasaklandığına ilişkin öne sürülen en güçlü kanıt, yukarıda anlatılan Sebüre rivayetidir. Hatırlanacağı gibi, konuya ilişkin beyanatlarından birinde, **"Hz. Muhammed kıyamete kadar yasak etti!"** diyordu. Bununla ilgili teferruatlı bilgi zaten verildi. Katıldığı her savaş ve seferde ücretli ilişkiyi onayladığını ve her seferde yasaklandı dediği halde sonraki seferlerde yine izin çıkardığğnı gördük.[211]

Bir de **İbni Abbas**'ın, "Daha önce ücretli cinsel ilişki için izin vardı, **Mü'minun** suresinden altıncı, **Mearic'**den de otuzuncu ayet inince geçerliliği kalmadı!" sözü kanıt olarak gösteriliyor ki mut'a belli bir süreden sonra yasaklanmış. Bu iki ayette erkeğin

---

209 a) Buhari, Nikâh, bab 28/5112 ve bab 36/5127; Hiyel, bab 4/6960.
b) İbn'il Esir, Garibü-l Hadis, c. 2/368 (m.k.t.) maddesi.

210 Ebu'l Ferec Esbehani, Kitabu'l Eğani, c. 17/275, Adiyy b. Hatem bölümü.

211 a) İbni'l Cevzi, Zadü-l Mead, c. 3/305, Hayber fethi bağlamında.
b) Zerkani, Muvatta Şerhi, Mut'a Nikâhı bölümü, c. 3/24.
c) İbni Abdilberr, Temhid, c. 10/99.

ancak cariyesiyle ve normal evlilik yoluyla kadınlarla olabileceği ifade ediliyor. Bu rivayet altı hadis kitabından yalnız **Tirmizi**'de geçiyor. Hâlbuki baştan beri anlatılanlardan İbni Abbas'ın mut'a konusunda muhalif olduğu bir gerçeklik var ve bu anlatımları da sağlam kaynaklarda geçiyor. İbni Abbas'ın pişman olduğuna dair var olan rivayetlerde teknik olarak da eksikler var. Mesela **Tirmizi**'de Muhammed b. Ka'b'ın İbni Abbas'tan aktardığı bir rivayette Musa b. Ubeyde ismi geçiyor ki hadis uzmanları bunu pek güvenilir saymamışlardır. İbni Battal, bu rivayet uydurmadır; İbni Abbas pişman olmamıştır, diyor. En önemlisi de, sözü edilen **Mearic** ve **Mü'minun** sureleri Mekke'de inmiş; mut'a olayları ise Medine döneminde değişik yer ve zamanlarda başlayıp ta Veda haccına kadar devam etmiştir. Durum bu iken, İbni Abbas gibi birinin kalkıp da çok önceleri inmiş ayetleri getirip bu olayla ilişkilendirmesi iftiradır ancak.[212]

İbni Abbas'ın bazı ifadelerinde esnek davrandığı olmuştur. Mesela kendisine, "Sen mut'a helaldir diyorsun, millet senin aleyhine şiirler yazmış ne dersin?" demişler. O, **"Ben zaruret halinde helaldir diyorum; her vakit bu yapılabilir demiyorum ki!"** karşılığını vermiş. Kamuoyundan gelen baskıyı görünce sözlerine dikkat etmiş, ben ancak mazeret halinde mut'a helaldir demişim gibi sözler kullanmıştır. Bu, gelen baskılara karşı durumu yumuşatma çabasıdır. Kaldı ki bunlar önemli hadis kaynaklarında da geçmiyor. Doğruluğunu kabul etsek de belirtildiği gibi farklı bir niyetle söylenmiştir.[213]

Savunmalardan birinde, "İbni Abbas ile Hz. Ali arasında mut'a konusunda meydana gelen tartışma sonucu İbni Abbas ikna olmuş; bu ruhsat ancak mazeret anında geçerlidir demiştir", deniliyor. Bir kere bu gibi rivayetler külliyen yalan. Çünkü İbni

---

212 Tirmizi, Nikâh, bab 29/1122.

213 a) Heysemi, Beğiyyet'ü Raid, Nikâh c. 4/488, no: 7386-9292.

b) Şevkani, Neylu'l Evtar, Nikâh kısmı, c. 7/597. Elbani, İrvaul Galil, c. 6/316, no: 1903.

c) Suyuti, Dürrül Mensur, Nisa 24. ayet, c. 4/328.

d) Şevkani, Neylu'l Evtar, Nikâh kısmı, c. 7/597.

e) Elbani, İrvaul Galil, c. 6/316, no: 1903.

Abbas'ın bu konudaki kararlılığı, muhalefeti ta İbni Zübeyr'e kadar devam etmiştir. Ki İbni Zübeyr'in halife olduğu sırada ne Hz. Ali, ne de oğulları Hasan ile Hüseyin artık yaşamıyorlardı. Hz. Ali'ye karşı pişman olan bir İbni Abbas yıllar sonra halife Abdullah b. Zübeyr'le bu kadar tartışır mı? Üstelik yaşlılıktan gözlerini kaybettiği bir sırada bunun mücadelesini veriyordu. Diğer bir husus, **İbni Abbas**'ın Kur'an nüshasında, mut'a ayeti içinde **"belli bir süreliğine"** ifadesi vardı. Bir diğer ilginç nokta, İbni Abbas'ın pişman olduğu rivayetlerin çoğu Sait b. Cübeyr'e ait. Burada biraz düşünmek lazım! Bu Sait mut'a ile ilgili ayeti İbni Abbas gibi okurdu, bu yöntemle kadınlarla yaşıyordu (örneği onun bahsinde sunuldu) ve **mut'a ile kadınlarla olmak sudan daha helaldir** diyordu; sonra da kalkıp efendim İbni Abbas pişman olmuş desin! Bu mümkün değil! Bunlar uydurma hadisler! Kaldı ki ravi listesi açısından pişmanlığıyla ilgili rivayetleri aktaranlar zayıf olarak değerlendirilmiştir. Kısacası, İbni Abbas'ın geri adım attığına ilişkin var olan tüm rivayetler uydurmadır, gerçek payı yoktur. Bunların listelerinde İshak b. Abdullah, Yahya b. Osman, Müemmil b. İsmail, Sadaka b. Abdullah, Yahya b. Üneyse, İshak b. Ferve, Ebu Naim Dirar, Minhal b. Amr, Haccac b. Ertate, İbni Lüheyye Ahmet b. Sait ve İbni Vehep gibi güvensiz isimler var ki, hadisleri değerlendiren uzmanlar bunları sağlıklı kişiler olarak değerlendirmemişler, aktardıkları rivayetleri zayıf saymışlardır.[214]

Haram olduğuna dair Zeyd b. Halit Cüheyni'ye mal edilen bir rivayet var: "Ben ve arkadaşım bir kadınla ücretli ilişki için pazarlık yapıyorduk. O sırada Hz. Muhammed'in haram kıldığı haberi bize geldi!" diyor. Bu rivayette de **sonsuza kadar haram kıldı** ifadesi yok. Ayrıca, bunu aktaranların listesinde Musa b. Ubeyde var ki hadis uzmanları onu zayıf olarak değerlendirmişlerdir. Kaldı ki Buhari-Müslim gibi kaynaklarda böyle bir rivayet yok. Yine **Taberani**'de geçen bir rivayette, Hz. Muhammed'in Mekke fethinde üç sefer tekrar ederek mut'a haramdır dediği söyleniyor. Hadisin ravisi Haris b. Gaziyye'dir. Ancak lis-

214 Beyhaki, Süneni Kübra, Nikâh, c. 7/334, no: 14165-14168.

tesinde hem İshak b. Abdullah var ki güvensizdir, hem de bu rivayet önemli hadis külliyatında geçmiyor. Benzer uyduruk rivayetler çok; ancak hadis uzmanları hiçbirini sağlam olarak değerlendirmemişlerdir. Sehl b. Sad Saidi, **mut'a zaruret halinde meşru idi; daha sonra Hz. Muhammed yasakladı,** diyor. Bu rivayet de Taberani'de geçiyor; ancak listesinde Yahya b. Osman ve İbni Lüheya isimleri var ki bunlar zayıf.[215]

Bu rivayetleri aktaranlar arasında zayıf raviler vardır derken, bu benim görüşüm değil; hadisleri değerlendiren uzmanların vardıkları sonucu aktarıyorum. Bunu bir iki örnekle açmakta fayda var.

Fakihi (h.280.ö), İbni Abbas'ın pişman olduğuna dair iki farklı liste sunmuş. Bunlardan birinde hem Haccac b. Ertate, hem Minhal b. Amr var ki, ikisi de güvensiz. Diğer rivayet daha da ilginç! Fakihi, "İbrahim b. Meysere güvenilir kişilerden almış, onlar da İbni Abbas'tan rivayet etmişler ki kendisi mut'a konusunda ifade değiştirmiştir!" diyor. Peki, sormazlar mı, senin dediğin o güvenilir kişiler kimler, neden yazmadın? İşte pişman olmuş lafların mahiyeti böyledir. Kaldı ki her şey İbni Abbas'ın iki dudağı arasında da değildir. Ama buna rağmen durum bundan ibaret.[216]

Beyhaki İbni Abbas'ın pişmanlığıyla ilgili üst üste rivayetler yazmış. Onun sunduğu bu hadislerde Musa b. Ubeyde, İbni Vehep, Ahmet b. Sait ve Minhal b. Amr isimleri var ki, daha önce bunların zayıf olduğunu belirttim. İşte gerçek bu iken, kimi Sünni yazarlar İbni Abbas'ı adeta, "Adama yazık oldu ya! O kadar yanlışta direnmiş, neyse ki zararın neresinden dönülürse kârdır misali, nihayetinde imana gelmiş..." gibi bir duruma getirmişler.[217]

---

215 Heysemi, Beğiyyet'ü Raid, Nikâh, c. 4/487, no: 73993; İmam Müzi, Tehzibü'l Kemal, c. 29/104-108, no: 6280.

216 Fakihi, Ahbari Mekke, c. 3/13, no: 1712- 1713.

217 a) Elbani, İrvau'l Galil, c. 6/316, no: 1903.

b) Zehebi, Siyeri A'lam, c. 5/183, Minhal kısmında, c. 14/400, no: 218, İbni Veheb bölümünde.

c) İmam Müzi, Tehzib-i Kemal, c. 1/312, no: 38; Ahmet b. Sait b. Bişr Hemedani kısmında.

d) Beyhaki, Süneni Kübra, Nikâh bölümü, c. 7/333, no: 14164-14168.

Taberani, Cabir b. Abdullah'ın, "Biz bir baskından dönünce Hz. Muhammed mut'a nikâhı artık kıyamete kadar haramdır" dedi, rivayetine yer vermiş. Bilindiği gibi Cabir'le ilgili o kadar farklı ve sağlam rivayetler sunuldu ki, **"Kıyamete kadar haramdır!"** ifadesi onlarda yoktu ve zaten nerdeyse Cabir her savaşta kadınlarla olduk, bir izin verdi, bir yasakladı diyordu. Diğer bir husus, bu rivayetin listesinde Sadaka b. Abdullah var ki zayıf biri olarak değerlendirilmiş ve hadis zaten zayıf kabul edilmiştir.[218]

Mut'anın haram kılındığına dair öne sürülen kanıtlardan biri de şu: Sait b. Cübeyr ilk gençlik yıllarında on sekiz hadisi kanıt olarak göstermiş ki paralı-geçici cinsel ilişki helaldir; ancak ömrünün sonlarına doğru, **"Ey ahali, size fetvalar verdim, mut'a helaldir dedim; ancak Allah kıyamete kadar bunu haram kılmıştır. Şahit olun ki ben eski fikrimden vazgeçtim!"** demiş. Sait'in kimliği ve aktardıkları hakkında daha önce bilgi verildi. Burada sormak lazım; acaba Sait b. Cübeyr'e ne oldu da daha önce kanıt olarak gösterdiği on sekiz hadisinden birden vazgeçip farklı bir açıklamada bulundu? Yoksa kendine vahiy mi gelmiş ki böyle bir karar almış! Bu işin mantık tarafı! Yani adamın böyle bir açıklaması yok. Olsa, demek ki aklını yitirmiş. İkincisi, Sait b. Cübeyr hicri 150'de vefat etmiş. Bu sözü ona mal eden Ebu Avane ise hicri 230'da doğmuştur. Peki, bu iki şahıs nasıl buluştular ki adam Sait'ten böyle bir ifade aktarmış olsun! Çünkü direkt olarak Sait böyle demiştir diyor; kendisiyle Sait arasında başka kişileri yazmıyor. Durum böyle olunca hadis âlimleri benzer rivayetleri dikkate almazlar.[219]

İbni Ömer'in, **mut'a Hayber'de yasaklanmış** rivayeti var. Bu hem önemli kaynaklarda yok, hem de raviler listesinde Mansur b. Dinar adı geçiyor ki güvensiz biri. Bir de yasak sürecinde olup bitenlere bakmak önemli. Mesela; Ebu Hüreyre'nin yukarıda geçen şöyle bir aktarımı vardı: "Biz Tebük'ten dönünce baktık ki kadınlar ağlıyorlar. Hz. Muhammed nedenini sordu. Dediler ki Müslüman erkekler onlarla mut'a nikâhıyla kalmışlar; şim-

---

218 Heysemi, Beğiyyet'ü Raid, c. 4/4886, no: 7386.

219 Müsnedi, Ebi Avane, c. 3/31, no: 4087.

di ayrılınca kadınlar ağlıyorlar. Bunun üzerine Hz. Muhammed mut'a haramdır dedi..." Ben ağlamalarının nedenine farklı bakıyorum. Bir kere bu kadar erkeğin ihtiyacını karşılayacak bir kadın kitlesinin bulunması akıl işi değil. Bunu anlatırken Amerikan askerlerinden üçünün bir kızı aralarına alıp sıra ile onunla cinsel ilişkide bulundukları bir fotoğraf hatırıma geldi. Sanırım, Bosna-Hersek'te olmuştu. Öyle inanıyorum ki Ebu Hüreyre'nin sözünü ettiği kadınlar da başlarına böyle bir felaket geldiği için ağlamışlardır. Çünkü o kadınların tanımadıkları erkeklere, hoş geldiniz, emriniz olur demeleri mümkün değil! Bu, insan tabiatına aykırıdır! O yüzden kadınlarla cinsel ilişki yaşamaları böyle rızayla falan olmamıştır. Kim bilir bir kadına kaç kişi gitmiş! İslam tarihçileri konuları öyle bir hale getirmişler ki, sanki nerdeyse o kadınlar fahişe (tenzih ederim), Müslümanların cinsel arzuları kabarınca birkaç hurma karşılığı hemen buyurun gelin demişler. Olaylardan, her baskında bu kadınların büyük travmalar yaşadıkları gerçeği karşımıza çıkıyor. Demek ki zaman zaman yapmayın demenin bir nedeni de, hoş olmayan bu gibi durumların ortaya çıkmış olması.[220]

h) Mut'a Ayeti Hakkında Kısa Bir Değerlendirme

Ayetle ilgili bugüne kadar neler yazılıp çizilmiş tartışmalarına girmeyeceğim. Sonuçta hepsi birer yorum. Ben, önemli gördüğüm, bizi sonuca götürecek somut noktalar üzerinde duracağım. Ayette iki önemli terim geçiyor; sonuç almak için bunlar belirleyici: Ücretin çoğulu olan **"ücur"** ve mut'a kökünden gelen **"istimta"** kelimeleri.

Ayet hakkında İslam âlimleri şunu öne sürmüşler: Efendim madem **Nisa** suresi 23. ayette insana nikâhları haram olanlar sayıldı ve 24. ayette de cariyeler evli de olsa size helaldir denildi, şimdi sıra geldi kalanlarla evlenme meselesine... İşte bu ayette deniliyor ki, o haramlar dışında hangisiyle evlenirseniz anlaştı-

---

220 Heysemi, Beğiyyet'ü Raid, Nikâh, c. 4/486-87, no: 7386-89.

ğınız ücretlerini (mehr kastediliyor) ödeyiniz. Yalnız daha sonra kendi aranızda anlaşarak mehr konusunda artış veya indirim yaparsanız bu da olabilir/bunda sorun yoktur.

Mut'a Kur'an'da yoktur diyenler ayeti böyle yorumluyorlar, normal evlilikten söz ediyor diyorlar. Bakalım veriler böyle bir yoruma şans tanıyor mu? Önce evlilikle ilgili var olan ayetleri bir araya getirip bir tespit yapmamız icap eder. Böyle olursa mesele daha iyi anlaşılır. Ayetlerin sadece içerdikleri anlamı veriyorum. Kelime kelime tercüme etmemize gerek yok.

Mut'a ayetinin içinde bulunduğu **Nisa** suresi üçüncü ayette, "Size helal olan diğer kadınlardan ikişer, üçer, dörder nikâhlayın!"; aynı surenin dördüncü ayetinde, "Kadınlara mehirlerini gönül hoşluğuyla verin; eğer kendi istekleriyle o mehrin bir kısmını size bağışlarlarsa, onu da afiyetle yiyin!" deniliyor. Yine **Nisa** suresinde özet olarak, "Eğer siz bir kadını boşayıp başkasıyla evlenirseniz, daha önce ona yükler dolusu da vermişseniz ondan bir şey geri almayın. Hem siz eşlerinizle birleşmiş ve onlar da sizden sağlam bir söz almış iken, onu nasıl (geri) alırsınız? Babanızın nikâhladığı hanımı (üvey anne) nikâhlamayın!" şeklinde devam ediliyor.[221]

Bakara suresinde evlilikle ilgili şu bilgiler var:

* Hem müşrik kızlarını **nikâhlamayın** (onlarla evlenmeyin), hem de kızlarınızı müşrik erkeklerle **nikâhlamayın** (onlarla evlendirmeyin)!

* Eğer erkek kendi hanımını (üçüncü defa) boşarsa, kadın onun dışında bir başka kocayla **nikâhlanmadıkça** ona helal olmaz!

* Boşadığınız kadınların bekleme süresi bittiğinde şayet başka bir erkekle anlaşıp **nikâhlanırlarsa** (evlenirlerse) buna engel olmayın!

* Şayet bir kadını boşarsanız, onunla cinsel ilişkide bulunmadan talak/boşanma gerçekleşirse o zaman mehrin yarısını ona verin. Şayet kadın kendi hakkından vazgeçerse veya erkek vazgeçerse (ben mehrin hepsini veririm diyorsa) bunda sorun yoktur.[222]

---

221 Nisa 20-22.

222 Bakara 221, 230, 232.

Mümtehine suresinde uzunca bir ayette hicret eden kadınlardan söz edilir. Size hicret eden, yanınıza gelen, inanan kadınları sınayın, gerçekten inanmışlarsa onları kâfirlerin yanlarına geri göndermeyin. Sizin onları **nikâhlamanızda** bir sakınca yoktur, deniliyor.[223]

Ahzab suresinde şunlar var:

* Kadınları **nikâhlayıp** (onlarla evlenip) sonra boşadığınızda, eğer onlarla gerdeğe girmeden boşarsanız, onların iddet denen bekleme süresi yoktur; (yine uzunca bir ayetin ortasında) şayet bir kadın kendini Hz. Muhammed'e hibe ediyorsa ve Hz. Muhammed de onu **nikâhlamak** istiyorsa bunda sakınca yoktur, deniliyor.

* Hz. Muhammed'in ölümünden sonra onun hanımlarını **nikâhlamanız** size helal değildir.[224]

Nur suresinde, zina eden erkeği zina eden bir kadın veya putperest bir kadından başkası **nikâhlayamaz**. Zina eden kadına gelince, onu da zina eden bir erkek veya putperest bir erkekten başkası **nikâhlayamaz**. Bu müminlere haram kılınmıştır.[225]

Kur'an'da iki ayrı surede, müminler eşleriyle ve cariyeleriyle ilişki kurarlar (cinsel ilişki yaşarlar) deniliyor.[226]

Kasas suresinde Hz. Musa'nın bir olayı anlatılır. Şuayıp kızını Musa ile nikâhlayınca, mehr olarak sekiz yıl bana çalışacaksın diyor.[227]

Bu bilgiler, mut'a ayetinin ne anlama geldiği konusunda anahtar durumundadır. Şimdilik bu ayetlerin tespiti burada kalsın. Bir de evlenen kadına verilmesi gereken ve adı sıdak/mehr olan ücrete bir bakalım; acaba bunun kıymeti ne kadar ki sıkça Kur'an'da bundan söz edilmiş? Bu konuda sabit bir rakam yok. Duruma bakılırsa, çok cüzi, sembolik bir ücret söz konusu! Buhari ile Müslim'in birlikte işledikleri ve Buhari'de birçok yerde

---

223 Mümtehine 10.

224 Ahzab 49, 53.

225 Nur 3.

226 Mearic 30 ve Müminun 6.

227 Kasas 27.

geçmekle birlikte sadece **Nikâh** bölümünde sekiz sefer tekrarlanan bir hadiste, **demirden bir yüzük de olsa evlendiğiniz kadına mehr olarak veriniz,** deniliyor.

Hadisin detayı ise şöyledir: "Kadının biri Hz. Muhammed'e gelip, ben bir çift terlik karşılığı (mehr ücretini kastediyor) bir adamla evlendim, ne dersin, der. Hz. Muhammed, 'olur' sorun yoktur karşılığını verir. Cabir b. Abdullah, kim bir kadına avuç dolusu un veya hurma verse mehr sayılır..." der. Yani bu sembolik olarak vardır; ancak değeri yoktur. İşte yok hükmündeki bu mehr için bu kadar ayet. Sehl ibn Sad'ın anlattığı olayı daha önce sundum. Ki bir kadın Hz. Muhammed'e gelir, kendini ona hibe eder ve sonunda Hz. Muhammed adamın biriyle onu evlendirir. Adam demirden bir yüzük bile bulamaz.[228]

Burada basit bir örnek verelim: Hz. Ali, kadınlara verilen mehr ücreti on dirhemden aşağı olmasın demiş. İmam Nehai, kırk dirhem önermiş, İbni Şübreme beş dirhem demiş, Sait b. Cübeyr elli demiş. Bu konuda kesin bir şey yok ve zaten erkeklerin çıkarı söz konusu olduğu için hep azdan yana yorumlar yapılmıştır. İşte mehr hakkında bu kadar ayet varken ve mehrin de değeri bu iken mut'a ayetini de bunun için göndermiştir demek gülünç olur.[229]

Kur'an'ın değişik surelerinden bazı özetler sundum. Tüm bunlar mut'a ayetinin içinde bulunduğu **Nisa** suresinden önce inmiştir. Hele bunlardan **Müminun** ve **Mearic** sureleri ta Mekke'de inmiştir.

Bu tespitten sonra değerlendirmemizi yapabiliriz. Yukarıda belirtildi ki mut'a nikâhına karşı olanlar bu ayetin normal nikâhtan söz ettiğini ve içinde geçen ücretten kastın da mehr olduğunu iddia ediyorlar. Kur'an'da evlilikle ilgili ayetlerde hep nikâh

---

228 a) Buhari, Fedaili Kur'an, bab 22/5030; Nikâh, bab 14/5087, 32/5121, 35/5126, 37/5132, 40/5135, 44/5141, 50/5149 ve 51/5150.

b) Müslim, Nikâh, bab 313/1425.

c) Er-Razi, Mefatihü'l Gayb, Nisa 24, c. 10/48.

d) Ebu Davud, Nikâh, bab 29/2110.

229 Bakara, ayet 229 ve 237; Nisa 4, 20, 21. ayetler; Kurtubi, Camiu Ahkâmü'l Kur'an, Nisa 24, c. 5/128.

kelimesi kullanılmıştır: Birini nikâhlarken, bir akrabanızı başkasıyla nikâhlarken... gibi ifadeler kullanılmış. O yüzden ayetlerde geçen bu kelimeyi hep siyahla işaretledim. Yani evlilik için Kur'an'da kullanılan terimler belli. Yine evlenen kadına verilmesi gereken hediyenin adı sıdak veya mehrdir; bu da belli. Neden mut'a ile ilgili olan **Nisa** suresi 24. ayette **mehr** ve **sıdak** yerine **ücret** kelimesi kullanılmış olsun ki! Yine nikâh kelimesi varken ve Kur'an'da defalarca bu terim kullanılmışken neden ilgili ayette meta' kökünden gelen istimta kelimesi seçilmiş olsun! Bir diğer nokta, yukarıda sunduğum ayetlerde -ki hepsi bu mut'a ayetinden önce inmiş- karı koca arasında ne lazımsa hepsi detaylı bir şekilde anlatılmıştır. Daha ne eksik kalmış ki bu ayette tamamlanmış olsun! Bir de Kur'an'da kaç yerde bu mehr ücretinden daha önce söz edilmiş; o ayetler yukarıda sunuldu. Bu sıdak denilen hediye hakkında da yukarıda kısa bir bilgi verildi. Ki bir avuç hurma da, bir kilo un da olabilir. Peki, bu kadar değersiz olan bir mehr için var olan ayetler az mıdır ki biz mut'a ayetindeki ücretten de bu kastedilmiştir diyelim? Çok değersiz bir ücret için bu kadar ayet yetmiyormuş sanki, mut'a ayetini de getirip zoraki bir şekilde o anlamda kullanmak hem kelimenin aslına uygun değil, hem de inandırıcı gelmiyor.[230]

Öne sürülen savunmalardan biri de şu: **Mearic** suresi ile **Mü'minun** suresinde geçen şöyle bir ayet var: Mümin kişiler ancak eşleriyle veya cariyeleriyle cinsel ilişki yaşarlar. Durum böyle olunca daha önce var olan mut'a nikâhı ortadan kaldırılmıştır (mensuh olmuş) diyorlar. Buna daha önce hadisler kısmında da değinildi. Bir kere Mearic ve Mü'minun sureleri Mekke'de inmiş ki o zaman henüz mut'a diye bir olay yoktu. Ücretli cinsel ilişki örnekleri daha sonra Medine'de olmuştur. İşte olup bitenlerden bilgisi olmayanlar bu gibi sahte söylemlere inanırlar. Kaldı ki bu ayetlerde sözü edilen düzenli ailedir, sürekli birlikte yaşanılan ailedir. Ki ya hür kadınla veya cariyelerle olur. Nitekim Hz. Muhammed'in de cariyeleri vardı ve ölene kadar da birlikte

---

230 Tevrat, Tekvin bölümü, bab 9/29, Ankebut suresi, ayet 14.

devam ettiler. Reyhane ve Marya Kıpti gibi. Ancak mut'a nikâhı bir ara formüldür, geçici bir birlikteliktir ve amaç da cinsel ilişkidir. İbni Abbas'ın dediği gibi mut'a ne nikâhtır, ne de zinadır; kendi başına meşru ve farklı bir formüldür.

Evet; hiçbir veri yoksa bile ayetler arası yapılan bu karşılaştırmalardan, ilgili ayetin normal nikâh ve mehr ücretinden değil; tam tersine ücretli cinsel ilişkiden söz ettiği gerçeği ortaya çıkıyor. Şu bir realite ki İslam lideri Muhammed ne zaman ihtiyaç duymuşsa arkadaşlarına ücretli cinsel ilişki (mut'a) için izin vermiş ve ölene kadar da bunda değişiklik yapmamıştır. Ara sıra bu işi bırakın demişse de bunu bolluk anında söylemiştir. Hal bu iken bundan kesin yasak çıkarmak yanlıştır. Ancak Ömer halife olunca hem bu ilişkiden doğan çocukların sahipsiz kalmasını, hem de bu işlemin şahitsiz yapıldığını görünce kendi inisiyatifiyle buna yasak getirmiştir.

Dikkat edilirse sadece Sünni kaynaklar kullandım. Zaten konuya ilişkin ayet vardı, sonuç almak için o yeterliydi. Verdiğim örnekler ancak bir detay oldu. Şia kaynaklarında daha farklı bilgiler de var; onlara değinmedim ve gerek de görmedim. Örneğin; bir gece Hz. Ali Ömer'e misafir olur, sabahleyin kalkınca Ömer ona, "Hani sen tek başına sabaha kadar yatağı paylaşan erkek erkek değildir diyordun! Nerde kaldı bu sözün peki?" der. Ali, **"Hele kızından sor, benle o bu gece neler yaptık!"** karşılığını verir. Bu olay üzerine halife Ömer mut'a'yı yasaklamış, diye bilgiler var. Şia âlimlerinden Muhammed Mehdi Hairi bunu anlatıyor. Aynı iftirayı Nimetullah Cezairi de *Zühr'ü Rabi'* adlı eserinin, 14. sayfasında paylaşıyor.[231]

Benim yanımda bunlar asılsız rivayetler ve büyük yalan. Bir kere Hz. Muhammed'in ölümünden sonra Ömer'le Ali hiçbir zaman samimi olmamışlardır. İnsan bir yalan ortaya atıyorsa bari kılıfını uydurmalı. Bu gibi masallara yazılarımda yer yok.[232]

---

231 Şeyh Muhammed Mehdi el-Hairi, Şeceret'ü Tuba, c. 1/70, 2 cilt, Hayderiye yayınevi, Necef/1385 hicri.

232 Müslim, Nikâh, bab 3, hadis no: 1405/15-16.

i) İslam'da Alternatif Mut'a Formülleri

1) İslam'da Hileli Evlilik

Başlığın burasına kadar geçici mut'a nikâhı hakkında bilgi verildi. Yani zamanı ve sembolik ücreti belli olan birliktelik! Ancak buna benzer; fakat kamuoyunun pek de fark etmediği yedek mut'a formülleri de var. Kanıtları mut'adan daha güçlüdür. Bu formül, mut'a görevini fazlasıyla yerine getirir. Bakalım İslam önderleri bu konuda neler önermişler!

Sahih-i Müslim üzerine şerh yazan **İmam Nevevi**, Kadı İyad'dan şunları aktarıyor: Diyelim ki nikâh yapıldığı zaman, evlilik geçici bir süreliğinedir gibi bir şart öne sürülmedi; ancak erkeğin niyetinde bir ay sonra veya bulunduğu bölgede kalacağı süre bitince kadını boşamak varsa (ki sonuçta mut'a ile aynı yola gelir), âlimlerin ezici çoğunluğuna göre bu çiftin nikâhı sahihtir, bu evlilik helaldir. Çünkü mut'a nikâhında ücret ve süre bellidir. Burada ise görünürde belli değildir; sadece adamın niyetinde vardır diyor. **İmam Malik**, bu etik bir iş değildir diyor. **İmam Evzai** (ki bu da dört mezhebin dışında olan bağımsız bir hak mezhep sahibi) bu yöntem mut'a nikâhı sayılır demiştir. Hanefi mezhebi âlimlerinden **İbni Abidin** ise bu konuda şöyle diyor: "Eğer erkeğin biri bir kadınla evlenir; niyetinde 'buralarda işim biterse ben kadını bırakır giderim' düşüncesi varsa, bu nikâh sahihtir/yerindedir. Çünkü bu niyet nikâh sırasında öne sürülmemiştir-dillendirilmemiştir..." diyor.

Şafii mezhebinden Şebramelesi, "İki taraf kendi aralarında daha önce anlaşır, biz bu işi bir aylığına veya bir yıllığına yapar, ayrılırız diye karar verirlerse; ancak nikâh kıyıldığında bunu o sırada gündeme getirmiyorlarsa böyle bir evlilikte sorun yoktur; ama mekruhtur/hoş bir şey değildir..." diye belirtiyor. Şafii kurmaylarından **İmam Remeli,** "Nikâh sırasında, evleniyoruz ancak falan tarihte boşanacağız gibi sözler sözleşmenin iptal nedenidir; ancak iki taraf kendi aralarında bunu daha önce konuşmuş, anlaşmışlarsa ve bu yalnız onlar arasında kalmışsa, bunda günah yoktur!" diyor.

Hanefi Mezhebi âlimlerinden **Ala'ul Haseki,** bir erkek kısa bir dönem için bir kadınla anlaşır, nikâh yaparsa bu sahihtir diyor. **İbni Hemmam**, bir erkek bir kadınla anlaşıp, biz evleniyoruz; ancak bir ay sonra seni boşayacağım diyorsa, bu evlilik sahihtir veya adam evlenir; ancak niyetinde belli bir süre sonra ayrılmak vardır ya da seninle evlenirim şu şartla ki gündüzleri ancak beraber oluruz diyorsa yine sorun yoktur, bu evlilik helaldir diyor. **Şenqiti** kitabında bir başlık atıp, yolculuk esnasında biri bir kadınla ayrılmak niyetiyle evlenirse bunda sakınca yoktur ve bu mut'a sayılmaz diyor. İşlem yapılırken bu ifadeler söylenmemiştir, gerekçesini ileri sürüyor.[233] Şeyhülislam **İbni Teymiyye**'ye de bir bakalım: "Bir erkek iş icabı bir ay, iki ay ailesinden uzak bir yerde kalırsa; zinaya bulaşmasın diye bir kadınla dini bir nikâh yapıp cinsel ihtiyacını giderir ve oradan ayrıldığında kadını bırakırsa böyle bir nikâhta sorun yoktur; ancak nikâh sırasında ben buradan gidince evliliğimiz biter dememeli. Bu, onun içinde kalmalı!" diyor.[234]

Tam da burada sormak lazım: Acaba bu yöntem mut'a nikâhından daha kötü değil mi? Hiç olmazsa mut'a'da kandırma, yalan yoktur. Her iki taraf da işin ne zaman biteceğini, şartların ne olduğunu bilir. Ancak bu son yöntemde yalan ve kandırma var. Bir de bu gibi insanlara sormak lazım: Siz mademki erkeğin cinsel ihtiyacını o kadar benimseyip ona formüller buluyorsunuz; peki günümüz koşullarında diyelim bir kadın iş icabı tıpkı erkek gibi bir ay, iki ay uzak bir yerde kaldı, acaba ona da aynı fetva-

---

233 a) İmam Nevevi, Müslim Şerhi, c. 9/182, Mut'a bölümünde.

b) İbni Kudame, el-Muğni, c. 10/48, Mesele, 1176, Mut'a Nikâhı bölümü.

c) İbni Abidin, el-Bahr'ü Raik, c. 3/190, Nikâh kısmında.

d) Şebramelesi (h.1087.ö), Nihayetü-l Muhtac Şerhi, c. 6/214, Nikâh bölümü. Darü'l Kütübi'l İlmiyye, Beyrut/ 2003.

e) İmam Remeli, Nihayetü'l Muhtac, Nikâh bölümü, c. 6/286.

f) Ala'ul Haseki/Şeyhzade Damat, Mecmeu'l Enhür fi Şerhi Multeka el-Ebhur, Nikâh, c. 1/488.

g) İbni İmam el-Hanefi, Şerh'ü Fethi'l Kadir (Merğinani), Nikâh, c. 3/240.

h) Şenqiti, Rihletü-l Hac ile Beytillahil Haram, s. 101.

234 İbni Teymiyye, Mecmu'ül Fetava, c. 32/107.

yı verir misiniz? Yanlış anlaşılmasın! Ben kadına da erkeğe de böyle bir imkân tanınsın veya tanınmasın tartışmalarına girmiyorum. Tek amacım, bu erkek egemenli sistemin mantalitesini okurlarla paylaşmak. İşte mut'aya itiraz edenler bu yöntemle erkeklere yol göstermeye çalışmışlardır.

Burada **İbni Teymiyye**'nin benzer bir garipliğini daha eklemek isterim. Teymiyye, bir çift evlenir ve pazarlıkta kızın bakire olması şart koşulursa; ancak zifaf gecesinde kız bakire çıkmazsa, o zaman damat pişman olabilir, diyor. Burada da sormak lazım: Acaba erkek daha önce bazı haltlar karıştırmışsa, bekâr değilse bu İslam önderleri-mollalar onunkini nasıl ortaya çıkarırlar veya niye bunu da konuşmamışlar! Buna yanıt yok. Sürekli vurguluyorum ki, benim üzerinde durmak istediğim Kur'an ve hadislerdir. Ben mezheplerin tartışmalarına girmiyorum. Sonuçta onlar birer yorum. Ancak nadir de olsa bazen ilginç gördüğüm bu gibi meseleleri okurlarla paylaşırım. Kısacası, baştan beri mut'a İslam'da var mı yok mu (ki kesinlikle vardır) tartışmaları bir bakıma beyhude çıkıyor. Çünkü aynı mut'anın görevini yapan ve İslam âlimlerince meşru görülen yedek formüller vardır.

2) İslam'da Misyar Evliliği

Teknoloji ne kadar ilerleyip yaşam şartları değişirse İslam'da da o kadar sıkıntı ve daralma meydana gelir. Son zamanlarda İslam uleması tarafından **"Misyar"** adı altında yeni bir şer'i cinsellik fetvası daha ortaya atılmış. O da kısaca şöyledir: Diyelim bir kadın zengindir, maddi olarak ihtiyacı yok. O yüzden erkeğin vermekle mükellef olduğu mehr ücreti (ki nikâh akdi yapılınca kadına verilen cüz'i bir ücret), nafaka, barınma gibi imkânları istemez. Sadece zaman zaman cinsel ilişkide bulunmak için bir adamla anlaşır ve başka yerde yaşar: Anne-babasının evinde veya varsa kendi evinde kalır. Mut'ada erkek kadına ücret adı altında bir şeyler veriyordu. Burada ise genelde kadın bazı haklarından vazgeçer. Ama sonuçta niyet cinsel ilişkidir ve evleri de ayrıdır. Bu durum, bugün bazı Avrupa ülkelerinde yaşanan **"Särbo"** adlı birlikteliğe benzer. Zaten İslami kesim sıkıştı mı hep demokratik ülkelerin

icatlarını fetva adı altında meşrulaştırıp sanki İslam'da yeri varmış gibi yararlanıyorlar. Böyle bir birliktelikte her iki tarafın evleri ayrı; ancak cinsel ilişki zamanında veya başka nedenlerden dolayı bir araya gelirler. Bu konu eski kaynaklarda işlenmemiş; yeni bir şey olduğu için fazla detaylandırmayacağım.

Son zamanlarda Mekke âlimlerinin verdiği bir fetva var; onu sizlerle paylaşmak isterim. Mekke âlimleri demek, Türkiye'deki Din İşleri Yüksek Kurulu demek! Bakalım neler söylemişler? Şayet bir çift iki şahit huzurunda bu sözleşmeyi yaparsa, kadının velisi varsa, kadın ve erkeğin bu işe rızaları varsa (yani işin içinde zor yoksa), başka da bir kusurları yoksa (diyelim kadın başkasıyla evli değilse ve ağır hastalık gibi mazeretler yoksa), o zaman bu sözleşme/evlilikte sorun yoktur. Bunlar bazı günler -ki erkek falan günler gelmeli diye- bazı geceler veya saatler üzerine anlaşabilir. Evet, bu da Harem-i Şerif ulemasının fetvası![235]

3) İslam'da İstimna/Mastürbasyon

Bununla ilgili herhangi bir ayet, ya da sağlam bir hadis mevcut değildir. Durum böyle olunca, mezhepler arasında tartışmalı bir konu olarak yoruma açık kalmıştır. Caiz değildir diyenler, zayıf hadislere veya hiç ilgisi olmayan ayetlere sığınmışlardır. Ben burada fıkhi tartışmalara girmeyeceğim; ancak ilginç gördüğüm bazı fetvaları paylaşmak isterim.

Ayet olarak **Mü'minun** suresinde, insanlar eşleriyle ve cariyeleriyle olurlarsa kınanmazlar deniliyor. Bazıları, madem ayette iki formül öneriliyor: Normal bir kadınla evlilik ve cariye diye geçiyor; o halde bunlar dışında diğer yöntemler haramdır/yasaktır şeklinde bir sonuç çıkarmışlar. **Nur** suresinde ise, evlenme imkânı bulamayanlar, Allah onları zengin edinceye dek iffetleri-

---

[235] Fetava Ulemai'l Beledi'l Haram, s. 450-451. Heyet üyeleri: Abdulaziz b. Abdullah b. Baz, Abdullah b. Abdurrahman Cibrin, Mahmut b. Salih Useymin, Salih b. Fevzan. Hazırlayan, Halit b. Abdurrahman Cüreysi. Müessesetü'l Cüreysi, Riyad/1992. Kitap 1862 sayfalık bir fetvalar kitabı. Ayrıca Ceridetü'l Cezire (Cezire gazetesi), sayı 8768, 17. cilt, Ula/ hicri yılı 1417 hicri nüshasında geçiyor. Aynı gazete, sayı 10508, tarih; 15 R. Sani, Cuma günü, hicri 1422.

ni korusunlar anlamında bir ayet var; yukarıda bunlarla ilgili bilgi verildi. Burada, madem evlenmeye gücü olmayanlara iffetlerini korusunlar deniliyor, o halde mastürbasyon gibi şeylere yer yoktur demişlerdir. Bir de, kim eliyle orgazm olursa ona lanet olsun anlamında bir rivayet var, onu da kanıt göstermişlerdir. Bir kere bu hadis uydurmadır, hadis külliyatında geçmediği gibi; hadisleri kritize eden âlimler bunun için **"aslı esası yoktur, sahtedir"** demişlerdir.[236]

Ayetleri konuyla ilişkilendirmeye gelince: Kurgulanan bu mantık doğru değildir. Ayetlerden kasıt, normal evliliktir, bir kadınla bir erkeğin hayat arkadaşı olmalarıdır, aile kurmalarıdır. Bu da normal olarak hür kadınlar ve cariyeler olarak belirlenmiştir. Bu yuva kurmakla ilgilidir; ancak geçici cinsel ilişki için değişik formüller önerilmiştir ki, bu konuda sağlam kanıtlar vardır. Nitekim İslam lideri Muhammed mastürbasyondan daha kötü olan yöntemlere izin vermiştir. Yukarıda bununla ilgili geniş bilgi verildi. Örneğin; Cabir b. Abdullah, Kur'an ayetleri inmeye devam ediyordu, biz de azl yapardık/esir kadınlarla cinsel ilişki anında menimizi dışarı akıtırdık, diyor. Bu konuda yukarıda epey hadisler sunuldu. İşte burada sormak lazım; elâlemi katledip eşleriyle bunu yaşamak mı kötü; yoksa mastürbasyon gibi yöntemler mi daha kötü! Bu hadisler en başta Buhari ve Müslim'de geçiyor.[237]

İbni Hemmam, Mücahit'ten şu bilgiyi aktarıyor: "Bizden öncekilerde zinadan uzak durmak için kadınlar bazı cisimlerle cinsel ihtiyaçlarını giderirlerdi" diyor.[238] **İbni Hazm**, Hasan-el Basri'den, zinadan korunmak için bir kadın herhangi bir yöntemle kendi cinsel ihtiyacını giderebilir, açıklamasını aktarıyor. Konular hem iç içe, hem de açıklamalar çok olunca ifadelerde benzerlikler çok. Hep tekrar gibi görünüyor. Bu da konuların ne kadar yaygın olduğunu gösteriyor.[239]

---

236 Nisa suresi 25 ve Nur 33; Acluni, Keşfü'l Hafa, c. 2/327, no: 2838; Elbani, Silsiletü'l Ehadisi Daife, no: 319, c. 1/490.

237 Buhari, Büyu', bab 109/2229 ve Kader, bab 4/6603; Müslim, Nikâh, no: 1438.

238 İbni Hemmam, Musannaf, c. 7/392, no: 13591-13593.

239 İbni Hazm, Muhalla, c.11/390, no: 2303.

Buhuti iki kaynağında şunları yazıyor: "Bir erkek hür bir kadınla evlenme imkânına sahip değilse, cariye de eline geçmiyorsa ve cinsel istek de ona baskın geliyorsa, o zaman mastürbasyon gibi yöntemleri kullanabilir. Bu konuda kadın da erkek gibidir; o da bir yolunu bulup kendi cinsel ihtiyacını karşılayabilir!" diyor. Aynı bilgileri **İbni Hanbeli** ve **Merdavi** de kaynaklarında işlemişlerdir. Maverdi ayrıca bir sürü kaynak da göstermiştir.[240] Amr b. Dinar (h.126.ö), insanların bir biçimde kendilerini boşaltmalarında bir sakınca yoktur, demiştir.[241] Kimi İslam âlimleri de, su (meni) kişinindir, herhangi bir şekilde boşaltıyorsa (zina hariç) mahzuru yoktur, demişlerdir.[242]

İbni Kayyim-el Cevziyye (h.751.ö), eğer bir erkek esir ise veya fakir olup evlenemiyorsa ya da cezaevindeyse (benzer mazeretleri varsa) ve cinsel arzu kendisine baskın geliyorsa, bazı İslam âlimleri böyleleri için herhangi bir yöntemle kendilerini rahatlatmalarında bir beis görmemişlerdir ve bu aynı zamanda mezhep lideri Ahmet bin Hanbel'in de görüşüdür, diyor. İbni Kayyim el-Cevziyye böyle bir bilgi sunduktan sonra önerisini de belirtiyor: İnsan kendi eliyle kendini tatmin edeceğine; yumuşak şeyler kullansa daha uygun olur, diyor. Erkeklerin ihtiyaçlarını çeşitli yöntemlerle gidermeleriyle ilgili bilgi verirken, **"Çoğu sahabenin savaşlarda ve uzun seferlerde benzer yöntemler kullandıklarını"** da kanıt olarak gösteriyor. Kadınların da cinsel arzuları baskın gelirse (diyelim ya evli değiller veya eşleri uzun süre yanlarında değil vb nedenlerden ötürü) o zaman bazı nesneleri kullanabilirler, diye ekliyor **İbni'l Cevziyye**. Aslında bu nesneleri adlı adınca yazıyorlar ama terbiye gereği biz bunları atlayarak yazdık.

---

240 a) Buhuti: Keşşafü'l Kenaa', c. 5/107, Hudud/Ta'zir başlığı altında; Şerh'ü Müntehe'l İradat, c. 6/229. Hudud bölümü, Tazir başlığı altında. Buhuti Hanbeli mezhebi âlimlerinden.

b) İbni Müflih el-Hanbeli, el-Mübdi Şerhu'l Muk'ni, Hudud bölümü, c. 7/427.

c) Merdavi, Kitabü'l İnsaf, c. 10/252: Hanbeli mezhebi âlimlerinden.

241 İbni Hemmam, Musannaf, c. 7/392, hadis no: 13594.

242 İbni Hemmam, Musannaf, c. 7/391, hadis no: 13591.

Demek ki Mısır'ın devrik lideri **Mursi** kadınlara boşuna bu gibi şeylerin alışverişini yasaklamamış; bu bilgilerden haberi varmış! Bir ara dinle ilgili sohbet ederken arkadaşlardan biri, acaba kimliğimdeki İslam kelimesini nasıl sildirtebilirim, bunun hukuki yolu nasıldır, diye sordu. Benim alanım değil, bunu bir hukukçudan soracaksın, ancak şu da bir gerçek ki bunu sildirmeye kalkışan eğer politik biriyse artık onu göz hapsine alırlar, demiştim. Sanırım, Denizli'de benzeri bir olay oldu; bundan kaç yıl önce bir kadın öğretmen böyle bir başvuruda bulundu, başına gelmeyen kalmadı.[243]

Hanbeli mezhebinden **Merdavi** (h.885.ö) ve **İbni Kudame** de İbni'l Cevziyye gibi mazeret olunca kadın da erkek de mastürbasyon ve benzeri şeyleri yapabilirler, diye bilgi vermişlerdir.[244]

Hadislerde geçen bir öneri de şöyle: "Kadın kısmı şeytan gibidir. Şayet sizden biri bir kadını görüp de kalbine bir şey gelirse, hemen kendi hanımına koşup cinsel ihtiyacını gidersin! Böylece kalbinde oluşan sıkıntı giderilmiş olur! Elbette ki onun bu sözü söylemesinin bir de nedeni vardı. Bir gün Hz. Muhammed dışarıda bir kadın görünce ondan etkilenir. Hemen eve gidip hanımlarından Zeynep'i yatağa çeker, böylece kalbinde oluşan sıkıntı giderilmiş olur." Burada sormak lazım; peki evli; ancak gurbetteyse/eşi yanında değilse veya evli olmayan bir kız veya dul bir kadın bir erkeği görüp Hz. Muhammed gibi bozulursa bunlar ne yapsınlar? Görüldüğü gibi gerek Kur'an'da ve gerekse hadislerde önerilen çözümler yetersizdir.[245]

Ne diyelim! Erkekler için bu dünyada bol kadın, savaş esiri kadınlar, ahirette huri ve servis yapan erkek gılman ve vildanlar... kadına gelince köpek, maymun, kabak!

Burada farklı bir hadis eklemek isterim. Altı hadis kaynağından **Ebu Davud** ve **Nesai**'de geçiyor. Aktaran İbni Abbas: "Adamın biri Hz. Muhammed'e gelip, 'Benim bir hanımım var; o yanımda insanların en sevgilisi; ancak gelen gideni geri çevir-

---

243 İbni Kayyim el-Cevziyye, Bedaiu-l Fevaid, c. 4/1471-72.

244 Merdavi, el-İnsaf fi Marifet-i er-Racih Min'el Hilaf, c. 10/252-53.

245 Müslim, Nikâh, bab 2/1403.

miyor, ben ne yapayım?' diye sordu. Hz. Muhammed, o zaman boşa, yanıtını verdi. Adam, ben bunu yapamam, çünkü çok severim, dedi. Hz. Muhammed, o zaman ondan o şekilde yararlan, karşılığını verdi!" diyor.

Elbette ki hoş olmayan bir hadis! Durum böyle olunca yine İslam âlimleri başlamışlar öküz altında buzağı aramaya. Kimisi hadis sağlam değildir demiş; kimileri de hadis hem esastan, hem de usul yönünden sağlamdır demişler. Mesela **Ebu Davud**, bu hadisin ravileri sağlamdır diye not düşmüştür. **İbni Hacer Askalani** bununla ilgili teferruatlı bilgi vermiş. İmam Nevevi, İbni Hazm ve Elbani gibileri hadis sahihtir demişler. Kimileri de zayıf kabul etmişlerdir. Mezhep lideri **Ahmet b. Hanbel**, böyle bir hadis yoktur, demiş. Ama yoktur demekle de yok olmuyor ki. Bak işte hadis kaynaklarında var. Zayıftır diyenler ya ravilere çatmışlar, ya da 'gelen gideni boş çevirmiyor' cümlesinden kim bilir belki cinsel ilişki değil de sadaka gibi adamın malından bol veriyormuş anlamına getirmişler. Konu bu değil; yorum yapmaya değmez. Yalnız böyle bir hadis var ve ben paylaşmak istedim.[246]

j) İmam-ı A'zam'a Göre; Nikâhsız Cinsel İlişkinin Hükmü!

Burada savaş halinden söz etmiyoruz. Normal koşullarda adam gider, bir kadınla anlaşır ve onunla aşk yaşar. Bu bir seferlik olabilir, bir günlük olabilir, haftalık olabilir vs. Bu konuda İmam-ı A'zam diğer müçtehitlere göre farklı görüşe sahip olduğu için ona özel bir alt başlık ayırdım. Malum dört Sünni mezhep arasında mensubu en çok olan İmam-ı A'zam Ebu Hanife'nin mezhebidir (Hanefi mezhebi). Hele Türkiye'nin din olarak resmi mezhebidir, Yaklaşık 125 bin personeli bulunan Diyanet teşkilatı İmam-ı A'zam'ın mezhebini icra ediyor. O yüzden görüşleri önemli. **Ebu**

---

246 a) Ebu Davud, Nikâh, bab 3/2049.
b) Nesai, Nikâh, bab 12/3228.
c) İbni Hacer Askalani, Telhisu'l Habir, c. 3/452, no: 1773.

Hanife, normal koşullarda ücretli cinsel ilişki helaldir derken, İslam lideri Muhammed'in savaşlarda veya hac-umre sırasında izin verdiği hadisleri kanıt göstermiyor. O ayrı bir konu. Burada kanıt olarak halife Ömer'den farklı örnekler gösteriyor.

Onun konuya ilişkin görüşleri hakkında zengin bir yazar kadrosundan bilgiler sunacağım. Aslında nerdeyse hepsi aynı şeyleri anlatıyor. O bakımdan yazılanları toplu halde verip kaynakları dipnot olarak ekleyebilirdim. Çünkü aynı şeyleri tekrar etmek anlamsız; ancak kimi kaynaklarda farklı detaylar olduğu için aktardıklarını ayrı ayrı yazmayı tercih ettim. Tekrar gibi görünen bilgiler olsa da konunun önemi bakımından sorun olmamalı diye düşünüyorum. İlkin onun mezhebine bağlı âlimlerin kitaplarından bilgiler sunacağım, ondan sonra görüşleri hakkında diğer mezheplere bağlı âlimler neler yazmış; onlardan da bilgiler aktaracağım. Tekrar ediyorum: İmam-ı A'zam'ın bu fetvaları kadınların kıt olduğu dönemlerle ilgili değildir, burada mazeret söz konusu olamaz. Her zaman, her an için yapılabilir.

Bakalım, İmam-ı Azam neler söylemiş?

* **Serahsi** (h.483.ö): Ebu Hanife'ye göre bir erkek ücret karşılığı bir kadınla cinsel ilişki yaşıyorsa her iki tarafa da had cezası yoktur; ancak İmam Şafii ve Ebu Yusuf'la Muhammed'e göre bu zina sayılır ve had cezası gerekir. Ebu Hanife bunu söylerken kanıt olarak halife Ömer'in icraatından örnekler göstermiştir. Halife Ömer'in örneklerini yukarıda anlattım; ki kadın çobanla birlikte olur. Sonra Ömer'e bilgi verince kendisi, çobanın vermiş olduğu su, hurma mehr sayılır der ve ceza vermez. **Serahsi** bu örnekleri anlatıyor. İşte Ebu Hanife halife Ömer'in bu gibi uygulamalarını kanıt göstererek savaş dışında normal koşullarda yapılan ücretli cinsel ilişkide ne erkeğe, ne de kadına had cezası yoktur. Şayet kadına, sana şu kadar mehr veriyorum ki seninle zina yapayım dese bile sorun yoktur, diyor. Serahsi'nin, **"Ebu Hanife'ye göre ücretli cinsel ilişkide sorun yoktur!"** açıklamasının Arapçasını da ekliyorum:[247]

رجل استاجر امرأة ليزني بها فزنى بها فلا حد عليهما في قول ابي حنيفة

247 Serahsi, Mebsut, Hudud bölümü, c. 9/58, Darü'l Marife, Beyrut/1989.

Aslında karşılaştırma yapıldığında Ebu Hanife iddiasında haklı. Çünkü onunkinde hiç olmazsa anlaşan çiftte karşılıklı rıza var. Halife Ömer örneklerinde ise kadın ya aç, ya da susuzluktan yani mecburiyetten erkeğin isteğini kabul ediyor. Buna rağmen Ömer bir şey yapmamış. Buraya kadar diyelim normaldir; ancak **Serahsi** daha ilginç şeyler de anlatıyor. Şöyle ki; bir erkek bir başkasının cariyesiyle veya hür ve evli olmayan bir kadınla zina yapsa, sonra da ben o cariyeyi satın almışım ve o kadına da para vermişim dese yine ona had cezası düşmez, diyor. Diyelim günümüzde resmi cariyeler yok; toplum bu konuda rahat. Yalnız bu durumda hür kadın konusunda sorun çıkar: Böyle bir fetva erkeklerin tacizine davetiye çıkarır. Çünkü adam gider keyfini yapar, yakalandığında kadına ücretini verdim der ve böylece kurtulmuş olur. Bu ilginç ifadenin Arapçasını da ekliyorum:[248]

جل زنى بأمة أو حرة ثم قال اشتريتها درئ عنه الحد لانه ادعى سببا مبيحا فان الشراء في الامة يفيد
ملك المتعة وفى الحرة النكاح فانه ينعقد بلفظ الشراء

*** İbni Mevdud el-Musılı** (h.683.ö): Hanefi fıkhına ait *'el-İhtiyar'*da şunları yazıyor: Bir erkek bir kadına cinsel ilişki için ücret verip onunla oluyorsa ya da yabancı bir kadınla anal ilişki yaşıyorsa veya bir erkek başka bir erkekle oluyorsa, tüm bu durumlarda had cezası yoktur; ancak **"tazir"** cezası verilir, şeklinde kısa ve net bir bilgi veriyor. Tazir cezası Kur'an'da yok. Bu idari bir cezadır.[249]

*** İbni Abidin:** Bir erkek ücret karşılığı bir kadınla zina yapıyorsa, Ebu Hanife'ye göre bu işte had cezası yoktur, diyor. İbni Kayyim el-Cevziyye de aynı bilgileri paylaşıyor.[250]

*** Zeylai el-Hanefi** (h.743.ö): Ebu Hanife'ye göre, ücretli cinsel ilişkide had cezası yoktur; ancak eğer bir kadını başka bir iş için alır, onunla cinsel ilişkide bulunursa had cezası gerekir. Çünkü farklı bir iş için tutulmuştur. Dolayısıyla bu caiz değildir

---

248 Serahsi, Mebsut, c. 9/58-59, Hudud bölümü, Darü'l Marife, Beyrut/1989.

249 İbni Mevdud el-Musılı, el-İhtiyar li Ta'lili'l Muhtar, Hudud bölümü, c. 4/90.

250 İbni Abidin, el-Bahr'ü Raik, Hudud bölümü, c. 5/25-30. İbni Kayyim-el Cevziyye, İ'lamu'l Müveqqiin, c. 4/144.

ve had gerekir, diyor. Yalnız bu konuda **Maverdi** (h.450.ö) farklı bilgiler veriyor: Kadını farklı hizmetler için tutup onunla cinsel ilişkide bulunsa bile Ebu Hanife'ye göre hem kadına hem de erkeğe had cezası gerekmez, diyor. Önemli bir cümle olduğu için Arapçasını ekliyorum:[251]

قال ابو حنيفة لو استاجر امراة ليزني بها أو يستخدمها فوطئها فلا حد على واحد منهما

* **Zeylai**, had gerektirmeyen zina durumlarını anlatırken şunları da yazıyor: Savaş ve isyan sıralarında yapılan cinsel ilişkide, yabancı bir kadınla anal ilişkide ve homoseksüellikte Ebu Hanife'ye göre had cezası yoktur. Elbette ki Ebu Hanife ücretli cinsel ilişkide sorun yoktur, derken, kadın başkasıyla evli olmamalı. Şu da var ki, tüm bu durumlarda Ebu Yusuf, İmam Muhammed ve İmam Şafii'ye göre had gerekir açıklamaları vardır. Aynı bilgileri Ebu Zeyd Debusi el-Hanefi (h.430.ö), Maverdi (h.450.ö) ve Molla Husrev (h.885.ö) de kaynaklarında işlemişlerdir.[252]

Şimdi de **Ebu Hanife**'nin bu görüşüyle ilgili diğer mezheplerden de özet bilgi verelim.

* **Şafii** mezhebinin ünlü âlimlerinden İmam Nevevi (h.676.ö), zinada had cezası gereken ve gerekmeyen halleri sayarken, Ebu Hanife ve Süfyan-i Sevri'ye göre bir erkek ücretle bir kadın tutup onunla zina yapsa, beş kadınla evlense veya hanımını boşayıp; ancak hanımı henüz başkasıyla evlenmemişken yine onunla aşk yaşasa... bu durumlarda had cezası yoktur, diye bilgi veriyor.[253]

* **Hanbeli** mezhebi âlimlerinden İbni Kudame (h.620.ö) konuya ilişkin şunları aktarıyor: İmam-ı A'zam Ebu Hanife'ye göre bir insan ücret karşılığı bir kadınla anlaşıp cinsel ilişkide bu-

---

[251] Maverdi, el-Havi'l Kebir, c. 13/218. Tahkik komisyon, Darü'l Kütübi'l İlmiyye Beyrut/1994.

[252] a) Zeylai, Tebyinu'l Hakaik, Hudud, c. 3/179-84.

b) Ebu Zeyd Debusi, Te'sisü'n-Nazar, s. 148.

c) Molla Husrev, Dürerü'l Hükkam fi Şerh-i Güreri'l Ehkam, Hudud bölümü, c. 2/65-66.

d) Maverdi, el-Havi'l Kebir, Hudud bölümü, c. 13/217.

[253] Nevevi, el-Mecmu', Hudud, 22/56.

lunsa veya bir kadınla zina yapıp sonra da onunla evlense bundan dolayı had cezası gerekmez, diyor.[254]

* **İbni Hazm** (h.456.ö), ilkin halife Ömer'e başvuran kadınların olaylarını anlatıyor (ki su ve hurma karşılığı erkeklerle zina yapıyorlar). Daha sonra Ebu Hanife bu olayları kanıt göstererek paralı cinsel ilişkide had cezası yoktur demiştir, diyor. İbni'l Cevzi de (h.654.ö), Ebu Hanife'ye göre bir kadınla ücret karşılığı yapılan cinsel ilişkiden dolayı had cezası yoktur bilgisini aktarıyor.[255]

* **Abdurrahman el-Cezeri** (1941.ö), dört mezheple ilgili bilgi verdiği kitabında, konuya ilişkin İmam-ı A'zam'ın görüşünü şöyle özetliyor: Ebu Hanife'ye göre, ücretli cinsel ilişkide had cezası yoktur. Bunu söylerken de halife Ömer'in yaptıklarını kanıt göstermiştir, diyor.[256]

İsim listesi uzatılabilir; ancak bu kadar kişiden aktardıklarım yeterli. Yineliyorum; ortada savaş yok, kadın sıkıntısı yok. Adam bir kadınla anlaşır ve onunla aşk yaşar. İşte Ebu Hanife, böyle bir aşkta had cezası yoktur, diyor. En başta mezhebiyle ilgili kaynaklardan bilgi sundum. Ondan sonra görüşüyle ilgili diğer mezheplerin önemli âlimlerinden bilgiler sundum. Her şey gayet açık ve net olduğu için bir şey eklemem ancak tekrar olur.

Tüm bu anlatılanlar üzerine değinilmesi icap eden bazı noktalar var; özetlemek isterim.

Şu mantıklı mıdır ki, sahabiler Hz. Muhammed'e, cinsellik kafamıza vurmuş, iğdiş olalım mı desinler ve o da, yok yok olmayın, siz gidin yabancı kadınlara bir şeyler verin cinsel ihtiyacınızı karşılayın, demiş olsun! Bunlar Buhari ve Müslim'de anlatılan hadisler. Acaba Muhammed, birkaç yıl daha yaşasaydı ve yine onun ashabı, ya bize fetva ver, ya da iğdiş oluruz deselerdi, bir kez daha izin vermeyecek miydi? Elbette ki verecekti. Şu da unutulmamalı ki, Hz. Muhammed'e başvurup da, aman cinsellik

---

254 İbni Kudame, el-Muğni, Hudud bölümü, c. 12/378.

255 a) İbni Hazm, Muhalla, c. 11/250, no: 2213.
b) İbni'l Cevzi, İsaru'l İnsaf fi Asari'l Hilaf, c. 1/405.

256 A. Rahman el-Cezeri, el-Fıkh'ü Ala'l Mezahibi'l Arbaa, Hudud, c. 5/88.

beynimize vurdu, ne yapalım diyen o sahabiler, hiçbir zaman eşlerinden bir aydan fazla uzak kalmamışlardır. Hiçbir baskın bir ayı geçmemiştir. Üstelik yukarıda örnekler sunuldu ki, bu cinsellik için izin Mekke fethinde, Umre zamanında verilmiş ve en önemlisi de yine Mekke'de bu sefer Veda haccında (ihramdan çıktıktan sonra) Muhammed taraftarlarına izin vermiş, kadınlara bir şeyler verin, bu işi yapın demiştir. Yani her üç yerde de savaş yoktur. Burada şöyle bir karşılaştırma faydalı olur: Bir tarafta sahabi dediğimiz ve onlardan rivayetler aktarıp hayatımıza şekil verdiğimiz o insanlar var; ki eşlerinden birkaç gün uzakta kalınca, Hz. Muhammed onlara bu izni veriyor; diğer tarafta bugün imkânsızlıklar yüzünden evlenemeyen ve iffetini koruyan binlerce insan var. İşte bunu yapan sahabiler seçkin insanlar, bugün iffetiyle yaşayanlar ise sıradan insanlar sayılıyor.

Konuyla yakın ilgisi nedeniyle, nerdeyse tüm hadis külliyatında geçen ilginç bir olayı buraya almak isterim. Sahabinin biri Hz. Muhammed'e gelerek başından geçen şu olayı anlatır: Ben bir yabancı kadınla her şeyi yaptım, öptüm seviştim; ancak daha ileri gitmedim. Acaba durumum ne olacak? O sırada Hz. Muhammed **Hud** suresinden, **"Gündüzün iki tarafında** (sabah-akşam) **ve geceye yakın saatlerde namaz kıl; çünkü iyilikler, kötülükleri giderir. Bu, ibret alanlara bir öğüttür!"** ayetinin indiğini orada bulunanlara bildiriyor.[257] Onlardan birileri Muhammed'den soruyorlar: "Bu verdiğin müjde sadece bu şahsa mı mahsus, yoksa herhangi biri böyle yapsa onun için de geçerli midir?" Hz. Muhammed, **herkes için geçerlidir,** yanıtını veriyor.

Bu hadis Buhari'de iki, Ahmet b. Hanbel Müsned'inde altı, Müslim'de üç yerde, Ebu Davud, İbni Mace, Tirmizi ve diğer birçok kaynakta geçmektedir. Buhari'de bunu yapan kişinin kim olduğu belirtilmemiş. Ayrıca adamın yaptığı da kadını öpmekmiş şeklinde çok kısa geçiyor. Müslim başta olmak üzere diğer tüm hadis külliyatında, adam ben kadınla her şey yaptım; ancak cinsel ilişkide bulunmadım şeklinde detay var. Hatta ilkin Ömer b.

---

257 Hud suresi 114. ayet.

Hattab'a anlatıyor. Ömer, suçun ağırdır, diyor. Ebubekir'e anlatınca o da aynı şekilde karşılık veriyor. Daha sonra Hz. Muhammed'e anlatınca, kendisi az önceki ayet müjdesini veriyor. Hadis ravisi Abdullah b. Mesut'tur.[258]

Bu olayda kişinin adı belirsiz; ancak olay yeri bir bahçe/ bostandır. Ebu Yesar adında biri anlatıyor: "Kadının biri gelip hurma almak istedi. Ben de dedim ki evde bunlardan daha güzel/kaliteli hurma var, gidelim sana vereyim dedim ve gittik. Ben evde onunla öpüştüm ve daha sonra gelip Ebubekir ve Ömer'e anlattım. Onlar bana, sende kalsın kimseye söyleme dediler; ancak ben dayanamadım, Hz. Muhammed'e anlattım. İşte o sırada ayet indi ki günün değişik zamanlarında namaz kıl, böylece iyilikler kötülükleri giderecek dedi!" şeklinde anlatıyor. Elbette ki burada hem ravi/olayı aktaran farklı (Ebu Yesar), hem de yer farklı.[259]

Benzer bir olayı Ebu Ümame anlatıyor: Adamın biri geldi, ya Resulullah bana had uygula, ben ceza gerektiren bir suç işledim, dedi. Bunu bir iki sefer tekrarladı. Ancak Hz. Muhammed yanıt vermedi. O arada namaza başladılar. Namaz bitince Hz. Muhammed sordu, nerde o adam diye? Adam buradayım dedi. Hz. Muhammed ona, sen abdest alıp bizimle namaz kıldın, dolayısıyla sen annenden doğduğun gibi tertemiz oldun, dedi ve o sırada bu ayetin indiğini söyledi. Bu anlatım en başta Müslim, Ebu Davud, Nesai, İmam Ahmet'in Müsned'inde geçiyor. Daha farklı rivayetler de var. Doğrusu bu ayetin benzer olaylar üzerine indiğine ilişkin şahitler çok fazla. Anlatanlar arasında İbni Mesut var, Enes b. Malik, Büreyde, İbni Abbas, İbni Mesut, Ebu Yesar var.

---

258 a) Buhari: Namaz vakitleri bölümü, bab 4/526; Tefsir, Hud suresi, bab 6/4687.

b) Müslim, Tevbe, bab 7/2763-66.

c) Ebu Davud, Hudud, bab 31/4468.

d) İbni Mace, Namaz, bab 193/1398.

e) Tirmizi, Tefsir, Hud suresi no: 3112.

f) Ahmet b. Hanbel, Müsned, İbni Mesut hadisleri: no: 3653,3854, 4094, 4250, 4290 ve 4325; Kurtubi Tefsiri, Hud suresi 114. ayet, c. 9/110; İbni Hemmam, Musannaf, c. 7/446, no: 13829; Suyuti, Dürrü'l Mensur, Hud 114. c. 8/150.

259 Suyuti, Dürrü'l Mensur Tefsiri, Hud suresi ayet 114, c. 8/151.

Hem raviler çok ve güçlü, hem de anlatılanlar sağlam kaynaklarda geçiyor.[260]

Bunun adı ancak, **"Elâlemin kadınlarıyla seviş, günde birkaç kez namaz kılmakla ödeş!"** olur. İşin ilginç yanı, bunu açıklayan din âlimleri öylesine önemsiz noktalar üzerinde durmuşlar ki insan utanır. Mesela hadisten, "işte namaz bu kadar önemlidir ki, bak hangi günahlara kefaret olur..." gibi sonuçlar çıkarmışlardır. Kimse, efendim ortada gayri meşru bir ilişki var, elâlemin kız ve hanımlarına karşı cinsel taciz var, olacak iş mi şeklinde bir itirazda bulunmamıştır. Bu anlatılan olaylarla ayetin denklemine bakarsak adeta birbirlerini tamamlıyorlar. Şöyle ki, Kur'an'da normal olarak namazla ilgili ayetlerde çoğul kelimeler kullanılmıştır: Namaz kılınız; ancak burada namaz kıl şeklinde tekil bir ifade kullanılmıştır. Durum böyle olunca sanki direkt o adama hitap eder gibi özel bir durum söz konusudur. Ama daha sonra gelen sorular üzerine İslam lideri Muhammed, herkes için geçerlidir açıklamasını da yapmıştır. Burada şunu sormak lazım: Diyelim yabancı bir erkek bir kadınla -cinsel ilişki hariç- flört etse ve buna karşılık camiye gidip iki rekât namaz kılsa, o kadının eşi veya onun akrabası buna rıza gösterir mi, kim bunu kabul eder?

Nisa suresi 31 ve **Necm** suresi 32. ayetlerin açıklamalarında yukarıdakine benzer yorumlar yapılmıştır. İlkin ayetlerin mealini Diyanet tercümesinden verip ondan sonra olup bitenlerle ilgili kısa bilgiler verelim.

Nisa 31: "Eğer size yasaklana(günah)ların büyüklerinden kaçınırsanız, sizin **küçük günahlarınızı** örteriz ve sizi güzel bir yere koyarız."

Necm 32. ayet, ilgili kısım: "Onlar, **ufak tefek** kusurları dışında, büyük günahlardan ve çirkin işlerden uzak duran kimselerdir." Burada iyi insanların özellikleri anlatılır.

Necm suresi 32. ayette geçen **"küçük/ufak tefek günahlar"** ifadesine farklı anlam verenler de olmuştur. Mesela Kurtubi, İb-

---

260 a) Müslim, Tevbe bölümü, no: 2765.
b) Ebu Davud, Hudud, bab 10/4381.
c) Suyuti, Dürrü'l Mensur, Hud 114, c. 8/152.

ni Mesut, Ebu Sait el-Hudri, Huzeyfe ve Mesruk'tan rivayetle ayette geçen **"lemem"** kelimesi (ki ufak tefek günahlar şeklinde tercüme edilmiş), bir kadını öpmek, ona göz kırpmak, onunla uzanmak ve bakmak demektir demişlerdir diyor. Bu durumda az önceki ayetin anlamı, **"Onlar ki bir kadını öpmek, ona göz kırpmak, onunla uzanmak ve bakmak dışında büyük günahlardan ve fuhuştan sakınırlar!"** şeklinde olur.

Begavi, İbni'l Cevzi, Suyuti gibi bazı Kur'an yorumcuları, İbni Abbas, Ebu Hüreyre ve Şa'bi'den şöyle bir rivayet aktarmışlardır: Ayette geçen **"lemem"** kelimesinden kasıt zina dışında yabancı kadınla yapılan her şey demektir. Bu da, insan büyük günahlardan uzak durursa, Allah onu bu gibi ufak tefek işlerden sorumlu tutmaz demektir. **Mükatil** şöyle bir olay anlatıyor: Nebhan Temar adında biri dükkânında hurma satarken bir kadın onun yanına varıyor. Adam ona, buyur içeri gel diyor ve tecavüze teşebbüs ediyor; ancak kadın kabul etmiyor ve çıkıp gidiyor. Daha sonra adam gidip durumunu Hz. Muhammed'e anlatınca, o da kendisine az önceki ayeti hatırlatıyor, senin yaptığın ufak tefek iştir zarar vermez, diyor. Ebu Hüreyre'den soruyorlar, ayette geçen **"lemem"** terimi ne anlama gelir? Kendisi şu yanıtı veriyor: Yabancı bir kadına göz kırpmak, ona bakmak, öpüp sevmektir. Ancak cinsel ilişkide bulunursa o zaman bunun adı **zina** olur. Bunlara bakınca, bu son iki ayetle az önce hikâyesi anlatılan ayetin (namaz kıl ödeşirsin diye) vardıkları sonuç hemen hemen aynı olur. Zaten bunlardan hangisinin tefsirine bakılsa o tarihi olaylar hemen hemen hepsinde vardır.[261]

Elbette ki ilgili terimler konusunda ayetlerden ne kastedilmiş bu kesin değil. Bunlarla ilgili farklı yorumlar yapılmış; ancak **"lemem"** kelimesi hakkında gerek Ayşe'nin İfk olayıyla ilgili Hz. Muhammed'in kullandığı ifade ve gerekse en eski Kur'an

---

261 a) Kurtubi, el-Cami'u li Ahkâmü'l Kur'an, Hud suresi, ayet 114, c. 9/11 ve Necm suresi, ayet 32, c. 17/106.

b) Begavi, Mealim'ü Tenzil, Neml suresi, ayet 32, c. 7/412.

c) İbni'l Cevzi, Zadü'l Mesir, Necm 32, c. 8/76.

d) Suyuti, Dürrü'l Mensur, Necm suresi ayet 32, c. 14/37.

yorumcularından Mücahit b. Cebr'in (h.102. ölmüş) aktardığı rivayette, aslında kelimeden neyin kastedildiği anlaşılır. **Mücahit** "lemem" kelimesi hakkında, bir seferlik zina yapmak, bir seferlik içki içip bırakmak demektir şeklinde bir rivayet aktarıyor.[262]

Buna Buhari ve Müslim'de geçen hadisi de eklersek birbirlerini tamamlamış olurlar: İfk olayıyla ilgili Hz. Muhammed Ayşe'ye, "Eğer sen bu zina konusunda suçsuz isen Allah sana bir yol gösterecek; şayet 'lemem' yapmışsan, tövbe et!" diyor. Burada Ayşe zina ile suçlanıyor ve o da diyor ki, lemem yapmışsan tövbe et! Demek ki kul hatasız olmaz; sen bir seferlik yapmışsan tövbe et, Allah büyüktür, diyor. Eğer hadiste geçen terimden böyle bir anlam almazsak o zaman Hz. Muhammed bunu Ayşe'ye söylemekle neyi kastetmiş olabilir ki! Çünkü kadın zina ile suçlanıyor!

Bu kelime hakkında yorumlar çok yapılmışsa da, hem o yorumlar pek uymuyor, hem de kaynakları pek güçlü değil. Ama Hz. Muhammed'in az önceki sözlerinin geçtiği yer **Buhari** ve **Müslim** ki, en güçlü kaynaklar. Ben ille de bu anlama gelsin demiyorum; yalnız İslam lideri Muhammed'e gelen başvurular (bilmem kadını öptük, her şey yaptık; ancak cinsel ilişkide bulunmadık gibi) ve bunun üzerine onun, git namaz kıl sorun yoktur, demesi bize garip geliyor![263]

Hz. Muhammed'e başvurarak kadınlarla en azından öpüştüğünü söyleyenlerin genelde isimleri yok. Adamın biri şeklinde geçiyor. Ancak eski Kur'an yorumcularından Mükatil (h.150.ö) böyle yapanlardan birinin hurma tüccarı Nebehan olduğunu, bunun bir kadını öpüp sevdikten sonra Hz. Muhammed'e giderek olup bitenleri anlattığını belirtiyor. Kimi kaynaklarda Ebu Yesar ismi geçiyor. Ne diyelim; mut'a hakkında bilgiler çok fazla olunca başlık da hayli uzadı.[264]

---

262 Tefsir'ü Mücahit, Necm suresi ayet 32, s. 627.

263 Buhari, Megazi/İfk bölümü bab 34/4141. Müslim, Tevbe bölümü, bab 10, no: 2770.

264 Tefsir'ü Mükatil, Necm suresi, ayet 32, c. 3/293.

V. BÖLÜM

İSLAM'DA MAHREM EVLİLİĞİ!

a) İslam'a Göre Cariye Statüsündeki Mahremle Cinsel İlişkide Bulunmak!

Burada İslam'da cariye statüsü nasıldır sorusuna yanıt aramıyorum; ancak konumuz tam anlaşılsın diye bazı bilgiler sunmam gerekiyor. Yukarıdaki bölümlerde de geçtiği gibi Kur'an'da erkeklere hür kadınlar dışında savaş esiri kadınlar da **cariye** adı altında helal kılınıyor.

Diyelim bu esir kadınlar evli değilse, bunları cariye olarak kullanmak normaldir (ki asla normal sayılmaz; ama beterin beteri var); ancak Kur'an'da, savaş halinde karşı taraftan ele geçen kadınlar evli de olsalar Müslümanlara helaldir, deniliyor. Bu da yukarıda anlatıldı. Ayrıca bunun pratik örnekleri de var. Mesela; İslam lideri Muhammed'in eşlerinden Safiye, Cüveyriye ve Reyhane savaş esiri cariyelerdi. Hz. Muhammed karşı tarafın kız ve kadınlarını ele geçirince onların arasından bunları kendine eş seçiyor, üstelik her üçü de evliydi. Bunlarda zaten itiraz yok. Burada demek istediğim şu: O ki savaş esiri kadınlar Müslüman erkeklere helaldir; peki diyelim Müslüman bir erkeğin eline mahrem/en yakın akrabasından biri geçse, dini ayrıdır, cariyedir diye onunla cinsel ilişkide bulunabilir mi? İşte asıl önemli yer burası.

Bu konuda mezhep liderleri ne gibi fetvalar vermiş, argümanları nelermiş görelim![265]

Bundan sonrasını dinlemek için insanın biraz dayanıklı, tahammül gücü fazla olması gerekir. Çünkü işin içinde hem edebe, hem de vicdana sığmayan şeyler var. İşleyeceğim konuların kanıtları güçlü olmasaydı bu tür hoş olmayan konulara girmezdim. Ben bir konuyu işlerken İslam'da güçlü kanıtları olmalı/tam emin olmalıyım. Öyle kenardan bilgileri, kanıtları zayıf olan konuları işlemem.

İmam-ı A'zam Ebu Hanife'ye göre; bir insan eğer annesini, kızını, kız kardeşini, ninesini ve istisnasız herhangi bir mahremini cariye olarak ele geçirip bunlarla cinsel ilişkide bulunsa ona had cezası yoktur. Ayrıca bunlardan doğan çocuk da meşrudur. **İmam Malik** de Ebu Hanife'ye kısmen katılıyor. Cariye eğer adamın annesi, kızı ve kız kardeşi ise bunlar kişinin eline geçmekle özgürleşir; bunlarla cinsel ilişki haramdır, diyor. Ancak kişi cariye statüsündeki diğer mahremleriyle cinsel ilişkide bulunuyorsa had cezası yoktur, diyor. Bu aynı zamanda **Süfyani Sevri**'nin de görüşüdür. Elbette ki İmam Malik neye, hangi kanıta göre bu yakın akrabaları ayırmış, iki kategoride ele almış bunun kanıtı yok. Bazı durumlar var ki, ortada ayet ve hadis olmadan bunlar görüş bildirmişler, müritleri de verilen fetvalara uymak zorunda kalmışlar.[266]

Hanbeli mezhebine göre, cariye kişinin sütannesi veya sütkardeşi ise bunlarla cinsel ilişkide bulunduğunda had cezası yoktur; kalan mahremlerden herhangi biri cariye olarak eline geçse, onlarla yapılan cinsel ilişki zina sayılır. Bu konuda **İmam Şafii** de Hanbeliler gibi düşünmüştür. İmam-ı A'zam'a göre, cariye statüsünde olan kim olursa olsun istisnasız bir şekilde erkek onunla cinsel ilişkide bulunduğunda had cezası yoktur. **İmam Malik** anne, kız ve kız kardeşi ayırıyor, bunlarla cinsel ilişkide bulunursa had cezası gerekir; kalan mahremlerle cinsel ilişkide bulunursa had gerekmez, diyor. Diğer iki mezhepte, mahrem ca-

265 Nisa suresi, ayet 24.

266 İbni Hazm, Muhalla, Hudud, no: 2215, c. 11/253.

riye de olsa onunla cinsel ilişki zina sayılır ve had cezası gerekir. Ancak cariye sütannesi veya sütkardeşi ise bu durumda tüm mezhepler müttefiktir ki, kişi onlarla cinsel ilişkide bulunuyorsa had cezası gerekmez. Bu cinsellik konusunda özellikle İmam-ı A'zam'ın fikirleri tüyler ürpertici; o yüzden görüşlerine ağırlık vereceğim. Zaten yukarıda da geçti ki, İmam-ı A'zam normal şartlarda ücretli cinsel ilişki konusunda da farklı düşünüyordu.[267]

Burada bir soruyla konuyu biraz açalım: İmam-ı A'zam **Ebu Hanife** ve kısmen de **İmam Malik** neye dayanarak, **savaş esiri kadınlar mahrem de olsalar kişi onlarla cinsel ilişkide bulunduğunda had cezası yoktur,** diye görüş bildirmişler/var mı ayet veya hadislerde bunun kanıtı? Ne yazık ki dayanaklarını açıklamamışlar; sadece olur diye fikir beyanında bulunmuşlardır. Kanımca, fazla tepki gelmesin diye konuya ilişkin var olan ayetten uzak durmak istemişler, şu ayete göre böyle bir sonuç çıkarıyoruz deme cesaretinde bulunamamışlardır. Peki, nedir o şimdiye kadar hiç gündeme gelmeyen ayetler? İmam-ı A'zam'ın görüşüne, **Nisa suresi 24. ayet** kanıt olarak gösterilebilir. Bunu açıklamakla tepki alacağımı biliyorum; ama böyle bir sonuç ayetten çıkıyor. Peki ayet, az önceki fetvalarına nasıl kanıt gösterilebilir? İşte bunu anlamak için ilkin bir önceki ayetten (Nisa 23) başlamak lazım.

Burada, "Size analarınız, kızlarınız, kız kardeşleriniz, halalarınız, teyzeleriniz, erkek kardeş kızları, kız kardeş kızları, sizi emziren sütanneleriniz, süt kız kardeşleriniz, hanımlarınızın anneleri, kendileriyle zifafa girdiğiniz hanımlarınızdan olup evlerinizde bulunan üvey kızlarınız, öz oğullarınızın hanımları, iki kız kardeşi bir araya getirmeniz haram kılınmıştır!" deniliyor. Şu notu da eklemekte fayda var: Kur'an'da nikâhları haram kılınanların listesi Tevrat'tan bir alıntıdır/yeni bir icat da değildir. Tevrat'ta önce, mahremlerin çıplaklığını açmayacaksın diye bir giriş yapılıyor; ondan sonra bunlar teker teker sıralanıyor. Bunun Tevrat'tan bir alıntı olduğunu böylece hatırlatmış olalım.[268]

---

267 İbni Kudame, el-Muğni, Hudud bölümünde. c. 12/341; Alaettin Merdavi, el-İnsaf, Hudud, c. 10/184.

268 Tevrat, Tesniye, bab 27/20-23 ve Levililer bölümü, bab 18/6-18.

Tecvid'i (Kur'an'ın hangi stille, hangi kurallarla okunacağını belirten dal) bilenler şunu iyi bilirler: Eğer Kur'an'da bir durakta **"la"** harfi varsa, orada durmamak daha iyidir. Arapçada **"la"** olumsuzluk/hayır anlamına gelir. O yüzden Kur'an'da bir durakta bu işaret varsa, "burada durma, cümle daha bitmemiştir!" demektir. Benzer ayetler (ki durak konmuş; ancak durmamak daha iyi) Kur'an'da çoktur. Burada nikâhları haram kılınanlar **Nisa** suresi 23. ayette sayılmış; ancak bir haram daha var. Hemen bundan sonra gelen 24. ayette, **"Ve evli olan kadınlar da size haram kılınmıştır; ancak savaş esiri kadınlar istisna** (bunlar haram değildir). **Allah'ın size emri budur!"** denilmektedir.

Peki, savaş esiri kadınlar bundan müstesnadır/onlar size helaldir denilirken, baştan beri anlatılanların hepsi mi savaş esiri olarak ele geçse helaldir (anne, kız vs), yoksa sadece kişiye yabancı olup da evli olanlar eğer savaş esiri iseler mi helal sayılır? İşte şimdiye kadar bu istisnadan aslında kişiye nikâhı düşüp de ancak başkasıyla evli olanlar savaşta ele geçse onların evliliğine bakılmaz; bunlar Müslümanlara helaldir, denilmiştir. Ben de derim ki zaten 24. ayetin başında **"Ve"** bağlacı var, haram kılınanlar daha bitmemiş, önceki ayette sıralananlara 24. ayette o kalan haram da ekleniyor, **evli kadınlar da size haram kılınmıştır** deniliyor ve tüm bu haramlardan sonra **savaş esiri kadınlar size haram değildir** deniliyor. İşte bu istisna ayrımsız bir şekilde savaşta ele geçen ister mahrem, ister evli, ister başkası; tüm kadınlar için geçerlidir: Cariye olarak Müslümanların eline geçse hepsi helaldir demektir. Neden bu istisnayı sadece tek bir gruba tahsis ediyoruz, kanıt ne! Haram kılınanların hepsi sıralanmış ve ondan sonra da savaş esiri kadınlar size helaldir denilmiştir. Burada bu esirler anne, kız, kız kardeş gibi yakın akrabalar ise olmaz diye özel bir kayıt, bir işaret de yok. Durum bu iken ayette geçen istisnayı tek bir noktaya tahsis etmek doğru değildir. Bu anlam ağır da gelse, kural olarak sonuç budur. Benim yanımda, evli olsun-olmasın savaş esiri kadınları Müslümanlara helal kılan/peşkeş çeken bir sistem (ister mahremler helaldir, ister haramdır desin fark etmez) bitmiştir. Hele o zaman kadınların hiçbir kusuru yoktu ki böylesine ağır bir cezaya maruz kalsınlar.

Ayetten, bir kadın cariye olduktan sonra kim olursa olsun fark etmez; en yakın akrabayla bile cinsel ilişki yaşanabilir anlamını çıkarmanın bir diğer kanıtı şu: Yukarıda her dört mezhepte sütannesiyle sütkardeşi cariye olarak adamın eline geçse ve bunlarla aşk yaşıyorsa had cezası yoktur, diye geçti. Peki, sütannesiyle sütkardeşinin haram olduğu hangi ayette geçti? Tüm haramların anlatıldığı **Nisa** suresi 23. ayette geçti. Ondan sonra oğulların hanımları (gelinler), kayınvalide, iki kız kardeşle bir arada evlilik de haramdır diye aynı ayette sıralanıyor. Durum bu iken, 24. ayetteki istisnayı neden getirip 23. ayetin ortasındaki bir maddeye uyguluyoruz ve diğerlerini bunun dışında tutuyoruz! Böyle bir keyfilik olmaz!

Daha iyi anlaşılsın diye konuyu biraz basite indirgeyelim. Diyelim ki bir doktor hastasına, **belli bir süre sana kebap, kızartma, yumurta, fasulye yasaktır ve yağlı yemekler de** diyorsa ve bunun sonunda, "mecbur kalırsan az bir miktar alabilirsin" diyorsa, biz bundan ne anlarız? Şunu anlarız: Hasta mecbur kalırsa bu sayılanlardan canı hangisini istiyorsa ondan alabilir. Doktorun, "mecbur kalırsan az bir şey alabilirsin" ifadesinden sadece son yasak olan yağlı yemekleri almak/anlamak kimsenin aklına gelmez. İşte buna benzer bir durum, haram olan evlilikleri anlatan bu ayet için de geçerli. Niyet farklı da olsa cümleden bu anlaşılır. Ben şahsen **Ebu Hanife** ve **İmam Malik**'in bu ayetten habersiz bir şekilde o ağır görüşü belirttiklerine ihtimal vermiyorum. Ancak yukarıda da belirtildiği gibi bakmışlar ki böyle bir fetvayı Kur'an'a dayandırmak pahalıya mal olur, o yüzden sadece sonucu söyleyip kanıtına değinmemişlerdir. Hele mahrem eğer cariye ise onunla aşk yaşanabilir görüşü için, görüldüğü gibi hiç olmazsa ayette yer bulunur; ilerde anlatılacağı gibi insan normal koşullarda annesiyle, kızıyla evlense, Ebu Hanife'ye göre bu durumda had cezası yoktur.

Şunu da belirtelim ki şimdiye kadar yazılıp çizilen tefsirlerde az önceki ayetin yukarıda açıkladığım gibi tefsir edildiğine, ona bu anlam verildiğine dair bir yorumcuya rastlamadım. Sanırım, bunu fark eden olmuşsa da bu mezhep liderleri gibi olumsuz tepkilerden dolayı dokunamamışlardır. Şunu belirteyim ki cümle denkleminde sorun yok; istisna tüm şıklar için geçerli. Burada

yineliyorum: Eğer ayeti bu şekilde açıklamazsak o zaman **İmam-ı A'zam** ve **İmam Malik**'in kanıtı ne, neye dayanarak böyle bir görüş ortaya atmışlar? Ben onların görüşü böyledir diye ayeti onlara uyarlamıyorum. Belirttiğim anlam ayetten rahatlıkla ortaya çıkıyor; ancak onların da boş ve mesnetsiz böyle söylediklerine ihtimal vermiyorum.

Biraz sonra yukarıda anlatılanlardan daha ağır bir konuya geçiyoruz. Mevzular iç içe olduğu için ilgili kaynakları bundan sonraki başlıkta hem daha fazla sunacağım, hem de önemli gördüğüm yerlerde ara sıra tercüme ettiğim cümlelerin Arapçasını da yazacağım.

b) İmam-ı A'zam'a Göre Mahremle Evlilik

Mahremle evlilik Kur'an'da hem haramdır, hem de mahrem olanlar kimlerdir bunlar teker teker belirtilmiştir. İlgili ayetler zaten az önce sunuldu. **Ebu Hanife** dışında tüm mezhep liderleri mahremle evliliği haram saymış ve bunu yapan kişiye de had cezası gerekir demişlerdir. Ancak Hanefi mezhebi lideri **İmam-ı A'zam** bu konuda farklı görüşe sahiptir. Ona göre bir erkek kendi annesi, kızı, kız kardeşi ve yakın akrabasından herhangi biriyle nikâh akdi yapıp cinsel ilişkide bulunursa bunda **had** cezası yoktur; yalnız **tazir** vardır. Yani yönetim ona ya birkaç günlük hapis cezası verir, ya bir yere sürgün eder, ya da toplum içinde neden böyle yaptın, utanmadın mı gibi kırıcı bir söz söyler gibi idari cezalar verilir. Peki, İmam-ı Azam gerçekten böyle bir görüş belirtmiş mi, söylediğine dair kanıtlar var mı? İşte bunu anlamak için değişik kaynaklardan ayrı ayrı bilgiler sunacağım. İmam-ı A'zam'ın bu görüşü için ilkin onun mezhebine bağlı olan âlimlerin kaynaklarından başlayacağım; ondan sonra diğer güvenilir eserlerden bilgiler vermeye devam edeceğim.

* **Kuduri** (h.428.ö): Ebu Hanife'ye göre bir erkek mahremlerinden biriyle evlenip cinsel ilişkide bulunsa ya da yabancı bir kadınla makattan (anal) ilişkiye girse veya erkek erkeğe cinsel ilişkide bulunsa bu durumlarda had cezası yoktur. Kuduri üzeri-

ne şerh yazan Abdulgani (h.1298.ö), *"el-Lübab"* adlı kitabında konuyu daha da detaylandırmış, şöyle diyor: Yakın akraba evliliğinde had cezası yoktur görüşü Ebu Hanife ile Züfer'e aittir. İmam Yusuf ve İmam Muhammed'e göre kişi bunlarla evliliğin haram olduğunu bilip de yapıyorsa had cezası gerekir. Bilmeden yapıyorsa ceza gerekmez. Ancak en sağlam görüş İmam-ı A'zam'ın görüşüdür/yani ister haram olduğunu bilsin ister bilmesin fark etmez: Had cezası yoktur. Bu, aynı zamanda Nesefi, Mahbubi ve başkaların da görüşüdür, diyor. Bununla ilgili Arapça metni ekliyorum:[269]

(ومن تزوج امراة لا يحل له نكاحها فوطنها لم يجب عليه الحد) لشبهة العقد قال الإسبيجاني و هذا قول أبي حنيفة وزفر والصحيح قول أبي حنيفة وزفر و عليه مشى النسفي والمحبوبي و غير هما

* **Ebu Zeyd Debusi el-Hanefi** (h.430.ö): Ebu Hanife'ye göre bir erkek kendisine haram olan herhangi bir akrabasıyla nikâh akdi yapıp cinsel ilişki yaşıyorsa ona had cezası yoktur. İster bunun haram olduğunu bilmiş olsun ister olmasın fark etmez. Bunun da Arapça metnini ekliyorum:[270]

اذا تزوج ذات رحم محرم منه فوطئها وهو يعلم او لايعلم لا حد عليه لان صورة المبيح قد وجدت وهو النكاح وان لم يبح وهو قول ابي حنيفة

* **Serahsi** (h.483.ö): İmam-ı A'zam'a göre, bir erkek mahremlerinden biriyle evlenip cinsel ilişkide bulunursa, ister böyle bir evliliğin haram olduğunu bilmiş olsun ister olmasın, ona had cezası yoktur; ancak haram olduğunu bildiği halde yapıyorsa azarlanır şeklinde bilgi veriyor. Malum Serahsi, Hanefi mezhebinin en etkili isimlerinden biri. Onun da Arapça metnini ekliyorum:[271]

_جل تزوج امراة ممن لا يحل له نكاحها فدخل بها لاحد عليه سواء كان عالما بذلك أوغير عالم في قول أبى حنيفة رحمه الله تعالى ولكنه يوجع عقوبة إذا كان عالما بذلك

---

269 A. Gani Dımaşki, el-Lübab fi Şerhi'l Kitab, c. 3/191, Hudud bölümü, Darü'l Kütübi'l İlmiyye, Beyrut/tarihsiz.

270 Ebu Zeyd Ubeydullah Ömer b. İsa Debusi el-Hanefi (h.432.ö), "Te'sis'ün-Nazar", s. 148, Tahkik Mustafa Muhammed el-Kabbani, İbni Zeydun matbaası, Beyrut/Tarihsiz.

271 Serahsi, el-Mebsut, Hudud, c. 9/85, Darü'l Marife, Beyrut/1989.

* **İbni Mesut Kasani el-Hanefi** (h.587.ö): Bir erkek mahremlerinden biriyle nikâh akdi yapsa (evlense) ya da dört eşi var iken beşinci bir kadınla evlense veya henüz eşi hayatta iken baldızıyla evlense ve bunlarla cinsel ilişkide bulunsa, böyle bir evliliğin haram olduğunu bilse bile, Ebu Hanife'ye göre bunda **had** cezası yoktur; ancak **tazir** vardır diyor. Bunun da Arapça metnini ekliyorum.[272]

وكذلك إذا نكح محارمه او الخامسة او اخت امرأته فوطئها لا حد عليه عند أبي حنيفة وإن علم بالحرمة وعليه التعزير

Bu bilgileri, Hanefi âlimlerinden Merginani (h.593.ö), Mahmut Ebu Dakika, İbni Mevdud (h.683.ö), Nesefi (h.710.ö), Zeylai (h.743.ö), İbni Abidin (h.1252.ö) ve Hanefi mezhebine bağlı sayamadığım birçok âlim paylaşmıştır. Aynı şeyler olduğu için tekrar olur diye bunlardan Arapça metin yazmıyorum. Zaten az önce sunulanlar da tekrardı. Yalnız kaynaklarını ve konunun geçtiği ilgili yerleri dipnot olarak ekliyorum.[273]

Sunduğum bu bilgiler Hanefi mezhebine bağlı âlimlerin kaynaklarından. Ebu Hanife'nin bu görüşü hakkında diğer mezheplerin âlimleri neler yazmış; biraz da onlardaki bilgilere bakalım:

* **Tahavi** (h.321.ö), Ebu Hanife'ye göre mahremle evlilikte had cezası yoktur; ancak 'tazir' vardır diyor ve şunu ekliyor: Süfyan-i Sevri zamanında adamın biri mahremiyle evlenir. Bu evlilikle ilgili Süfyan'dan bilgi edinmek istenince kendisi, "Böyle bir evlilikte had cezası yoktur!" karşılığını verir, diyor.

* **Cezeri** (m.1941.ö) de, Ebu Hanife'nin mahrem evliliğinde had cezası yoktur, görüşünü işlemiştir.[274]

---

272 Kasani, Bedai'u Sanai, Hudud, c.9/190. Tahkik eden komisyon, Darü'l Kütübi'l İlmiyye, Beyrut/2003.

273 a) Kasani, Bedai'u Senai, Hudud bölümü, c. 9/190.

b) Nesefi Abdullah b. Ahmet, Kenz-üd-Dekaik, c. 5/25, Hudud bölümü, İbni Abidin'in Bahr'ü Raik ile birlikte.

c) Zeylai, Tebyinu'l Hakaik, c. 3/179, Hudud bölümü.

d) İbni Mevdud, el-İhtiyar, c. 4/90, Hudud kısmında.

e) Molla Husrev, Dürerü-l Hükkam, Hudud bölümü, c. 2/65.

f) Merginani, Bidayetü'l Mübtedi, Hudud bölümü, s. 120.

274 a) Tahavi, Şerh'ü Maani'l Asar, c. 3/149, no: 4885.

b) Abdurrahman el-Cezeri, el-Fıkhu ale'l Mezahibi'l Arbaa, Hudud, c. 5/90.

*** Maverdi** (h.450.ö), Ebu Hanife'ye göre, mahremin biriyle normal bir evlilik sonucu yapılan cinsel ilişkide had cezası yoktur. Dolayısıyla bu durumda bir erkek kendi annesiyle, kız kardeşiyle cinsel ilişki yaşıyorsa Ebu Hanife'ye göre had cezasına çarptırılmaz, diyor.[275]

*** İbni Hazm** (h.456.ö): Mahrem evliliği konusunda İslam âlimleri arasında ihtilaf vardır, diyor ve detaylara geçiyor. Ebu Hanife'nin bu konudaki görüşünü aktarırken şu bilgiyi veriyor: "Bir cariye kişinin erkek kardeşinin kızı, kız kardeşinin kızı, kendi halası, teyzesi, üvey annesi, öz gelini, sütannesi, sütten kızı, yine sütten kız kardeşi ise ve onun eline geçse, bunlardan hangisi olursa olsun cinsel ilişkide bulunsa ve normalde bunun haram olduğunu da bilse had cezası yoktur... Bir de Ebu Hanife'ye göre bir erkek kendisini doğuran öz annesiyle, öz kızıyla, kız kardeşiyle, ninesiyle, halasıyla, teyzesiyle, erkek kardeşinin kızıyla, kız kardeşinin kızıyla nikâh akdi yapıp cinsel ilişkide bulunsa ve bunlarla evlenmenin haram olduğunu da bilse, onun üzerinde had cezası yoktur. Yalnız böyle bir durumda onlara mehr/sıdak ücretini vermeli, ayrıca bunlardan çocuk olursa meşru sayılır. Adama sadece **'tazir'** cezası verilir. Bu da kırk kırbaçtan fazla olmamalıdır."

Evet; bu, İmam-ı A'zam'ın görüşü. Farklı bir detay olduğu için ilgili metnin Arapçasını ekliyorum:[276]

إلا أن مالكا فرق بين الوطء في ذلك بعقد النكاح وبين الوطء في بعض ذلك بملك اليمين فقال فيمن ملك بنت أخيه أو بنت أخته وعمته وخالته وامرأة أبيه وامرأة ابنه بالولادة وأمه نفسه من الرضاعة وابنته من الرضاعة وأخته من الرضاعة وهو عارف بتحريمهن وعارف بقرابتهن منه ثم وطئهن كلهن عالما بما عليه في ذلك فإن الولد لاحق به ولا حد عليه لكن يعاقب. ورأى أن ملك امه التي ولدته وابنته واخته بانهن حرائر ساعة يملكهن فإن وطئهن حد حد الزنى

وقال ابو حنيفة لا حد عليه في ذلك كله ولا حد على من تزوج أمه التي ولدته وابنته واخته وجدته وعمته وخالته وبنت اخيه وبنت أخته عالما بقرابتهن منه عالما بتحريمهن عليه ووطئهن كلهن فالولد لاحق به والمهر واجب لهن عليه وليس عليه إلا التعزير دون الأربعين فقط

---

275 Maverdi Ali b. Muhammed el-Basri, Havi'l Kebir, Hudud başlığı altında, c. 13/217-18.

276 İbni Hazm, Muhalla, c.11/253; Hudud, Mes'ele: 2215. Tahkik eden Ahmet Muhammed Şakir, Nehde Matbaası, Mısır/1347 hicri.

*** İmam Nevevi** (h.676.ö), *"el-Mecmu"* adlı kitabında, "Ebu Hanife ve Süfyan-i Sevri'ye göre bir insan kendi annesiyle, kız kardeşiyle, üvey annesiyle, oğlunun eşiyle (dul kalmış geliniyle) nikâh akdi yapıp cinsel ilişkide bulunsa bunda had cezası yoktur" diyor.[277]

Ebu Hanife'nin bu görüşü hakkında var olan kaynakların listesi hayli uzun; üstelik hepsi Sünni, saygınlığı olan İslam âlimleri. Zaten bunların çoğu Hanefi mezhebindendir. Burada kısa bir bilgi daha vermem lazım. **Ebu Hanife** mahremle evlilikte had cezası yoktur derken, bunu tasvip ediyor anlamı çıkmasın! Gerçi değişen bir şey yok; ancak yine de hakkını yemeyelim. Kendisi böyle bir evliliği tasvip etmiyor. Yalnız bunu yapan kişiyi had cezasından kurtarıyor, kolaylık sağlıyor, bu vahşetin önünü açıyor, cesaretlendiriyor. İşte fark bu! Bir şey daha söylüyor: Eğer kişi bunun haram olduğunu biliyorsa, o zaman ona **tazir** cezası düşer. Tazir cezası, **Buhari** ve **Müslim**'de ortak işlenen bir hadisle sınırlandırılmıştır. Bu ceza on değneği/kırbacı geçmemelidir. Çünkü İslam'da cezalar ya **kısas** şeklindedir veya zina, hırsızlık gibi **hudut** denilen cinstendir ve Kur'an'da belirtilmiştir. Cezası belli olmayan bazı nahoş fiillerin önlenmesi için **tazir** önerilmiştir. Bu örfi bir karardır; Kur'an'da böyle bir ceza söz konusu değildir. Bu, şer'i hâkimin takdirine kalmış bir şey. Ancak belirtildiği gibi sahih hadis var ki, on değneği geçmemeli. Burada problem şu: Diyelim dini nikâh kıyılmadan bir bekâr çift anlaştı ve seviştiler. Şahitlerle ispat edildi ki bunlar birbirleriyle cinsel ilişki yaşamışlar, o zaman yüzer kırbaç had cezası verilir. Veya diyelim ki evli biri (ister kadın ister erkek fark etmez) bekâr biriyle zina yapsa, İslami kurallara göre evli olan taşlanarak infaz edilir. Ama **Ebu Hanife**'ye göre, bir adam annesiyle, kızıyla... evlense ve bunun haram olduğunu bildiği halde cinsel ilişkide bulunsa, cezası had değil de tazirdir. Bunu demek çok farklı bir şey.

Aslına bakılırsa İmam-ı A'zam, **kişi nikâh ile bir yakınıyla cinsel ilişkide bulunsa had cezası yoktur,** söyleminde bir bakıma haklıdır. Çünkü Kur'an'da evlilikleri haram olanlar sıralanır-

---

277 İmam Nevevi, el-Mecmu, Hudud bölümü, c. 22/56.

ken, şayet biri bunu çiğneyip mahremlerden biriyle evlense ne olur sorusuna açıklık getirilmemiştir. Durum bu iken, Ebu Hanife bunda had cezası yoktur demek zorundadır. Çünkü mezhep liderleri kanun koyucu değiller; onlar ancak ayet ve hadislerden yola çıkarak işi anlaşılır hale getirirler. Yalnız kimi hadislerde mahremle evliliğin cezası, **"Onu öldürün!"** diye geçiyor. Ne yazık ki bu gibi hadisler zayıf kabul edilmiştir. Bir de eğer ceza öldürmekse, bu Kur'an'da belirlenmeliydi; bu ağır ceza hadisle verilemez. Var olan rivayetler hem Buhari, Müslim gibi güçlü kaynaklarda geçmiyor, hem de sağlam olarak kabul edilmemiştir. **Ahmet b. Hanbel** bu rivayeti almış; ancak raviler arasında İbni Ebi Zenad var ki aktardıkları kabul görmemiştir. Hadis genelde **İbni Abbas**'a dayanır, ilk aktaran kendisidir. İdam cezası gibi bir ağır ceza, **Ahad hadisi** denen tek kişinin şahitliğiyle verilemez. Bir de bu hadiste başka noktalar da var. Mesela; **hayvanla cinsel ilişki, homoseksüellik, mastürbasyon ve mahrem evliliğin cezası idamdır,** diye geçiyor. Bu rivayetlerin gerçek payı yok![278]

Farklı bir olay var. Kimileri ona bakarak bir genelleme yapmışlar ve **mahremle evliliğin cezası idamdır,** demişler. O da şöyledir: Sözde adamın biri babasının ölümünden sonra üvey annesiyle evlenmiş. Hz. Muhammed bunu duyunca adam göndermiş, git onu öldür demiş. Bundan kıyasla o zaman mahremle de olursa cezası idamdır diyenler olmuştur. Bir kere böyle bir hadis yine ne **Buhari**, ne de **Müslim**'de geçiyor. Başka bazı kaynaklarda işlenmiştir. O da kendi içinde çelişik. Mesela aktaran kişi bir yerde, amcamla karşılaştım, Hz. Muhammed'in talimatıyla gidip falanca adamı katlettim, çünkü üvey annesiyle evlenmişti, diyor. Başka bir ifadesinde, dayımla karşılaştım diyor. Ayrıca kimi versiyonlarda, gidip öldüreceğim diyor ve arkası yok. Ama kimi aktarımlar, gidip katletti ve malına da el koydu şeklindedir. Aktaranlar arasında Eş'as b. Sivar var ki zayıf biri. Herhalde **Ebu Hanife** kararını verirken bu gibi zayıf rivayetlerden haberi olmuştur. Belirttiğim gibi bu kadar ağır ceza hadisle belirlene-

---

[278] a) İmam Ahmet b. Hanbel, Müsned, İbni Abbas Hadisleri, no: 2727.
b) İbni Adiyy, el-Kâmil fi Duafaa, c. 5/547.

mez, hele hadis bu kadar zayıfsa, bundan zaten bir sonuç çıkarılmaz. Üvey anneyle ilgili hadisi **Tirmizi** işlerken zaten **garip bir hadistir** demiştir. Hadisi Bera b. Azib aktarıyor. Görüldüğü gibi rivayetleri birbirini tutmuyor.[279]

Burada basit bir örnek vereyim: Kur'an'dan asırlar önce ortaya atılan Tevrat'ta da mahrem evliliği konusunda bilgiler var. Buna yukarıda değinildi. Ancak kim o yasağı çiğnerse Tevrat'ta cezası da bellidir. Mesela bir insan başkasının hanımıyla, komşusunun eşiyle, babasının hanımıyla (üvey anne), geliniyle... cinsel ilişkide bulunursa, cezası idamdır... diye net bilgi var. Yine bir insan hayvanla olursa veya kayınvalidesini de getirirse öldürülmelidir şeklinde açık bilgi var. Elbette ki o zaman Yahudilerde de istisnalar olmuştur. Mesela Davud peygamberin oğlu **Amnon** kendi kız kardeşi **Tamar** ile zina yapıyor. Yine Yakup peygamberin oğlu **Ruben** babasının cariyesi **Belha** ile zina yaptığı halde Yakup ona ceza vermiyor. Çünkü cariye ile normal eş arasında fark vardır da ondan. Sözün özü, Tevrat'ta hem bazı akrabalarla evlenilmez bilgisi var, hem de tersi durumda bunun yaptırımı belli. Ama Kur'an'da böyle değil. Haramdır, bunlarla evlenmeyin deniliyor; ancak ceza belirtilmiyor.[280]

Söz evliliklerden açılmışken, en başta **Buhari**'de anlatılan bir iki çarpıcı örnek verelim. Hz. Ali vefat edince ondan birçok kadın-cariye dul kalır. Hz. Ali'nin ağabeyi Cafer'in oğlu Abdullah, hem Ali'nin bir hanımıyla, hem de onun bir kızıyla (başka kadından) evlenir. Yine Hz. Ali'nin torunu aynı gecede iki amcakızıyla evlenir. Evet; bunları **Buhari** anlatıyor. Hep söylüyorum; gerçekler ayrı, bugün İslam ülkelerindeki kültürel İslam ayrı! Her ülke kendine has, İslam adı altında bir din ortaya koymuş, onunla milleti uyutuyor![281]

---

279 a) İbni Mace, Hudut, bab 13/2564.
b) Elbani, İrvau'l Galil, c. 8/22, no: 2352.
c) Ebu Davud, Hudud, bab 26/4556-57.

280 a) Buhari, Hudud, bab 42/6848-50; Müslim, Hudud, bab 9/1708.
b) Tevrat, Levililer, bab 20/10-21, Tekvin bab 35/22, Samuel-2, bab 13/1-16.

281 a) Buhari, Nikâh bölümü, bab 24/5105.
b) İbni Kayyim el-Cevziyye, Zadu'l Mead, c. 5/497.

c) İslam'da Ölüler ve Hayvanlarla Cinsel İlişki!

Bu konuda dört mezhebin görüşlerini anlatan **A. Kadir Avde**'den[282] bir özet sunup daha sonra mezheplerin beyanatları hakkında kendi kaynaklarından geniş bilgi vermeye geçelim. İmam A'zam'a göre ölmüş yabancı bir kadınla cinsel ilişkide bulunmak zina sayılmaz. Bir kadın da ölmüş bir erkekle cinsel ilişkide bulunsa aynıdır. Bu, İmam Şafii ve Ahmet b. Hanbeli'nin de görüşüdür. Ancak bu durumda **"tazir"** gerekir. Arapçasını ekliyorum.[283]

وطء المراة الأجنبية الميتة لا يعتبر زنى عند أبى حنيفة وكذلك استدخال المراة ذكر الأجنبى الميت فى فرجها وهذا القول راى فى مذهب الشافعى ومذهب احمد

Bunların böyle fetva vermelerinin argümanı da, ölüden artık keyifle zevk alınmaz, bu tiksinti veren bir şey. O yüzden had cezasına gerek yok. Ancak Şafii ve Ahmet b. Hanbel'in farklı görüşlerinde ise vardır diyor. O da, böyle bir ilişkide bulunmak zinadır; yalnız ölen kişi eğer adamın eşi ise veya kadının kocası ise bunda beis yoktur demişlerdir, diyor. Yine Ebu Hanife'ye göre hayvanla cinsel ilişkide bulunmak zina sayılmaz derken şu çarpıcı örneği veriyor: Mesela bir kadın kendine bir maymun ayarlayıp onunla cinsel ihtiyacını giderse, bu zina sayılmaz. Ebu Hanife'den şu fetvayı da aktarıyor: Bir deli veya henüz ergenlik çağına gelmeyen bir çocuk bir kadınla cinsel ilişki yaşıyorsa o kadına had cezası yoktur. Her ne kadar kadın bu işte istekli de olsa fark etmez, diyor. Cümlenin Arapçasını yazıyorum:[284]

فرأى أبو حنيفة أن المراة التى يطؤها الصبى أو المجنون لا حد عليها ولو كانت مطاوعة

---

282 Cemal Abdülnasır zamanında hâkimlik yapan, İhvan-ı Müslümin-i yargılayan; ancak ceza vermeyen/hep beraat veren bir isim. 1951'de hâkimlikten istifa edip resmen İhvan-ı Müslümin'e katılır. Sonunda idam edilir.

283 A. Kadir Avde, et-Teşriu'l Cenai el-İslami, c. 2/354, no: 488, Darü'l Katibi'l Arabi, Beyrut/tarihsiz.

284 A. Kadir Avde, Teşriu'l Cinai e'l İslami, c.2/356, no: 490, Darü'l Katibi'l Arabi, Beyrut/ tarihsiz.

İbni Hazm, Malikilere göre köpekle cinsel ilişkide bulunan kadına had cezası gerekmediği gibi ergenlik çağına gelmiş aklı başında bir kadının, henüz akil-baliğ olmayan bir çocukla yaptığı cinsel ilişkide de had cezası yoktur, diyor. Dikkat edilirse **İbni Hazm** ile **A. Kadir Avde**'nin sundukları bilgiler aynı. Demek ki bu mezheplere göre bir koca eve gidip kadınla köpeği veya kadınla sekiz-dokuz yaşlarındaki bir erkek çocuğu ilişki halinde görse, sesini çıkarmamalı. İbni Hazm'ın bu bilgisini içeren Arapça metni de ekliyorum.[285]

المالـ ك يونلا يحدون واطئ البهيمة - ولا المرأة تحمل
على نفسها كلبا ... ولا يحدون التي تزني - وهي عاقلة بالغة مختارة بصبي لم يبلغ

A. Kadir Avde, kendisiyle cinsel ilişkide bulunulan cenaze eğer kişinin eşi değilse İmam Malik bunu zina saymıştır diyor. Ancak bu konuda kadını ayırıyor: Kadın yabancı bir cenazeyle cinsel ilişkide bulunsa ona had cezası yoktur, diyor. Avde'den bu genel bilgiyi sunduktan sonra konuya ilişkin mezheplerin kaynaklarına bakalım.

1) Hanefi Mezhebinde Ölü İle Cinsel İlişki:

Boy abdesti için kimileri cinsel ilişki esnasında orgazm olmak şarttır demiş, kimileri de hayır; iki tenasül organı birbirleriyle kenetlendi mi ister orgazm olsun ister olmasın boy abdesti gerekir demiştir. Konumuz bu değil. Bir yere varmak için bunu belirtiyorum. İşte tam da burada Hanefi mezhebi âlimlerinden **İbni Abidin** (h.1252.ö) şunları yazıyor: Hayvanla, cenazeyle, henüz ergenlik çağına gelmeyen ufak bir kızla cinsel ilişkide bulunmak boy abdestini gerektirmez diye başlık atmış. Arapça metnini ekliyorum:[286]

(و) (لا عند) وطء بهيمة أو ميتة أو صغيرة غير مشتهاة)

---

285 İbni Hazm, Muhalla, c. 11/156. Tahkik eden Ahmet Muhammed Şakir, Nehde Matbaası, Mısır/h.1347.

Yine Hanefi mezhebi âlimlerinden **Kasani** (h.587.ö), ölü kadınla cinsel ilişkide had cezası gerekmiyor, diye bilgi vermiş; aynısını az sonra değineceğim gibi Şafii mezhebi âlimlerinden **Şerbini** (h.977.ö) ile **Nevevi el-Cavi** de paylaşmışlardır.[287]

İslam'da kimi mezheplerde şu kural vardır: Bir erkek veya kadın başkasıyla zina yaparsa onların anneleri, babaları, varsa eski eşlerinden kızları, oğulları artık her iki tarafa haram sayılır, birbirleriyle evlenemezler. Bu durum Hanefi mezhebi için de geçerli. Serahsi, Baberti ve Ali b. Muhammed Yemeni bunu işlemişlerdir. Cenaze ile cinsel ilişki, Lûtilik ve ufak bir kızla cinsel ilişkide bulunmak o kişinin diğer akrabalarıyla evliliği haram kılmaz, diyor. Yani o kadar önemli değildir demek isteniyor. Serahsi'nin açıklamasını içeren cümlenin Arapçası şöyle:[288]

ولهذا لم يكن وطئ الميتة والاتيان في غير المأتى ووطئ الصغيرة موجبا الحرمة

Bunu **Ali b. Muhammed Yemeni** de işlemiştir.[289]

Burada tüyler ürperten şeyler söyleniyor. Sanki bu olup bitenler yanında hiçbir şey olmuyormuş gibi bu İslam uleması denen zatlar hiç istiflerini bozmadan gayet soğukkanlılıkla bilmem abdest bozulmuyormuş, oruç bozulmuyormuş, mağdur kızın diğer akrabaları ufak kızla pislik yapan kişiyle evlenebiliyormuş gibi konular üzerinde durmuşlar. Nasıl diliniz varıyor ki ufak kızla, cenazeyle cinsel ilişkide, yabancı bir kadınla anal ilişkide bulunan adama, onların diğer akrabalarının nikâhı helaldir diye kalem kullanıyorsunuz. Demek ki bunlara göre, hem cenazeyle, hem ufak bir kızla cinsel ilişkide bulunan, yabancı bir kadınla ters ilişki yaşayan sapık biri aynı zamanda gidip bunların en yakın akrabalarıyla evlensin; bu da normal görülsün![290]

---

286 İbni Abidin, Reddü'l Muhtar ala Dürri'l Muhtar, Taharet bölümü, c. 1/305. Tahkik eden komisyon, Âlemü'l Kütüp matbaası, Riyad/2003.

287 Kasani, Bedaiü Sanai' fi Tertib-i Şerai, Hudud bölümü, c. 9/186.

288 Serahsi, Usul'ü Serahsi, 1/93, tahkik eden Ebu'l Vefa Afgani, Darü'l Kütübi'l İlmiyye, Beyrut/ 1993.

289 Ali b. Muhammed Heddadi el-Yemeni, Cevheret'ü Neyyire, c. 2/69.

290 İbni Abidin, Reddu'l Muhtar ala Durri'l Muhtar, Taharet bölümü, c. 1/305.

2) Şafii Mezhebinde Konuya Bakış:

Şafii âlimlerinden **Şerbini** (h.977.ö), bir insan ölü ile cinsel ilişkide bulunursa ona had cezası yoktur, şeklinde bilgi vermiş.[291] Aynı mezhebin âlimlerinden **Şirvani** (h.1301.ö), bir erkeğin ölü bir kadınla veya bir kadının ölü bir erkekle cinsel ilişkide bulunmaları had cezasını gerektirmez. Bir de böyle bir durumda ölüye ikinci bir boy abdesti gerekmez. Çünkü ölü mükellef değildir ki, kendisiyle cinsel ilişkide bulunulduğu zaman ona boy abdesti farz olsun, diyor ve ölünün o bir seferlik âdet olan yıkanması da temizlik içindir, diyor.[292]

Şafii mezhebinin ünlülerinden **Remeli** (ö.1004.h) şöyle diyor: Bir cenaze yıkandıktan sonra kadınsa erkek onunla cinsel ilişkide bulunduğunda, erkekse kadın onunla cinsel ilişkide bulunduğunda o cenazenin bir daha yıkanmasını gerektirmez/cenaze cünüp olmaz. Ayrıca ölü ile cinsel ilişki yaşayan kişiye de had cezası düşmez.[293]

Hele şu düşünceye ki, hem cenazeyle pislik yapıyorlar, hem de nerdeyse ona boy abdesti aldırıp namaz kıldıracaklar!

İmam Nevevi şunları yazıyor: Biri tenasül organını arkadan bir erkek veya kadının içinde kaybettirse, ya da bir hayvanla aynı şeyi yapsa ona boy abdesti gerekir. Kendisine yapılan ister sağ olsun ister ölü, ister çocuk olsun ister büyük, ister bilerek olsun ister unutarak, ister keyfi yapmış olsun, ister birileri onu zorlamış olsun fark etmez. Bir de bir kadın uykuda olan bir erkekle cinsel ilişkide bulunsa boy abdesti gerekir. Evet; bunlar Müslim üzerine şerh yazan **İmam Nevevi**'nin açıklamalarıdır. İlginç: Bunlar için abdest çok önemli; gerisi teferruat![294]

Nevevi el-Cavi, zinada had gerektiren durumları sayarken şunları söylüyor: Bir de zina sayılabilmesi için zevk almak gere-

---

291 Şerbini, el-İkna' fi Halli Elfaz-i Ebi Şecaa, Hudud bölümü, c. 2/439.

292 Şirvani, Haşiye, Taharet bölümü, c. 1/262.

293 İmam Remeli, Nihayetü'l Muhtac, İla Şerhi-l Minhac, Taharet, c. 1/213.

294 İmam Nevevi, el-Minhac Şerh'ü Sahih-i Müslim, c. 4/41, Hayız bölümü, bab 22, no: 348.

kir. Dolayısıyla eğer bir insan ölü veya hayvanla zina yaparsa bu durumda had cezası yoktur. Çünkü hayvan ve ölü ile yapılan cinsel ilişkide iştah yoktur/tabiata aykırıdır. Ancak bunu yapana **"tazir"** cezası gerekir, diyor. Defalarca ifade ettim ki, tazir cezası Kur'an'da yok. Bu, adeta memurun aldığı uyarı, kınama, maaş kesme ve sürgün cezalarına benzer. Yani idari bir cezadır. Nevevi'nin bu açıklamasının Arapçası şöyle:[295]

ان ي كون ال فرج مش تهي ط بعا فخرج وطء الميتة والبهيمة فلا حد فيه لأن فرجهما غير مشتهى طبعاً لكنه يعزر

3) Hanbeli Mezhebinden Birkaç Örnek:

Bühuti, bir insan ölü biriyle cinsel ilişki yaşıyorsa ona had cezası yoktur, diyor.[296] Bu mezhebin en etkili ismi **İbni Kudame** ise şöyle diyor: "Ölü ile cinsel ilişkide bulunma konusunda İslam'da iki görüş vardır. Kimilerince had cezası gerekir, çünkü ölüye saygısızlık yapılmıştır. Bu da Evzai'nin görüşüdür (malum Evzai dört hak mezhep dışında farklı bir mezhebe sahiptir). Kimileri de had cezası yoktur demiştir. Ayrıca ergenlik çağına gelmeyen bir kız çocukla yapılan cinsel ilişkide şayet kızcağız bunu kaldırabiliyorsa zina sayılır ve had gerekir. Ancak cinsellikten anlamıyorsa, bunu kaldıramıyorsa, bir görüşe göre eğer dokuz yaştan küçükse onunla zina yapan kişiye had cezası yoktur. Çünkü kızın da işten anlaması lazım. Tıpkı bir kadın, henüz 10 yaşını geçmeyen bir çocukla zina yaptığı zaman nasıl ona had gerekmiyorsa, burada da durum aynıdır!" diyor.[297] Ayrıca şunları da aktarıyor: "Aslında hacda ister bir insan başkasıyla önden, ister arkadan, ister hayvanla cinsel ilişkide bulunsun fark etmez; bunu yapan kişinin haccına zarar verir/bozar. Bu da İmam Şafii ve Ebu Sevr'in görüşüdür; ancak İmam-ı A'zam ve İmam Ma-

---

295 Ebu'l Mu'ti Muhammed b. Nevevi el-Cavi, Nihayet'ü Zeyyin fi İrşadi'l Mübtediin, s. 342, Hudud. Tahkik Abdullah Mahmut Muhammed Ömer, Darü'l Kütübi'l İlmiyye, Beyrut/ 2002.

296 El-Buhuti, Keşfu'l Kanaa' an Metni'l İkna, Hudud bölümü, c. 5/83 ve Sıdak (mehir) 5/225.

297 İbni Kudame, el-Muğni, Hudud bölümü, 12/341, mes'ele no: 1555.

lik'e göre hac esnasında hayvanla yapılan cinsel ilişki hacca zarar vermez."[298]

Baberti şu kısa bilgiyi veriyor: "Ölü ile cinsel ilişkide bulunmak, akrabaları birbirlerine haram kılmaz." Yani bir erkek ölen bir kadınla zina yapsa ve o kadının da başka eşinden bir kızı varsa, bu zinakâr adam o kızla evlenebilir, demek istiyor. Buna benzer açıklamalar yukarıda da geçti.[299]

Hanbeli mezhebinden **Suyuti Rüheybani** şunları anlatıyor: "Bir kadın ölü biriyle cinsel ilişki yaşıyorsa acaba o ölünün anne babası ve varsa eğer başka eşten erkek çocukları o zina yapan kadına haram sayılır mı? Çünkü her ikisi sağ iken canlı olarak zinada bulundukları takdirde bunların yakın akrabaları haram sayılır. Yanıt, hayırdır. Yani ölü ile bunu yapan, ölünün en yakın akrabasıyla evlenebilir... Ufak bir kız çocukla zina yapmak da ölü gibidir. Yani bu kızın diğer akrabaları zinakâr için haram kılınmaz! Yalnız Kadi (İyad), 'bu işte had yoktur ancak haramdır' demiştir!" diyor. Görüldüğü gibi **Rüheybani** de nerdeyse **İbni Kudame**'nin verdiği bilgilerin aynısı anlatıyor. Rüheybani daha farklı şeyler de yazıyor: "İnsan bir cenazeyle ilişkiye girerse ona mehr/sıdak ücretini de vermeli. Peki, kadıncağız ölmüş, mehri kime versin? Bu durumda varislerine kalır!" Burada şunu da söylüyor: "Kendisiyle zina yaptığı cenaze eğer onun eşi ise o zaman ücret ödemeye gerek yoktur!"[300]

4) Maliki Mezhebinin Görüşü:

Dısuki, bir kadın ölü biriyle zina yapsa ona sadece boy abdesti vaciptir, diyor.[301]

---

298 İbni Kudame, el-Muğni, Hac bölümü, c. 5/168.

299 Baberti, Şerhu'l İnaye ale'l Hidaye, c. 3/11, Reda kısmında.

300 Suyuti Rüheybani, Metalib'ü Uli-n-Nüha fi Şerh-i Gayeti-l Münteha, Nikâh, c. 5/94.

301 Muhammed Arefe Düsuki, Haşiyet'ü Düsuki ala Şerhi'l Kebir, Gusül bölümü, c. 1/128.

Ali el-Adevi (h.1189.ö), "Bir kadın ölü bir erkek veya ölü bir hayvanın tenasül organını kullanıp orgazm olursa onun üzerinde boy abdesti farzdır; ancak orgazm olmazsa boy abdesti gerekmez. Şayet henüz 9 yaşına gelmeyen bir kızla cinsel ilişki yaşanırsa o zaman kız üzerinde boy abdesti farz değildir. Yalnız boy abdesti alırsa daha iyi olur. Bu yaşta onunla cinsel ilişkide bulunan erkeğe de boy abdesti şart değildir. Elbette, eğer orgazm olmazsa!" diyor. Evet; bunları Maliki mezhebinden Ali el-Adevi anlatıyor.[302]

Muhammed b. Ahmet Aliş (h.1299.ö), bir erkek ölen hanımıyla veya ölen cariyesiyle cinsel ilişkide bulunsa ona had cezası düşmez diyor.[303]

Burada son zamanlarda gündeme gelen olayları da eklemekte fayda var. Malum Mısır'ın eski devlet başkanı **Hüsnü Mübarek** devrilince bazıları Arap baharı başladı dediler. Ancak ondan sonra işbaşı yapan ve İhvan-ı Müslim kanadından gelen **Mursi**, nerdeyse kendini peygamber ilan etmeye başladı. Hükümeti kurar kurmaz kadınların denize girmesini yasakladı. Kız çocukları 9 yaşında evlenebilir diyerek bunu yasallaştırmaya çalıştı. Kişinin ölen eşinin cesediyle ilk 8 saat içinde cinsel ilişkiye girme hakkını/adeta bir veda partisi yapılsın gibi anayasaya eklemeye çalıştı. Kadınların pazarda muz, salatalık, patlıcan gibi yiyecekleri almalarını yasakladı.[304] Bunlara Fas Eğitim ve Araştırma Kurumu başkanı Şeyh Abdulbari Zemzemi'nin fetvasını da eklemekte fayda var. Kendisi bu konuda yaptığı konuşmada özetle şunları belirtiyor: "Aslında insanın ölen eşiyle cinsel ilişkide bulunması iyi bir şey değildir. Şöyle ki, madem ölümden sonra da hayat devam edecek ve erkekle kadın yine cennette birleşecekler, o halde ölümle alakaları kopmuş değildir. Yine mademki erkek-kadın birbirlerinin cenazelerini yıkayabilirler/bunda dinen mahzur yok, o halde erkeğin ölen eşiyle cinsel ilişkide bulunmasında da dinen sakınca yoktur/bu iş helaldir; ancak tavsiye edilen bir helal değildir!" diyor.[305]

---

[302] Haşiyetü-l Adevi, c. 1/272.

[303] Muhammed b. Ahmet Aliş, Şerh'ü Menheci'l Celil Ala Muhtasar-i Halil, Zina bölümü, c. 9.

[304] Mehmet Türker, Sözcü gazetesi, 22 Ağustos 2013 Perşembe.

[305] A. Bari Zemzemi'nin konuşma adresi: http://hespress.com/videos/31564.html

Maliki mezhebine göre ergenlik çağına gelen bir kız, henüz ergenlik çağına gelmeyen bir erkek çocukla zina yaparsa ne o bakire kıza, ne de erkek çocuğa had cezası yoktur. Buna göre, demek ki bir kadın bir erkek çocukla cinsel ilişki yaşıyorsa dinen ayıplanmamalı. Veya evli olmayan herhangi bir kadın kendine böyle bir çocuk ayarlasa dinen bir sorun yok. Bu sadece Malikilerde değil; diğer bazı mezheplerde de geçerli. Bu konuda **İbni Hazm**'ın ilginç aktarımları var: "Maliki mezhebine göre hayvanla cinsel ilişkide bulunana, bir köpekle kendini tatmin eden bir kadına, aklı başında ergenlik çağına gelmiş bir kızın ergenlik çağına gelmeyen bir erkek çocukla yaptığı cinsel ilişkiye had cezası yoktur!" diyor. Bunun da Arapçasını ekliyorum:[306]

ولا يحدون واطئ البهيمة ولا المراة تحمل على نفسها كلبا وكل ذلك إباحة فرج بالباطل ولا يحدون التي تزني وهي عاقلة بالغة مختارة بصبي لم يبلغ

Hanefi âlimlerinden Ebubekir Haddadi benzer şeyleri anlatıyor: "Bir kadın maymunla cinsel ilişkide bulunsa ona had cezası verilmez, diyor. Yine diyelim ki aklı başında bir kadın, henüz ergenlik çağına gelmeyen bir çocukla veya bir deli ile cinsel ilişkide bulunsa ve kadın bu işte istekli de olsa kendisine had cezası yoktur." Görüldüğü gibi her iki mezhep bu konuda hemfikir![307]

Hanbeli mezhebi âlimlerinden İbni Kudame ilginç aktarımlarda bulunuyor. Malum hac sırasında (ihramlı iken) hacı adayı için bazı şeyler yasaklanır. Bunlardan biri de cinsel ilişkidir. Ancak İmam Ebu Hanife ve İmam Malik'e göre bir insan hac sırasında bir hayvanla cinsel ilişkide bulunsa onun haccı fasit olmaz. Ebu Sevr'den aktarıyor: Ebu Hanife'ye göre, hac sırasında kişinin hanımıyla ters ilişkide bulunması veya erkeğin erkekle cinsel ilişkide bulunması (homoseksüellik) hacı adayının haccına zarar vermezmiş. Ebu Hanife'nin benzer çarpıcı görüşleri çok. Bunlara yer vermeye devam edeceğim.[308]

---

306 İbni Hazın, Muhalla, Hudud bölümü, c.11/156. Mes'ele 2179. Tahkik eden Ahmet Muhammed Şakir, Nehde Matbaası, Mısır/h.1347.

307 Muhammed'ül Haddadi el-Yemeni, Cevheretü-l Neyyire, c. 2/245-46

308 İbni Kudame, el-Muğni, c. 5/168, Hac bölümünde.

d) İmam-ı A'zam'a Göre Ufak Bir Kızla veya Deliyle Cinsel İlişkide Bulunmanın Cezası!

Bu konuda kısmen bilgi verildi. Ebu Hanife'nin cinsel ilişki konusunda genel itibariyle görüşleri farklı. O yüzden ona özel başlık açtım. Kendisi, bir erkeğin ufak bir kızla veya yabancı bir kadınla arkadan, ya da bir erkekle cinsel ilişkide bulunmasında, yine bir kadının henüz ergenlik çağına gelmeyen bir çocukla veya deli bir erkekle zina yapmasında had cezası yoktur... diyor. Bu ağır bir iddia! Bakalım İslami kaynaklarda buna ne kadar yer verilmiş görelim. Burada da ilkin onun mezhebinde kalem kullanan ve aynı mezhepten olan âlimlerden işe başlayalım.

* **Serahsi'nin anlattıkları:** Hanefi mezhebine göre diyelim cinsel ilişki nedir henüz bilmeyen ufak bir kız çocuğuna tecavüz edilse, bunu yapan zinakâr adama had cezası yoktur. Çünkü had cezasının verilebilmesi için iki tarafın da akil baliğ olması gerekir. Bu durum eğer kızcağızın idrar yollarında bir soruna neden olmuşsa, hem onun zararını tazmin etmeli, hem de kızcağıza mehr ücreti vermeli (O da semboliktir, bir değeri zaten yoktur. Hatta bir avuç hurma da olabilir. Bunu daha önce de defalarca belirttim) şeklinde devam ediyor. Aynı fetvalar Hanbeli mezhebinde de var. **İbni Kudame**, "Dokuz yaşından küçük bir kızın ırzına geçilse, böyle yapana had cezası yoktur. Bir kadın da henüz ergenlik çağına varmayan on yaşından küçük bir oğlanla zina yapsa ona da had cezası yoktur!" diyor. Bu görüşler iki mezhepten.

Serahsi'nin Hanefi mezhebine göre ufak kızla ilgili bahsettiği fetvanın Arapçasını ekliyorum:[309]

وان زنى بصبية لا يجامع مثلها فأفضاها فلا حد عليه لان وجوب حد الزنا يعتمد كمال الفعل وكمال الفعل لا يتحقق بدون كمال المحل فقد تبين ان المحل لم يكن محلا لهذا الفعل حين أفضاها

---

309 a) Serahsi, Mebsut, Hudud bölümü, c. 9/75-76. Darü'l Marife, Beyrut/1989.

b) İbni Kudame, el-Muğni, c.12/340-41 Hudud bölümü. Mesele no: Tahkik Abdullah b. Abdilmuhsin ve Abdulfettah Muhammed, Dar'u Âlemü'l Kütüb, Riyad/1997.

*** Zeylai:** "Eğer kadının biri henüz akil-baliğ olmayan bir çocuk veya deli bir erkekle cinsel ilişki yaşıyorsa bunda had cezası yoktur. Yabancı bir kadınla anal ilişkide ve homoseksüellikte de had cezası yoktur. Bunlar Ebu Hanife'nin görüşleridir..." diyor.[310] Yabancı bir kadınla anal ilişkide ve Lûtilikte had cezası olmadığına ilişkin Zeylai'nin yazdığı cümlenin Arapçası şöyle:[311]

(وَبِأَجْنَبِيَّةٍ فِي غَيْرِ الْقُبُلِ وَبِلِوَاطَةٍ) أَيْ لَا يَجِبُ الْحَدُّ بِوَطْءِ امْرَأَةٍ أَجْنَبِيَّةٍ فِي غَيْرِ قُبُلِهَا وَلَا بِاللِّوَاطَةِ وَهَذَا عِنْدَ أَبِي حَنِيفَةَ

Burada ilginç bir fetvayı paylaşmak isterim. **İbni Kayyim el-Cevziyye** (h.751.ö) gibi yüz civarında kitap yazan (çoğu kitapları birkaç cilt tutan) bir İslam âlimi, **Ebu'l Vefa Bağdadi**'nin (h.513.ö), *el-Fusul* (Kifayetü'l Müfti) kitabından alıntı yaparak şunları anlatıyor: Bir erkeğe Ramazan ayında cinsel istek baskın gelirse o zaman kendini boşaltsın... Bu kişi öylc bir formül uygulamalı ki, başkasının orucuna zarar vermesin. O da şöyle olabilir: Ya eliyle kendini tatmin etmeye çalışır ya da hanımın bedeniyle kendini rahatlatır. Hanımıyla cinsel ilişkide bulunursa kadının orucu bozulur. Ya da varsa cariyesinin bedeniyle bunu telafi etsin. Veya diyelim onun ufak bir cariyesi var onun elleriyle veya ufak bir kızın elleriyle kendi tenasül organını oynatıp bu şekilde kendini rahatlatsın. Bir de inanmayan bir kadın varsa onun tenasül organı dışında bedeninden kalan yerleri kullanarak işini görmüş olsun diyor. Daha farklı alternatifleri de sıralıyor. Örneğin kadının eşi yoksa ve canı cinsel ilişki istiyorsa, değişik nesneleri kullansın, diyor. Erkek mecbur kalırsa, yumuşak nesneleri kullansın, diyor. Bir erkeğin ufak bir kızın elleriyle kendini boşaltması, insanım diyenin işi olamaz. Çok istiyorsa kendi elleriyle yapsın; niye ufak kızı bu pisliklere bulaştırsın! Aynı bilgileri **Merdavi** ve **İbni Kudame** de işlemişlerdir.[312]

---

310 Zeylai, Tebyinu'l Hakaik, Hudud, c. 3/179-84.

311 Zeylai, Tebyinu'l Hakaik, c. 3/180, Hudud bölümü, el-Matbaatü-l Emiriye, Mısır/1313 hicri.

312 a) İbni Kayyim el-Cevziyye, Bedaiu'l Fevaid, c. 4/1471-73.
b) Merdavi, el-İnsaf fi Marifet-i Racih min'el hilaf, c. 10/251-52.
c) İbni Kudame, el-Muğni, Oruç kısmı, c. 4/396.

***** Benzer şeyleri **İbni Hazm** da anlatıyor: Şurası bir gerçek ki hem kadın hem de erkek kendi tenasül organlarına dokunabilirler, bunda dinen sorun yok, bu helaldir. Çünkü ayet vardır ki **"Allah size haram olanları açıklamıştır"** diyor. Yine Kur'an'da, **"Allah yeryüzünde var olan her şeyi sizin için yaratmıştır"** ayeti varken, insan neden elle kendisiyle oynamasın? Kur'an'da haram sayılanları çıkar, kalanlar serbesttir... diyor.[313] Dolayısıyla Kur'an'da kişinin elle tenasül organına dokunup oynaması ve bu şekilde orgazm olması haramdır diye bir şey olmadığına göre kimse buna haram diyemez. Yalnız tiksinti verdiği için biz bu yola başvurmuyoruz, bu ayrı bir şeydir diyor. Burada sahabiler baskınlarda kadın bulmadıkları zaman elle kendilerini tatmin ediyorlarmış bilgisini de aktarıyor. Ebu Şe'saa, can senindir, o meniyi istersen bir yöntemle boşaltabilirsin, demiştir... diyor. Bu konuda İbni Ömer ve İbni Abbas'tan çirkin rivayetler aktarıyor. Aynı bilgileri İbni Hazm'dan iki asır önce yaşamış olan hadis âlimi **İbni Hemmam** da işlemiştir. O da, kadın kendini tatmin etmek için bir şeyler kullanabilir diyor.[314]

***** **El-Cezeri** bu konuda şunları anlatıyor: Hanefi mezhebine göre bir kadın eğer henüz akil-baliğ olmayan bir çocukla veya deli bir erkekle cinsel ilişkide bulunuyorsa ne kadına, ne de karşı tarafa had cezası vacip değildir. Çünkü had için akıl gerekiyor, diyor. Peki, diyelim çocukla deli anlamıyorlar; ya bunlarla ilişkiye giren de bu işten anlamıyor mu? İşte bu fetvayı verenler bunu dikkate almıyorlar. İlgili metnin Arapçası şöyle:[315]

و إذا أطاعت المرأة العاقلة البالغة صبيا غير بالغ او مجنوناً و مكنته من نفسها فلا يجب عليها إقامة الحد و لا على من واقعها لأن الحد يجب على الرجل بفعل الزنا

***** **İbni Abidin** (h.970.ö): Bir erkek ister yabancı bir kadınla, ister bir çocukla anal ilişkide bulunmuş olsa veya bir kadın, he-

---

313 En'am suresi ayet 119, Bakara suresi ayet 29.

314 a) İbni Hazm, Muhalla, c. 11/392-93, mes'ele no: 2303 kısmında.
b) İbni Hemmam, Musannaf, c. 7/390, no: 13586-13594.

315 A. Rahman el-Cezeri, el-Fıkh'ü Ale'l Mezahibi'l Arbaa, Hudud, c. 5/58. Tahkik Muhammed Ali Beydun, Darü'l Kütübi'l İlmiyye, Beyrut/2003.

nüz akil-baliğ olmayan bir çocukla veya deli bir erkekle zina yapmış olsa, Ebu Hanife'ye göre bu durumlarda had cezası yoktur, diyor.[316]

* **Şeyhzade Damat Efendi** (h.1078.ö): Ebu Hanife'ye göre yabancı bir kadınla anal ilişkide ve homoseksüellikte had cezası yoktur, diyor.[317]

* **Kuduri** şunları anlatıyor: Bir erkek ister bir kadınla arkadan, ister bir erkekle oluyorsa Ebu Hanife'ye göre bunda had cezası yoktur; ancak tazir vardır, diyor. Şöyle bir açıklama da yapıyor: Bir erkek yabancı bir kadının tenasül organı dışında başka herhangi bir yeri ile tatmin oluyorsa had cezası yoktur; ancak tazir vardır, diyor.[318]

* **Molla Husrev,** Ebu Hanife'ye göre ters ilişkide bulunmakta, savaş ve isyan hallerinde, bir kadının bir erkek çocuk veya deli ile zina yapmasında had cezası yoktur, diyor.[319]

İsim listesi daha da uzatılabilir. Kimileri, efendim Ebu Hanife böyle demiş ancak mezhebinden diğer iki âlim tersini söylemiş deyip kafaları karıştırabilirler. O yüzden şunu hatırlatmakta fayda var: Hanefi mezhebinin kurucusu İmam-ı A'zam Ebu Hanife'dir. Zaten ismi üzerinde: **Hanefi mezhebi** diye. Bugünkü tabirle kurduğu partinin genel başkanı kendisidir. Dolayısıyla önemli olan onun görüşleridir; diğerleri ise o mezhebin birer elemanıdır; bunu bilmek lazım. Şu da var ki: Tüm dört mezhepte bir erkek bir kadınla onun cinsel organı dışında herhangi bir yeriyle sevişiyorsa, hatta göğüslerini, bacaklarını okşuyorsa, kadının göğüsleri veya koltuk altıyla tatmin oluyorsa ona had cezası yoktur. Ancak tazir vardır. Tazirin ne olduğunu birkaç kez izah ettim: Kur'an'da zaten yeri yok; idari bir cezadır.[320]

---

316 İbni Abidin, el-Bahr'ü Raik, Hudud bölümü, c. 5/25-30.

317 Şeyhzade Damat Efendi, Mecmau'l Enhür, c. 2/349-50.

318 A. Gani, el-Lübab fi Şerhi'l Kitap, c. 3/190-91.

319 Molla Husrev, Dürerü'l Hükkam fi Şerh-i Güreri'l Ehkam, c. 2/65-66, Hudud bölümünde.

320 A. Rahman el-Cezeri, el-Fıkh'ü Ala'l Mezahibi'l Arbaa, Hudud bölümü, c. 5/93.

İslam âleminde son yılların popülist âlimlerinden **Yusuf Kardavi** kendi torunlarından da küçük bir talebeyle (Esma ile) evlenir. Kız ondan 60 yaş küçük. Kanıt ne? Hz. Muhammed dokuz yaşındaki Ayşe ile evlenmiş diye. Adam haklı. Bunlarda anlayış bu!

Yukarıda defalarca, **İmam-ı A'zam**'a göre bir erkek yabancı bir kadınla ters/anal ilişkide bulunursa ona had cezası yoktur diye bilgi verdik. Bu durumda diyelim Ebu Hanife mezhebine bağlı bir erkek camiye gidip namazını kıldıktan sonra evine gittiğinde hanımıyla anal ilişki yaşayan veya göğüslerini okşayan... bir erkek görse sesini çıkarmamalı, buna saygı duymalı! Bu anlayışa göre, nerdeyse o erkeğe çay-kahve ikram etmeli. Aksi durumda günaha girer!

Ebu Hanife'nin bu inanılmaz görüşlerine **Buhari**'den bir iki örnek verelim. İslam'da kural şu: Kızın velisi onu birine verince kızdan izin almalı. Eğer evlendirilen dul ise o zaman kadının emir etmesi/beni evlendir demesi gerekir. Ancak kadının velisi babasıysa bu izin alma faslı formaliteden ibarettir. Baba kızını istediğine verme konusunda yetkilidir. Babaya **veli'l mücbir/zorla evlendirebilendir**, deniliyor fıkıh kaynaklarında. **Buhari** bununla ilgili özel bir bölüm de açmış: Kişinin küçük kızını evlendirme bölümü diye. Örnek de **Talak** suresi dördüncü ayeti (adet görme yaşına gelmeden evlendirilip de dul kalan kızlardan söz eden ayet) ile Hz. Ayşe'nin altı yaşında babası tarafından Hz. Muhammed'le nikâhlandığı, dokuzunda düğününün yapıldığı ve dokuz yıl birliktelikten sonra dul kaldığı hadisini gösterir.[321]

Buhari isim vermeden **İmam-ı A'zam**'dan şu örnekleri aktarıyor: "Kimilerine göre bir erkek hile yapar da, kendisinin bir kızla, onun rızasıyla evlendiğine ilişkin iki yalancı şahit getirir ve hâkim de bunların şahitliğiyle o kızın nikâhını yerinde görüp onaylarsa -bunun yalancı şahitlik olduğunu bildiği halde- kocanın o kızla cinsel ilişkide bulunmasında bir beis yoktur ve bu, sahih bir evliliktir, demişlerdir..." Yine **Buhari**, "İnsanların bazıları şöyle demişlerdir: Bir erkek dul bir kadınla, kadının emri ile evlendim diyerek iki yalancı şahit göstermek üzere yalan konu-

---

321 Buhari, Nikâh bölümü, bab 38/5133.

şarak hâkime beyanda bulunsa ve hâkim de bu yalancı şahitlerin beyanı üzerine kadının o adamla nikâhını yerinde bulsa -burada da koca, kendisinin o kadınla asla evlenmediğini bilip durduğu halde- şu kesin ki, bu nikâh o sahtekâr erkeğe caiz olur ve bu adamın o kadınla beraber kalmasında/eşi olmasında bir beis yoktur!" şeklinde örnekler veriyor.

Burada her iki örnekte de kastedilen **İmam-ı A'zam**'dır; onun fetvalarıdır. Zaten hadisin açılımını yapan âlimler de bunu açıkça beyan etmişlerdir. Buhari, İmam-ı A'zam'dan yaklaşık bir asır sonra dünyaya geldiği halde ondan hiçbir hadis aktarmadığı gibi, kitaplarında yeri geldiğinde Ebu Hanife demesi gerekirken, bunun yerine hep bazıları-kimileri ifadesini kullanmış, onu hafife almıştır. Yalnız *Tarihi Kebir* adlı isim ansiklopedisinde, ondan Sabit b. Numan diye bahsetmiş ve orada da olumlu söz etmemiştir. Yalnız yedi kişi ondan hadis aktarmış ve **Mürcie görüşünü savunan biridir,** şeklinde kısa ve aynı zamanda olumsuz bir açıklamada bulunmuşlardır. İtikadi mezheplerden **Mürcie** mezhebi birçok yönden ehl-i Sünnet tarafından kabul görmemiştir. Yani **Buhari** burada ona çamur atmıştır.

Nasıl olur da hile ile bir dul kadını veya kızı ele geçirmekte ve böyle bir senaryo ile onların ırzına geçmekte bir beis olmasın! İşte bu zihniyetler İslam ülkelerinde gelenek haline geldiği için kadınlar aleyhine her gün kötü haberler duyuyor ve okuyoruz.[322]

---

322 Buhari: Sahih-i Buhari, Hiyel bölümü, bab 11/6970 ve 71; Tarih-i Kebir, Numan b. Sabit md. no: 2253.

VI. BÖLÜM

ÜNLÜ SAHABİLERDEN KAN DONDURUCU UYGULAMALAR

Başta halife **Ömer** olmak üzere, cennet müjdesini alan **Sad b. Ebi Vakkas**, Kur'an'ı kitap haline getiren komisyon başkanı **Zeyd b. Sabit**, İslam lideri **Muhammed'** in amcaoğlu **Abdullah** (İbni Abbas) gibi ünlülerin kendi cariyelerine karşı yaptıkları işler gerçekten kan dondurucu nitelikte. Çıkar yüzünden cariyelerinden doğan öz çocuklarını orta yerde bırakıp sahip çıkmamışlar, hatta cariyelerine zina suçlamasında bulunmayı bile ayıp saymamışlardır. Sunacağım bilgiler önemli İslami kaynaklarda geçtiği gibi, bunları aktaranlar sanki normal hadiselermiş diye gayet soğukkanlılıkla anlatmış ve ne herhangi bir savunmada ne de eleştiride bulunmuşlardır.

İslam lideri **Muhammed** zamanında var olan cariyelerin ezici çoğunluğu savaşlarda ele geçen kız ve kadınlardan oluşurdu, bunlar esir alınınca -barış, antlaşma gibi durumlar söz konusu olmadığı zaman- cariye statüsüne tabi tutulurdu. Bazen bu cariyeler veraset yoluyla mal gibi akrabadan akrabaya geçerdi. Bazen de yakınlar, dostlar birbirlerine hibe eder veya satardı. O zaman cariyeye sahip olmak bu şekilde olurdu. Şimdi başta dört halife ve cennet müjdesini alan diğer ünlüler olmak üzere önemli sahabilerin cariyelerine neler çektirdiklerine bir bakalım. Elbette ki bunlar sadece erkeklerle ilgili örneklerdir; yoksa en başta Hz.

Muhammed'in hanımları olmak üzere birçok ünlü kadın sahabi de cariyelerine en ağır cezaları vermişlerdir. Bunlarla ilgili önemli örnekleri daha sonraki bölümlerde sunacağım.[323] Ayrıca Hz. Muhammed'in bilinmeyen kişilere sattığı Yahudi kadınlar var. Onları da bu çalışmamda anlatacağım.[324]

a) Halife Ebubekir'in Cariyesi Hamile Çıkınca Sahibine İade Ediyor!

Halife Ebubekir, İran taraflarından bir cariye satın alıyor. Onunla cinsel ilişki yaşamaya başlayınca, kadın, ben şu an eski efendimden hamileyim, diyor. Kendisi bu durumda ne yapmam gerekir diye İslam lideri Muhammed'le istişare ediyor. Muhammed ona, madem başkasından hamiledir, sahibine (adeta çürük mal sahibine aittir dercesine) geri ver, diyor. Bunun üzerine Ebubekir onu geri veriyor. Bu olayı eski hadis âlimlerinden **İbni Hemmam** (h.211.ö) anlatıyor. Ayrıca **Suyuti** de tefsirinde bunu işlemiştir. Anlaşılan, Ebubekir yaşlı olduğundan olsa gerek cariyelere pek ihtiyaç duymamıştır. Hakkında bu konuda halife Ömer, oğlu Abdullah, halife Osman, Hz. Ali ve diğer genç sahabiler kadar fazla örnek yoktur; ancak az önceki örnekte görüldüğü gibi kendisi de cariye alım-satımı konusunda işin içinde vardır/az çok o da bu işe bulaşmıştır.[325]

b) Halife Ömer Cariyesini Zina ile Suçluyor!

Ömer bir cariyesiyle cinsel ilişki yaşayınca, sözde hamile kalmasın diye kendisi birçok sahabi gibi azle başvuruyordu. O

---

323 İleride Ayşe ve Hafsa'dan somut örnekler vereceğim.

324 Semin Halebi, Dürrü'l Mesun fi İlmi Kitabi'l Meknun, Nisa suresi ayet 24, c. 3/647, no: 1570.

325 İbni Hemman, Musannaf, Talak, c. 7/134, no: 12528; Suyuti, Dürrü'l Mensur, Şura suresi, ayet 49, c.13/180.

günkü şartlarda tedbir almak ilkel olduğundan bu yöntem pek tutmuyordu; çoğu cariyeler yine hamile kalıyorlardı. Nitekim Ömer'in aldığı tedbire rağmen cariyesi hamile kalıyor. Elbette ki bu tedbir alma olayı eğer yalan değilse! Çünkü işin içinde çıkar olduğu için bunun yalan ihtimali yüksek. Bunları izah edeceğim. Ömer onun hamile kalmasına tepki gösteriyor: Sen hamile kalmayasın diye tedbirimi alıyordum; demek ki sen başkasıyla cinsel ilişkide bulunmuşsun, diyor. Sonuçta kadın doğum yapınca esmer (halife Ömer'e benzemeyen) bir çocuk dünyaya getiriyor. Bu arada halife Ömer kadını sorguluyor, söyle çocuk kimdendir, diyor. Kadın, bir çobanla beraber oldum deyince, Ömer rahat bir nefes alıyor.

Burada şu kısa notu düşmekte yarar var: İslam'da şartlar o kadar cariyenin aleyhinedir ki; mesela mezhep liderlerinden **Süfyani Severi**, "Şayet adamın cariyesi ara sıra evden çıkıp çarşıya pazara gider ve günün birinde hamile kalırsa, efendisi ondan çocuk istemiyorsa şunu bahane gösterebilir: Sen ara sıra dışarı çıkıyordun; ola ki başkasıyla yatmış, hamile kalmışsın. O yüzden çocuk benden değildir diyebilir, efendi bu hakka sahiptir!" diyor.

Peki, sormak lazım: Cinsel ilişki zamanında Ömer'le kadından başkası olmadığına göre, Ömer'in azl yaptığı nasıl ispat edilebilir? Burada cariyenin ifadesi, savunması bir hiçtir. Ömer ne demişse elbette ki onunki geçerlidir![326]

Aslında çocuğun başkasından olduğu söylemi bir senaryodur, gerçeği yansıtmıyor. Doğrusu şudur: Cariye İslam'da herhangi bir mal gibi değerlendirildiği için, efendisi istediği an onu pazara götürüp satabilir. Çocuksuz cariyenin piyasa değeri daha yüksek olduğundan, başka eşlerinden çocukları olan/veya çocuk istemeyen efendiler cariyelerin hamile kalmasını istemezlerdi. Bir diğer neden, bazı rivayetlere göre şayet cariye efendisinden çocuk sahibi olursa efendinin ölümünden sonra direkt özgürleşirdi. İşte efendi çocuğunu inkâr etmekle cariyeyi bu haktan mahrum

---

[326] a) İbni Hemman, 7/135-36, no: 12530-36.
b) İbni Hacer Askalani, Telhisu'l Habir, c. 4/8, no: 1835 açıklamasında.
c) Hindi, Kenzu'l Ummal, Nikâh, no: 45898.

bırakmak istiyordu. Mahrum kalınca da, cariye statüsü devam eder ve mal gibi varislere geçerdi. Kısacası, çocuk istemeyen efendiler bu yöntemi (çocuk piçtir, benden değildir iftirasını) çekinmeden kullanırlardı. Bir kere mantık var; Ömer gibi birinin cariyesiyle başka bir erkeğin aşk yapması nerdeyse imkânsız. Çünkü Ömer halife, otorite sahibi ve üstelik de acımasız, hiç yoktan insanları asan-kesen biri.

Hele şu zihniyete ki, Ömer kadını cariye statüsünden kurtarmamak için ailesinde zina suçunu kabul ediyor/bunu ayıp saymıyor. Kaynaklarda, cariyenin başına bunu getiren Ömer'in halka şunları söylediği de anlatılıyor: Duyduğuma göre cariyeleriniz hamile kalmasınlar diye tedbir alıyormuşsunuz; her ne sebeple olursa olsun yanınızda hamile kalan cariyelerin çocukları size ait olacak. Hal böyle olunca ister tedbir alın ister almayın; bu durumdaki çocuklar sizindir... diyordu. Bunun anlamı şu: Ben cariyelerimden çocuk istemeyince tedbir almakta özgürüm; ancak size izin vermiyorum. İşte **İbni Kudame** burada Ömer'in bu çelişik durumuna şöyle yanıt veriyor: Biri sünnete göre bir karardır, diğeri de Ömer'in kendi görüşüdür/devlet başkanlığı yetkisini kullanmıştır, diyor. Ömer cariyelerinden çocuk olmasını istemiyor ama; savaşlar için, fütuhat için asker lazım. O yüzden makam yetkisini kullanarak başkalara yaptırım uyguluyor/her ne şekilde olursa olsun cariyelerinizden doğan çocuklar sizindir, onlara bakmak zorundasınız, diyordu. Bir de herkes, ben tedbir aldım çocuk benim değildir, deyip çocuğu ortalığa bıraksaydı bunlar toplumda sorun olurdu. Zaten Ömer'in yaptırım uygulamasının asıl nedeni de bu. Tıpkı mut'a nikâhında olduğu gibi! İstiyordu ki herkes çocuğuna sahip çıksın, o çocuklar kimseye yük olmasınlar.[327]

Halife Ömer'den bir örnek daha verelim: Halife Ebubekir'in oğlu Abdullah, Atike binti Zeyd adında bir hanımla evlenmiş. Bu çift birbirlerini çok severmiş. Abdullah malının belli bir kısmını eşine hibe ederek, ben senden önce ölürsem artık evlenmeyeceksin diye ondan söz alır. Kadın da bu konuda ciddidir, şayet ben-

---

327 İbni Hemman, Musannaf, c. 7/132, no: 12522; 7/136, no: 12536, Talak bölümü ve İbni Kudame, Muğni, c.14/584.

den önce vefat edersen evlenmem der. Kocası Taif seferinde yara alır ve belli bir süre sonra vefat eder. Ebubekir'in ölümünden yıllar sonra halife Ömer aracı bir kişi gönderip kadına evlilik teklifini sunar; ancak kadın kabul etmez. Ömer dışında talip çıkanlara da hayır yanıtını verir. Bir gün Ömer onun yakın akrabasından nikâh iznini alıp kadının yanına gider, beni eş olarak kabul et der. Kadın yine hayır yanıtını verir. Ancak Ömer çok uğraşınca -eğer doğruysa, baskı kurmamışsa- kadın sonunda ona evet der. Bunlar anlaştıktan sonra aynı mekânda sohbet ederken kadının sözleri Ömer'in hoşuna gitmez, kalkıp orayı terk eder. Daha sonra kadın ona haber gönderip evliliğe devam edelim deyince, bunlar tekrar anlaşır, birleşirler. Burada vurgulamak istediğim şu: Ömer halifedir. Bu makamı kullanarak Ali-Fatma'nın 8-10 yaşlarındaki kızları Ümmü Gülsüm'ü eş olarak ele geçirir. Yine makam yetkisini kullanarak az önceki kadını da alır. Bir kere Ömer nerdeyse Ebubekir'le yaşıttı. Bu kadın ise gencecik bir gelin. Evlenseydi emsaliyle evlenirdi; dedesi yaşındaki Ömer'i almazdı. Bir de İslam lideri için, **Ahzab** suresinde iki yerde tanrı buyruğu olarak, ben ölsem de benden dul kalan eşlerim artık başkasıyla evlenemezler, deniliyorsa, onun için geçerli de, bu çift için niye geçerli olmasın? Belli ki kadın hayatından memnun! Çünkü ona birkaç evlilik teklifi yapılmış, kendisi hiçbirini kabul etmemiş. Kaldı ki Ömer kadınlara karşı çok sertti, kimse kolay kolay onun derdini çekemezdi.[328]

Yukarıda birkaç kez azilden söz edildi-edilecek de. Bu gelenek çok eskilere dayanır. Örneğin Tevrat'ta, **Onan**, ağabeyi **Er**'den dul kalan hanımı **Tamar** ile aşk yaşarken hamile kalmasın diye spermini dışarı akıtır yani azl yapar. Yaptığı kötü bir şey olduğu için Rab Onan'ı öldürür, şeklinde bir hikâyeden de söz edilir. Yani öteden beri vardır![329]

---

328 a) İbni Sad, Tabakat'i Kübra, c. 8/381, no: 4196, Atike binti Zeyd md. Ahzab 6 ve 53'te "Hz. Muhammed'in eşleri sizin annelerinizdir, Muhammed ölse de onlarla evlenemezsiniz!" deniliyor. b) Ebu Davud, Nikâh, bab 42/2147.

329 Tevrat, Tekvin bölümü, bab 38/8-10.

Burada şu hatırlatmayı yapmakta fayda var: Hani Ömer'in çocuğu esmer olduğu için benden değildir deyip kabul etmiyordu. Bu konuda defalarca **Buhari**'de ve **Müslim**'de geçen şöyle bir hadis var: Adamın biri İslam lideri Muhammed'in yanına gelip eşinin zenci bir çocuk doğurduğunu, anlaşılan bunun başkasından olduğunu öne sürer. Buna karşılık Hz. Muhammed ona, develerin var mı, diye sorar. Adam, evet var, der. Hz. Muhammed, peki renkleri nasıldır, diye sorar. Adam, kırmızıdır, yanıtını verir. Peki, tüm develer her zaman kırmızı mı doğurur? Adam, hayır; bazen başka renk de olur, der. Hz. Muhammed sormaya devam eder: Peki, niye bazen farklı olur? Adam, ola ki onun soyunun bir damarında bu farklı renk varmış ki ona çekmiş karşılığını verir. İlginç: Çoban, Muhammed'e adeta Mendel kanununu anlatır! Hele bir de bunları Muhammed söylemiş olsaydı Müslümanlar onun mucizesini ilan ederdi. Neyse ki söz onun değil; çobanındır. Hz. Muhammed ona, ne malum belki senin soyunda da bir siyah damar varmış ki bugün senin çocuğun o damar üzerine doğmuş, der ve böylece adamı ikna eder, konu burada kapanır.

Durum bu iken, Ömer'in kendi cariyesine **çocuk esmerdir, bana çekmemiş** demesi, Muhammed'in bu açıklamasına terstir. Zaten apaçıktır ki Ömer cariyenin hamile kalmasını istemediği için bilerek bu formüle başvurmuştur. Kabul etsek ki cariyenin çocuğu çobandandır. O zaman demek ki halife Ömer'le çoban aynı cariyeyi paylaşmışlar. İşte cariye olduğu için Ömer bunu ayıp saymıyor. Ne çirkef işler! İnsan anlatmakta zorlanıyor.[330]

c) Halife Osman, Evli Olan Cariye ile Cinsel İlişkide Bulunuyor!

Halife Osman da kadınlar ve özellikle cariyeler konusunda hayli zengindi. İlkin şu örnekle başlayalım: Abdullah b. Amır adında bir sahabi Osman'a bir cariye hediye ediyor. Bu adam ay-

---

330 a) Buhari: Talak, bab 26/5305; Hudud bab 41/6847; İstizan, bab 12/7314. b) Müslim, Libas, no: 1500.

nı zamanda Osman'ın dayıoğlu ve önemli biri! Öyle ki Osman onu Irak'a vali olarak tayin ediyor. Meğer hediye ettiği cariye başkasıyla evliymiş. Bu ortaya çıkınca Osman kabul etmiyor/iade ediyor. Bunun üzerine onu hediye eden kişi gidip kadının eski efendisini bulup memnun ediyor. Sonunda adam cariyesinden ayrılınca Osman cariyeyi bir daha kabul ediyor. Adam gitmiş de cariye sahibini memnun etmiş, sözü yalan. Çünkü işin içinde halife Osman var; bir de ona hediye veren kişi önemli biri/vali. Demek ki gidip tehdit etmiş, adam teklifi kabul etmek zorunda kalmış. Ayrıca valinin kalkıp da çirkin bir cariye hediye etmesi herhalde düşünülemez. Bu da kadının çok güzel olduğunu gösterir.[331]

İslam lideri Muhammed Taif seferi dönüşünde Havazin kabilesinden ele geçirdiği mal ve cariyeleri Ci'rane denilen yerde topluyor. Bu ganimet ve cariyeler arasında **6 bin kadın** ve çocuk vardı.[332] Ele geçen deve, koyun ve altınların haddi hesabı yoktu. Muhammed kız ve kadınları yandaşlarına dağıtırken, damadı **Ali**'ye **Raite binti Hilal** adında bir esir kadın veriyor. Siyer kitaplarında dağıtılan bu cariyelerden söz edilirken, hangi sahabinin orada cariyesiyle cinsel ilişki yaşadığı, hangisinin yaşamadığı da belirtiliyor. Muhammed, damadı Osman'a (halife Osman) **Zeynep binti Hayyan/binti Hunas**'ı veriyor. Kadın Osman'ı kabul etmiyor/karşı çıkıyor; ancak Osman orada o cariye ile cinsel ilişkide bulunuyor. Kadının çıkışı beyhude! Çünkü esir. Muhammed bu esir kadınlardan birini Ömer b. Hattab'a da veriyor; ancak o kendi payına düşeni oğlu Abdullah'a hibe ediyor. Başta Buhari olmak üzere, İbni Esir, İbni Kesir gibi kimi İslam âlimleri, Hz. Muhammed Ömer'e iki cariye vermiş, diye yazmışlar. Herkese birer tane, nedense Ömer'e iki! Bu da not olarak kalsın.[333]

---

331 a) İbni Abdilberr, İstizkar, Büyu, bab no: 1261, c. 19/77.
b) İmam Malik, Muvatta, Büyu, bab 7, sayfa 617.
c) İbrahim Canan, Kütüb-i Sitte, hadis no: 5695.

332 İbni Kesir, el-Bidaye ve'l Nihaye, c. 7/82, hicri 8. yılı olaylarında.

333 a) Buhari, Farzu'l Humus, bab 19/3144.
b) İbni Kesir, Bidaye ve Nihaye, c. 7/82-83 ve 115.
c) Taberi Tarihi, c. 3/86-87.
d) İbni Hişam, Siyer, c. 4/129.

Hz. Muhammed esir cariyelerden Abdurrahman b. Avf'a da veriyor ve kendisi de Osman gibi orada, daha eve gitmeden cariye ile cinsel ilişkide bulunuyor. Bu olaylar Mekke'de oluyordu, bunların evleri de Medine'deydi; Müslümanlar buraya baskına, Mekke'yi almaya gelmişlerdi. Yine cennet müjdelileri Talha b. Ubeydullah ve Ebu Ubeyde'ye de birer cariye veriyor ve onlar da orada cariyeleriyle cinsel ilişkide bulunuyorlar. O cariyelerin dağıtımı bu şekilde devam ediyor.[334]

Daha sonra esir alınanlardan bir heyet Hz. Muhammed'le konuşuyor, dağıttığın bu esir kadınların çoğu senin akrabandır. İçlerinde sen küçükken seni kucağına alanlar var, teyzelerin var, halaların var; var da var. Hatta esirler arasında senin sütannen Halime'nin kızı Şeyma var. Muhammed ilkin onun Şeyma olduğunu kabul etmiyor, itiraz ediyor. Kadın onunla konuşup o eski anılarını hatırlatınca kendisinin Şeyma olduğunu anlıyor ve onu serbest bırakıp hediyeler veriyor. O hediyeler arasında köle ile cariye de var. İşte bu akrabalıktan dolayı tekrar ashabına sesleniyor, ben kendi payıma düşen bu cariyeleri serbest bırakıyorum, siz de bunu yaparsanız iyi olur; ancak herkes serbesttir, diyor. Kimisi iade ediyor, kimisi payına düşeni bir daha geri vermiyor. Ancak İslami kaynaklardaki genel kanı, Hz. Muhammed'in bu çağrısı üzerine çoğu Müslüman cariyelerini serbest bırakıyor.

Vakıdi burada, "Hz. Ali henüz cariyesiyle yatmadan bu haber çıkınca onu serbest bırakıyor!" şeklinde bir detaydan da söz ediyor. Dikkat edilirse Muhammed'in dağıttığı kadınlarla hemen orada/evlerine dönmeden cinsel ilişkide bulunanların arasında damadı Hz. Osman, cennet müjdesini alanlardan A. Rahman b. Avf, Talha b. Ubeydullah, Ebu Ubeyde gibi isimler var.[335]

Uzun zaman sonra halife Ömer devrinde Osman kendisine düşen o cariyeyi bir gün kocasıyla birlikte çarşıda görünce ondan soruyor: Seninle olan bu adam kim? Kadın, bu benim eşimdir, yanıtını veriyor. Osman, hani sen savaşta bana düşmüştün; ancak

---

334 Vakıdi, el-Megazi, s. 943-45. İbni Kesir, Bidaye-Nihaye, c.7/87.

335 a) İbni Hişam, Siyer, c. 4/129. b) İbni Kesir, Bidaye-Nihaye, c. 7/76-120, hicri 8. yılı olayları bağlamında.

kabul etmiyordun, eşim var diyordun; eşin bu mu (alay edercesine) deyince, kadın, evet eşim budur, diyor. Bunları **İbni Esir** ve **İbni Hacer Askalani** anlatıyorlar. Bu hadiseyi kısa da olsa daha önce yayınlanan bir çalışmamda işlemiştim.[336]

d) Hz. Ali Öldüğünde Geriye On Dokuz Cariyesi Kalıyor!

İslam lideri Muhammed Veda haccından önce Halit b. Velit komutasında Yemen'e silahlı bir grup gönderiyor. Onlar birçok mal ve kadın (cariye olarak) ele geçiriyorlar. Sonuçta Halit, birileri gelip bunları götürsün diye Hz. Muhammed'e haber gönderiyor. Hz. Ali başkanlığında birkaç kişi Yemen'e gidip onları getirirken, kendisi o kadınlardan birini seçip daha Medine'ye varmadan/yolda onunla cinsel ilişkide bulunuyor. Elbette ki Ali o sırada Hz. Muhammed'in kızı Fatma ile de evli. Onun bu davranışı kimi sahabenin zoruna gidiyor. Sonuçta Ali'yi ordu komutanı Halit b. Velid'e şikâyet ediyorlar; ancak Halit ona bir şey yapamıyor. Çünkü Ali, Hz. Muhammed nezdinde Halit'ten bin kat daha etkili ve yetkili. Bunlar Muhammed'in yanına varınca, Hz. Ali yolda bir cariye ile cinsel ilişkide bulundu diyerek şikâyette bulunuyorlar. Hz. Muhammed ise şu yanıtı veriyor: Bu ele geçen ganimet ve cariyelerden Hz. Ali'ye daha fazlası da düşer. O yüzden bu konuda Hz. Ali'yi üzmeyin.

Bu açıklama en başta **Buhari**'de geçiyor. Bunu başka çalışmamda anlattığım için burada fazla uzatmayacağım. Konu cariyeler olunca kısaca hatırlatmak istedim. Yalnız **Askalani** gibi bir hadis âliminin Buhari üzerine yazdığı şerh kitabında bazı değinmeleri var; kısaca özetlemek isterim: Hz. Ali'nin kadın adet görmeden, temizlenmeden hemen onunla cinsel ilişkide bulunması

---

336 a) İbni Hacer Askalani, İsabe, Zeynep binti Hunas kısmında, c. 13/428, no: 11368. b) İbni Esir, Üsdü'l Gabe, Zeynep binti Hunas maddesi, c. 7/130, no: 6962. Ayrıca bkz. Bilinmeyen Yönleriyle Kur'an, "Komisyon Üyeleri Hakkında Bir Özet", 5. Bölüm, Berfin yay., İstanbul/2012.

ve o kadını kendisi için seçmesi (ravi onun çok güzel olduğunu belirtiyor. Ali, kadın güzel olduğu için seçmiş zaten) konusu sorun oluşturmuştur, diyor ve şöyle devam ediyor: Ali'nin kadının adetini beklememesi belki kadının akil-baliğ olmamasından kaynaklanır veya kim bilir belki Ali onu alırken daha yeni adetten çıkmış olabilir. Bu olaydan anlaşılıyor ki, savaş esiri kadınların Hz. Muhammed'in kızlarına (Ali Muhammed'in kızı Fatma ile evli olduğu için bunu söylüyor) kuma olmalarında dinen sakınca yoktur; ancak normalde Ali başka kadınları Fatma üzerine getiremiyordu, diyor. İşin ilginç yanı, **Askalani** gibi bir ünlünün, kadının adet görmeden Ali'nin onunla yatması, belki henüz akılbaliğ olmamıştır da ondandır, diye izah etmesi. Demek ki bu mantalitede olanlara göre kızcağızın ergenlik çağına girip girmemesi önemli değildir. Hele şu düşünceye ki; kadını zorla ele geçirip ırzına geçiyorlar, bu kendileri için sorun değil de, zavallı kadının adet görüp görmemesi tartışma konusu oluyor. Sanki Ali onu yolda getirirken, hanımefendi sen adet gördün mü görmedin mi, diye sorup soruşturmuş![337]

Hz. Ali ile ilgili verdiğim bu örnek, aslında kimilerinin aklına gelebilecek, neden yazar, Hz. Ali hakkında fazla yazmıyor sorusuna da açık bir yanıttır! Doğrudur; halife Ömer hakkında daha fazla yazıyorum. Çünkü kendisi ikinci halife ve uzun süre iktidarda kalmış. Ali ise onun kadar rahat bir şekilde işin başında olmamıştır. Ali zaten Muhammed'in bir vurucu gücü, sistemin bir elemanıydı. Ali daha beter işler de yapmıştır. Örneğin, bir topluluğu canlı olarak yakmıştır. Neymiş suçları? Efendim bunlar zındıkmış da, dinden çıkmışlar da ondan! Dinden çıkarsa, cezası yakmak mı/katletmek mi? Dinden çıktıkları için Hz. Ali'nin onları yaktıkları olayı **Buhari**'de iki yerde geçiyor.[338]

---

[337] a) Buhari, Megazi, bab 61, no: 4350.

b) Ahmet b. Hanbel, Fedaili Sahabe, Ali bölümü, c. 2/856, no: 1175.

c) Ahmet b. Hanbel'in Müsned'inde de geçiyor. Büreyde Eslemi hadisleri bölümünde, no: 23355 ve 23400.

d) İbni Hacer Askalani, Fethu'l Bari, Şerh'u Sahih'il; Buhari, Megazi, bab 61, no: 4350, c. 9/487.

[338] Buhari, Cihad, bab 149, no: 3017 ve İstitabe bab 2, no: 6922.

Daha çarpıcı örnekler de var.

Hz. Ali, "Şayet ölürsem, şu an yanımda hayatta olan on dokuz cariyem özgür olsun!" diye vasiyette bulunuyor. Kimileri, belki Hz. Ali onlara sadece bir yatırım olarak sahipmiş diye düşünebilirler. Ne yazık ki böyle değildir. Hz. Ali bunları ne amaçla bulundurmuşsa, kendisi bizzat belirtiyor: Ben bunların hepsiyle cinsel ilişkide bulundum. Bir kısmı çocuk sahibi oldu, bir kısmı hamile, bazılarının ise çocukları yok, diyor. Bu açıklaması birçok kaynakta geçiyor. **İbni Hemmam** bu konuda üst üste iki hadis aktarmış ve Hz. Ali bu vasiyeti yaparken de Ubeydullah b. Ebi Rafi' ve Heyyac b. Ebi Süfyan'ı da şahit gösteriyor. Hatta İbni Hemmam bu vasiyetin yapıldığı ay ve seneyi de belirtiyor. Aynı açıklama İbni Şebbe *Medine Tarihi*, İbni Hazım *Muhalla*, Hindi Kenzu'l *Ummal*'de işlemişlerdir.[339]

Onun bir torunundan soruyorlar: Gerçekten Hz. Ali bu kadar cariye kullanıyor muydu? Evet; doğrudur, yanıtını veriyor. **İbni Kesir** gibi bir müfessir ve tarihçi, Hz. Ali'nin dört hür, on dokuz cariyesi vardı, diyor. Hatta cariyeleri ve çocukları öylesine fazlaydı ki kimin hangi anneden olduğu bilinmiyor, vurgusunu da yapıyor. Zaten hiçbir tarihçi onun eş ve çocukları hakkında kesin bir bilgi ve rakam verememiştir. Saymışlar birkaç tane; ondan sonra bilemediklerimiz de vardır, diye not düşmüşler. Hatta birçok çocuğunun isimlerini saymışlar; ancak anneleri kimlerdir yanıtını verememişler. O kadar fazla getirmiş. Burada dikkat edilmesi gereken, Hz. Muhammed hayatta olduğu sürece Hz. Ali yalnız Fatma ile evliydi. Onun bu çok evliliğe başlaması Fatma'nın ölümünden sonra başlamıştır. Demek ki ilk başta Hz. Muhammed, Ali'nin birden fazla evlilik yapmasına izin vermiş olsaydı, durum daha da farklı olurdu.[340]

---

339 a) İbni Hemmam, Musannaf, c. 7/288, no: 13212-13.
b) İbni Hazm, Muhalla, c. 9/218, Itk bölümünde, no: 1683 meselede.
c) İbni Şebbe, Tarihu'l Medine, c. 1/228, Hz. Ali bölümünde.
d) Hindi, Kenzu'l Ummal, Itk bölümü, no: 29743.

340 a) İbni Hemman, Musannaf, c. 7/288, no: 13212 ve 13213.
b) İbni Kesir:Tuhfet'u Talib, s. 172, no: 57 ve Bidaye-Nihaye, c. 11/24-27, hicri 40. yılı olayları kısmında.
c) İbni Hazm, Muhalla, no: 1683, Itk bölümü, c. 9/218.

Şerahil b. Mürre, Hz. Ali'ye bir cariye hibe ediyor. Ali cariyeden soruyor: Meşgul müsün/yani bir erkekle yaşıyor musun? Kadın, evet bir erkekle yaşıyorum deyince, Ali onu kabul etmiyor. Bunun üzerine hibe eden adam cariyenin efendisine gidiyor, o günkü para ile bin beş yüz dirhem ücret verip onu satın alıyor, ondan sonra Ali kadını kabul ediyor. Tıpkı yukarıda geçen halife Osman örneğinde olduğu gibi! Yani bu olaylar o kadar yaygındı.[341]

Tasavvufla meşhur olan **Ebu Talip Mekki** (h.386.ö) Hz. Ali'nin hanımları hakkında şunları yazmış: "Hz. Ali'nin 4 hür, 17 cariye olmak üzere toplam 21 hanımı vardı ve Fatma'nın ölümünden dokuz gün sonra Muhammed'in torunu (Ali'nin baldızının kızı) Emame ile evlendi."[342]

Hz. Ali'den örnekler verirken oğlu Hasan hakkında da Sünni kaynaklarda yazılıp çizilen benzer şeyler var; onunla ilgili de kısa bir iki alıntı yapmak isterim. Bunu yaparken de az önce belirtildiği gibi tasavvufla öne çıkan **Ebu Talip Mekki** ve sözde İslam filozofu **İmam Gazali**'den aktarmak isterim. Burada dikkatimi çeken, bu belden aşağı aşırılıkların tasavvuf kanadından gelmiş olması. Bu aynı zamanda onların bu konudaki anlayışlarını da ortaya koymuş oluyor. **İmam Gazali**'nin Abdullah b. Ömer hakkında söyledikleri çok ilginç ve çok garip. İleriki bölümlerde **"Cariye satın alınırken nerelerine bakılabilir?"** başlığı altında bunları detaylıca anlatacağım. İmam Gazali çok şey anlatıyor. Onlardan birinde, İbni Ömer genelde orucunu cinsel ilişki ile açardı diyor ve sonunda kişinin kalbi ibadete hazır olsun, her şey yerinde olsun diye, bu yüzden İbni Ömer cinsel ilişkiye önem verirdi diyor. Cinsellik konusunda bu gibi aşırı yazıları en çok İslam tasavvufuyla meşgul zatların kaynaklarında görünce, doğrusu ben onların çok işler çevirdiğine inanmak zorunda kalırım.

Şimdi konumuza geçelim. Hz. Ali'nin oğlu Hasan kimilerine göre 250, kimilerine göre 300 kadınla evlenmiş. Bunu yaparken de kimisini boşamış, yerlerine yenilerini getirmiş. Hür kadınlarla evlenirken sayı dördü geçmiyormuş. O yüzden bazen bir seferde dört kadını birden boşadığı oluyormuş, onlar yerine dört

---

341 A. Razzak, Musannaf, c. 7/282, Talak bölümü, no: 13176.

342 Ebu Talip Mekki, Kutü'l Kulup, 45. fasıl, s. 1610 ve 1621.

yeni gelin getiriyormuş. Sıkça boşanmada bulunduğu için Hz. Ali insanlara karşı utanıyormuş ve bu yüzden halka seslenerek, beni dinlerseniz oğluma kızlarınızı vermezsiniz, çünkü hemen ayrılır, diyormuş. İnsanlar da, boşasa da veririz, çünkü biz Hz. Muhammed'e yakın olmak isteriz, diyorlarmış. Gazali, Ebu Talip Mekki, Muğire b. Şube (ki bu Hendek savaşında Müslüman olmuş bir sahabi), Hz. Hasan seksen kadınla evlenmiş bilgisini de işlemişlerdir. Elbette ki o da Hasan gibi birini bırakmış, yerine başkasını getirmiştir. Ayrıca, çoğu sahabi dört eşle evliydi, üç eşle evli olanlar çoktu. Hele iki eşle evli olan nerdeyse yok denecek kadar azdı, bilgisini de veriyorlar. Hem **Ebu Talip Mekki**, hem de **İmam Gazali**, Hasan hakkında şunları da anlatıyorlar: "Hz. Muhammed, 'Hasan hem yapı bakımından, hem de ahlak bakımından bana çekmiş. Hüseyin ise Ali'ye çekmiş!' demiştir..." diye bu olup bitenler üzerine bir de hadis getirmişler. Ayrıca, **cinsellik insanın kafasına vurdu mu aklın üçte ikisini götürürmüş,** bilgisini de işlemişlerdir.[343]

Hz. Hasan'la ilgili benzer bilgiler başka İslami kaynaklarda da geçiyor. İbni Kesir, İbni Asakir ve Zehebi'den bu konuda bir özet sunmak isterim. Bunlar, Hz. Hasan'ın boşadığı kadın sayısının yetmiş olduğunu belirtiyorlar. Bir günde iki kadın boşadığı olmuştur. Bir seferinde kadının biriyle evlenince ona yüz cariye göndermiş. Her cariyeye bin dirhem para verilmiştir. İşte bir tarafta cinsellikle meşhur bir **Hasan**, diğer tarafta **İbni Asakir**! Öyle ki kendisi Hasan için, 25 defa yaya olarak hacca gitmiş diye bilgi veriyor. Yani o kadar takva sahibi biriymiş, demek istiyor. **İbni Kesir** ve **Zehebi** on beş sefer yaya olarak hac yapmıştır diye bilgi veriyorlar. Bu anlattıklarım aynı zamanda hakkımda, taraf tutuyor, yazılarında Hz. Ali'ye hiç dokunmuyor diyenlere güzel bir yanıttır.[344]

---

343 a) Ebu Talip Mekki, Kutü'l Kulub, 45. fasıl, s. 1610-1622. b) İmam Gazali, İhyau'l Ulum, Nikâh bölümü, c. 2/21-25.

344 a) İbni Kesir, Bidaye-Nihaye, h. 49. yılı olayları kısmında, c. 11/196-198, Hz. Hasan'ın ölümü bahsinde.

b) Zehebi, Siyer-i A'lam, c. 3/253 ve 266.

c) İbni Asakir, Tarih'ü Medinet-i Dımaşk, c. 13/240-51.

Evet; tüm bunlar Sünni kaynaklarda geçiyor. Yalnız ben her zaman şunu hesaba katıyorum: Hz. Ali soyu ile Muaviye ve yandaşları arasındaki çekişmeyi göz ardı etmemek lazım. Yani bu anlatılanlar ne kadar doğrudur noktasında ben şahsen temkinle yaklaşıyorum. Diğer yandan İslam'ın önemli âlimleri bunları işlemiş ve bir şey de dememişler. Durum böyle olunca, işin içinde bir şeyler var demektir.

Hakikat ne olursa olsun, amacım Hasan çok getirmiş, Ali fazla getirmiş meselesi değil. Onlar birey! Az getirmiş çok getirmiş sorun değil! Burada sorun sistemde. Amacım, İslam'ın insanlara aşıladığı polijini sistemini izah etmek!

e) Ünlü Sahabeler Cariyelerine Nasıl Davranıyordu?

İlginç örneklerle konumuza devam edelim:

1) Cennet Müjdesi Alan Zübeyr b. Avam Cariye Alışverişi Yapıyor!

Zübeyr, İslam lideri Muhammed'in ilk eşi Hatice'nin akrabasıydı. Kendisi aslen Mekkeli, daha sonra o da Muhammed gibi Medine'ye göç edenlerden. Oraya geçince ganimet, cariye ve talandan öylesine zengin olur ki malının haddi-hesabı olmaz. Kendisi öldürüldüğünde ondan dokuzu erkek, dokuzu kız olmak üzere on sekiz çocuk ve dört de dul kadın kalır. Kendisinden bu varislere büyük bir arazi, Medine'de on bir, Basra'da iki, Kûfe'de bir ve Mısır'da da bir olmak üzere toplam on beş ev kalır. Bu malın 1/3'ü adamın vasiyetine harcanır; kalanın 1/8'i o dört kadına dağıtılırken her birine o günkü para ile bir milyon iki yüz bin dirhem/gümüş para düşer.

Bu bilgi **Buhari**'den. **Mes'udi** ise onun mal varlığını; "Ondan kalan mal elli bin dinar (altın para), bin at, bin köle, bin cariye ve ayrıca değişik coğrafyalarda gayrimenkuller..." diye sayıyor. Hz. Muhammed'den cennet müjdesini alan zatların mal varlıkları böyle! Bunlar arasında bin tane cariye! Yani adam, ka-

dın tüccarı! Yukarıda Osman bahsinde geçti ki Hz. Muhammed Huneyn savaşından sonra ele geçirilen cariyeleri dağıtırken Zübeyr'e de bir tane vermişti. Mekke'den gelmiş Medine'ye yabancı ve bu kadar sermaye! Elbette ki kaynağı talan, ganimet; başka ne olabilir ki! Şunu da belirtelim, bu kadar cariye baskınlarda bedava eline geçmiş diye bir şey yok. Bunlar ticaret yoluyla sağlanmış. Muhammed'in kurmayları oldukları için cariyeleri ucuza alıp pahalıya satarak aşırı zengin olmuşlardır. Günümüzde nasıl iktidarlar çevrelerine her türlü imkânı tanıyorsa, onlarınki de böyle. Onlar Muhammed'in işine yarıyordu, o da kendilerine her türlü imkânı tanıyordu.[345]

2) Cennet Müjdelisi A. Rahman b. Avf, Sattığı Cariyesiyle Cinsel İlişki Yaşıyor!

Ömer artık halifedir. Abdurrahman b. Avf kendi cariyelerinden birini satıyor. Satarken kural şu: Cariye efendisiyle cinsel ilişki yaşadıktan sonra şayet başkasına satılırsa, onun eski sahibi artık ona dokunmamalı ve bu arada en az bir kere aybaşı/adet görmeli ki onu satın alan erkek onunla cinsel ilişkide bulunabilsin. A. Rahman hem satıyor, hem de cariye ile cinsel ilişkisini sürdürüyor/kuralı çiğniyor ve kadıncağız adet görmeden bu kez satın alan kişi o kadınla oluyor. Daha sonra ilk sahibi (Abdurrahman) halife Ömer'e başvurup kadının hamile kaldığını ve çocuğun kendisinden olduğunu belirtiyor. Ömer bu konuda bilirkişi çağırıyor ve sonuçta çocuk Abdurrahman'ın oluyor. Öyle anlaşılıyor ki, ikinci müşteriyle buluşurken bir çocuk olacak kadar süre geçmemiş ki A. Rahman haklı çıkıyor.[346]

İkinci bir örnek: Abdurrahman b. Avf, Asım b. Adiyy adındaki kişiden bir cariye satın alıyor. Kadının başkasıyla seviştiğini

---

345 a) Buhari, Farzu'l Humus, bab 13/3129. b) Mes'udi, Muruc'u Zeheb, Halife Osman bahsinde, c. 2/342.

346 a) İbni Küdame, el-Muğni, c. 11/282, İddet bölümü.
b) Beyhaki, Süneni Kübra, Davalar bölümü, c. 10/445, no: 21264.
c) İbni Ebi Şeybe, Musannaf, Nikâh bölümü, c. 6/274, hadis no: 17773.

anlayınca da geri çeviriyor. Yukarıdan beri anlatıyoruz; birçok kişinin aldığı cariyeler sahipliymiş/birileri onlarla cinsel ilişki yaşıyormuş. Bunlar daha sonra gidip sözde yeni efendilerini memnun etmişler ve ondan sonra onları kabul etmişler! Hz. Muhammed Huneyn harbinde cariyeleri dağıtırken Abdurrahman'a da veriyor ve o da kendisine verilen cariye ile orada, henüz eve dönmeden cinsel ilişkide bulunuyor. Hep vurgu yapıyorum: Bunlar Hz. Muhammed'in seçme kadrosu, ondan cennet müjdesini alan güzide kişiler![347]

A. Rahman b. Avf vefat ettiğinde yüz at, bin deve, on bin koyun bırakıyor ve malının sadece dörtte biri seksen dört bin.[348]

3) Cennet Müjdelisi Sad b. Ebi Vakkas Azl Yapıyor!

İslami kaynaklarda Sad'ın cariyeleri hamile kalmasın diye azl yaptığı anlatılır. İslam lideri Mekke fethinden sonra ele geçirdiği **Havazin** cariyelerini dağıtırken Sad b. Ebi Vakkas'a da verir. Yani bu adam da hem cariyeleri kullanmış, hem de hamile kalmasınlar diye tedbir almıştır ve cennet müjdesini alan on seçme kadrodan biridir.[349]

4) Zeyd b. Sabit Cariyesini Başkasıyla Paylaşıyor!

Bilindiği gibi bu adam, halife Osman zamanında kitap haline getirilip son şeklini alan Kur'an komisyonu başkanıdır ve eski tarihçilerden **İbni Şebbe**'nin (d.173-262.ö) anlattığına göre babası Yahudidir.[350]

Zeyd'in oğlu **Harice** anlatıyor: Babamın bir cariyesi vardı, onunla cinsel ilişkide bulunuyordu. Sonunda kadın hamile kalıp

---

347 a) İbni Abdilberr, İstizkar, Büyu, c. 19/78, no: 1262. b) İmam Malik, Muvatta, Büyu, bab 7, s. 617.

348 Mes'udi, Muruc'u Zeheb, c. 2, s. 342-43.

349 a) Hindi, Kenz, Nikâh, no: 45897. b) İbni Hemmam, Musannaf, 7/144, no: 12565.

350 İbni Şebbe, Tarih-ü Medine, s. 1008.

çocuk doğurdu; ancak babam çocuğa sahip çıkmadı, benden değildir dedi. Bu arada çocuğu azat etti, kadına da kırbaç cezası uyguladı (elbette ki çocuk benden değildir diyorsa, demek ki başkasındandır, bu durumda kadına had cezası düşer). Konu anlatılırken kimi versiyonlarda bu cariyenin Fars olduğu da belirtiliyor. **İbni Hazm**, Zeyd'in bu olayıyla ilgili bir iki rivayet aktarıyor. Hanefi mezhebi ünlülerinden **Serahsi**, hem halife Ömer'den hamile kalıp Ömer'in çocuğu kabul etmediğini, hem de aynı şeyi İbni Abbas ve Zeyd b. Sabit'in de yaptığını anlatıyor. Yine **İbni Hacer Askalani** gibi bir İslam âlimi, "Ömer cariyesinden doğan çocuğu kabul etmediği gibi, Zeyd b. Sabit de cariyesinin doğurduğu çocuğu kabul etmemiştir!" diye anlatırken, savunma da yapmıyor.

İbni Hacer ise, bu örneklerden başka, ayrıca bir de kural ortaya koyuyor: "Madem Ömer, Zeyd b. Sabit ve İbni Abbas gibi ünlü sahabiler çocuklarını inkâr etmişler, o halde bir cariye sahibi cariyesinden doğan çocuğu inkâr etme yetkisine sahiptir..." diyerek bundan tüm cariye patronlarına fetva çıkarmıştır.[351]

5) Enes b. Malik, Cariyesinden Olan Çocuğuna "Veled-i Zinadır" Diyor!

Enes kendi çocuğundan şüpheleniyor, bana benzemiyor diyor ve kendisinden olup olmadığını ortaya çıkarmak için bilirkişilere başvuruyor (adeta DNA testi yaptırıyor). **Beyhaki** bunu **İmam Şafii**'nin *"el-Ümm"* adlı eserinden alıntı yaparak anlatıyor. Yine Enes'le ilgili şu farklı bilgi de var: Vasiyet ediyor, ölürsem falanca cariyem hamiledir; ancak çocuğun benden olması hususunda şüphem vardır. Benden sonra doğum yaparsa, onu mutlaka bir bilirkişiye gösterin diyor. Bunu **İbni Ebi Şeybe** de işlemiştir. Bunların asıl kavgaları çıkar üzerinedir: Fazla para etsin diye cariyenin hamile kalmasını istememişlerdir. Zaten bu

---

351 a) İbni Hacer Askalani, Telhisu'l Habir, c. 4/7, no: 1835.
b) İbni Hemmam, Musannaf, c. 7/135, no: 12531-35.
c) İbni Hazın, Muhalla, Talak, Aded, no: 2012, c. 10/322.
d) Serahsi, Mebsut, c. 17/99, Bab'ü İddiai-l Veled başlığı altında.

kadar aşırı örnek, işin bahane, cariyelere iftira olduğunu gösteriyor. Neymiş; bu kadar meşhur sahabinin cariyeleriyle bilmem çobanlar yatmış, şu yatmış bu yatmış... Buna kimse inanmaz![351]

6) İbni Ömer, Bir Cariyeye Sahip Olduğunda Keyiften Takla Atıyor!

Birçok önemli tefsire konu olan bir zina olayıyla işe başlamak isterim. İbni Ömer'in cariyesi zina yapınca, kendisi ceza olarak onun sırt ve bacaklarına vuruyor. Bunu yaparken onunla alay edercesine **Nur** suresinden, **"Zina yapanlara ceza verirken acımayın!"** ayetini de okuyor. Yani orada bulunanlara, siz de acımayacaksınız, böyle durumlarda cezalandıracaksınız, demek istiyor. Bunu müfessirlerden İbni Kesir, Suyuti, Cessas ve İbni Ebi Hatem **Nur** suresi ikinci ayeti açıklamasında işlemişlerdir.[353] Bir başka cariyesi de zina yapınca, hem ona elli kırbaç ceza uyguluyor, hem de Fedek bölgesine sürgüne gönderiyor. Bunu anlatanlar arasında Askalani, İbni Hazın, İbni-l Mülekkin, Maverdi gibi İslam âlimleri var ve rivayete de itirazları olmamıştır.[354]

Adamın biri İbni Ömer'in yanına gelip şunu soruyor: Annemin bir cariyesi var. Bana, oğlum sen bununla aşk yaşayabilirsin diye izin veriyor, ben de onunla cinsel ilişkide bulunuyorum; buna ne dersin? İbni Ömer, sen bir kadınla ancak şu üç yöntemle birlikte olabilirsin: Ya nikâh olacak, ya cariyedir satın alacaksın veya sana birileri hibe edecek... diyor. **Ata b. Ebi Rabah**, cariyesini kendi oğluna, kardeşine, babasına helal kılan erkekler olduğu gibi kadınlardan da cariyelerini kocasına helal kılanlar var

---

[352] a) İbni Ebi Şeybe, Musannaf, Nikâh, c. 6/273, hadis no: 17772.

b) Beyhaki, Marifet'ü Sünne, 14/367-68, no: 20322, 20326 ile Süneni Kübra, Davalar bölümü, c. 10/21268-21269.

[353] İbni Ebi Hatem, Tefsiru'l Kur'an'il Azim, 8. cilt, Nur 2. ayet; Suyuti, Dürrü'l Mensur, Nur 2, c.10/635; İbni Kesir Tefsiri, Nur 2, c. 6/8; Cessas, Ahkâmü'l Kur'an, Nur 2, c. 5/100.

[354] Askalani, Telhisu'l Habir, c. 4/112, no: 2054. İbnu'l Mülekkın, Bedru'l Münir, c. 8/635, Tazir bölümü. Maverdi, el-Havi'l Kebir, Hudud, c. 13/244; İbni Hazm, Muhalla, Hudud, c. 11/184, Mesele, 2193.

diyor. Aynı bilgi Buhari'de de geçiyor. **Tavus Yemani** (h.106.ö), cariyeyi bu şekilde yakınlarına veya misafirine ikram etmek, aslında yemekten daha helaldir, diyor.

Ata ile ilgili **Buhari**'de şöyle bir bilgi de var: "Ata'ya göre adamın eline geçen bir savaş esiri kadın hamile ise, erkek onunla tenasül organı dışında başka yerleriyle sevişebilir..." diyor. Yine Buhari'de geçen bilgiye göre; Hasan'el Basri, esir olarak ele geçen bir kadınla cinsel ilişkide bulunmak için tek bir aybaşı hali bile beklenmeyebilir, demiştir. Zaten cariye bakireyse tek seferlik aybaşı şartına gerek kalmaz.[355]

İbni Ömer bir gün bir kölesini döver; daha sonra onu yanına çağırır. Ona vurduğu darbelerin izini sırtında görünce, "Git özgürsün!" der. Demek o kadar dövmüş ki sırtında yara açmış ve artık kendisi bile yaptığına tahammül edemeyip köleyi azat etmek durumunda kalmış.[356]

İbni Ömer kendisi anlatıyor: Celevla baskınında ele geçirdiğimiz kadınlardan bana harika, çok güzel biri düşmüştü. Sevinçten arkadaşlarımın yanında onu kucaklayıp öptüm ve insanlar da bana bakıyorlardı diyor, adeta takla atıyor. **Celevla,** hicri 16. yılında Ömer'in halifeliği döneminde bugünkü Irak'ın Tikrit-Musul çevresinde meydana gelmiş. Bu konuda **Taberi'**den kısa bir iki cümle eklemek isterim. Müslümanlar bu baskında galip gelince, ele geçen kadınları kendi aralarında dağıtırlar (cariye olarak). Her süvari için dokuz hayvan ve dokuz bin dinar para dağıtılır. Savaşa katılanlardan biri şunları anlatır: Geyik gibi (mecazi anlamda) çok güzel bir kadın ele geçirdim. Elbisesini de aldım. Sonra yine kendisine verdim ve kadın bana kaldı, ikimizden çocuklar da oldu, diyor.[357]

İbni Ömer, Evtas harbinde Hz. Muhammed'in bizzat kendisine verdiği cariyeyi keyiften milletin huzurunda öper ve kimse de buna bir şey demez. Bunu Zekeriya el-Ensari **Beyhaki**'den akta-

---

355 a) Buhari, Büyu, bab 111.
b) İbni Hemman, Musannaf, c. 7/216, no: 12848-51.

356 Müslim, Eyman, bab 8/1657

357 Taberi, Tarih'ul Müluk, h.16. yılı olayları c. 4/27...

rıyor: Evtas harbinde (Mekke fethinden sonra, aynı yıl içinde meydana gelen bir baskın) İbni Ömer'e bir cariye düşer. Kendisi onu Mekke'deki dayılarına gönderir ki sakin bir zamanda gidip onunla sevişsin. Yukarıda anlatıldığı gibi bazı nedenlerden dolayı Hz. Muhammed o cariyeleri serbest bırakınca, İbni Ömer de onu sahiplerine verir/muradına eremez.[358]

İbni Ömer bir kölesini sekiz yüz dirheme satıyor. Alan kişi bakıyor ki kölede kusur var (hastaymış). Tekrar geri vermek istiyor, mal çürük diye. Ancak İbni Ömer bunu kabul etmiyor, sana satarken sağlamdı, diyor. Sonunda durumu halife Osman'a anlatıyorlar. Osman İbni Ömer'e, "Bunu sattığımda kusuru yoktu!" diye yemin eder misin, diye soruyor. İbni Ömer, hayır; yemin etmem deyince, Osman köleyi ona iade ediyor. Zaman içinde köle iyileşince İbni Ömer onu başkasına satıyor. Demek ki İbni Ömer haklı olsaydı, yemin içerdi. Şu ortaya çıkıyor ki, adama hasta köle satmış. Ayrıca, elbette ki işin içinde insan ticareti var, vahşet var. **İmam Malik** bunu kitabında alışveriş başlığı altında anlatmıştır. Niye alışveriş bölümünde! Çünkü İslam'da köle-cariye mal sayılırdı da ondan.[359]

7) Cabir b. Abdullah Hz. Muhammed'in Çarpıcı Önerisini Anlatıyor:

(Cabir) Ben Hz. Muhammed'in yanındaydım; Ensar'dan biri gelip şunları anlattı: Benim güzel bir cariyem var, onunla ilişkiye giriyorum; ancak hamile kalmasını istemiyorum, ne yapayım? Hz. Muhammed, sevişirken menini dışarı boşalt karşılığını verdi, diyor. Bu hadis Müslim, Ebu Davud ve Ahmet b. Hanbel'in Müsned'inde geçiyor. Cabir denen bu zat nerdeyse katıldığı tüm savaşlarda kendine kadın ayarlamış, onunla cinsel ilişkide bulunmuş bir sahabi. Onunla ilgili bu bilgileri mut'a kıs-

---

358 a) Ahmet b. Hanbel el-İlel, c. 2/260, no: 2189; Zekeriya el-Ensari, Fethu'l Vehhap, Reda bölümü.

359 İmam Malik, Muvatta, Alışveriş kısmında, bab 4, c. 2/612.

mında anlattım. Açıklamalarıyla ilgili bu hadisler en başta **Buhari** ve **Müslim**'de geçmektedir. Bir sözünde, Kur'an ayetleri inmeye devam ediyordu, biz de yabancı kadınlarla cinsel ilişki anında spermimizi dışarı akıtıyorduk, diyor.[360]

8) İbni Abbas Çocuğunu Veled-i Zina Olmakla İtham Ediyor!

Amr b. Dinar aktarıyor: İbni Abbas'ın bir cariyesi vardı. Onunla ilişkiye girerken hamile kalmasın diye mensini dışarı boşaltırdı (Dikkat edilirse hepsi bu yöntemi uygulamış). Sonuçta kadın hamile kalıp çocuk doğurdu; ancak İbni Abbas çocuğa sahip çıkmadı, benden değildir, dedi.

Zeyad adında biri anlatıyor: Ben İbni Abbas'ın yanındaydım. Kendisi bir cariyesiyle çocuğuna kötü şeyler söyledi. Kadın da, ne konuşuyorsun, çocuk senindir karşılığını verdi; ancak İbni Abbas çocuğu kabul etmedi, diyor. İbni Abbas, şayet bir erkeğin hanımı, kızı veya kız kardeşi kendisine cariyesini helal kılsa, adam onunla cinsel ilişkide bulunabilir, bunda sakınca yoktur, diyordu. Bir gün İbni Abbas'tan azl konusunda bilgi edinmek istiyorlar. O, bunda dinen sakınca yoktur, diyor ve bir cariyesini örnek olarak gösteriyor: İşte şu cariyem, ben onunla sevişirken hamile kalmasın diye hep azl yapıyorum, diyor. Hatta kimi rivayetlerde İbni Abbas cariyesini çağırıyor. Kadın gelince ona, böyle yapıyor muyuz yapmıyor muyuz, diye soruyor. Kadın utancından konuşmak istemeyince, o kendisine, **"Utanmak yok, anlat!"** diyor.[361]

---

360 a) Müslim, Nikâh, bab 22/1439-40.
b) Ahmet b. Hanbel, Müsned, Cabir hadisleri, no: 14398 ve 15207.
c) İbni Kudame, Muğni, c.14/582. Ümmehatu'l evlad kısmında.
d) Ebu Davud, Nikâh bab 48/2173.

361 a) İbni Hemmam, Musannaf, v. 7/135, no: 12534-35; 7/216, no: 12852-53.
b) İbni Hacer Askalani, Telhisu'l Habir, c. 4/7, no: 1835-1837.
c) İbni Ebi Şeybe, Musannaf, c. 6/74, no: 16579; Nikâh, bab 60 ve 6/117, no: 16848, bab 97.

9) Ebu Sait el-Hudri, Cariyesini Pazara Götürüp Satışa Sunuyor!

Ebu Sait cariyelerle birlikte olurken hamile kalmasınlar diye azl yapanlar listesinde; bu ayrı bir şey. Bununla ilgili **Buhari** ve **Müslim**'de hadisler çok; onları mut'a konusunda detaylıca işledim. Burada farklı bir örnek vermek istiyorum. Kendisi anlatıyor: Bir cariyem elimdeydi, Beni Kaynuka pazarında durmuş, onu satmak için müşteri bekliyordum. (Adam sanki deveyi hayvan pazarına götürmüş). Yahudi biri yanıma geldi ve sordu. Bu cariye senin mi? Evet benimdir, satıyorum dedim. O bana, peki sen onunla cinsel ilişkide bulunmadın mı, diye sordu. Bulundum; ancak tedbirimi aldım, azl yaptım dedim. Yahudi bana, senin yaptığın cinayettir dedi. Ben daha sonra Hz. Muhammed'in yanına gelince sordum, azl yapmak cinayet mi diye. O bana, Yahudi bilmiyor, yalan konuşuyor, dedi.[362]

Burada Azl'den ziyade Ebu Said el-Hudri'nin cariyeyi eline alıp pazara götürerek satışa sunması daha vahim. Elbette ki cariyeyi bu hale getiren de İslam'ın onayı. Çünkü savaş esiri kadınlar Müslüman erkeklere peşkeş çekiliyor. Hatta evli de olsalar sorun değildir deniliyorsa, buna inananlar gerekeni elbette yapacaktır.[363]

Görüldüğü gibi en başta dört halife ve Kur'an'ı kitap haline getiren komisyon başkanı Zeyd b. Sabit olmak üzere ünlü sahabiler İslam lideri Muhammed'in izniyle ve gelen ayetlerle hem cariyelerle sevişmiş, hem de iyi bir ücretle satılsın diye hamile kalmalarını önlemek için azl yöntemine başvurmuşlardır. Bu kadar çok ve sağlam olan kanıtları zaten kimse inkâr edemez. İşin kötüsü, başta halife Ömer, yine Zeyd b. Sabit, İbni Abbas gibi birçok sahabinin çocuklarını inkâr etmeleri, onları veled-i zina olarak orta yerde bırakmaları ve halk tabiriyle namuslarını zina

---

362 a) İbni Ebi Şeybe, Nikâh, bab 98, hadis no: 16858.
b) Müsned-i Humeydi, c. 2/14, hadis no: 763.
c) İbni Ebi Asım, Kitab'ü Sünne, c. 2/159, hadis no: 360-61.

363 Nisa 3 ve 24, Mü'minun 6, Ahzab 50-52, Mearic 30.

ile suçlamalarıdır. Bu yapılanlar en ağır insanlık suçu olduğundan, "**Kan dondurucu uygulamalar**" diye başlık attım.[364]

On dört asır önceki toplumlarda kadın suçsuz olduğu, savaşa katılmadığı, savaş nedeni olmadığı halde tanrı adına bu vahşete maruz kalıyor. Bir de tüm bilgiler, azlin cariyelere karşı yapıldığına dairdir. Erkekler hür hanımlarına böyle yaparlardı diye bir örnek yoktur. Cariyenin hamile kalmasını önlemenin iki nedeni vardı; bunları yukarıda anlattım: Biri, çocuksuz cariye yüksek ücretle satılırdı. İkincisi, kimi rivayetlere göre çocuk doğuran cariye efendisinin ölümünden sonra özgürleşirdi. İşte bunu istemedikleri için hamile kalmasını da istemezlerdi.

Örnekler çoğaltılabilir; ancak en başta dört halife ve diğer seçme sahabeden sunduğum bu çarpıcı açıklamalar her şeyi ortaya koyuyor. Sahabilerden sonraki dönemlerde zaten alabildiğine cariyeler kullanılmıştır. Burada **Zehebi** gibi bir ünlünün iki önemli kitabına aldığı bir olayı eklemek isterim. İbni Küleyb Hanbeli, **148** cariyenin sahibiydi, tüm bunlarla cinsel ilişkide bulunmuştu. Yaşlandığı halde hâlâ çocuklarıyla kavga ediyor, ne yapıp edin bana yeni bir cariye getirin diyordu. Bu adam yedi sefer hac yapmış, sekizinci kez yine gitmiş; ancak Arafat'ı kaçırmış/yetişemememiş. Bu zatı kitaplarında yazanlar öve öve, anlata anlata bitirememişlerdir.[365]

10) İslam Halifesine Değişik Coğrafyalardan Cariyeler Gönderiliyor!

Müslümanlar, gerek Hz. Muhammed zamanında ve gerekse dört halife ve sonraki dönemlerde değişik yörelerden ele geçirdikleri cariyeleri kullana kullana artık hangi ırkın cariyeleri hangi işe daha uygun düşüyorlar konusunda uzmanlaşmışlardı. Abdülmelik

---

364 a) Buhari, Feraiz, bab 18/6750 ile Hudud, bab 23/6818; Müslim, Reda, no: 1458.

365 a) Zehebi, İslam Tarihi, İbni Küleyb kısmında, c. 42/256, no: 312 ve Siyeri A'lam, aynı kişi hakkında, c. 21/260, no: 134. b) Münziri, et-Tekmiletü li Vefeyat'i Nakle, 1/348-49, no: 523.

b. Mervan -ki Emevi halifelerindendir- bu konuda, **kim aşk için bir cariye almak isterse Berberilerden, çocuk için almak isterse Farslardan, hizmet için düşünürse Rumlardan alsın,** diyordu. Onun bu sözü birçok İslam âlimi tarafından işlenmiştir.[366]

Abdülmelik'in oğlu Hişam Afrika'da görev yapan yetkiliye haber gönderiyor, "Musa b. Nusayr, Abdülmelik'e güzel kızlar (cariyeler) gönderiyor. Abdülmelik'in senden de beklentisi var. Sen de o kalpleri celbeden, küçük ağızlı, narin, güzel boylu, göz dolduran o Berberi kızlardan Abdülmelik'e gönder!" diyordu.[367]

Gerçek bu iken, bazı sahte rivayetlerin sahih denilen kaynaklarda geçtiğini de görüyoruz. Mesela bir gün Fatma, Hz. Muhammed'den hizmetçi istemiş, el değirmeni çevire çevire ellerim yaralandı; bana bir hizmetli köle ver, demiş. Hz. Muhammed de otuz üç kez Sübhanallah, otuz üç kez Elhamdülillah, otuz üç kez de Allahu Ekber de; bu senin için hizmetliden daha hayırlıdır, demiş. Üstelik bu **Buhari** hadislerinden. Ben buna karşı ancak 'vah vah' diyebilirim. Demek ki o kadar talana karşı bir şey yokmuş ki Fatma'ya verilsin veya varmış da devlet malı sayıldığından harammış diye veremezmiş. Oysa, Kur'an ayetlerinde deniliyor ki; ganimetlerin 1/5'i ve Fey' denilen başka bir çeşit talan malının hepsi Hz. Muhammed'e, yakın akrabasına aittir. Kur'an'daki durum bu iken, kim bu ajitasyon laflara inanır? Eğer vermemişse, o zaman ayetlerine ters düşmüş demektir. Dünyayı talan etmişler; bir de Fatma'ya hizmetli yokmuş. Bu yüzden Hz. Muhammed ona tesbih önermiş. Gel de inan![368]

---

366 a) İbni Ebi Şeybe, Musannaf, Ümera bölümü, c. 10/189, no: 31336.

b) Suyuti, Tarihu'l Hulefa, A. Melik b. Mervan kısmında, 1/178.

c) İbni Abdirabbih'in iki eserinde geçiyor: Tabai-u Nisa, s. 47 ve Ikdu'l Ferid, c. 7/111.

d) İbni Kayyim el-Cevziyye, Ahkâm'ü Nisa, s. 11.

e) Şehabettin Mahalli, el-Müstatraf'u fi Külli Fennin Müstazraf, 2/223.

367 a) Muhammed Talibi, Devletü'l Eğlebiyye, s. 40.

b) İbni Kesir, Bidaye-Nihaye, h. 27. olayları bağlamında c. 10/225-237.

c) Belazuri, Fütuhu'l Büldan, c. 1/314.

d) Abdusselam Yasin, Hivarun maa Sıddik Emaziği, s.15.

e) İbni Esir, el-Kâmil fit-Tarih, c. 4/270, h. 92. yılı olayları kısmında.

368 Buhari, Dua, bab 11/6318.

Oysa, bunun tam tersi hadis de var. **Enes b. Malik** anlatıyor: "Hz. Muhammed Fatma'ya bir köle verdi. Fatma, yanımda hizmet eder; peki ben örtünmeyi ne yapacağım, dedi. Hz. Muhammed, o senin kölendir! dedi..." Yani adeta köle insan değildir, sen onun yanında örtünmeyebilirsin demek isteniyor.[369]

Bu başlığı İslam liderinin bir sözüyle bitirelim: "Sizden biri cariye satın alırken, **'Allah'ım bunu bana hayırlı kıl, bunun şerrinden sana sığınırım. Biriniz bir deve satın alırken de, Allah'ım bunu bana bereketli kıl!'** duasını etsin!" diyor, Hz. Muhammed. **İbni Mace** bu hadisi ticaret kısmında işlemiş. Elbette ki bu bölümde işlemeli. Çünkü daha önce de ifade edildiği gibi, cariye İslam'da ticaret malı gibi değerlendirilmiştir. O yüzden Hz. Muhammed cariye ile deveyi birlikte zikretmiş ve ikisi için aynı duayı önermiştir. Bu hadis, en başta **Buhari** olmak üzere diğer hadis kaynaklarında geçmektedir.[370]

---

369 Ebu Davud, Libas, bab 32/4106. Bunu Fahrettin er-Razi de Tefsirinde Nur suresi 31'de işlemiş.

370 a) Buhari, Halk'u Ef'ali'l İbad ve'l Redd'ü ale'l Cehmiyye, c. 2/109, no: 209-209.

b) İbni Mace, Ticaret bölümünde, bab 47/2253.

c) Ebu Davud, Nikâh, bab 45/2160, Nesai, Amelu'l Yevm kısmında.

d) Elbani, Sahih'ü Camiu Sağir ve Daifuhu, c. 1/1213, no: 341.

VII. BÖLÜM

CARİYELERE TANINAN BAZI AYRICALIKLARIN TEMEL AMACI

a) Cariyeler İçin Tek Bir Aybaşı/ Adet Görme Yeterli Görülmüş

Hz. Muhammed Evtas harbinde ele geçirilen kadınlar hakkında, "Hamile olanlarla cinsel ilişkide bulunmayın; ta ki doğum yapana kadar. Hamile olmayanlar, bir sefer adet görüp temizlenince onlarla cinsel ilişkide bulunabilirsiniz!" diyor.[371]

Hz. Muhammed hicri 7. yılında Hayber'e yaptığı baskında Yahudileri esir alırken cariyelerden **Safiye**'yi kendine seçiyor ve eve varmadan yolda onunla gerdeğe giriyor. Bir durakta zifafa girelim diyor, kadın kabul etmiyor. Kaynaklarda kadının bu davranışının Hz. Muhammed'i üzdüğü de ifade ediliyor. Daha sonra başka bir durakta kadına, burada birlikte olalım diyor ve gereken yapılıyor. Buraya kadar ihtilaf yok. Bunu defalarca anlattım. Amacım bir daha bunu tekrarlamak değil, farklı bir yere gelmek istiyorum. Kısa bir soru sormak isterim: Acaba kendisi tarafından tüm yakınları katledilmiş o kalbi yaralı kadınla, eve varmadan daha yarı yolda cinsel ilişkide bulunması ne ile izah edilebilir! Kaldı ki Safiye kız da değildi ki hamile kalma ihtimali olmasın! Yeni evlenmişti ve eşi

---

371 İbni Hacer Askalani, Telhis'ul Habir, c. 1/304; Ebu Davud (no: 2157), Ahmet b. Hanbel, Hâkim, Darekutni, Taberani, İbni Ebi Şeybe'den alıntı yaparak aktarıyor.

bu baskında sağ olarak ele geçirilmiş, Hz. Muhammed'in talimatıyla da katledilmişti. Ya bu kadın önceki eşinden hamile olsaydı! Bu durumda Muhammed başkasından olan çocuğa 'benimdir' diyecekti. Sözde kadınlar sormuş da, Safiye, ben adet gördüm, artık temizim demiş; hangi akıl buna inanır?

Diyanet tercümesi olan *Tecrid-i Sarih*'te geçen kısa bir bilgiyi buraya eklemek isterim: "Gerdek gecesi Hz. Muhammed kadının yüzünde bir morluk, dayak izi görüyor. Bu nedir diye sorunca kadın, rüyamda eski eşimi gördüm, kendisi bana, 'Sen üzerimize gelen bu Arap melikin (Muhammed'in) eşi mi oldun, dedi ve yüzüme vurdu. İşte senin gördüğün yüzümdeki iz bundandır!" diyor." Bu da gösteriyor ki, kadın zifaf gecesinde çok direnmiş; ancak Muhammed zor kullanmış ve onu dövmüştür. Rüya masalıyla yüzündeki darp izlerini kapatmak istemişler. Rüyasında eski eşi onu dövmüş de mosmor olmuş! Buna kim inanır?[372]

Bazı ek bilgiler vermekte de fayda var. **Bakara** suresinde deniliyor ki; bir kadın ölüm nedeniyle eşinden dul kalırsa, ikinci bir evlilik yapabilmesi için dört ay on gün beklemesi şart. Şayet kocasından boşanmışsa, o zaman ikinci bir evlilik için üç sefer aybaşı hali (hayız) görmesi gerekir. Bundan amaç, belki eski eşinden hamiledir, evlendiğinde çocuğun hangi kocadan olduğu bilinsin diyedir. Bu kadar süre beklemenin nedeni zaten Kur'an'da açık olarak belirtiliyor. **Ahzab** suresinde öz olarak, "Ey inananlar! Mümin kadınlarla evlendiğinizde, eğer cinsel ilişkide bulunmadan onları boşarsanız o zaman onlara gün saydırmanıza gerek yoktur!" deniliyor. Yani başka bir evlilik yapabilmesi için üç hayız görmesi söz konusu değildir. Peki, Kur'an'a göre durum bu iken, neden savaş esiri kadınlar için en başta Muhammed ve arkadaşları evli olanlar hakkında bu süreyi beklemiyorlardı? Bunun kısa bir yanıtı var: Bir an önce onlarla cinsel ilişkide bulunmak, hasret gidermek için indirime gidilmiştir. Bu bir seferlik adet görme koşuluna da zaten kimse uymamış. Pratik örnekler bunu gösteriyor.[373]

Sanki İslam lideri Muhammed Safiye'ye, sen adet gördün mü; sanki Hz. Ali Yemen'den getirdiği cariyelerden biriyle yol-

---

372 Tecrid-i Sarih, Diyanet tercemesi 241 nolu hadis açıklamasında, c. 2/310.

373 Bakara suresi ayetler 228, 234, Ahzab suresi 49.

da cinsel ilişki yaşayınca kadına, sen adet gördün mü, demiş! Mut'a konusunda anlatıldığı gibi değişik baskınlarda, Umre'de, Veda haccında o insanlar kadınlarla birlikte olurken sanki adet mi sormuşlar! Yukarıda anlatıldı ki, Hz. Muhammed Havazin harbinde ele geçirdiği kadınları dağıtırken çoğu sahabi hemen orda o kadınlarla cinsel ilişkide bulunuyorlar. Bunların hepsi kadınların adet görüp görmediklerini mi sormuşlar? Bir değil, beş değil, on değil; birçok yerde kitlesel bir şekilde oluyor. Dolayısıyla bir sefer adet gördü de sonra onlarla oldular sözü geçersiz. Bir de şunu sormak lazım: Normalde biriyle evli olan hür bir kadın dul kaldığında, eski eşinden hamile mi değil mi tam bilinsin diye kaç kez adet görmesi gerekir? Peki, cariye bir sefer adet görse artık garantisi mi var ki eski eşinden hamile kalmayacak? Sonuçta o da bir kadındır, aralarında fark yoktur. Kısacası, cinsel ilişkide acele etmek için böyle bir ayırım söz konusu.

Cariye ile normal kadın arasındaki farkı zina cezalarında da görüyoruz. Hür ve evli olmayan bir kadın zina yaparsa cezası yüz kırbaçtır; ancak cariye yaparsa bunun yarısıdır. Peki, cariye daha torpilli olduğu için midir bu! İşte burada da hayra alamet bir şey yok; yine Müslümanların çıkarı söz konusu; bunu anlatacağım.

b) Cariye ve Kölelerin Zina Cezalarında İndirime Gidilmesinin Nedeni

Kur'an'da köle-cariye zina yaparsa onun had cezası, zina yapan hürlere uygulanan cezanın yarısı kadardır. Hürlerin (şayet evli değillerse) cezası, yüz değnektir. Bu **Nur** suresinde belirtiliyor. Köle ve cariyelerinki de **Nisa** suresinde anlatılıyor.[374]

Burada apaçık bir çelişki söz konusudur. Savaş sonucu ele geçen ve suçlu oldukları için köle-cariye statüsüne tabi tutulanlara daha az, yerli ve hür olanlara daha çok (bunun iki katı) ceza veriliyor. Hele hür olanlar evli iseler recimle/taşlanarak infaz ediliyorlar (hadislere göre). Ancak bu idam cezası, köle ve cariyeler için söz konusu değildir. Peki, İslam köle ve cariyeleri çok

374 Nisa 25 ve Nur 2.

sevdiği için mi onlara böyle az bir ceza önermiş, yoksa işin içinde başka nedenler mi var? Ayeti takviye eden hadislerden sağlam birini ekleyip devam edelim.

Zeyd b. Halit ve **Ebu Hüreyre** aktarıyorlar: Hz. Muhammed, bir cariye zina yaparsa ona had cezası uygulayın (50 değnek-kamçı), eğer ikinci kez yaparsa yine aynı cezayı verin, şayet üçüncü sefer yaparsa yine ceza uygulayın ve bir ip değerinde de olsa onu satın, diyordu. Kimi hadis versiyonlarında, dördüncü sefer yaparsa onu satın, şeklinde geçiyor. Hadiste, zina yaparlarsa onları azarlamayın, niye yaptın demeyin ve korkutmayın, ifadesi de var. Burada sanki görünürde lehte bir açıklama varmış gibi görünüyor; ancak hiç de böyle değil. Evli olan hürler yapınca infaz et, savaşta ele geçirilen düşman kadınlarına ise böyle söyle! Bunun bir hikmeti olmalı! Bu hadis **Buhari** ve **Müslim**'de defalarca tekrar edilmiştir.

Kısacası, köle ve cariyeler ister evli olsunlar, ister bekâr, zina yaptıklarında ancak elli kırbaç ceza alırlar; recim cezası onlar için yoktur. Peki niye? Olay şu: Müslüman erkekler bir an önce cariyelerle cinsel ilişkide bulunsunlar diye hayız/aybaşı görme konusunda nasıl değişiklik öngörülmüşse, bu ceza yönteminde de Müslümanların çıkarı söz konusudur. Cariye ve kölelere mal gibi bakıldığı için, İslam onların kolay ölmelerine izin vermemiştir. Cezaları recim (taşlanarak infaz) olsaydı, o zaman bunların sahipleri için bir kayıp olurdu. Dolayısıyla cezanın azlığı merhamet çerçevesinde değil; çıkar anlayışı çerçevesinde değerlendirilmiştir. Bunun başka yorumu yoktur.[375]

Bu konuda İslami kaynaklarda ilginç örnekler anlatılıyor. Diyelim bir insanın yarısı köle, diğer yarısı hür ise ve zina yaparsa, acaba nasıl bir ceza alır? Böyle biri evli de olsa ona recim cezası uygulanmaz. Onun durumu şöyledir: Yarısı hür olduğu için hürlere uygulanan had cezasının yarısı (yüzün yarısı elli kırbaç), diğer yarısı da köle olduğu için ona kölelere uygulanan cezanın yarısı (ellinin yarısı olan yirmi beş kırbaç) uygulanır. Toplam 75 kırbaç vurulur![376]

---

375 a) Buhari: Büyu, bab 66/2152-54, bab 110/2233-34, Itk, bab 17/2556, Hudud, bab 35/6837-38. b) Müslim, Hudud, no: 1705.

376 İbni Kudame, Hudud bölümü, el-Muğni, 12/339.

İnsan bu cariyeleri uzun süre yanında tuttu mu, bunun yan etkileri de muhakkak olacaktır. Nitekim Asr-ı Saadet denilen İslamiyet'in ilk yıllarında bu olumsuzluklar hep yaşanmıştır. Erkek bazen birçok hanım ve cariyeye sahip olurdu. Elbette ki bir erkeğin bu kadar kadını tatmin etmesi imkânsızdır! O yüzden sıkça zina olayları meydana gelirdi. Hele de cariye bir hür kadının cariyesi ise, o zaman zaten onun hiç aşk meşk imkânı olmuyordu. Bu durumda cariyelerin kaçamak yollara başvurmalarına daha sık rastlanıyordu. Nitekim İslam lideri Muhammed'in cariyeleri de bu kaçamak yollara başvurmuşlardır. Bunu, **"Köle ve cariyeliğin bazı yan etkileri"** bölümünde detaylıca anlatacağım.

İbni Hacer Askalani, İmam Şafii ve İbni Hemmam Hz. Fatma'nın zina yapan cariyesine had cezası uyguladığını anlatırken şu ifadeyi kullanıyorlar: **Fatma, cariyesi zina yaptığı zaman ona elli kırbaç ceza veriyordu...** Bundan, Fatma'nın cariyesi veya cariyeleri birçok kez zina yapmış sonucu ortaya çıkıyor.

Bu konuda **İbni Hazm**'ın bir araya topladığı örneklerden birkaçını sunmak isterim. O da Hz. Fatma'nın az önceki cariye olayını anlatıyor. Ayrıca, Hz. Muhammed'in hizmetlisi Enes b. Malik'in cariyeleri zina yaptıkları zaman, Enes onlara elli kırbaç ceza veriyordu bilgisini de aktarıyor. Burada **Enes'in cariyeleri zina yaptıkları zaman** ifadesini kullanıyor. Bu, Enes'in cariyeleri bu işe defalarca bulaşmış ve o da her defasında onlara ceza vermiştir anlamına gelir. Meşhur İbni Ömer'in kölesi zina edince ona had cezası uygulamış, bir başka kölesi hurma çalınca onun elini kesmiş, cariyesi zina yapınca ceza olarak onu Fedek bölgesine sürgüne göndermiştir. Bunları kısmen önceki bölümlerde anlattım. İbni Ömer bunu yaparken de sistemin yetkilisine iletmeden, kendi başına uygulamıştır. Burada sorun yalnız zina meselesi değil. Köleye hayvan gibi baktıkları için genelde onlar aç kalıyor, bunun sonucunda da ister istemez çalmalar-hırsızlıklar oluyordu.[377]

---

[377] a) Askalani, Telhisü-l Habir, c. 4/114-15, no: 2061 ve 2064.
b) İbni Hemmam, Musannaf, c. 7/394, no: 13602-3; c. 10/239, no: 18979.
c) İmam Nevevi, el-Mec'mu, c. 22/73-74.
d) İbni Hazın, Muhalla, c. 11/164, Hudud bölümünde, Mes'ele: 2185.
e) İmam Şafii, el-Ümm, Hudud bölümü, c. 7/341, no: 2768.

VIII. BÖLÜM

İSLAM'DA ESİR KADIN TİCARETİ

Bu bahsi, "Kur'an'ın Kökeni" adlı kitabımda detaylı olmasa da anlatmıştım. Burada daha geniş tutmak isterim. Konu biraz ağır, ancak kaynaklar öylesine sağlam ki, İslam âlimlerinden kimse, anlatacağım konuya itiraz etmemiştir.

Hz. Muhammed'den yaklaşık iki bin yıl önce ortaya atılan Tevrat'a bakıyoruz; orada özetle: "Savaş çıkarsa, esirler arasında hoşuna giden bir kadın varsa, onu evine al, onunla evlen ve esirliği onun üzerinden at. Ancak kadının kalbi kırık, anne babasından ayrılmış, belki bunlar katledilmişler diye, sen bir aya kadar onunla cinsel ilişki yaşamayacaksın! Bir ay sonra o artık senin eşin olacak! Diyelim ki ondan hoşlanmadın, o zaman onu serbest bırakacaksın; ama asla para ile birilerine satmayacaksın!" şeklinde bir yaklaşım söz konusu. Baştan beri izah ettiğim ve bundan sonra da anlatacağım gibi Kur'an'da böyle denilmiyor, tersi söyleniyor. Doğrusu, bu konuda her iki kaynak arasında karşılaştırma yapıldığında Tevrat'ın önerisi daha insanidir.

Bunu söylerken Tevrat'ı övmeyi kastetmiyorum. Gayem şu: Tevrat ondan iki bin yıl önce böyle önermişse, Muhammed daha güzelini yapmalıydı, diyorum. Çünkü zaman faktörü çok önemli. Yukarıda cariye konusunda bir seferlik adet görme koşulundan söz ettik. Tevrat'ta, bir aya kadar bekleyin, kalbi kırıktır, belki yakın akrabası öldürülmüştür, o yüzden ona biraz süre tanıyın, deniliyor. Bu insani bir bakış açısı; ama aynı durum İslam için söz konusu değil. İslam'da öne sürülen bir seferlik adet görme beklenmiş (ki ona da kimse uymamış), o da belki kadın eski ko-

casından hamiledir diye. Muhammed Safiye'nin eşini öldürür öldürmez hemen yolda onunla gerdeğe giriyor. Kimse buna itiraz edemez, bunu inkâr edemez. Yine Tevrat'a göre cariyeyi para ile satmayacaksın. Ne yazık ki İslam'da bunun da tersi yapılmıştır. Bu başlık altında bunu belgeleriyle izah edeceğim.[378]

Hicri 5. yılında Mekkelilerden Muhammed karşıtları Medine'ye bir baskın düzenliyorlar. Muhammed Selman-ı Farisi'nin önerisi üzerine meydan muharebesi yerine; Medine şehri etrafında hendek kazdırıp her noktaya nöbetçi dikmek suretiyle bir savunma yöntemini benimseyip uyguluyor. Sonuçta Mekkeliler geri dönüyorlar ve fazla zayiat olmadan savaş sona eriyor. Medine yakınındaki Beni Kureyza Yahudileri sözde bu savaşta Mekkelilere yardımcı olmuşlar diye Mekke müşrikleri geri döner dönmez Hz. Muhammed hemen Beni Kureyza'ya yönelelim, onlarla savaşalım diye talimat veriyor ve bunu da Cebrail'den aldığı vahye dayandırıyor. Sonuçta bir azınlık olan bu Yahudilerin bir kısmı baskın sırasında katlediliyor, kalanlar da (çoluk çocuk demeden) esir alınıp Medine'ye getiriliyorlar. Erkekler Usame b. Zeyd'in gözetimine, kız ve kadınlar da Remle b. Haris nezaretine bırakılıyorlar; hepsi kontrol altında. Sonra Hz. Muhammed bunlar hakkında şu fermanı veriyor: Bu Yahudilerden eli silah tutan akil-baliğ erkekler infaz edilecek, kadınlar, kızlar ve çocuklar cariye ve köle statüsüne tabi tutulacaklar! Sonuçta eli silah tutanlar için Medine'de bir çukur açılıyor ve bunlar o çukurlara yanaştırılıp kafaları kesilmek suretiyle cesetleri oraya üst üste yığılıyor. Kaynaklarda, bu kesim ve çukura atma işlemi devam ederken İslam lideri Muhammed'in de onları izlediği belirtiliyor. Örneğin; müfessirlerden **Taberi**, **Begavi**, ayrıca **Nüveyri** bunu net olarak belirtmişlerdir. Zaten idam fermanını veren rahatlıkla o manzarayı izleyebilir de. Burada dikkatleri, esir alınan o kız ve kadınlara çekmek isterim: Acaba onların sonu ne oldu; konu üzerinde ayrıca duracağım.[379]

---

378 Tevrat, Tesniye bölümü, bab 21/10-14.

379 a) Nüveyri, Nihayetü-l Ereb, c. 17/ 138.

b) Taberi, Tarih'ü Rüsül ve'l Müluk, h. 5 yılı olayları c. 2/593.

c) Sa'lebi el-Keşf ve'l Beyan, Ahzab suresi 25-26, c. 8/28.

a) Öldürülecek Çocuklar Etek Kontrolünden Geçiriliyor!

İslami eserlerde bu konuda ilginç şeyler anlatılıyor. İslam lideri Muhammed o esir erkek çocuklar hakkında, eğer tüyleri bitmişse/ergenlik çağına gelmişlerse onları öldürün; yoksa karışmayın/köle olarak kalsınlar, talimatını veriyor. Peki, bunu nasıl saptamışlar; bir de buna bakalım. Olayda hazır bulunanlardan bir iki kişinin açıklamalarını dinleyelim.

İlk örnek, **Atiyye Kurezi**'den: Ben de esirler arasındaydım (olayda kurtulan Yahudi çocuk). Hakkımda, ergenlik çağına gelmiş, bunu da katledelim diyenler oldu. Ancak bazıları daha çocuktur, dediler. Sonunda Hz. Muhammed'in talimatıyla beni etek kontrolünden geçirince, tüylerimin henüz bitmediğini gördüler. O yüzden serbest bırakıldım (köle statüsüne tabi tutulur). İkinci örnek, **Eslem b. Becre el-Ensari**'den: Hz. Muhammed beni görevlendirdi; ben akil-baliğ olduklarından şüphe ettiğim kişilerin etek kontrolünü yapar, ondan sonra karar verirdim. Tüyleri biten katledilirdi, bitmeyen küçüktür diye köle statüsüne tabi tutulur, ganimet malı sayılırdı. Bu esirlerden Rifaa b. Şemval adında bir erkek, Selma binti Kays adında bir Müslüman kadına sığındı. Kadın Hz. Muhammed'e ricada bulundu, bunu bağışla, bana söz verdi namaz kılacak, dedi. Bu kadın ilk Müslümanlardan ve Muhammed'e biat edenlerden; ayrıca Hz. Muhammed'in teyzelerindendi. Bu yüzden kadının ricasını kabul etti, o kişi kurtuldu. Yine esir erkeklerden Sabit b. Kays, Zübeyr b. Bata'ya gelip, hatırlar mısın falanca tarihte sana yardımcı olmuştum, dedi. Zübeyr evet hatırlıyorum, dedi. Bu hatırlatma üzerine Zübeyr Hz. Muhammed'in yanına gidip, bu adam hayati bir konuda bana yardımcı oldu, o yüzden affetmeni dilerim, dedi. Kimi rivayetlere göre Muhammed ricasını kabul ediyor, kimilerine göre etmiyor ve adam infaz ediliyor. Ravilerin anlatımı böyle.[380]

---

380 a) İmam Ahmet b. Hanbel, Müsned, no: 18983-84, 19641-42, 23036-37.
b) Kasım b. Selam, Kitabü-l Emval, no: 373, c. 1/232.
c) A. Razzak, Musannaf, Lukta, c. 10/179, no: 18742. →

Kısacası, ergenlik çağına gelip gelmediğine, esirleri etek kontrolünden geçirerek karar veriyorlardı. Bu hadisin farklı bir versiyonu da şöyledir: Az önce adı geçen Atiyye, benim akil-baliğ olup olmadığımı pek çıkaramadılar, bu yüzden beni Hz. Muhammed'in yanına götürüp etek kontrolü yaptılar; baktılar ki bir işaret yoktur beni serbest bıraktılar, diyor. Bu hadis birçok kaynakta geçiyor. **Askalani** bunun geçtiği kaynaklardan uzunca bir liste sunuyor. **İbnil Cevzi** bu etek kontrolüyle ilgili özel bir başlık açmış.[381]

Öldürülenlerin sayısı hakkında farklı rakamlar var. Kimisi altı-yedi yüz demiş, kimisi daha fazla. İbni Hişam, çoğu tarihçiler, o çukurlara atılanların sayısı sekiz-dokuz yüz arasındaymış demişler. Sayı ister yüz olsun ister binlerle ifade edilsin fark etmez! Burada önemli olan tanrı adına yapılan kıyımdır.[382]

İslam lideri Muhammed bu baskında ele geçirilen esir kadınlardan **Reyhane**'yi kendine alır. Bu kadın baskından önce Hakem adında biriyle evliymiş. İslam tarihindeki bilgilere göre **Reyhane-Hakem** çifti birbirlerini çok severlermiş. Hatta birbirlerine, şayet kim önce ölürse diğeri evlenmeyecek, diye söz vermişler. Hakem Müslümanlar tarafından bu baskında katledilir, Reyhane de diğer esirler gibi ele geçer. Hz. Muhammed o cari-

---

d) İmam Müzi, Tehzib'i Kemal, c. 20/158, Atiyye Kurezi bölümünde.

e) Salihi, Sübül'ül Hüda ve'r Reşad, c. 5/25-29, Beni Kureyza başlığı altında.

f) Heysemi, Beğiyyet'ü Raid, c. 6/205, no: 10168.

381 a) Ebu Davud, Hudud, bab 18, no: 4404.

b) İbni Mace, Hudud, bab 4, no: 2541.

c) Tirmizi, Siyer bölümü, bab 29/1584.

d) Ahmet b. Hanbel, Müsned, Müsnedü'k Kufiyyin, Atiyye Kurezi kısmında. no: 17641.

e) İbni'l Cevzi, et Tahkik fi Mesaili'l Hilaf', Mesaili'l Hicr kısmında, c. 7/239, no: 1751.

f) Askalani, Telhisü'l Habir, c. 3/94, no: 1253 ve 1254.

g) Kasım b. Selam, Kitabül Emval, no: 373.

h) İbni Hemmam, Musannaf, c. 10/179.

i) İmam Müzi, Tehzib'i Kemal, c. 20/158.

j) İbni Kayyim el-Cevziyye, Turuku'l Hukmiyye, s. 19.

k) Taberani: Mu'cem-i Kebir, c. 1/334, no: 1000; Mu'cem-i Sağir, c. 1/122.

382 İbni Hişam, Siyer, c. 3/190. İbni Esir, el-Kâmil, c. 2/76.Ayrıca bkz. Arif Tekin, Kur'an'ın Kökeni, 5. baskı, Berfin yay. İstanbul/2013.

yelerden ve tüm ganimetten 1/5'i kendine ayırır. Bu zaten Kur'an'ın emridir.[383] O, payına düşenler hakkında özgürdü. Ya birilerine hediye ederdi, ya kendine hizmetçi olarak bırakırdı. İsteseydi mal gibi başkalarına da satardı. Nitekim, bu hadisede olduğu gibi.[384]

Bu esir kadınlardan **"Nebate"** adında biri, Hallad b. Süveyd adında bir Müslümanı katlettiği için Hz. Muhammed'in talimatıyla esir kadınlar arasından alınıp infaz edilir. Dağıtım fazlası kalan kadınlar ise Hz. Muhammed'in talimatıyla üç gruba ayrılıp Necd, Tühame ve Şam bölgelerine gönderilerek bilinmeyen kişilere satılır.[385]

Başta da belirttim; olay ağır bir insanlık dramı olduğu için güçlü kanıtlar sunmam gerekiyor. Rastgele konuşmak, ağır suçlamalarda bulunmak âdetim değildir. Bu kıyımın kesin bir şekilde yaşandığına dair sağlam İslami kaynaklar göstererek durumu ortaya koymaya çalışacağım.

Konuya ilişkin var olan iki önemli ayetin anlamını sunmakla işe başlayalım, sonra da o esir kadınların başlarına neler geldi sorusuna açıklık getirmeye çalışalım.

b) Konuyla İlgili Ayetler

"Allah, ehl-i kitaptan, onlara (Mekke'den gelen müşrik ordusuna) yardım edenleri (Beni Kureyza'yı kastediyor) kalelerinden indirdi ve kalplerine korku düşürdü; bir kısmını öldürüyor, bir kısmını da esir alıyordunuz. Allah, onların yerlerine, yurtlarına, mallarına ve ayak basmadığınız topraklara sizi mirasçı yaptı/sizin ellerinize geçirdi. Allah'ın her şeye gücü yeter!" deniliyor

---

383 Enfal suresi 41.

384 Salihi, Sübülü'l Hüda, 5/28.

385 a) Begavi, Mealim-ü Tenzil Tefsiri, Ahzab suresi 26-26. ayetler Tefsirinde.
b) Tarihçi ve müfessir Taberi, Tarih'ü Rüsul ve'l Müluk, h. 5. yılı olayları bağlamında, c. 2/589-93.
c) Salihi, Sübülü'l Hüda, c. 5/26.

Kur'an'da. Evet bunlar ayet.[386] Dikkat edilirse tanrı adına öyle güzel de anlatılıyor ki, Allah sizi onların her şeyine sahip kıldı ve siz onlardan bir kısmını katlediyordunuz, bir kısmını da esir alıyordunuz deniliyor. Söylenecek söz yok; her şey açık.

Konuya ilişkin en başta **Buhari** ve **Müslim**'de ortak işlenen hadisi yukarıda sundum. Ki Muhammed Beni Kureyza Yahudilerinin erkeklerinin öldürülmesini emrediyor, mallarını ve bir kısım kadın kız ve çocukları cariye-köle sıfatıyla Müslümanlar arasında dağıtıyor. **Buhari**'de geçen ve İbni Ömer'e atfedilen bir rivayete göre, Hz. Muhammed Medine'yi Yahudilerden temizliyor. Esirlerin toplu halde Medine'de açılan çukura atan, kafalarını kesen görevliler bile belli: **Hz. Ali** ve **Zübeyr b. Avvam**. İkisi de Hz. Muhammed'den cennet müjdesini alan seçme sahabiler. Elbette ki bunlara diyecek fazla söz yok. Bunlar emir kulu; sorumluluk bunlarda değil.[387]

Haklarında kırım uygulananlar Yahudi oldukları için bahane arayanlar, hakkımda, yazar Yahudileri savunuyor gibi bir niyet taşıyabilirler. Benim yanımda insanın dili, dini, ırkı, soyu, rengi... ne olursa olsun fark etmez: Hepimiz insanız ve kardeşiz. Hz. Muhammed aynı şeyleri Yahudi olmayanların da başına getirmiştir. Bu zulme maruz kalan ister Yahudi olsun, ister başkası fark etmez. Hepsine yaklaşımım aynıdır. Benim yanımda Jean-Jacques Rousseau'nun şu veciz sözü geçerlidir: **İnsanlar doğuştan eşittir; ancak çevre, eğitim, ekonomi, kültür gibi faktörler onları farklılaştırır.** Doğru söylüyor. Çin'de doğsaydık Çince öğrenir, konuşurduk. Rusya'da doğsaydık Rusça öğrenirdik vs. Hiç kimsenin geninde sen şu ırktansın veya şu dindensin veya şu siyasettensin diye yazmıyor. Burada tanrı adına insanlara katliam uygulanıyor; karşı olduğum nokta burasıdır. İşlenen cinayetler, esir alınan o kız-kadın ve masum çocuklar tanrı adına köle ve cariye olarak kullanılıyor. Bu çok vahim bir olaydır. He-

---

386 Ahzab suresi 26 ve 27.

387 a) Buhari, Megazi, Beni Nadir başlığı altında, bab 14, hadis no: 4028.
b) Müslim, Cihad bölümü, no: 1766.
c) Nümeyri, Nihayetü'l Ereb, c. 17/138.

le o esirlerden yaşı büyük olan erkekler katledildikten sonra küçük olanların ergenlik çağına gelip gelmediklerini anlamak için etek kontrolünden geçirilmeleri tüyler ürpertici bir işlem. Daha beteri de var; anlatacağım.[388]

Geriye kalan kadın ve çocukların sayısında ihtilaf vardır. **Vakıdi**, bunların sayısı bin diye yazmış. İster bin olsun, ister yedi yüz, dokuz yüz olsun; sayı o kadar önemli değil. Hz. Muhammed bunların dağıtımını yaparken o sırada Medine'de oturan, ancak savaşla ilgisi olmayan Yahudi Ebu Şahın, her birinin üç çocuğu olan iki Yahudi kadını, yüz elli Dinarı (altın para) Muhammed'e vererek onları esaretten kurtarır. Yine o esir köle ve cariyelerden bir kısmını Osman (halife olan), bir kısmını da A. Rahman b. Avf satın alır (ticaret için). Bunları az bir parayla alıp daha sonra istedikleri ücret karşılığı satarak zengin olurlar.[389]

Peki, Hz. Muhammed o kadın ve çocuklardan 1/5'ini tanrı adına kendine alıp bir kısmını da Osman ve Abdurrahman'a sattıktan sonra kalanlara ne yaptı? Şimdi bunların başına gelenleri dikkatle izleyelim. Aslında insan bu olayda olup bitenlerin neresine bakarsa baksın hayretler içinde kalır. Hani bazen şu programı veya filmi çocuklar izlemesin denilir. Gerçekten bunu izleyen/okuyan çok dayanıklı olmalı; yoksa insanın sinirleri bozuluyor. İlkin kısa bir bilgi verelim, ondan sonra asıl konuya devam edelim.

Hz. Muhammed bu kadın ve çocukların satışına karar verirken, "İki kız kardeş büluğ çağına gelmişlerse onlar birbirlerinden ayrılabilir, farklı kişi ve bölgelere gönderilip satılabilir. Çocuk annesiyle kalır; ancak büluğ çağına gelirse ondan ayrılabilir, köle olarak başka diyarlara satılabilir. Bir anne küçük çocuğuyla birlikte Araplardan müşrik olanlara, Medine, Teyme ve Hayber Yahudilerine satılabilir. Ancak erkek çocuk yetim ise bu durumda ancak Müslümanlara satılabilir..." diye bazı kıstaslar ortaya

---

388 Ebu'l Ferec İbni'l Cevzi, Turuku'l Hukmiyye, s. 19.

389 a) Salihi, Sübülü'l Hüda, c. 5/29.

b) Vakıdi, Megazi, c. 2/523.

c) İbni Sad, Tabakat, c. 1/287.

d) Nüveyri, Nihayetü'l Ereb, c. 17/141.

koyar. Bu savaşa üç bin asker katılmıştı. Ele geçen ganimet ise 3072 parçaya ayrılmıştı. Çünkü bu askerlerden 36'sının atı vardı. Kurala göre at sahibi iki pay alırdı (kimi rivayetler, at sahibi üç pay alırdı şeklindedir). O yüzden bu kadar pay ortaya çıkıyordu. Tabii bu satılanlar, Hz. Muhammed ve Allah payı olarak ayrılan beşte birin kalanıydı. Bir de fakir olup paraya ihtiyacı olanlar, paylarına düşeni satıyorlardı.[390]

Şimdi de savaştan artakalan o esir kadın ve çocukların başına gelenler hakkında değişik kaynaklardan bilgi sunmaya geçelim. İbret olsun diye her kaynaktaki bilgiyi ayrı ayrı sunacağım. Önemli bir konu olduğu için kısmen tekrar da olsa sorun olmamalı diye düşünüyorum.

* Tarihçi **İbni İshak** (h.151.ö); Hz. Muhammed esir kadın, kız ve çocuklardan bir kısmını Sad b. Zeyd'e teslim ediyor, o da götürüp Necd bölgesinde (bilinmeyen kişilere) satıyor, o parayla da at ve develer satın alıyor..." şeklinde özetliyor. Aynı bilgileri Süheyli (h.581.ö), Nüveyri (h. 733.ö), Zehebi (h.748.ö) ve Hüseyin b. Muhammed D. bekiri (h.966.ö) de kaynaklarında işlemişlerdir. Az önce tekrar da olsa her kaynağın bilgisini ayrı ayrı vereceğim dedim; ancak bilgileri çok yakın olanları birleştiriyorum.[391]

* **İmam Şafii** (h.204.ö); İslam lideri Muhammed Beni Kureyza Yahudilerinin kadın ve çocuklarını cariye-köle statüsüne tabi tutuyor ve onları müşriklere (inanmayanlara) satıyor. Ebu Şahm adında bir Yahudi, bir kadını çocuklarıyla birlikte satın alıyor (yukarıda da geçti ki, bazıları iki aile diye yazmış). Hz. Muhammed geriye kalanları üç gruba ayırıyor. Bunları **Necd**, **Tühame** ve **Şam** taraflarına gönderip satışa sunuyor. Bunlar o bölgelerde satılıyor ve elde edilen parayla at, silah, deve ve mal temin ediliyor, şeklinde anlatıyor. **İmam Şafii** şu detayı da veriyor: Bu

---

390 a) Salihi, Sübülü'l Hüda ve'l Reşad, c. 5/30. b) Vakıdi, Megazi, c. 2/524.

391 a) İbni Hişam, Siret-i Nebi, c. 3/194; İmam Süheyli, Revdü-l Ünuf, c. 6/295.
b) Hüseyin b. Muhammed Diyarbekiri, Tarihi Hamis, 1/499.
c) Nüveyri, Nihayetü-l Ereb, c. 17/140.
d) Zehebi, İslam Tarihi, c. 1/318, hicri 5. yılı olayları Beni Kureyza vak'ası bölümünde.

satılanlar arasında annesiyle birlikte olan çocuklar, annesiz çocuklar, büyük ve küçük çocuklar ve kadınlar vardı, diyor.[392]

*** Vakıdi** (h.207.ö): Bu esirlerden iki kadın ve her birinin de yanında üçer çocukları ve başka birkaç cariyeyi, Ebu Şahım adında bir Yahudi 150 dinar (altın para, yaklaşık 600 gram) ödeyerek satın alıyor. Bunları satın alırken de onlara, siz Yahudi değil misiniz, diye soruyor. Onlar, bizi öldürseler bile biz dinimizden vazgeçmeyiz, karşılığını veriyorlar. Yahudi adamın onları satın alması herhangi bir maddi çıkar için değil; sadece kendi adamlarını kurtarmak adına bunu yapıyor. Yanlış anlaşılmasın diye şu hatırlatmayı yapalım: Bu Yahudi, Beni Kureyza'dan değil; eyleme katılmayan farklı bir insan. Bu esir kadın ve çocuklardan bir kısmı Necd bölgesine, bir kısmı da Şam tarafına satışa gönderiliyor. Şam o zaman henüz Müslümanlarca alınmamıştı, halkı Müslüman değildi. Bunları götüren kişi Sad b. Ubade idi.[393] Sad bunları satıp paralarıyla at ve silah satın alıyor. Necd ve Şam'dan başka, Hz. Muhammed bir kısmını da iki gruba ayırıp köle sıfatıyla kendi arkadaşlarına satıyor. Gençleri ayrı, yaşlıları ayrı grup yaparak satışa sunuyor. Halife Osman yaşlı olanları satın alıyor. Çünkü bunların kollarında ve boğazlarında mücevherat gibi kıymetli eşyaları vardı. Osman bunları alıp satmakla çok zengin oldu. Yanında anneleri bulunan çocuklar herkese satılabilirdi; annesiz olan çocuklar ancak Müslümanlara satılabilirdi. **Vakıdi** detayları da anlatıyor: Mesela Abdullah b. Mesleme, ben bir kadını yanında iki çocuğuyla birlikte satın aldım. Verdiğim ücret kırk dinar (altın para) idi. Bu para, savaşa katıldığım için benim ve atımın payından elime geçmişti, diyor.[394]

---

392 İmam Şafii, Kitabu'l Ümm, Siyer-i Evzai kısmında, bab 29, çocuğun köle olacağı bölümünde, c. 9/268, no: 4245'te anlatıyor. Aynı bilgiyi Beyhaki de kaynağına almış, Sünen-i Kübra, Siyer bölümü, c. 9/217, no: 18328.

393 Bu şahıs Muhammed'den sonra halifelik için Ebubekir'e rakip çıkan Medineli yerlilerden önemli biri. Daha sonra halife Ömer adamlarını gönderiyor, onu Suriye taraflarında katlediyorlar. Bu ve benzeri cinayetler hakkında, "Bilinmeyen Yönleriyle Muhammed'in Ölümü" adlı kitabımda yeterince bilgi verilmiştir.

394 Vakıdi, Kitabü-l Megazi, c. 2/521-24. Salihi, Sübül-ül Hüda, 5/29.

*** İbni Habib** (h.245.ö): Hz. Muhammed esir alınan Yahudilerden Reyhane'yi kendine cariye olarak seçiyor; kalanlardan bir kısmını Sad b. Zeyd'e teslim ediyor, o da Necd bölgesine götürüp orada satıyor, şeklinde kısa bir bilgi veriyor.[395]

*** Yakubi** (h.282.ö), Hz. Muhammed o esir kadınlardan kendine Reyhane'yi seçti; ayrıca onlardan 16 cariye daha seçip kendi akrabasından Haşimoğulları fakirlerine dağıttı, diyor. **Belazuri** bunlardan birinin adının Rebiha olduğunu, Hz. Ali taraftarı olarak bilinen İbni Şehraşub, Hz. Muhammed'in bu baskında kendine aldığı cariyelerden birinin adının Tükane binti Amr olduğunu belirtiyor. Hz. Muhammed vefat edince halife Osman bununla evleniyor, diyor. Burada şöyle bir çelişki düşünülebilir: Kur'an'da **Ahzab** suresinde deniliyor ki Hz. Muhammed vefat ettikten sonra onun eşleri artık diğerleriyle evlenemezler, onların anneleridir. Durum bu ise, Osman bunu nasıl yapmış? Bir kere bu cariyedir, mal gibidir. Dolayısıyla ayet cariyeler için geçerli değildir. **İbni Şehraşub** İslam lideri Muhammed'in burada kendine seçtiği cariyelerden birinin daha ismini veriyor: Amre binti Hunafe'dir, diyor. Bilgi olsun diye İbni Şehraşub'dan bunları sundum. Doğrusu Sünni kaynaklarda Hz. Muhammed'in kendine 16 cariye seçtiği bilgisi var; ancak detaylı olarak isimleri şunlardı bunlardı diye bir bilgiye rastlamadım.[396]

* Kur'an yorumcusu ve tarihçi **Taberi** (h.310.ö); Hz. Muhammed o esirleri Sad b. Zeyd'e teslim edip Necd bölgesine gönderiyor, Sad onları satıp paralarıyla at ve silah satın alıyor, diye yazmış. Aynı bilgileri **Safedi** (h.764.ö) ve **Makrizi** (h.845.ö) de kaynaklarında işlemişlerdir.[397]

---

395 İbni Habib, el-Muhabber, Hz. Muhammed'in Hanımları bölümü, s. 93.

396 Tarih-i Yakubi, c. 2/53.

397 a) Taberi, Peygamberler ve Padişahlar Tarihi, c. 2/592, hicri 5. yılı olayları bölümünde.

b) Safedi, el-Vafi bi'l Vefeyat, c. 15/96.

c) Makrizi, İmta'ül İsma, c. 9/378, Beni Kureyza kısmında.

d) İbni Şehraşub, Menakıb'u Al-i Ebi Talib, c. 1/209 ve 252, Darü'l Edva matbaası.

*** Beyhaki** (h.458.ö): Hz. Muhammed o ihtiyaç fazlası kadın, kız ve çocukları müşriklere satıyor. Yahudi Ebu Şahın, yaşlı bir kadınla çocuğunu Hz. Muhammed'den satın alıyor, diyor ve devam ediyor: Hz. Muhammed kalan esirleri de (çoğu kız ve kadınlar ve eli silah tutmayan erkek çocuklar) üç gruba ayırıp bir kısmını **Tühame**, bir kısmını **Necd**, bir kısmını da **Şam** tarafına satışa gönderiyor ve oralarda satılıyorlar. Bu para ile de at ve silah satın alınıyor, diyor. Beyhaki bunu bir iki kaynağında işlemiştir.[398]

*** İbni Seyyidi-n-Nas** (h.734.ö), Hz. Muhammed, sözü edilen esir kadınlardan bir kısmını Medine asıllı Sad b. Zeyd'e teslim ediyor, Necd bölgesine götür sat, diyor. Adam da oraya götürüp bilinmeyen-tanınmayan kişilere satıyor ve o parayla da İslam ordusu için at ve silah satın alıyor, diyor.[399]

* Kur'an müfessiri ve tarihçi **İbni Kesir** (h.774.ö), Hz. Muhammed geriye kalan o esirleri Sad b. Zeyd'e teslim edip Necd bölgesine gönderiyor. Onlar oralarda satılıp o parayla da at ve silah satın alınıyor, şeklinde özet bir bilgi veriyor.[400]

*** Salihi** (h.942.ö), dağıtımdan sonra kalan bir kısım kadın ve kızları iki gruba ayırıyorlar. Bir grubu Sad b. Ubade Şam bölgesine, diğer grubu da Sad b. Zeyd Necd bölgesine götürüp satıyor ve o parayla da at ve silah satın alıyorlar, şeklinde bu ortak bilgiyi sunuyor.[401] Ayrıca Kur'an yorumcularından **Sa'lebi** (h.427.ö), **Begavi** (h.516.ö), **Alusi** ve daha sayamadığım birçoğu, sözü edilen cariyelerin satışını **Ahzab** suresi 26-27. ayetlerin açıklama kısmında işlemişlerdir.[402]

---

398 Beyhaki: Sünen-i Kübra, Siyer bölümü, bab 107, c. 9/217, no: 18328; Delail-i Nübüvve c. 4/23.

399 İbni Seyyidi-n-Nas, Uyunü-l Eser fi Fününi-l Megazi ve'ş-Şemaili ve's-Siyer, c. 2/112, Beni Kureyza kısmında.

400 a) İbni Kesir, el-Bidaye ve'l Nihaye, Beni Kureyza bölümü, h. 5. yılı olayları, c. 6/96.

401 Salihi, Sübülü'l Hüda... c. 5/29.

402 a) Sa'lebi, el-Keşf'ü ve'l Beyan, Ahzab suresi 25-26, c. 8/30.
b) Begavi, Mealim'ü Tenzil, Ahzab suresi 26. ayet açıklaması, c. 6/343.
c) Alusi, Ruhü'l Meani, Ahzab suresi, ayet 26-27, c. 21/179.

Görüldüğü gibi esir kadınlarla eli silah tutmayan çocukların değişik bölgelere gönderilip bilinmeyen kişilere satılması ve o parayla da silah, at satın alınarak yeni baskınlar, fütuhatlar, Allah rızası için açılacak yeni savaşlar için hazırlık yapılması bilgisini İbni İshaki, İmam Şafii, Vakıdi, tarihçi ve aynı zamanda Kur'an yorumcusu Taberi, tarihçi İbni Habib, Makrizi, yine tarihçi ve müfessir İbni Kesir, Salihi, İbni Seyyid-i Nas, müfessir Begavi, müfessir Sa'lebi, yine müfessir Alusi, Safedi, Beyhaki, Hüseyin b. Muhammed, Tarihçi Yakubi, Zehebi, Süheyli, Nüveyri ve sayamadığım birçok İslam âlimi işlemişlerdir ve üstelik de herhangi bir itiraz, savunma da yapmamışlardır.

Yaşanan adeta bir kıyım! İslam lideri Muhammed Mekke'den Medine'ye geçince, gelecek için Yahudileri kendisine potansiyel tehlike gördüğü için çeşitli bahaneler göstererek ilk etapta onları Medine'den çıkarmaya başlıyor, daha sonra güçlenip onların üstesinden gelme aşamasına gelince de onlara karşı baskınlar yapıyor ve nerdeyse sonlarını getiriyor. İlkin Beni Kaynuka Yahudilerinin işini bitiriyor, daha sonra sırayla diğer Yahudi kabilelerini ortadan kaldırıyor. Beni Kaynuka Yahudileri Medine'de sarraflık yapıyorlardı. Zaman zaman altınlarını götürüp panayırlarda satıyorlardı. Bir gün Müslüman bir kadın Kaynuka çarşısına bir şeyler götürüp satıyor ve daha sonra -herhalde o parayla bir şeyler almak için- bir altıncıya uğruyor. Orada bulunan Yahudiler kadınla alay ediyorlar, eteğini kaldırıp ona gülüyorlar. Bunu gören bir Müslüman gelip onlardan birini öldürüyor. Sonra onlar da o adamı katlediyorlar. Bu bilgiler ne kadar doğru; bu da tartışılır. Tek taraflı yazılmış İslami kaynaklarda böyle anlatılıyor. İşte bundan dolayı araları iyice açılıyor. Bunlar hicri ikinci yılı Bedir harbinden sonra olan şeyler. Zaten Bedir harbinde Müslümanlar yenilince bunun faturasını Yahudilere kesiyorlar. Yahudiler sözde karşı tarafa yardım etmişler diye. Sonuçta Hz. Muhammed'in talimatıyla Müslümanlar onların üzerine gidip iki hafta gibi bir süre muhasara altında tutuyorlar. Bunlar daha fazla dayanamayıp teslim olmak zorunda kalıyorlar. Hz. Muhammed onların infazına karar veriyor; ancak İbni Selul baskı kurunca onları bırakmak durumunda kalıyor; fakat, Medine'de kalmasınlar,

buradan başka yere gitsinler, şartını öne sürüyor. Bunların sarraflıktan kazandıklarından başka malları pek yoktu. Medine'den çıkınca ilkin Vadi'l Kura denilen yere yerleşiyorlar. Daha sonra oradan kalkıp uzak yerlere sürgüne gidiyorlar. İlk Yahudi macerası böyle başlıyor.[403]

Daha sonra sıra Nadiroğulları Yahudilerine geliyor. Hz. Muhammed onları da benzer bahanelerle Medine'den çıkartıyor. Bunu yaparken de, silahlarınızı bırakacaksınız. Yanınızda ancak develerin taşıyabileceği kadar eşya götürebilirsiniz, diyor; yani gayrimenkullerine el koyuyor. Burada amacım bu olayın detayını anlatmak değil; bir şeyler anlaşılsın diye olup bitenleri özetlemek isterim. Bunlardan İbni Ebi'l Hukayk çok zengindi; gümüş, takı, altınları çoktu. Medine'yi terk etmek zorunda kalırken bunları da yanına alıp götürüyor ve Hayber'e yerleşiyorlar. Müslümanlar daha sonra Hayber'e baskın yapınca (elbette ki Hz. Muhammed de bu baskında var), kısmen savaşla, kısmen de anlaşarak tüm Hayber'e el koyuyorlar.

Nadiroğulları olayı hakkında **Buhari** şunu anlatıyor: Olayı anlatan Enes b. Malik; İslam lideri Muhammed'in hizmetlisi. Medine'de kimi Müslümanlar hurma bahçelerini Hz. Muhammed'e vermişti, kendisi onları kullanıyordu. Kureyzaoğulları ve Nadiroğulları olaylarından sonra artık gerek kalmadı: Hz. Muhammed o hurmalıkları sahiplerine iade etti. Yani artık ganimet gelmeye başladı, Hz. Muhammed'in başkalarına ihtiyacı kalmadı, diyor. **Buhari** bunu birkaç değişik bölümde birkaç sefer işlemiştir.[404]

Burada bazı cinayetler işleniyor. İslam lideri Muhammed'i haklı çıkarmak için bazı kılıflar uydurulmuş; ancak onların başına gelen kırımı haklı çıkaracak önemli bir neden yok. İslam lideri Muhammed onlarla şöyle bir anlaşma yapıyor: Çoluk çocuğunuz serbest olsun; ancak tüm malınız, altın, gümüş, hayvan, bağbahçe ne varsa ganimettir, diyor ve onlar da -can havliyle- bunu kabul ediyorlar. Şartlardan biri de şu: "Siz hiçbir şeyi inkâr etmeyeceksiniz, gizlemeyeceksiniz, neyiniz varsa getirip teslim ede-

---

403 a) İbni Esir, el-Kâmil'ü fi't-Tarih, c. 2/34. b) İbni Kesir, el-Bidaye, c. 5/320.

404 Buhari, Farzu'l Humus, bab 12/3128; Megazi, bab 14/4030 ve bab 30/4120.

ceksiniz; aksi takdirde kurtuluşunuz yoktur!" Her şey teslim edilince Hz. Muhammed, Huyey b. Ahtab'ın amcasından soruyor: İbni Ebi Hukayk Medine'den sürgün edildiği zaman altın ve gümüşlerini deri içine bırakıp beraberinde getirmişti; nerde o altın ve mücevherat? Adam, uzun zaman geçti, onları satmış çoluk çocuğun nafakasında kullanıp bitirmiştir, diyor. Sonuçta o mücevheratın gömüldüğü yeri söylemedikleri ve bu malı inkâr ettikleri için İbni Ebi'l Hukayk'ın iki oğlu Hz. Muhammed'in talimatıyla infaz ediliyorlar. Onlardan biri de henüz yeni evlenmiş Safiye'nin kocasıdır. Hz. Muhammed onun öldürülmesinden sonra hanımına el koyuyor. Demek ta baştan beri, daha adam sürgüne giderken onun altınlarını göze almışlar ki, bu baskında da onları sorup soruşturuyorlar, o altınlar nerede diyorlar. Beni Nadir hikâyesi Medine'de başlıyor, burada noktalanıyor.[405] Yahudilerden Nadiroğullarının başlarına bunlar gelirken, kendilerini haklı çıkarmak için de o sıralarda inen ayetleri gerekçe gösteriyorlar. Ayetlerin meallerini verelim:

"Savaş gereği, hurma ağaçlarından her neyi kestiniz, yahut (kesmeyip) kökleri üzerinde dikili bıraktınızsa hep Allah'ın izniyledir. Bu da fasıkları rezil etmesi içindir. **O, kitap ehlinden inkâr edenleri ilk toplu sürgünde yurtlarından çıkarandır**. Siz onların çıkacaklarını sanmamıştınız. Onlar da kalelerinin, kendilerini Allah'tan koruyacağını sanmışlardı. Ama Allah'ın emri onlara ummadıkları yerden geldi. O, yüreklerine korku düşürdü. Öyle ki, evlerini hem kendi elleriyle, hem de mü'minlerin elleriyle yıkıyorlardı. **Ey basiret sahipleri, ibret alın**! Eğer Allah, onlar hakkında sürülmeye hükmetmemiş olsaydı, muhakkak kendilerine dünyada azap edecekti. Ahirette ise, onlar için cehennem azabı vardır. **Bu, onların Allah'a ve Resûlüne karşı gelmeleri sebebiyledir.** Kim Allah'a karşı gelirse bilsin ki, Allah'ın azabı şiddetlidir. Onların mallarından Allah'ın, savaşılmaksızın peygamberine kazandırdığı mallar için siz, at ya da de-

---

405 İbni Kayyim el-Cevziyye, Turuku'l Hukmiyye fi-s-Siyaset'i Şeriyye, s. 14-16. Bu konuda Kur'an'da Kadın ve Hz. Muhammed'in Hanımları adlı yapıtımda, Safiye bölümünde hem fazla malumat var, hem de birçok kaynak gösterilmiştir.

ve koşturmuş değilsiniz. Fakat Allah, peygamberlerini, dilediği kimselerin üzerine salıp onlara üstün kılar. Allah'ın her şeye hakkıyla gücü yeter. Allah'ın, (fethedilen) memleketlerin ahalisinden savaşılmaksızın peygamberine kazandırdığı mallar; Allah'a, peygambere, onun yakınlarına, yetimlere, yoksullara ve yolda kalmışlara aittir. O mallar, içinizden yalnız zenginler arasında dolaşan bir servet (ve güç) haline gelmesin diye (Allah böyle hükmetmiştir). **Peygamber size ne verdiyse onu alın, neyi de size yasak ettiyse ondan vazgeçin!** Allah'a karşı gelmekten sakının! Şüphesiz, Allah'ın azabı çetindir."[406]

Ayetlerde onların evlerinin ve bahçelerinin yakılmasından söz ediliyor. Bunu **Buhari** hadisleriyle biraz açalım. Halife Ömer'in oğlu Abdullah anlatıyor: Hz. Muhammed Yahudilerin Büveyre'deki ağaçlarını kestirip yaktı, ondan sonra Haşir suresinden beşinci ayet indi ki bu kesim ve yakma Allah'ın emriymiş, diyor. Bu hadis Buhari'de defalarca geçiyor.[407]

Haşir suresi ikinci ayetten dokuzuncu ayete kadar Nadiroğulları olayından söz ettiği için **İbni Abbas**, asıl bu surenin adı Nadiroğulları suresidir, diyor. Bu hadis de en başta Buhari'de birden fazla yerde geçiyor.[408]

Olay zaten baştan sona trajik! Hele ayetlerin içerdiği bazı terimler olaya tuz biber oluyor. Her şeyden önce bunların başına gelenler tanrıya mal ediliyor, inkâr ettikleri için tanrı emriyle bu cezalar verilmiştir deniliyor. Tanrı bir yerde, kalplerine korku düşürdüm, öyle ki evlerini kendi elleriyle yakıp yıktılar, bir kısmını da Müslümanlar yakıp yıktı, ibret olsun diye bunu başlarına getirdim, diyor. Bir diğer gariplik, **"Eğer Allah onlar hakkında sürgün hükmetmemiş olsaydı dünyada onlara ağır ceza verecekti!"** ifadesidir. Adeta sürgüne de razı değil; daha beterini istiyor.

Nitekim bir iki yıl sonra Hz. Muhammed istediğini yapıyor, Hayber'e yaptığı baskında bir kısmını öldürtüyor, bir kısmıyla

---

406 Haşir suresi, ayetler 2-7.

407 Buhari: Harz ve Muzaraa, bab 5/2326. Cihad, bab 154/3021. Megazi, bab 14/4031 ve 4032. Tefsir, Haşir suresi, bab 2/4884.

408 Buhari, Megazi, bab 14/4029, Tefsir bölümü, Haşir suresi, bab 1/4882.

da anlaşıp onları Hayber topraklarında köle gibi çalıştırıyor. Kısacası, her şeylerine el koyduruyor. Bir de yakılıp yıkılan ağaçlardan söz ediliyor ayette. Ayette tanrı, onlar benim emrimle olmuştur, diyor. Yahudilerden geriye kalan malların kime ait olacağı da Kur'an'da belirtiliyor. Savaşmadan Medine'yi terk ettikleri için onlardan kalan malın Allah adına Hz. Muhammed'e ait olduğu, söyleniyor. Yani bu mallar diğer ganimetler gibi herkese dağıtılmıyor. Dolayısıyla, madem Müslümanlar kılıçla bunu almamışlar o zaman onlara bir şey yoktur, deniliyor. Gerçekten olayın kendisi kadar oluşan ayetlerin içeriği de bir o kadar ilginç.

İslami kaynaklarda, bu Yahudiler verdikleri sözü yere getirmedikleri için Hz. Muhammed onlara karşı baskın düzenlemiş deniliyor. Diyelim ki sözlerini yerine getirmemişler; bu onların bu kadar ceza almalarını gerektirmez. Bunu izah edeceğim. Bu arada Yahudi kabilelerine karşı bu katliamlar, sürgünler uygulanırken aynı zamanda ayetlerde onların haksız oldukları, bu cezayı hak ettikleri de belirtiliyor. İlgili ayetler zaten yukarıda sunuldu.[409]

Şimdi de bu olup bitenler hakkında kısa bir değerlendirme yapalım. Gerçekten İslam lideri Muhammed'in onlara karşı yaptıklarında bir haklılık payı var mıydı?

Bir kere kabul edelim ki bu Yahudiler Medine'de hep Hz. Muhammed'e karşı faaliyet yürütmüşler. Öyle diyelim. Peki, Muhammed nereli? Mekkeli. O günkü Mekke ile Medine adeta farklı iki devlet durumundaydı. Muhammed Mekke'de peygamberliğini ilan etti; ancak orada tutunamadı ve sonuçta Mekke'yi terk etmek zorunda kaldı. Medine'ye geçince oranın sakinlerine problem çıkardı. Ben peygamberim, tanrıdan geliyorum, beni dinlemek zorundasınız, dedi. Burada sormak lazım: Bugün dünyada yaklaşık iki yüz devlet var. Şayet biri kalkıp ben farklıyım, tanrıdan geliyorum dese, acaba hiçbir devlet yöneticisi, "Hoş geldin, ne istersen emrindedir, yönetim istersen buyur başa geç!" der mi?

Hz. Muhammed madem tanrıdan görev almıştı, arkasında tanrı vardı da, neden Mekke'de onu desteklemedi? Muhammed Me-

---

409 Ahzab suresi 26 ve 27 Beni Kureyza hakkında, Haşr suresi 2'den 8'e kadar da Beni Nadir hakkındadır.

dine'ye gelip maddi imkânlar elde edip, bu maddi imkânlarla başta Yahudiler olmak üzere çevredeki muhaliflere galip gelince, neden o zaman tanrı ayetler göndersin, ben bunları yaptım demiş olsun? Bir diğer önemli nokta, tanrı adına Kur'an'daki Yahudi aleyhtarı ayetler. Kur'an'da üç yerde biz eskiden Yahudilerin bir kısmını kötü maymunlar ve domuzlara çevirdik, deniliyor. Yine Kur'an'da tanrı yeminle vurgu yaparak, Yahudiler inananların azılı düşmanlarıdır, diyor. Bir başka ayette, biz Yahudiler arasına kıyamete kadar düşmanlık ve kin soktuk. Ne zaman savaş için bir ateş yakmışlarsa Allah onu söndürmüştür, deniliyor. Diğer bir ayette: Ey inananlar! Yahudi ve Hıristiyanları dost edinmeyin. Onlar birbirlerinin dostlarıdır. Sizden kim onları dost edinirse, kuşkusuz o da onlardandır, deniliyor. En önemlisi de, kendilerine kitap verilenlerden Allah'a ve ahiret gününe iman etmeyen, Allah'ın ve resulünün haram kıldığını haram saymayan ve hak din İslam'ı din edinmeyen kimselerle, küçülerek (boyun eğerek) kendi elleriyle cizyeyi verinceye kadar savaşın, deniliyor.[410]

Bu ayetler şunu içeriyor: Neymiş, tanrı hemen emir buyurmuş da Yahudiler domuz ve maymunlara dönüşüvermişler. Bu zaten mitoloji! Burada önemli olan bakış açısı. Eğer sen Yahudileri bu şekilde yerden yere vurursan, o zaman Kur'an'a inanan biri asla Yahudilerle bir arada olamaz. Yahudilerle savaşmayan Müslümanlar bu ayetlere göre sorumlu tutulacak, görevlerini yerine getirmemiş olacaklar. Bir de Yahudiler arasına düşmanlık sokmuş, bunlar kıyamete kadar/sonsuza dek kendi aralarında düşmanlıklarını sürdürecekler, deniliyor. Kim buna inanır! O zamana özel böyle bir şey söylenseydi neyse! Ki o zaman da böyle bir şey yoktu. Yukarıda izah ettim ki; bir Yahudi yüz elli dinarı Hz. Muhammed'e vererek iki Yahudi ailesini kurtarıyor. Yahudiler o devirde de birbirlerine çok bağlıydılar. Hele ayette kıyamete kadar bunlar arasında buğz olacak/birbirlerini sevmeyecekler, deniliyor. Bu da realiteye ters! Çünkü eğer yeryüzünde birbirlerini seven bir ırk varsa, o da Yahudi ırkıdır. Ayrıca ayette, bunlar İslamiyet'i benimsemiyorlarsa, kendi elleriyle cizyelerini getirip teslim etsin-

---

410 Maide 51.

ler/böylelikle gururları kırılsın; yoksa onlarla savaşın, deniliyor. Bu ayetin yorumları, gelecek için büyük bir tehlikeye neden olmuştur. Nitekim bunun sonuçlarını günümüzde de görüyoruz.[411]

Henüz ganimet, cariye, köle her ne ise dağıtılmadan, İslam lideri Muhammed'e güzel bir hediye o ganimetlerden ayrılır, ondan sonra dağıtım yapılırdı. Hz. Muhammed'e ayrılan bu hediyenin adı **Safiyy** idi. Türkçesi, zata mahsus/kişiye özel demek. Ele geçen ganimetler arasında kadın varsa, bu hediye kadın olarak seçilirdi. Beni Mustalık baskınında Cüveyriye, Beni Kureyza'da Reyhane ve Hayber'de de Safiye'nin seçildiği gibi.

İslam lideri insanları Tebük seferi için savaşa çağırırken, kimileri, **biz savaş istemeyiz ve gelmeyiz,** diyorlar. Bunlardan biri de Cedd b. Kays adındaki sahabi. Hz. Muhammed ona, gel bu savaşa katıl, sonuçta sen Rumların o güzel, sarışın kızlarına sahip olacaksın, diyor. Adam, beni kadınla tahrik etme, istersen sana malımla yardım edeyim; ancak ben savaşa gelmem, diyor. O sırada Hz. Muhammed, Cebrail'in şu ayeti getirdiğini söylüyor: "Onlardan kimileri bana izin ver, beni fitneye düşürme, diyor. Şunu bilin ki bunu diyenler zaten fitneye düşmüşlerdir. Cehennem mutlaka kâfirleri kuşatacaktır!" Böyledir işte: Adam savaş istemedi mi (bugünkü vicdani retçiler gibi), Cebrail hemen gelir; onu kâfir de ilan eder, cehennemlik de![412]

Tevbe suresi 49. ayeti açıklamasında Taberi, Suyuti, İbni Kesir, Kurtubi ve başka da birçok İslam âlimi Hz. Muhammed'le Cedd b. Kays arasında geçen az önceki tartışmayı yazmışlardır.[413]

---

411 Bakara 65; Maide 51, 60, 64, 82; A'raf 166; Tevbe 29.

412 Tevbe suresi 49. ayette olayı işleyen tefsirlerden birkaçı: 1) Kurtubi Tefsiri, 8/158; 2) Taberi Tefsiri, c. 11/493; 3) Suyuti, Dürrü'l Mensur Tefsiri, 7/396; 4) İbni Kesir Tefsiri, c. 4/161.

413 a) İmam Suyuti, Dürrü'l Mensur, Tevbe suresi 49. ayet açıklamasında, c.7/36-99.

b) Kurtubi Tefsiri, Tevbe 49. ayet, c. 8/158.

c) İbni Kesir Tefsiri, Tevbe 49, c. 4/161.

d) Taberi Tefsiri, Tevbe 49, c. 11/493.

b) Beyhaki: Sünen'i Kübra, c. 9/58, Siyer bölümü, bab 26, no: 17870 ve Delail'i Nübüvve adlı kitabı,Tebük seferi kısmında işlemiştir, c. 5/220.

c) Salih'i Şami, Sübülü'l Hüda ve'r-Reşad, c. 5/631, Tebuk başlığında.

IX. BÖLÜM

İSLAM'DA CARİYE OLMAK

a) Cariye Satın Alınırken Nerelerine Bakılabilir?

Cariye İslam'da herhangi bir mal gibi değerlendirildiği için müşteri onu alırken avret yeri dışında onun her yerine bakma yetkisine sahiptir. Bu konuda **İbni Abbas** İslam lideri Muhammed'in, bir erkek bir cariye satın alırken avret yeri dışında, evire çevire her yerine bakabilir, hadisini aktarıyor. Bu hadis birçok kaynakta işlenmiştir.[414] Hatta onun zamanında ele geçirilen cariyeler henüz dağıtılmadan, bir erkek onlardan birini alıp onunla cinsel ilişkide bulunsa bile, bundan ötürü erkeğe had cezası uygulanmazdı, bilgisi de var.[415]

Kur'an'da Müslüman kişinin satın aldığı veya savaşta ele geçirip eş gibi kullanabileceği maksimum cariye sayısı konusunda

[414] a) Beyhaki, Sünen-i Kübra, Namaz bölümü, bab 308, no: 3223-24, c. 2/322.

b) Heysemi, Beğiyyet'ü Raid, Namaz bölümü, bab 97, c. 2/187, no: 2237, Taberani'den alıntı yaparak.

c) Taberani, Mucem-i Kebir, Muhammed b. Kabi'l Kurezi başlığı altında, c. 10/386, no: 10773.

d) İbni Hibban, Kitabü-l Mecruhin, c. 1/384, Salih bin Hassan el-Ensari bölümünde.

e) İbni Adiyy el-Kâmil fi Duafai-r-Rical, c. 3/289, Hafs b. Ömer başlığı altında, no: 512/143. Ayrıca c. 6/420, no: 1388/420, İsa b. Meymun Cüreysi başlığı altında.

[415] El-Cezeri, el-Fıkh'ü Ale'l-Mezahib'il Arbaa, c. 5/92, Hudud kısmında.

bir ifade bulunmadığı için, İslam camiası nezdinde bunun üst sınırı açık tutulmuştur. Hatta **Endülüsi** gibi bazı İslam âlimleri daha net ifadeler kullanarak, bir erkek cariyeleri arasında gece kalma konusunda eşit davranmak zorunda değildir; yine elbise, nafaka gibi haklar verme noktasında onlar arasında eşit davranmak zorunda değildir, bilgisini aktarmışlardır.[416]

Meşhur sahabi İbni Ömer, çarşıda-pazarda gördüğü satılık bir cariyeyi yoklarken, kontrol ettiği yerlerden biri de cariyenin göğüsleriydi. Bir rivayete göre, cariyenin sırtını, karın ve bacaklarını açıp buralara bakar, ellerini bu yerler üzerinde gezdirirdi.

Mücahit aktarıyor: İbni Ömer'le birlikte çarşıdaydık. O sırada bir cariyenin piyasaya sürülüp pazarlığının yapıldığını gördük. İbni Ömer hemen yanaşıp onun bacaklarına baktı, göğüslerine dokundu, sonra orada bulunan müşterilere, **"ucuzdur, şu kadar eder, satın alabilirsiniz"** dedi.

Nafi anlatıyor: İbni Ömer kendisi bir cariye aldığı vakit, uygun bir fiyata anlaştıktan sonra cariyenin kalçalarına dokunurdu ve onun bacaklarıyla karnına bakardı, diyor. Benzer bir örneği de **Amr Ebu Zübeyr** aktarıyor.[417]

Halife Ömer'den soruyorlar: Sen kendi yerine oğlun Abdullah'ı (İbni Ömer'i) halife olarak önersen olmaz mı? Hanımını boşamasını beceremeyen birini nasıl halife tayin edeyim ki, karşılığını veriyor Ömer. Kimi rivayetlerde Ömer'in, oğlum ancak kadınlardan anlar, dediği aktarılıyor. Ömer'in halifeliği oğluna vermemesinin elbette başka nedenleri de vardı. Burada maksat, Ömer'in kendi oğlu hakkında konumuzla ilgili öne sürdüğü, "**Oğlum ancak kadınlardan anlar**!" ifadesidir.[418]

Burada, İbni Ömer'in babası halife Ömer'den kısa bir örnek daha vermek isterim. Ömer bir gün çarşıda gezerken satışa sunulmuş, pazarlığı yapılan bir cariye görüyor ve hemen yanaşıp cariyenin göğsünü kontrol ediyor. Bunu yaptıktan sonra da alın diyor, adeta fiyat biçiyor.[419]

---

416 Endülüsi, Bahru'l Muhit, Nisa suresi ilk başta, c. 3/172.

417 A. Razzak, age., no: 13198-13205, cilt 7/285-205.

418 Hindi, Kenz, no: 36047; Suyuti, Tarihu'l Hulefa, s. 117.

419 Kasani, Bedaiu Sanayi, İstihsan bölümü, c. 6/491.

Şimdi de satın alınmak istenen bir cariyenin nerelerine bakılabilir; bu konuda İslami kurallar nelerdir, bunu biraz daha detaylandıralım.[420]

İbni Ömer'in konuya bakışı hakkında az önce bazı somut bilgiler verildi. Burada biraz daha detaylandırmak isterim. İbni Ömer üzerinde fazla durmak istiyorum, çünkü kendisi hadisleri en çok rivayet edenler arasında Ebu Hüreyre'den sonra gelen ikinci kişidir. Bir yanıyla da halife Ömer'in oğludur. Onun rivayet ettiği toplam hadis sayısı 2630'dur. Bunlardan 170'ini Buhari ile Müslim ortak olarak işlemişler, 81'ini yalnız Buhari, 31'ini de yalnız Müslim işlemiştir. Yani her iki önemli kaynakta geçen hadislerin toplamı iki yüz seksen ikidir. Burada kısa bir karşılaştırma yapmak yararlı olur. Başta dört halife olmak üzere cennetle müjdelenen on meşhur sahabenin **Buhari** ve **Müslim**'de geçen rivayetleri toplamı 224'tür.[421]

Demek ki **İbni Ömer**'in Buhari ve Müslim'de geçen hadisleri, dört halife ve cennet müjdesini alan diğer altı meşhur sahabenin aktardıkları toplam rivayetlerden de fazladır. Konu bu değil; ancak bu bilgiyi onun İslam'da ne kadar önemli biri olduğunu vurgulamak için ekliyorum. Ne yazık ki İslam lideri Muhammed vefat ettiğinde 20 yaşında olan bu gencin bu kadar hadis aktarıp tüm bu meşhur sahabeyi geride bırakması mantıklı gelmiyor. Alman matematikçi **C. F. Gauss** (1855.ö) gibi süper zeki biriyse belki! Buna da ihtimal vermiyorum. Çünkü İbni Ömer'in çok karmaşık bir yaşantısı vardı. Kafayı aşırı derecede cinsel hayata veren birinin kalkıp da bu kadar hadis almaya zaman ayırması, başka bir ifadeyle böylesine bir kafada hadislerin kalması muhtemel görülmüyor. İslam lideri Muhammed öldüğünde yirmi yaşlarında olduğunu kendisi anlatıyor ve bu açıklaması **Buhari** ile **Müslim**'de ortak olarak geçiyor. "Uhud harbinde on dört yaşlarındaydım. Hz. Muhammed, sen küçüksün deyip beni harbe al-

---

420 a) Suyuti, Dürrü'l Mensur, Bakara 223, c. 2/609-612; Askalani, Telhisu'l Habir, c. 3/375, no: 1662 hadisin açıklama bölümünde.

421 Muhammed b. Futuh Humeydi, el-Cem'u beyne Sahihayn, c. 1/ 1-204 ve c. 2/136- 307.

madı. Daha sonra meydana gelen Hendek savunma savaşında ben on beş yaşındaydım, burada görev aldım!" diyor. Bu tarihe kadar çocuk yaşta biri, bundan beş yıl sonra da Hz. Muhammed vefat ettiğine göre nasıl olur da bu kadar hadis almış olsun! Mezhep liderleri bu çocuğun aktardıkları hadisleri kanıt göstererek çeşitli kurallar, ahkâmlar çıkarmışlar. Şayet bir şeriat devleti kurulsa, bu insanın hadis diye aktardığı sözlerinden hükümler çıkarıp milleti onlara göre yönetecekler.[422]

İbni Ömer denilen bu zat konumuzla ilgili neler yapmış; şimdi de buna bakalım. Kendisi anlatıyor: "Celevla harbinde bana bir cariye düşmüştü. (Savaş Ömer'in halifeliği zamanında Irak'ta meydana gelir.)[423] Kadının boğazı adeta gümüşten yapılmış ibrik gibiydi. Millet bize bakıyordu; ancak ben dayanamadım, onların huzurunda kadını öptüm." Bu bilgiyi en başta Buhari, İmam Nevevi, İbni Hazm, İbni Kudame, İbni Kayyim-el Cevziyye, İbni-l Mülekkin ve adını sayamadığım İslam ünlüleri işlemişlerdir. Hz. Muhammed Evtas harbinde bu zata bir cariye verince, milletin huzurunda onu öpüyor ve kimse de bir şey demiyor.[424]

İbni Ömer'in ister başkasına beğenmek, isterse satın almak için olsun; satılık cariyelerin kalçalarına, bacaklarına ve göğüslerine baktığına ilişkin daha önce bilgi sunuldu. Bununla ilgili olarak, **İbni Hemmam** (h.211.ö) üst üste **10** hadis aktarmıştır. Bunların tümünde İbni Ömer için aynı ifadeler geçiyor. Bir de İbni Ömer kendisi için cariye satın aldığında bir ücret söylerdi. Cariyenin efendisiyle anlaştıktan sonra da kusura bakmayın, ben her yerine iyice bakacağım diyor ve bakıyordu. **Hemmam** şunu

---

422 Buhari: Şehadat, bab 18/2664, Megazi, bab 29/4097. Müslim: Emirlik, bab 23/1868.

423 İbni Kudame, el-Muğni, 11/277.

424 a) Buhari, Tarih-i Kebir, Eyub b. Abdullah Lugmi bölümü, no: 1339.

b) İmam Nevevi, el-Mecmu', c. 20/72, Kitabü-l İddeti.

c) İbni Kudame, el-Muğni, bab 1362, c. 11/277.

d) İbni Hazm, Muhalla, c. 10/320, İstibra bölümü; İddet, no: 2012'den önceki cümlelerde.

e) İbni Kayyim el-Cevzi, Zadü-l Mead, İstibra bölümü, s. 1238.

f) İbn'l Mülekkin, Bedrü-l Münir, c. 5/262, İddet/istibra' başlığında.

da ekliyor: Bir insan bir cariye satın alırsa, tenasül organı dışında her yerine bakmaya hakkı vardır ve İslam'da bunun sakıncası yoktur diye Şa'bi ve İbni Müseyyeb'den farklı rivayetler aktarıyor. Hz. Ali'den şu bilgiyi de sunuyor: Hz. Ali'den, insan bir cariye satın alırken onun bacaklarına, kalçalarına ve karnına bakabilir mi, diye sormuşlar. O, "Cariye piyasaya getirilmiş ki müşteri ona fiyat biçip alsın. Durum bu iken elbette ki müşteri onun her yerine bakabilir!" diyor.[425]

Sait b. Yesar cariye ticareti yapıyordu. Bir gün İbni Ömer'e, "Ben cariye alışverişi yapıyorum, mesleğim bu! Bunu yaparken bazen onlarla anal ilişkide bulunuyorum. Buna ne dersin?" diye soruyor. İbni Ömer, **hayret, Müslüman kişi bunu yapar mı,** karşılığını veriyor. Bu rivayet sağlam değil. Aslında İbni Ömer adama, yapılabilir, yanıtını veriyor. Yalnız bunu aktaran ravi o zaman çevreden baskı alınca, korkuyor. O yüzden, İbni Ömer adama yapmayın demiştir, şeklinde cümleyi değiştiriyor. Bunu ilerde livata konusunda daha detaylı anlatacağım.[426] Aynı İbni Ömer, dünyada benim kadar cinsel ilişkide güçlü biri yok; yalnız Hz. Muhammed hariç: O benden daha güçlüdür, diyor. Bu açıklamasını **İmam Taberani** iki kaynağında işlemiş; ayrıca **Zehebi** ve **Heysemi** de kaynaklarında paylaşmışlardır. Aynı zamanda başka şerh kitaplarında da geçiyor.[427]

İbni Ömer oruç tutarken iftar vakti çoğu kez hanımı ve cariyeleriyle cinsel ilişkide bulunarak orucunu açıyormuş. Bunu, **Buhari** şerhinde İbni Hacer Askalani, yine onun gibi Buhari üzerine şerh yazan Aynî, İmam Taberani, İbni Ebi Şeybe, Zehebi, İmam Gazali, A. Melik b. Habib ve Heysemi gibileri anlatırken herhangi bir anormal durum da görmemişler: Zevkle anlatmışlardır.

---

425 İbni Hemmam, Musannaf, Talak, c. 7/285, no: 13198-13208; Serahsi, el-Mebsut, c. 10/151, İstihsan bölümü.

426 A. Melik b. Habib, Kitab'ü Edeb'i Nisa, s. 197, no: 99.

427 a) Zehebi, Siyer-i A'lam'i Nübela, c. 3/223.

b) Taberani: Mucem'i Evsat, Ahmet maddesi kısmında, no: 1398, c. 2/106 ve Mucem'i Kebir Vail b. Hacer, md. no: 13341.

c) Heysemi, Beğiyyet'ü Raid, Nikâh bölümü, bab 48, c. 4/538, no: 7554.

d) Abdulmelik b. Habib, Kitab'ü Edeb'i Nisa, s. 178, no: 67.

Bunlardan **İbni Ebi Şeybe**'den bir özet sunmak isterim. Aktaran Mücahit: "Benle İbni Ömer bir gün çarşıda gezerken baktık ki müşteriler satılık bir cariyenin etrafında toplanmış, onun sağına soluna bakıyorlar. Onlar bizi görünce 'İbni Ömer geliyor' dediler. (Bundan kasıtları, işin uzmanı, cariyelerden anlayan kişi geliyor, demek.) O sırada İbni Ömer o cariyenin yanına gitti, onun bedenini yokladı ve 'Nerde bu satılık malın sahipleri!' diye seslendi!" diyor. **İbni Ebi Şeybe** bu sefer Nafi'den aktararak devam ediyor: "İbni Ömer satılık bir cariye almak isterken eliyle kadının hem her iki kalçasını yoklardı, hem de onun bacakları arasına dokunurdu ve genelde bacakları üzerindeki elbiseyi kaldırırdı. Muhammed adında biri de İbni Ömer gibi bir cariye satın almak istediğinde kollarına ve bacakları arasına bakardı..." diye farklı bir bilgi de var.

İbni Ömer'in bu ahlakıyla ilgili kısa bir iki notu **İmam Gazali**'den eklemek isterim. İbni Ömer ashabın en takva ve ilim sahiplerindendi. Bazen orucunu cinsel ilişkide bulunarak açardı. Çoğu kez akşamları namazdan önce cinsel ilişkide bulunur, sonra boy abdesti alıp namaz kılardı. Rivayetler vardır ki Ramazan ayında yatsıya yakın zamanda üç cariye ile cinsel ilişki yaşardı. Bütün bunları, kalbi ibadete hazır olsun, her şey yerinde olsun, canı gönülden Allah'a ibadet etsin diye yapardı, diyor sözde İslam filozofu İmam Gazali.[428]

Mezhep lideri **İmam Malik**'ten ilginç bir iki cümle aktarmakla devam edelim. Kendisi özel bir bölüm açmış, **"Kişinin kendi babasının cariyesiyle sevişmemesi"** bölümü. Burada halife Ömer'den bir örnek veriyor. Ömer, Evtas harbinde bu oğluna payına düşen bir cariyesini hibe ediyor ve ona, sakın onunla cinsel ilişkide bulunma, çünkü ben onu açtım, diyor. Yani elbisesini kaldırıp sevişmek istedim (Muvatta'nın dipnot bilgisi böyle; yoksa benim yorumum değil). Madem sevişmeyecekti, o zaman niye oğluna verdi, denilebilir. Ancak, oğlu sevişme dışında baş-

---

428 İmam Gazali, İhya'ü Ulum'i Din, c. 2/30, Nikâhın avantaj ve dezavantajları başlığı altında.

ka bir şekilde de ondan yararlanabilir, pazara götürüp mal gibi herhangi birine satabilirdi. Zaten o da bu amaçla veriyordu.

İmam Malik'ten bir örnek daha verelim: "Salim b. Abdullah bir gün oğluna cariyelerinden birini hibe ediyor, o da Ömer gibi oğluna, 'Ona yaklaşma (cinselliği kastediyor)! Çünkü ben onunla olmak istedim; ancak hoşlanmadım, sana veriyorum!' diyor." İmam Malik bunları anlatırken savunma amaçlı herhangi bir yorum yapmıyor.

Aynı olayı **İbni Ebi Şeybe** üst üste dört ayrı rivayetle aktarıyor. Ancak **İbni Hemmam**, Ömer ve oğluyla ilgili biraz farklı bir aktarımda bulunuyor. "Ömer bir cariyeyi yokluyor, elbisesini açıp ona bakıyor. Oğlu Ömer'e, baba bana ver deyince Ömer, artık sana helal değildir (Ömer ona baktığı için artık İslam'ın fıkıh kurallarına göre onun çocukları için haram sayılır) diyor." Aynı cümle Kenz'ül Ummal ve İbni Ebi Şeybe'nin Musannaf'ında da geçiyor. **Beyhaki** bu konuda şunları aktarıyor: "İbni Ömer bir cariye satın almak istediğinde hem onun bacaklarını açıp bakardı, hem de ellerini onun göğüsleriyle kalçaları üzerinde gezdirirdi." İbni Ömer'in bu bacak kontrolü, meme ve kalçaya dokunma huyunu anlatan kaynaklardan uzunca bir listeyi ekliyorum.[429]

Abdurrahman b. Afv (cennet müjdesi alanlardan) bir cariye satın alıyor; daha sonra bilgi alıyor ki cariyenin sahibi var. O yüzden iade ediyor. Bunu anlatanlar arasında **İmam Şafii** de var. Benzer örnekler çok.[430]

İslami kaynaklarda bu konuda detaylar da var; âlimler bu cariyeler için özel bölümler açmışlar. Örneğin; satılırken, birine hi-

---

[429] a) Zehebi, Siyer'i A'lam'i Nübela, c. 3/223.

b) Aynî, Umdetü'l Kari, c. 11/93, Oruç bölümü, Tacil'i iftar, bab 45.

c) Heysemi, Beğiyyet'ü Raid, Oruç bölümü, 3/370, no: 3890.

d) Taberani, Mucem'i Kebir, c. 12/269, no: 13080.

e) İbni Ebi Şeybe, Musannaf, Büyu kısmı, c. 6/55, Nikâh bölümü, bab 48, no: 16460-64, ve 7/118-120, no: 20597-20604.

f) İmam Malik, Muvatta, Nikâh bölümü, bab 15, c. 2/539.

g) Hindi, Kenzü-l Ummal, Nikâh bölümü, 45684.

h) Beyhaki, Sünen'i Kübra, Nikâh, bab 69, c. 5/537, no: 10789-90.

ı) Muhammed Nasiruddin, İrvaü'l Galil, c. 6/201, no: 1792.

[430] Beyhaki, Sünen'i Kübra, Büyu, bab 64, c. 5/527, no: 10749-50.

be edilirken adet görüp temizlenmeli, ondan sonra verilmeli, diye ve yine, onu satın alan kişi avret yeri dışında her yerine bakar, şeklinde bölümler var. Örneğin; **Beyhaki** alışverişler bölümünde böyle bir başlık açmış, örneklerle izah ediyor. Sunduğu örneklerden biri de İbni Ömer hakkında: Bir cariye satın alırken bacaklarına dokunurdu, ellerini onun iki memesi arasına koyardı ve kalçasına dokunurdu, diyor. **Beyhaki**, İbni Abbas'ın Hz. Muhammed'den, "Bir müşteri cariye satın almak istediğinde avret yeri dışında (ki avret de göbekle diz arasıdır diye belirtiyor) onun her yerine bakabilir!" hadisini aktarıyor. Bu hadisi sadece Beyhaki işlemiyor; bunu aynı zamanda **Taberani**, **Heysemi** de işlemişlerdir. Bu hareket gayri insani olduğu için kimi İslam âlimleri, hadisi anlatanlar arasında sağlam olmayan kişiler var, o yüzden uydurmuş olabilirler gibi itirazlara başvurmuşlar. Diyelim raviler güvensiz diye bir hadisi böyle atlattık; ama bir bütün olarak olaya bakmak lazım. Hz. Muhammed'in kendine aldığı, kocası öldürülmüş dul cariyeler var. Onun bilinmeyen kişilere sattığı cariyeler var! Bir değil iki değil...[431]

Harun Reşit'e ait ilginç bulduğum bir örneği sunmak isterim: "Malum Harun Reşit'in cariyeleri aşırı derecede fazlaydı. Hele içlerinden biri varmış ki hiç ondan ayrılmıyormuş, erkeklerin cemaatinde de onun yanındaymış. Bir gün Harun'un eline su dökerken, Harun'un oğlu dikkatle cariyeye bakıyor, ona işaretlerle öpücük gönderiyor. Kadın da ona ilgi duyuyor ve bakakalıyor. Bir ara Harun bakıyor ki cariye durmuş, su dökmeyi unutmuş. Sebebini soruyor, doğru söyle; yoksa seni öldüreceğim, diyor. Cariye olup bitenleri anlatınca Harun'un oğlu Me'mun utanıyor. Harun bunu fark edince oğlunu kucaklıyor ve ona soruyor: Sen bu cariyeyi seviyor musun gerçekten? Me'mun, evet, diyor. Harun, o zaman şu odaya götür, diyor. Sonra oğlu çıkınca Harun ona, bu olay üzerine bir de şiir söyle, diyor. Me'mun da bu aşk üzerine dört mısralık bir şiir okuyor." Bunu **Hatib'i Bağdadi**

---

431 a) Beyhaki, Sünen'i Kübra, Büyu, bab 69, no: 10789 ve 10790.
b) Taberani, Mucem'i Kebir, Muhammed b. Ka'b Kurezi başlığı altında.
c) Heysemi, Namaz bölümü, c. 2/187, no: 2237.

(h.463.ö), **İbni Asakir** (h.571.ö) ve tarihçi-Kur'an yorumcusu **İbni Kesir** (h.774.ö) gibi İslam âlimleri işlemişlerdir.[432]

b) Cariyelerle Ters İlişkide Bulunmak!

İbni Ebi Müleyke (h.117. ö), halife Abdullah b. Zübeyr'in hem hâkimi, hem de müezziniydi. Bu adam sahabi değil; ancak kimi rivayetlere göre otuz, kimilerine göre seksen sahabiyi görmüş, onlardan hadis aktarmıştır. Hadis uzmanları, güvenilir, birçok hadis aktaran, hafız, takva sahibi gibi niteliklerle onu vasıflandırmışlardır. Hakkında olumlu değerlendirmelerde bulunanların başında **Buhari** gelir.[433]

Böylesi biri, bakalım neler getirmiş cariyelerin başına?

"Revh b. Kasım anlatıyor: Benim yanımda İbni Ebi Müleyke'den sordular, insan cariye ile ters yaşıyorsa ne dersin? Kendisi, ben dün bir cariyemle arkadan yaptım; ancak başaramadım. Sonuçta yağ kullanmak zorunda kaldım." Evet; bu kadar baş tacı edilen, halifenin seçip hâkim yaptığı, o kadar sahabiyi gören bu zat hiç utanmadan bunları söylüyor. Bu bilgiyi **Taberi** ve **Suyuti** tefsirlerinde işlemişlerdir.[434] İmam Malik **Ebu Hübab**'dan, İbni Ömer'in cariye ile anal ilişki yaşanabilir dediğini aktarıyor. **Darekutni**, bu ifade **İmam Malik**'e aittir ve doğrudur, diyor. Burada maksadım, cariye hakkında yapılanları, onun başına getirilenleri paylaşmak; yoksa konuyla ilgili genel bir bilgiyi zaten ilerde sunacağım.[435]

---

432 a) İbni Asakir, Tarih'u Medinet'il Dımaşk, Abdullah b. Harun başlığı altında, no: 3611, c. 33/328.

b) Hatib'i Bağdadi, Tarih'i Bağdat, c. 11/433, no: 5283.

c) İbni Kesir, el-Bidaye ve'l Nihaye, c. 14/43.

433 Buhari, Tarih-i Kebir, c. 4/137, no: 412; Suyuti, Tabakatu'l Huffaz, c. 1/48, no: 93.

434 Taberi Tefsiri, Bakara suresi 223. ayet, c. 3/753; Suyuti, Dürrü'l Mensur, Bakara 223, c. 2/612.

435 Suyuti, Dürrü'l Mensur, Bakara 223, c. 2/611.

Hatibi Bağdadi, İmam Malik'ten farklı bir bilgi aktarıyor ve "İmam Malik anal cinselliği kabul etmemiştir!" diyerek, bunu şöyle gerekçelendiriyor: "Ola ki İmam Malik o zaman önceki görüşünden vazgeçmiş. Çünkü bakmış ki çoğu İslam âlimleri buna karşılar, o da fikrini değiştirmiş olabilir!" diyor. **İmam Şafii** de Muhammed Hasan adlı biriyle bu konuda tartışırken, anal ilişki ayete göre helaldir derken, diğer adam olmaz diyor ve iddiasını şöyle gerekçelendiriyor: Mademki Kur'an'da kadın tarlaya, bahçeye benzetilmiş; peki tarla niçindir? Ekin içindir. Peki, anal ilişki olursa kadında ekin (çocuk) olur mu? İmam Şafii, hayır karşılığını veriyor ve böylece adam kendini haklı çıkarıyor. Bu kez **İmam Şafii** farklı bir soru soruyor: Peki, diyelim bir erkek kendi hanımının göğüsleriyle, bacaklarıyla oynadı ve orgazm oldu, bunda var mı herhangi bir sakınca? Muhammed Hasan, hayır; sakınca yok, karşılığını veriyor. Bu sefer imam Şafii, peki niye göğüslerde, bacaklarda ekin olmadığı halde (yani çocuk) bunlar oluyor da anal ilişki olmasın, diyerek böylece arkadaşını susturuyor.[436]

Kimileri, bu hadisi aktaran İbni Ömer'in azatlı kölesi **Nafi** bunu söylerken artık yaşlanmıştı. O yüzden ifadesi pek makbule geçmez demiş, kimileri de bunu anlatan ravilerden Abd yalan söylemiştir demiş ve bu şekilde işin içinden çıktıklarını zannetmişlerdir.[437] Aslında var olan bilgilerden zamanla bu hadisi aktaran raviler üzerinde baskı kurulduğu anlaşılıyor. Mesela; Nafi'den soruyorlar, halk anal ilişki konusunda senin İbni Ömer'den bir şeyler aktardığını (kendisi helal olduğunu söylemiş diye) konuşuyor, ne dersin? Adam, ben böyle demedim, diyor. **Tehavi** bu tehdit içerikli açıklamasını iki kaynağında işlemiştir. İşte işin içinde tehdit olduğu için **İmam Malik**, "Adam yanımda İbni Ömer'in makattan cinsel ilişkinin helal olduğunu söyledi, dedi; şimdi inkâr mı ediyor?" ifadesini kullanıyor.[438]

---

436 İbni Hacer Askalani, Fethu'l Bari, Tefasir bölümü, Nisa, bab c. 9/683.

437 Tahavi: Şerh'ü Müşkili'l Asar, c. 15/424; Şerh'u Meani'l Asar, c. 3/42, no: 4397.

438 Nesai, Süneni Kübra, Üşret'ü Nisa başlığı altında, bab24, c. 8/190, no: 8930.

c) Birden Fazla Erkeğin Ortak Olduğu Cariyenin Dramı

Bazen öyle olurdu ki birden fazla erkek bir cariyeye ortak olurdu. Birkaç kişi bir malı nasıl ortaklaşa alabiliyorsa cariye de mal gibi değerlendirildiği için birden fazla ortağı olabilirdi. Bu durum ya veraset yoluyla varislere geçmek suretiyle veya ortaklaşa satın almakla olurdu. Hal böyle olunca bazen cariye adet (aybaşı) gördükten sonra aynı günlerde ortaklar o cariye ile cinsel ilişkide bulunuyorlardı ve kadıncağız hamile kalıp zaman içinde çocuk sahibi oluyordu. O zaman da, çocuk kime ait diye sorun çıkıyordu. Bu durum, İslamiyet'ten sonraki aşamayla ilgili! Eski örf ve âdetlerden söz etmiyoruz.

Konu tam anlaşılsın diye somut bazı örnekler vereceğim. En başta **Buhari** ile **Müslim**'de ortak işlenen Hz. Muhammed'in bir pratiği var, onunla başlamak isterim.

* İlk örneğimiz Hz. Muhammed'in eşi Ayşe'den: Hz. Muhammed'in kaynı (eşlerinden Sevde b. Zem'a'nın kardeşi) ile Sad b. Ebi Vakkas (meşhur sahabi) Hz. Muhammed'in yanına gelip bir erkek çocuk için taleplerini dile getirdiler. Sad b. Ebi Vakkas, "Ölen kardeşim Utbe b. Ebi Vakkas bana vasiyette bulundu, Zem'a'nın yanındaki falanca cariye benden hamiledir. Şayet doğurursa çocuk benimdir, yanınıza alın, haberiniz olsun!" dedi. O yüzden bu çocuğu ben almak isterim. Diğer yandan Zem'a'nın oğlu (Hz. Muhammed'in kayını) da, "Madem çocuk bizim evimizde doğmuş, o zaman bizim hakkımızdır; ben vermiyorum!" dedi. Hz. Muhammed, "Cariye kimin evinde çocuk doğurursa, o çocuk artık onundur!" dedi ve çocuğu kendi kaynına verdi. Devamla da eşi Sevde'ye, sen yine de çocuktan kendini ört! Çünkü senin babana değil; çok açık bir şekilde Utbe'ye benziyor, dedi. Bu hadis **Buhari**'de değişik bölümlerde en az on sefer tekrar edilmiştir. Aynı zamanda **Müslim**'de de var.[439]

---

439 a) Buhari'de geçtiği yerler: Büyu (alışveriş), bab 3, no: 2053; Büyu, bab 100, no: 2218; Husumat, bab 6, no: 2421; Itk, bab 8, no: 2533; Vesaya, bab 4, no: 2745; Megazi, bab 53, no: 4303; Feraiz, bab 18, no: 6749 ve bab 28, no: 6765; Hudud, bab 23, no: 6817; Ahkâm, bab 29, no: 7182.

b) Müslim, Reda, bab 10, no: 1457.

c) İmam Malik, Muvatta, c. 2/739, Akdiyye bölümü, bab 21.

Hadisten net olarak şu ortaya çıkıyor ki, Hz. Muhammed, çocuk yüzde yüz önceki erkeğe aittir, dediği halde kalkıp başkasına veriyor. Belli ki, cariyeyi herhangi bir mal gibi değerlendirdiği için böyle bir karar veriyor. Açık bir ifadeyle, nasıl bir gebe keçi-koyun, inek alındığında o hayvanın daha sonra doğuracağı yavru satın alan kişiye aitse, cariyeyi de bu mantıkla değerlendiriyor.

* Şimdi sunacağım örnek, Sünni kitaplarda "Hz. Muhammed'i güldüren Ali'nin kur'a yöntemi" başlığıyla geçiyor (İbni-l Cevzi böyle bir başlık atmış). Olayı anlatan Zeyd b. Erkam: Ben Hz. Muhammed'in yanındaydım. O sırada Yemen'den biri gelip şu olayı anlattı. Yemen'de üç erkek, bir çocuk için Hz. Ali'ye geldiler. Onlardan her biri, çocuk benimdir diyordu. Çünkü her üçü de aynı günlerde kadınla cinsel ilişkide bulunduklarını söylüyorlardı. Yani tek kadın ve onunla ilişkiye giren üç erkek! Hz. Ali bir türlü onları ikna edemeyince sonunda kur'a yöntemiyle çocuğu birine verdi; ancak köle statüsündeki o çocuğun 2/3 değeri de kalan iki erkeğe ücret verilsin, dedi. Adam bunları anlatınca Hz. Muhammed gülmekten nerdeyse bayılıyordu, azı dişleri görünüyordu, diyor. Bu olay Ahmet b. Hanbel, Ebu Davud, İbni Mace ve Nesai gibi birçok hadis kaynağında geçiyor.[440]

* Hz. Ayşe anlatıyor: Bir gün Hz. Muhammed yanıma gelince çok sevinçli olduğunu gördüm. O arada şunları söyledi: Ey Ayşe! Görmedin mi! Mudlic kabilesinden olan iz sürücü (soy tespiti için bilirkişi) Mucezziz yanıma geldi de Usame ile babası Zeyd'i gördü. Onların üzerinde bir kadife parçası (çarşaf-yorgan gibi) vardı; onunla başlarını örtmüşlerdi ve ayakları açıktaydı (bunlar uykudaymış). Mucezziz: Şüphe yok ki, bu ayaklar bir-

---

440 a) Ahmet b. Hanbel, Mesailü'l İmam'ı Ahmet, c. 4/1675, Nikâh ve Talak başlığı altında.

b) Müsned, Zeyd b. Erkam hadisleri bölümünde, no: 19544.

c) Ebu Davud, Talak, bab 32/2269-70.

d) Nesai, Talak, bab 50/3488-92.

e) İbni Mace, Ahkâm, bab 20/2348.

f) Beyhaki, Sünen'i Kübra, c. 10/450, no: 21281 ve 21286.

g) İbni Hemmam, Musannaf, Talak, c. 7/359, no: 13472.

h) İbni'l Cevzi, Zadü-l Maad, c. 5/433.

birindendir, dedi. Hz. Muhammed buna çok sevinmiş ki Usame Zeyd'den imiş de gayri meşru bir ilişkiden olmamış. Bunlar gösteriyor ki, o zaman kim kimi bulduysa, fırsat kimin eline geçmişse demek ki esirgememişler, zina çok yaygınmış. Bu son örnek **Buhari**'de en az dört yerde anlatılıyor. İslam âlimleri soy tespiti için bazı maddeleri sıralarken, onlardan birini de "Kaaif" denilen bilirkişi olarak göstermişler ve kanıt olarak da Hz. Muhammed'in az önceki hadisini göstermişlerdir. Çok ilkel bir yöntem! Sanki bilirkişi bununla DNA testi yapıyormuş! Bu formülle kim bilir kimin çocuğu kimlere verilmiş! İşin en acı tarafı da, kadınların bu durumlara düşürülmesidir![441]

* Ömer b. Hakem adında biri Hz. Muhammed'e gelip koyunlarını güden cariyesinin bir hayvanını kaybettiğini, sorduğunda ise kurtlar yedi dediğini söylüyor. Bu yüzden ben cariyeyi dövdüm; ancak sonradan pişman oldum, yaptığıma karşı cariyemi azat etmek isterim, ne dersin, diye soruyor. Hz. Muhammed kadına şu ilginç soruyu yöneltiyor: Allah nerdedir? Cariye, göktedir yanıtını veriyor. Peki, ben kimim? Cariye, sen Allah'ın peygamberisin, diyor. Bunun üzerine Hz. Muhammed adama, bunu azat et, çünkü inanıyor, diyor. Bunu İmam Şafii, İmam Malik ve İmam Ahmet b. Hanbel (üç mezhebin liderleri) kaynaklarında işlemişlerdir. **Ahmet b. Hanbel** bunu üç sefer tekrarlamıştır. Ayrıca en başta Müslim'de ve başka birçok hadis kaynağında yer almaktadır. Bundan şu ortaya çıkıyor ki, kadıncağız şayet Hz. Muhammed'in sorularına yanıt veremeseydi veya inanmamış olsaydı demek ki çilesi devam edecekti. Zaten Kur'an'da köle azat etmekten söz edilirken hep mümin köleden bahsediliyor.[442]

---

441 a) Buhari: Itk bab 17/2555; Menakıb, bab 17/3731; Faraiz, bab 31/6770-6771. b) İbnil Cevzi, Zadü-l Maad, c. 5/422.

442 a) İmam Malik, Muvatta, Itk bölümü, bab 6, s. 777, hadis no: 8 ve 9. Buradaki dipnotta İmam Şafii'nin Risale adlı yapıtında bunu işlediği belirtiliyor.

b) Müslim, Mesacid bölümü, bab 7/537.

c) Ebu Davud, Namaz bölümü, bab 167, no: 930 ve Eyman, bab 16, no: 3282.

d) Ahmet b. Hanbel, Müsned, Müsned'i Şamiyyin, Şerid b. Süveyd hadisleri kısmında, no: 18109 ve 19684, 19695. Nesai, Vesaya kısmında, bab 8, no: 6447, c. 6/163.

e) Ebu Naim Esbehani, Marifet'i Sahabe, Muhammed b. Şerid b. Süveyd kısmında, no: 693-694.

Hz. Muhammed'den bu kadar örnek yeterli. Burada bir noktaya daha değinip sonra diğer ünlülerden örnekler vermeye devam edeceğiz. Bazı hadis kaynaklarında geçiyor ki, Hz. Muhammed son konuşmalarında, **"Aman namaza ve elleriniz altında bulunan köle-cariyelere dikkat edin!"** demiş. Bazıları bunu lehte bir mesaj olarak görebilirler. Ancak bu açıklama maalesef olumsuz ve cariye-köle aleyhine olan bir cümle. Çünkü eğer cariye ve kölelik kurumuna karşı olsaydı, son nefesinde, "Artık kesinlikle bundan sonra bu işe son, bunu ayaklarımın altına alıyorum!" demesi gerekirdi. Onun ömrünün sonlarına doğru, kölelerin karınlarını doyurun, dövmeyin, onlara karşı maddi-manevi haksızlıklarda bulunmayın, gibi sözleri bir şey ifade etmiyor. Temel bir çözüm yerine köleliğin varlığını sürdürmeyi yeğlerken, onlara yemek verin, iyi davranın gibi sözlerin bir anlamı olmaz. Zaten bir sözünde, insanları on değnekten fazla dövmeyin, ondan fazla döverseniz o artık had cezası olur, diyor. Peki, bu uygun mu ki, Muhammed dövme konusunda on değnek önerisinde bulunmuş olsun! Ayrıca köle için de, şayet efendisinden izinsiz kaçıp giderse kâfir olur, namazı kabul edilmez, demiştir. Bunlar sağlam olan hadisler. Özgürlüklerine kavuşmak için nice köle efendisinden kaçmış, yakalandığında katledilmiştir.[443] Kimi kaynaklarda Hz. Muhammed'in, kölelerin karnını doyurun, onları çıplak bırakmayın ve kendilerine karşı yumuşak davranın, dediği rivayeti de geçiyor. **İbni Sad**, **Taberani** ve **Taberi** gibi bazı İslam âlimleri bunu işlemişlerse de, hadis uzmanları bunu sağlam olarak değerlendirmemişlerdir.[444]

Diyelim ki hadis gerçekten söylenmiştir; o zaman da demek ki Muhammed'in onlara lütfu ancak bu kadardır. Kimse zaten kölesini aç açıkta bırakamaz. Çünkü aç bırakırsa bu sefer iş yapamaz. Önemli olan onların özgürlüğüdür. O olmadıktan sonra ister yeni bir gömlek giymiş olsun, ister olmasın fark etmez! İnsan merkebine de arpa yedirir. Onu sevdiği için değil; iş yapsın

---

443 Elbani, İrvaü'l Galil, c. 7/237, no: 2178: Ahmet b. Hanbel, Ebu Davud ve İbni Mace'den alıntı yaparak. Müslim, İman, bab 31/68-70 ve Hudud, bab 9, no: 1708.

444 Acluni, Keşfü-l Hafa, c. 1/195, no: 580.

diye! Elbette hayvanseverler ayrı. Kısacası Hz. Muhammed'in bu önerileri yeterli değildir.

* Süleyman b. Yesar anlatıyor: "İki erkek bir cariye ile ilişkiye girmiş, kadın da bunlardan çocuk doğurmuştu. Bu çocuk kime verilecek diye, çözüm için Ömer'e başvurdular. Ömer önce Beni Ka'b'dan '**Kaaif**' denilen bilirkişiden sordu, çocuk kime ait, diye. Adam, çocuğun kime ait olduğunu çıkaramıyorum, deyince Ömer onu kamçıladı, nasıl bilirkişisin/bilemem diyorsun, dedi. Ondan sonra kadının ifadesine başvurdu, nasıl oldu, anlat bakalım, dedi. Kadın da, ben deve gönderdim, ilkin şu geldi benimle oldu, daha sonra da bu geldi aynı şeyi yaptı ve ben hamile kalıp çocuk doğurdum, dedi. Sonuçta Ömer o çocuğa, "Bu ikisinden birini kendine baba seç!" dedi... şeklinde anlatıyor. O dönemde "Kaaif" denilen bilirkişi, çocuk kime benziyorsa ona karar verirdi. Ama yukarıda geçen örnekte Hz. Muhammed bizzat kabul ediyor ki çocuk önceki adama benziyor, buna rağmen evinde doğduğu kişiye veriyordu. Gerçekten bu durumlar ilginç! Daha ilginci, Ömer'in çocuğa sen hangisini baba olarak seçersin, demesi![445]

* Farklı bir örnek veya az öncekinin farklı bir versiyonu olabilir. Yine iki kişi bir cariye ile birlikte olurlar ve çocuk dünyaya gelir. Bunlar halife Ömer'e başvurunca o, kime ait olduğunu ortaya çıkaramaz. Sonuçta çocuğu ortak olarak her ikisine verir. Az önceki örnekte çocuğa, hangisini seçersen seç, demişti. Burada ortak olarak ikisine teslim ediyor.

* Benzer bir olay, bir kadınla olan iki kişi ve çözüm için Ömer'e yapılan başvuru: Ömer bu sefer dört bilirkişi çağırıyor. Onlar bazı yöntemler uyguluyorlar. Nitekim önceki örneklerde çözülemediği gibi bu örnekte de bunlar olayı çözemiyorlar, çocuk her ikisine benzer, diyorlar. Bu yüzden Ömer çocuğu ikisine teslim ediyor (ortak).

* Bir çocuğun davası Ömer'e aktarılıyor; ancak kime ait olduğunu çözemeyince, durumu Hz. Ali'ye aktarıyor. Ali de bir çözüm bulamayınca, çocuk ikisine aittir ve ikisine teslim edilsin, diyor ve şunu ekliyor: Her iki erkek de onun babası sayılır, ço-

---

[445] Elbani, İrvau-l Galil, c. 6/25, no: 1758, Tahavi ve Beyhaki'den naklen.

cuk da onların oğlu ve bunlar birbirlerinin varisleridir, diyor. **Beyhaki** bu konuda halife Ömer'le ilgili birçok örnek aktarmış. Bu olay birçok İslami kaynakta geçmektedir. Örneğin İmam Şafii, İmam Malik, İbni Hemmam, İbni Kudame gibi.[446]

* Halife Ömer zamanında, iki kişi arasında çocuk konusunda ihtilaf olur. Bunlar bir cariye ile ilişkiye girerken kadın hamile kalır ve çocuk kime aittir diye ihtilafa düşerler. Ömer burada da bilirkişiyi çağırır. Bu sefer bilirkişi karar verir, şundandır diye ve Ömer de sözü edilen kişiye teslim eder. **İbni Kayyim el Cevziyye** bunu İbni Hemmam ve İmam Şafii'nin *"el-Ümm"* adlı kitabından aktarıyor. **Zühri**, bu yöntemi Ömer'den sonra da İslam yöneticileri uygulamışlardır, demektedir.[447]

* Ömer'in ilginç fetvalarından biri de şöyle: Bir gün kendisi, Beni Mustalık'tan falancayı çağırın, bilirkişi olarak gelip bu çocuk hakkında rapor versin, diyor. Adam geliyor; ancak kimin çocuğu olduğuna karar veremiyor. Bu sefer Ömer, gözlerin kör mü, Allah belanı versin, diyor ve hakemi kırbaçlıyor. Ömer daha sonra çocuğun annesinden soruyor, sence kimdendir, diyor. Kadın, ben ikisiyle de birlikte oldum, kimden olduğunu bilemiyorum, diyor. Ömer bu kez takdiri çocuğa bırakıyor (az önceki örnekte olduğu gibi), hangisinin elinden tutarsan o senin babandır, diyor. Çocuk da birinin elinden tutuyor ve bu formülle babasını bulmuş oluyor. Bu olay İmam Şafii, İmam Ahmet b. Hanbel, İbni Hemmam, Beyhaki ve Tahavi gibilerin kaynaklarında anlatılıyor.

Bunlar iki erkek arasındaki ihtilaflardır. Bazen ikiden fazla erkek de davacı olurdu. **İmam Ahmet b. Hanbel**, şayet bilirkişi, bir çocuk her üç erkeğe benzer diyorsa o zaman hepsinin çocuğu sayılır, diyor. Elbette ki nesep olarak bir kişidendir; ancak nafaka, veraset gibi konularda her üçü de onun babası sayılır, diyor. Tahavi (ö.321.ö), İbni Kudame (h.620.ö), İbni Kayyim el-

---

446 Beyhaki, Marifet-ü Sünne, Kitab'i De'va, bab 7, c.14/367, no: 20317. Beyhaki'nin kitabını tahkik eden Dr. A. Mu'ti bu hadislerin dipnotunda birçok farklı kaynak gösteriyor.

447 a) İbni Kayyim el-Cevzi, Turuku'l Hukmiyye, 2/578-79, 26. Tarik başlığı altında, el-Kafe bölümünde. b) Elbani, İrvau-l Galil, c. 6/26, no: 1578'in devamı.

Cevziyye (h.751.ö) ve başka birçok Sünni kaynakta bu tür örnekler epeyce çok.[448]

d) Cariyelerin Günübirlik Birilerine İkram Edilmesi

Cariyelerini misafirlerine gecelik olarak peşkeş çekenlerin örnekleri de İslami kaynaklarda var. Örneğin Velit b. Hüşam, Ömer b. Abdülaziz'den soruyor: Eşim bir cariyesini -onunla cinsel ilişki yaşaması için- babasına helal etti; bunun İslam'da yeri nedir? Ömer b. Abdülaziz, "Bunda dinen sorun yoktur!" diyor.[449]

Bu konuda birçok ünlünün kaynaklarında malumat var; ancak ben **İbni Hazm** ile **İbni Hacer Askalani**'nin ortak işledikleri bilgiyle başlayayım. İbni Hazm bununla ilgili **"Kişinin cariyesini cinsel ilişkide bulunsun diye başkasına vermesi konusu"** şeklinde özel bir başlık açmış. **İbni Abbas**, "Kadın, cinsel ilişkide bulunsun diye kendi cariyesini eşine helal kılarsa veya adamın kızı, kız kardeşi ona cinsel ilişki için cariyelerini verirlerse, onlarla cinsel ilişkide bulunsun; ancak cariye bu süre zarfında ondan hamile kalıp çocuk doğurursa o zaman çocuk hür/özgür sayılır; cariye ise sahibine aittir. Yani geçici bir süreliğine cinsel ilişki için başkasına verilebilir; ancak netice itibariyle cariye mülk olarak kiminse ona aittir!" şeklinde bir bilgi sunuyor. **Tavus Yemani** (h.106.ö), kişinin cariyesini günübirlik birine cinsel ilişki için vermesi, yemekten daha helaldir, diyor. **Ata b. Ebi Rebah** (h.126-ö), bu gelenek Müslümanlar arasında var, hatta misafirlerine yemek ikram eder gibi cariyelerini de ikram edenler var, diyor. Döneminde Mekke müftülüğü yapan Ata b. Ebi Rebah'ın böyle açıklamalar yapması önemli. Kendisi sahabe değil; ancak en az iki yüz sahabe ile görüşen, onlardan sonraki nesille-

---

448 İbni Kayyim el-Cevzi, Turuku'l Hukmiye, 2/578-79, 26. Tarik başlığı altında, el-Kafe bölümünde.

b) İbni Kudame, el-Muğni, Lukta bölümü, c. 8/377-78.

c) Tahavi, Şerh'u Maani'l Asar, c. 4/162, no: 6167-6174.

449 İbni Hazm, Muhalla, c. 11/257-58, no: 2217.

re hadisler aktaran ünlü biri. **İbni Hazm** devam ediyor: Cariyenin bu şekilde kullanılması Süfyani Sevri'nin mezhebinde caizdir. İmam Malik ve arkadaşlarına göre böyle bir ilişkide bulunanlara herhangi bir had cezası yoktur, diyor. Ancak çocuk doğarsa, cariyenin sahibinin mi yoksa onunla günübirlik ilişkiye girenin midir, işte bu konuda ihtilaflar vardır, diye ekliyor.[450]

Belazuri, Muaviye ile ilgili bu konuda bilgi verirken, Hakem b. Amr bir savaşta ganimet, talan, kızlar-kadınlar ele geçirince, Ziyad adında biri ona yazı gönderiyor, cariyeler arasından sarışın, beyaz ve güzel olanları ayır, halife Muaviye'ye gönder, diyor.[451]

Ömer öteden beri sertti; hele de kadınlara karşı radikal bir yapısı vardı. Henüz Müslüman olmamışken **Zinnire** adında bir cariyesi varmış, cariye ondan önce Müslüman olmuş. Belli ki Müslüman olursam kurtulurum düşüncesiyle İslamiyet'i benimsemiş; yoksa cariye olarak -hele Ömer'de- kalsaydı, zaten yanar giderdi. Ömer onun Müslüman olmasını kabul etmiyor ve kadını dövüyor. İşte bu kadın Müslüman olunca Kureyş ileri gelenleri, "Bu dinde gerçek payı olsaydı hepimizin içinde önce bu kadıncağız mı Müslüman olurdu!" diyerek Hz. Muhammed ve getirdiği dinle alay etmeye başlıyorlar. Bunun üzerine şu ayet iniyor: "İnkâr edenler, inanmışlar hakkında bu (Muhammed'in davası) gerçek olsaydı, onlar (Ömer'in cariyesi gibi) bizi geçemezlerdi dediler. Doğru yola girmek istemedikleri için, bu (Muhammed'in davası) eski bir yalandır derler." Bu bilgiyi **Suyuti** ve **Taberi** tefsirlerinde işlemişlerdir.[452]

Kimileri kendisi için ayet inen cariyenin Rum asıllı ve Ebu Mahzum kabilesinden birilerinin cariyesi olduğunu rivayet ederler. Kimileri de, "Beni Abdi Dar kabilesinden birilerinin cariyesiymiş,

---

450 a) İbni Hacer Askalani, Telhisü-l habir, c. 3/85, no: 1243, hadisin detayında.
b) A. Razzak, Musannaf, c. 7/216, no: 12850-56.
c) İbni Hazın, Muhalla, 11/258, Mes'ele 2217.

451 Belazuri, Ensab'ül Eşraf, c. 11/123, Beni Dumre bölümü, Hakem b. Amr Gıfari kısmında.

452 Ahkaf suresi 11. Suyuti, Dürrü'l Mensur, c. 13/322, Askalani, İsabe, no: 11353, Zinnire kısmında.

Müslüman olunca gözlerini kaybetmiş. Bu yüzden muhalifler, İslamiyet'i seçtiği için Lat ve Uzza onu kör etmişler deyince, Allah yeniden gözlerini geri vermiş..." gibi masallar da anlatıyorlar.[453]

Burada Nasrettin hoca fıkralarına benzer bir olayı eklemek isterim. Artık Ömer Müslüman olmuş, günlerden bir gün bunlar toplanmışken İslam lideri Muhammed kendilerine ahiret hakkında bilgi veriyor ve cennete gireceklerin sayısını açıklıyor. O arada, "Allah bana söz verdi, ümmetimden dört yüz bin insan cennete girecek!" deyince, Ebubekir sayıyı az buluyor ve **"Ya Resulullah, arttır arttır!"** diyor. Hz. Muhammed arttırıyor; ancak Ebubekir yine yeterli bulmuyor ve isteğini tekrarlıyor: Arttır diyor. Hülasa bu teklif üç sefer tekrarlanınca bu kez Ömer devreye giriyor; "Hz. Muhammed'i rahatsız etme, artık yeter!" diyor. Mezhep liderlerinden **Ahmet b. Hanbel** bunu birkaç sefer işlediği halde, **Buhari** ve **Müslim**'de geçmediği için benzer hurafeleri anlatmakla zaman doldurmak istemiyorum; ama belki de Hz. Muhammed bunları anlatmıştır. İnsan Kur'an'da anlatılan Yusuf-Züleyha, Musa-Firavun, Eyüp'ün hastalık hikâyesi, Ashab'ı Kehf ve köpekleri olayına bakınca rahatlıkla İslam lideri Muhammed'in bunu söylediğine inanır. Etrafındaki insanları korkutarak kendine bağlamak, itaatkâr kılmak için söylediği de kuvvetle muhtemeldir.[454]

e) İmam Şafii'ye Göre, "İnsan Zinadan Olan Kızıyla Evlenebilir!"

Diğer mezhep liderleri gibi **İmam Şafii**'nin de garip görüşleri vardır. Kendisi, "Bir erkek bir kadınla zina yaparsa bu durumda erkek evli olmamalı. Çünkü evli ise Şafiilikte cezası taşlanarak infazdır!" diyor ve "Ondan bir kız çocuğu dünyaya gelse, bu

---

[453] İbni Esir, Üsdü-l Gabe, c. 7/124, no: 9648, Askalani, İsabe, no: 11353, c. 13/413.

[454] İbni Ebi Asım, Sünne, 1/406, no: 603.

kız büyüdüğünde zinakâr olan babası onunla evlenebilir!" diyor. Bu aynı zamanda **İmam Malik**'in de görüşüdür. **İmam Şafii**'nin bu görüşü değişik İslami kaynaklarda anlatılır. Örneğin Kur'an yorumcularından **Kurtubi** ve **Zemahşeri** bunu işlemişlerdir. Kurtubi tefsirinde İbni'l Arabi'den alıntı yaparak, zinadan olan kız çocuğun babasıyla alakasının olmadığını, onun kızı sayılmadığını belirtiyor. **Kurtubi** devamla; "Zinadan olan kız çocuğuyla babasının evlenmesi konusunda âlimler arasında ihtilaf vardır. Ancak Şafii'ye göre zinakâr babanın böyle bir kızla evlenmesinde sakınca yoktur; yalnız böyle bir evlilik mekruhtur. Yani yapmazsa daha iyidir!" diyor.

Aynı açıklamaları Şafii mezhebinin ünlülerinden İmam Nevevi de kaynaklarında işlemiştir. **Nevevi**'nin verdiği özet bilgi şöyle: Bir erkek, zina sonucu doğan kızıyla evlenebilir; yalnız mekruhtur/iyi bir şey değildir. Kimileri, eğer kesin olarak bilinse ki kız çocuk zinakâr adamındır, o zaman haramdır. Kimileri ister ondan olsun ister başkasından fark etmez; madem ona bulaşmış artık haramdır, demiş. Ancak en sağlam görüş, ister kesin ondan olsun ister olmasın, her halükârda babası durumundaki kişi onunla evlenebilir. Çünkü bir erkek bir kadınla zina yapar, kadın hamile kalırsa, o zina eden adam çocuğun babası sayılmaz. Bunlar birbirlerine varis olamazlar, çocuğun nafakası o babaya düşmez, yani yabancı bir çocuk gibi değerlendirilir. O yüzden baba onunla evlenirse sorun yoktur." Peki, bir babanın kızı büyüyüp cinsel ilişkiden anlayana kadar acaba baba kaç yaşında olur. İşin bu kısmı da var. Ne diyelim! Tek kelimeyle felaket![455]

---

[455] a) İbni Kudame, el-Muğni, Hudud, c. 9/529, Nikâh kısmında.

b) Kurtubi, Camiu Ahkâmü'l Kur'an, Furkan suresi ayet 54, c. 13/59-60.

c) El-Cezeri, el-Fıkh'ü Ale-l Mezahibi-l Arbaa, Nikâh bölümü, c. 4/239; Hudud, c. 5/120-21.

d) İmam Nevevi: Şerh'u Sahih-i Müslim, Reda, c. 10/40; Revdet'ü Talibin, Nikâh, c.5/448.

e) Zemahşeri, el-Faik fi Garibi'l Hadis, c. 1/9.

f) İbni'l Arabi, Ahkâmü'l Kur'an, Furkan suresi, ayet 54, c. 3/447.

g) Şenkiti, Edvau'l Beyan Tefsiri, Furkan 54, c. 6/379.

f) Bir Kadın Kölesini Azat Edip Onunla Evlenebilir mi?

İslam'da erkek kayıtsız şartsız cariye alabilir, kullanabilir; bunda ihtilaf yok. Erkek ister evli olsun, ister bekâr fark etmez. Ancak kadın bu yetkiye sahip değildir. İlkin ayette buna izin yok. Çünkü **Nisa** suresi 25. ayette, hür kadınlarla evlenmeye gücü olmayan erkekler cariyelerle evlensinler, deniliyor. Burada kadınlardan söz etmek yok! Kaldı ki bunun pratik örnekleri de var. Mesela, Ebubekir halifedir. Kadının biri ona başvurarak kölesini azat edip onunla evlenmek istediğini söyler. Ebubekir bu işin çözümü için kadını Ömer'e gönderir. Ömer kadını dinledikten sonra onu dövmeye başlar. Öylesine döver ki kadın korkudan idrarını kaçırır, altına doldurur. Bu yetki kadınlara yoktur, der. Ömer zamanında kadınlar köleleriyle evlenemiyorlardı/yasaklamıştı. Kadının biri kölesiyle cinsel ilişkide bulunur ve bunu Ömer'e anlatır. Kadın bunu anlatırken, "Madem Kur'an'da deniliyor ki erkek cariyesiyle cinsel ilişkide bulunabilir, bu da benim kölemdir. O halde ben de onunla olabilirim!" diyor. Ömer, kadının bu kıyasına karşı yanıt veremeyince arkadaşlarıyla istişare ediyor. Çıkan fetva, kadının yorumu yanlış, kendisi böyle bir yetkiye sahip değil, şeklinde. Ömer hem kadına ceza verir ki sen artık ömür boyu hür bir erkekle evlenemezsin, bir de köleye talimat verir bu kadınla cinsel ilişkide bulunmayacaksın diye.

İbni Hazm Ömer'in bu konudaki pratiğinden birkaç örneği üst üste vermiş. Onlardan biri şöyledir: Evli olmayan bir kadın Ömer'e başvurur, "Bir kölem var, severim. Acaba onunla evlenebilir miyim?" diye sorar. Ömer buna izin vermediği gibi hem köleyi döver, hem de onu uzak yerlerde birilerine satar (sen sakıncalısın burada kalamazsın misali).[456]

Benzer bir olay, Ömer b. Abdülaziz zamanında meydana gelir. Kadının biri Rum asıllı kölesiyle cinsel ilişki yaşar; ancak akrabaları buna izin vermezler. Durumu Ömer b. A. Aziz'e bildirin-

---

456 İbni Hazm, Muhalla, c. 11/248, mes'ele no: 2211.

ce, o kendisine, “Sen daha önce hiç evlendin mi, yoksa ilk ilişkiye girdiğin kişi bu mu?” diye sorar. Kadın daha önce evlendiğini; ancak dul olduğunu söyler. Ömer, sen bu işi bilmeyerek yapsaydın seni taşlardım, der ve kadına, git onu uzak bir memlekete sat gitsin, talimatını verir. Kadın erkeklerin yedek olarak cariye kullandıkları gibi yapamaz, buna hiç hakkı yoktur.[457]

g) Çoğu Abbasi Halifesinin Anneleri Cariyeydi!

Bu alt başlığı şunun için işlemek isterim: İslam’da hür kadınlarla evlilik dört kadınla sınırlanınca ve cariyeler konusunda da kota olmayınca, öyle bir an gelir ki cariyeler ortalığı doldurur ve bunun doğal sonucu olarak da onların çocukları sayısal olarak toplumda daha fazla olur. Öyle ki bunun yansımalarını halifelik kurumunda açık bir şekilde görüyoruz. Burada, Abbasi halifelerinden annesi cariye olanlardan bir özet sunmak isterim. **Suyuti**’nin aktardıklarını baz alarak işliyorum.

Abbasi halifelerinin ikincisi olan Ebu Cafer Mansur’un annesi Berberi asıllı, adı “Selame” ve cariyeydi (Ümmü Veled).[458] Dördüncü Abbasi halifesi Hadi Ebu Muhammed Musa b. Mehdi’nin annesi Berberi, adı “Heyzeran” idi. Bu da aslen cariyeydi. Bunlar halifeden çocuk sahibi olunca özgürleşirler. Harun Reşid de Mehdi’nin kardeşi ve Heyzeran’ın oğlu olduğuna göre kendisinin de annesi cariye asıllıydı. 7. halife Me’mun Ebul Abbas’ın annesinin adı “Müracıl” idi ve bu da cariyelikten gelmeydi. El-Mu’tasım Billah Muhammed b. Raşid’in annesi Kûfe taraflarından bir cariyeydi, adı “Maride”. Dokuzuncu halife el-Vasık Billah Harun’un annesi Rum asıllı, adı “Karatis” ve o da cariye olarak ele geçmişti. Onuncu Abbasi halifesi el-Mütevekkil Alallah Cafer’in annesi “Şecaa” idi ve o da cariye olarak ele geçmiş, çocuk doğurunca özgürleşmişti. Yukarıda bir yerde bu halifenin

---

457 İbni Hemmam, Musannaf, c. 7/210, no: 12818-22; Hindi, Kenz, no: 45834.

458 Suyuti, Tarihu’l Hulefa, s. 207.

dört bin cariyesi varmış ve hepsiyle cinsel ilişkide bulunmuş, diye geçti. Bunu **Suyuti** gibi bir Kur'an yorumcusu ve tarihçi **Zehebi** işlemişlerdir. Onbirinci Abbasi halifesi Mu'ntasır Billah'ın annesi Habeşiye aslen Rumdu ve cariye olarak kullanılmıştı. Bu da çocuk doğurduğu için özgürleşmişti. Onikinci Abbasi halifesi el-Müstain Billah'ın annesi "Meharık" da diğerleri gibi ilkin cariye olarak ele geçmiş, çocuktan dolayı özgürleşmişti. On üçüncü Abbasi halifesi el-Mu'tezz Billah Muhammed'in annesi "Kabiha" idi ve bu da aslen cariye, Rum kökenliydi. On dördüncü halife Mühtedi Billah'ın annesi "Verde" idi; bu da cariye olarak ele geçmişti. On beşinci Abbasi halifesi Mu'temid Alallah'ın annesi "Feteyan" da cariyelikten gelmeydi. On altıncı halife Mu'tedid Billah'ın annesi "Sevap" idi ve cariyelikten gelmeydi. On yedinci Abbasi halifesi Muktefi Billah'ın annesi Türk, adı "Çiçek" idi ve bu da cariye olarak ele geçmişti. On sekizinci halifenin annesi "Garip", Türk asıllı bir cariyeydi; halifeden çocuk doğurunca hür olmuştu. On dokuzuncu halife Kahir Billah'ın annesinin adı "Fitne" idi ve o da cariyelikten gelmeydi. Yirminci halife Radi Billah'ın annesi Zalum idi. Kendisi Rum asıllı bir cariyeydi. Yirmi birinci Halife Mütteki Billah'ın annesi "Halup" bir cariye idi. Yirmi ikinci halife Müstekfi Billah'ın annesi "Emlehünnas" idi ve o da cariyelikten gelmeydi, Yirmi üçüncü halife Muti' Billah'ın annesi cariye kökenliydi ve adı "Şugle" idi. Yirmi dördüncü halife et-Taiulillah'ın annesi "Hezar" idi ve o da cariyelikten gelmeydi. Yirmi beşinci halife Kadir Billah'ın annesi "Temenna" da diğerleri gibi daha önce cariye idi. Yirmi altıncı halife Kaim Biemrillah'ın annesi, Ermeni asıllı "Bedrüddüca" da cariyelikten gelmeydi. Yirmi yedinci Muktedi Biemrillah adındaki halifenin annesi "Ercüvan" idi ve bu da cariyelikten gelmeydi. Yirmi dokuzuncu halife Musterşid Billah'ın annesi de cariyelikten gelmeydi. Otuzuncu Raşid Billah'ın annesi aslen cariyeydi. Otuz birinci halife Muktefi biemrillah'ın annesi Habeşliydi. Otuz ikinci halife Mustencid'in annesi "Tavus", aslen Gürcü ve cariyelikten gelmeydi. Otuz üçüncü halife Mustedi' Biemrillah'ın annesi Ermeni idi. Cariye olarak ele geçmişti ve çocuk

doğurunca özgürleşmişti. Otuz dördüncü halife Nasır Lidinillah'ın annesi Türk, adı "Zümrüt" idi ve cariyelikten gelmeydi.[459] Halife Mustansır Billah'ın (Ebu Cafer) annesi cariyeydi ve Türk asıllıydı. Otuz yedinci halife Mu'tasim Billah'ın annesi "Hacer" de cariye asıllıydı.

Abbasi halifelerinden en az 32'sinin anneleri cariye asıllı. Bunu, **Suyuti** gibi bir müfessir/Kur'an yorumcusu, tarihçi ve tefsir usulü uzmanı anlatıyor. Aslında bu örnek, cariye sisteminin İslami iktidarlarda ne kadar yaygın olduğunun da pratik bir kanıtıdır. Kur'an'da helaldir deniliyorsa, buna inananlar da elbette fırsatı değerlendirirler![460]

---

459 Suyuti, Tarihu'l Hulefa, s. 277. Zehebi, Siyeri A'lam, c. 12/40.

460 Suyuti, Tarihu'l Hulefa, s. 223, 226, 244, 265, 271, 275, 283, 284, 285, 288, 290, 294, 299, 301, 307, 310, 312, 315, 316, 322, 326, 330, 334, 340, 342, 343, 348, 350, 353, 362, 365.

X. BÖLÜM

KÖLE VE CARİYELERE TANINAN BAZI HAKLARIN YAN ETKİLERİ

a) Müdebber Konusu

İslam'da köle ve cariyeyi azat etmenin iki yöntemi var ki, hayli ilginç! Biri şöyle: Efendi, kölesinden bir ücret talep eder, şu kadar para, mal vs getirirsen seni azat ederim, der ve ikisi bu konuda anlaşırlar. Şart yerine geldi mi, adam özgürlüğüne kavuşur. Bunun adı paralı özgürlük! Nasrettin Hoca'nın sözü, parayı veren düdüğü çalar misali. Bu yöntem **Nur** suresi 33. ayette anlatılır. Bu formülün adı **"Mükatebe"**dir. Bir de **"Müdebber"** formülü vardır, o da şöyledir: Efendi kendi kölesi hakkında, ben hayatta olduğum sürece sen/siz benim köle-cariyemsin/iz; ancak ben öldükten sonra özgürsün/üz der ve şayet kısmet olur da efendi onlardan önce ölürse, o zaman bunlar özgürlüklerine kavuşurlar.

Bilindiği gibi bu bir insanlık suçu ve köleliğin devamı demektir, aynı zamanda olumsuz sonuçlara neden olan bir uygulamadır. Nitekim İslam lideri Hz. Muhammed ve halifeler döneminde, madem efendimiz ölünce biz özgürleşeceğiz, o zaman onu öldürelim de bir an önce özgürleşelim deyip efendilerini katledenlerin sayısı pek çoktu. İslam lideri Muhammed'in meşhur hanımı Hz. Ayşe de bundan payını alanlar arasındaydı. Kaldı ki müdebber formülüyle köleyi azat etmenin bir garantisi de yoktu. Evet; böyle bir kural var; ancak bunu söyleyen efendi bundan cayabilir. Her şey-

den önce bu formül ayette yok; kimi hadislere dayanır. Örneğin **Cabir b. Abdullah** şu olayı anlatıyor: Medine Müslümanlarından Azreoğullarından Ebu Mezkur adında bir sahabi kölesini bu yöntemle (ben ölürsem özgürsün) azat etmişti. Hz. Muhammed bunun haberini alınca kabul etmedi; onu o günkü parayla açık artırma usulü ile sekiz yüz dirheme sattı, o parayı da köle sahibine verdi. Köle aslen Mısırlıydı. Onu satın alan da Müslümanlardan **Nuaym b. Nehham** idi. Satış gerekçesi de, efendinin başka malının olmaması, fakir olmasıydı. İhtiyaç olduğunda kişi kölesini satamaz diyen Hz. Muhammed bu satışa engel oldu.

Bu köle ile ilgili bütün anlattıklarım harfiyen **Buhari**'de dokuz yerde ve **Müslim**'de anlatılmaktadır. Az önce bu formülle köle azat etmenin garantisi yoktur derken, bu gibi somut örnekler olduğu için net konuştum. Daha iyi anlaşılsın diye konuyu bazı örneklerle daha da somutlaştıralım.[461]

Muaviye b. Süveyd anlatıyor: Bizim aile olarak bir kölemiz vardı. Bir gün onu dövdük, kendisi kaçtı. Daha sonra babam ikimizi barıştırdı. Ravi devam ediyor: Tek bir kölemiz vardı ve bir gün bizden biri onu dövdü. Hz. Muhammed bunun haberini alınca **"azat edin"** dedi. Biz de dedik ki: Bunu azat edersek başka kölemiz yok, kim bize hizmet eder? Bunun üzerine Hz. Muhammed, o zaman size hizmet etsin; yalnız zengin olursanız azat edin, dedi. Bu olay en başta **Müslim**'de geçiyor.[462]

Buna benzer bir hadis de şöyledir: Sahabinin biri ölüm döşeğinde iken altı kölesini azat ediyor. Hz. Muhammed bunun haberini alınca, başka malın olmadığı, varislerine başka bir şey kalmadığı için bunu yapamazsın; ancak bunların üçte birini yapabilirsin, diyor. Bu nedenle adam bunların üçte ikisi olan iki köleyi (artık şans hangisine düşmüşse!) azat ediyor; kalan dördü köle olarak kalıyor ve mal gibi varisler arasında paylaşılıyorlar. Bura-

---

461 a) Buhari: Büyu, bab 59/2141, 110/2230-31; İstikrad, bab 16/2403; Husumat, bab 3/2415; Itk, bab 9/2534; Keffareti Eyman, bab 7/6716; İkrah, bab 4/6947; Ahkâm, bab 32/7186.

b) Müslim, Zekât, bab 13/997.

462 Müslim, Eyman, bab 8/1658, Ebu Davud, Edep, bab 124/5167.

da şunu vurgulamak isterim: İslam'da şayet biri, ben ölürsem kölem özgür olsun diyorsa, bu konuda hadis vardır; ancak kişinin bu sözü bağlayıcı değildir. Az önceki örneklerde de geçtiği gibi kişi verdiği sözü yerine getirmeyebilir. Demek ki ihtiyaç fazlasıysa olabilir; yoksa satışına izin yoktur.[463]

Hz. Muhammed her ne kadar köle azat etmeyi önermişse de ve bu öneri Kur'an'da geçmişse de -ki köklü bir çözüm değildir- tarihe baktığımızda çoğu zaman köleden yana tavır almadığını görüyoruz. Bununla ilgili bir örnek daha verelim: Zinba' b. Ruh adında birinin kölesi cariyesiyle cinsel ilişki yaşayınca, Zinba hem o kölenin burnunu, hem de tenasül organını kesiyor; ancak köle ölmüyor; Hz. Muhammed'e gidip durumunu anlatınca, onun gösterdiği yol sadece şu: Git, sen özgürsün, diyor! Hadisin kimi versiyonlarında deniliyor ki, durum Hz. Muhammed'e anlatılınca, "gidin bana bunu yapan adamı getirin" demiş; ancak bulamamışlar. Kimi rivayetlerde şu bilgi de var. Efendi olan suçlu kişi Hz. Muhammed'e gidip böyle bir şey yaptığını bildirmiş, buna karşı Hz. Muhammed adama bir şey yapmadan, **köle özgürdür**, demekle yetinmiştir şeklinde bilgi veriliyor. Bu olay, İmam Ahmet b. Hanbel'in Müsned'inde, Ebu Davud, Tirmizi, Nesai ve İbni Mace'de anlatılmaktadır. Hadisler var ki, **"Hz. Muhammed, kim kölesini katlederse biz de onu katlederiz, yine kim kölesinin tenasül organını keserse biz de onunkini keseriz!"** demiş. **Ebu Davud** bu gibi hadisleri daha yazmadan, hemen en başta, bunlar zayıftır diye not düşmüştür.[464]

Benzeri ağır bir ceza da halife Ömer zamanında verilmiş. Adamın biri cariyesini sıcak bir saç üzerine oturtarak yakmış; durum halife Ömer'e anlatılınca, cariyeye özgürsün demiş ve adamı da acıtmış! (Nasıl acıtmaysa! Maddi ceza mı, sözlü olarak bir şeyler mi söylemiş; belirsiz.)[465]

---

463 Müslim, Yeminler bölümü, no: 1668.

464 a) Nasiruddin Elbani, İrvau-l Galil, c. 6/168, no: 1744.

b) Ebu Davud, Diyat, bab 7/4515-4519.

c) İbni Mace, Diyat, bab 29/2679-80.

465 İrvau'l Galil, c. 6/169, no: 1745.

Bir de azat edilmek istenen kölenin mü'min olması şartı söz konusu. Kur'an'da bu kayıt var. Sadece bir ayette azat edilmek istenenin mümkün olması şartı üç sefer tekrar edilmiştir. Bu da İslam'da inanç özgürlüğünün olmadığını gösteren farklı bir kanıt! Ancak kişi eski dininden vazgeçip İslam'ın iyi bir hizmetkârı durumuna gelmişse ve efendisi de istiyorsa bunun yolu açıktır, deniliyor.[466]

1. Hz. Ayşe'den İlginç Anlatımlar ve Uygulamalar:

Bir ara **Hz. Ayşe** rahatsızlanır. Yakınları onun durumunu bir hekime anlatırlar, o da, anlattığınıza göre bu kadına büyü yapılmıştır, der. Sonuçta Ayşe cariyesine, **"Sen bana sihir yaptın mı?"** diye sorar, o da, evet yaptım, yanıtını verir. Ayşe nedenini sorunca; cariye, "Madem özgürlüğümü ölümüne bağladın. Ben de senden bir an önce kurtulup özgürlüğüme kavuşayım diye böyle yaptım!" karşılığını verir. Ayşe bunun üzerine cariyesini kardeşi Abdurrahman'ın oğlu İsmail'e teslim eder, "Bu cariyeyi öylesine sert-katı birine satın ki, hem hayat boyu özgürlük yüzü görmesin hem de ona eziyet çektirsin. Ayrıca onun parasıyla da bana yeni bir cariye satın alın!" talimatını verir ve gereken yapılır. Kadın sonsuza kadar yaşayacak değil ki, beklesin efendisi ölsün ve ondan sonra özgür bir hayat yaşasın! O da bir insan; özgürleşmeden efendisinden önce de ölebilir. Bekle de, ben seninle keyfimi yaşayayım, benden sonra sen özgür olacaksın anlayışı savunulabilir mi? Yine Ayşe, bir ara, **hayat boyu Zübeyr b. Avvam'la konuşmayacağım,** diye yemin eder. Daha sonra böyle yürümeyeceğini anlayınca, kefaret olarak yüz köle azat edip yeniden onunla konuşmaya devam eder. Peki, bu yüz köle nerden geldi, bu kaynağın suyu nerden geliyordu diye sormak lazım.[467]

Ayşe'nin sihir olayını anlatanlar arasında mezhep liderlerinden İmam Şafii, İmam Ahmet b. Hanbel, hadis âlimlerinden başta İmam Buhari ve bir sürü İslam uleması var. Ayrıca bu gibi

---

466 Nisa suresi, 92. ayet.

467 Zehebi, Siyeri A'lam, c. 2/198.

olumsuz olayları işlerken de, **"Yalandır, Ayşe böyle bir şey yapmamıştır!"** gibi bir bahane de öne sürmemişlerdir. Bunlar, cariye suçludur ve Ayşe de haklı olarak gerekeni yapmıştır, zihniyetini taşıdıkları için savunma gereğini bile duymamışlardır. İslam âlimlerine göre, olay bu kadar basit! Bunu işleyen kaynaklardan uzunca bir liste ekliyorum.[468]

Ayşe ile ilgili bu sihir olayı zaten bir masal. Üstelik deniliyor ki, Ayşe o büyünün etkisinde epey kalmış, sonunda bir rüya görmüş (herhalde ona da vahiy gelmiş) ki sen suları birbirlerine karışan şu üç kuyunun suyunda yıkanırsan şifanı bulursun/iyileşirsin, diye. Bunun üzerine kendisi rüyasını yakınlarına anlatır, onlar her üç kuyunun suyundan getirir, Ayşe o suda yıkanırken sağlığına kavuşur şeklinde bir masal anlatılır. Sihir konusu Kur'an'da vardır. Kur'an sihrin varlığını kabul ediyor. Kur'an'da Hz. Süleyman konusu ve Musa-Firavun olayları anlatılırken sihir örnekleri çok işlenmiştir. **Buhari** ve **Müslim**'de ortak işlenmiştir ki, Hz. Muhammed'e de kimileri büyü yapmış ve hatta akli dengesini bile kaybetmişti. Bunu içeren hadisler **Buhari**'de birçok kez tekrarlanarak geçiyor.[469]

Hz. Muhammed'in ev halkından olan meşhur Ayşe'den örnekler vermeye devam edelim. Vereceğim örnek birçok kaynakta geçiyor. Ben **İmam Malik**'in anlatımını baz alarak özetlemek

---

468 a) Buhari, Edebü-l Müfred, s. 51, bab 84, no: 162.

b) İmam Şafii'nin, el-Ümm adlı kitabı, Hükm-ü Sahir, no: 544. Burada Ayşe'nin olayı da geçiyor.

c) İmam Ahmet b. Hanbel, Müsned, Ayşe hadisleri bölümü, no: 24627.

d) İbni Hacer Askalani, Telhisü'l Habir fi Tahric-i Ehadisi-i Rafii'l Kebir, c. 4/77, no: 1981. Sihir/Büyü bölümünde.

e) Heysemi, Beğiyyet'ü Raid, c. 4/454, no: 7296, İmam Ahmet'ten aktararak.

f) Beyhaki, Marifet'ü Sünen'i ve'l Asar, c. 14/427, no: 20597-20600. bu konuda tam 3 hadis gösteriyor.

g) A. Razzak, Musannaf, c. 10/183, no: 18749-18750. Yazar burada konuya ilişkin iki hadis aktarmıştır.

h) Darekutni, Sünen, c. 3/375, bab 53, no: 4191.

ı) İbni Abdilberr, el-İstizkar, c. 25/238, no: 27926-27.

j) Elbani, İrvau'l Galil, c. 6/177, no: 1757.

469 Bilinmeyen Yönleriyle Hz. Muhammed'in Ölümü adlı çalışmamda bu hadisi işledim.

isterim. "Ayşe bir ara iki cariyesi ve kardeşinin bir kölesiyle Mekke'ye gidiyor. Köle Ayşe'nin abasını çalıyor. Bunun üzerine Ayşe o kölenin elini kesiyor." Suç, çalınan bir aba![470] Ayşe, bir cariyesi bir eşyasını çaldığı için onun elini kesiyor. İbni Ömer'in de çalmaktan dolayı kölesinin elini kestiğinin örneklerini daha önce verdik.[471] Ayşe, belki birileri müşteri çıkar (satın alır) diye bir cariyesini süsleyip piyasaya sürüyor. Bu olay birçok İslami kaynakta anlatılır.[472]

Ayşe'den bir örnek daha: Benim birbirleriyle evli, bir çift köle-cariyem vardı. Onları azat etmek istedim. Durumu Hz. Muhammed'e anlatınca o, sen önce erkeği hürriyetine kavuştur, ondan başla; daha sonra cariyeyi azat et, dedi. Bu da Hz. Muhammed'in erkek-kadın arasındaki farkı nereye kadar indirgediğini gösteriyor. Hadisi Türkçeye çevirenlerin yorumları da ilginç! Sözde kadın önce azat edilirse o eşinden boşanmış olur; ancak koca önce azat edilirse nikâhlarında bir sorun yaşanmaz. Bir neden buymuş. Bir de Hz. Muhammed katında erkek daha faziletli/üstünmüş de onun için ona öncelik verilmiştir... gibi açıklamalar.[473]

Söz cariye ve kölelerin acılarından açılmışken, meşhur **İbni Ömer**'den kısa bir örnek vermek isterim. Bir ara kölelerinden biri bir şeyler çalıyor. İbni Ömer de onu Medine valisi Sait b. As' a gönderip elinin kesilmesini istiyor. Ancak vali bunu yapmıyor, **köle çalmış olsa da ben elini kesemem**, diyor. Bunun üzerine İbni Ömer valiye, sen hangi kitapta bunu görmüşsün, diyerek tepki gösteriyor ve başkalarına talimat vererek kölenin elini kes-

---

470 a) İmam Malik, Muvatta, Hudud bölümü, 2/832.
b) Askalani, Telhisü'l Habir, c. 4/114, no: 2062.

471 a) İmam Nevevi, Mec'mu, c. 22/73.
b) Askalani, Telhisü'l Habir, c. 4/114, no: 2062.

472 a) İbni Ebi Şeybe, Musannaf, Nikâh kısmı c. 6/303, bab 262, no: 17948, ayrıca Büyu, bab 335, cilt 7/488, no: 22776.
b) El-Harbi, Garibü-l Hadis, 2/812.
c) İbni Esir, en-Nihaye fi Garibi-l Hadis, c. 2/509.
d) İbni Manzur, Lisanü-l Arap, (ŞVF) maddesi.

473 Ebu Davud, Talak, bab 21-22, no: 2237.

tiriyor. Bunu anlatanlar arasında İmam Şafii, İmam Malik, Askalani ve A. Razzak gibi isimler var.[474]

Bu tür olayların örnekleri İslami kaynaklarda çok var! Kısa bir örnek de **Buhari**'den verelim: "Adamın biri kölesine, deve ile su çek diyor; ancak köle herhalde çok çalıştığı için dayanamayıp kuyu başında uyuyakalıyor. Efendi onu o şekilde görünce (hani çalışmayıp da uyuyor diye) yüzüne ateş döküyor. Köle o sırada kuyuya düşüyor veya bilerek kendini kuyuya atıyor ki ateşi sönsün. Sabahleyin gelip başından geçenleri Ömer'e anlatınca ve Ömer de yüzündeki ateş izini görünce ona; **git, sen özgürsün**, diyor." Ömer'in bu davranışı önemli bir iyilik olarak kayıtlara geçmiş. Ama efendiye bir şey de demiyor, ceza vermiyor. Yine bir gün Hz. Muhammed'e iki köle gönderiliyor. Kendisi onlardan birini Hz. Ali'ye veriyor. Bu köle namaz da kılıyormuş. Hz. Muhammed bunu verirken, **"Namaz kılan birini dövmeyi ben yasakladım; sakın köleyi dövmeyesin!"** diyor. Yine en başta Buhari'de geçen şöyle bir hadis var: **"Hz. Muhammed, sizden biri kölesini dövdüğü zaman sakın yüzüne vurmasın!"** diyor.[475]

2. Ayşe'nin Öldürdüğü Adam Kimdi, Nedeni Neydi?

Söz, Ayşe'nin özellikle cariye ve kölelerine davranışlarından açılmışken, onun garip bir olayını daha yazmak isterim. Önemli gördüğüm için ona başlık açtım. Aslında İslam'da önemli şahsiyetler az sonra sunacağım olayı işlememiş olsalardı, yazmazdım. Ancak anlatanlar hem fazla hem de önemli kişiler olunca doğruluk payı yüksek; o yüzden paylaşmak istedim. Mesela **İbni Ebi Şeybe** (h.235.ö) söz konusu olayı anlatmış. Bu adam nerdeyse ilk hadis âlimlerinden ve 15 ciltlik *"Musannaf"* adlı hadis kitabıyla meşhur. Ebu Şeyh Esbehani (h.369.ö), Ebu Naim Esfehani (h.430.ö) bunu işlemişler. Yine **İbni Hazm** (h.456.ö) iki rivayet

---

474 a) İbni Kudame, el-Muğni, Hudud, c. 12/336; Askalani, Telhisü-l Habir c. 4/114, no: 2062.

475 Buhari, Edebu'l Müfred, bab 83, no: 161-163, s. 51-52; Sahih'i Buhari, Itk bölümü, bab 20/2559.

göstererek olayı anlatmış. Bu da 11 ciltlik *"Muhalla"* adlı yapıtıyla ünlü. Anlatanlar arasında **İbni Abdilberr** (h.463.ö) var. Bu hem hadis âlimi, hem de ansiklopedi yazarı. *"İstizkar"* kitabı 30, *"Temhid"* kitabı ise 26 ciltlik. Zehebi (h.748.ö) bunu iki kaynağında işlemiş. **Zehebi**'nin de İslam'a büyük hizmetleri olmuştur. 29 ciltlik ansiklopedisi (Siyer-i Alam), 55 ciltlik İslam Tarihi ve daha neler neler! **Kurtubi** (h.671.ö) de, Ayşe'nin az sonra anlatacağım olayını kendi tefsirine taşımış, orada işlemiştir. Bu kadar önemli bir yazar kadrosu olayın arkasında olunca ben de konuyu ciddiye aldım.

Mesele şu: Bir cin Ayşe'ye musallat olur, sıkça onun yanına gelir. Ayşe bundan rahatsız olur. Bir defasında yine gelince Ayşe ona saldırıp bir demir parçasıyla öldürür. Ayşe daha sonra rüyasında şunu görür: Ayşe! Sen falancayı katlettin. Hâlbuki o Müslümandı ve aynı zamanda Bedir harbine katılmıştı (gaziydi). Sen elbisesiz iken senin yanına gelmemişti. O kişi belki Hz. Muhammed'in bir hadisini öğrenirim diye gelmişti... mealinde bir rüya görür. Sabah kalkıp babasına anlatınca, Ebubekir ona, **"O zaman kalk onun kan bedeli olarak 12 bin öde!"** der ve Ayşe onun sözünü yerine getirir/kan bedelini öder.

Burada olayın tarihi belirtilmiyor. Ama nedense olup bitenler arasında İslam lideri Muhammed'in ismi geçmiyor. Ancak Ebubekir olayın içinde var. Belli ki bu hadise Muhammed'in ölümünden sonra meydana gelmiş. Çünkü hayatta olsaydı Ayşe olup bitenleri ona anlatırdı. Peki, olay bu şekilde anlatılıyorsa hemen safça inanalım mı, yoksa sağlam bir sonuç almak için biraz beyin jimnastiği mi yapalım? Evet, burada biraz düşünmek lazım! Bu cinin erkek olması da dikkat çekici. Bedir harbine katılmış ve sen çıplak iken de senin yanına gelmemiş, deniliyor. Hadis metnindeki terimlerde de kullanılan erkek kelimeleri, gelen cinin erkek olduğunu gösteriyor. Bir de kan bedelini ödemiş. Bir kere cinin kan bedeli yok! Kaldı ki vermişse kime vermiş, cinin varislerine mi! Neyse; diyelim hazineye veya fakir fukaraya vermiş...

İslam tarihinde çok karanlık noktalar vardır; benzer şeyler hep sansüre tabi tutulmuştur. Yine de zaman zaman bu tür ilginç olay-

lar karşımıza çıkıyor. Eğer anlatılanlar doğruysa ortada bir cinayet hadisesi var. Burda şöyle bir şey olabilir: İfk olayında nasıl biri Ayşe ile aşk yaşamışsa burada da aynı durum söz konusu olabilir. Hz. Muhammed'den sonra Ayşe dul kalınca Medine erkeklerinden birileri ile anlaşarak böyle bir plan yapmış; ancak olay başkaları tarafından da duyulunca mecburiyetten adamı yakalatıp öldürtmüş; sonuçta da cin hikâyesiyle konuyu kapatmaya çalışmışlardır. Aksi durumda Ayşe ağır ceza alırdı. Çünkü Kur'an'a göre, Hz. Muhammed'den sonra eşleri başkalarıyla evlenemezler.

Neymiş! Bedir harbine katılan Müslüman biri ve kimliği de cin! Kim buna inanır? Üstelik sanki başka zaman yok da geceleyin gelmiş; belki Hz. Muhammed'in bir hadisini öğrenmek istermiş laflarıyla işi geçiştirmek! Niye, bu işin gündüzü yok mu? Niye Hz. Muhammed'in hadislerini gündüz vakti toplamıyorsun? Kadının penceresi önünde işin ne? Demek ki, sıkça bu gel-gitler olunca deşifre olmuşlar. O yüzden Ayşe'nin adamları onu infaz etmiş ve kayıtlara bu şekilde geçirmişler.[476]

3. İslam Liderinin Eşi Hafsa Cariyesini Katlediyor!

Bu örneğimiz, İslam lideri Muhammed'in eşlerinden halife Ömer'in kızı **Hafsa**'dan. Aynen Ayşe örneğinde olduğu gibi Hafsa'nın da bir cariyesi ona büyü yapıyor. Hafsa bunu öğrenince, Zeyd b. Hattab'ın oğlu Abdurrahman'a, **'Bunu götür, öldür!'** diye talimat veriyor ve adam da cariyenin infazını gerçekleştiriyor. Bu olay olurken, Osman halifedir. Bunu duyunca rahatsız oluyor. Sonuçta ona, **"Sen ne demek istiyorsun! Hz. Muham-**

---

476 a) İbni Ebi Şeybe, Musannaf, Rüya Tabirleri bölümü, c. 10/137, hadis no: 31136.

b) İbni Hazın, Muhalla, Kanlar/Kısas bölümü c. 10/394.

c) İbni Abdilberr, Temhid, Muhammed'in diğer peygamberlere üstünlüğü bölümü, c. 11/118.

d) Zehebi: Siyer-i A'lam, c. 2/196; Tezkiretü-l Huffaz, c. 1/29.

e) Kurtubi Tefsiri, Bakara suresi, ayet 36 açıklamasında, c. 1/317.

f) Ebu Naim Esfehani, Hüliyyetü'l Evliya, c. 2/49, Hz. Ayşe bölümünde.

g) Ebu Şeyh Esbehani, Kitabu'l Azame, s. 1654, no: 1097.

med'in eşine karşı bir cariye büyü yapmış ve o da cezasını vermiştir!" denince, konuyu kapatıyor. Burada sanki Osman cariyenin katline karşı çıkmış gibi bir algılama söz konusu olabilir; ancak kaynaklarda Osman'ın niye rahatsız olduğu da belirtilmiştir. Hafsa niye katletti diye değil; neden bunu yaparken kendisini bilgilendirmedi diye rahatsız oluyor. Kavga otorite üzerinedir. **Taberani** ve **Beyhaki** bunu net olarak belirtmişlerdir.

Kimi İslami yazarlar, neden Ayşe sihirden ötürü cariyesini sattı da katletmedi sorusuna şu yanıtı vermişler: Ola ki bu bir bilgi eksikliğinden kaynaklanmış. Yani Ayşe, büyü yapmak küfürdür; dolayısıyla cezası ölümdür malumatına sahip olmadığı için satmıştır; cezasının ölüm olduğunu bilseydi o da öldürürdü, diye yorumlayanlar var. Hafsa'nın bu cinayet olayının işlendiği güvenilir İslami kaynaklardan uzun bir listeyi ekliyorum. Yani buna itiraz eden yok! Hatta **İmam Nevevi** bunu işlerken, **gerçek şudur ki Hafsa cariyesini katletmiştir,** şeklinde vurgu da yapmıştır.

İbni Abdilberr, neden Hafsa böyle yapmış, insan sihir yüzünden cinayet işler mi diyeceğine; olaydan şu sonuçları çıkarmıştır: Hafsa'nın sihirbazı öldürmesi, halife Ömer, oğlu Abdullah, Kays b. Sad ve Cündüb'ün mezhebidir, onlar da sihirbazlar hakkında ölüm cezasından yanaydılar, diyor ve örnekler sayıyor. Örneğin; Kays b. Sad Mısır'da görevliyken talimat verip bir sihirbazı öldürtüyor. Velit b. Ukbe'nin yanında bir sihirbaz varmış, adam dağdan dağa uçuyormuş, hatta merkebin arkasından girip ağzından çıkıyormuş. Bunu da Cündüb katletmiştir, diyor ve bir de hadis gösteriyor ki Hz. Muhammed, **sihirbazın cezası bir kılıç darbesiyle katledilmektir,** demiştir diyor. Kısacası, Ayşe ve Hafsa'nın işledikleri cinayetleri haklı göstermek için çeşitli kanıtlar ileri sürüyorlar.[477]

Hafsa'nın cariyesi de, tıpkı Ayşe'ninki gibi bir an önce özgürlüğüne kavuşmak için bunu yaptığını söylüyor. Çünkü Hafsa da, "Benim cariyem olarak kal; ben öldükten sonra sen özgürsün!" diye **"müdebber"** denilen yöntemle ona şartlı özgürlük vaadin-

---

[477] Beyhaki, Marifet'ü Sünne, c. 12/204, no: 16460.

de bulunmuştu. Bu olayı kimi İslam uleması birden fazla kaynağında işlemiştir. Biri de Beyhaki.[478]

4. İslam Liderinin Eşi Meymune Cariyesini Azad Ediyor!

Meymune bir cariyesini azat ediyor ve git özgürsün, diyor. Daha sonra Hz. Muhammed'i bilgilendirince (böyle bir şey yaptım ne dersin diye), kendisi, **cariyeni azat etmek yerine dayılarından birine hediye etseydin daha iyi olurdu**, diyor. Dikkat edilirse kadın cariyeyi özgürlüğüne kavuşturuyor; Muhammed ise, keşke böyle yapmasaydın, cariyeliği devam etseydi ve sen akrabalarından birine hibe etseydin daha iyi olurdu, diyor. Her şey çok net olduğu için yoruma gerek yok. Şu da var ki, bu olay **Buhari**'de iki yerde ve **Müslim**'de anlatılmaktadır.[479]

Bu örnekler İslam liderinin eşlerindendi, bir de kızı Fatma'dan örnek verelim.

5. Hz. Fatma'nın Cariyesi Zina Yapıyor!

İmam Şafii, Hz. Ali'nin torunlarından birine dayandırarak şöyle bir olay anlatıyor: Hz. Fatma'nın bir cariyesi zina yapınca Fatma kendisine had cezası veriyor. Böyledir işte; cariye adı al-

---

478 a) İmam Malik, Muvatta, Kitabü-l Ukul, bab 19, c. 2/871.
b) İbni Hacer Askalani, Telhis'ül Habir, c. 4/114, no: 2063.
c) İbni Abdilberr, İstizkar, c. 25/237-41, no: 27923-27942.
d) Taberani, Mucem-i Kebir, c. 23/187, Hafsa ksmında, hadis no: 303.
e) Şevkani, Neylü-l Evtar, Hudud, c. 9/209, Sihirbazın cezası bölümünde, no: 3190.
f) İbni Küdame, el-Muğni, 12/272, Mürted kısmı, yine 12/336, Hudud, köle ve cariye zina yaparsa cezaları ne olur?
g) Beyhaki, Sünen-i Kübra, Kesame/Tekfir-i Sahir ve Katli bölümü, no: 16499, c. 8/234 ve Marifet'i Sünne, c.12/203, no: 16457.
h) İmam Nevevi, Mecmu, c. 22/73, Hudud, Bab'ü İkameti-l Hudud.
ı) İbni Ebi Şeybe, Musannaf, Diyat bölümü, bab 190, c. 9/202, no: 28473.
j) İbni Kesir kendi Tefsirinde, Bakara suresi 103. ayet açıklamasında, c. 1/365.
k) A. Razzak, Musannaf, c. 10/180, no: 18747, Lukata kitabı ve Sihir bölümünde.
l) İrvau'l Galil, c. 6/178' no: 1757.

479 Buhari, Hibe 15/ 2592, 16/2594; Müslim, Zekât bab 14, no: 999.

tında bu gencecik kadınların, eşsiz kalınca zina yapmaları doğaldır. Burada kusur onların değil. Yanlışlık sistemde.

Şafii devam ediyor: Hem Ensar (Medineli Müslümanlar), hem de onlardan sonra gelen tabiiler ve özellikle İbni Mesut ve Ebu Berze, cariyeleri zina yaptıkları zaman onlara had cezası veriyorlardı, diyor. Ahmet b. Hanbel bu rivayetleri Zeyd b. Sabit, İbni Ömer ve Enes b. Malik bize aktarmışlardır, diyor. İbni Ebi Leyla, gördüğüm sahabiler, cariyeleri zina yaptıkları zaman toplum içinde onlara had cezası veriyorlardı, diyor.[480]

Cariyelere karşı bu kadar sert davranış örnekleri Hz. Muhammed'in ailesinde olmuşsa, artık normal insanlar neler yapmış; herhalde tahmin edilir!

b) Ümmü-l Veled Statüsü!

Bir cariye efendisinden çocuk doğurursa, buna **ümmü'l veled** denir. Bu statüde olan bir cariye, eşi ondan önce vefat ederse çocuk sayesinde ancak o zaman özgürleşir/cariyelikten kurtulur. Bu konuda ayet yok; ortalıkta bazı hadisler var, onlar da tartışmalı. Hadis en çok İbni Abbas'a dayanır; ancak İbni Ömer'e mal edilen rivayetler de var. İbni Abbas'ın aktarımları farklıdır. Kendisi İslam lideri Muhammed'in, **"Kimin cariyesi çocuk doğurursa, efendi öldüğü zaman cariyesi özgürleşir!"** dediğini aktarıyor. Bu birkaç yerde geçiyor. Ne var ki hadis zayıf olarak değerlendirilmiştir. Çünkü raviler arasında hem Hüseyin b. Abdillah b. Ubeydullah var ki en başta Buhari, mezhep liderleri Ahmet b. Hanbel, İmam Malik, Nesai ve diğer hadis uzmanları bunu zayıf olarak değerlendirmiş; hem raviler arasında Şerik b. Abdullah el-Kadi var ki, hadis uzmanları bunu güvenilir biri olarak kabul etmemiş ve hem de bu rivayetin tam tersi olan rivayetler

---

480 a) Beyhaki, Marifet'ü Sünne, hudud, c. 12/342, no: 16938.
b) Askalani, Telhisu'l Habir, c. 4/115, no: 2064.
c) İbni Hemmam, Musannaf, c. 7/394, no: 13602.
d) İmam Şafii, Kitabu'l Ümm, Hudud başlığı altında, c. 7/341, no: 2768.

(ki cariye çocuk sahibi olsa bile satılabilir) daha sağlam olarak kabul görmüştür.

İbni Abbas'a mal edilen farklı bir rivayet daha var; ancak bunu da zayıf bulmuşlardır. Söz konusu açıklama İslam lideri Muhammed'e ait değil; İbni Ömer'in sözüdür, demişlerdir. Ayrıca raviler listesinde Hakem b. Eban ve Hasan b. İsa gibi kişiler var ki bunlar zayıf raviler olarak değerlendirilmiştir. **İbni Abbas** ayrıca; cariyesi Marya İbrahim'i doğururken, Hz. Muhammed'in, **'Marya'nın oğlu İbrahim'in annesini özgürleştirdi, yani çocuğu sayesinde cariyelikten kurtuldu'** dediğini aktarıyor. Bu rivayet de sağlam kabul edilmemiştir. Aktaranlar arasında Muhammed b. Mus'ab ismi geçiyor ki bu adam güvensiz olarak değerlendirilmiştir. Kısacası, **İbni Abbas**'a dayanan bu anlamdaki tüm rivayetler zayıftır.[481]

İbni Abbas'ın bu rivayetini kim yazmışsa, içinde ille de zayıf olan raviler tespit edilmiştir. Her ne kadar **Hâkim Nisaburi,** ravi listesi sahihtir, demişse de (ki Buhari-Müslim'de zaten geçmiyor), hadisleri kritize eden çoğu âlim bu hadisin listesindeki ravileri zayıf bulmuştur. Nitekim **Hâkim**'in listesinde hem Şerik var, hem de Hüseyin b. Abdillah var ki, ikisi de zayıf kabul edilmiştir. Mesela **Buhari**, Hüseyin için **"Zındık"** terimini kullanmıştır. Bunu İmam Malik, Ahmet b. Hanbel ve birçok hadis uzmanı da zayıf bulmuşlardır. Bu zayıf nitelemesi, hem genel olarak bir cariye çocuk doğurursa efendisinin vefatından sonra hür olacak, rivayeti için, hem de İslam lideri Muhammed'in cariyesi Marya için, "Çocuk doğurdu, özgürlüğüne kavuştu!" rivayeti için geçerlidir: İkisi de zayıftır. İbni Ömer'e mal edilen rivayet, çoğunluğa göre onun kendi sözü olarak kabul edilmiş; Hz. Muhammed'in açıklaması olarak değerlendirilmemiştir.[482]

Cariye çocuk da doğursa cariyeliği devam eder, efendisinin ölümünden sonra da özgürleşmez, rivayetlerine gelince; bu ko-

---

481 a) İbni Hacer Askalani, Telhisu'l Habir, c. 4/401, no: 2778 ve devamı.
b) Elbani, İrvau'l Galil c. 6/185, no: 1771-1776.
c) İbni'l Kattan, Beyanu'l Vehmi ve'l İham, c. 3/137, no: 840-41.
d) İbni Mace, Itk, bab 2/2515-16.

482 İbni Hacer Askalani, Telhisu'l Habir, c. 4/401, no: 2739.

nuda **Cabir**, biz Hz. Muhammed zamanında çocuk doğuran cariyelerimizi satardık, bunda beis yoktu, diyor. Bu hadis İmam Şafii, Ahmet b. Hanbel ve birçok hadis kaynağında geçiyor. Cabir başka bir versiyonla, biz çocuk doğuran cariyelerimizi satardık, Hz. Muhammed de sağdı, biz bunda bir terslik görmedik, diyor. Bu da Ebu Davud, Hâkim ve başka hadis âlimleri tarafından işlenmiştir. Sözün kısası, çocuk doğuran cariye için ortalıkta dolaşan hikâyenin özü şu: İslam lideri Muhammed hiçbir zaman, **cariye çocuk doğurursa efendisinin vefatından sonra özgürdür,** dememiştir. Ancak ölümüne bir iki yıl kala onun cariyesi Marya, İbrahim adında bir çocuk dünyaya getirince kendisi sevinçten bir nevi müjde gibi, **"Çocuk annesinin özgürlüğüne neden oldu!"** açıklamasında bulunmuştur. Bu söz özel bir duruma karşı söylenmiştir; tüm cariyeler için kural olacak diye bir kayıt yoktur. Ancak bazıları, madem Hz. Muhammed bunu uygun görmüş ve çocuğun müjdesi olarak böyle yapmışsa, biz de yaparız demişler. Kaldı ki Marya onun ölümünden sonra özgürleşseydi, o da Hz. Muhammed'in diğer dul kadınları gibi devletten eşit maaş alırdı. Kendisi bu konularda onların statüsüne tabi tutulmamıştır. Onun aldığı ücret, Muhammed'in diğer eşlerinin aldıkları ücretin yarısı kadar olmuştur.[483]

Cabir farklı bir açıklama daha yapıyor: Biz ümmü'l velet denilen, efendisinden çocuk doğuran cariyeleri hem Hz. Muhammed, hem de Ebubekir'in halifeliği zamanında satardık; Ömer halife olunca kendisi bunu yasakladı, diyor. **Vakıdi** bu konuda bir de ilginç bir örnek veriyor: Adamın biri halife Ömer'e gelip maddi yardım talebinde bulunuyor. Ömer adamın yanındaki ço-

---

483 a) Ahmet b. Hanbel, Müsned, İbni Abbas hadisleri kısmı, no: 2759, 2912 ve 2939.

b) İbni Hacer Askalani, Telhisu'l Habir, c. 4/402, no: 2742-43.

c) İbni Mace, Itk, bab 2/2515.

d) Hakim, Müstedrek, Büyu' kısmında, no: 2190-91, c. 2/23.

e) Beyhaki, Sünen'i Kübra, Itk'ü Ümmehati'l Evlad, 10/579, no: 21771-72 ve 21781.

f) Zehebi, Mizanu'l İtidal, c. 2/293, no: 2015-16.

g) A. Razzak, Musannaf, c. 7/290, no: 13219.

cuğu soruyor, kimdir bu, diye. Adam, oğlumdur, yanıtını veriyor. Peki, bu kadın kim? Adam, o da cariyemdir, elimdeki çocuk da ondandır, diyor. Ömer, o zaman sen zenginsin, çünkü senin cariyen var, bir de ondan çocuk var, o da köle statüsüne tabidir, diyor ve yardım etmiyor. Bunun üzerine adam çocuğunu satışa sunuyor (belki de Ömer'in bu sözüne karşı ibreti âlem olsun diye). Ömer bunu duyunca, toplumdan tepki alacağını bildiği için ve tam da bu olay üzerine, **çocuk doğuran cariyeleri ölümünüzden sonra satamazsınız, hibe edemezsiniz, onlar mal gibi varislere geçmez,** diye karar alıyor. Ömer'in ümmü'l velet satışına koyduğu yasağın hikâyesi böyle![484] Bu konuda en kapsamlı bilgiyi **Askalani** veriyor. Evet; yasak Ömer'le başlıyor ve ilk başta sözde Hz. Ali de onay veriyor; ancak Ali daha sonra pişman oluyor.[485] Abdullah b. Zübeyr halife olunca, çocuk doğuran cariyeler satılabilir, diye yeniden izin çıkarıyor.

İslam'da cariye ve kölelik kurumsallaşmış, hiçbir zaman ortadan kaldırılmamıştır. Basit ve somut bir örnek verelim: Hz. Muhammed'in ölümüne 2-3 yıl kala İskenderiye kralı ona birçok hediye gönderiyor. Onlar arasında iki de cariye var: Şirin ve Marya. Bu kadınları gönderdiği zaman ona düşen şuydu: Ben cariye ve köleliğe karşıyım. Bunları gönderdin, senin kültüründe bu gelenek var, sana teşekkür ederim; ancak ben cariye ve köleliği ayaklarımın altına alıyorum... deseydi, gayet makbule geçerdi. Onun bu iki cariyeyi kabul etmesi tüm savunma yollarını kapatıyor.

Ayrıca, ne demek çocuk doğuran cariye efendisinin ölümüne kadar beklesin! Diyelim efendi 60 yaşlarında ve kadın 20 yaşında. Peki, reva mıdır kadın beklesin de bu dede ölsün ondan sonra özgür sayılsın! Böyle bir hadisi sağlam kabul etsek bile (ki zayıftır), yine çözüm değil. Bekle, adam hayatta olduğu sürece seni kullanıp ölsün de, ondan sonra özgürleş! Bir de yukarıda **"müdebber"** geçti ki, birçok cariye-köle efendilerinin ölümünü beklememiş; onları katletmişler ki bir an önce özgür olsunlar. O

---

484 Vakıdi, el-Megazi, c. 3/723.

485 İbni Hacer Askalani, Telhisu'l Habir, c. 4/403, hadis no: 2742, hadis açıklamasında.

risk **ümmü'l veled** için de geçerli. Madem efendimden sonra özgür olacağım, o zaman bir komplo kurup onu ortadan kaldırayım ki erkenden özgürleşeyim deyip böyle bir plan kurabilirler. Nitekim o zamanlar benzer vak'alar sık oluyordu. Kısacası, hem cariyelik-kölelik bir insanlık suçudur, hem de görüldüğü gibi beraberinde ciddi sorunlar getirmektedir.[486]

c) Muhammed, Vur Emrini Ali'ye Niçin Verdi?

Hz. Muhammed'in eşi Ayşe'nin zina ile suçlanması (İfk olayı) meşhurdur. Ancak Hz. Muhammed'in başka bir eşi de zina ile suçlanıyor. Nitekim Muhammed'in son erkek çocuğu **İbrahim**'in başkasından olabileceği Sünni kaynaklarda anlatılıyor. Hz. Ali bir gün hutbe okurken bu konuda halka şunları söylüyor: "Hz. Muhammed'in bir cariyesi zina yapmıştı. Had cezası uygulamam için beni görevlendirdi. Ancak kadın yeni doğum yapmıştı, kanaması devam ediyordu. Ceza verirsem belki ölür, diye erteledim. Durumu Hz. Muhammed'e bildirince, o bana, 'iyi ettin' dedi."

Rivayetin kimi versiyonları, **"İyi ettin; ancak iyileşince cezayı uygula!"** şeklindedir. **Müslim** bunu hem Enes b. Malik'ten, hem de Hz. Ali'den rivayet etmiştir. Elbette burada bir sansür görülüyor. Ama her şeye rağmen kimi tarihçiler bazı detayları vermişler. Örneğin **İbni Sad** ve **İbni Asakir** şunları yazmışlar: "Hz. Muhammed'in cariyesi Marya hamile kalınca, Hz. Muhammed diğer hanımlarından ayrı bir mahallede ona bir ev tahsis ediyor. Bu arada bir erkek de ona hizmet ediyor: Su, odun gibi ev için lazım olanları temin etmeye çalışıyor. Bu adam aslen Marya'nın memleketindendir. Kadının hem dilini biliyor, hem de onu tanıyor. Marya hamile kalınca, kimileri bu konuda ileri geri konuşmaya (çocuk ondan değil de o Kıpti adamdan, Mar-

---

[486] a) Ebu Davud, Itk, bab 8/3954. Sahih-i İbni Hibban, c. 10/165, no: 4323.
b) A. Razzak, Musannaf, 7/288,no: 13211-13229.
c) Ebu Ya'li el-Mensıli, Müsned, c. 4/161, no: 2229.
d) Sahih-i İbni Hibban, c. 10/164, no: 4323-24.

ya'nın hemşerisindendir demeye) başlıyorlar. Hz. Muhammed bu haberleri duyuyor ve elbette üzülüyor. Onun için de Hz. Ali'ye, **'Al şu kılıcı, git o adamı öldür!'** diyor." Elbette boşuna bunu demiyor. Ciddi bazı bilgiler edinmiş ve inanmış ki cinayet talimatını veriyor. Hz. Ali olayı şöyle anlatıyor: "Gittiğimde baktım ki o kişi Marya'nın yanındadır. Elimdeki kılıcı görünce tehlikeyi anladı ve bahçeye kaçtı. Belki onu öldürürüm diye hemen donunu indirdi ve tenasül organını açıp bana gösterdi. Baktım ki ne az ne de çok adamda hiçbir şey yok! O yüzden ona karışmadan Hz. Muhammed'in yanına gelip olup bitenleri anlattım. O da, 'Allah'a şükürler olsun ki bu sefer de bizi bu beladan kurtardı' dedi!' diyor."

Bunu başka bir kaynağımda detaylıca işlediğim için bir daha tekrar etmek istemiyorum. Ancak şu var ki kurtarma senaryosu bana inandırıcı gelmiyor. **İbni Kesir**, **İbni Hemmam** gibi bazı İslam âlimleri, **"Kadının kanaması durunca Ali ona elli kırbaç ceza uyguluyor!"** şeklinde bilgi aktarmışlardır. O zaman demek ki bir şeyler olmuş![487]

Asım b. Dümre, Hz. Ali'den şu farklı rivayeti aktarıyor: "Hz. Muhammed'in bir cariyesi zina yapmıştı. Kendisi bana git had uygula, dedi. Kanaması bitince gidip zina cezası verdim!" diyor. **Bezzar**, **İbni Abdilberr** bu rivayeti de aktarmışlar.[488]

Burada iki farklı noktaya değinmek isterim. Biri, kadın doğum yapınca Hz. Muhammed'e müjdeyi bir köle veriyor. Hani köleliğe karşıydı; peki bu da ne? İkincisi, İskenderiye kralının ona cariye sıfatıyla gönderdiği iki kızı cariye olarak kabul etmesi, onları geri çevirmemesi! Üstelik bu sırada, kendisi altmış yaşlarındaydı. Birçok hanımı olduğu halde 15-20 yaşlarındaki o gencecik kadını cariye olarak kabul etti, onunla cinsel ilişkide bulundu ve kadın İbrahim adında bir çocuk da doğurdu. Peki, bu normal bir davranış mı?

---

487 a) Bkz. Arif Tekin, Kur'an'da Kadın ve Hz. Muhammed'in Hanımları. b) İbni Kesir Tefsiri, Nisa 25, c. 2/262.

488 a) Müsned-i Bezzar (Bahr'u Raik), c. 2/237, no: 634 ve c.2/271, no: 687. b) İbni Abdilberr, İstizkar, c. 24/137.

İslam lideri Muhammed'in cariyesinin zina yaptığına ve kendisinin Ali'ye talimat verip, git onu öldür dediğine ilişkin bilgiyi, hadis âlimlerinden; İbni Hemmam (h.211.ö), Müslim (h.261.ö), Ebu Davud (h.275.ö) Tirmizi (h.279.ö), ilk İslam tarihçilerinden İbni Sad (h.230.ö), yine tarihçi İbni Asakir (h.571.ö), müfessir ve tarihçi İbni Kesir (h.774.ö), Fıkıh ve hadis âlimi İmam Nevevi (h.676.ö), Elbani (m.1999.ö) ve adını sayamadığım birçok İslam âlimi kaynaklarında işlemişlerdir. Ayşe'nin İfk olayı Kur'an'da işlendiği için bu cariye meselesi pek gündeme gelmemiştir. Bir de söz konusu bir cariye olduğundan fazla önem verilmemiş, pek de ayıp sayılmamıştır.[489]

---

489 a) Müslim: Hudud, bab 7/1705; Tevbe, bab 11/2771; Nikâh, bab 22/1439.

b) Ebu Davud, Hudud, bab 33/4473.

c) Müsned-i Bezzar, c. 2/237, no: 634 ve 2/271, no: 687, Hz. Ali müsnedleri kısmında.

d) Tirmizi, Hudud, bab 13/1441.

e) Elbani, İrvau'l Galil, c. 7/360, no: 2325.

f) İbni Sad, Tabakat-ı Kübra, c. 8/355, Marya bölümünde.

g) İbni Asakir, Tarih-ü Madinet-i Dımaşk, c. 3/237.

h) İmam Nevevi, Mec'mu', c. 22/74-75.

İ-İbni Hemmam, Musannaf, c. 7/394, no: 13601.

j) Askalani, Muhtasar-ül Bezar, c. 1/605, no: 1078.

k) Heysemi, Keşfu'l Estar, c. 2/188, no: 1491.

XI. BÖLÜM

LİVATA, LEZBİYENLİK, ANAL İLİŞKİ

Bu başlık altında erkekler arasında yaşanan cinsel ilişki (homoseksüellik), lezbiyenlik (kadının kadınla cinsel ilişki yaşaması) ve anal/ters ilişki konusuna Kur'an ve hadisler penceresinden bakarak bilgi vermeye çalışacağım. İlkin livata konusunda ne gibi bilgiler var buradan başlayalım.

Kur'an'da konuya ilişkin hep Lût peygamber'den örnekler verilmiş. Bunlardan birkaçını sunalım:

* "Lût'u da Peygamber olarak gönderdik. Hani o kavmine şöyle demişti: 'Sizden önce âlemlerden hiç kimsenin yapmadığı çirkin işi mi yapıyorsunuz? Hakikaten siz kadınları bırakıp, şehvetle erkeklere yaklaşıyorsunuz. Hayır, siz haddi aşan bir toplumsunuz!' Halkının cevabı, ancak şunları söylemek oldu: 'Onları (Lût ve taraftarlarını) kentinizden çıkarın! Bunlar çok temiz insanlarmış (alay edercesine)! Bunun üzerine biz de (Allah olarak), Lût'un karısı dışında onu ve aile fertlerini kurtardık. Karısı ise azap içinde kalanlardan oldu. Onlar üstüne bir azap yağmuru (taşlar) yağdırdık. Bak, suçluların akıbeti nasıl oldu!"[490]

* "Lût kavmine, 'Eğer yapacaksanız (yani amacınız cinsel ilişki ise), işte kızlarım (onları alın)!' diyor. Derken güneşin doğuşu sırasında, o korkunç uğultulu ses onları yakalayıverdi. Hemen onların altını üstüne getirdik (imha ettik). Üzerlerine de bal-

490 Hicr suresi, ayetler 71-75.

çıktan pişirilmiş taşlar yağdırdık. Şüphesiz bunda düşünüp görebilen kimseler için ibretler vardır!" [491]

* "Lût'u da (Peygamber olarak gönderdik). Hani o kavmine şöyle demişti: 'Göz göre göre, o çirkin işi mi yapıyorsunuz? Siz kadınları bırakıp şehvetle erkeklere mi varıyorsunuz? Doğrusu siz ne yaptığını bilmez bir toplumsunuz.' Bunun üzerine kavminin cevabı ancak şöyle oldu: 'Lût'un ailesini memleketinizden çıkarın. Çünkü onlar temiz kalmak isteyen insanlarmış (!)' Biz de (Allah olarak) onu ve ailesini kurtardık. Ancak karısı başka! Onun geride kalıp helak olmasını takdir ettik. Onların üzerine bir yağmur (gibi taş) yağdırdık. (Başlarına gelecekler konusunda) uyarılanların yağmuru ne kötüydü!"[492]

* "Lût'u da peygamber olarak gönderdik. Hani o, kavmine şöyle demişti: 'Gerçekten siz, sizden önce dünyada hiçbir toplumun yapmadığı bir hayasızlığı işliyorsunuz. Siz (kadınları bırakıp) erkeklere gidiyorsunuz, yol kesiyorsunuz ve toplantılarınızda edepsizce şeyler yapıyorsunuz ha!' Halkının yanıtı sadece, 'Eğer doğrulardan isen, haydi Allah'ın azabını getir!' demek oldu. Lût, 'Ey rabbim! Şu bozguncu topluma karşı bana yardımcı ol!' dedi. Elçilerimiz (tahribat melekleri) İbrahim'e, 'Biz bu memleket halkını helak edeceğiz, çünkü oranın ahalisi zalim kimselerdir diye müjdeyi getirdiklerinde; İbrahim, ama orada Lût var dedi. Onlar, orada kimin bulunduğunu biz daha iyi biliriz, biz, onu ve ailesini elbette kurtaracağız. Ancak karısı başka. O, geri kalıp helak edilenlerden olacak (dediler).' Elçilerimiz (daha sonra) Lût'a geldiklerinde, Lût, onlar yüzünden tasalandı, onlar hakkında çaresizlik içine düştü (Hani belki kavmi onlara saldıracak, bunlar da erkektir, onlarla cinsel ilişkide bulunalım diyecekler diye). Elçiler ona, 'Korkma, üzülme. Biz, seni ve aileni kurtaracağız. Ancak karın başka. O, geride kalıp helak edilenlerden olacak. Şüphesiz biz, bu memleket halkı üzerine, fasıklık ettiklerinden dolayı gökten bir azap indireceğiz (dediler).'

---

491 Hicr suresi, ayetler 71-75.

492 Hicr suresi, ayetler 71-75.

Andolsun biz (Allah olarak), aklını kullanacak bir toplum için o memleketten ibret alınacak apaçık bir delil bıraktık!" [493]

Kur'an'da homoseksüellikle ilgili sunulan bilgiler bunlar. Birçok yönden yetersiz bir bilgi ve eleştiri hedefi olan ayetler. Bir kere şu kesin ki bu bilginin kaynağı, Cebrail ve dolayısıyla tanrı değil; tersine İslam öncesi Mezopotamya'da yaşanan inançlar ve Tevrat kültürüdür. Olacak iş mi ki Muhammed Cebrail'den ayetler alsın, Cebrail tanrıdan ve tanrı da Tevrat'tan alıp göndermiş olsun! Kaldı ki zaten konuya doyurucu, tatminkâr bir çözüm getirilmiyor. Evet; Lût zamanında birileri böyle yapmış, ben de ceza olarak onların altlarını üstlerine getirdim, deniliyor. Suç işlemişler, yukarılardan taş yağmış, melekler gelmiş, o memleketi yerle bir etmişler mitolojisi üzerinde durmuyorum; bunu geçiyorum. Konuya açıklık getirilmemiş derken, şunu kastediyorum. Nuh anlatımından anladık ki, bu iyi bir şey değil. Peki, yaptırımı ne? İşte bunun yanıtı yok! Bir ayet var; kimileri onu bununla ilişkilendirmişler; yeri gelince üzerinde duracağım.

Bir kere Lût'la ilgili yapılan alıntılardan Kur'an'a puan vermek, onu mucize saymak Tevrat'a haksızlık olur. Onu Tevrat'tan alıp buraya yapıştırmak bir mucize olur mu? O zaman buna gerek yoktu. Merak eden açardı Tevrat'ı, bundan daha fazla bilgi edinebilirdi. Çünkü Lût'un yukarıdaki olayları Tevrat'ta daha detaylı anlatılmıştır. Gerçekten livata konusunda Lût dönemiyle ilgili Tevrat'ta anlatılanlarla Kur'an'da geçenler virgülüne kadar aynı. İnsan hem Kur'an, hem de Tevrat'ta anlatılan bu bilgileri yan yana getirince rahatlıkla, "Hayret! Bu kadar da benzerlik olmaz!" demek zorunda kalır.

Burada daha somut bir örnek verelim. Kur'an'da homoseksüellik, hayvanla cinsel ilişki cezaları belirsiz. Ancak Tevrat'ta bu konuda netlik var. Levililer kısmında, **"Şayet iki erkek birbirleriyle cinsel ilişkide bulunurlarsa her ikisini de öldürün!"** deniliyor. Yine Tevrat'ta, **"Bir insan hayvanla cinsel ilişkide bulunursa hem onu hem de hayvanı katledin!"** bilgisi de var. Hayvanı da öldürün ifadesi Hz. Muhammed'in sözlerinde de ge-

---

493 Hicr suresi, ayetler 71-75.

çiyor (gerçi zayıf bir hadistir deniliyorsa da İslami kaynaklarda var). Belli ki bu da Tevrat'tan bir alıntıdır.[494] Ayrıca verdiğim ayetlere dikkat edilirse, aynı şeyler tekrarlanmış. Nerdeyse aynı cümle birkaç surede geçiyor. Bu da sanırım normal bir durum değil. Burada şu söylenebilir: Efendim Allah Kur'an'da, ben Lût kavminin altını üstüne getirdim, ceza verdim, onların suçlarından biri de livataydı... diyor. Peki, bu homoseksüelliğin kötü bir şey olduğunu göstermeye yetmez mi? Burada şu söylenebilirdi: Ben yaratıcı olarak kötü ahlaktan dolayı (livata dâhil olmak üzere) Lût kavmini cezalandırdım; yanı sıra şunu bilin ki bu iş insan tabiatına aykırıdır ve kesinlikle yasaklıyorum/haramdır, yaptırımı bunlardır şunlardır... Ama böyle denmemiş. Eskilerle ilgili -o da olmuş veya olmamış- bir hikâye anlatılıyor. Eskilerden söz ediliyor, Tevrat'tan aktarımlarda bulunuluyor; yeni bir proje ortaya konulmuyor. Yaklaşık iki bin yıl önce ortaya atılan Tevrat'tan alıntılarla idare ediliyor! Bu olacak iş değil!

İslam'dan asırlar önce yaşayan Asurluların kanunlarına bakıyoruz, bu konuda Tevrat'taki gibi somut bilgiler var. Örneğin; bir erkek başka bir erkekle olup da ispat edilirse, ceza olarak başkaları da onunla cinsel ilişkide bulunacaklar, ayrıca iğdiş/hadım olacak; adeta cinsel hayatına son verilecek! Beğenilir veya beğenilmez; bu ayrı bir şey. Burada önemli olan netliktir.[495]

Kur'an'da livata konusunda kesin bir cezadan söz edilmemiştir. Sağlam hadislerde de bir şey yok. Hal böyle olunca livata cezası konusunda İslam âlimleri içtihat denilen mekanizmaya başvurmuşlar ve her kafadan bir ses çıkmış. Örnek vermek gerekirse; **Halit bin Velit** halife Ebubekir'e haber gönderiyor (kendisi dışarıda, fütuhat adı altında hep talan peşinde): Bulunduğumuz bölgede bir erkek var; başka erkekler onunla cinsel ilişkide bulunuyorlar, ne yapalım? **Ebubekir** etrafındakilerle bir toplantı

---

494 a) Tevrat, Tekvin bölümü, bab 19 baştan sona kadar. Tevrat, Levililer bölümü, 20/13-15. b) A'raf 83, Hud, 83, Hicr 74, Şuara 160-174, Neml 54-58, Ankebut 26-34, Kamer 13-34, Tahrim 10.

495 Asur Kanunları, md. 20. Sümer, Babil, Asur kanunları ve Ammi-Şaduga Fermanı, M. Tosun ve K. Yalvaç, s. 248.

yapıp bununla ilgili bilgi istiyor. Sonuçta, **"onu ateşte yakalım"** kararı çıkıyor ve gereken yapılıyor. İkinci bir örnek: Homoseksüel diye Halife Abdullah b. Zübeyr'e yedi erkek getiriyorlar. Bunlardan dördü evli, üçü de bekâr. Evli olanları cami dışına çıkartıp taşlayarak infaz ediyorlar. Bekârlara da yüz kırbaç ceza uygulanıyor. Ünlü sahabilerden **İbni Ömer** ve **İbni Abbas** da orada hazır bulunuyorlar.[496]

Peki, Kur'an'da var mı böyle bir ceza? Hayır!

Ebubekir zamanında böyle bir fetva verildiği için daha sonra gelen ulemadan bir kısmı bu ateşte yakma cezasını kanıt göstererek aynı zihniyeti benimsemişler. Bunu Safedi, Haraiti, Beyhaki gibi İslam âlimleri işlemiştir. Burada, peki kanıt yoksa Ebubekir ve arkadaşları nasıl yakma fetvasını vermişler sorusu gündeme gelebilir. Bunların gerekçesi şu: Madem Lût kavmi tanrıyı dinlemeyip homoseksüelliğe devam ettiği için tanrı ceza olarak onlar üzerine taşlar yağdırmak suretiyle kendilerini imha etmiş ve üstelik bu Kur'an'da bir ders olarak insanlara anlatılıyor, o halde biz de bu suçu işleyenleri ateşte yakar, yok ederiz... kıyasından hareketle böyle bir fetva vermişlerdir.[497]

Ebubekir bu cezayı uyguladığı gibi Hz. Ali ile Abdullah b. Zübeyr ve Hüşam b. Abdulmelik de (örnekler belki azdır ama) uygulamışlardır.[498] İbni Kayyim el-Cevziyye, başta Ebubekir olmak üzere, Hz. Ali, Halit b. Velit, Abdullah b. Zübeyr, İbni Abbas, Cabir, Abdullah b. Muammer, Zühri, Rabia b. Ebi A. Rahman, İmam Malik, İmam Şafii, İmam Ahmet b. Hanbel ve İshak,

---

496 İbni Kayyim el-Cevziyye, Revdatü'l Mühibbin, s. 364; Haraiti, Mesaviu'l Ahlak, s. 206, no: 452.

497 a) Beyhaki, Şabu'l İman, c. 7/282, no: 5005.

b) Haraiti, Mesaviu'l Ahlak ve Mezmumuha, s. 205, no: 451.

c) Abdurrahman el-Cezeri, el-Fıkhu Ale'l Mezahibi'l Arbaa, Hudud başlığı altında, c. 5/122.

d) İbni Hazm, Muhalla, Hudud, c. 11/380, mes'ele no: 2299.

e) İbni Kayyim el-Cevziyye, ed-Dau ve'l Deva, s. 262.

498 a) Abdurrahman el-Cezeri, el-Fıkhu Ale'l Mezahibi'l Arbaa, Hudud başlığı altında, c. 5/128 b) Haraiti, Mesaviu'l Ahlak ve Mezmumuha, s. 205, no: 451. Ayrıca buradaki dipnotunda bilgi var.

"Livata yapan kişi ister evli olsun ister olmasın katledilir!' demişlerdir diye aktarıyor. Bunlardan sahabi **İbni Abbas**, böyleleri önce en yüksek bir damdan atılsın, ondan sonra taşlanarak katledilsin, demiştir.[499]

Ebu Hanife livata konusunda diğer mezheplerden farklı düşünmüştür. Kendisi bunu zina saymamıştır. İster yabancı bir kadınla ters ilişki olsun, ister erkekle fark etmez demiştir. Kanıt olarak şunları öne sürmüştür: Zina, bir erkekle bir kadın arasında meydana gelen gayri meşru cinsel ilişkidir. Livata denince, erkeğin erkekle olması demektir. Dolayısıyla madem isimler farklıdır o zaman işlemler de farklı olmalıdır. Bir de Kur'an'da livata cezasından söz edilmemiştir. Diğer yandan, livata cezası konusunda kesin kanıt olmadığı için sahabeler arasında farklı görüşler meydana gelmiştir. Ayrıca erkek-kadın arasında yapılan zinada çocuk doğabilir. O yüzden zinanın cezası belirtilmiştir. Livatada böyle bir durum söz konusu olmadığı için ister anal ilişki, isterse homoseksüellik olsun bunlarda had cezası yoktur... içtihadında bulunmuştur. **Ebu Hanife**'nin cinsellik konusunda diğer mezhep liderlerinden farklı düşündüğünü zaten yukarıda detaylıca izah ettim.[500]

Kur'an'da Lût'la ilgili anlatılanlardan başka homoseksüellik hakkında ayet yoktur. Yalnız kimi yorumcular **Nisa** suresi 16. ayetini bu bağlamda değerlendirmişlerdir. Bununla ilgili ayrıca bilgi sunacağım. Ayet Lûtilikle ilgili yorumlansa da yine konuya ilişkin Kur'an'dan tatminkâr bir sonuç ortaya çıkmaz. **Buhari** ve **Müslim**'de de homoseksüelliğin cezasından söz edilmemiştir. Ahmet b. Hanbel, Ebu Davud, İbni Mace, Tirmizi gibi bazı hadis âlimleri livatanın cezasıyla ilgili **İbni Abbas**'a dayanan bazı rivayetler aktarmışlar, ancak bu rivayetler ihtilaflıdır. Mesela **Ahmet b. Hanbel** İslam lideri Muhammed'in, **homoseksüellikte bulunan**

---

499 a) İbni Kayyim el-Cevziyye, el-Dau ve'l Devaa, s. 260-63. Burada redaktör aynı açıklamanın ed-Duri, Acurri, İbni Ebi Şeybe ve Beyhaki'de de geçtiğini belirtiyor. b) A. Rahman el-Cezeri, el-Fıkh'ü Ale'l Mezahibi'l Arbaa, Hudud bölümü, c. 5/125.

500 a) A. Kadir Avde, et-Teşri'u-l Cinai'l İslami, c. 2/353, no: 486. b) İbni Necm el-Mısri el-Hanefi, el-Bahr'u Raik Şerh'u Keşfi Dekaik, Hudud bölümü, c. 5/27.

her iki tarafı da katledin, hadisini, ayrıca, **hayvanla cinsel ilişkide bulunanı hayvanla birlikte öldürün, akrabayla cinsel ilişkide bulunanı da katledin,** rivayetini de aktarmış. Ama bütün bunların dayandığı şahıs İbni Abbas. Az sonra sunacağım gibi bu farklı rivayetleri **Taberani** de aktarmış. Belirtildiği gibi bir kere bunlar Buhari ve Müslim gibi sağlam kabul edilmiş hadis kaynaklarında yok, Ayrıca bu hadisi tek kişi/İbni Abbas aktarmış. Durum bu olunca, bu kadar ağır olan bir cezayı hem zayıf, hem de tek kişiye dayanan bir hadisten çıkarmak doğru değildir.[501]

Bu ağır ceza konusunda İbni Abbas dışında **Ebu Hüreyre'**nin ismi de geçiyor. O da bir rivayetinde Hz. Muhammed'in, **Lûtilik yapanları recmedin**, hadisini aktarıyor; diğerinde ise, İbni Abbas gibi o da Hz. Muhammed'in **her ikisini de katledin,** dediğini ifade ediyor. Kütüb-i Sitte âlimlerinden cezayla ilgili en geniş bilgiyi **Tirmizi** veriyor. O da var olan hadisleri aktardıktan sonra kim nasıl bir sonuç çıkarmışsa onları da ekliyor: Kimileri, bunu yapanlar ister evli olsunlar ister olmasınlar infaz edilmeli demiş. Kimileri de eğer evli iseler recm yöntemiyle infaz edilmeli, değilse yüz değnek ceza verilmeli demişlerdir, şeklinde bilgi veriyor.[502]**Taberani** de bu konuda İbni Abbas'tan rivayet aktarmış; ki hayvanla cinsel ilişkinin ve Lûtiliğin cezası ölümdür diye. Belirtildiği gibi konuya ilişkin en yaygın rivayet İbni Abbas'a/tek kişiye dayanır, o da güçlü hadis kaynaklarında bulunmadığı gibi kendi içinde de eksikleri vardır. O eksikler üzerinde biraz duracağım.[503]

Taberani, Tirmizi, İbni Hazm, Beyhaki ve Ahmet b. Hanbel'in İbni Abbas'a dayandırdıkları rivayette İbrahim b. İsmail (İbni Ebi Habibe) ismi geçiyor ki, hiçbir hadis âlimi bunu sağlam biri olarak kabul etmemiştir. Buhari, Nesai ve Darekutni buna zayıf de-

---

501 a) Ebu Davud, Hudud, bab 28/4462.

b) Ahmet b. Hanbel, Müsned, İbni Abbas rivayetleri bölümünde, no: 2420, 2727 ve 2732

c) İbni Mace, Hudud, bab 12/2561.

d) Tirmizi, Hudud, bab 24/1456.

502 İbni Mace, Hudud, bab 12/2562.

503 Taberani, Mucem-i Kebir, c. 11/226, no: 11568-69.

mişlerdir, İbni Muin şüpheyle bakmış; yalnız Ahmet b. Hanbel ondan hadis aktardığı için güvenilirdir demiştir. Bazı rivayetlerde İbni Cüreyc ismi fazla geçiyor. Özellikle **İbni Hemmam** bundan üst üste birkaç rivayet aktarmış. Onun da nasıl bir kişilik olduğu konusunda mut'a başlığı altında bilgi verildi; ki güvenilir biri değildir ve aktardığı birkaç hadis varsa da hepsi cinsellikle ilgilidir. Demek ki adam bu konu dışında başka bir şey düşünmemiş! **Tirmizi**'nin rivayetinde zaten hemen başta 'zayıf' diye not eklenmiştir. Ayrıca raviler arasında Asım ismi geçiyor; bu da zayıf biri olarak değerlendirilmiştir. Bir de livata cezasıyla ilgili var olan hadiste, nerdeyse tüm rivayetlerde **Amr b. Ebi Amr** ismi geçiyor. Bu kişi zaten tartışmalı. Özellikle bu rivayetten dolayı Yahya b. Muin onun hakkında eleştiride bulunmuştur.[504]

İbni Hacer Askalani, Ebu Hüreyre rivayeti zaten zayıftır, İbni Abbas'ın rivayeti ise tartışmalıdır, demiş. **Acluni**, İbni Abbas hadisi tartışmalıdır, notunu düşmüştür.[505] Kimi rivayetlerde Mücahit'in ismi de geçiyor, o da böyle bir rivayet aktarmış diye. Sonuçta hadis uzmanları onun bu rivayetini de kayda değer bulmamışlardır. Kısacası hem bu hadis bir kişiye dayanıyor, hem güçlü hadis kaynaklarında yok, hem de bunu aktaran kişiler sağlam olarak kabul edilmemişlerdir. Durum böyle olunca, hadis sahtedir demektir, ondan sonuç çıkarmak doğru değildir.

Konuya ilişkin var olan hadislerin hikâyesi böyle! Ayetlerde yukarıda geçtiği gibi Tevrat'tan alıntılar dışında bir şey yok. Yalnız **Nisa** suresinde geçen bir ayeti livata ile ilişkilendirenler var. Bakalım ayette neler var, derde deva olur mu? İlkin Kur'an meallerinden **Nisa 16. ayetin** anlamını vermekle başlayalım.

---

504 a) Zehebi, Mizanu'l İtidal, c. 1/135, no: 2159, İbrahim b. İsmail b. Ebi Habibe başlığı altında.

b) İmam Müzi, Tehzib-i Kemal, c. 2/42, no: 146.

c) İbni Hazm, Muhalla, c. 11/387. Hudud bölümünde, mes'ele no: 2300.

d) Beyhaki, Hudud, bab 25, no: 17021.

e) Tirmizi, Hudud, bab 29/1462.

f) Amr b. Ebi Amr hakkında Ebu Davud şerhi Avnu'l Ma'bud, Hudud, bab 28/4462'de geniş bilgi vardır.

505 a) İbni Hacer Askalani, Telhisu'l Habir, c. 4/102, no: 2031.

b) Acluni, Keşfü'l Hafa, c. 1/163, no: 477.

*** Diyanet mealinden**: "Sizlerden fuhuş (zina) yapanların her ikisini de incitip kınayın. Eğer onlar tövbe edip ıslah olurlarsa, onları incitip kınamaktan vazgeçin. Çünkü Allah, tövbeleri çok kabul edendir, çok merhametlidir."

*** Hamdi Yazır**: "Sizlerden zina edenlerin her ikisine de eziyet edin. Eğer onlar tövbe edip kendilerini ıslah ederlerse onlardan vazgeçin. Çünkü Allah tövbeleri kabul eden ve çok merhamet edendir."

*** Süleyman Ateş**: "İçinizden iki kişi fuhuş yaparsa, onlara eziyet edin; eğer tövbe eder, uslanırlarsa artık vazgeçin. Çünkü Allah, tövbeleri çok kabul edendir, çok esirgeyendir."

*** Yaşar Nuri**: "Eşcinselliği içinizden iki erkek yaparsa onlara eziyet edin. Bu ikisi tövbe eder, durumlarını düzeltirlerse onlara eziyetten vazgeçin. Allah tövbeleri çok kabul eder; merhametine sınır yoktur."

Bu kadar meal yeterli. Bir de eskiden beri süregelen tefsirlerden (Kur'an'ın anlamını anlaşılır hale getiren kaynaklardan) bir özet verelim. Bu konuda farklı yorumlar yapılmış. Kimileri bu ayetten kasıt homoseksüelliktir demiş. Gerçekten kelime denklemi, cümle kalıbı bakımından ayete böyle bir anlam vermekte sorun yok. Ama tarihi olaylar böyle bir anlama izin vermiyor. Bunları anlatacağım. Kelime denklemi yönünden sorun yok derken, ayette geçen **"Ellezani"** kelimesi Arapçada iki erkek için kullanılır. O yüzden ayetten eşcinsel iki erkek alınırsa sorun yoktur diyorum. Ancak bu görüşü takviye eden bilgiler yok. Bir kere altı hadis kaynağında ayetin bu anlama geldiğine ilişkin bir rivayet mevcut değil. Ancak Abd b. Humeyd, İbni Cerir Taberi, İbni Münzir, İbni Ebi Hatem er-Razi gibi bazı Kur'an yorumcuları ayete böyle bir anlam vermişlerdir. Öyle anlaşılıyor ki kelimenin bu anlamda kullanılmasında sorun görmedikleri için böyle bir yorum yapmışlar; yoksa belirtildiği gibi bunu teyit eden başka bilgi yok. Elbette ki bunlar da kesin olarak ayetin anlamı budur dememişler; böyle bir yorum da var şeklinde, bilgi olsun diye aktarmışlardır.[506]

---

506 a) Suyuti, Dürrü'l Mensur Tefsiri, Nisa 16, c.4/277.

b) İbni Ebi Hatem er-Razi, Tefsiru'l Kur'ani'l Azim, Nisa 16, no: 4984.

c) İbni Münzir Tefsiri, no: 1472.

İbni Abbas'a dayanan bir rivayette, **Nur** suresinde geçen, **"Bir çift zina yaparsa** (ki sözde bundan bekârlar kastedilir), **onlara yüz kırbaç vurun!"** ayeti inmeden ve **evliler zina yaparlarsa recimle infaz edilirler** düzenlemesi (hadisle) yapılmadan önce evli olanlar zina yapsalardı insanlar onları niye yaptın utanmadın mı gibi sözlerle ayıpladıkları gibi ayrıca söverlerdi (onlara rezil, utanmaz gibi sözler söylenirdi). Bir de onları terliklerle döverlerdi. Sonra bekârlar için ayetle yüz değnek belirlenince ve evliler için de hadis ve Hz. Muhammed'in icraatıyla recim cezası önerilip uygulanınca, artık sözü edilen **Nisa** suresindeki ayetlerin hükmü mensuh oldu/geçersiz kılındı... diyor. **İbni Abbas**'ın anlatımına göre ayette livata söz konusu değil; tam tersine normal zinadan söz ediliyor.[507]

Zina cezaları konusunda önceki çalışmalarımda detaylıca bilgi verildiği için burada tekrarlamak istemiyorum. Ayete değinmemin nedeni, cinselliğin bir parçası olan homoseksüellik ve lezbiyenlikle ilgili -varsa eğer- ayetleri tespit edip açıklamalarını yapmak. Konuya ilişkin ayetlerle hadisler birbirlerini tutmuyor. O kadar sağlam örnek vardır ki, İslam lideri Muhammed birçok insanı zinadan dolayı katletmiştir. **Ömer** halifedir ve son haccında mimbere çıkıp uzunca bir konuşmasında, "Hz. Muhammed de zina yapanları recimle infaz etti, biz halife olarak da infaz ettik. Korkarım zaman gelir insanlar, madem Kur'an'da bu infaz cezası yazılı olarak geçmiyor, o zaman biz de kabul etmeyiz diyecekler!" şeklinde endişesini dile getirir. Buhari ve Müslim'de Hz. Muhammed'in bizzat zinadan dolayı infaz ettiği örnekler çok. O yüzden ayetlerle hadisler çakışmıyor diyorum. Kur'an'da tek bir ceza geçiyor: Zina yapan erkekle kadına yüz kırbaç vurun, deniliyor. Evli mi, bekâr mı; buna dair bilgi yok.[508]

Kimileri, ayette geçen "Zina işleyen çift"ten kasıt evli olmayanlar demektir; ancak daha sonra inen Nur suresindeki, **"Zina**

---

[507] İbni Kesir Tefsiri, Nisa 16. ayet, c. 2234.

[508] a) Buhari, Hudud, bab 30/6829-6830, İtisam, bab 16/7323.

b) Müslim, Hudud, bab 4/1691.

c) Ahmet b. Hanbel, halife Ömer hadisleri bölümünde, no: 156, 197, 391.

d) Ebu Davud, Hudud, bab 23, no: 4418.

yapan erkek ve kadına yüz değnek ceza verin!" ayetiyle bu ayet yürürlükten kaldırılmıştır/mensuh olmuştur, demişler. Elbette ki bunun kanıtı yok. Evli veya bekâr işaretleri ayette yok. Bu ispatsız bir yorum olur. Kimileri, "Bu ayet cariye ve köleler hakkındadır: Bir köle bir cariye ile zina yaparsa onlara eziyet edin, demek istenmiştir. Ancak daha sonra gelen **Nur** suresi 2. ayeti ve **Nisa** suresi 25. ayetiyle (ki cariye ve kölelerin zina cezası hürlerin zina cezasının yarısıdır ki 50 değnek olur) mensuh olmuş, yürürlükten kaldırılmıştır! Nitekim daha önce cariye ve köle zina yapmış olsalardı; niye yaptın, ayıp değil mi gibi sözlerle ayıplanırdı. O yüzden bu ayet önceki durumla ilgilidir!" demişlerdir. Bunun da ispatı yok. Kafadan anlam vermek gibi oluyor.

Daha farklı yorumlar da yapılmış; ancak yaygın olanları bunlar. Belirtildiği gibi ayet muğlâklıklarla dolu olunca isteyen istediği şekilde görüş beyanında bulunmuştur. Aslında veriler bu ayetin normal zina olayından söz ettiğini gösteriyor/gerçek bu; ancak böyle olunca, bu kez de işin içinden çıkmak zor. Çünkü **Nur** suresi ikinci ayetinde, **"Zina yapan kadın ve erkeğe yüz değnek vurun!"** deniliyor. Eğer konumuz olan Nisa suresi 16. ayetini normal bir erkek-kadın zinası şeklinde ele alırsak, o zaman bir ayete göre onlara eziyet edin, tövbe edip ıslah olurlarsa artık vazgeçin, diğer ayete göre (aynı suç) onlara yüz değnek ceza verin, demek olur. Bu karmaşık bir durum. Ancak bunu savunanlar, efendim Nur suresindeki ayet inince Nisa'daki ayet mensuh olmuş, geçersiz kılınmıştır, diyorlar. Az önce **İbni Abbas**'ın rivayet ettiği gibi onlar da bu görüşü benimsiyorlar. Ancak, her ne kadar İslami kesim nasih-mensuh vardır diyorsa da, bunun makul bir yanı yok. Tanrı bir konuda önce farklı bir şey söyleyecek, daha sonra, bu geçersizdir şunu yapın diyecek! Bu olacak iş değil. Kaldı ki **Nisa** suresiyle **Nur** suresi Medine'de aynı yıllarda hicri beşinci yılı ile dokuzuncu yılı arasında inmişlerdir. Yani aralarında fazla zaman yok ki, diyelim toplumda olgunlaşma göze alınmış da ona göre ayetler gönderilmiş. Kaldı ki, Nur suresi mi önce inmiş yoksa Nisa suresi mi; bu bile kesin değil.[509]

---

509 Dr. Osman Keskioğlu, Kur'an Bilgileri, s. 120-129, Diyanet yayını.

Nisa suresi 16. ayetinden homoseksüellik alınırsa, görünürde itirazların dozu biraz hafifler; ancak yine de ayetle ilgili eleştiriler ortadan kalkmaz; bunları anlatacağım. Bir kere ayetin homoseksüellikle ilgili olduğunu destekleyen hadisler, yaşanmış olaylar yok. Sadece cümledeki kelime kalıbından böyle bir anlam çıkarmak mümkün. Yukarıda ayetle ilgili birkaç meal sundum. **Yaşar Nuri** dışındakiler, **"zina yapan çift"** diye normal bildiğimiz iki karşı cinsin zinası şeklinde meal vermişler. Kimse, ayetten kasıt homoseksüelliktir dememiş. Çünkü ayetin sebep-sonuç ilişkisi ve var olan bilgiler, ayetten kastın normal zina olduğunu gösteriyor.

Bu tartışmalara devam edeceğiz; ancak ayette bir muğlâklık daha var. İster ayetten normal zinayı alalım, ister livatayı alalım; bir kere şurada itiraz var: Ayette deniliyor ki, onlara eziyet edin. Peki, bundan ne anlaşılır! Kamçılama mı, ağır sözler mi, başka çeşit bir ceza mı? Ayrıca, onlara bu eziyeti verin; yalnız tövbe edip düzelirlerse vazgeçin cümlesi var ayette. Demek ki bu öyle bir cezadır ki, şayet suçlu tövbe edip ıslah olmuyorsa hep uygulanacak. Kısacası, ayette bir muğlâklık söz konusudur.

Yineliyorum; cümleden livatayı anlamak mümkün. Ancak eğer inat edip, ayette kelimeler erkeklere aittir deyip homoseksüelliği alırsak, o zaman Kur'an'da başka yerlerde zorluklarla karşılaşmak söz konusu. Mesela az sonra lezbiyenlikle ilgili sunacağım ayette zina şahitleri siz erkeklerden dört kişi olsun diye belirtiliyor. O zaman diyelim yüz kadın bir yerde görse ki bir erkek bir kadının ırzına geçiyor. İşte bu durumda olay şer'i mahkemeye intikal etse, o yüz kadının şahitliği bir şey ifade etmiyor. Çünkü ayette erkeklere ait olan zamir (küm) kullanılmıştır: Siz erkeklerden dört şahit demek oluyor. Peki, bugün İslami kesim bile buna onay verir mi! O yüzden sadece kelimelere sığınmak bazen ayetlerde ciddi sorunlara yol açıyor diyorum.

Lezbiyenlikle ilgisi olduğu iddia edilen ayeti de konumuz olan ayetle birleştirerek değerlendirme yaparsak daha sağlıklı bir sonuç ortaya çıkar. Lezbiyenlik hakkında İslami kaynaklarda bir boşluk söz konusudur. Bazı hadisler var; ancak bunların lezbiyenlikle ilgisi yok. Başta **Buhari**'de olmak üzere şöyle bir hadis

geçiyor: "Hz. Muhammed, iki kadın birbirlerinin çıplak bedenini görüp temas etmesinler. Çünkü bunlar sonra gider eşlerine o çıplak gördüğü kadın/lar hakkında bilgi verirler, böylece fitne doğabilir, dedi!" diyor. Bazı rivayetlerde, "Erkekler de birbirlerini çıplak görüp bedenlerine temas etmesinler. Çünkü ola ki onlar da gider hanımlarına anlatırlar, bu durumda yine sorun çıkabilir!" deniliyor. Ancak bu son rivayet meşhur hadis kaynaklarında değil de; bazı müsnedlerde geçiyor.[510]

Vasile b. Eska' adında biri, Hz. Muhammed'in, **"Kadınların birbirleriyle cinsel ilişki yaşamaları** (lezbiyenlik) **zinadır"** dediğini aktarıyor.[511] Ebu Musa el-Eş'ari'ye atfedilen, **iki kadın aşk yaşıyorsa zina sayılır,** diye bir rivayet de var. Sonuçta hadis uzmanları her iki rivayeti de zayıf bulmuş, bunları hadis olarak değerlendirmemişlerdir. Bu konulara özel, eski hadis âlimlerinden **Aciri**'nin (h.360.ö) hazırladığı bir ciltlik kitabında nerdeyse tüm rivayetler yazılıp çizilmiş; ancak zayıf oldukları için üzerinde durmaya değmez.[512]

Kimileri lezbiyenlik konusu Kur'an'da vardır, demiş ve kanıt olarak da **Nisa** suresi 15. ayetini göstermişlerdir. Bunun da, değişik Kur'an meallerinden anlamını sunmakla işe başlayalım.

* **Diyanet'in Kur'an meali:** "Kadınlarınızdan fuhuş (zina) yapanlara karşı içinizden dört şahit getirin. Eğer onlar şahitlik ederlerse, o kadınları ölüm alıp götürünceye veya Allah onlar hakkında bir yol açıncaya kadar kendilerini evlerde tutun (dışarı çıkmasınlar)."

* **Hamdi Yazır:** "Kadınlarınızdan zina edenlere karşı, içinizden dört şahit getirin. Eğer onlar şahitlik yaparlarsa, bu kadınları, ölüm alıp götürünceye kadar veya Allah onlara bir çıkış yolu açıncaya kadar evlerde hapsedin!"

* **Süleyman Ateş:** "Kadınlarınızdan fuhuş yapanlara karşı içinizden dört şahit getirin; eğer onlar şahitlik ederlerse, o kadın-

---

510 Buhari, Nikâh, bab 118/5240-41.

511 Buseyri, İthafu'l Hayre, c. 5/259, no: 4761.

512 Aciri, Zemm'ü Livat, no: 22; Elbani, İrvau'l Galil, c. 8/16, no: 2349; Taberani, Mucem-i Kebir, c. 22/63, no: 153.

ları ölüm alıncaya, ya da Allah onların yararına bir yol gösterinceye kadar evlerde tutun (dışarı çıkarmayın)!"

* **Suat Yıldırım**: "Zina eden kadınlarınız hakkında dört şahit isteyin. Eğer dört kişi şahitlik ederlerse, ölüm kendilerini alıp götürünceye veya Allah kendilerine bir yol gösterinceye kadar onları evlerde alıkoyun!"

* **Yaşar Nuri Öztürk:** "Kadınlarınızdan eşcinsellik/sevicilik yapanlara karşı içinizden dört tanık getirin; eğer tanıklık ederlerse o kadınları, ölüm canlarını alıncaya ya da Allah kendileri için bir yol açıncaya kadar evlerde tutun!"

* **Müslim**'de ve diğer hadis kaynaklarında geçen Ubade b. Samit'in aktardığı şöyle bir hadis de var: Hz. Muhammed bir gün, "Benden öğrenin, benden öğrenin! Allah o kadınlara (hani az önceki ayette geçti ki zina yapan kadınları ev hapsine alın, Allah onlara bir yol gösterene kadar, burada bunu kastediyor) çözüm yolu gösterdi: Bekârla bekâr (zina ederlerse) yüz kırbaçla bir sene sürgün; evliler zina yaparlarsa yüz kırbaç ve recim cezası uygulanır" dedi.[513]

Tüm bu örneklere ilaveten Hz. Ayşe, Ebu Hüreyre, İbni Mesut gibilerin aktardıkları hadisler var ki, Hz. Muhammed, **evliler zina yaparlarsa recimle idam edilirler,** demiş. Bu hadisler başta **Buhari** ile **Müslim**'de geçmektedir. Hz. Muhammed recim hakkında değişik versiyonlarla açıklamalar yapmıştır. Müslüman kişi üç nedenle katledilir, demiş ve şöyle sıralamıştır: Zina yapan evli, dinini terk eden (mürted) ve başkasını haksız yere öldüren (kısas olayını kastediyor) kişiler katledilir. Anlatıldığı gibi Kur'an'da **evli olanları recimle idam edin** ayeti yok. Ancak Hz. Muhammed ve dört halifenin uygulamalarında ve Hz. Muhammed'in açıklamalarında var.

Ahmet b. Hanbel bir hadise dayanarak, evliler zina yaparlarsa önce kendilerine ekstradan yüz değnek ceza verilir, şayet dayanıp ölmezlerse ondan sonra recimle infaz edilirler, diyor. Demek ki **Nisa** suresi 15. ayete göre ilkin hapis öneriliyor, belli bir süre sonra da bu hüküm yürürlükten kalkıyor. Çünkü ayette de

---

513 İbni Kesir Tefsiri, Nisa 16, c. 2/233-34.

bu hükmün nihai olmadığı vurgulanıyor: Allah onlara bir yol gösterene kadar, deniliyor ve sonuçta bekârlar yüz değnek, evliler de taşlanarak infaz edilir, diye noktalanıyor. İbni Abbas, İkrime, Katade, Zeyd b. Eslem, Dahhak, Sait b. Cübeyr, Ata, Hasan, Ebu Salih bu ayet mensuhtur, hükmü ortadan kalkmıştır ve bu ittifakla kabul edilen bir konudur, demişlerdir.[514]

Malum hâlâ kimi İslam ülkelerinde bu infazlar yapılıyor. Hem örnekler, hem de kaynakları o kadar çok ve sağlam ki, kimse Hz. Muhammed ve ekibi bu insanları katletmemiştir, iddiasında bulunamıyor.[515]

Çoğu İslam âlimi bu ayet hakkında az önceki livata ayeti gibi normal zinadan söz eder demişlerdir. Daha önce kadınlar zina yapsalardı onları ev hapsine alırlardı ve ölene kadar dışarı çıkmalarına izin verilmezdi. Ancak **Nur** suresindeki yüz kırbaç ayeti inince ev hapsi ortadan kalkmış oldu. Bu durumda tuhaf bir tablo ortaya çıkıyor: Bekârlar zina yaparlarsa yüz kırbaç ceza verin hükmü ayetle formüle ediliyor. Ki bu hafif bir ceza. Evliler zina yaparlarsa infaz edilirler hükmü de Hz. Muhammed'in hadisleriyle formüle ediliyor ki, bu ağır bir ceza. Her ne kadar Muhammed bu konuda topu Cebrail'e atıyorsa da (o geldi bana söyledi infaz olsun diye) sonuçta bunun adı ayet değil; hadistir. O zaman niye bu da Kur'an ayeti olarak kayda geçmedi ki?

Az önceki hadislere göre belli bir süre bunlara ev hapsi (Nisa 16. ayet), daha sonra da farklı bir ceza yöntemi öneriliyor (yüz kırbaç). Bunu teyit eden bilgi ayette de var. **Allah kendilerine bir yol gösterinceye kadar onları evlerde alıkoyun,** deniliyor. Yani ayete göre önerilen ev hapsi, nihai bir formül değil; daha arkası var. Arkası denilen de yüz kırbaç cezası!

İlginçtir, ayette geçen **"ellazi"** kelimesi kadınlara ait bir çoğul kelimesi ki, en az üç kişiden az olmamalı. Eğer biz kelime

---

514 İbni Kesir Tefsiri, Nisa 16, c. 2/234.

515 Müslim, Hudud, bab 3/1690. A. Rahman Cezeri, Dört mezheple ilgili fıkıh kitabı, c. 5/57. Ahmet b. Hanbel, Müsned, Ubade b. Samıt hadisleri, no: 23042, 23079, 23092, 23109 ve 23114. İbni Münzir Tefsiri, Nisa 16. kısmında, s. 602, no: 1468-69. Ayrıca neredeyse tüm tefsirler bu hadisleri almıştır.

oyununa takılırsak burada, lezbiyenlerin grup seks yapmaları kastedilmiştir diyebiliriz. Çünkü iki kadın kastedilmiş olsaydı **"ellazi"** çoğul kelimesi yerine iki kadın için kullanılan **"elleza-ni"** (mevsul-tesniye) kelimesi tercih edilirdi. Bu olmadığına gö-re, demek ki kadınların grup halinde yaptıkları cinsel ilişki kas-tedilmiştir denilebilir. Çünkü yukarıdaki ayette **"ellezani"** keli-mesi geçiyordu ki, fuhuş yapan iki kişi demektir ve kelime de er-keklere aittir. Peki, niye orada iki kişi, burada ise ikiden fazla an-lamına gelen terim kullanılmış olsun! Ayetten kadınların grup halinde ilişki kurması söz konusu değildir. Olup bitenler, tarihi gerçekler böyle bir anlama şans vermiyor. Peki, o zaman niye bunu gündeme getirdim? Son zamanlarda bazı ilahiyatçıların kurtuluşu kelime oyunlarında bulduklarına bakınca -ki hiç alaka-sı yok- böyle bir görüş ortaya attım. Demek ki, sadece kelime bu anlama gelir demek çare olamıyor. Bu durumda belki bir yerde düzeltme olur; ancak birçok yerde de iş bozulur.

Kur'an yorumcuları, ayette geçen zina yapan kadınlardan ka-sıt, normalde erkeklerle yapılan zinadır demişlerdir. Bugüne ka-dar kimse ayetten kasıt lezbiyenlerdir dememiştir ama bu sefer de iş karmaşık hale gelir. Çünkü çoğu Kur'an yorumcuları yuka-rıda geçen **Nisa** 16. ayetinden de normal erkek-kadın ilişkisini almışlar. Nitekim yukarıda sunulan Kur'an meallerinde nerdey-se her iki ayete de aynı anlamın verildiğini gördük. Neyse ki iç-lerinden **Yaşar Nuri** bir ayete homoseksüellik, diğerine de lezbi-yenlik anlamını tercih etmiş. Elbette bu da onun kendi görüşü değil. Az da olsa İslami kaynaklarda bu anlam gündeme gelmiş-tir. Yaşar Nuri, eleştirilerin dozu biraz hafifler diye, cumhura gö-re zayıf da olsa bunu tercih etmiştir. Bakalım hangi yorum daha gerçekçi; birlikte görelim.

Ayetten kasıt lezbiyenlik olsaydı, bunun Arapçada orijinal kar-şılığı var, o kelimelerden biri kullanılabilirdi. Mesela Arapçada lezbiyenlik* kökünden gelen **"sihak"** demektir. Bunu yapanlara (çoğul olarak) "sehhakat/sehhakiyat" denir. Ayette bu kullanılsay-

---

*(س ح ق)

dı, o zaman net anlaşılırdı ve biz de bu tartışmaları yaşamazdık. Demek ki olay bu değil! Çoğu müfessir, yukarıda geçen her iki ayet de bildiğimiz normal zinadan söz eder, şeklinde açıklama yaparken; Müslim, Ebu Davud, Tirmizi, İbni Mace, Nesai ve birçok müsnedde yukarıda geçen Ubade b. Samıt'ın aktardığı hadisi kanıt göstermişlerdir. Hani Cebrail geldi, bu ayetlere açıklık getirdi; zina yapanlar evli iseler recimle infaz edilir, değilse yüz kırbaç ceza, demişti. Bu durumda yine itirazlar bitmiyor. Çünkü her iki ayetten (Nisa 15 ve16) normal zina anlasak, o zaman birinde ev hapsi, diğerinde eziyet vermek var ki, farklı iki ceza oluyor. Dolayısıyla bundan bir şey anlaşılmıyor. **Kadı Beydavi** ve **Zemahşeri** ayetin lezbiyenler için de değerlendirilebileceği notunu düşmüşler; bunu da belirtmiş olalım. İşi kolaylaştırmak için diyelim bir ayet homoseksüellikten, diğeri de lezbiyenlikten söz eder. Bu durumda ayetlerdeki muğlâklık yine de yerini korur.[516]

O zamanlar belki böyle bir sorun yoktu. Çünkü her taraftan cariyeler gelirdi. Ama bugün lezbiyenlik dünya gündeminde. Bilindiği gibi birçok ülkede kadının kadınla, erkeğin de erkekle evlenebilmesi konusunda resmi kanunlar var.[517] Diyelim ki hadisleri, o dönemle ilgili var olan olayları bir tarafa bıraktık ve dedik ki, madem ayette fuhuş yapan kadınlar diye geçiyor, biz de bundan lezbiyenliği anlayalım; peki bu şekilde sorun çözülür mü? Hayır! Çünkü bu durumda lezbiyen birinin durumu ne olacak, sorusuna yanıt yok. Lût'la ilgili sunulan ayetler homoseksüellikle ilgilidir. Elde kalır, **Nisa** suresi 15. ayeti. Eğer nasih-mensuh

---

516 a) Müslim, Hudud, bab 3/1690.

b) İbni Mace, Hudud, bab 7/2550.

c) Tirmizi, Hudud, bab 8/1434.

d) Ebu Davud, Hudud, bab 23/4415.

e) Kadı Beydavi, Envar'u Tenzil, Nisa suresi, 16. ayet c. 2/65; Zemahşeri, Nisa 16, c.2/41

517 Kadının kadınla evlenebilmesi hakkında Hollanda, Belçika, Kanada, İspanya, Güney Afrika, Norveç, İsveç, Arjantin, İzlanda, Portekiz, Brezilya'da kanun var. Ben ille de olsun veya olmasın demiyorum. Ama bu bir gerçek. Doğru olanı, insanların buna karar vermesidir. Başka karar mekanizması yoktur. Sanırım Suudi'de, İran, Yemen, Sudan ve Moritanya'da bunun cezası idamdır.

formülünü kabul etmeyip sadece lezbiyen kadınları alırsak, o zaman bunu yapan kadınlar ölene kadar ev hapsine mahkûm olacak demektir. Ya da Allah onlara yol açana kadar bu ceza devam edecek. Allah yol açana kadar demek tanrı için uygun olmayan bir ifade. Adeta, şimdilik onları ev hapsine alın, ben hele bir düşünüp taşınayım, bakalım nasıl farklı bir yol bulurum; doğrusu böyle bir fiile uygulanacak ceza hakkında henüz net değilim... der gibi bir cümle ile karşı karşıyayız. Kimileri, ayette geçen yol göstermekten kasıt, belki bunu yapan kadın evlenir de kurtulur demektir, demişler. Bu durumda sıkıntı yine giderilmez. Çünkü ayet demiyor ki, bunu yapan kadınlar eğer evli değilse; genel bir durum söz konusu. Diyelim ki iki evli kadın birbirleriyle seviştiler ve ceza olarak da ev hapsine alındılar; peki ölene kadar böyle mi kalacaklar?

Dediğim gibi; ayete hangi anlamı verirsek verelim, maalesef makul bir sonuç ortaya çıkmıyor.

Buraya kadar erkeğin erkekle, kadının kadınla cinsel ilişkide bulunmasından söz ettik. Peki, erkeğin kendi eşiyle veya yabancı bir kadınla tersten cinsel ilişkide bulunması durumunda ne olur, Kur'an'da buna bir açıklık var mı? Evet kısmen var. Bakalım burada nasıl bir sonuçla karşılaşacağız?

Bakara suresinde (ayet 223) genel itibariyle kadın tarlaya benzetilmiş, kişi tarlasına istediği yerden girme özgürlüğüne nasıl sahipse, cinsel ilişki esnasında erkek de ister tersten, isterse ön taraftan hanımıyla sevişmekte özgürdür. Bu ayetle ilgili ne kadar zoraki yorumlar yapılmış, hadisler uydurulmuşsa da bu kadar net ve açık olan olumsuz bir cümleyi hiçbir yorum, savunma düzeltemez. Bunun meşhur üç anlamı vardır: Kadın tarla gibidir, istediğiniz zaman tarlanıza girersiniz; istediğiniz şekilde-pozisyon alırsınız; istediğiniz yerden girersiniz. Bir de yaşanan gerçekler var, ayetin oluşması için bazı sebep-sonuç ilişkileri var. İşte asıl iş bitirici olan bunlardır.[518] Kitabın konusu İslam'da cinsellik olunca bütünlük açısından burada ayetin nasıl, hangi nedenlerle ortaya atıldığını özetlemek isterim.

---

518 Kurtubi, Camiu Ahkâmü'l Kur'an, Bakara suresi, ayet 223, c. 3/93.

Bunlardan birincisi şu: Ömer b. Hattap -halife Ömer- eşiyle tersten cinsel ilişkide bulununca, kadına garip geldiği için bunu arkadaşlarına anlatıyor ve olay etrafa yayılıp dedikodulara neden oluyor. Öyle ki Ömer mecbur kalıp Hz. Muhammed'e başvuruyor ve "Ne yapayım, helak oldum, çünkü eşimle tersten yattım!" diyor. O an için Hz. Muhammed ona yanıt vermiyor/suskun kalıyor. Az bir süre sonra, adeta bu işin ayıbı yok, kadın tarla gibidir ve kocası istediği yerden onunla ilişkiye girebilir, ayeti iniyor. Ömer bu sayede kurtulmuş oluyor. Ayetin Ömer'in bu olayı ve şikâyetinden hemen sonra, o anda indiğine dair bir sürü sağlam İslami kaynakları dipnotlara ekliyorum. Bunlar arasında mezhep liderleri var, müfessirler var, hadis âlimleri var; var da var![519]

Ayetin ikinci iniş nedeni şöyle: Müslümanlar Medine'ye hicret edince, kendileriyle Yahudiler arasında cinsellik konusunda tartışma çıkıyor. Yahudiler, eğer bir insan hanımıyla yüz yüze değil arkasına sarılarak cinsel ilişkide bulunursa o zaman doğan çocuk şaşı kalır. Ayrıca bu şekil bir ilişki ancak hayvanların işidir, diyorlar. Hz. Muhammed bunun haberini alınca ilgili ayet iniveriyor. Ayetten kasıt sadece ön taraftır; ancak kişi hanımını arkadan da tutabilir, şeklinde bir hikâye anlatılıyor. Gördüğünüz

---

[519] a) Ahmet b. Hanbel, Müsned, İbni Abbas hadisleri, no: 2703.

b) Taberani, Mucem-i Kebir, 12/10, no: 12317.

c) Beyhaki, Sünen-i Kübra, Nikâh bölümü, bab 158, no: 14125, c. 7/321.

d) Ebu Ya'li el-Mevsıli, Müsned, c. 5/121, no: 2736.

e) Tirmizi, Tefsir, Bakara suresi, no: 2980.

f) Haraiti, Mesaviu'l Ahlak, no: 469, s. 210.

g) İbni Hibban, Sahih, c. 9/514, no: 4202.

h) Şevkani, Neylü'l Evtar, Velime bölümü, no: 2797, c. 8/114.

i) Aynî, Umdetu'l Kari, Tefsir bölümü, bab 39 c.18/153.

j) Nesai, Sünen-i Kübra, Üşreti Nisa, bab 24. c. 8/189-90, no: 8931.

k) Askalani: Telhisu'l Habir, c. 3/375, no: 1662 hadisin açıklama kısmında; Fethu'l Bari, Tefsir bölümü, bab 39, c. 9/682, no: 4528; el-Ucab, s. 371.

l) Tefsirlerden, hepsi Bakara suresi 223. ayette işlemiştir: 1) Kurtubi, Camiu Ahkâmü'l Kur'an, c. 3/92; 2) Taberi Tefsiri, c. 3/758; 3) Vahidi, Esbab'ü Nüzul, s. 96; 4) İbni Ebi Hatem, Tefsiru'l Kur'an'il Azim, c. 2, no: 2134; 5) Begavi, Mealim'ü Tenzil, c. 1/259; 6) Suyuti, Dürrü'l Mensur, c. 2/594; 7) Şevkani, Fethu'l Kedir, c. 1/399. 8) İbni Kesir Tefsiri, 1/590 ve adını sayamadığım birçok tefsir ve İslami kaynak.

gibi, tanrıya neler mal edilmiş neler! Dünyada insanların o kadar ağır sorunları varken tanrının kalkıp belden aşağı (o da erkekler lehine) bu kadar ayet göndermesi (görüldüğü gibi o da nahoş bir içerikle) izah edilemez!

Konuya ilişkin **Buhari**'den bir örnek vermeden ve haklı olarak ona çatmadan geçemeyeceğim. Kendisi de ayetin iki nedenden ötürü indiğini aktarıyor. Bir rivayet Cabir b. Abdullah'a ait, diğeri İbni Ömer'e. Cabir, ayetin Yahudilerin yukarıda geçen, "Eğer erkek kadını arkadan tutup yalnız mutat olan yolla cinsel ilişkide bulunursa, doğacak çocuk şaşı olur!" söylemi üzerine indiğini aktarıyor. Ki bu şekil bir ilişkinin şaşılıkla alakası yoktur, demek istiyor. İbni Ömer'in aktarımı hem daha ilginç, hem de gerçeğe daha yakın. Nafi kendisinden aktarıyor: Bir gün İbni Ömer ilgili ayeti okuyunca benden, ayet hangi konular hakkında inmiş bilir misin, diye sordu. Ben bilmiyorum deyince kendisi yanıt verdi ve ayet şu şu hususlarda inmiştir, dedi ve okumaya devam etti.[520]

Aslında hiç dini bilgisi olmayan kişi bile bu hadisi böyle görünce işin içinde sansür olduğunu hemen anlar. Şöyle ki, ayet şu şu hususlarda inmiş, diyor. Şu şu ile anlatılırsa bir şey anlaşılır mı? Neden o şu şunları net yazmıyorsun ki? Bence İbni Ömer net söylemiş; ancak burada hile yapan Buhari'nin kendisi. Nitekim başka kaynaklarda İbni Ömer'den gelen bilgiler **Buhari**'nin sansür uyguladığını teyit ediyor. Keşke Buhari'nin sansürü bununla kalsa! Abdussamet Eyyüp'ten, o da Nafi'den, İbni Ömer'in kadının tarlaya benzetilmesi ayetinin şu konu hakkında indiğini belirtiyor. **Buhari** bunu, "Ayet, erkeğin hanımıyla..." hakkında inmiştir diyor. Yani boşluk bırakarak kapatıyor.[521] Önceki rivayette şu şu konuda inmiş diyordu, bu rivayette boşluk bırakıyor. İnsan sansür uygularsa da mantıklı bir kılıf uydurur ki fark edilmesin. Buhari'nin bu yaptıklarını sadece ben gündeme getirmiyorum; bazı İslam düşünürleri de bunu açıkça dile getirmiş ve Buhari'yi eleştirmişlerdir.

Bu eleştirilerden bir iki örnek verelim. **İbni Hacer Askalani**, Buhari şerhinde bu konuda ve başka da birkaç kitabında özetle

---

520 Buhari, Tefsir bölümü, Bakara suresi 223. ayet kısmı, bab 39/4526 ve 4528.

521 Buhari, Tefsir, Bakara 223, ayet, 39/4527.

şunları anlatıyor: İsmaili'ye göre Buhari genelde hadisleri böyle muğlak hale getirmiştir, diyor. Yani Buhari'nin İbni Ömer'le ilgili, "Ayet şu şu hususlar için inmiştir veya ayet, erkeğin hanımıyla hı hı yapması için inmiştir!" ifadesini eleştirmiştir. Çünkü ayetin nedenleri neyse, yazmamış. Onların yerine bir yerde şu şu nedenler (muğlak), diğer bir yerde de boşluk bırakıp geçmiştir. **İsmaili**'nin bu eleştirisini **Aynî** de Buhari şerhinde dile getirmiştir. Aynî, İbni Arabi'nin Buhari'yi eleştirdiğini, ayet şu şu nedenlerden dolayı inmiştir diyerek yazıda boşluk bıraktığını belirtiyor.[522]

Her nedense kimi hadis âlimleri **Buhari** gibi hadisi makaslamamışlar; İbni Ömer'in ne söylediğini tam olarak yazmışlardır. Olayı İbni Ömer'den aktaran yine aynı kişi: Nafi. Kendisi İbni Ömer'den soruyor, sen diyorsun ki ayet kişinin eşiyle arkadan cinsel ilişkide bulunması hakkında inmiş. Peki, arkadan derken yine mutat olan/bilinen yer mi yoksa ters ilişki mi? İbni Ömer, yok yok; ters ilişki demektir, ayet ters ilişkinin helal olduğunu belirtiyor diyor. Ortalıkta sadece bu hadisler değil; başka hadis ve bilgiler de var. Bu detaylar hakkında da bazı bilgiler vermek istiyorum.[523]

Taberani'nin Evsat'ına aldığı bir hadis, ilgili ayet anal ilişki üzerine inmiştir şeklindedir. Yine Ebu Ya'li, İbni Merdeveyh, İbni Cerir ve Tehavi'nin Ebu Sait el-Hudri'den aktardıkları bir hadiste, ayetin anal ilişki hakkında indiğini belirtmişlerdir. **Darekutni** de adamın biri eşiyle tersten ilişkiye girince halk onu ayıplamış, bu yüzden ayet inmiş ki böyle bir ilişki normaldir, şeklinde aktarımda bulunmuştur. Nafi nasıl İbni Ömer'den ayetin anal ilişki için indiğini söylemişse, aynı rivayeti Zeyd b. Eslem de paylaşmıştır.[524] Abdullah b. Ali b. Saib Kureyşi'den sormuşlar, ters ilişki hakkında ne dersin? O, helaldir; ancak temiz bir şey değildir yanıtını vermiştir.[525]

---

522 Ayni, Umdetu'l Kari, Tefsir bölümü, bab 39, c. 18/154-55.

523 a) Suyuti, Dürrü'l Mensur, Bakara suresi ayet 223, c. 2/609. b) Askalani, 1) Telhisu'l Habir, c. 3/375, no: 1662 hadisin açıklama kısmında; 2) el-Ucab fi Beyani'l Esbab, s. 371-387.

524 a) İbni Hacer Askalani, Fethu'l Bari, Tefsir bölümü, bab 39, c. 9/682-84. b) Tehavi, Şerh'ü Meani'l Asar, c. 3/40, no: 4386.

525 İbni Ebi Asım, el-Ahad ve'l Mesani, c. 4/116, hadis no: 2086.

İbni Ömer'in rivayetini sadece **Nafi** anlatmıyor. Bunu bu şekilde aktaranlar arasında başka raviler de var. **Nesai** iki hadis getiriyor ki, İbni Ömer'den rivayet eden kişiye, senin hakkında çok şey söylenir, sen anal ilişki helaldir demişsin deyince, adam ben böyle demedim diyerek inkâr ediyor. İşte burada durumu **İmam Malik**'ten soruyorlar: Ravi, ben İbni Ömer'in böyle dediğini aktarmadım diyor, ne dersin? İmam Malik, adam benim yanımda söyledi, bunu inkâr etmenin bir anlamı yoktur, diyor. **İmam Taberi**, İbni Veheb'in İmam Malik'ten, "Kişi isterse hanımıyla ters ilişki yaşayabilir!" bilgisini aktarıyor. Bu ifadeyi İmam Malik'ten aktaranlar Yunus b. Abdi'l A'la (h.178.ö) ve Abdullah b. Veheb b. Müslim (h.197.ö) adındaki kişiler. Hadis âlimleri bunlar hakkında önemli kişilerdir ve güvenilirdir diye rapor vermişlerdir. **İmam Malik**'in arkadaşlarıdır. Biri İmam Malik'le aynı yılda vefat etmiş, diğeri bir yıl önce. Ma'n, İmam Malik'in, ben hiç kimseden anal ilişki haramdır bilgisini almadım, dediğini aktarıyor ve bu söz **Nesai'**de geçiyor. Abdurrahman b. Kasım Itki, ben önemli âlimlerden kimsenin tersten cinsel ilişki haramdır dediğini bilmiyorum diyor ve ilgili ayeti de okuyup kanıt olarak gösteriyor. Ayrıca; İmam Malik'ten sordum, helaldir dedi şeklinde aktarımda bulunuyor.[526]

Buhari dışında kimi hadis yazarları da İbni Ömer rivayetini aktarırken, ayet gösteriyor ki, kişi... şeklinde eksik bir cümle kullanmıştır.[527] Askalani; Muhammed b. Sahnun Tennuhi ve Muhammed b. Şaban adındaki âlimlerin anal cinselliğin caiz olduğuna ilişkin özel kitaplar yazdıklarını da belirtiyor.[528] Yine İbni'l Arabi, Muhammed b. Kasım b. Şa'ban'ın aktarımına göre sahabi ve tabiinlerden (sahabilerden sonra gelen nesil) birçoğunun yanında ters ilişki caiz olduğu gibi İmam Malik'in yanında da caizdir, diye yaz-

---

[526] a) Suyuti, Dürrü'l Mensur, Bakara suresi bölümü, c. 2/611-13.

b) Taberi Tefsiri, Bakara 223, c. 3/752. Taberi ayrıca İhtilafu'l Fukaha, s. 304'te de bunu işlemiştir.

c) Nesai, Süneni Kübra, Üşreti Nisa, bab 24/8931, c. 8/191.

d) Askalani, Takrib'ü Tehzib, no: 3718 ve 7964 ve Telhisu'l Habir, c. 3/369, no: 1662 hadisin şerhinde.

[527] Askalani, el-Ucab fi Beyani'l Esbab, s. 377.

[528] Askalani, Fethu'l Bari, Tefsir bölümü, bab 39, c. 9/682, no: 4528.

mış.[529] İbni Ömer'in bu ayetin anal ilişki hakkında indiğine dair açıklaması birçok yerde geçiyor. İbni Abdilberr, bu gibi hadisler İbni Ömer'den gelmiştir, sahihtir ve meşhurdur diyor.[530]

Zeyd b. Eslem'den soruyorlar: "Muhammed b. Münkedir anal ilişki yasaktır demiş, ne dersin?" Kendisi, Hz. Muhammed benim yanımda, "eşimle anal ilişki yaşıyorum" dedi; buna şahidim diyor.[531] İşte bu Muhammed b. Münkedir aynı zamanda Cabir'den, "Yahudiler, eğer erkek eşiyle arkadan; ancak aynı yoldan cinsel ilişkide bulunursa doğacak çocuk şaşı olur demişler!" rivayetini aktaran kişidir. **Müslim** bu hadisi üç ayrı ravi zinciriyle ondan aktarmış, aynı zamanda Buhari'de geçen rivayet de ona aittir.[530]

İmam Nesai'ye mal edilen şöyle bir söz var: Adamın biri, keşke anal ilişki konusunda İmam Nesai'nin mezhebini bilmiş olsaydım diyor ve ondan soruyor. Nesai, anal ilişki konusunda sağlam bir kanıt yoktur, karşılığını veriyor. **Zehebi** bunu iki kitabında işlemiştir.[533]

Ebu Zi'b'den sormuşlar: Sen kadını tarlaya benzeten ayetten ne anlıyorsun? O, ben ne anlayayım ki, her şey zaten apaçık ortadadır, kişi önden de, arkadan da ilişkide bulunabilir demektir, karşılığını vermiş.[534]

Sait b. Müseyyeb'in adı da anal ilişki helaldir diyenler arasında geçiyor. Yine Muhammed b. Ka'b Kurezi böyle bir ilişki helaldir demiştir.[535]

---

529 Kurtubi Tefsiri, Bakara 223, c. 3/93.

530 a) Taberi Tefsiri, Bakara 223, c. 3/751.
b) İbni Kesir Tefsiri, Bakara 223, c. 1/591.
c) Suyuti, Dürrü'l Mensur, Bakara 223, c. 2/610.
d) Taberani, Mucemi Evsat, c. 4/145, no: 3827.

531 Taberi Tefsiri, c. 3/751. Suyuti, Dürrü'l Mensur, Bakara suresi 223, c. 2/612.

532 Buhari, Tefsir bölümü, Bakara suresi, bab 39/4528; Müslim, Nikâh bab 19/1435.

533 Zehebi, Siyer-i A'lam, c. 14/128, Nesai başlığı altında, no: 67; Tezkiretu'l Huffaz, c. 2/699.

534 Suyuti, Dürrü'l Mensur, Bakara 223, c. 2/610.

535 Kurtubi Tefsiri, Bakara 223, c. 3/93, Tehavi, Şerh'u Meani'l Asar, c. 3/45, hadis no: 4422.

Bu rivayetler içinde **İbni Abbas** da var. Hani Ömer hanımıyla arkadan ilişkiye girince millet onun hakkında kötü konuşmaya başlar, sıkıntısını Hz. Muhammed'e anlatınca o sırada ilgili ayet iner, diye açıklaması vardı. **Askalani** bu bilgiyi *Fethu'l Bari*, *Lisanu'l Mizan*, *Telhisu'l Habir* ve *el-Ucab fi Beyani'l Esbab* adlı yapıtlarında anlatmıştır. İnsan onun sunduğu bilgilere bakınca rahatlıkla diyebilir ki Askalani'nin kendisi insanın eşiyle tersten cinsel ilişkide bulunmasından yana. Sunduğu bilgilere bakınca da kesin olarak kanaat getirir ki ayet erkeğin eşiyle makattan ilişkiye girebileceğini konu alır, ayrıca işin içinde Ömer olduğu için Hz. Muhammed'in onu kurtarmak istediği ortaya çıkar. Bunun dışındaki rivayetler gerçeği saptırmak içindir. Buhari'nin olayı anlatırken şöyle böyle şeklinde geçiştirmesi, aslında bilgilerin makaslandığını gösteriyor.[536]

Ayetin niçin indiği, ne anlama geldiği gerçeği bu iken, ortalıkta dolaşan bazı sahte hadislerle konuyu kapatmaya çalışmışlar. O hadislere de değinmek isterim. Mesela birçok hadis kaynağında Hz. Muhammed'e mal edilen, "Hanımıyla arkadan cinsel ilişkide bulunan melundur/lanetlidir!" diye bir rivayetten söz edilir. Bunu Sehl adında biri Haris b. Mahled'den, o da Ebu Hüreyre'den alıntı yapmıştır. Bu listede adları geçen Haris ve Sehl sağlam kişiler olarak kabul görmemişlerdir. Bu hadisin sağlam olup olmadığı konusunda sadece Ebu Davud'da geçen rivayete bakılsa yeterli. Ki Buhari ve diğer hadis âlimleri bunu zayıf bulmuşlardır.[537]

Ebu Hüreyre'ye de farklı bir rivayet mal edilmiş: Hz. Muhammed, kim eşiyle tersten veya eşi adet halindeyken cinsel ilişkide bulunursa Kur'an'ı inkâr etmiş sayılır, demiş. Bu hadis İmam Ahmet b. Hanbel ve Tirmizi'de geçiyor. Ancak Tirmizi, bu garip bir hadistir; Buhari, bu hadisi aktaranlar arasında güvensiz kişiler vardır; Bezar, bu hadis sağlam değildir demiştir. Askalani, kaynaklarında benzer hadislerin zayıflığını teker teker tahlil etmiştir. Zaten ayet ortadayken hadis sağlam da olsa bir şey ifa-

---

536 İbni Hacer Askalani: Fethu'l Bari, c. 9/681-85; Lisanu'l Mizan, c. 4/204, no: 3711, Sehl b. Ammar md.

537 Ebu Davud, Tıp bölümü, bab 21/3904.

de etmez. Ancak görüldüğü gibi hadis uzmanları, benzer rivayetlere yer vermemişlerdir.[538]

Ayetin niçin indiğine ilişkin var olan rivayetlerden birinin özetini vermek isterim: **Tehavi** (h.321.ö), İbni Ömer'in anal ilişkinin caiz olduğunu, bunda sakınca olmadığını söylediğini kaç rivayetle ekliyor. Sözde İbni Ömer'den bunu aktaranlardan pişman olanlar olduğunu da belirtiyor; ancak bu pişmanlığın bir tehdit sonucu olduğunu da vurguluyor. Yalnız Tehavi, adamın biri eşiyle tersten ilişkiye girmiş diyor ve isim vermiyor. Burada da bence Ömer'in ismini bilerek dile getirmemiştir. Çünkü birçok kaynakta bu kişinin Ömer olduğu net olarak belirtiliyor.[539]

Şafii mezhebi âlimlerinden **Merdavi**; İmam Şafii, ters ilişki konusunda net bir bilgi olmadığı için, asıl olan helaldir şeklinde görüş belirtmiştir, diyor.[540] Merdavi'ye göre ne Şafii, ne de İmam Malik bu konuda net değiller. Onlardan hem helal, hem de haram açıklamaları gelmiştir, diyor ve şunu da belirtiyor: İmam Şafii, madem bu konuda kesin kanıt yoktur, o halde helaldir demiştir, diyor.

İnsan **Merdavi**'nin açıklamalarına bakınca, rahatça görebiliyor ki kendisi böyle bir ilişkiden yana değil. Ama demin de vurguladığım gibi bunun tam tersini **Askalani**'nin kaynaklarında rahatlıkla görebiliyoruz. Ayet böyle bir kompozisyonda olunca her kafadan bir ses çıkması doğaldır. İmam Malik'e mal edilen şöyle bir söz de var: Önemli hocalardan kimsenin tersten ilişkide bulunma konusunda şüphesi olduğunu sanmıyorum/duymadım, diyor. Yani emin bir şekilde helal olduğunu belirtiyor.[541]

Muhammed b. Aclan Kureyşi, Medine'de Hz. Muhammed'in gömülü olduğu camide kendine bir yer ayırıp fetva veriyormuş. Eşiyle makattan ilişkiye girince, kadın bunu ailesine anlatmış ve olay etrafa yayılmış. Adam bunu duyunca memleketi bile terk etmiş, gibi hikâyelerle bu işin kötü olduğunu kanıtlamaya çalışanlar olmuştur.[542]

---

538 İbni Hacer Askalani, Telhisu'l Habir, c. 3/369, no: 1662 hadis açıklamasında.

539 Tehavi, Şerh'u Meani'l Asar, c. 3/40, hadis no: 4386-4425'e kadar.

540 Suyuti, Dürrü'l Mensur, Bakara 223, c. 2/613.

541 Merdavi, el-Havi'l Kebir, c. 9/317, Nikâh bölümü.

542 İmam Müzi, Tehzibü'l Kemal, c. 26/107, no: 5462, Muhammed b. Aclan Kureşi kısmında.

Az önce de ifade edildi, Nafi' İbni Ömer'den, "Kur'an'da geçen, kadın tarla gibidir ayetinden ne kastedilmiştir?" diye sorunca; İbni Ömer, **"Maksat, erkek tersten de bu işi yapabilir, ayet buna fetvadır"** yanıtını vermişti. Burada farklı bir bilgi daha var. Nafi bu rivayeti etrafındakilere anlatınca, konu yayılır. Bir gün Ebu Nadr adında biri Nafi'den soruyor, senin hakkında dedikodular var, sen, İbni Ömer anal ilişki helaldir diyor, demişsin. Buna karşı Nafi, bana iftira atıyorlar, ben böyle demedim, diyor. Burdan anlaşılıyor ki adamı tehdit etmişler. Çünkü bu ifade değişikliği İmam Malik'e anlatılınca, yalan konuşuyor, yanımda İbni Ömer'in bunun helal olduğunu söyledi diyor. Kaldı ki İbni Ömer'in "hayır hayır; makattan kasıt anal ilişki demektir" sözü birçok önemli kaynakta geçiyor.[543]

Bir gün İbni **Ebi Müleyke**'den, "tersten ilişkiye ne dersin, diye soruyorlar. Kendisi, "Ben dün gece bir cariyemle tersten ilişkide bulundum" diyor. İbni Müleyke'nin açıklamalarında terbiye dışı terimler var. O yüzden hepsini anlatmıyorum. O ki sansürden söz ediyoruz; bir yerde ben de sansür uygulayayım. Gerçekten terbiye dışı öyle ifadeler var ki, insan söylemeye utanır. Bu rivayeti **İmam Malik** de aktarıyor. Ona da, anal ilişkiye ne dersin diye sormuşlar, kendi başını göstermiş; ben eşimle tersten yaptım ve boy abdesti alıp geldim, karşılığını vermiş. İmam Malik'in bu sözü birçok tefsire konu olmuştur. İnsan bu konuda sadece **Suyuti**'nin *Dürrü'l Mensur* ve **Askalani**'nin kitaplarına baksa, hiç şüphe götürmeden ayetin anal ilişkiden söz ettiğini ve buna fetva mahiyetinde indiğini rahatlıkla görebilir.

Bu başlık altında sadece teorik bilgiler üzerinde durdum. Sahabilerden bunu yapan var mıydı yok muydu sorusuna yanıt aramadım. Kur'an ve bütün olarak İslam konuya nasıl bakıyor; bunun üzerinde durdum. Zaten önemli olan İslami kurallardır, Kur'an'ın konulara bakışıdır.[544]

---

543 a) İbni Kesir Tefsiri, Bakara suresi 223, c. 1/598.
b) İbni Hazm, Muhalla, c. 10/69, no: 1905.
c) Aynî, Umdetu'l Kari, Tefsir bölümü, bab 39, c. 18.

544 Suyuti, Tarihu'l Hulefa, Velit b. Yezit bölümü, s. 200.

XII. BÖLÜM

CENNETTE HURİ, GILMAN, VİLDANLAR!

a) Cennette Huriler

İslam cinsel ilişki konusunda erkekleri muhatap almış, hem bu dünyada, hem de ahirette onlara aşırı derecede ayrıcalıklar tanımış, hep onları mutlu kılmaya çalışmıştır. Kadın kısmının neredeyse erkeğin zevki için yaratıldığı açık bir şekilde Kur'an'da da belli oluyor. Şu tartışmasız bir gerçektir ki İslam, polijini anlayışını benimseyen bir yapı durumundadır. Pratik olarak da en başta İslam lideri Hz. Muhammed ve dört halifenin yaşamı ortadadır. Bu polijini zihniyeti ahiret hayatında daha fazla kendini göstermektedir. Bu dünyada hiç olmazsa dört kadın ve eğer savaşlarda kazanırlarsa da cariyeler var. Ancak ahirette nerdeyse sınırsız rakamlardan söz ediliyor. Bu hadislerden birkaçını ayetlerden sonra yazacağım.

İslam'ın erkek egemen bir sistem olduğu konusunda zaten kimsenin itirazı yok. Ben burada iki cins arasında öbür dünya ile ilgili var olan ayrımcılıktan söz etmek isterim. Bu çalışmamda bir erkeğin bu dünyada alabileceği maksimum kadın sayısı konusuna değinmeyeceğim. Çünkü bunu daha önce yayınlanan çalışmalarımda detaylıca izah ettim. O çalışmalarımda bir erkeğin alabileceği kadın sayısı hakkında bir kota olmadığını kanıtlarıyla açıklamıştım. Erkeğin alabileceği maksimum kadın sayısı

hakkında bazı hadisler varsa da, elbette ki ayetin olduğu yerde hadisin bir değeri olmaz.[545]

Kur'an'da geçen, öbür dünyada erkeklere verileceği vaat edilen ve vasıfları anlatılan huriler hakkındaki ayetlerden bir kısmını sunmakla işe başlayalım.

* Rahman suresi 56. ayet: "Oralarda (cennette) bakışlarını sadece eşlerine çevirmiş dilberler vardır. Onlara (o dilberlere) eşlerinden önce ne bir insan, ne bir cin dokunmuştur (yani bakireler)!"

* Rahman suresi 58. ayet: "Onlar sanki yakut ve mercandır (yani güzellikleri harikadır)!"

* Rahman suresi 70. ayet: "Onlarda (cennetlerde) huyları güzel, yüzleri güzel dilberler vardır!"

* Rahman suresi 72. ayet: "Onlar, çadırlara kapanmış hurilerdir."

* Rahman suresi 74. ayet: "Onlara (o hurilere) eşlerinden önce ne bir insan ne bir cin dokunmuştur."

Erkeklerin iştahını kabartan bunca ayet **Rahman** suresinde geçiyor. Üstelik her ayetin sonunda da, **"Durum bu iken rabbinizin hangi nimetini yalan sayabilirsiniz?"** deniliyor. Burada işin dikkat çekici bir diğer yanı, **"Eşlerinden önce o hurilere ne bir insan ne de bir cin dokunmamıştır** (bakireler)**"** sözünün tekrar edilmesi. Bu söz Rahman suresinin 56 ve 74. ayetinde tekrarlanıyor. Ne diyelim! Dünyayı egemenler yesin, buna inanan bilgisiz ve fakir-fukara da bir nevi psikolojik tatmin gibi hayali hurilerle moral bulmaya devam etsin.

Bir gün Hz. Muhammed, Cabir b. Abdullah'tan soruyor: Evlendin mi? Cabir, evet evlendim, diyor. Peki, eşin dul muydu yoksa bakire mi? Abdullah, evlendiğim kadın dul idi deyince; Hz. Muhammed ona, **"Neden senin onunla onun da seninle oynayacağı bakire bir kız getirmedin?"** karşılığını veriyor. Gördüğünüz gibi, bu dünyada da tercih bakirelerden yana! Bu hadis **Buhari**'de birçok yerde ve **Müslim**'de değişik rivayetlerle geçi-

---

[545] Bu konularla ilgili Kur'an'da Kadın ve Hz. Muhammed'in Hanımları adlı yapıtımı öneriyorum.

yor.[546] Onun evliliklerde kızları tercih ettiğine dair bir örnek daha verip asıl konuya devam edelim: Hz. Ayşe Hz. Muhammed'den soruyor: Sen bir vadiye uğrasan, orada üzerindeki yaprakları başka hayvanlar tarafından yenilmiş bir ağaçla, yaprakları henüz yenilmemiş başka bir ağaç bulsan, deveni bunlardan hangisine bırakırsın ki yapraklarını yesin? Hz. Muhammed, **elbette başkası tarafından otlatılmayan ağaçta devemi otlatırım,** karşılığını veriyor. Burada Ayşe'nin maksadı, kendisi bakireyken onunla evlenmiş, diğer eşleri ise dul. Kendi üstünlüğünü vurgulamak istiyor, Hz. Muhammed de düşüncesini belirtiyor. Bu hadis de **Buhari**'den.[547]

Hurilerle ilgili başka surelerden de birkaç örnek verelim.

* Duhan suresi, 54. ayet: "Biz onları (cenneti hak eden erkekleri), iri, siyah gözlü hurilerle evlendiririz!"

* Tur suresi 20. ayet: "Biz onlara, iri gözlü güzel hurileri eş olarak vermişizdir!"

* Vakıa suresi, 21-22. ayet: "Onlar (cennetlik erkekler) için saklı inciler gibi, iri gözlü huriler de vardır.

* Vakıa suresi, 35-38. ayet: "Biz onları (hurileri) yepyeni bir yaratılışta yarattık. Onları ahiret mutluluğuna erenler için, hep yaşıt, eşlerini çok seven, gösterişli bakireler yaptık!"

* Nebe suresi, 32-34. ayet: "Takva sahipleri için bir de memeleri tomurcuklanmış yaşıt kızlar, dopdolu kadehler vardır!"

Bu örnekler dışında farklı surelerde huri konusu işlenmiştir. Evet; bunlar hadis değil, tarih kitabından anlatılanlar değil; bunlar birer Kur'an ayetidir.[548] Aslında bu kadar çok ve net ayet varken, artık hadis ve diğer kaynakları karıştırmak gereksizdir; yine de başta **Buhari** ve **Müslim**'de ortak işlenen hadislerden kısa bir iki örnek verelim, bu da artık detay olsun.

---

546 a) Buhari'den birkaç yer: Büyu', bab 34/2097; Vekâlet, bab 8/2309; İstikrad, bab 18/2406; Cihat, bab 113/2967; Megazi, bab 18/4052; Nikâh, bab 10/5079 ve 80; Nikâh, bab 121/5245 ve 122/5247; Kefalet, bab 12/5367 ve Dualar (Deavat), bab 53/6387. b) Müslim, Reda bölümü, bab 16/1466.

547 Buhari, Nikâh, bab 9/5077.

548 Bakara 25, Âl-i İmran 15 ve Nisa 57.

"Şayet cennet kadınlarından biri dünyaya tecelli etse, hiç şüphesiz hem tüm fezayı aydınlatır, hem de o güzel kokusuyla feza boşluğunu doldurur. Ayrıca o hurinin başındaki örtüsü dünya ve dünyadaki her şeyden hayırlı ve değerlidir." Cennetteki insanlar altmış arşın uzunluğunda olacak (arşın, parmak ucundan dirseğe kadar olan uzunluk. Neden bu kadar uzun olacaklar bu da merak konusu!) ve orda öylesine büyük bir ağaç vardır ki, şayet bir süvari bir uçtan diğer ucuna hiç durmadan atını koşturgsa bizim hesabımıza göre bu ağacın gölgesini yüz yıl içinde bitiremeyecek!" Böyle diyor İslam lideri Muhammed.[549]

Buhari ve Müslim'de ortak işlenen hadislerden biri de şöyle: Hz. Muhammed, cennette her erkeğe iki huri düşecek diyor ve güzelliklerini anlatıyor.[550] Başka bir hadiste, cennette her erkek **dört bin kız**, **sekiz bin dul** ve **yüz huri** ile evlenecekmiş, deniliyor.[551] **İbni Mace**'de ise şöyle bir hadis var: Hz. Muhammed, "Cennette her erkeğe 72 kadın verilecek. Bunlardan ikisi cennet hurileri, kalanları da cehennemde cezasını çekip tahliye olanlardan" demiştir.[552]

Çoğu Kur'an yorumcusu **Tevbe** suresi 72. ayetini izah ederken birçok hadis anlatırlar. Onlardan birkaçını paylaşmak isterim: "Cennette bir köşk var. O köşkte yetmiş daire, her dairede yetmiş oda, her odada yetmiş yatak, her yatakta birer huri ve hepsi de tek bir erkeğin olacak. Ayrıca bunlara sahip olan kişiye her gün tümünü tatmin edebilecek bir güç verilecek!" Meşhur Kur'an yorumcularından **Suyuti** ve **Taberi** bunu tefsirlerine de taşımışlardır.[553]

Halife Ömer'in İslam lideri Muhammed'den aktardığı bir hadiste, Kur'an'ın bir milyon yirmi yedi bin harfi var. Kim bir se-

---

549 a) Buhari, Cihad-Siyer, bab 6/2796 ve Rikak, bab 51/6568. b) Müslim, Cennet sıfatları, no: 2826 ve 2834.

550 a) Buhari, Bedu'l Halk, bab 8/3245-46, 3254 ve Ehadis-i Enbiya no: 3327. b) Müslim, Cennet bölümü, no: 2834.

551 Hindi, Kenzü'l Ummal, c.14/488, hadis no: 39376.

552 İbni Mace, Zühd bölümü, Cennet ksmında, hadis no: 4337.

553 a) Taberi, Camiu'l Beyan Tefsiri, Tevbe suresi, ayet 72, c. 11/558. b) Suyuti Tefsiri Dürrü'l Mensur, Tevbe suresi, ayet 72, c. 7/438.

fer baştan sona kadar Kur'an'ı okuyup bitirse her harf için bir huri kazanacak, deniliyor. Üstelik bunu Suyuti, Zehebi, İbni Hacer Askalani ve Taberani işlemişlerdir.[554]

Doğrusu Kur'an'da hurilerden söz edilirken kişi başına düşen sayıya değinilmemiş; ancak çoğul kelimeler, yani herkese birden fazla düşecek şeklinde ifadeler kullanılmıştır. Hadislerde görülen bu sayı farkı da bir çelişki gibi görülmemeli. Demek ki kişiden kişiye değişiyor. Kim Allah için cihat etmiş fazla insan katletmişse, fazla çocuk yetim bırakmışsa, fazla cariye ele geçirmişse, herkesten daha fazla ganimet getirmişse, inanmayanları kılıçtan geçirmişse... bu sayı farkı bunlara göre artıyor. Böylelerinin rütbesi daha büyük; yoksa hadisler arasında çelişki yok. Orada da fakir fukaraya birer ikişer huri, patronlara çok! Bunlar hiç olmazsa kadın. Daha beterin beteri var; anlatacağım. Bu milyonlar yetmiyormuş gibi bunlar cennette varlıklarından söz edilen eril garsonlara da kafayı takmışlar: Acaba insan orda livata yapsa olur mu diye gündemlerine almışlar.

Gelelim işin püf noktasına! Bu kadar iştah ayetleri (mitolojik de olsa ben bakış açısına bakıyorum) erkekler için varken, maalesef kadınlar hakkında hiçbir şey yok. Kadınlar da dini görevlerini yerine getirirler; ama onlar bu paylaşımda yok. Üstelik onlara bir şey verilmediği gibi moralleri de bozuluyor. Hiçbir kadın eşini başkasıyla paylaşmak istemez. Hele ahirette bir değil iki değil; görüldüğü gibi sayısız huriden söz ediliyor, bu dünyadaki kadın da onlardan biri olarak eşiyle hayat sürdürecek. İslam'da kadın bir hiçtir. Hele bir de cariye ya da savaş esiri ise zaten vay haline; yandı da yandı!

Sanırım Allah, beni dinleyin, dediklerimi yapın, ben size bu dünyada ganimet, cariye, haraç, talan... vereyim, ahirette de kimsenin dokunmadığı harika güzellikte, adeta kutudan yeni çıkmış bakire kızlar vereyim sözleriyle insanlara hitap edeceğine; onla-

---

554 a) İbni Hacer Askalani, Lisanu'l Mizan, c. 7/334, no: 7143.
b) Zehebi, Mizanu'l İtidal, c. 6/251, no: 7924.
c) Suyuti, el-İtkan, s. 436, 19. bölümde.
d) Taberani, Mucemu'l Evsat, c. 6/361, no: 6616.

rın sorunlarını kökten çözseydi daha yararlı olurdu. Diyelim ki kimileri bu mitolojilere inanmadı, bu ne mantıktır deyip karşı çıktı, onları en ağır cezalar bekliyor. Bunu, tüm hadis kaynaklarında geçen ve **Suyuti**'nin de belirttiği gibi mütevatir sayılan bir hadisle açayım (her devirde pek çok kişi tarafından aktarılan, arkasında birçok ravi/şahit kitlesi bulunan hadislere mütevatir denir). İslam lideri Muhammed, "Bana şu konuda tanrı talimatı vardır: İnsanlar Allah'a inanmadıkları, beni hak peygamber kabul etmedikleri, namaz kılmadıkları ve zekât vermedikleri sürece ben onlarla savaşırım!" diyor.

Buhari bunu İbni Ömer, Ebu Hüreyre ve Enes b. Malik'ten aktararak kitabında defalarca işlemiştir; diğer tüm hadis kaynaklarında da geçiyor. Peki, bu durumda iktidar Müslümanların elinde olsa, bu gibi hadis ve ayetleri göz önüne alarak Arjantin'de Çin'de, Rusya'da Afrika'da, Avustralya'da, tüm dünyada fütuhatlarına devam etmezler mi -bir zamanlar iktidar onlardayken yaptıkları gibi.[555]

b) Cennette Gılman ve Vildanlar

Kur'an'a göre cennette hem huriler, hem de gılmanla vildan vardır. Huriler erkekler için tahsis edilmiş dişilerdir. Ben burada Kur'an'la tescil edilen farklı bir sınıftan söz ediyorum ve bunlar dişi değil; erildir. Bakalım, İslam uleması kafayı nelere takmışlar?[556]

Kur'an'da cennette garsonlar gibi servis yapanlardan, hizmet sunanlardan söz edilirken, kimi ayetlerde bunların adı **"Gılman"**, kimi ayetlerde de **"Vildan"** diye geçiyor. Gılman ve vildandan söz eden, onların görevlerini anlatan ayetlerden birkaçını sunmakla işe başlayalım.

---

555 a) Buhari: İman, bab 17/25; Namaz, bab 28/391-392; Cihad, bab 102/2946. b) Müslim, İman, no: 21-22.

556 a) Taberi, Camiu'l Beyan Tefsiri, Tevbe suresi, ayet 72, c. 11/558. b) Suyuti Tefsiri, Dürrü'l Mensur, Tevbe suresi, ayet 72, c. 7/438.

* "Orada karşılıklı kadeh tokuştururlar (cennetteki şarabı anlatıyor); ama ne boş söz söylerler ne de günaha girerler (yani cennet içkisi onları sarhoş etmez). Hizmetine verilmiş, kabuğunda saklı inci gibi gençler onların etrafında dönüp dolaşırlar."[557]

* "Çevrelerinde (cennet ehlinin çevresi) hiç ölmeyecek vildanlar/gençler hizmet sunacaklar; içmekle başlarının dönmeyeceği ve sarhoş olmayacakları, cennet pınarından doldurulmuş sürahileri, ibrikleri ve kadehleri, beğendikleri meyveleri ve arzu ettikleri kuş etlerini bu vildanlar dolaştırırlar/servis yaparlar."[558]

* "Onlara (cennettekilere) pınardan (doldurulmuş) kadehler dolaştırılır. Beyaz ve içenlere lezzet veren bir içki/şarap sunarlar. O içkide ne sersemleştirme, ne de sarhoş olma vardır."[559]

* "Onlara (cennettekilere) altından yapılmış tepsiler ve kadehler gezdirilir (elbette ki gılman ve vildanlar bu hizmetleri sunacaklar)."[560] (Görüldüğü gibi cennette altın madeni de varmış. Birçok ayette gümüşün de orada çok olduğu ifade ediliyor!)

* "Etraflarında (cennetliklerin etrafında) gümüş kaplar, şeffaf kadehler dolaştırılır. Gümüşten billur kaplar ki, onları (ihtiyaca göre) ölçüp düzenlemişlerdir. Orada kendilerine, katkısı Zencefil olan içecekle dolu bir kâseden içirilir. Orada (cennette) bir pınar ki ona 'Selsebil' adı verilir. Çevrelerinde, gördüğünde saçılmış inciler sanacağın, hep aynı gençlik ve güzellikte kalacak vildanlar dolaşır."[561] (Burada ayrıca cennette gümüş kaplardan da söz ediliyor.)

İşte bu ayetler hem vildan ve gılmanın varlığını, onların aşırı derecede yakışıklı olduklarını, hem de sunacakları hizmetleri anlatır. Dikkat edilirse hizmetleri arasında kadeh tokuşturma ve içki servisi de var. Zaten cennetteki içki için bir özel ırmaktan söz ediliyor Kur'an'da; bunda ihtilaf yok (Muhammed suresi ayet 15). Yalnız az önceki ayetlerde geçtiği gibi bu içki insanları sar-

---

557 Tur suresi, ayetler 23-24.

558 Vakıa suresi 17-21.

559 Saffat suresi 45-46. Burada Süleyman Ateş, Ahmet Varol, Ali Bulaç, Seyyit Kutup, 'içenlere lezzet veren içki' şeklinde tercüme etmişler; Gürpınarlı ise şarap anlamını vermiştir.

560 Zuhruf, ayet 71.

561 İnsan suresi, ayetler 15-19.

hoş etmeyecekmiş. Buraya kadar diyelim normal; ancak bunun ötesi de var. Kur'an'da vildan ve gılmanların bu kadar güzel bir şekilde anlatılması, İslam ulemasının iştahını kabartmış, cennette bu iş olacak mı olmayacak mı, tartışmalarına neden olmuştur.[562] Şöyle ki, **"Cennette onlarla da cinsel ilişkide bulunsak olmaz mı?"** gibi soruları gündeme getirmişler ve bunun üzerine hayli kafa yormuşlardır. Kimileri, bu dünyada homoseksüelliğin tasvip edilmemesinin haklı nedenleri var. Mesela bu yolla çocuk olmadığı için tasvip edilmemiş. Ama cennette artık madem doğum yok, adet görmek/hayız yok, o zaman insan o oğlanlarla da cinsel ilişki yaşayabilecek demişlerdir. Buna bir kanıt da Kur'an'da geçen, **"Cennette içki ırmağı vardır"** ayetini göstermişlerdir. Yani nasıl bu dünyada içkinin içilmemesi tavsiye edildiği halde cennette olacaksa, homoseksüellik de bunun gibi cennette olabilecek gibi sonuçlar çıkarmışlardır.

Bu tartışmaları, Hanefi âlimlerinden **İbni Abidin** iki kaynağında işlemiştir. Ben sadece şahısların yazdıklarını kanıt olarak göstermiyorum; benim için ayet ve hadisler daha önemli. Ancak bunları anlatmakla İslam'ın kendi mensuplarına verdiği zihniyeti, anlayışı vurgulamaya çalışıyorum. **Safedi** de İbni Abidin gibi aynı şeyleri anlatıyor. İşin daha ilginci ve belki de en gülüncü, **Kurtubi** gibi bir Kur'an yorumcusunun bu konuda anlattıkları. Şöyle ki, cennette insan annesi ve kızı dışındaki diğer akrabalarıyla cinsel ilişkide bulunabilecek, diyor. Bu bilgi Şafii mezhebi otoritelerinden **İbni Hacer Heytemi** ve **Remeli**'nin kaynaklarında geçiyor.

Görüldüğü gibi kimi İslam âlimleri cennette kadın alma konusunda kota yok, diyor; kimileri orada homoseksüellik olacak, normaldir diyor, kimileri de kız ve anne dışında kalan tüm mahremlerle cennette cinsel ilişki olabilecek gibi hesapların peşinde.[563] Bunları anlatanlar da İslam'da önemli kalemşörler. Aslın-

---

562 İnsan suresi, ayet 19, Muhammed suresi, 15. ayet.

563 a) İbni Abidin: El-Bahr'u Raik Şerh'u Keşf-i Dekaik, Hudud bölümü, c. 5/28; Reddü'l Muhtar, c. 6/39, Hudud bölümünde.

b) Safedi, el-Vafi bi'l Vefeyat, Muhammed b. Ahmet kısmında, c. 2/61, no: 399.

c) Remeli, Nihayetü'l Muhtac, Nikâh bölümü, c. 6/278, Şebramelesi haşiyesi.

d) İbni Hacer Heytemi, Tuhfetü'l Muhtac, Nikâh bölümü, c, 7/301, Haşiyet'ü Şirvani.

da İslami kaynaklarda ayıp, çirkin, edep dışı şeyler çokça anlatılmış. Sıkça hatırlatıyorum; bazı bilgiler var, onları yazmaktan utanırım. Yazmasam da insanlar habersiz kalır, bu bilinmeyenler orada saklı kalır. O yüzden okurlar beni mazur görsünler.

İbni'l Arabi ve **Kurtubi** gibi bazı Kur'an yorumcuları tefsirlerinde şunları anlatıyorlar: Bir erkeğin kendi hanımının tenasül organına bakması konusunda âlimler arasında ihtilaf vardır. Kimisi olur, kimisi olmaz demiş; ancak sağlam görüş şu ki: Erkek bunu yapabilir, çünkü madem onunla ilişkiye giriyor, o halde bakmasında sakınca olmamalıdır, demişlerdir. Eski âlimlerden olan Esbağ'dan aktarmışlar ki, "Esbağ, 'bir erkek değil ki bakmak; istese hanımının bilmem neyini öpebilir' demiştir." Ebu Yusuf, İmam Ebu Hanife'den sormuş: Eşler birbirlerinin tenasül organlarına dokunsa/oynasa ne dersin? Ebu Hanife, "Bunda sorun yoktur ve bence daha iyi olur" yanıtını vermiştir.[564] Meşhur sahabi İbni Ömer, bir erkek hanımının tenasül organına baksa, bu zevkin en zirvesi olur, demiştir. Bunu, Hanefi mezhebi ünlülerinden **Serahsi** ve **Aynî** işlemişlerdir.[565]

Ne diyelim; medeni insanlar internet, telefon, uçak, sağlık, uzay... gibi önemli dallarda yarışırken bunlarınki hep uçkur hep uçkur... belden aşağı konular.

Bu bilgilere karşılık, Şeyhülislam **İbni Teymiyye** (h.728.ö) şunları yazmış: "Kimileri şu kötü fetvaları vermişler: Bazıları, efendim bir baba zina yapıp ondan bir kız çocuk dünyaya gelse, kız büyüdüğünde bu zinakâr baba o kızıyla evlenebiliyormuş, demişler (İmam Şafii'yi kastediyor, çünkü bu görüş ona ait). Kimileri, insan annesiyle, kızıyla, kız kardeşiyle evlenebiliyormuş, kimileri insan tenasül organına bir bez/çaput parçası bağlayıp (hamile kalmasın diye) annesiyle cinsel ilişki yaşayabiliyormuş. Yi-

---

564 a) İbni'l Arabi, Ahkâmü'l Kur'an, c. 3/383, Nur suresi, ayet 31. Esbağ'dan aktarıyor.

b) Kurtubi, el-Camiu li Ahkâmü'l Kur'an, Nur 31, 12/232.

c) Merdavi, el-İnsaf fi Marifet'i r-Racihi Mine'l Hilaf, c. 8/33.

d) İbni Abidin, Reddu'l Muhtar ala Dürri'l Muhtar, c. 9/527.

565 a) Serahsi, el-Mebsut, İstihsan bölümü, c. 10/149. b) Aynî, el-Bidaye Şerhü'l Hidaye, Kitabu'l Kerahiye kısmında, c. 12/148.

ne bazıları, bir kız, babasıyla birlikte doğuda yaşıyorsa ve gece gündüz hiç babasından ayrılmıyorsa; batıda yaşayan bir erkekle evlenip hiç de onunla bir araya gelmiyorsa ve altı ay sonra bu kız bir çocuk dünyaya getirirse, bu çocuk batıda yaşayan erkeğin çocuğu sayılacak, demişler. Hatta öyle ki, nikâh kıyıldıktan sonra diyelim damat cezaevine girse ve kadın da onunla hiç buluşmadığı halde ondan sonra bir çocuk doğursa, o çocuk da büyüyüp evlense ve çocuk sahibi olsa ve elli yıl sonra cezaevindeki adam tahliye olup onların yanına gelip de bir düzine insanla karşılaşsa, işte bütün bunlar o adamın torunları sayılır... diyenler var."

Bunun gibi ilginç örnekler sıralıyor **İbni Teymiyye** ve bunları yadırgıyor. Açık ki isim vermeden **İmam-ı A'zam**'a çatıyor. Çünkü bunlar onun görüşleridir. Ama ne yazık ki İbni Teymiyye havanda su dövüyor. Yani aklım kesmiyor, kabul etmiyorum, kızıyorum demekle olmuyor. İmam-ı A'zam da Şafii de bunları söylemişlerdir. Hanife'nin ilginç görüşlerinden önemli bir kısmını zaten yukarıdan beri anlatıyorum.[566]

İyi ki bilgi çağında yaşıyoruz; yoksa bir toplum belden aşağı konularda bu kadar dolduruşa getirilirse, elbette saldırganlaşır. Psikolojide algı seçiciliği var. Eğer insan kalkar da bir toplumu cahil bırakırsa ve aşırı derecede onun zihnini cinsellikle meşgul ederse, o zaman o toplum saldırgan bir yapıya sahip olur. Bu bir zihniyet meselesidir. Bu şekilde yoğunlaşan bir toplum anneye de, kıza da... hayvanlara da ve nerdeyse taşa toprağa da saldırır.

İslam, erkeklere dünyada birden fazla kadınla evlenme imkânı vermiş. Baskınlar olursa onlara savaş esiri cariyeler kurban etmiş (neyse ki artık büyük çaplı baskınlar yapamıyorlar). Onlara cennette sayılmayacak çoklukta huriler vaat etmiş. Bunlar yetmiyormuş gibi; gözlerini cennetteki (varsa eğer!) eril gılman ve vildanlara da dikmişler; bunlarla ilişki mümkün mü değil mi tartışmalarına girmişler. Bunlar da yetmiyormuş gibi, acaba cennette mahremle olmak nasıl; bunu tartışmışlar. Cinlerle cinsel ilişki yaşanabilir mi konusu bile, İslam ulemasının gündeminde yerini almış. Ne diyelim, Allah akıl fikir versin!

---

566 İbni Teymiyye, Minhac'ü Sinne, c. 3/416.

XIII. BÖLÜM

KUR'AN'DA CARİYE-BAŞÖRTÜSÜ İLİŞKİSİ

İslam'da kadınların başlarını kapatmanın temel amacı erkeklerin çıkarlarıdır. Bu da iki şekilde oluyor. En başta erkeklerin cinsel arzularına kurban oldukları ayetle tescil ediliyor. İkincisi zaten cariyelik sistemiyle ilgili ayetler var; bu örtünme ayetiyle var olan bu statünün devamı teyit ediliyor. Denilebilir ki örtünme ayetlerinden giderek erkeklerin cinsel arzusuna nerden geldin, var mı böyle bir kanıtın? Evet; ilgili ayetten bu net bir şekilde ortaya çıkıyor. Her şeyden önce, şu bilinmelidir ki; Kur'an'a göre kadının başı avrettir, o yüzden kapansın, düşüncesi kesinlikle söz konusu değildir. Bu başlık altında bunun üzerinde duracağım. Türban hikâyesinin kökeni hakkında başka bir çalışmamda yeterince bilgi vermiştim. Burada nerden geldi, nasıl gelişti konusu üzerinde durmayacağım: "İslam'a göre kadınların başlarını kapatmanın nedeni nedir?" sorusuna yanıt bulmaya çalışacağım. Ancak kökeniyle ilgili kısa bir bilgiyi yinelemekte gene de fayda var.

Asur kanunları, 40. maddede şunlar anlatılıyor: "İster dul ister evli olsun, Asur kadınları (yani asil, yerli-hür kadınlar) sokağa çıktıklarında başları açık olmasın. Şal veya herhangi bir giysi ile başlarını kapatsınlar. Evlerde kapatmalarına gerek yoktur. Sahibiyle sokağa çıkan cariye de başını kapatsın. (Çünkü başı açıksa müşteri zanneder ki o cariye satılıktır. Buna meydan vermemek için kapansın.) Fahişelerin başları açıktır. Şayet başını kapatan varsa, ona elli sopa ceza verilecek. Yine cariyeler örtünmeyecekler. Şayet örtünecekse kulakları kesilecek. Eğer bir cariye başını

kapatıp sokağa çıkarsa ve o sırada biri onu görüp idareye bildirmezse, o zaman ihmalden dolayı görene elli sopa ceza verilecek ve onun kulakları kesilecek. Şayet bir efendi cariyesini örtmek isterse (bu onu azat etmek, artık eş olarak kabul etmek demektir), o zaman bunun şahitleri olmalı ve en az beş veya altı kişi olmalıdır. Ayrıca cariyenin efendisi şahitler huzurunda, 'Bu benim eşimdir' demek zorunda. Aksi takdirde cariyeliği devam edecek. Bu durumda şayet bunlardan çocuk dünyaya gelirse ve baba öldüğünde onun başka çocukları yoksa, bu çocuklar ona varis olurlar..."[567]

Asur kanunlarından bu kesiti şunun için yazdım: Kur'an'da zina cezalarından söz edilirken ister erkek olsun ister kadın, yüz değnek ceza verin deniliyor (bekârlar için). Ancak zina yapan cariye ise cezası bunun yarısıdır (elli değnek), diye ayet var.[568] Görüldüğü gibi hem hür kadınlarla cariyelerin başörtüsü konusu, hem de cariyelere verilen cezanın elli değnek olması nerdeyse Kur'an'la Asur kanunlarında hemen hemen aynı. Asur kanunlarında farklı olarak kulak kesme cezası var. Burada denilebilir mi ki, Kur'an'la bu eski yasalar arasındaki benzerlik tesadüfidir!

Şimdi asıl konumuza geçebiliriz. İlk önce Kur'an'da var olan iki ayetten ilgili kısmın özetini verelim. Çünkü ayetler uzun ve kalan kısımlar konumuz dışında.

"Mü'min kadınlara da söyle, görünen kısımlar dışında ziynetlerini teşhir etmesinler; ayrıca başörtülerini yakalarının üzerine (kadar) çeksinler!" Ayette geçen **"görünen kısım"** kavramıyla **"ziynet"** teriminden kasıt nedir; bu da tartışmalı ve farklı yorumlara açık. Ben bunlara girmiyorum; sadece hatırlatıyorum. Belirttiğim gibi sadece başörtüsünün nedeni üzerinde duruyorum.[569]

"Ey peygamber, hanımlarına, kızlarına ve inananların kadınlarına söyle, **cilbab** denilen başörtülerini kullansınlar. Bu, onların tanınması ve böylece incitilmemesi için en elverişli olanıdır."[570]

---

567 M. Tosun ve Kadriye Yalvaç, Sumer, Babil, Asur Kanunları ve Ammi Şaduga Fermanı, Orta Asur Kanunları, md. 40-41, s. 252-53.

568 Nisa 25 ve Nur 3. ayetler.

569 Nur suresi 31.

570 Ahzab suresi 59.

Ahzab suresinden sunduğum bu ayette önemli bir ipucu var: Burada başörtüsünün neden kadınlara teklif edildiği belirtiliyor. O da tanınmaları ve böylece incinmemeleri, şeklinde ifade ediliyor. Tarihi olayları bilmeden ayetin tam anlamını kavramak mümkün değil. O zamanlarda olup bitenleri bilmek lazım. İlkin değişik tefsirlerden ayette geçen **"tanınma ve incinmemeden"** kasıt nedir o bilgileri sunalım; daha sonra tarihi gerçeklerle konuyu detaylı bir şekilde izah etmeye çalışalım.

1) Kadi Beydavi (691), Ahzab suresinin az önceki ayetinde geçen kadınların tanınması ve incitilmemesi ifadesi hakkında, "Bu örtü, siz hür kadınlar cariyelerden ayırt edilesiniz, böylece size eziyet vermek isteyenlerden korunasınız diye meşru kılınmıştır!" diyor. Bazı Kur'an yorumcuları bir ayet için birçok rivayet (kabul edilir veya edilmez) sıralamışlar. Mesela Suyuti, Fahrettin er-Razi, Taberi gibi. Zemahşeri ise **Ahzab** suresinde geçen, "Başınızı örtün ki tanınıp incitilmeyesiniz!" cümlesinden yalnız bir anlam çıkarmış. O da az önce sunduğum gibi, takarsanız cariyelerden ayırt edilirsiniz ve böylece kimse kolay kolay sizi taciz etmeye cesaret etmez demektir, diyor. Bunun dışında başka herhangi bir anlam vermemiştir.[571]

2) Ebu'l Kasım İbni Cüzeyy (h.741.ö), aynen Kadi Beydavi gibi ayete tek bir anlam vermiş, biraz da detaylı bilgi vermiştir: Hür kadınların başörtüsü takmalarının nedeni cariyelerden ayırt edilip erkekler tarafından rahatsız edilmemeleri şeklinde açıklamış ve şöyle devam etmiştir: Tanınmaktan maksat, acaba bu kadın kimdir, adı nedir, nerelidir gibi onun şahsi kimliğiyle ilgili bilgiler değil; sadece bilinsin ki, bu kadın cariye değil hürdür, o kadar. Aynı bilgileri **Kurtubi** (h.671.ö) de işlemiştir. O da, amaç bilinsin ki hür mü yoksa cariye mi? Değil ki bu kadın kimdir, adı nedir, hangi ailedendir; ayette geçen bilinsinler teriminden kasıt kimlik meselesi değil; sınıf meselesidir, demişlerdir.[572]

---

571 Kadi Beydavi, Envar'ü Tenzil ve Esrar'ü Te'vil, Ahzab suresi, ayet 59, c. 4/236.

572 a) Ebu'l Kasım İbni Cüzeyy el-Kelbi, et-Teshil li Ulumi-t-Tenzil, Ahzab suresi 59, c. 2/187.

b) Kurtubi, el-Camiu li Ahkâmü'l Kur'an, Ahzab suresi, ayet 59, c. 14/244.

3) Zemahşeri (h.538.ö), ayet hakkında şunları yazmış: "Bu ayet inmeden önce kadınlar baş açıktı. Geceleyin ihtiyaçları için dışarı çıktıklarında (o zamanlar evlerde tuvalet yoktu, kadınlar dışarı çıkmak durumundaydı) gençler onları rahatsız ederdi. Kadınların erkekleri veya akrabaları onlara, neden böyle yapıyorsunuz, dedikleri zaman gençler, "Biz sandık ki cariyedir" şeklinde karşılık vermekle savunma yaparlardı. Bu yüzden hür kadınların başlarını örtmeleri emredildi ve ayet bunun için indi." Zemahşeri de ayete bunun dışında anlam vermiyor.[573]

4) Suyuti (h.911), ayetle ilgili kapsamlı bilgi vermiş, nerdeyse yapılan tüm yorumları, ayetin sebep-sonuç ilişkisini ayrı ayrı sunmuş. Kendisi ilkin Hz. Muhammed'in hanımlarıyla ilgili olaydan başlamış. O zaman evlerde tuvalet olmadığından bunlar ihtiyaçlarını gidermek için geceleyin dışarı çıkmak zorundaydı. Erkekler de onları taciz ederdi. Niye böyle yapıyorsunuz, denildiğinde de, gecedir; biz bunları cariye sandık, gibi mazeretler gösterirlerdi. İşte ayet bunun için indi ki, hür kadınlarla cariyeler birbirlerinden ayırt edilsin..." diyor ve bundan sonra yapılan yorumları sıralıyor. Aktardığı bütün rivayetlerde başörtüsünün tek nedeni, hür kadınlarla cariyeler arasında bir işarettir, başka bir şey yok. "Başta Hz. Muhammed'in kadınları olmak üzere, Medine'de hür kadınlar dışarı çıkınca erkekler tarafından taciz edilirdi. O yüzden bir işarete gerek vardı. Ayet de indi ki fark başörtüsüdür..." şeklinde devam ediyor.[574]

5) Begavi (h.516.ö), farklı bir versiyondan söz ediyor. "Bu ayet inmeden hürlerle cariyelerin giyimi aynıydı: Başları açıktı. Erkekler de cariyeleri kovalardı. Bazen cariye sandıkları hür kadın çıkıyordu ve böylece sorun yaşanıyordu. Halk Hz. Muhammed'e başvurdu, buna bir çare dedi. Bu olaylar üzerine **Ahzab** suresinin ilgili ayeti indi, hür kadınlar başlarını kapatsınlar ki tacize uğramasınlar diye", şeklinde aktarıyor. Yani burada bir sıkıntıdan söz ediliyor ve halkın da buna tepkisi, Mu-

---

573 Zemahşeri Tefsiri, 'Keşşaf', Ahzab suresi, ayet 59, c. 4/98.

574 Suyuti, Dürrü'l Mensur, Ahzab suresi, ayet 59, c. 12/140-145.

hammed'e başvurusu söz konusu ve bu olup bitenlerden sonra da ayet geliyor.[575]

Bütün önemli tefsirlerde bu sebep-sonuç ilişkisi anlatılıyor. Tekrar olur diye hepsini ayrı ayrı yazmama gerek yok. Taberi (310.ö), Cessas (h.370.ö), Vahidi (468), İbni'l Cevzi (h.597.ö), Fahrettin er-Razi (h.604.ö), İbni Kesir (774), Şevkani (1250) ve daha sayamadığım birçok Kur'an yorumcusu **Ahzab** suresi 59. ayetinde, kısmen de **Nur** suresi 31. ayetin açıklamasında açık bir şekilde bu cariye-hür meselesini işlemişlerdir. Yani büyük tefsirlerden hür-cariye konusunu işlemeyen nerdeyse yoktur: Hepsi işlemiştir. Bu zaten ayetteki kelimelerin anlamıdır. Yoksa, canları istemiş böyle yorum yapmışlar demek, kesinlikle söz konusu değildir. Kaldı ki bunu güçlendiren sağlam hadisler de var. Onlardan da bir özet sunmak istiyorum.[576]

İslam lideri Muhammed'in eşlerinden Ayşe anlatıyor: "Hz. Muhammed'in hanımları tuvalet ihtiyaçlarını gidermek için geceleyin Medine'nin kenar semtinde bulunan Manası denilen yere giderlerdi. Bu yer açıktı/bir meydan gibi. Ömer (henüz halife değil!), Hz. Muhammed'e, **"Eşlerini perde arkasına koy/evden çıkmasınlar!"** diyordu. Ancak Hz. Muhammed onun dediğini yapmıyordu. Nihayet Hz. Muhammed'in hanımlarından Sevde binti Zem'a gecelerden bir gece yatsı namazı vaktinde -ihtiyacı için- dışarı çıktı. Sevde uzun boylu bir kadındı. Ömer, kadınların örtünmeleri konusunda ayet gelmesini çok arzu ettiği için Sevde'ye, 'Ey Sevde! Şunu bil ki biz seni görüp tanıdık!' diye bağırdı. Sevde gelip durumu Hz. Muhammed'e anlatırken, o sırada kadınların örtünmesiyle ilgili ayet indi!" diyor. Hatta şu detayı da anlatıyor: "Sevde yanımıza geldiğinde biz yemek yerdik ve Hz. Muhammed'in elinde bir kemikli et parçası vardı!"

---

575 Begavi, Mealim'ü Tenzil, Ahzab 59, c. 6/375.

576 a) İbni Kesir Tefsiri, Ahzab 59, c.6/482.

b) Taberi Tefsiri, Ahzab suresi, 59, c. 17/180-184.

c) Cessas, Ahkâmü'l Kur'an, Ahzab 59, c. 5/245.

d) Vahidi, Esbab-i Nüzul, Ahzab 59, s. 377.

e) Fahrettin er-Razi, Mefatihu'l Gayb, Ahzab suresi, ayet 59, c. 25/231.

f) Şevkani, Fethu'l Kadir, Ahzab suresi ayet 59, c. 4/402.

g) İbni'l Cevzi, Zadü-l Mesir, Ahzab suresi Tefsiri, ayet 59, s. 1139.

diyor. Evet; Ayşe'nin anlattığına göre ayet bu nedenle iniyor. Bu hadis **Buhari**'de birkaç yerde geçiyor. Ayrıca **Müslim**'de de var.

Görüldüğü üzere bu hadiste önemli bilgiler var. Mesela Ayşe diyor ki: "Ömer kadınların örtünmesi için hep ayet beklerdi, Hz. Muhammed'e teklif sunardı: Eşlerine izin verme, dışarı çıkmasınlar, diyordu ve Hz. Muhammed onu dinlemiyordu. Ne zaman ki artık Sevde tuvalet ihtiyacı için dışarı çıkıp da Ömer ve arkadaşları tarafından görülüp uyarıldı ve olup bitenler Hz. Muhammed'e bildirildi, işte lokma ağzında iken ayet geliverdi!" diyor. Yani, Hz. Muhammed hep hayır diyormuş; ancak Ömer örtünsünler diye teklif sunuyormuş ve tanrı Ömer'den yana ayet göndermiş! Demek ki Ömer'in görüşü tanrınınkine uygunmuş; Hz. Muhammed'inki değilmiş![577]

Ahzab suresindeki bu gerekçe varken ve bunun açılımını yapan müfessirler de bunu takviye etmişken ve az sonra vereceğim pratik örnekler de ortada durup dururken ayetten başka anlam çıkarmak, gerçeği saptırmaktır. Zaten başka anlam da ayetin denkleminden çıkmıyor. **Nur** suresinde kadınlar başörtülerini yakalarının üzerine kadar çeksinler deniliyor; ancak gerekçe belirtilmiyor. **Ahzab** suresinde ise kullanım gerekçesi belirtiliyor. Burada önemli olan gerekçedir, takma nedenidir.

Ne gibi sorun/lar vardı ki hür/yerli kadınlara başınızı örtün diye bu ayetler indi; bunu biraz daha somutlaştıralım: Bilindiği gibi Kur'an 114 suredir. Bunların yaklaşık 86'sı Mekke'de, kalan 28'i de Medine'de inmiştir. Mekke'de oluşan surelerde başörtüsüyle ilgili hiçbir şey yok. Dikkat edilirse Kur'an'ın dörtte üçü Mekke'de inmiş ve bu konular orada gündeme gelmemiştir. Medine döneminin de ilk 5 yılında inen surelerde yine bu konuda hiçbir şey yok. Peki, ne oldu da, sona doğru gerek duyulup örtünme ayetleri geldi![578]

---

577 a) Buhari: Abdest, bab 13/146, Tefsir bölümü; Ahzab suresi, no: 4795; Nikâh, bab 115/5237; İstizan, bab 10/6240.

b) Müslim, Selam bölümü, bab 7/2170.

c) Suyuti, Dürrü'l Mensur, Ahzab suresi, ayet 59, c. 12/140.

578 Muhammed suresi, Cuma, Enfal, Saf, Tegabün, Âl-i İmran, Mücadele ve Haşir gibi sureler Medine'nin ilk yıllarında inmiş; ancak bu ilk yıllarda kadın sorunu pek olmadığı için bunlarda yine kadınlar aleyhine bir şey yok

Birinci neden şu: Ne zaman ki İslam lideri Muhammed Medine'de çok evlilik hayatına başlamış, bir bakıyoruz kadınlar hakkında başörtüsü de dâhil kontrol ayetleri de gelmeye başlamış. Zaten Ahzab suresinin çoğu ayetlerinde tanrı özel olarak, **"Ey Muhammed eşleri!"** diye hitap ediyor ve onları Muhammed'e karşı saygılı olmaya, ona itaat etmeye davet ediyor, uyarılarda bulunuyor. Öz olarak başörtüsü dâhil olmak üzere kadınları disiplin altına alan ayetlerin birinci derecede iniş nedeni Hz. Muhammed'in hanımlarıdır, aile yapısıdır.

İkinci neden de şu: Medine'de cariyeler hem satılırdı, hem de günübirlik fuhuşta kullanılırdı. Hicri beşinci yılından itibaren başlayan baskın ve savaşlar sonucu elegeçen kadınların sayısı çoğalınca, bunların bu alım-satım konusu da yaygınlaştı. Cariye müşterileri Medine'de rahatlıkla onları yerli kadınlardan ayırt edebilsinler diye bir işarete ihtiyaç vardı. Yukarıda da belirtildiği gibi başörtüsü zaten eski geleneklerde de vardı. Muhammed bunu ayetle formüle ederek tanrı adına yürürlüğe koydu. İslami kaynaklarda şöyle detaylar zaten var: O zaman Medine erkekleri, belki satılık bir cariye piyasaya getirirler diye sokak başlarında bekleşirlerdi. İşaret konmadan önce nitekim sıkça sıkıntılar yaşanırdı. Mesela, diyelim çok otoriter birinin hanımına ters bir laf söylediler, o zaman cinayet işlenirdi. İşte bu riski ortadan kaldırmak için söz konusu ayetler inmeye başladı. Bir de ilgili ayette, "Ey Muhammed! Hanımlarına, kızlarına ve müminlerin hanımlarına söyle başlarını kapatsınlar!" deniliyor. Bu kapatma işinde cariyeler de olsaydı, o zaman "Kendi cariyelerine ve müminlerin cariyelerine de söyle!" denilmesi gerekiyordu. Onlar listede yok. Bu zaten tartışmasız bir konu ki, cariyeler hep açık olmuştur.

İslam'da şu kural vardır: Cariyenin avret (kapatılması gereken) yeri erkeğinki gibi kabul edilmiştir. Yani göbek ile diz arası dışında bir yeri açık da olsa sorun yoktur. Hatta kimi İslam yorumcuları diz ile göbek bile avret değildir; bunlar açık kalabilir, demişlerdir. O yüzden, cariyeler başı açık namaz kılabilirler; bunda sorun yoktur demişlerdir. Zaten normal koşullarda örtünmesi gerekmiyorsa, namazda da sorun olmamalı. Kaldı ki İslami

kaynaklarda buna özel başlıklar açılmış ve başı açık namaz kılınabilir, diye bilgi verilmiştir. Hadis âlimlerinden **İbni Ebi Şeybe** (h.235.ö), cariyenin namazda başını kapatmayacağına ilişkin 10'dan fazla hadisi üst üste sıralamıştır.[579]

Bunları şunun için anlatıyorum: Eğer maksat kadının saçı haramdır, görünmesin olsaydı, o zaman cariye de bir kadındır, neden onunki açık kalsın ki! Olay sadece bir işaret meselesidir, cariyelerle yerli kadınların kolaylıkla tanınabilmesi amaçlıdır.[580]

Diyelim Anayasa mahkemesi bir partiyi kapatsa, sonunda gerekçeli kararı göstermek zorunda; yoksa, canım istedi kapattım diyemez. Yani bilerek veya bilmeyerek yanlış da karar verse, karar siyasi de olsa illaki bir gerekçeli karar çıkarmalı. Kur'an'da da **Ahzab** suresinin ilgili ayetinde türbanın neden kadınlara reva görüldüğü sorusuna net bir yanıt var. Başörtüsü, hür kadınlarla savaş esiri kadınlar arasında dış görünüş itibariyle bir işaret olmaktan öte başka bir şey değildir. Hele de bir kadının başını kapatmakla herhangi bir sevap kazanması söz konusu hiç değildir. Şimdiye kadar anlatılanlar hep açıklamalar. Bir de buna ilişkin pratik örnekler var; onlar başörtüsünün nedenini daha da somut hale getirir. Birkaç örnek verelim.

1) Halife Ömer başı kapalı bir cariye gördü mü onu döverdi: Ömer halifedir; çarşıda pazarda başını örten bir cariye gördüğü zaman hem elindeki kırbaçla onun başını açar, hem de hür kadınlara mahsus bu üniformayı giydiği için o cariyeyi döverdi. Ömer'in bu yaptığı tefsirlere bile konu olmuştur. Bir de, **"Siz cariyeler bunu takamazsınız!"** diyerek onları uyarırdı. Onun halifeliği döneminde cariyeler başlarını kapatamazlardı; aksi takdirde Ömer onlara ceza verirdi. Bir de, **"Cariye, başörtüyü dağların arkasına atmış!"** diyerek adeta bunlarla alay ederdi. Şeyhülislam **İbni Teymiyye**, "Sahabeler döneminde cariyeler çarşı-

---

579 Serahsi, Mebsut, c. 1/212, Hastanın Namazı bölümünde son sayfada. İbni Ebi Şeybe, Musannaf 3/113, Bayram Namazları bölümü, bab 53, hadis no: 6286'dan başlayarak 6302'ye kadar devam eder.

580 İmam Nevevi, Mecmu', 3/172; Serahsi, Mebsut, 1/212.

da-sokakta baş açık gezerdi ve gelen erkek misafirlere bu şekilde hizmet sunarlardı!" diyor.[581]

2) Halife Ömer'in cariyeleri başı açık dolaşırdı: Hz. Muhammed'e yaklaşık 10 yıl yaverlik yapan/özel olarak hizmet eden **Enes bin Malik**, "Halife Ömer'in cariyeleri bize hizmet ederken başları açıktı, saçları ta göğüslerine kadar sarkıyordu!" diyor ve onun bu açıklaması birçok kaynakta geçiyor.[582]

3) Halife Ömer, başörtüsünün bir değeri yoktur, diyordu: Halife Ömer zamanında **Halit b. Velit** vefat edince kadınlar ağlıyorlar. Bu sefer söz konusu olan kadınlar cariye değil; hür kadınlardır. Ömer, "Bu şekilde ağlamanın dinde yeri yoktur, ağlamayın!" diyor. Ancak bunlar devam edince, Ömer İbni Abbas'a, "Git, çıkart bunları!" diyor. Onlar evden çıkınca da Ömer başlıyor onları kırbaçlamaya ve bu arada kimi kadınların başörtüsü yere düşüyor. Oradakiler halife Ömer'i, "Bak kadının türbanı yere düştü, saçı görünüyor, sen ne yaptın?" diyerek uyardığında; kendisi, "Başörtüsünün bir önemi/değeri yoktur!" karşılığını veriyor.[583]

4) Halife Ömer başını kapatan cariyeyi sorguluyor: Yine Enes b. Malik'ten: "Halife Ömer'in bulunduğu bir ortama tanıdığı bir cariye geldi. Ömer ondan sordu: 'Yoksa senin efendin seni özgürlüğüne mi kavuşturdu, neden başını kapatmışsın?' Kadın, 'Hayır' dedi. Bunun üzerine Ömer kalktı, bizzat kırbacıyla onun başörtü-

---

581 a) Serahsi, el-Mebsut, 1/212.

b) İbni Ebi Şeybe, Musannaf, 3/114, no: 6296-6302.

c) İbni Teymiyye, Mecmuu'l Fetava, Nur suresi kısmında, c. 15/217. Ayrıca Hicabu'l Mer'e, s.18'de.

d) Kurtubi Tefsiri, Ahzab 59, c. 14/244.

582 a) İmam-ı Nevevi, Mecmu, 3/172.

b) Serahsi, Mebsut, Namaz bölümü, 1/212, Eyman bölümü, c. 9/12 ve İstihsan kısmında, c. 10/151.

c) Hindi, Kenzü-l Ummal, Libasü-l Mer'e, no: 41927.

d) Beyhaki, Sünen-i Kübra, Namaz bölümü, bab 308, c. 2/322, no: 3221-22.

e) Nasiruddin Elbani, İrvaü-l Galil, c. 6/203-204, no: 1796.

583 a) İbni Hemmam, Musannaf, c. 3/557, no: 6681-82.

b) Zeylai, Nasb'u Raye, Namaz bölümü, c. 1/300, no: 1313-1318. Burada birçok rivayet aktarıyor.

sünü indirdi ve 'Bu örtü hür kadınlara mahsustur; siz cariyeler bunu kullanamazsınız!' dedi." Hatta kaynaklarda dövdüğü cariyelerden kimlikleri belli olanlar bile var. Mesela; meşhur sahabi Ebu Musa'el Eş'ari'nin cariyesini bundan dolayı dövüyor.

5) A. Melik b. Habib (h.238.ö) şunları anlatıyor: Ben Medine'de, çok güzel-harika da olsa başı kapalı hiçbir cariye görmedim. Onlardan kimileri dağınık saçla, kimileri saçını örerek, şekil vererek dışarı çıkıyordu. Zaman zaman boğazlarına ve omuzlarına atkı gibi bir şey asanlar oluyordu; ancak başları hep açıktı ki, onlarla hür kadınlar arasında fark olsun, diyor. Bu bilgiler birçok kaynakta geçiyor. Uzun bir listeyi ekliyorum.[584]

6) Ömer gelinine tolerans gösteriyor: Halife Ömer başkalarının cariyelerini başı kapalı görünce kamçılıyordu. Bir gün oğlu Abdullah'ın cariyesi başı kapalı bir şekilde dışarı çıkınca Ömer onu görüyor. Yanındakilere, kim bu diye soruyor. Onlar, senin oğlun Abdullah'ın cariyesidir (bir bakıma da gelini) diyorlar. Ömer kendi kızı Hafsa'ya -ki aynı zamanda Muhammed'in de eşiydi- haber gönderiyor: Neden izin veriyorsunuz ki bu cariye başını kapatıp bu şekilde çarşıya-sokağa çıksın? Ben onu görünce sandım ki hür bir kadındır. Sakın böyle yapmayın, diyor. Ama

---

584 a) Serahsi, el-Mebsut, 1/212. Hatta burada özel başlık açmış ki, cariye erkekler gibidir, namazda başını örtmez diye. Ayrıca 9/12 ve 10/151'de de konuya ilişkin hadisler var.

b) Hindi, no: 25656 ve 41 925, aynı olay, 41923-29, 15/486 vd.

c) İbni Hacer, Diraye, 1/124.

d) İbni'l Mülekkın, Hulaset'ül Bedri'l Münir, 1/159 ve Ahzab suresi

e) Elbani, Ervaü'l Galil, 6/203, no: 1792 ve devamı.

f) İbni Ebi Şeybe, Musannaf, 3/128, no: 6278-6294.

g) İbni Hemmam, Musannaf, no: 6681-82-3/557.

h) Zeylei, Nasb'u Raye, no: 1313 ve devamı 5 hadis alıyor, c.1/300.

i) Beyhaki, Sünen-i Kübra, 2/321-322, no: 3221-22 l.

j) Nevevi, el-Mecmu', 3/172.

k) İbni Sad, 8/335; Taberi (310.ö).

l) A. Melik. b. Habib, Kitab'ü Edeb'i Nisa, no: 147-148. Burada önemli bilgiler var.

m) Vahidi, Zemahşeri, Kurtubi, Kadi Beydavi, İbni Kesir ve Celalettin Suyuti Ahzab suresi 59. ayeti ve kısmen de Nur suresi 31. ayetinde işlemişlerdir.

nedense Ömer bunu diğerleri gibi dövmüyor![585] Onun cariyelere karşı bu sert tutumu birçok tefsire konu olmuştur.[586]

Bir de İslam lideri Muhammed'in savaşta ele geçirdiği ve cariye (eş olarak) yaşadığı **Reyhane** gerçeği var. Kadın cariyeliği tercih ediyor, onun yanında kaldığı sürece cariye olarak hayatını sürdürüyor. Bu konuda birçok İslami kaynakta bilgi var ki, kadın Hz. Muhammed'le pazarlığını yapıyor, cariyelik özgürlüğüm için daha kolaydır; o yüzden ben bu statüyü tercih ediyorum, diyor. Kısacası, dini açıdan kadınların başörtüsü askerin, polisin, yargıcın, avukatın, doktorun... üniformaları gibidir: Bunlar, hür kadınlardan ayırt edilsin diye sadece bir işaret niyetini taşımaktadır.

Kadınlar başlarını kapatsınlar mı kapatmasınlar mı derdinde değilim. Ben sadece kadınlara böyle bir giyim zorunluluğu niye getirilmiş; bunun nedenlerini anlatmaya çalışıyorum. Bana göre, eğer kadınlar bir nevi giysi gibi takarlarsa bu gayet normaldir. Ancak Kur'an'ın emridir, takıyorum diyorlarsa o zaman fark vardır. Şuna inanıyorum ki, eğer bugün kadınlar başörtüsünün kullanım amacının, Medine erkeklerinin ve sonraki dönemlerde tüm Müslüman erkeklerin rahatlıkla cariye bulması olduğunu bilselerdi bir saniye bile takmazlardı. Şöyle ki; kadınlar, benim hemcinslerim ve hele o zaman hiçbir savaşa da neden olmamışlar. Ama bunlar savaşlarda, baskınlarda toplanıp tanrı adına Müslümanlara peşkeş çekilmiş, satılmış ve insan bile sayılmamışlar. Ben nasıl kafama bunu takarım ki erkekler onları kolay tanısınlar ve çeşitli zevklerinde kullansınlar. Benim bunu takmam aynı zamanda erkeklerin ellerinde onların esir/cariye kalmalarına onay vermem demektir. O yüzden ben bunu protesto ediyorum ve asla kullanmıyorum diyecekti. Ama ne yazık ki bunu bilmiyorlar.

Burada basit bir örnek verelim. Fıkıh kurallarına göre bir insan hac sırasında Mina'da şeytan taşlarken (taşa taş atarken!),

---

585 a) Beyhaki, Süneni Kübra, Namaz bölümü, bab 308, c. 2/320, no: 3221. b) Hindi, Kenzü'l Ummal, Libas bölümü, no: 41929.

586 Taberi, Vahidi, Zemahşeri, Kurtubi, Kadi Beydavi, İbni Kesir ve Celalettin Suyuti, Ahzab suresi 59. ayeti ve kısmen de Nur suresi 31. ayetinde işlemişlerdir.

bunu gündüz yapmalı; karanlıkta yapmak mekruhtur, uygun değildir, deniliyor ve bunun gerekçesini belirtiyor: Gece karanlığında taşlanırsa belki istenilen yere isabet etmez veya belki de başkasının kafasına değer. O yüzden gece olmasın, denmiştir. Elektriğin icadıyla nerdeyse gece ile gündüz arasında fark kalmayınca, İslam âlimleri "Madem karanlık problem olarak gösterilmiş ve o da artık sorun değil, o zaman günümüzde gece de taşlar atılabilir!" diye fetva vermişler. Başörtüsü konusunda da ayetin gerekçesi çok açık: Diyanet işleri, **"Allah aşkına, bugün artık cariye mi var ki, kadınlar arasında bu üniforma kullanılsın!"** şeklinde kısa bir yorumla -ki yorum da değil; zaten kanıtlar ortada- bu konuya nokta koyabilirdi. Maalesef işin içinde değişik mülahazalar var ve Diyanet de zaten siyasilere karşı adeta etkisiz eleman. Şu da bir gerçek, başörtüsü meselesi büyük oranda oy kazandırıyor. Türkiye öyle bir hale gelmiş ki adeta başörtüsü oy deposu haline gelmiş.

İlginçtir, Kur'an'da kadınların nasıl giyineceği konusunda bunca disiplin ayeti varken, erkeklerin giyim kuşamıyla ilgili hiçbir açıklama yoktur. Onlar ardına kadar özgürler.

XIV. BÖLÜM

İSLAM İLK BAŞTA NEDEN HIZLA YAYILDI?

Denilebilir ki, İslam'da cinsellikle İslam'ın hızla yayılması arasında ne bağ var? Görünürde farklı konular algılanabilir; ancak iki konu arasında önemli ilişkiler var. Bunlar birbirlerinin türevleridir; bunu izah edeceğim. İslam'ın üç önemli neden üzerinden yayıldığı tartışmasızdır. Bunlardan biri konumuz olan cinsellik (cariye sistemini meşrulaştırmak) ve buna ek olarak ganimet, talandır. Bir diğeri yine maddi çıkar; ancak farklı bir formülle: Hz. Muhammed kendine muhalif olanları parayla-pulla doyuruyor; bu yolla onları susturmaya çalışıyordu. Üçüncü neden, bilgisiz insanları ölümden sonraki aşamayla bir yandan korkutup (cehennem gibi), diğer yandan ümitlendirerek (cennet, huriler gibi) kontrolüne almaya çalışıyordu ve nitekim başardı da. Melek, cin, şeytan gibi başka nedenler de var; ancak en etkili olanları belirttiğim gibi ganimet, cariye ve cennet-cehennem. Melek de aslında önemli bir faktördür. Allah savaşta bize yardımcı olarak melekler gönderir, dendi mi yandaşlar daha da aşka gelirdi: Nasıl olsa Allah'ın yardımı var, diye tereddütsüz bir şekilde hücum ederlerdi. Bu melek yardımı, Kur'an'da birkaç yerde geçiyor. Kimi ayetlerde genel anlamda yardımdan söz edilirken, kimilerinde sayı bile belli; bin, üç bin, beş bin gibi rakamlar geçiyor.[587]

---

587 Âl-i İmran, 124-125, Enfal 9. ayet.

Burada şu söylenebilir: Cariye-köle ve ganimet eskiden beri vardı; bu yeni bir şey değildi. Dolayısıyla eğer bunlarla savaşı kazanmak, güçlenmek yetseydi, niye eskiler İslam gibi dünyaya hâkim olamadılar? Güzel bir soru! İslam vahim bir formül getirdi: Cariye-köle ve ganimetlerin tanrı tarafından Müslümanlara helal kılındığını söyledi. Bunları yukarıda değişik başlıklar altında anlatmaya çalıştım. Bu yetki tanrıdan gelince, cahil ve çıkarcı insanların savaşması için adeta doping olur: Savaşı kazanırsam bu dünyada cariyeler, ganimet elime geçer; kaybedersem öbür âlemde (ahirette) huri ve lüks hayat beni bekler, deyip korkusuz bir şekilde hücuma geçerler. Bugün bile bunun örneklerini görmüyor muyuz? Adamlar cennette yer kazanmak için değişik coğrafyalardan geliyor; şimdiye kadar kendilerine kimlik bile verilmeyen ve aynı zamanda Müslüman olan Suriye'deki Kürtlere karşı cihat ediyorlar!

Burada bir noktaya açıklık getirip ondan sonra konumuza devam edelim: Normal bir vatandaş konunun uzmanı olmadığı için İslam'la ilgili verilen bilgilere kolayca inanabilir. Burada somut bir örnek verelim. Diyelim bir Cuma günü bir grup Müslümanı bir camiye, başka bir grubu da ikinci bir camiye gönderdik. Hocanın biri şu konuyu anlatsın:

Allah Kur'an'da Hz. Muhammed'e hitaben, "Kâfirlere de ki, sizin dininiz size, benim dinim de bana olsun (herkes inancında özgürdür)!" diyor. Başka bir ayette yine Hz. Muhammed'e hitaben, "De ki, ben dinimi Allah'a has kılarak sadece ona ibadet ederim. Siz de Allah'tan başka dilediklerinize ibadet edin (edebilirsiniz)!" diyor. Diğer bir yerde bu sefer Hz. Muhammed'e talimat vererek, "Sen ancak öğüt vericisin; onlar üzerinde zorba değilsin!" diyor. Bir başka ayette, "Rabbin isteseydi yeryüzünde bulunanların tümü inanırdı. Durum bu iken sen mi (ey Muhammed) insanlar inansınlar diye onları zorluyorsun?" diyerek aynı temayı pekiştiriyor. **Kehf** suresinde, "Dileyen inansın, dileyen inkâr etsin!" deniliyor. Hoca efendi bunları sıraladıktan sonra, işte İslamiyet böyledir: İnanç özgürlüğünü en üst düzeyde savunur!" demiş olsun.

Şimdilik bu örneğimiz burada kalsın; bakalım diğer hoca cemaatine neler anlatıyor?[588]

Ey cemaat! Yüce Allah Kur'an'ı Kerim'de, "Onları (inanmayanları) nerede yakalarsanız öldürün! Eğer Mescid-i Haram'da sizinle savaşırlarsa onları öldürün! Kâfirlerin cezası işte böyledir!" diyor. Dikkat edilirse bu ayette iki yerde **öldürün** kelimesi geçiyor.[589] Uzunca bir ayette, "Kâfirler, sizin de onlar gibi inkâr etmenizi isterler. O yüzden onlar Allah yolunda hicret edinceye kadar içlerinden dost edinmeyin. Eğer bundan yüz çevirirlerse (Allah yoluna gelmezlerse) onları yakalayın, bulduğunuz yerde öldürün!" deniliyor.[590] Başka bir yerde, "Şayet bundan sonra sizden uzak durmazlar, barış teklif etmezler, ellerini sizden çekmezlerse, o zaman onları nerede bulursanız yakalayıp öldürün! İşte size apaçık yetki!" diyor.[591]

Hoca vaazına devam ediyor:

Yüce Allah **Maide** suresinde, "Allah'a ve Resûlüne savaş açanların ve yeryüzünde bozgunculuk çıkarmaya çalışanların cezası; ancak öldürülmeleri, yahut asılmaları veya ellerinin ve ayaklarının çaprazlama kesilmesi, yahut o yerden sürülmeleridir. Bu cezalar onlar için dünyada bir rezilliktir. Ahirette de onlara büyük bir azap vardır" diyor.[592] **Enfal** suresinde, "Ben kâfirlerin kalplerine korku salacağım. Şimdi vurun boyunlarının üstüne. Vurun, onların bütün parmaklarına!" deniliyor.[593] Diğer bir ayette, "Böylece haram aylar çıktığı zaman artık müşrikleri bulduğunuz yerde öldürün ve onları kuşatıp yakalayın! Gözetleme yerlerinin hepsine oturun (onları gözaltında tutun)!" deniliyor.[594] Ayrıca Kur'an'da birçok yerde onlarla savaşın şeklinde ayetler var. Mesela; Allah yolunda savaşın! Münafık olanlara, gelin Allah

---

588 Ayetler: Kef, 29, Yunus 99, Zümer 14-15, Gaşiye 21-22, Kafirun 6.

589 Bakara suresi 191.

590 Nisa 89.

591 Nisa 91.

592 Maide suresi, ayet 33.

593 Enfal suresi, ayet 12.

594 Tevbe suresi, ayet 5.

için **savaşın** ya da savunma yapın denildiği zaman onlar, biz savaşmayı bilseydik elbette ki yardım ederdik, derler. Şeytanın dostlarıyla **savaşın**! Fitne kalmayıncaya ve din bütünüyle Allah'ın oluncaya kadar (yani tüm dünya hâkimiyeti İslam'ın oluncaya kadar) onlarla **savaşın**! Kendilerine kitap verilenlerden Allah'a ve ahiret gününe iman etmeyen, Allah'ın ve Resulünün haram kıldığını haram saymayan ve hak din İslâm'ı din edinmeyen kimselerle, küçülerek (boyun eğerek) kendi elleriyle cizyeyi verinceye kadar **savaşın**! Allah'a ortak koşanlar sizinle nasıl topyekûn savaşırlarsa, siz de onlarla topyekûn **savaşın**! Ey iman edenler! Kâfirlerden öncelikle yakınınızda olanlarla (akrabanızla) **savaşın** ki, sizde bir sertlik bulsunlar... şeklinde ayetler var.[595] **Mücadele** suresi son ayetinde şunlar söyleniyor: "Allah'a ve ahiret gününe iman eden hiçbir topluluğun, babaları, oğulları, kardeşleri yahut kendi soy sopları olsalar bile, Allah'a ve peygamberine düşman olan kimselere sevgi beslediğini göremezsin!" Bu ayetle İslamiyet'i akrabanın önünde tutuyor.

Bunun akabinde her iki cemaat diyelim dağıldı ve dinlediklerini dışarıda birbirlerine anlattılar. Ne olacak o zaman? Ya birbirlerini suçlayacaklar, ya da hocaları! Çünkü ortalıkta 180 derece zıt anlatımlar söz konusu. Ne diyelim şimdi: İnanç özgürlüğünü öne çıkaran ayetler mi geçerli, yoksa vur, kır ayetleri mi? Bu durumun çok basit bir yanıtı var.

Olay şu: Malum Hz. Muhammed peygamberliğini Mekke'de ilan etti. Orada daha yeniydi, taraftarı yoktu. Nitekim orada başaramayınca ayrılmak zorunda kaldı ve Medine'ye geçti. İşte inanç özgürlüğünden söz eden ayetler onun zayıf dönemiyle ilgili ayetlerdir ve hepsi de Mekke'de inmiştir. Kendi altyapısını hazırlamak için, bu zayıf aşamada barış, yumuşama ve özgürlüklerden başka alternatifi yoktu. O yüzden herkes inancında özgürdür diyordu, ayetler de bu anlamda şekilleniyordu. Ama ne zaman ki Medine'ye geçip güçlendi, vur-kır ayetleri işte o zaman gelmeye başladı. Sertlik yanlısı ayetler onun güçlü olduğu dönemle ilgilidir ve asıl düşüncesini onlar yansıtır. İnanç özgürlü-

---

595 Bakara 244, Âl-i İmran 167, Nisa 76, Enfal 39 ve Tevbe, 29, 36, 123.

ğünü içeren Mekke ayetleri ancak zaman kazanmak içindir, taktiksel ayetlerdir. İşin mahiyetini, tabir caizse püf noktasını bilmeyen, sanır ki İslam'da inanç özgürlüğü vardır. Böyle bir şey kesinlikle söz konusu değil. İktidar İslam'daysa ve onların yaşadığı coğrafyada başka inançlarda olanlar varsa; eğer bunlar pasifse, o zaman vergilerini verip yaşayabilirler, denilebilir. Ama yine de bunlara iyi gözle bakılmaz. Her şeyden önce üzerlerindeki psikolojik baskı tartışmasızdır. Diyelim Müslüman olmayanlar örgütlenip iktidara talip çıkmak istese, kesinlikle İslam bunu kabul etmez ve böyleleri hemen infaz edilir. Zihniyet şu: Kur'an Allah'ın kelamıdır; sen de kalkıp buna karşı alternatif bir idare biçimi öneriyorsun. Bu, tanrıyı dinlememek, hükmüne karşı gelmek demektir. O yüzden hem kabul edilemez, hem de cezası çok ağırdır. Baksanıza! Yukarıda ayetler geçti; el ve bacakları çapraz olarak kesin, çarmıha gerin deniliyor. Yine, ben inanmayanların kalbine korku salacağım, gidip onların boyunlarını vurun, parmaklarını doğrayın, deniliyor.

Dünyada şöyle bir gerçek var: Bir memlekette dönem dönem anayasalar yapılır. Türkiye'de 1961'de anayasa yapıldı. Daha sonra 1982'de yeni bir anayasa yapıldı. Peki, hangisi geçerli? Elbette ki son anayasa! Mekke ayetlerini Muhammed'in zayıf olduğu döneme bağlamasak bile, yine aynı konuda zıt anlam ifade eden Medine ayetleri (vur-kır) geçerlidir. Çünkü onlar Mekke ayetlerinden sonra inmiş. Sadece Medine'de inen **Bakara** suresinde **'Dinde zorlama yoktur!'** ayeti geçiyor. Hocalar bunu vaazda sıkça kullanırlar. Bu ayetin iniş nedenine inmek lazım, çünkü bu, özel bir durumdan bahsediyor. Veya bu ayet Mekke'de inmiş; ancak bir Medine suresine kaydedilmiş olabilir; bu da mümkün. Ayrıca Bakara suresi Medine'nin ilk 1-2 yılında inmiş ki, o zaman zaten Hz. Muhammed henüz kendini toparlayamamıştı, nerdeyse Mekke dönemi gibi bir aşama söz konusuydu. O yüzden bu ayet kuralı bozmaz.

Ayetin iniş nedenlerinden biri de şudur: Medineli kadınlardan çocuğu olmayanlar adakta bulunurlardı: Şayet çocuğum olursa ben Yahudi bir aileye teslim edeyim ki yaşasın. Böyle bir gelenek vardı. Gün gelir Muhammed Beni Nadir Yahudilerini Medi-

ne'den çıkartıp sürgüne gönderdiğinde, onların yanında Medinelilere ait çocuklar da vardı. Aileleri durumu Muhammed'e bildirince, dinde zorlama yoktur, ayeti bu yüzden iniyor. Yani bu çocuklar Yahudi sayılmazlar, onları onlardan alın, demek isteniyor. Diyelim ki ayetin sebep-sonuç ilişkisine bakmadan; dinde zorlama yoktur anlamını verdik, peki yukarıda örneklerini verdiğim Medine surelerindeki bunca sertlik yanlısı ayeti ne yapacağız? Ayetlerin durumu bu iken, bir de Hz. Muhammed iktidara geldiğinde neler yaptı; buna bakmak lazım. Onun icraatı önemli. Oraya da bakacağız.

İslam lideri Medine'de biraz kendini toparlayınca '**Seriye**' denilen irili ufaklı müfrezeleri etrafa gönderir. İslami kaynaklara göre Hz. Muhammed on yıllık Medine döneminde bizzat kendisi birçok savaşa ve baskına katılır. Birçoğuna katılmaz; ancak görevlendirme yapar. Tarihçi Vakıdi (h.207.ö), İbni Sad (h.230.ö) ve İbni Habib (h.779.ö) tüm bunları güzel bir şekilde tasnif edip anlatmışlardır. **İbni Sad** Medine'deki on yıllık savaş ve baskın bilançosunu **83** olarak belirtmiş ve hepsini teker teker izah etmiştir. **İbni Habib** daha fazla bir liste sunmuş, **Vakıdi** ise bu baskınlar listesini **95** olarak yazmış ve açıklamalarını yapmıştır. Korkunç bir rakam, ortalama her yıla on savaş düşüyor.[596]

İslam lideri Muhammed bu on yıllık Medine döneminde kendisi bizzat irili ufaklı **27** savaş ve baskına katılır. Bunlardan **9**'unda kan dökülür, kendisi fiilen bunlarda vardır. Mesela Bedir, Uhud, Beni Mustalık, Beni Kureyza, Hayber, Mekke fethi, Huneyn, Taif ki, bunlar meşhurdur. **Buhari** Zeyd b. Erkam'dan bir liste sunuyor. Zeyd'den soruyorlar, kaç savaşa katıldın? On yedi savaşa diyor. Peki, Muhammed kaç savaşa bizzat katılmış? On dokuz savaşa katılmış, diyor ve hepsi de Medine'de geçen on yıllık zaman içinde![597]

---

596 İbni Sad, Tabakat, 2/252'den 345'e kadar bunları anlatıyor. Vakıdi bunu el-Megazi adlı yapıtında yazmıştır. İbni Habib, el-Muktefa, s. 120'den 236'ya kadar bunları işlemiştir.

597 Buhari, Megazi, bab 89/4471, Vakıdi, Kitabu'l Megazi, s. 7 ve İbni Sad, Tabakat-i Kübra, c. 2/251.

Medine'de başlayan baskın, talanla ilgili işe **Buhari**'den bazı örnekler vermekle başlayalım. Bir kez daha hatırlatayım ki, İslam camiasında **Buhari**, kuvvet derecesine göre nerdeyse Kur'an'dan sonra gelen ikinci İslam anayasası durumundadır. O yüzden hep vurgu yapıyorum, **Buhari** diyorum. Hz. Muhammed'in ganimet ve maddiyatla insanları kendine bağladığına ilişkin somut ve anlamlı örnekler Buhari'de hayli fazla. Bakalım nasıl bir tablo karşımıza çıkacak?

* **Enes b. Malik** anlatıyor: Hz. Muhammed camide namaz kılıyordu. Bahreyn'den o güne kadar gelmeyen çoklukta mal geldi. Namazdan sonra dağıtmaya başladı. Amcası Abbas da gelip istedi. Hz. Muhammed ona o kadar verdi ki Abbas altından kalkamıyordu ki sırtına alıp eve götürsün. Bu hadis Buhari'de iki yerde geçiyor.[598]

* **Cabir b. Abdullah** anlatıyor: Hz. Muhammed'den maddi yardım istedim. Bana dedi ki, Bahreyn'den mal gelirse sana şu kadar vereceğim; ama mal gelmeden Hz. Muhammed vefat etti. Bu hadis Buhari'de birçok yerde ve Müslim'de müşterek işlenmiştir.[599]

* **İbni Ömer** (Abdullah) anlatıyor: Mekke'nin fethinden sonra baskın için Hz. Muhammed bizi Necd bölgesine gönderdi. Bu baskında ele geçirdiğimiz develerden her birimize 13 tane düştü. Evet; bunlar **Buhari**'de geçen hadisler. Cabir hiç olmazsa yardım istiyor ve Hz. Muhammed de, bekle Bahreyn'den mal gelirse sana şu kadar veririm, diyor.[600] Daha beter örnekler de var. Mesela; Abdullah b. Ebi Cüdüd/Hadred Hz. Muhammed'e başvuruyor; benim eşime vereceğim mehr ücretim eksik, bana yardımcı ol, diyor. Hz. Muhammed, ben insanları topladım; Ebu Katade emrinde "**Hader**" bölgesine baskına gönderiyorum. Ben şu an sana yardımcı olamam. İstersen sen de onlarla baskına git,

---

598 Buhari, Namaz bölümü, bab 42/421 ve Cizye bölümü, bab 4/3165.

599 a) Buhari, Kefalet, bab 3/2296. Hibe, bab 18/2598. Şehadet, bab 28/2683. Farzu'l Humus, bab 16/3137. Cizye bab 4/3164 ve Megazi, bab 73/4383. b) Müslim, Fedail, bab 14/2314.

600 Buhari, Megazi, bab 57/4338.

ele geçireceğiniz ganimetlerden sözünü ettiğin ihtiyacını karşılarsın, diyor. Adam o grupla gidiyor ve dönüşte 14 kadın esirle bir sürü koyun, deve getiriyorlar, her adama 12'şer deve düşüyor. Bu baskın hicri sekizinci yılında oluyor. Burada Ebu Katade güzel bir cariyeyi kendine alıyor. Hz. Muhammed cariyeyi ondan alıp Mahmiye b. Cez'a adında bir başkasına veriyor.[601]

Bilindiği gibi Kur'an'a göre elde edilen ganimet ve talanın 1/5'i Muhammed ve akrabasıyla, yetimlere, yoksullara... verilir. Kalanı da savaşa katılanlar arasında paylaşılır.[602] Sunacağım örnekte farklı bir şey daha var. Onun da adı '**Seleb**'dir. Muhammed savaşa teşvik için arkadaşlarına prim veriyor: Kim bir düşmanı katlederse, onun üzerindeki eşya onun olacak, diyor. Yani deve, koyun, kadın-kız ganimet sayılır; ancak öldürülen kişinin üzerindeki eşyası öldürene verilir. Vereceğim örnek bununla ilgilidir.

* **Katade** anlatıyor: Huneyn harbinde Hz. Muhammed'le beraber savaşa gitmiştik. İki ordu karşılaşınca Müslümanlarda bir bozulma oldu. Derken müşriklerden bir adam gördüm ki, Müslümanlardan birini alt etmiş, nerdeyse öldürecek. Hemen ona dönerek arkasından yetiştim ve boynunu vurdum. O ağır yarasıyla üzerime atlayarak beni öyle bir sıktı ki bundan ölümün korkusunu duydum. Neyse ki can verdi de ben kurtuldum. Sonra biz Hz. Muhammed'in yanına gittik. O şu açıklamayı yaptı: Sizden her kim birini öldürür de bunu ispatlarsa, öldürülen üzerindeki eşyası (elbise, yüzük, ayakkabı, aba gibi ne varsa) onun olacak, dedi. Bunun üzerine ben ayağa kalkarak, kim bana şahitlik edecek dedim ve oturdum. Sonra Hz. Muhammed yine aynı sözü tekrarladı. Ben yine kalktım, şu adamı öldürdüğüme dair kim bana şahitlik edecek, diye sordum ve oturdum. Hz. Muhammed üçüncü kez yine aynı sözü tekrarlayınca, ben bir daha ayağa kalkıp aynı soruyu sordum. O sırada Hz. Muhammed, sana ne oluyor, diye sordu. Ben de olayı olduğu gibi anlattım. Arkadaşlardan biri benim için '**doğru söylüyor**' dedi ve şu üzerimdeki elbise o öldürülenin elbisesidir. Ancak ben öldürmedim; karşımızda bu konuşmayı ya-

---

601 Vakıdi, Megazi, s.777. İbni Sad, Tabakat, c. 2/316.

602 Enfal suresi, ayet 41.

pan kişi öldürdü, diye şahitlik yapınca, Ebubekir hemen müdahalede bulundu ve vallahi böyle olamaz dedi ve devam etti: Hz. Muhammed, Allah için savaşıp da bir hak kazanan adamın payını başkasına veremez, dedi. O arada Hz. Muhammed de doğrudur dedi ve o elbiseyi adamdan alıp bana verdi, diyor.

Kimi rivayetlerde **Ebubekir**'in, "Asla olamaz! Hz. Muhammed kalkıp Allah'ın aslanlarından bir aslanı bırakıp da öldürülenin eşyasını Kureyş'ten bir sırtlancağıza veremez!" açıklaması da var. Bu hadis **Buhari**'de birkaç yerde ve **Müslim**'de müşterek işlenmiştir. Burada şu ortaya çıkıyor ki; hiç ilgisi olmayan biri gidip o cenazeyi soymuş ve elbisesini alıp hemen savaş hattında giymiştir. İnsanları buna teşvik edip, git öldür eşyası senin olsun demek tüyler ürpertici. **Ebubekir**'in, burada "Asla olamaz! Hz. Muhammed kalkıp birinin kazandığı bir hakkı başkasına veremez!" gibi sert çıkışı da dikkatlerden kaçmamalı. İşte böyle: Sadece kadın-kız, deve, at, koyun helal kılınmamış; askerleri baskınlarda rahat kullanmak adına karşı taraf üzerindeki elbise bile pazarlık konusu yapılmış.[603]

* **Cerir** anlatıyor: Bir gün Hz. Muhammed, "Yemen'de bir mabet var, beni rahatsız ediyor. Kim gider, onu ortadan kaldırır?" diye sordu. Yanıma 150 süvari aldım. Biz gidip hem o mabedi yakıp yıktık, yerle bir ettik, hem de orada bulunan insanları katlettik. Dönüşte bunları Hz. Muhammed'e anlatınca, kendisi bize dua etti, diyor. Hani Mekke surelerinde istediğinize ibadet edin, sizin dininiz sizin, benim dinim de benim olsun diyordu! Bu gibi somut örnekleri, yukarıda birbirlerine görünürde zıt olan ayetler tam anlaşılsın diye sunuyorum. **Buhari** bu hadisi birkaç yerde işlemiştir.[604]

Buhari'de daha ilginç örnekler de var.

* Anlatan, **Abdullah b. Mesut:** Hz. Muhammed, Mekke fethinden sonra Havazin, Huneyn baskınlarında ele geçen develer-

---

603 a) Buhari: Büyu, bab 37/2100, Farzü-l Humus, bab 18/3142, Megazi, bab 54/4321-22 ve Ahkâm, bab 21/7170. b) Müslim, Cihad bölümü, bab 13/1751.

604 Buhari, Cihad, bab 154/3020, 192/3076. Menakıb-ı Ensar, bab 21/3823. Megazi, bab 62/4355-57. Dualar, Bab 18/6333.

den **100** tanesini Uyeyne b. Hısn'a verdi, diyor. Adam zaten o günlerde Mekke fethinde yeni Müslüman olmuş. Ki Müslüman da olmamış. Bunu anlatacağım; bu konuda onun ifadesi var. Bu adam önemli biri, kabile reisi! Onu susturmak için yüz deve veriliyor. Verilmesine verilsin de; ancak birilerinden kılıç zoruyla alınıp böyle insanlara verilmesi farklı: Kimin malı kime veriliyor? İnanmamışlar diye birilerinin ocakları söndürülüyor, malları da birilerine dağıtılıyor. Bu adam hakkında ayrıca bilgi vereceğim. Bu hadis **Buhari**'de tekrar edilerek geçiyor. Hz. Muhammed'in bu adama verdiği pirim sadece bu değil ki.

Bu konu hakkında Buhari'yle devam edelim.[605]

* Olayı aktaran sahabi **Ebu Sait el-Hudri**: Hz. Ali Yemen'den Medine'ye bir deri tulumu içinde altın külçeleri göndermişti. Onlar üzerinden henüz toz bile kaldırılmamıştı (nasıl ele geçirmişlerse aynen olduğu gibi alıp getirmişler). Hz. Muhammed bunları şu dört kişiye verdi: Uyeyne b. Bedr (Hısn), Ak'ra' b. Habis, Zeydu'l Hayl ve Alkama. Her dört kişi de önemli/otoriter insanlar. Görüldüğü gibi bunlar içinde yine **Uyeyne** var. Daha önce şunları anlatmıştım: Ebu Hüreyre Hz. Muhammed'e, harçlığım yok, evlenemiyorum, acaba iğdiş olsam (erlik yumurtalarımı aldırsam) ne dersin, çünkü zinadan korkarım, deyince, Hz. Muhammed ona yardımcı olmamış ve ister iğdiş ol, ister olma; sen bilirsin, demişti. Yine fakirin biri, bir kadına vermek üzere paslı bir demir yüzük bile bulamamıştı. Hz. Muhammed ona da yardım etmemişti. Yalnız Kur'an'dan bildiği birkaç ayet üzerine onun nikâhını kıymıştı. Ama Uyeyne gibi otoriter insanlara, fakir-fukaradan kılıç zoruyla alıp bol keseden veriyor.

Bir de adamın nasıl biri olduğunu **Buhari**'deki hadisten dinleyelim.[606]

---

605 Buhari, Megazi, Farzu'l Humus, bab 19/3150, bab 56/4336, Askalani, Fethu'l Bari, Megazi, c. 9/468.

606 a) Buhari, Megazi bölümü, bab 61/4351, Tefsir bölümü, Tevbe suresi no: 4667 ve Tevhid bölümü, bab 23/7432. b) İbni Hacer Askalani, Fethu'l Bari, c. 9/488.

Hz. Muhammed'in eşi meşhur Ayşe anlatıyor: Bir gün bu adam (Uyeyne) evimize doğru geliyordu. Hz. Muhammed onu görünce, "Ne kötü bir adamdır (adeta Allah belanı versin dercesine)!" dedi. Kendisi içeri girince Hz. Muhammed bu sefer farklılaştı, ona çok ilgi gösterdi. Ben hayretler içinde kaldım. Daha sonra gidince Muhammed'den sordum: Neden adam dışarıda iken sen başka, içeri girince bambaşka oldun? Hz. Muhammed, **"Ey Ayşe! Bu dünyada insanların kendisinden çekindiği kişi ahirette en kötü olanıdır!"** dedi. Bunun anlamı, ben adamdan çekindiğim için içerde ayrı, dışarıda ayrı davrandım, demektir. Bu olay **Buhari**'de birkaç yerde geçiyor.[607]

Ocak 630'da Mekke fethinde Müslüman olan **Uyeyne**, izin almadan Hz. Muhammed'in yanına girerdi. Sebebi sorulduğunda, ben '**Mudar**' kabilesine (Hz. Muhammed'in kabilesi) bağlı hiç kimsenin yanına izinle girmedim (hafife alıyor, adeta bunlar da kim oluyor dercesine), dedi.[608] Mekke fethinde Müslüman olunca, yukarıda da geçtiği gibi Hz. Muhammed yüz deve ile onu kendine bağlıyor ve hicri dokuzuncu yılında onun komutasındaki elli süvariyi Beni Temim kabilesi üzerine baskına gönderiyor. Sonuçta Beni Temim bunları fark edince kaçıyorlar. Buna rağmen 11 erkekle 21 kadın ve 30 çocuk toplayıp doğruca Medine'ye, Hz. Muhammed'in yanına getiriyorlar. Bu elli kişilik baskın gurubunda ne Muhacirlerden ne de Ensar'dan kimse yoktu. Hepsi yeni Müslüman, adeta acemi oğlanlar. Burada deniliyor ki, önemli insanlar araya girmiş ve Hz. Muhammed onları tekrar geri vermiş. Verip vermemek çare değil. Bazen gerekirse insan verir; bu ayrı bir şey![609]

Hz. Muhammed Mekke fethinde yeni Müslüman olan Uyeyne'ye o kadar ayrıcalık tanıdı: Yüz deve verdi, gelen altınları verdi; peki sonunda bu adamdan ne çıktı, bir de buna bakalım.

---

607 Buhari, Edep, bab 39/6032, 48/6054 ve 82/6131 ve Taberi Tarihi, h. 8. yılı olayları, c. 3/90.

608 a) Askalani, Fethu'l Bari, Edep başlığı altında, bab 39/6032, c. 13/580. b) İbni Esir, Üsdü'l Gabe, no: 4166, c.4/318.

609 İbni Kayyim'el Cevziyye, Zadu'l Mead, c. 3/446, Seiyyeler bölümü.

Uyeyne'yi kendi ağzından dinleyelim. Mekke fethinde Müslüman olunca, Taif seferinde kendisi de savaşa katılır ve şu itirafta bulunur: "Ben bunlarla cihat etmek için savaşa gelmedim. Gelmemin nedeni, belki Hz. Muhammed tarafı galip gelir de bana Sakif kabilesinden bir cariye düşer; o yüzden geldim!" Bunu anlatanlar arasında **İbni Hişam**, tarihçi ve Kur'an yorumcuları **İbni Kesir** ile **Taberi** var.[610] Hz. Muhammed'in ölümünden sonra bu adam İslamiyet'i bırakıp diğer peygamber adaylarından Tuleyha Esedi'yi tercih edip ona katılır. Ebubekir zamanında bir daha esir alınıp Medine'ye getirilince onunla alay ederler (niye İslam'dan çıkmış diye). O sırada kendisi yine taviz vermez ve şu önemli açıklamayı yapar: "Ben zaten hayatımda hiçbir zaman Müslüman olmadım ki dinden çıkmış olayım!" der. Üstelik halife Osman onun kızıyla evlenir; Osman'ın kayınpederidir. Uyeyne, Hür b. Kays'ın amcasıydı. Hür, sakin biriydi. Bir gün Hür'e, ben de seninle beraber halife Ömer'in yanına geleyim, diyor. Adam, gelme, çünkü sen ağzına hâkim olmayabilirsin; bu sana zarar verir, diye itiraz ediyor. Nihayetinde giderler ve adamın tahmin ettiği gibi Ömer'le tartışır: Sen adil davranmıyorsun, cimrisin, der. Ömer buna sinirlenir; ancak ona bir şey yapmaz.[611] Uyeyne'yi burada örnek olarak gösterdim; yoksa onun gibi birçok insana kesenin ağzı ardına kadar açılıyordu.

Mekke fethinde bölge halkından ele geçirilen develer, bu yeni Müslüman olmuş karşı tarafın elebaşlarına dağıtılırken, duruma göre kimisine 100'er, kimisine 50'şer, kimisine daha az deve verilirdi. Mesela, Ebu Süfyan ve oğlu Muaviye'ye 100'er deve verildi. Bazı kaynaklarda Ebu Süfyan'ın diğer oğlu Yezid'e de bir o kadar verildiği anlatılır. Hâkim b. Hizam, Nadr b. Haris, Ala b. Cariye, Haris b. Hişam, Safvan b. Ümeyye, Süheyl b. Amr, Huveytıb b. Ebi'l Uzza, Ek'ra' b. Habis, Malik b. Avf adın-

---

610 a) İbni Hişam, Siyer, c. 4/123.
b) Taberi Tarihi, c. 3/85.
c) İbni Kesir, Bidaye Nihaye, c. 7/77.

611 a) Askalani, Fethu'l Bari, Edep, bab 39/6032, c. 13/580.
b) İbni Esir, Üsdü'l Gabe, no: 4166, c. 4/318.

daki şahıslara 100'er deve verilir. Mahreme b. Nevfel, Umeyr b. Vehep ve Hişam b. Amr'a 50'şer deve verilir ve bu cömertlik kişinin ağırlığına göre devam eder. Burada yapılan en büyük yanlış, Hz. Muhammed'in Muaviye'yi kendine kâtip seçmesidir. Üstelik de sözde vahiy kâtibi! Aynı Muaviye, ilerde Hz. Muhammed'in ehl-i beytine neler yapmış; anlatmama gerek yok![612]

Hz. Muhammed bu develeri dağıtırken savaşa katılanlar arasında itiraz sesleri yükseliyordu: Biz savaşıp kazanalım, öldürdüğümüz insanların kanı hâlâ kılıçlarımız üzerinde dururken, Hz. Muhammed deve ve koyunları bol keseden hiç ilgisi olmayan şahıslara dağıtıyor... **Buhari**'de bu itirazlarla ilgili hadisler çok.[613]

Meşhurdur, İslam lideri Hz. Muhammed başta dört halife olmak üzere etrafındaki birkaç kişiye cennet müjdesini vermiş. Onlardan biri de Zübeyr b. Avam'dır. Bu adam aslen Mekkelidir. Hz. Muhammed'in ilk eşi Hatice onun halasıydı. Medine'ye nerdeyse yalın ayakla hicret eden bu adam, bakalım zaman için talanda hangi aşamaya varmış? Kendisi öldürüldüğünde ondan dokuz erkek, dokuz kız olmak üzere on sekiz çocuk geriye kalır. Ayrıca dört de hür kadın dul kalır. Varislerine büyük bir arazi, Medine'de on bir, Basra'da iki, Kûfe'de bir ve Mısır'da da bir olmak üzere toplam on beş ev bırakır. Bu malın 1/3'ü adamın vasiyeti ne varsa ona harcanır; kalanın 1/8'i o dört kadına dağıtılırken her birine o günkü para ile bir milyon iki yüz bin dirhem (gümüş para) düşer. Demek ki dört kadına düşen toplam para dört milyon sekiz yüz bin gümüş para. Bu sekizde biri, diğerini de hesaplarsak toplam 38 milyon dört yüz bin gümüş para. Onun vasiyetine verileni de hesaba katmadık. Evet, bu bilgi **Buhari**'den.[614]

Mes'udi (h.346.ö.), Zübeyr'in mal varlığı hakkında şunları yazıyor: Ondan kalan mal **elli bin dinar** (altın para), **bin at, bin köle, bin cariye** ve değişik coğrafyalarda ayrıca gayrimenkulleri vardı... Hz. Muhammed'den cennet müjdesini almış ve görüldüğü gibi kalan mal-mülkü arasında bin tane cariye var.

---

612 Taberi Tarihi, h. 8. yılı olayları, c. 3/90.

613 Buhari, Megazi, bab 56/4331.

614 Buhari, Farzu'l Humus, bab 13/3129.

Halife Osman katledildiği zaman ondan artakalan maldan birkaç kalem: Yüz elli bin dinar altın para, Huneyn, Vadi'l Kura ve diğer yerlerdeki gayrimenkuller ki, değeri yüz bin dinar altın parayı geçiyordu. Develeriyle atları bu rakama dâhil değil.[615]

Buhari'de birbirlerinden ilginç örnekler var. Şimdiye kadar sunulan örneklerde mal ele geçtikten sonra dağıtılıyordu. Bazen de henüz savaşa gitmeden pazarlıklar yapılıyordu. Örneğin Havle binti Hâkim teklifi gibi. Bu hanım, nikâh kıyılırken kadına verilmesi gereken mehr ücretini Hz. Muhammed'den istemeden, bedava kendini ona hibe eden biri. Bu en başta **Buhari**'de anlatılır.[616] İşte bu kadın Hz. Muhammed'e, şayet Taif'i fethederseniz Gaylan kızı Badiye'nin veya Ukayl kızı Faria'nın takılarını (bilezik, yüzük ne varsa) bana verin, diyor. Demek ki ya daha önce görmüş ya da önemli bir ailedir, zengin olduğunu duymuş da ondan böyle söylüyor. Onun bu teklifine karşı Hz. Muhammed, ya eğer fethetmezsek, karşılığını verir. İşte daha baskınlara başlamadan yapılan pazarlıklara somut bir örnek.[617]

Paraya ihtiyacı olanlar takı-mücevherat istiyorlardı; kadına ihtiyacı olan da kadın istiyordu. Aynı Taif kadınlarından Gaylan kızı için **Hit** adında kadın huylu bir erkek, Abdullah adındaki sahabiye, "Ne dersin! Yarın Taif'i ele geçirirseniz, Gaylan'ın tombul kızını hemen (cariye olarak) ele geçir/onu kaçırma! Bu kadın dört büklüm karşılar, sekiz büklüm arkaya döner (harika biridir)!" diyor. Bu bilgi **Buhari** ve **Müslim**'de ortak olarak işlenmiştir; böyle kenardan bir bilgi değildir. Benzer bir olay az önce Uyeyne hakkında geçti. Ki, ben kadın kazanmak için savaşa katıldım, diyordu.[618] Buhari'den sunduğum bu örnekler her şeyi

---

615 Mes'udi, Muruc'u Zeheb, c. 2/342-43.

616 Buhari, Nikâh, bab 29/5113.

617 a) İbni Hacer Askalani, İsabe, Havle binti Hâkim bölümü, c. 13/345, no: 11246.

b) Taberi Tarihi, c. 3/85.

c) İbni Kesir, Bidaye-Nihaye, c. 7/76.

d) İbni Asakir, Tarih'ü Medinet'i Dımaşk, c.48/141.

618 a) Buhari: Megazi, bab 56/4324, Nikâh, bab 113/5235 ve Libas, bab 62/5887. Müslim, Selam no: 2180. b) İbni Kesir, Bidaye-Nihaye, c. 7/74.

somut bir şekilde ortaya koyuyor. Bundan sonra sunacaklarım artık detay olur.

Bunlardan farklı olarak Hz. Muhammed özel yöntemler de uygulardı. Mesela Müslüman olduğu halde kendine potansiyel muhalif olarak gördüğü insanları hiçten bahanelerle ortadan kaldırtırdı. Buna da somut bir iki örnek verelim.

* **Ebu Bekre** anlatıyor: İslam lideri namaza giderken yolda birinin secdeye varmış Allah'a ibadet ettiğini görüyor. Dönüşte adamın hâlâ aynı yerde ibadetine devam ettiğini görünce, "kim bu adamı öldürecek" diye sahabilere sesleniyor. O sırada biri kalkıp kılıcını çekiyor, ben bunu yaparım diyor ve gidiyor. Namaz kılan adamın yanına varınca bir şey yapmadan geri dönüyor. Hz. Muhammed, ne yaptın diye sorunca adam, Allah'a secde edeni, namaz kılanı niye öldüreyim karşılığını veriyor. Muhammed bir daha sesleniyor, "kim gidip o ibadet edeni katledecek?" diyor. Başka biri kalkıp gidiyor ve o da bir şey yapmadan geri geliyor. Muhammed burada, "Allah'a yemin olsun ki siz onu öldürseydiniz ilk ve son fitne olurdu/artık yeryüzünde fitne kapısı kapanacaktı!" diyor. İlginç![619]

* **Ebu Bekre, Miksem ve Ebu Berze** şu olayı ayrı ayrı anlatıyorlar: Hz. Muhammed'e altınlar gelmişti. Sağa sola avuçla dağıtıyordu. Bir adam karşı çıkıp 'Adil davran!' dedi. Onun bu çıkışı Hz. Muhammed'in zoruna gitti. Kimileri öldürelim dediler. Kendisi izin vermedi; ancak, "Bu adam ve arkadaşları dinden uzaklaşacaklar!' dedi. Görüldüğü gibi adamı öldürtmüyor; ancak beterin beterini yapıyor, toplum içinde onu düşman ilan ediyor. "Niye adil davranmıyorsun, gelen talan malını hakça dağıtmıyorsun?" dedi diye.[620]

* **Ebu Said el-Hudri, Enes b. Malik, Cabir** ayrı ayrı anlatıyorlar: Bir gün Ebu Bekir Hz. Muhammed'in yanına geldi, falanca vadiden geçtim biri secde halinde Allah'a ibadet ediyor-

---

619 Ahmet b. Hanbel, Müsned, hadis no: 20703; Heysemi, Beğiyyet'ü Raid, c. 6/335, no: 10399.

620 Ahmet b. Hanbel, Müsned, no: 20706; Heysemi, Beğiyyet'ü Raid, c. 6/335, no: 10408.

du/alçak gönüllü biriydi, dedi. Hz. Muhammed Ebubekir'e, git o adamı öldür, dedi. Ebubekir gidiyor; ancak bir şey yapmadan geri dönüyor ve "Namaz kılıp secde edeni ben neden boş yere katledeyim?" diyor. Sonra Ömer gidiyor; ancak o da Ebubekir gibi bir şey yapmadan geri geliyor. Daha sonra Hz. Ali gidiyor; oraya vardığında adamı bulamayıp geri dönüyor. Demek ki adam kalkıp gitmiş. Hz. Muhammed o kişi hakkında, "Bunlar Kur'an okurlar; ancak boğazlarından aşağı gitmez/Kur'an'la amel etmezler. Bunları katledin!" diyor. **Heysemi** buna benzer birçok örnek veriyor. Burada savaş hali falan bir şey yok. Normal olarak birileri hakkında ölüm fermanı veriyor. Öyle ki Ebubekir, Ömer, Ali bunun hikmetini de bilmiyorlar. Kim bilir zeki biri, herhalde bir yerlerde Muhammed'i eleştirmiş, 'Peygamberlik bu işte yok, kafadan konuşuyor' gibi laflar söylemiş. Hz. Muhammed bunu duyunca münafık ilan edip infazına karar veriyor. Elbette ki kuru bir inançla İslam'a inanan veya İslam'dan çıkar sağlayanlar bu hadiseleri okuyunca, binbir dereden sular getirip işi Hz. Muhammed'in kerametine kadar götürebilirler.[621]

Ağırlıklı olarak Buhari'den sunduğum bu bilgilerden sonra şimdi de Hz. Muhammed'in on yıllık Medine dönemindeki baskınlardan bir özet sunmak isterim.

* Medine döneminde ilk ganimetler, Abdullah b. Cahş ve arkadaşlarının hicretten 17 ay sonra **Nahle** denilen yere düzenledikleri baskın sonucu ele geçiyor. Bu ganimetler arasında şarap da varmış. Hz. Muhammed ele geçenleri arkadaşları arasında dağıtıyor.[622]

* Hicri üçüncü yılında Zeyd b. Harise komutasında yüz kişilik bir baskın grubu Hz. Muhammed tarafından Necd bölgesinde **Kerde** denilen yere gönderiliyor. Bunlar ele geçirdikleri ganimetleri Hz. Muhammed'in yanına getirince, 20 bin dirhem tutan beşte bir payı kendisi için ayırıyor. Kalan 4/5'i (ki seksen bin dirhemdi) arkadaşları arasında dağıtıyor.[623] Bazen bu baskınlardan

---

621 Heysemi, Beğiyyet'ü Raid, c. 6/336, no: 14000, Ahmet b. Hanbel'den aktararak.

622 İbni Sad, Tabakat, c. 2/254.

623 İbni Sad, Tabakat, c. 2/267; Vakıdi, Megazi, s. 198.

az bir ganimetle geri dönerlerdi. Mesela Zeyd b. Harise komutasında 15 kişilik bir grup **Taraf** bölgesine baskın düzenliyor. Sonuçta bu baskından yalnızca yirmi deve ile dönüyorlar.[624]

* Hicri altıncı yılında Hz. Muhammed'in elçi olarak Bizans'a gönderdiği Dihye, **Hisma** denilen yere gelince orada onun önünü kesip Bizans imparatorunun Hz. Muhammed'e gönderdiği hediyeleri ondan alırlar. Dihye Hz. Muhammed'e gelip olup bitenleri anlatınca da, Zeyd komutasında beş yüz kişilik bir silahlı grubu olay yerine gönderir. Bu baskında bin deve, beş bin koyun, ayrıca yüz kadar kadın, kız ve çocuğu ele geçirip Medine'ye getirilir. Sahabilerin o kadınlarla cinsel ilişkide bulundukları bilgisi de kaynaklarda anlatılır.[625]

* Aynı yılda, yine Zeyd b. Harise emrinde birkaç kişi Vadi'l Kura'da **Ümmü Kirfe** üzerine giderler. Ümmü Kirfe bir kadının künyesiydi, onun asıl adı Fatma binti Rabia idi. Kadını ve kızını ele geçirirler. Medine'ye gelince Hz. Muhammed o kızı Hazn b. Ebi Veheb'e hibe eder. Kays b. Muhassır adında biri Ümmü Kırfe'yi işkenceyle katleder.[626]

* Hz. Muhammed ölüm döşeğinde iken Üsame b. Zeyd idaresindeki askerlerini Şam tarafında Mute bölgesine yakın **Übna** denilen yere gönderir. Daha bu askerler geri gelmeden Muhammed vefat eder. Bunlar bölgeyi yakıp yerle bir ederken, birçok talanla geri dönerler. Ele geçirdikleri arasında kadın-kız ve çocuklar da vardır. Hepsini Medine'ye getirip kendi aralarında paylaşırlar.[627]

---

624 İbni Kayyim el-Cevziyye, Zadu'l Mead, c. 3/251; İbni Sad, Tabakat, c. 2/293; Vakıdi, Megazi, s. 555. Hatırlıyorum! Bizim bölgede kışın kar fazla yağınca millet keklik avına giderdi. Akşamüstü eve döndüklerinde kimisi torbasını doldurur, kimisi az getirir, kimisi de mahrum dönerdi. Bu baskınları anlatırken o keklik avı hatırıma geldi. Adeta birbirine benzeyen olaylar, ama biri keklik avı, diğeri insan, ganimet ve cariye avı.

625 Vakıdi, Megazi, s. 555-560; İbni Sad, Tabakat, c. 2293.

626 İbni Sad, Tabakat, c. 2/294; Vakıdi, Megazi, s. 565.

627 İbni Habib: El-Muktefa min Sireti'l Mustafa, s. 236; Es-Seby'ü fi Sadri'l İslam, s. 22.

* Hicri altıncı yılında Ebu Ubeyde komutasında bazı sahabiler **Zi'l Kıssa** denilen bölge üzerine giderler. Ora halkı kaçınca, onlardan geriye kalan malı toplayıp getirirler. Yalnız bu baskında bir tek deve ele geçer. Medine'ye vardıklarında Muhammed beşte birini aldıktan sonra kalanını ashab arasında dağıtır.[628]

* Hicri altıncı yılında Hz. Ali Muhammed'in talimatıyla birçok sahabeyle birlikte **Fedek** bölgesine baskın düzenler. Buradan beş yüz deve, iki bin koyun alıp Medine'ye getirirler. Muhammed bunları ashabına dağıtır.[629]

* Hicri dokuzuncu yılında yine Hz. Ali komutasında 150 kişi "**Füls**" bölgesine gönderilir. Bunlardan 50'si atlı, 100'ü ise deve sahibidir. Sonuçta Füls'ü tahrip edip birçok mal, esir-cariye ile geri dönerler.[630] Yine Ali başkanlığında bu sefer Yemen'e bir baskın düzenlenir. Burada da birçok mal ve kadınlar ele geçirilip Müslümanlara dağıtılır.[631]

* Hz. Muhammed Beni Nadir Yahudilerini Medine'den çıkartınca, onlardan kalan gayrimenkulleriyle bir miktar silah ve kılıçlarına el koyar. Muhammed onlara ait Büveyre hurmalığını yakıp tahrip eder. Bunu yaparken de **Haşir** suresi beşinci ayeti iner, bu tanrı emridir der. Bu ayette, Muhammed ne yakmışsa Allah'ın talimatıyla yakmıştır, denilir. Ancak burada ele geçen talanı arkadaşlarına dağıtmaz; hepsi onun emrinde kalır. Canı istediği yakın çevresine bir şeyler verir. Mesela onların bu gayrimenkulünden Bi'ri Hacer'i Ebubekir'e, Bi'ri Cürm'ü Ömer'e, Sevale adındaki yeri Abdurrahman b. Avf'e, Derate'yi Suhayb b. Sinan'a, Büveyle adındaki yeri Zübeyr b. Avam ve Ebu Seleme'ye verir. Sehl b. Huneyf ve Ebu Dücane'ye de başka bir mal verir.[632]

* Medine dönemi beşinci yılı başında Hz. Muhammed yanına bin kişilik bir silahlı grup alıp Şam taraflarına **Dumetü'l Cendel** denilen yere giderler. Oranın sakinleri baskın haberini alınca

---

628 İbni Sad, Tabakat, c. 2/292; Vakıdi, Megazi, s. 552.

629 İbni Sad, Tabakat, c. 2/294; Vakıdi, Megazi, s. 563.

630 Vakıdi, s. 984; İbni Sad, Tabakat, c. 2/331.

631 İbni Sad, Tabakat, c. 2/334.

632 İbni Sad, Tabakat, c. 2/278.

yerlerini terk ederler. Burada onların götüremeyip de bıraktıkları ne varsa, ganimet olarak el geçirilir.[633]

* Aynı yılda İslam lideri Muhammed komutasında Müslümanlar **Beni Mustalık**'a baskın düzenler. Bunu yukarıdaki bölümlerde detaylıca izah ettim. Burada Hz. Ayşe'nin İfk olayı meydana gelir. Muhammed cariyeler arasından kendine Cüveyriye'yi seçer. Müslümanlara izin verir, bu yabancı kadınlara bir şeyler verin de onlarla cinsel ilişki yaşayın, der. İşte bu baskında ayrıca iki bin deve, beş bin koyuna elkoyarlar.[634]

* Beni Kureyza Yahudilerinin kırımını birçok yazımda detaylıca anlattım. Muhammed onların erkeklerini kılıçtan geçirip Medine'de toplu halde bir çukura doldurur, tüm kadın ve mallarına el koyar. Kadınlarından Amr kızı Reyhane'yi kendine alır. Yaklaşık bin kadın ve çocuğu da cariye-köle sıfatıyla arkadaşlarına dağıtır. İhtiyaç fazlası kadın ve çocuklar Necd, Şam ve Tühame bölgelerine gönderilerek satılırlar.

* İslam lideri Muhammed tarafından Muhammed b. Mesleme yönetiminde bir grup hicri altıncı yılında **Kurta** bölgesine baskına gönderilir. Onlar bu baskında yüz elli deve, üç bin koyun ele geçirerek ganimet olarak aralarında paylaşırlar.[635]

* Kutbe b. Amır yönetiminde yirmi kişilik bir baskın grubu **Has'em** denilen bölgeye gönderilir. Muhammed bunları gönderirken de, onlar üzerine evlerini yıkın, talimatını verir. Nitekim öyle yaparlar/onları katlederler. Sonunda esir aldıkları kadınları, deve ve koyunları Medine'ye getirirler. Sahabiler arasında bu talan malı dağıtılırken adam başı ya dört deve ya da kırk koyun düşer. Bir deve o zaman on koyuna bedeldi.[636]

* Medine dönemi yedinci yılında Ebubekir emrinde birkaç kişi Necd bölgesinde **Beni Kılab** denilen yere baskın düzenler. Seleme adında biri, "Onlardan yedi kişiyi sadece ben katlettim; ayrıca çok güzel bir kadın ele geçirdim. Medine'ye gelince Mu-

---

633 İbni Sad, Tabakat, c. 2/280.

634 İbni Sad, Tabakat, c. 2/281.

635 Vakıdi, Megazi, s. 355; İbni Sad, Tabakat, c. 2/289.

636 Vakıdi, Megazi, s. 753; İbni Sad, Tabakat c. 2/330.

hammed onu benden aldı. Kadını, Mekke'deki esir Müslümanlar geri verilsin diye düşman tarafa, Mekke'ye gönderdi!" diyor. Ebubekir'in komuta ettiği bu grubun parolası, **'öldür öldür'** şeklindeydi.[637]

* Ebu Katade yönetiminde bir başka grup hicri sekizinci yılında Necd'e bağlı **Hadre** denilen yere baskın düzenler. Buradan iki yüz deve ile iki bin koyun ve birçok cariye ile geri dönerler. Baskın lideri Ebu Katade'ye güzel bir cariye düşer. Hz. Muhammed bunu görünce ondan alıp Mahmiye b. Cez'e adında başka birine verir.[638]

* Hicri dokuzuncu yılında İslam lideri Muhammed, Halit b. Velit yönetiminde dört yüz yirmi süvariyi Ükeydir Dume üzerine gönderir. Ükeydir önemli biri ve Hıristiyandı. Sonuçta onu yakalıyorlar; kardeşi kaçınca onu katlediyorlar ve üzerindeki abayı alarak henüz Medine'ye dönmeden ganimet hediyesi olarak Muhammed'e gönderiyorlar. Halit'in ekibi bu baskında sekiz yüz kadın-çocuk ele geçirip Medine'ye getiriyor. Ayrıca bin deve ve birçok savaş malzemesi de ele geçiriyorlar.[639]

Örnek olsun diye bu on yıllık Medine döneminden bazı özet bilgiler verdim; yoksa bu on yıllık süre içinde yüze yakın baskın yapılmış; benim anlattıklarım devede kulak misali. Burada şunu sorma zamanıdır artık: Hani Mekke ayetlerinde hep özgürlüklerden söz ediliyordu? Medine'ye geçip iktidar ele geçirilince adamlar gidip bir mabedi bile yakıp yıkıyor, bu kadar baskınlar yapıyorlar. Burada belirleyici olan maddi güç değilse, Mekke'de iken neden bir seferliğine de olsa tek bir baskın yapılmıyor?

Zamanla bu talan ve ganimetler o kadar çoğalıyor ki, Halife Ömer kendine bağlı nerdeyse herkese maaş veriyor. Örneğin İslam lideri Muhammed'in her bir hanımına yıllık on iki bin dirhem, Bedir harbine katılanlara beşer, Uhud harbine katılanlara dörder bin maaş veriyor. Bir gün Ebu Hüreyre Bahreyn'den beş

---

637 Vakıdi, Megazi, s. 722; İbni Sad, Tabakat, c. 2/309.

638 İbni Sad, Tabakat, c. 2/316.

639 İbni Kesir, el-Bidaye ve'l Nihaye, hicri 9. yılı olayları bağlamında, c. 7/180.

yüz bin dirhem haraçla gelince Ömer buna inanamıyor, bu kadar para mümkün değildir, diyor ve Ebu Hüreyre'ye, sen uzun yolculuktan geliyorsun, kafan yerinde değil, git dinlen uyu, yarın gel konuşalım, diyor. Ama sonunda bu kadar para getirdiği doğru. Ömer bu talan malının dağıtımını yaparken, isterseniz sayarak vereyim, isterseniz ölçekle dağıtayım, diyor.

Hz. Muhammed zamanında daha yeni yapılanmaydı, deve, koyun gibi mallar ancak ele geçerdi. Daha sonra bunlar etrafa yayılınca her çeşit ganimet elde edildi. Buna somut bir örnek verelim. Amr b. As Mısır valisiyken oradaki talandan, Afrika cevherlerinden altın ve gümüş olarak yüz deve postu dolusu külçeyi saklayıp kendine ayırıyor. Bunu anlatan nerdeyse ilk İslam tarihçilerinden **Kasım b. Selam** (h.224.ö). Elbette bu bilgi başka kaynaklarda da var.[640]

İşin bir diğer yanı, Müslüman erkekler hep baskınlarda oldukları için hanımları erkeksiz kalıyordu. Ömer bir gece gezerken bakıyor ki kadınlar, "Şu Ebu Zi'b var ya ne kadar da delikanlı biri!" diyerek bir adamdan söz ediyorlar. Ömer sabahleyin o adamla konuşup kendisini Basra'ya sürgüne gönderiyor: "Demek erkekler burada değil diye, sen de fırsat bu fırsat deyip hanımları mı gözlüyorsun?" diyerek onu Medine'den çıkartıyor. Ömer bu konuda şüphelendiklerini Medine'den çıkartıp sürgüne gönderirdi.[641]

Buraya kadar sunduğum baskın ve talan örnekleri hep Muhammed döneminde olmuştur. Ebubekir dönemi en kısa dönemdir. Kendisi hicri 11'lle 13 yılları arasında yaklaşık iki buçuk yıl işbaşında kalmış. Bakalım bu kısa dönemde o neler yapmış?

Onun döneminde Halit b. Velit hicri 11. yılında Umman'a bağlı bir liman kenti olan **"Düba"**ya baskın düzenler. Burada sayıları 400 ile 800 arasında değişen kadın ve çocuk ele geçirip Medine'ye getirir. Bunlar Müslümanlar arasında dağıtılır. Yine Halit b. Velit hicri 12. yılında Irak tarafında Enbar ve Ayn'ü Temr bölge-

---

640 Kasım b. Selam, Garibu'l Hadis, c. 5/185.

641 a) İbni Sad, Tabakat-i Kübra, c. 3/150-160. b) İbni Şebbe, Tarih'ül Medine, c. 3/760-61.

lerini alır. Onların kadın ve çocuklarını da esir alıp ganimet olarak Medine'ye Ebubekir'e gönderir. Hicri 13. yılında yine Halit b. Velit yönetimindeki baskıncılar Irak'ta Huseyd denilen bölgeyi ele geçirirler. Burada da yine cariyeler, ganimet ellerine geçer. Halit aynı yıl Fırat bölgesinde Şarh, Sena ve Senduda bölgelerini alır ve elbette işin içinde yine talan, yine cariyeler vardır. Ebubekir döneminde Usame b. Zeyd Yemen mıntıkasını alır. Onların ev ve ağaçlarını yakıp büyüklerini katleder, kadın ve çocuklarını cariye-köle olarak Medine'ye getirir. Burada esir kadınların sayısı belli: Bin kadın esir alınıp Ebubekir'e gönderilir. Ömer zamanında sadece Kadisiye harbinde yüz bin esir alınır.[642]

Elimizde, Hz. Ali'nin oğlu Hasan örneği de var. Kimisine göre 70, kimisine göre 250, hatta 300 kadınla evlendiği rivayetleri var. Bazen dört kadını aynı anda boşayarak dördünü de aynı anda getirdiği anlatılır. Sünni kaynaklarda babası Hz. Ali'nin onun hakkında, 'Ey Kûfe halkı; kızlarınızı ona vermeyin. Çünkü kendisine güven olmaz, hemen kısa zamanda boşar!' dediği rivayetleri de var. Hz. Hasan hoşuna giden bir kadınla evlendiğinde ona yüz cariye tahsis eder ve her cariyeye de bin dirhem gümüş para verirdi. Hasan'la ilgili bu bilgi böyle kenardan bir bilgi değildir. Şia kaynaklarında da bunlar anlatılır. Örneğin **Meclisi;** Hz. Hasan'ın **70** hür kadını vardı, bir de **160** cariyeye sahipti, diyor ve itiraz da etmiyor. Sünni kesimden tarihçi ve Kur'an müfessiri İbni Kesir, Tarihçi İbni Asakir, İmam Müzi, İmam Zehebi ve en çok tasavvufla meşhur olan İmam Gazali ile Ebu Talip Mekki, Hasan'ın az önceki evliliklerini kaynaklarında işlemişlerdir.[643]

Ünlü sahabilerden **Mugire b. Şu'be** de yetmiş kadınla evlenmiştir. O da Hasan gibi bir taraftan boşamış, diğer taraftan yeni-

---

642 İbrahim Abdulkadir, es-Seby'ü fi Sadri'l İslam, s. 21-26.

643 a) Meclisi, Biharu'l Envar, c. 44/173.

b) Gazali, İhyau'l Ulum, c. 2/30-31.

c) İbni Kesir, Bidaye-Nihaye, c. 11/196-97.

d) İmam Müzi, Tehzib-i Kemal, c. 6/237.

e) İbni Asakir, Tarih'u Medinet'i Dımaşk, c. 13/249.

f) Zehebi, Siyer-i A'lam, c. 3/253.

g) Ali Muhammed Sellah, Emirü'l Mü'minin Hasan b. Ali, s. 28.

lerini getirmiştir. Bu adam aynı zamanda yöneticilik yapmış, Ömer zamanından başlamak üzere ta Muaviye'nin ölümü sonrasına kadar Basra ve Kûfe'de valilik yapmış aktif bir sahabi. Onun rivayet ettiği hadisler en başta Buhari ve Müslim'de geçmektedir. İmam Müzi, kimileri Mugire'nin getirmiş olduğu toplam kadın sayısı üç yüz, kimileri bin demiştir, diyor. Bu adam Kadisiye harbinde karnından yara alır, bir kadın gelir, onun karnını diker. O durumda bile kadına, evli misin yoksa bekâr mı diye sorar. Kadın, bak ben senin canını dikiyorum, senin aklın nerede, şeklinde karşılık verir.[644]

İslam tarihi karanlık bir tarih olduğu için doğrular pek yazılmamış. Ama görüldüğü gibi var olanlar bile işin iç yüzünü ortaya koymaya yeter. Konuları işlerken iş ayetle bitiyorsa ayet olsun dedim. Bitmiyorsa Sünni kesimden cumhurun sağlam diye kabul ettiği kaynaklar olsun dedim ve çalışmamı bu şekilde yürüttüm. Şu bir gerçek ki, Muhammed ve yandaşları ağır sanayi kurarak bu serveti elde etmemişlerdi. Bunun talan dışında başka yollardan sağlandığını kim iddia edebilir ki? Diyelim ki, bu aşırı servet o kadar değil de daha az olsun. Burada rakamlar önemli değil. Önemli olan talan ve cariye yolunun İslam'da açık olması. Esir cariyelerin o günkü şartlarda hiç hataları yoktu! O kadınların hiçbir suçu yoktu. Şimdiki şartlarda kadın asker olur, pilot olur, astronot olur vs. Ama o zamanlarda kadın ne savaşa katılıyordu ne de savaş nedeniydi. Ama görüldüğü gibi ayet ve hadislerle, evli de olsalar onlar Müslümanlara helal kılındı.

Asrımızda teknoloji ve bilginin artmasıyla birlikte dengeler alt üst oldu. Artık Kur'an'da sözü edilen savaşçı melekler jetlere, heronlara ve füze gibi icatlara karşı işlevsiz kılındı. Artık tanrı adına savaşa gidilse bile, ganimet ve cariye şöyle dursun; gidenlerin bir daha sağ salim dönmeleri bir yana çoğu yok olacaktır. Müslüman da olsa sahte Müslüman da olsa kendi maddi gücü yoksa savaşçı melekler yardıma gelmez. Buna rağmen hâlâ bu

---

644 a) Gazali, İhyau'l Ulum, c. 2/31.
b) İbni Asakir, Tarih'ü Medinet-i Dımaşk, c. 60/54-60, no: 7591.
c) İmam Müzi, Tehzib-i Kemal, c. 28/369, no: 6132.

anlayış peşinde olanlar vardır/görüyoruz. Bunlar beyhude çırpınışlardır-göz göre göre ölüme gitmekten başka bir şey değildir. İslam için mücadele vermenin en büyük zararı, demokrasinin gelişmesini engellemek ve dinden beslenenlerin ekmeğine yağ sürmektir. Bu anlayış olduğu sürece emperyalist denilen güçler keyiften ancak takla atarlar. Her yerde demokrasi olsa, o zaman başkalarını sömürmek o kadar da kolay olmaz.

Bu çalışmamı, 5 Aralık 2013 Perşembe günü bitirdim. Aynı günün akşamı Güney Afrika'nın efsanevi lideri **Nelson Mandela** vefat etti. Sevgiler sana Mandela! Güle güle! Sen insanlık görevini ağır bedeller ödeyerek yerine getirdin...

KAYNAKÇA

1) **Abdulgani Dımaşki el-Meydani** (h.1298.ö): "el-Lübab fi Şerhi'l Kitap", **4** cilt, Darü'l Kütübi'l İlmiyye, Beyrut/tarihsiz.

2) **Abdulkadir Avde** (m.1954.ö): "Et-Teşriu'l Cinai fi'l İslam", **2** cilt, Darü'l Katibi'l Arabi, Beyrut/tarihsiz.

3) **Abdurrahman el-Cezeri** (m.1941.ö): "El-Fıkh'ü Ale'l Mezahibi'l Erbaa", **5** cilt. Tahkik eden Muhammed Ali Beydun, Darü'l Kütübi'l İlmiyye, Beyrut/2003.

4) **A. Razzak Ebubekir San'ani** (h.211.ö): "Musannaf", **12** cilt. Tahkik eden Habibürrahman A'zami, Meclis'ül İlmiyye, Pakistan/1983.

5) **A. Melik b. Habib** (h.238.ö): "Kitab'u Edeb-i Nisa", tek cilt. Tahkik Abdulmecit, Darü'l Garbi'l İslami, Beyrut/1992.

6) **Aciri Ebubekir Muhammed b. Hüseyin** (h.360.ö): "Zemmü-l-Livat", tek cilt. Tahkik eden Muhammed Seyyit İbrahim, Mektebetü-l Kur'an, Kahire/tarihsiz.

7) **Acluni İsmail b. Muhammed** (h.1162.ö): "Keşfü-l Hafa", **2** cilt. Mektebetü-l Kudsi, Kahire/h.1351.

8) **Ahmet b. Hanbel** (ö.241.ö):

a) "Müsned", Beyt'ü Efkâr-i Devliye, Riyad/1998.

b) "Mesail'ül İmam-ı Ahmet", tek cilt, tahkik eden Züheyr Şaviş, Mektebetü'l İslami, Beyrut/1981.

9) **Ahmet Zeki Safve** (m.1975.ö): "Cemheret'ü Hutebi'l Arap fi Usuri'l Arabiye ez-Zahire", **3** cilt. 1933 baskısı, Mustafa el-Babi'l Halebi, Mısır.

10) **Ali b. Ahmet el-Saidi el-Adevi** (h.1189.ö): "Haşiyetü-l Adevi ala Kifayet-ü Talip er-Rebbani", Şerhu'l Harşi ala Muhtasari-i Halil, adlı kitabın hamişinde geçiyor. Kitap h. 1317'de Bulak, Matbaatü'l Kübra el-Emiriye'de basılmış. **7** cilttir.

11) **İbni Hemmam Ebubekir San'ani** (h.211.ö): "Musannaf", **12** cilt. Tahkik eden Habibürrahman A'zami, Meclis'ül İlmiyye, Pakistan/1983.

12) **Ali b. Muhammed el-Haddadi Yemeni** (h.800.ö): "El-Cevheret-ü Neyyire ala Muhtasari'l Kuduri", **2.** cilt. Mektebet'ü Hakkaniyye, Pakistan/h.1301.

13) **Ali Muhammed Salah:** "Emiru'l Mü'minin Hasan b. Ali", tek cilt. Dar'u Tevzi' ve'l neşri'l İslami, Kahire/2004.

14) **Alusi Şehabettin Mahmud Bağdadi** (h.1270.ö): "Ruhu'l Meani", **30** cilt. İhya'ü Türasi'l Arabi, Beyrut/tarihsiz.

15) **Aynî Bedrettin Ebu Muhammed Mahmut b. Ahmet** (h.855.ö):

a) "Umdetu'l Kari Şerh'ü Sahihi'l Buhari", **25** cilt. Tahkik eden Abdullah Mahmut Muhammed Ömer, Darü'l Kütübi'l İlmiyye, Beyrut/2001.

b) "El-Binaye Şerhu'l Hidaye", **14** cilt. Tahkik eden Eymen Salih Şaban, Darü'l Kütübi'l İlmiyye, Beyrut/2000.

16) **Baberti Muhammed b. Mahmut** (h.945.ö): "Şerhu'l İnaye ale-l Hidaye". Bu kitap Merğinani'nin şerhi olan Fethu'l Kadir'in (ki İbni Hemmam yazmış) hamişinde geçiyor. Kitap h. 1317'de, Bulak/Mısır'da, Matbaatü'l Kübra el-Emiriyye'de basılmıştır ve **8** cilttir.

17) **Begavi Hüseyin b. Mesut** (h.516.ö):

a) "Mealim'ü-t- Tenzil", **8** cilt. Tahkik komisyon. Darü'l Tayyibe matbaası, Riyad/1989.

b) "Şerh'ü Sünne", **16** cilt. Tahkik eden Ş. Arnavut ve Züheyr Şaviş, Mektebetü'l İslami, Beyrut/1983.

18) **Belazuri Ebu'l Abbas Ahmet b. Yahya** (h.279.ö):

a) "Fütuhu'l Büldan", tahkik edenler Abdullah Enis ve Ömer Enis, Mearif matbaası, Beyrut/1987.

b) "Ensabu'l Eşraf", **13** cilt. Tahkik komisyon. Darü'l Fikir matbaası, Beyrut/1996.

19) **Beydavi Abdullah b. Ömer** (h.691.ö): "Envar'ü Tenzil ve Esrar'ü Te'vil", **5** cilt. Tahkik eden Muhammed Abdurrahman, İhya'ü Türasi'l Arabi, Beyrut/tarihsiz.

20) **Beyhaki Ebubekir Ahmet b. Hüseyin** (h.458.ö):

a) "Sünen-i Kübra", **11** cilt. Tahkik eden Muhammed A. Kadir Ata, Darü'l Kütübi'l İlmiyye, Beyrut/2003.

b) "Delail'i Nübüvvet", **7** cilt. Tahkik eden Dr. A. Mu'ti, Darü'l Kütübi'l İlmiyye, Beyrut/1988.

c) "Şuabu'l İman", **14** cilt. Tahkik Dr. Abdulali Abdulhamit, Mektebet'ü Rüşd, Riyad/2003.

d) "Marifet'ü Sünnet-i ve'l Asar", **15** cilt. Tahkik A. Mu'ti Kal'acı, Va'y matbaası, Halep/1991.

21) **Bezzar Ebubekir Ahmet b. Amr** (h.292.ö): "Müsned'ü Bezzar/Bahr'ü Zihar", **15** cilt. Tahkik Adil b. Sad, Mektebetü'l Ulum ve'l Hikem matbaası, Medine/2006.

22) **Buhari Ebu Abdillah İsmail b. İbrahim** (h.256.ö):

a) "Sahih-i Buhari", **4** cilt, İbni Kesir matbaası, Beyrut/2002.

b) "Tarih-i Kebir", **12** cilt, tahkik eden Muhammed Ezher, Darü'l Kütübi'l İlmiyye, Beyrut/1986.

c) "Halk'u Ef'ali'l İbad ve'l Redd'ü Ale'l Cehmiyye ve Eshabih", **2** cilt. Tahkik eden Fehd b. Süleyman, Darü'l Atlasi'l Hadraa, Riyad/2005.

d) "Edebu'l Müfred", tahkik Nasiruddin Elbani, Darü'l Sıddık matbaası, Suudi Arabistan/2000.

23) **Buhuti Mansur b. Yunus b. İdris** (ö.1046.h):

a) "Keşşafü'l Kenaa' an Metni'l İkna", **5** cilt, tahkik eden Muhammed Emin Dinnavi, Âlemü-l Kütüp matbaası, Beyrut /1997.

b) "Şerh'ü Müntehel İradat", **7** cilt. Tahkik eden Abdullah b. Abdilmuhsin, Risale matbaası, 2000.

24) **Busayri Ahmet b. Ebubekir İsmail** (h. 840.ö): "İthafu'l Hayre el-Mehre bi Zevaidi'l Mesanidi'l Aşere", **11** cilt. Tahkik komisyon, Mektebetü Rüşd, Riyad/1998.

25) **Cessas Ebubekir Ahmet b. Ali er-Razi** (h. 370.ö): "Ahkâmü'l Kur'an", **5** cilt. Tahkik Muhammed Sadık Kemhavi, Darü'l İhyai Türasi'l Arabi, Beyrut/1992.

26) **Darekutni Ali b. Ömer** (h.385.ö):

a) "İlel'ü Darekutni", **11** cilt. Tahkik eden Mahfuzurrahman, Darü'l Tayyibe matbaası, Riyad/1985.

b) "Sünen-i Darekutni", **3** cilt. Darü'l Marife matbaası, Beyrut/2001.

27) **Davudi Şemsettin Muhammed b. Ali** (h.945.ö): "Tabakatü'l Müfessirin", **2** cilt. Darü'l Kütübi'l İlmiyye, Beyrut/1983.

28) **Debusi Ebu Zeyd Ubeydullah Ömer b. İsa el-Hanefi** (h.432.ö): "Te'sisü'n-Nazar", tek cilt. Tahkik Mustafa Muhammed, Mektebetü-l Külliyati-l Ezheriyye, Kahire.

29) **Dısuki Şemsettin Muhammed Arefe** (h.1230.ö): "Haşiyet'ü Dısuki ala Şerhi'l Kebir", **4** cilt. İhya'ül Kütübi'l Arabiyye, Kahire/tarihsiz.

30) **D. bekiri, Hüseyin b. Mahmut** (990.h): Tarih'ül Hamis, **2** cilt. Müesseset'ü Şaban, Beyrut/tarihsiz.

31) **Ebu Avane, Yakup b. İshak Esferaini** (h.316.ö): "Müsned'i Ebi Avane", **5** cilt. Tahkik Eymen b. Arif, Darü'l Marife, Beyrut/1998.

32) **Ebu Davud Süleyman b. Eş'as Sicistani** (h.275.ö): "Sünen-i Ebi Davud", Beytül Efkâr-i Devliyye, Ürdün/tarihsiz.

33) **Ebu Hayyan Endülüsi Muhammed b. Yusuf** (h.745.ö): "Bahru'l Muhit", **8** cilt. Tahkik eden komisyon. Darü'l Kütübi'l İlmiyye, Beyrut/1993.

34) **Ebu Hilal el-Askeri** (h.395.ö): "El-Evail', tek cilt. Tahkik Muhammed Seyyid, Darü'l Beşir matbaası, Beyrut/1987.

35) **Ebu'l Felah Şehabettin Abdulhayy Dımaşki** (h.1089.ö): "Şezerat'ü Zeheb fi Ahbar'i men Zeheb", **10** cilt. Tahkik Abdulkadir ve Mahmut Arnavut. Darü'l İbni Kesir, Beyrut/1986.

36) **Ebu'l Ferec Ali b. Hüseyin Esfehani** (h.356.ö):

a) "Kitabü'l el-Eğani", **33** cilt. Tahkik komisyon. Darü'l Sadır, Beyrut/2008.

b) "Mekatil'ü et-Talibin", tahkik eden Seyyit Ahmet Sakar, Şerif Rıda yayınları, İran/h.1416.

37) **Ebu'l Kasım Esbehani** (h.535.ö): "El-Hucce fi Beyani'l Mahacce", **2** cilt. Tahkik eden Muhammed b. Rabi, Dar'u Raye matbaası, Riyad.

38) **Ebü-l Kasım Muhammed b. Ahmet b. Cüzeyy el-Kelbi** (h.741.ö): "Et-Teshil'ü li Ulumi-t Tenzil", **2** cilt. Tahkik Muhammed Salim Haşim, Darü'l Kütübi'l İlmiyye, Beyrut/1995.

39) **Ebu Naim Esbehani Ahmet b. Abdillah** (h.430.ö):

a) "Ahbar'ü Esbehan", **2** cilt. Darü'l Kitabil İslami, Kahire/tarihsiz.

b) "Marifet-ü Sahabe", **6** cilt. Tahkik Adil b. Yusuf Azazi, Darü'l Vatan matbaası, Riyad/1998.

c) "Hüliyyetü'l Evliya ve Tabakatü'l Esfiya", **10** cilt. Darü'l Fikir matbaası, Beyrut/1996.

40) **Ebu Şeyh Esbehani** (h.369.ö): "Kitabu'l Azama", **5** cilt. Tahkik Diyaullah Mübarekfuri, Darü'l Asime matbaası, Riyad.

41) **Ebu Talip Mekki Muhammed b. Ali b. Atiyye** (h.386.ö): "Kutü'l Külup", **3** cilt. Tahkik Mahmut İbrahim Muhammed Rıdvani, Darü'l Türas matbaası, Kahire/2001.

42) **Ebu Ya'li el-Mevsıli** (h.307.ö): "Müsned'ü Ebi Ya'li", **14** cilt. Tahkik eden Hüseyin Selim Esed, Darü'l Me'mun lil-Türas, Beyrut/1990.

43) **Elbani Muhammed Nasiruddin** (1999.ö):

a) "Silsiletü Ehadisi Daife ve'l Mevdua", **14** cilt. Mektebetü'l Mearif, Riyad/1992.

b) "İrvau'l Galil", **9** cilt. Tahkik Muhammed Züheyr Savis, Mektebetu'l İslami, Beyrut/1979.

c) "Sahih'ü Camii-s-Sağir ve Daifuh", **2** cilt, Mektebetu'l İslami, Beyrut/1998.

44) **Endülüsi Muhammed b. Yusuf Ebu Hayyan** (h.745.ö) "Tefsir'u Bahri'l Muhit", **8** cilt. Tahkik komisyon, Darü'l Kütübi'l İlmiyye, Beyrut/1993.

45) **Fahrettin Er-Razi** (h.604.ö): "Tefsiri Kebir/Mefatihu'l Gayb", **32** cilt. Darü'l Fikir matbaası, Beyrut/1981.

46) **Fakihi Ebu Abdillah Muhammed b. İshak Mekki** (h.353.ö): "Ahbar'ü Mekke fi Kadimi Dehri ve Hadisihi", **6** cilt. Tahkik Dr. Abdulmelik b. Abdillah, Darü'l Dıdır, Beyrut/1994.

47) **Fasi Takiyyüddin Muhammed b. Ahmet** (h.832.ö): "İkd'ü Semin fi Tarihi'l Beledi'l Emin", **8** cilt. Tahkik Fuad Seyyir, Risale matbaası, Beyrut/1985.

48) **Gazali Ebu Hamit Muhammed** (h.505.ö): "İhyau'l Ulum", **4** cilt. Tahkik Dr. Bedevi Tebane, Keryate Futra matbaası, Semarağ/tarihsiz.

49) **Hâkim Ebu Abdillah Nisaburi** (h.403.ö): "Müstedek ale-l Sahihayn", **5** cilt. Tahkik eden Mustafa Abdulkadir Ata, Darü'l Kütübi'l İlmiyye, Beyrut/tarihsiz.

50) **Haraiti Muhammed b. Cafer Ebubekir Şamiri** (h.327.ö):

a) "Mesaviu'l Ahlak", tek cilt. Tahkik eden Mustafa b. Ebu Nasr, Mektebet'ü Sevadi, Cidde/1992.

b) "İtilalu'l Kulub", **2** cilt. Tahkik eden Hamdi Demirtaş, Mektebet'u Nezar Mustafa el-Baz, Suudi/2000.

51) **Harbi Ebu İshak İbrahim** (h.285.ö): "Garibü'l Hadis", **3** cilt. Tahkik eden Süleyman b. İbrahim, Ümmü'l Kura üniversitesi yayını, Suudi/1985.

52) **Hatib-i Bağdadi Ebubekir Ahmet b. Ali** (h.463.ö): "Tarih-ü Bağdad", **21** cilt. Tahkik eden Dr. Beşşar Avvad Maruf, Darü'l Garbi-l İslami matbaası, Beyrut/2001.

53) **Hatib'i Şerbini Şemsettin Muhammed b. Muhammed** (h.977.ö): "El-ikna' fi Halli Elfaz'i Ebi Şecaa", **2** cilt. Tahkik edenler Ali Muhammed Muavvıd ve Adil Ahmet. Darü'l Kütübi'l İlmiyye, Beyrut/2004.

54) **Hazın Alaettin Ali b. Muhammed el-Bağdadi** (h.741.ö): "Lübab'ü Tevil fi Meani Tenzil", **5** cilt. Tahkik eden Kasım Muhammed Recep, Darü'l Kütübi'l Arabiyye el-Kübra, Mısır/tarihsiz.

55) **Maverdi Ebul Hasan Ali b. Muhammed** (h.450.ö): "Havi'l Kebir", **18** cilt. Tahkik komisyon, Darü'l Kütübi'l İlmiyye, Beyrut/1994.

56) **Heysemi Nurettin Ebü'l Hasan Ali b. Ebubekir** (h.807.ö):

a) "Beğiyyet-ü Raid fi Tahkik-i Mecmai-z-Zevaid ve Menbai-l Fevaid", **10** cilt. Tahkik eden Abdullah Muhammed Derviş, Darü'l Fikir matbaası, 1994/Beyrut.

b) "Maksadu'l Aliyy fi Zevaid'i Ebu Ya'li el-Mevsili", **4** cilt. Tahkik Seyyit Kesrevi Hasan, Darü'l Kütübi'l İlmiyye, Beyrut/1982.

c) "Keşfu'l Estar", **4** cilt. Tahkik eden Habiburrahman A'zami, Risale matbaası, Beyrut/1979.

d) "Mevarid'ü Ze'man", **9** cilt. Tahkik eden Hüseyin Selim Esed Darni, Darü'l Sekafeti'l Arabiyye, Beyrut/1990.

57) **Hindi Alaüddin Ali el-Mitteki** (h.975.ö): "Kenzü-l Ummal fi Sünne-il Ekval-i ve-l Ef'al", **18** cilt. Tahkik Bekri Hayyan ve Safve Saka. Risale matbaası, Beyrut/1985.

58) **Humeydi Muhammed b. Futuh** (h.488.ö): "El-Cem'u beyne Sahiheyn", **4** cilt. Tahkik eden Dr. Ali Hüseyin Bevvab, Dar'u İbni Hazın, Lübnan, Beyrut/2002.

59) **Humeyni** (1989): "Tahrir-il Vesile", **2** cilt. İran'ın Suriye Büyükelçiliği yayını, 1998.

60) **Hüseyin b. Muhammed Diyarbekiri** (h.966.ö): "Tarihu'l Hamis fi Ahval-i Enfes-i Nefis", **2** cilt. Müesseset'ü Şaban, Beyrut/h.1283.

61) **İbni Abdilberr Ebu Ömer Yusuf Nümeri** (h.463.ö):

a) "Temhid lima fi'l Muvatta", **27** cilt. Tahkik Sait Ahmet, Vezaret'ü Şuun-i Sekafiye yayını, Mağrip/1981.

b) "İstizkar", 30 cilt. Tahkik eden Dr. Abdulmu'ti Kal'acı, Kuteybe matbaası, Beyrut/1993.

c) "El-İstiab fi Marifeti'l Ashab", 2 cilt. Darü'l Fikir Matbaası, Beyrut/2006.

62) **İbni Abdirabbih, Ahmet b. Muhammet Endülüsi** (h.328.ö):
a) "Ikdu'l Ferid", **9** cilt. Tahkik eden Dr. Abdulmecit Terhini, Darü'l Kütübi'l İlmiyye, Beyrut/1983.
b) "Tabai'u Nisa", tek cilt. Tahkik Muhammed İbrahim Selim. Mektebetu'l Kur'an matbaası, Kahire/1985.
63) **İbni Abidin Zeynüddin b. İbrahim** (h.970.ö):
a) "El-Bahr'ü Raik Şerh'ü Kenzi-l Dekaik", **9** cilt. Darü'l Kütübi'l İlmiyye, Beyrut/1997.
b) "Reddü'l Muhtar ala Dürri'l Muhtar, **14** cilt. Tahkik Adil Ahmet-Ali Muhammed, Darü'l Âlemi'l Kütüp, Riyad/2003.
64) **İbni Adiyy Ebu Ahmet Abdullah Cürkani** (h.365.ö): "El-Kâmil fi Duafai'r-Rical", **9** cilt. Tahkik eden Adil Ahmet ve Ali Muhammed, Darü'l Kütübi'l İlmiyye, Beyrut/tarihsiz.
65) **İbni'l Arabi Ebubekir Muhammed b. Abdillah** (h.543.ö): "Ahkâmü'l Kur'an", **4** cilt. Tahkik Muhammed A. Kadir Ata, Darü'l Kütübi'l İlmiyye, Beyrut/2003.
66) **İbni Asakir Ebü-l Kasım Ali b. Hasan** (h.571.ö): "Tarih-ü Medinet-i Dımaşk", **80** cilt. Darü'l Fikir matbaası, Tahkik eden Muhibbüddin Ebu Sait, Beyrut/1996.
67) **İbni Atiyye Ebu Muhammed Abdulhak Endülüsi** (h.546.ö): "Muharreru'l Veciz", **6** cilt. Tahkik eden A. Selam A. Şafi, Darü'l Kütübi'l İlmiyye matbaası, Beyrut/2001.
68) **İbni'l Cevzi Ebü'l Ferec Cemalettin** (h. 597.ö):
a) "Zadü'l Mesir', **9** cilt. İbni'l Hazın matbaası", Beyrut/ 2002.
b) "Et-Tahkik fi Mesaili-l Hilaf", **12** cilt. Tahkik A. Muti, Darü'l Va'yil Arabi, Kahire/1998.
c) "El-ilelü'l Mütenahiye", **2** cilt. Tahkik Halil Meys, Darü'l Kütübi'l İlmiyye, Beyrut/1983.
69) **İbni'l Cüziyy Ebu Kasım Muhammed b. Ahmet Kelbi** (h.741.ö): "Et-Teshil'ü li ulumi Tenzil", **2** cilt. Tahkik Muhammed Salim Haşim, Darü'l Kütübi'l İlmiyye, Beyrut/1995.
70) **İbni Ebi Asım** (h.287.ö):
a) "El-Ahad ve'l Mesani", **6** cilt. Tahkik Basım Faysal, Darü'l Raye matbaası, Riyad/1991.
b) "Es-Sünne, **2** cilt. Tahkik eden Nasiruddin Elbani, Mektebetü'l İslami yayınevi, Beyrut/1980.
71) **İbni Ebi Davud Sicistani** (h.316.ö): "Kitabu'l Mesahif", **2** cilt. Tahkik Dr. Muhibuddin Abdussubhan, Darü'l Beşairi'l İslamiyye, Beyrut/2002.

72) **İbni Ebi Dünya Ebubekir Abdullah b. Muhammed** (h.281.ö): "Kitabu'l İyal", **2** cilt. Tahkik eden Necm A. Rahman Halef, İbni Kayyim matbaası, Suudi/1990.

73) **İbni Ebi Hatem Abdurrahman b. Muhammed er-Razi** (h.327.ö):

a) "Tefsiru'l Kur'ani'l Azim", **10** cilt. Tahkik Esat Muhammed Tayyip, Mektebet-ü Nezar, Riyad/1997.

b) İlel'ü İbni Ebi Hatem, **7** cilt. Tahkik edenler Dr. Sad b. Abdullah ve Dr. Halit b. A. Rahman, Mektebet-ü Melik Fehd, Riyad/2006.

74) **İbni Ebi Şeybe** (159-235): "Musannaf". **26** cilt. Tahkik eden, Muhammed Avvane. Darü'l Kurtube matbaası, Beyrut/2006.

75) **İbni Esir Ebu-l Hasan Ali İzzettin Cezeri** (h.630.ö):

a) "Üdü-l Gabe", **8** cilt. Tahkik eden, komisyon. Darü'l Kütübi'l İlmiyye, Beyrut/tarihsiz.

b) "El-Kâmil fi-t-Tarih", **11** cilt. Tahkik Dr. Muhammed Yusuf, Darü'l Kütübi'l İlmiyye, Beyrut/1987.

76) **İbni Esir Ebu Seadat Mubarek b. Muhammed Cezeri** (h.606.ö): "En-Nihaye fi Garibi'l Hadis", **5** cilt. Tahkik eden Mahmut Muhammed Tenahi ve Tahir Ahmet, Mektebetü-l İslami, Beyrut/1963.

77) **İbni Habib Ebu Cafer Muhammed** (h.245.ö):

a) "El-Münammak", tek cilt. Tahkik eden Hurşit Ahmet Faruk. Âlemü-l Kütüp matbaası, Beyrut/1985.

b) "El-Muhabber", tek cilt. Tahkik eden Dr. İlze Lihten Şıtiter, Darü'l Afaki-l Cedide, Beyrut/tarihsiz.

78) **İbni Habib Hasan b.Ömer** (h.779.ö): "El-Müktena min Sireti'l Mustafa", tek cilt. Tahkik eden Dr. Mustafa Muhammed Hüseyin Zehebi, Darü'l Hadis, Kahire/1996.

79) **İbni Hacer Ahmet b. Ali Askalani** (h.852.ö):

a) "El-İsabe fi Temyiz-i Sahabe", **14** cilt+**2** cilt fihrist. Tahkik eden komisyon, Hecer matbaası, Kahire/2008.

b) "Telhisü-l Habir", **4** cilt. Tahkik eden Ebu Asım Hasan b. Abbas. Kutube matbaası, Kahire/1995.

c) "Lisanü-l Mizan", **10** cilt. Tahkik A. Selam Ebu Gudde, Darü'l Beşairi-l İslamiye, Beyrut/2002.

d) "Fethu'l Bari Şerh'ü Sahihi'l Buhari", **17** cilt. Tahkik eden A. Rahman b. Nasır, Darü'l Tayyibe matbaası, 2005/Riyad.

e) "El-Ucab fi Beyani'l Esbab", tek cilt. Tahkik eden Ebu Abdurrahman Fevvaz, Darü'l İbni Hazm, 2002/Beyrut.

f) "Ed-Diraye fi Tahric-i Ehadisi'l Hidaye", tahkik Abdullah Haşim, Darü'l Marife matbaası, Beyrut/tarihsiz.

g) "El-Metalibu'l Aliye", **19** cilt. Tahkik eden Muhammed b. Zafir, Darü'l Asime, Suudi/2000.

80) **İbni Hacer Heytemi** (h.973.ö): "Tuhfetü-l Muhtac bi Şerhil Minhac', **10** cilt. Matbaat-ü Mustafa Muhammed, Mısır/tarihsiz.

81) **İbni Hazm Muhammed b. Ali b. Sait** (h.456.ö):

a) "El-Muhalla bi-l Asar", **11** cilt. Tahkik eden A. Rahman Ceziri, Nehde Matbaası, Mısır/1347 hicri.

b) "Esma'ü Sahabeti-r-Rüvvat", tek cilt. Tahkik eden A. Hamit Sa'deni, Mektebetü'l Kur'an, Kahire/tarihsiz.

c) "Cemheret'ü Ensabi'l Arap", **2** cilt, Darü'l Mearif matbaası, Kahire/1982.

82) **İbni Hemmam el-Hanefi Muhammed b. Abdulvahit** (h.861.ö): **10** cilt. "Fethul Kadir ala'l Hidaye li Merğinani", tahkik eden A. Razzak Galip Mehdi. Darü'l Kütübi'l İlmiyye, Beyrut/2003.

83) **İbni Hibban Muhammed b. Ahmet El-Besti** (h.354.ö):

a) "Sahih-i İbni Hibban bi Tertib-i İbni Belban", **18** cilt. Hadisleri bir araya getiren İbni Belban'dır (h.739.ö): Tahkik Şuayıp Arnavut, Risale matbaası, Beyrut/tarihsiz.

b) "Kitabu'l Mecruhin", **3** cilt. Tahkik Muhammed İbrahim Zayid, Darü'l Marife, Beyrut/1992.

84) **İbni Himmam Kemalettin Muhammed b. Abdulvahit** (h.861.ö): "Şerh'ü Fethi'l Kadir", **10** cilt. Tahkik Abdurrazzak Galip, Darü'l Kütübi'l İlmiyye, Beyrut/2003.

85) **İbni Hişam** (h.213 veya 218.ö): "Es-Siret'ü Nebeviyye", **4** cilt. Tahkik Ömer Abdusselam Tedmüri, Darü'l Kitabi'l Rabi, Beyrut/1990.

86) **İbni Hüzeyme Ebubekir b. Muhammed Nisaburi** (h.311.ö): "Sahih-i İbni Hüzeyme", **2** cilt. Tahkik Dr. Muhammed Mustafa A'zami, Mektebetü'l İslami, Riyad/1980.

87) **İbni Kattan Ali b. Muhammed** (h.628.ö): "Beyanu'l Vehm-i ve'l İham el-Vakiayni fi Kitabi-l Ahkâm", **6** cilt. Tahkik eden Dr. Hüseyin Ayet Sait, Darü'l Tayyibe, Riyad/1987.

88) **İbni Kayyim el-Cevziyye Şemsettin Ebu Abdillah** (h.751.ö):

a) "Et-Türüku'l Hukmiyye fi-s-Siyaset'i Şeriyye", **2** cilt. Tahkik Naif b. Ahmet, Darü'l Alemi'l Fevaid, Cidde/h.1428.

b) "Bedaiu'l Fevaid", **4** cilt+fihrist. Tahkik Ali b. Muhammed İmran. Darü'l İlmi'l Fevaid, Cidde/tarihsiz.

c) "Zadü'l Mead", **6** cilt. Tahkik Şuayıp ve A. Kadir Arnavut, Risale matbaası, Beyrut/1998.

d) "Ahbar'ü Nisa", tek cilt. Tahkik eden Dr. Nezar Rıda, Dar'u Mektebeti'l Hayat, Beyrut/1982.

e) "Ed-Dau ve'd-Deva" (el-Cevabu'l Kafi), tek cilt. Tahkik Ali b. Hasan b. Ali, İbni Cevziyye matbaası, Riyad/h.1423.

f) "İ'lamu'l Muveqqiin", **7** cilt. Tahkik eden Ebu Ömer Ahmet, İbni Cevziyye matbaası, Riyad/h.1423.

g) "Ahkâm'ü Ehl-i Zimme", **3** cilt. Remadi matbaası, Suudi/1997.

89) **İbni Kesir İmadüddin Ebü-l Feda İsmail Dımaşki** (ö.774.ö):

a) "Tefsirü'l Kur'ani'l Azim", **8** cilt. Tahkik eden Sami b. Muhammed, Darü'l Tayyibe, Suudi/1999.

b) "Bidaye-Nihaye", **20** cilt+fihrist. Tahkik eden Abdullah b. Abdilmuhsin. Hecer matbaası, Beyrut/1997.

c) "Tuhfet'u Talib bi Marifet-i Ehadisi Muhtasari İbni'l Hacib", tek cilt. Tahkik Abdulgani b. Hamit, Darü'l Haram matbaası, Mekke/h.1406.

90) **İbni Kudame Müveffiküddin Ebu Muhammed Abdullah Hanbeli** (h.620.ö): "El-Müğni", **15** cilt. Tahkik Abdullah b. Abdilmuhsin ve Abdulfettah Muhammed, Darü'l Alemi'l Kütüb, Riyad/1997.

91) **İbni Mace Muhammed b. Yezit Kezvini** (h.273.ö): "Sünen-i İbni Mace", Mektebetü-l Mearif, Riyad/h.1417.

92) **İbni Mevdud el-Musili Abdullah b. Mahmut** (h.683.ö): "El-İhtiyar li Ta'lili'l Muhtar", **5** cilt. Tahkik Mahmut Ebu Dakika, Darü'l Kütübü'l İlmiyye, Beyrut/tarihsiz.

93) **İbni Müflih el-Hanbeli Ebu İshak Burhanettin** (h.884.ö): "El-Mübdi' fi Şerhi-l Muk'ni", **9** cilt. Tahkik eden Muhammed eş-Şafii, Darü'l Kütübi'l İlmiyye, Beyrut/1997.

94) **İbnü'l Mülekkin Ebu Hafs Ömer b. Ali el-Ensari** (h.804.ö): "Bedrü-l Münir fi Tahrici-l Ehadisi ve'l Asari-l Vakiati fi Şerhi-l Kebir", **10** cilt. Tahkik, komisyon. Darü'l Hicre matbaası, Suudi/2006.

95) **İbni'l Münzir Ebubekir Muhammed b. İbrahim Nisaburi** (h.318.ö): "Kitab'ü Tefsiri'l Kur'an", **2** cilt. Tahkik eden Dr. Sad b. Muhammed Darü'l Measir, Medine/2002.

96) **İbni Rüşd Ebu-l Velid el-Endülüsi** (h.595.ö): "Şerh-ü Bidayeti-l Mücterhit ve Nihayeti-l Muktesid", **4** cilt. Tahkik Abdullah Abadi, Darü'l Selam matbaası, Mısır/1995.

97) **İbni Sad Muhammed** (h.230.ö): "Tabakat'i Kübra", **8** cilt. Tahkik Riyad Abdullah, İhya'u Türasi'l Arabi, Beyrut/1996.

98) **İbni Seyyid-i Nas Ebu'l Feth Muhammed Ya'meri** (h.734.ö): "Uyunu'l Eser", **2** cilt. Tahkik, Dr. Muhammed İyd ve Muhittin Mısto, İbni Kesir matbaası, Beyrut/tarihsiz.

99) **İbni Şebbe Nümeyri** (173-262): "Tarih'u Medinet'il Münevvere", **4** cilt. Tahkik eden Fehim Muhammed Şeltut. Darü'l Ulyan, Mekke/1979.

100) **İbni Teymiyye Takiyyüddin Ahmet Harani Şeyhü-l İslam** (h.728.ö):

a) "Mecmu'u Fetava İbni Teymiyye", **37** cilt. Tahkik Enver Baz-Amir Cezzar, Darü'l Vefa matbaası, Mısır/2005.

b) "Hicabu'l Mer'e", tek cilt, Tahkik'u Elbani, Mektebetu'l İslami, Beyrut/h.1403.

c) "İktida'u Sırati'l Müstakim", **2** cilt. Tahkik eden Nasır A. Kerim Akıl, Mektebet'ü Rüşd, Riyad/tarihsiz.

d) "Minhac'ü-s Sünne", **9** cilt, Kurtube Matbaası, Tahkik eden Dr. Muhammed Reşad Salim, Kahire/1986.

101) **İbrahim Abdulkadir**: "Es-Seby'ü fi Sadri'l İslam", Master tezi. Necah üniversitesi tarih bölümü, Nablus-Filistin/2010.

102) **İbrahim Canan,** "Kütüb-i Sitte tercemesi", **17** cilt+fihrist, Akçağ yayınevi, Ankara/1993.

103) **İshak b. Mansur Muruzi** (h.251.ö): "Mesailü'l İmam'i Ahmet b. Hanbel", **10** cüz', tahkik eden Halit b. Mahmut ve komisyon. Darü'l Hecer, Medine İslam Üniversitesi yayını, 2004/Medine.

104) **Kasani Ebubekir b. Mesut Alauddin** (h.587.ö): "Bedaiu Sanayi' fi Tertibi Şerayi", **10** cilt. Tahkik komisyon, Darü'l Kütübi'l İlmiyye, Beyrut/2003.

105) **Kasım b. Selam** (h.224.ö):

a) "Kitabu'l Emval", **2** cilt. Tahkik eden Ebu İshak Huveyni, Darü'l Hüda matbaası, Mısır/2007.

b) "Garibu'l Hadis", **6** cilt. Tahkik eden Hüseyin Muhammed, Matbaatu'l Emiriyye, Mısır/1984.

106) **Kasımi Muhammed Cemalettin** (m.1966.ö): "Mehasin'ü Te'vil", **17** cilt. Tahkik eden Fuad A. Baki, Darü'l İhya'il Kütübi'l Arabi, 1957.

107) **Kurtubi Ebu Abdillah Muhammed b. Ahmet** (h.671.ö): "El-Camiu li Ahkâmi-l Kur'an", **24** cilt. Tahkik eden Dr. Abdullah b. Abdilmuhsin, Risale matbaası, Beyrut/2006.

108) **Makrizi Takiyyüddin Ahmet b. Ali** (h.845.ö):
a) "Hutetü'l Makrizi", **3** cilt. Tahkik eden Muhammed ve Mediha Şerkavi, Medbula matbaası, 1998/Kahire.
b) "İmtau'l İsma", **15** cilt. Tahkik eden Muhammed Abdulhamit, Darü'l Kutubi'l İlmiyye, Beyrut/1999.
109) **Malik b. Enes** (h.179.ö): "Muvatta", **2** cilt. Tahkik eden Muhammed Fuad A. Baki, Mustafa el-Babil-i Halebi yayını, Kahire/1985.
110) **Maverdi Ebul Hasan Ali b. Muhammed** (h.450.ö):
a) "Havi'l Kebir", **18** cilt. Tahkik komisyon, Darü'l Kütübi'l İlmiyye, Beyrut/1994.
b) "En-Nüket'ü ve'l Uyun (tefsir)", **6** cilt. Darü'l Kütübi'l İlmiyye, Beyrut/tarihsiz.
111) **Menavi Muhammed A. Rauf** (h.1031.ö): "Feydü-l Kadir", **6** cilt. Darü'l Marife, Beyrut/1972.
112) **Merdavi Alaettin Ali b. Süleyman** (h.885.ö): 'el-İnsaf fi Marifet-i er-Racih Min'el Hilaf', **12** cilt. Tahkik eden Muhammed Hamit, Matbaat'ü Sünneti-l Muhammediyye, Suudi/1956.
113) **Merğinani Burhanettin Ebu'l Hasan Ali b. Ebubekir** (h.593.ö): "Bidayetü'l Mübtedi", tek cilt. Fetih matbaası, Mısır/1936.
114) **Mes'udi Ebu'l Hasan Ali b. Hüseyin** (h.346.ö): "Dar-ül Fikri-l İslami el-Hadise", **2** cilt. Tahkik Muhammed Muhittin A. Hamit, Darü'l Fikir matbaası, Beyrut/1973.
115) **Molla Husrev Muhammed b. Feramuz** (h.885.ö): "Ed-Dürerü'l Hükkam fi Şerh-i Güreri'l Ahkâm", **2** cilt. Mir Muhammed kütüphanesi, Aarmbağ-Karaçi/tarihsiz.
116) **Muhammed b. Ahmet Aliş** (h.1217.ö): "Menhecü'l Celil Şerh'ü Muhtasar-i Halil", **9** cilt. Darü'l Fikir matbaası, Beyrut/1989.
117) **Muhammed Nasiruddin Albani** (1914-1999): "Silsiletü-l Ehadisi'l Daifa ve'l Mevdua", **14** cilt. Mektebetü-l Maarif, Riyad/1992.
118) **Muhammed b. Ömer Nevevi el-Cavi** (h.1316): "Nihayet'ü Zeyyin fi İrşadi'l Mübtediin", Tahkik Abdullah Mahmut Muhammed Ömer, Darü'l Kütübi'l İlmiyye, Beyrut/2002.
119) **Muhammed Talibi** (1921 Tunus doğumlu): "Devletü'l Eğlebiyye", tahkik eden Hammad Salihi, Darü'l Garbi'l İslami, Beyrut/1995.

120) **Muhibbüddin Ahmet b. Abdullah Taberi** (ö.694.h): "Zehairü'l Ukha fi Menakıbi Zevit Kurba", Mekteb-et'ül Kudsiye, Kahire/h.1356.
121) **Mukatil b. Süleyman Ebu'l Hasan Belki** (h.150.ö): "Tefsir'ü Mukatil", **3** cilt. Tahkik eden Ahmet Ferit, Darü'l Kütübi'l İlmiyye, Beyrut/2003.
122) **Musıli Abdullah b. Mahmut el-Hanefi** (h.683.ö): "El-ihtiyar li Taliki'l Muhtar", **5** cilt. Tahkik eden Mahmut Ebu Dakika, Darü'l Kütübi'l İlmiyye, Beyrut/tarihsiz.
123) **Mustafa Suyuti Rehibani** (h.1243.ö): "Metalib'ü Uli Nüha fi Şerh'i Gayeti'l Münteha", **6** cilt. Meketebetü'l İslami Dımaşk, Şam/1961.
124) **Mücahit b. Cebr** (h.102.ö): "Tefsir'ül İmam Mücahit", tek cilt, 790 sayfa. Tahkik eden Dr. Muhammed Abdusselam, Darü'l Fikri'l İslami Elühadise,1989.
125) **Münziri Zekiyyüddin Ebu Muhammed** (h.656.ö): "Et-Tekmiletü li Vefeyat-i Nakle", **4** cilt. Tahkik eden Dr. Beşşar Avvad Maruf, Risale matbaası, Beyrut/1984.
126) **Müslim Ebü'l Hüseyin b. Haccac Küşeyri Nisaburi** (h.206-261): "Sahih-i Müslim", **4** cilt, tahkik Muhammed Fuad Abdülbaki, Darü'l Kütübi'l İlmiyye, Beyrut/1991.
127) **Müzi Cemalettin ebü-l Haccac Yusuf** (h.742.ö): "Tehzibü-l Kemal", **35** cilt. Tahkik eden Dr. Beşşar Avvad Maruf, Risale matbaası, 1992/Beyrut.
128) **Nesai Ebu A. Rahman Ahmet b. Şuayıp** (ö.303.h): "Sünen'ü Nesai", Beytu'l Efkâri Devliyye, Riyad/tarihsiz.
129) **Nesefi Ebu'l Berekât Abdullah** (h.710.ö): "Bahr'u Raik Şerh'ü Kenzi Dekaik", **9** cilt. Tahkik eden Zekeriya Umeyrat, Darü'l Kütübi'l İlmiyye, Beyrut/1997.
130) **Nevevi, Ebu Zekeriya Muhittin b. Şeref** (ö.676.h):
a) "Sahih-ü Müslim bi Şerh-i Nevevi", **18** cilt, el-Matbaatü-l Mısriyye, Kahire/1929.
b) "El-Mecmuu", **23** cilt. Tahkik eden Muhammed Necip Muti-i, İrşad matbaası, Cidde/1980.
c) "Revdet'ü Talibin", **8** cilt. Darü'l Alemi'l Kütüb, Beyrut/2003.
131) **Nüveyri Şehabettin Ahmet b. Abdullah** (h.733.ö): "Nihayetü-l Ereb", **33** cilt. Tahkik komisyon. Darü'l Kütübi'l İlmiyye, Beyrut/2004.

132) Prof. Dr. **Mebrure Tosun,** Doç. Dr. **Kadriye Yalvaç**: "Sumer, Babil, Assur Kanunları ve Ammi-Şaduga Fermanı", Türk Tarih Kurumu yay. Ankara/1989.

133) **Ragıp Asbahani** (h.1108.ö): "Muhaderatu'l Edibba", tek cilt. Tahkik İbrahim Zeydan, Mektebu'l Hilal, Mısır/ 1902.

134) **Remeli Şemsettin Muhammed b. Abbas** (h.1004.ö): "Nihayetü'l Muhtac ila Şerhi-l Minhac", 8 cilt. Darü'l Kütübi'l İlmiyye, Beyrut/ 2003.

135) **Ruheybani Mustafa es-Suyuti** (h.1243.ö): "Metalib'ü ulin-Nüha fi Şerh'i Gayeti'l Münteha", **6** cilt. Mektebetü'l İslami, Suriye/1961.

136) **Safedi Selahattin Halil b. Aybek** (h.764.ö): "El-Vafi bi'l Vefeyat", **29** cilt. Tahkik komisyon. Darü'l İhya-i Türasi-l Arabi, Beyrut/2000.

137) **Sait b. Mansur** (h.227.ö): "Sünen", tahkik Habiburrahman A'zami, Darü'l Selefiyye, Hindistan/1982.

138) **Sa'lebi Ebu İshak Ahmet** (h.427.ö): "El-Keşf'ü ve'l Beyan", **10** cilt. Tahkik eden Nazir Saidi, İhya'ü Türasi'l Arabi, Beyrut/2002.

139) **Salihi Muhammed b. Yusuf eş-Şami** (h.942.ö): "Sübül'ül Hüda ve'r-Reşad", **12** cilt. Tahkik eden Dr. Mustafa A. Vahit, İhya'ü Türasi'l İslam, Kahire/1997.

140) **Semerkandi Ebu Leys Nasr b. Muhammed** (h.375.ö): "Bahru'l Ulum", **2.** cilt. Tahkik komisyon, Darü'l Kütübi'l İlmiyye, Beyrut/1993.

141) **Semin Halebi Ahmet b. Yusuf** (h.756.ö): "Dürrü'l Mesun fi İlmi Kitabi'l Meknun", **11** cilt. Tahkik, Dr. Ahmet Muhammed Harrat, Darü'l Kalem matbaası, Şam/tarihsiz.

142) **Serahsi Ebubekir Muhammed b. Ebi Sehl** (h.483.ö):

a) "El-Mebsut", **30** cilt. Darü'l Marife, Beyrut/1989.

b) "Usuü Serahsi", **2** cilt. Tahkik Ebu-l Vefa Afgani, Darü'l Kütübi'l İlmiyye, Beyrut/1993.

143) **Seyyit Kutup** (1966.m): "Fi Zilali'l Kur'an", **6** cilt. Darü'l Şüruk matbaası, Kahire/2003.

144) **Seyyit Sabık** (m.2000.ö): "Fıkh-ü Sünne", **3** cilt. Darü'l Kitabi-l Arabi, Beyrut/1973.

145) **Suyuti Celalettin Abdurrahman** (h.911.ö):

a) "Dürrül Mensur Tefsiri", **16** cilt+fihrist. Tahkik eden Dr. Abdullah b. A. Muhsin. Hecer matbaası, Mısır/2003.

b) "Tarih'ül Hulefa", Darü'l İbni'l Hazm, Beyrut/2003.
c) "El-İtkan fi Ulumi'l Kur'an", **7** cilt. Tahkik Mekteb'ü Dirasati'l Kur'aniyye, Mec'meu Melik Fehd, Suudi/h.1426.
146) **Subki Abdulvahhap b. Ali** (h.771.ö): "Tabakatü'ül Şafiiyeti'l Kübra", **10** cilt. Tahkik komisyon, Darü'l İhya-i Kütübi'l Arabiyye, Mısır/1964.
147) **Süddi'l Kebir Ebu Muhammed b. İsmail** (h.128.ö): "Tefsir'ü Süddi'l Kebir", tahkik eden Dr. Muhammed Ata Yusuf. Darü'l Vefa matbaası, Mensure/1993.
148) **Süheyli Abdurrahman** (h.581.ö): "Ravdu'l Unuf", **7** cilt. Tahkik eden Abdurrahman Vekil, Darü'l Kütübi'l İslami, Kuveyt.
149) **Şadi İbrahim,** "Es-Seby'ü fi Sadri'l İslam", master tezi. Necah üniversitesi, Filistin/2010.
150) **Şafii Muhammed b. İdris** (h.204.ö):
a) "Müsned", **3** cilt. Tahkik eden Dr. Rıfat Fevzi A. Muttalib, Darü'l Beşairi'l İslamiyye, Beyrut/2005.
b) "Kitabü'l Ümm", **11** cilt. Tahkik Rıfat Fevzi A. Muttalib, Darü'l Vefa matbaası, Mensure/2001.
151) **Şehabettin Muhammed b. Ahmet Ebulfeth Mehelli** (h.850.ö): "El-Mustatraf'u fi Külli Fennin Mustazraf', **2** cilt. Mektebetu'l Cumhuriyeti'l Arabiyye, Mısır/h.1385.
152) **Şemsettin Ebu Muzaffer ibni Cevzi** (h.654.ö): "İsaru'l İnsaf fi Asari'l Hilaf", tek cilt. Mektebet'ü Melik Fehd, Riyad/h.1420.
153) **Şenqiti Muhammed Emin b. Muhtar** (1974.ö):
a) "Edvau'l Beyan fi İdahi'l Kur'an'i bi'l Kur'an", **7** cilt, Darü'l Alemi'l Fevaid, Cidde/tarihsiz.
b) "Rihletü'l Hecci İla Beytillahi'l Haram", İbni Teymiyye yayınevi, Kahire/tarihsiz.
154) **Şerbini Muhammed b. Muhammed el-Hatip** (h.977.ö): "El-İkna' fi Helli Elfaz-i Ebi Şeca", **2** cilt. Tahkik komisyon, Darü'l Kütübi'l İlmiyye, Beyrut/2004.
155) **Şevkani Muhammed b. Ali** (ö.1250.h):
a) "Neylü'l Evtar", **12** cilt. Tahkik eden Ebu Muaz Tarık, Darü'l İbni'l Kayyım, Riyad/2005.
b) "Fethü-l Kadir", **5** cilt. Tahkik eden A. Rahman Umeyre, Darü'l Vefa, 1994.
156) **Şeyhzade Damat** (h.1078.ö): "Mecmeu'l Enhür fi Şerh'ü Mültekal Ebhur", **4** cilt, Tahkik Halil İmran Mansur, Darü'l Kütübi'l İlmiyye, Beyrut/1998.

157) **Şirazi Ebu İshak** (h.476.ö): "El-Mühezzeb", **6** cilt. Tahkik eden Dr. Muhammed Züheyli, Şamiye matbaası, Beyrut/1996.

158) **Taberani Ebu'l Kasım Süleyman b. Ahmet** (h.360.ö):

a) "Mucem-i Kebir", **25** cilt. Tahkik eden Hamdi A. Mecit Selefi. İbni Teymiyye matbaası, Kahire/tarihsiz.

b) "Mucem-i Evsat", **10** cilt. Tahkik edenler Ebu Muaz ve Ebu Fadl, Darü'l Haremeyn, Kahire/1995.

c) "Mucem'i Sağir", **2** cilt. Tahkik eden Muhammed Şükür. El-Mektebu'l İslami, Beyrut/1985.

159) **Taberi Ebu Cafer Muhammed b. Cerir** (h.310.ö):

a) "Camiu'l Beyan An Te'vili Ayyi'l Kur'an", **26** cilt. Tahkik, Dr. Abdullah b. Abdilmuhsin, Risale matbaası, 2006/Beyrut.

b) "Tarih-i Taberi", **11** cilt. Tahkik eden Ebü-l Fadl İbrahim, Darü'l Maarif, Kahire/1969.

c) "İhtilafu'l Fukaha", tek cilt. Darü'l Kütübi'l İlmiyye, Beyrut/tarihsiz.

160) **Tahavi Ebu Cafer Ahmet b. Muhammed** (h.321.ö):

a) "Şerh'ü Müşkil'il Asar", **16** cilt. Tahkik Şuayıp Arnavut, Risale matbaası,1994/Beyrut.

b) "Şerh'ü Meani'l Asar", **5** cilt. Tahkik komisyon. Alemü'l Kütüp matbaası, 1994.

161) **Takiyyüddin Muhammed b. Ahmet Mekki** (h.832.ö): "Ikd'ü Semim fi Tarih-i Beledi'l Emin", **8** cilt. Tahkik eden Muhammed Hamit, Risale matbaası, Beyrut/1986.

162) **Teyalisi Süleyman b. Davud** (h.204.ö): "Müsned'ü Ebi Davud Teyalisi", **4** cilt. Tahkik eden Dr. Muhammed Abdulmuhsin, Hecer matbaası/1999.

163) **Tirmizi Muhammed b. İsa** (h.279.ö): "Sünen-i Tirmizi", Mektebetü-l Mearif", Riyad/h.1417.

164) **Ukeyli Ebu Cafer Muhammed b. Amr** (h.322.ö): "Kitab'ü Duafâ", **4** cilt. Tahkik eden Hamdi Selefi, Sumeyi matbaası, 2000/Riyad.

165) **Vahidi Ebu'l Hasan Ali b. Ahmet Nisaburi** (h.468.ö): "Esbab'ü Nüzul", tek cilt. Tahkik eden Dr. Mustafa, İbni Kesir matbaası, Beyrut/1993.

166) **Vakıdi** (h.207.ö): "El-Megazi", **3** cilt. Tahkik eden Dr. Marsin Culin, Alemu'l Kütüp matbaası, Beyrut/1984.

167) **Vehbe Zühayli** (1932.d): "Tefsirü'l Münir fi'l Akidet'i ve'l Şerat'i ve'l Menhec", **17** cilt. Darü'l fikir matbaası, Dımaşk-Şam/2003.

168) **Yakubi Ahmet b. Ebi Yakup b. Cafer Abbasi** (h.282.ö): "Tarih-i Yakubi", **3** cilt. Matbaatu'l Gara, Necef /h.1358.

169) **Yemeni Ebubekir Ali b. Muhammed el-Heddad** (h.800.ö): "Cevheret-ü Neyyire", **2** cilt. Hakikat matbaası, Pakistan/tarihsiz.

170) **Zemahşeri Carullah Mahmut b. Ömer** (h.538.ö):

a) "El-Keşşaf", **6** cilt. Tahkik Adil Ahmet ve Ali Muhammed, Mektebetü-l Abidin, Mısır/1998.

b) "El-Faik fi Garibi'l Hadis", **4** cilt. Tahkik edenler Muhammed Becavi ve Muhammed Ebu'l Fadl İbrahim, İsa el-Babi'l Halebi, Mısır/1971.

171) **Zehebi Şemsettin Muhammed b. Ahmet b. Osman** (h.748.ö):

a) "Siyer-i A'lam-i Nübela", **29** cilt. Tahkik eden komisyon. Risale matbaası, Beyrut/1984.

b) "Mizanü-l İtidal fi Nakd-i Rical", **8** cilt. Tahkik komisyon. Darü'l Kütübi'l İlmiyye, Beyrut/1995.

c) "Tezkiretü-l Huffaz", **4** cilt, Mektebü'l Haremi'l Mekki, Mekke/h.1377.

d) "Tarihu'l İslam", **52** cilt. Tahkik eden Ömer Abdusselam Tedmüri, Darü'l Kitabi'l Arabi, Beyrut/1990.

172) **Zeylai Fahrettin Osman b. Ali el-Hanefi** (h.743.ö):

a) "Tebyinü'l Hakaik Şerh'ü Kenzi'l Dekaik", **6** cilt. El-Matbaatü-l Emiriye, Mısır/h.1313.

b) "Nasb'ü Raye li Ehadisi'l Hidaye", **5** cilt. Tahkik eden Muhammed Avvame, Reyyan matbaası, Cidde/1997.

173) **Zerkani Ebu Abdillah Muhammed b. A. Baki** (h.1122.ö): "Şerh'u Zerkani ale'l Muvatta", **4** cilt. Matbaatu'l Hayriyye, Mısır/h.1410.

174) **Zekeriya el-Ensari** (h.925.ö): "Fethu'l Vehhap", **2** cilt. Darü'l Kütübi'l İlmiyye, Beyrut/1998.

175) **Zerkeşi Bedrettin Muhammed b. Abdillah** (h.794.ö): "El-Burhan fi Ulumi'l Kur'an", **4** cilt. Tahkik eden Ebul Fadl İbrahim, Kahire/tarihsiz.